

ŽMOGIŠKŲJŲ IŠTEKLIŲ PLĖTROS VEIKSMŲ PROGRAMOS GALUTINĖ ĮGYVENDINIMO ATASKAITA

TURINYS

1. IDENTIFIKAVIMO INFORMACIJA	3
2. VEIKSMŲ PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO APŽVALGA	3
2.1. Tikslų pasiekimas ir įgyvendinimo analizė.....	3
2.1.1. Fizinis įgyvendinimas.....	3
2.1.2. Finansinis įgyvendinimas.....	4
2.1.3. Informacija apie ESF lėšų naudojimą pagal įgyvendinimo reglamento 1828/2006 II priedo C dalyje nurodytą pasiskirstymą.....	6
2.1.4. Parama pagal tikslines grupes.....	10
2.1.5. Grąžintina ar pakartotinai panaudota parama.....	12
2.1.6. Kokybinė analizė.....	13
2.2. Informacija apie Bendrijos teisės aktų laikymąsi	22
2.3. Svarbios problemos, su kuriomis buvo susidurta, ir priemonės, kurių buvo imtasi joms įveikti	22
2.4. Veiksmų programos įgyvendinimo aplinkybių pokyčiai	24
2.5. Esminis pakeitimas pagal Reglamento (EB) Nr. 1083/2006 57 straipsnį	36
2.6. Suderinamumas su kitomis priemonėmis	36
2.7. Stebėseną ir vertinimas.....	38
2.8. Nacionalinis veiklos rezervas.....	64
3. ĮGYVENDINIMAS PAGAL PRIORITETUS	65
3.1. 1 prioritetas „Kokybiškas užimtumas ir socialinė aprėptis“	65
3.1.1. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos administruojamų 1 prioriteto 1, 2 ir 3 uždavinių įgyvendinimas.....	65
3.1.1.1 Tikslų pasiekimas ir analizė	65
3.1.1.2. Svarbiausios problemos, su kuriomis susidurta, ir priemonės, kurių buvo imtasi joms įveikti	114
3.2. 2 prioritetas „Mokymasis visą gyvenimą“	116
3.2.1. Švietimo ir mokslo ministerijos administruojamų 2 prioriteto 1, 2 ir 3 uždavinių įgyvendinimas	116
3.2.1.1 Tikslų pasiekimas ir analizė	116
3.2.1.2 Svarbiausios problemos, su kuriomis susidurta, ir priemonės, kurių buvo imtasi joms įveikti	146
3.3. 3 prioritetas „Tyrėjų gebėjimų stiprinimas“	148
3.3.1. Švietimo ir mokslo ministerijos administruojamų 3 prioriteto 1 ir 2 uždavinių įgyvendinimas... ..	148
3.3.1.1 Tikslų pasiekimas ir analizė	148
3.3.1.2 Svarbiausios problemos, su kuriomis susidurta, ir priemonės, kurių buvo imtasi joms įveikti	165

3.4. 4 prioritetas „Administracinių gebėjimų stiprinimas ir viešojo administravimo efektyvumo didinimas“	168
3.4.1. Vidaus reikalų ministerijos administruojamų 4 prioriteto 1, 2 ir 3 uždavinių įgyvendinimas.....	168
3.4.1.1 Tikslų pasiekimas ir analizė	168
3.4.1.2. Svarbiausios problemos, su kuriomis susidurta, ir priemonės, kurių buvo imtasi joms įveikti.	198
3.5. 5 prioritetas „Techninė parama“	200
3.5.1. Finansų ministerijos administruojamų 5 prioriteto 1 ir 2 uždavinių įgyvendinimas.....	200
3.5.1.1 Tikslų pasiekimas ir analizė	200
3.5.1.2. Svarbiausios problemos, su kuriomis susidurta, ir priemonės, kurių buvo imtasi joms įveikti.	211
4. ESF PROGRAMŲ SUDERINAMUMAS IR KONCENTRACIJA	212
4.1. Nacionalinė reformų darbotvarkė.....	212
4.1.1. 1 prioriteto „Kokybiškas užimtumas ir socialinė aprėptis“ poveikis Nacionalinės reformų darbotvarkės įgyvendinimui.....	213
4.1.2. 2 prioriteto „Mokymasis visą gyvenimą“ poveikis Nacionalinės reformų darbotvarkės įgyvendinimui	214
4.1.3. 3 prioriteto „Tyrejų gebėjimų stiprinimas“ poveikis Nacionalinės reformų darbotvarkės įgyvendinimui	215
4.1.4. 4 prioriteto „Administracinių gebėjimų stiprinimas ir viešojo administravimo efektyvumo didinimas“ poveikis Nacionalinės reformų darbotvarkės įgyvendinimui.....	216
5. TECHNINĖ PARAMA	217
6. INFORMAVIMAS IR VIEŠINIMAS.....	219
7. INFORMACIJA APIE UŽBAIGIMO GAIRIŲ PRIEDUS:.....	222

1. IDENTIFIKAVIMO INFORMACIJA

VEIKSMŲ PROGRAMA	Konvergencijos tikslas
	Lietuvos Respublika
	2007–2013 m.
	CCI2007LT051PO001
GALUTINĖ ĮGYVENDINIMO ATASKAITA	Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programa
	2007-2013
	2016 m. lapkričio 10 d. ¹

2. VEIKSMŲ PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO APŽVALGA

Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos galutinė įgyvendinimo ataskaita (toliau – ataskaita) yra parengta vadovaujantis Bendrojo reglamento Nr. 1083/2006 67 str., Reglamento Nr. 1081/2006 10 str. ir Įgyvendinimo reglamento Nr. 1828/2006 nuostatomis.

Ataskaitos tikslas – apžvelgti Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos (toliau – ŽIPVP) įgyvendinimą, išreikštą fizinių ir finansinių rodiklių pasiekimo rezultatais, atlikti rezultatų pasiekimo analizę, įvertinti kaip pasiekti ŽIPVP nustatyti tikslai.

Ataskaitoje informacija yra pateikiama ir analizuojama keliais pjūviais:

- bendras ŽIPVP įgyvendinimas apima finansinių rodiklių pasiekimo analizę, socio-ekonominę ŽIPVP įgyvendinimo aplinkybių pokyčių analizę, ŽIPVP suderinamumą su kitomis programomis (EŽUPF ir kt.), informaciją apie stebėsenos ir vertinimo priemonių įgyvendinimą ir kt.;
- detalus kiekvieno prioriteto įgyvendinimas apima taip pat ir visuotinės dotacijos priemonių įgyvendinimą ir finansinių instrumentų panaudojimą;
- ŽIPVP poveikis Nacionalinės Lisabonos strategijos, Nacionalinės reformų darbotvarkės ir Europos Sąjungos (toliau – ES) Baltijos jūros regiono strategijos įgyvendinimui;
- horizontaliųjų politikų, tarptautinio bendradarbiavimo principo įgyvendinimas;
- techninės paramos lėšų, skirtų ŽIPVP įgyvendinimui, panaudojimas;
- atliktų vertinimų išvados ir rekomendacijos;
- informavimo ir viešinimo priemonės.

2.1. Tikslų pasiekimas ir įgyvendinimo analizė

2.1.1. Fizinis įgyvendinimas

Informacija apie ŽIPVP pasiektą fizinį įgyvendinimą per visą finansinį laikotarpį, pateikiama ataskaitos 3 dalyje, kurioje remiantis ŽIPVP nustatytų rodiklių pasiekimais analizuojamas ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimas pagal atskirus ŽIPVP prioritetus.

¹ Stebėsenos komiteto pritarimo data.

2.1.2. Finansinis įgyvendinimas

Finansinė informacija apie ŽIPVP įgyvendinimą pateikiama pagal ŽIPVP prioritetus kaupiamuoju būdu nuo programavimo laikotarpio pradžios iki ataskaitinio laikotarpio pabaigos.

1 lentelė. Informacija apie ŽIPVP finansinį įgyvendinimą (eurais)

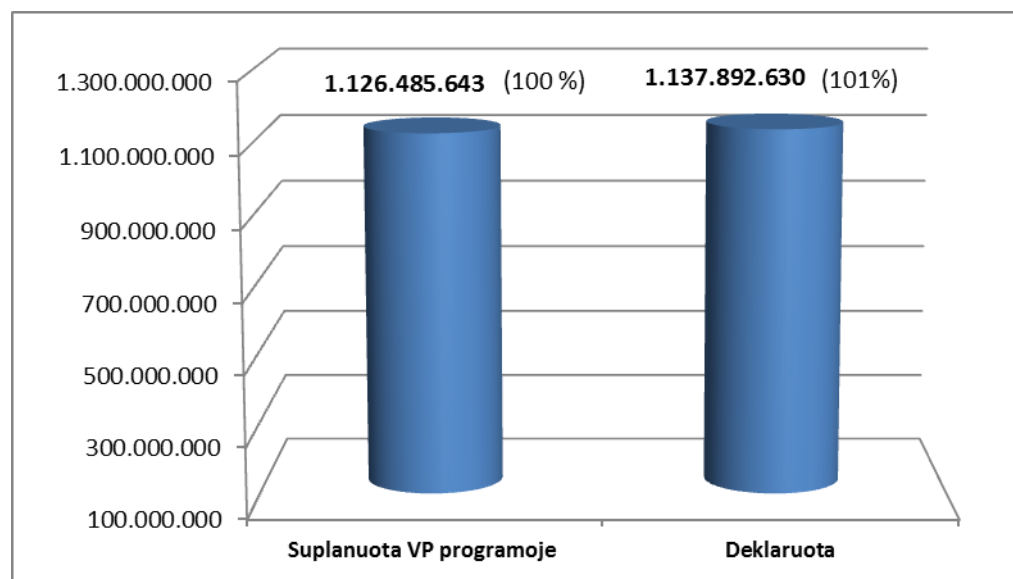
	Bendras ŽIPVP finansavimas (ES ir nacionalinis) ²	ES įnašo (viešojo ar bendrojo) apskaičiavimo pagrindas	Bendra paramos gavėjų sumokėta finansavimo reikalavimus atitinkančiųjų patvirtintųjų išlaidų suma ³	Atitinkamas viešasis įnašas ⁴	Įgyvendinimas (proc.)
	a	b	c	d	e=c/a (jei bendros išlaidos) arba d/a (jei viešosios išlaidos)
1 prioritetas: „Kokybiškas užimtumas ir socialinė aprėptis“	522 947 421	bendrojo	534 526 405,56	498 550 310,51	102,2%
2 prioritetas: „Mokymasis visą gyvenimą“	256 991 886	bendrojo	262 100 711,35	259 916 275,93	102,0%
3 prioritetas: „Tyrėjų gebėjimų stiprinimas“	136 478 183	bendrojo	136 516 717,27	135 858 637,53	100,0%
4 prioritetas: „Administracinių gebėjimų stiprinimas ir viešojo administravimo efektyvumo didinimas“	181 629 418	viešojo	174 532 008,67	174 532 008,67	96,1%
5 prioritetas: „Techninė parama“	28 438 735	viešojo	30 216 786,87	30 216 786,87	106,3%
Iš viso:	1 126 485 643,00		1 137 892 629,72	1 099 074 019,51	101,0%

² ŽIPVP numatyta finansavimo suma pagal visus finansavimo šaltinius.

³ Deklaruotinos (panaudotos) lėšos pagal visus finansavimo šaltinius.

⁴ Deklaruotinos (panaudotos) lėšos neįskaičiuojant privataus įnašo.

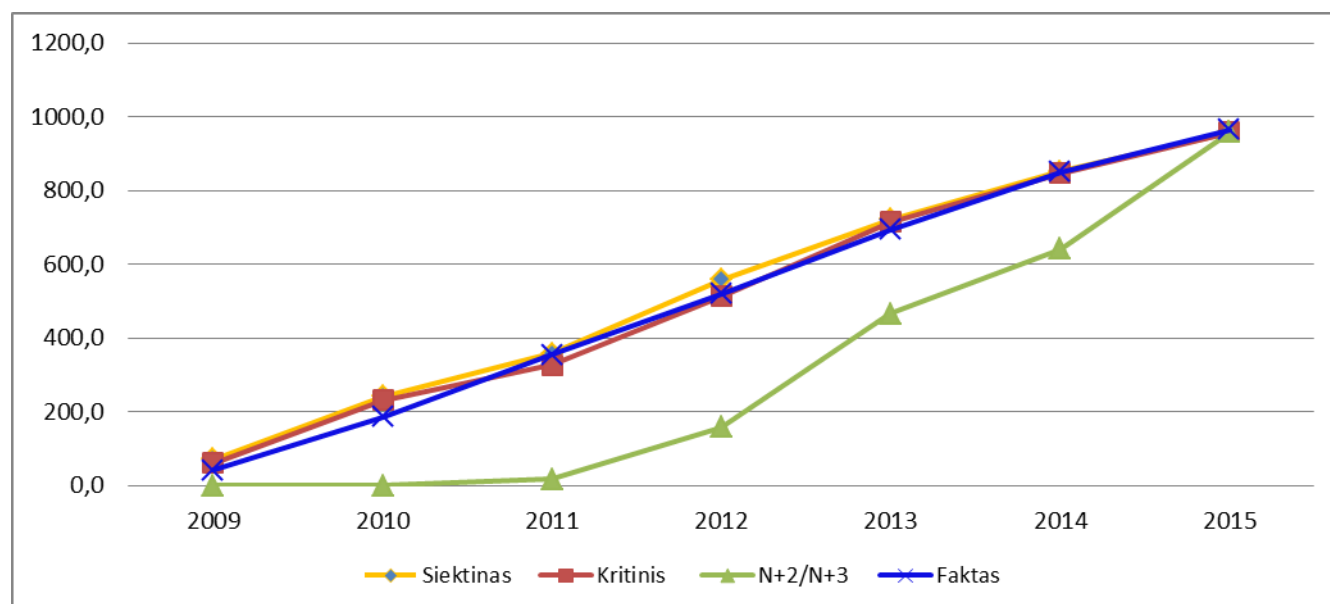
1 paveikslas. ŽIPVP įgyvendinimas pagal VP suplanuotas ir faktiškai panaudotas lėšas (eurais/proc., ES ir nacionalinės lėšos)

ŽIPVP įgyvendinimui iš viso buvo suplanuoti 1 126 485 643 eurai ES struktūrinių fondų ir nacionalinio biudžeto lėšų. Europos Komisijai deklaruota 1 137 892 630 eurai ES ir nacionalinių lėšų.

ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimas buvo stebimas pagal 2009 m. Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtiną ES fondų lėšų naudojimo planą 2008–2015 m., kuriame pagal veiksmų programas, veiksmų programų prioritetus bei už veiksmų programų prioritetų įgyvendinimą atsakingus valstybės biudžeto asignavimų valdytojus buvo nustatyta siektina (įvertinus maksimalias institucijų galimybes panaudoti ES fondų lėšas) ir kritinė (minimalus leistinas ES fondų lėšų panaudojimo lygis atitinkamuose prioritetuose sudarytas siekiant išvengti N+2 taisyklės pažeidimo) pripažintų deklaruotinomis ES fondų lėšų suma pagal metus ir kurio pagrindinis tikslas buvo užtikrinti, kad 2007–2013 m. veiksmų programoms numatytos ES fondų lėšos nebūtų prarastos pagal 2006 m. liepos 11 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1083/2006 93 straipsnį. 2012 m. ES fondų lėšų naudojimo planas buvo iš esmės atnaujintas, atsižvelgiant į veiksmų programų įgyvendinimo eigą. Paskutinį kartą šis planas buvo keistas 2014 m., atsižvelgiant į 2007–2013 metų veiksmų programų ir jų priedų finansinių planų pakeitimus, kuriais ES fondų lėšos buvo perskirstytos tarp veiksmų programų prioritetų ir (arba) ministerijų.

2 paveikslas. ŽIPVP ES fondų lėšų naudojimo plano ir N+2 taisyklės palyginimas per finansinį laikotarpį (ESF lėšos, mln. eurų)

Iki 2013 m. ŽIPVP prioritetai šiek tiek atsiliko nuo numatyto ES fondų lėšų naudojimo plano, bet 2014 m. jį pasivijo. Žmogiškųjų išteklių tobulinimui skirti „minkštieji“ projektai iš pradžių buvo pakankamai imlūs laikui, kol projektų vykdytojai sukaupe reikiamą patirtį. Vis dėlto rizikos, kad lėšos nebus panaudotos laiku, nebuvo. Iš antrojo paveikslo duomenų matyti, kad N+2/N+3 taisyklė plano atžvilgiu buvo įgyvendinta su didele atsarga. Siektiną lėšų panaudojimą padėjo užtikrinti ministerijų ir kitų valstybės institucijų, pagal kompetenciją atsakingų už iš ES fondų lėšų bendrai finansuojamus ūkio sektorius, vykdoma nuolatinė įgyvendinamų projektų stebėseną ir esant poreikiui nutraukiamos projektų finansavimo ir administravimo sutartys bei perskirstomos lėšos kitiems projektams.

1 prioriteto „Kokybiškas užimtumas ir socialinė aprėptis“ įgyvendinimui 2007–2013 m. buvo skirta daugiau nei 522,9 mln. eurų ES ir nacionalinio biudžeto lėšų, o deklaruotos Europos Komisijai lėšos – 534,5 mln. eurų, t. y. 102,2 proc. skirtų lėšų. Didelę įtaką 1 prioriteto įgyvendinimui darė ekonominės ir socialinės situacijos pokyčiai. Programavimo laikotarpiu šiam prioritetui keturis kartus buvo skirtas papildomas finansavimas, atsižvelgiant į poreikį spręsti nedarbo problemas. Svarbiausia priemonė, skirta kovai su nedarbu, buvo „Ieškančių darbo asmenų integracija į darbo rinką“. Šiai priemonei skirtas finansavimas programavimo laikotarpiu išaugo net 3 kartus. Papildomos lėšos taip pat buvo skirtos jaunimo nedarbui mažinti bei verslumui skatinti, siekiant, kad žmonės pradėtų savo verslus ir kurtų sau darbo vietas, o tokiu būdu būtų mažinamas nedarbas.

2 prioriteto „Mokymasis visą gyvenimą“ įgyvendinimui skirtas finansavimas 2007–2013 m. siekė 257,0 mln. eurų, o Europos Komisijai deklaruotos lėšos sudarė 262,1 mln. eurų, t. y. 102 proc. šiam prioritetui skirtų lėšų. Didžioji dalis investicijų buvo paskirstytos programavimo laikotarpio viduryje, nors lėšų panaudojimas 2010–2012 m. atsiliko nuo ES fondų lėšų naudojimo plane numatyto tvarkaraščio (tą lėmė vėlavimai tvirtinant priemonių finansavimo sąlygų aprašus, sudarant valstybės projektų sąrašus, taip pat įtakos turėjo užsitęsusių viešųjų pirkimų procedūros), tačiau atsižvelgiant į priemonių įgyvendinimo spartą, lėšų sutaupymus, kylančias rizikas, priemonėms skirtas finansavimas buvo perskirstomas ir programavimo laikotarpio pabaigoje tinkamomis finansuoti išlaidomis dėl Vyriausybės nutarimu numatytos galimybės pripažinta daugiau nei skirta lėšų.

3 prioriteto „Tyrėjų gebėjimų stiprinimas“ įgyvendinimui 2007–2013 m. buvo skirta 136,5 mln. eurų, o Europos Komisijai deklaruotos pripažintos lėšos sudarė 136,5 mln. eurų, t. y. prioritetui skirtas finansavimas buvo panaudotas 100,0 proc. Nuo laikotarpio įgyvendinimo pradžios iki 2015 m. buvo atsiliekiama nuo ES fondų lėšų panaudojimo plane numatyto tvarkaraščio, nes buvo vėluojama tvirtinti priemonių finansavimo sąlygų aprašus, užtruko konkursinio mokslo finansavimo sistemos pertvarka. Be to, buvo siekiama užtikrinti investicijų suderinamumą su 2009 m. pradėtomis mokslo ir studijų reformomis. Kai kuriuose projektuose užsitęsė viešųjų pirkimų procedūros. Atsižvelgiant į priemonių įgyvendinimo spartą, lėšų sutaupymus, kylančias rizikas, buvo imtasi veiksmų, siekiant užtikrinti savalaikį lėšų panaudojimą, buvo perskirstomas priemonėms skirtas finansavimas.

4 prioriteto „Administracinių gebėjimų stiprinimas ir viešojo administravimo efektyvumo didinimas“ įgyvendinimui skirtas finansavimas 2007–2013 m. siekė 181,6 mln. eurų, o deklaruotos Europos Komisijai lėšos – 174,5 mln. eurų. 4 prioriteto įgyvendinimui skirtas finansavimas programavimo laikotarpiu buvo perskirstytas. Atsižvelgiant į tai, kad lėšų panaudojimo sparta nebuvo pakankama, prioriteto finansavimas, lyginant su šiam prioritetui numatytu finansavimu programavimo laikotarpio pradžioje, sumažėjo 9 proc.

2.1.3. Informacija apie ESF lėšų naudojimą pagal Įgyvendinimo reglamento 1828/2006 II priedo C dalyje nurodytą pasiskirstymą

2 lentelė. Informacija apie ES lėšų panaudojimą (eurais)

Prioritetinės srities kodas	Finansavimo formos kodas	Teritorija	Ekonominės veiklos kodas	Vietovė	Skirto finansavimo ES lėšų suma (eurais)
62 Mokymosi visą gyvenimą sistemų ir strategijų rengimas bendrovėse; mokymas ir paslaugos	01 Negražintina pagalba	Kaimo gyvenamoji vietovė	04 Tekstilės ir tekstilės gaminių gamyba	LT	235 578,78
			06 Nenurodytos gamybos pramonės rūšys	LT	61 753,59

darbuotojams
siekiant padidinti jų
gebėjimą prisitaikyti
prie pokyčių;
verslumo ir naujų
skatinimas

7

	13 Didmeninė ir mažmeninė prekyba	LT	143 358,08
	14 Viešbučiai ir restoranai	LT	122 533,10
	15 Finansinis tarpininkavimas	LT	155 009,25
	23 Netaikytina	LT	1 018 017,20
Miesto gyvenamoji vietovė	03 Maisto produktų ir gėrimų gamyba	LT	1 036 876,62
	04 Tekstilės ir tekstilės gaminių gamyba	LT	30 072,83
	06 Nenurodytos gamybos pramonės rūšys	LT	374 384,50
	07 Energetinių medžiagų kasyba ir karjerų eksploatavimas	LT	196 228,56
	08 Elektros, dujų, garo ir karšto vandens tiekimas	LT	224 074,01
	09 Vandens rinkimas, valymas ir paskirstymas	LT	223 133,87
	11 Transportas	LT	160 348,54
	12 Statyba	LT	866 693,73
	13 Didmeninė ir mažmeninė prekyba	LT	1 336 956,93
	14 Viešbučiai ir restoranai	LT	145 489,96
	15 Finansinis tarpininkavimas	LT	917 823,75
	16 Nekilnojamojo turto, nuomos ir verslo paslaugos	LT	161 192,35
	19 Žmonių sveikatos priežiūros veikla	LT	4 562 172,89
	22 Kitos nenurodytos paslaugos	LT	170 535,68
	23 Netaikytina	LT	57 542 772,84
Netaikytina	01 Žemės ūkis, medžioklė ir miškininkystė	LT	132 710,01
	03 Maisto produktų ir gėrimų gamyba	LT	252 617,75
	10 Paštas ir telekomunikacijos	LT	592 331,74
	11 Transportas	LT	225 970,63
	13 Didmeninė ir mažmeninė prekyba	LT	624 225,43

			15 Finansinis tarpininkavimas	LT	58 607,44
			18 Švietimas	LT	1 474 144,82
			19 Žmonių sveikatos priežiūros veikla	LT	12 680 798,75
			22 Kitos nenurodytos paslaugos	LT	653 467,50
			23 Netaikytina	LT	59 193 284,55
64 Konkrečių užimtumo, mokymo ir paramos paslaugų plėtojimas pertvarkant sektorius ir bendroves bei sistemų, skirtų numatyti ekonominius pokyčius ir būsimus reikalavimus, susijusius su darbo vietomis ir gebėjimais, rengimas	01 Negražintina pagalba	Netaikytina	23 Netaikytina	LT	8 772 225,51
66 Aktyvių ir prevencinių priemonių įgyvendinimas darbo rinkoje	01 Negražintina pagalba	Miesto gyvenamoji vietovė	23 Netaikytina	LT	68 706 882,55
		Netaikytina	23 Netaikytina	LT	98 585 125,10
	02 Pagalba (paskolos, palūkanų subsidijos, garantijos)	Netaikytina	23 Netaikytina	LT	12 454 838,60
68 Parama savarankiškam darbui ir verslo kūrimui	02 Pagalba (paskolos, palūkanų subsidijos, garantijos)	Netaikytina	23 Netaikytina	LT	14 481 000,93
69 Priemonės, skirtos pagerinti užimtumo galimybes ir didinti tvarų moterų dalyvavimą ir pažangą užimtumo srityje siekiant mažinti segregaciją dėl lyties darbo rinkoje, ir derinti darbą ir asmeninį gyvenimą, pavyzdžiui, sudarant geresnes sąlygas naudotis vaikų	01 Negražintina pagalba	Kaimo gyvenamoji vietovė	23 Netaikytina	LT	353 167,07
		Miesto gyvenamoji vietovė	20 Socialinis darbas, bendruomenė, socialinės ir asmeninės paslaugos	LT	1 701 035,68
			23 Netaikytina	LT	2 467 199,56
		Netaikytina	20 Socialinis darbas, bendruomenė, socialinės ir asmeninės	LT	4 357 925,30

priežiūros ir išlaikomų asmenų globos galimybės			paslaugos		
			23 Netaikytina	LT	11 995 424,74
71 Būdai integruoti ir sugrąžinti į darbą socialiai pažeidžiamas žmones; kova su galimybių dalyvauti darbo rinkoje ir daryti joje pažangą diskriminacija bei įvairovės darbo vietoje pripažinimo skatinimas	01 Negražintina pagalba	Kaimo gyvenamoji vietovė	23 Netaikytina	LT	8 848 123,69
		Miesto gyvenamoji vietovė	23 Netaikytina	LT	21 487 869,51
		Netaikytina	22 Kitos nenurodytos paslaugos	LT	186 140,61
			23 Netaikytina	LT	76 688 392,58
72 Švietimo ir mokymo sistemų reformų kūrimas, diegimas ir įgyvendinimas siekiant plėtoti galimybes gauti darbą, gerinant pradinio ir profesinio švietimo bei mokymo pritaikymą darbo rinkos poreikiams ir atnaujinant mokymo personalo įgūdžius atsižvelgiant į inovacijas ir žiniomis paremtą ekonomiką	01 Negražintina pagalba	Kaimo gyvenamoji vietovė	18 Švietimas	LT	2 745 103,51
		Miesto gyvenamoji vietovė	18 Švietimas	LT	72 947 943,54
		Netaikytina	18 Švietimas	LT	68 438 011,96
73 Priemonės, skirtos didinti dalyvavimą švietime ir mokyme visą gyvenimą, šiuo tikslu taip pat imantis veiksmų, skirtų sumažinti anksti mokyklą paliekančių asmenų skaičių, lytimi pagrįstą mokymosi dalykų segregaciją ir sudaryti geresnes galimybes gauti kokybišką pradinį profesinį ir paslaugų sektoriaus	01 Negražintina pagalba	Kaimo gyvenamoji vietovė	18 Švietimas	LT	543 939,73
		Miesto gyvenamoji vietovė	18 Švietimas	LT	14 654 700,53
		Netaikytina	18 Švietimas	LT	62 411 153,21

išsilavinimą ir mokymą					
74 Žmogiškojo potencialo mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje plėtojimas, visų pirma skatinant antrosios ir trečiosios pakopų studijas, mokslo darbuotojų mokymą bei užmezgant ryšius tarp universitetų, mokslinių tyrimų centrų ir įmonių	01 Negražintina pagalba	Kaimo gyvenamoji vietovė	18 Švietimas	LT	1 355 433,57
			23 Netaikytina	LT	461 692,25
		Miesto gyvenamoji vietovė	18 Švietimas	LT	31 715 515,38
			23 Netaikytina	LT	21 948 715,56
		Netaikytina	18 Švietimas	LT	50 864 738,96
			23 Netaikytina	LT	9 547 155,44
80 Partnerystės, paktų ir iniciatyvų skatinimas kuriant atitinkamų suinteresuotųjų pusių tinklus	01 Negražintina pagalba	Kaimo gyvenamoji vietovė	23 Netaikytina	LT	98 992,33
		Miesto gyvenamoji vietovė	23 Netaikytina	LT	208 425,06
		Netaikytina	23 Netaikytina	LT	4 150 479,14
81 Mechanizmai, skirti tobulinti geros politikos ir programų rengimą, stebėseną ir vertinimą nacionaliniu, regionų ir vietos lygiu, kurti politikos krypties ir programų įgyvendinimo gebėjimus	01 Negražintina pagalba	Kaimo gyvenamoji vietovė	22 Kitos nenurodytos paslaugos	LT	15 949,94
			23 Netaikytina	LT	1 668 705,46
		Miesto gyvenamoji vietovė	22 Kitos nenurodytos paslaugos	LT	122 301,31
			23 Netaikytina	LT	67 033 963,39
		Netaikytina	23 Netaikytina	LT	46 235 143,36
85 Rengimas, įgyvendinimas, stebėseną ir tikrinimas	01 Negražintina pagalba	Miesto gyvenamoji vietovė	17 Viešasis administravimas	LT	1 838 235,13
		Netaikytina	17 Viešasis administravimas	LT	27 146 696,17
86 Vertinimas ir studijos; informacija ir komunikacija	01 Negražintina pagalba	Netaikytina	17 Viešasis administravimas	LT	1 231 855,57

2.1.4. Parama pagal tikslines grupes

3 lentelė. Informacija apie projektų dalyvius per visą veiksmų programos įgyvendinimo laikotarpį

Projektų dalyvių vertinimo kriterijus	Projektų dalyvių skaičius			
	Asmenų, pradėjusių dalyvauti projektų veiklose per ataskaitinį laikotarpį, skaičius		Asmenų, baigusiu dalyvauti projektų veiklose per ataskaitinį laikotarpį, skaičius	
	Moterys	Vyrai	Moterys	Vyrai
1	2	3	4	5

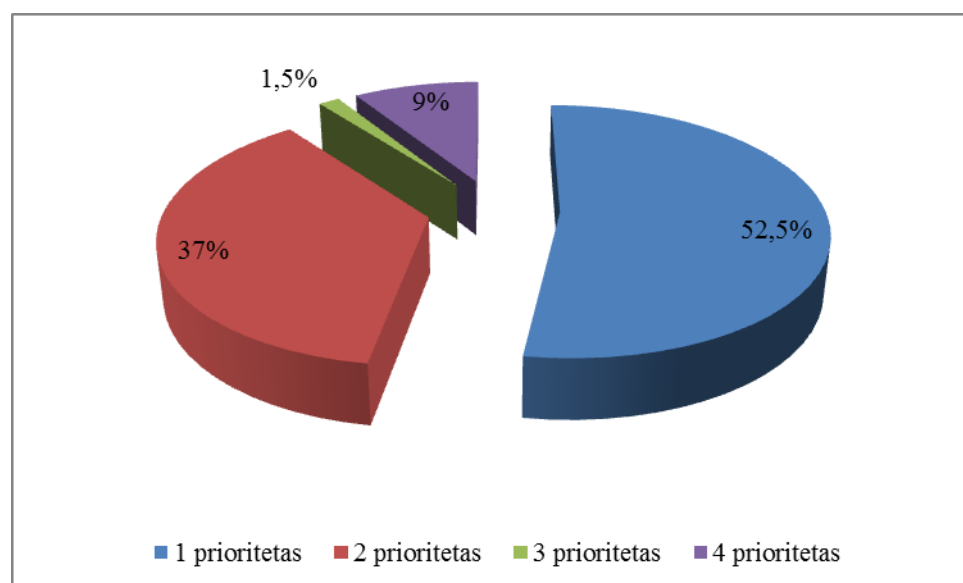
Bendras projektų dalyvių skaičius	687 568	407 330	684 151	403 329
Projektų dalyvių suskirstymas pagal amžių				
Vaikai iki 14 m.	49 061	44 911	48 997	44 861
Jauni žmonės (15-24 m.)	136 533	117 376	134 115	114 545
Vidutinio amžiaus žmonės (25–44 m.)	252 880	131 198	252 253	130 383
Vidutinio amžiaus žmonės (45–54 m.)	161 026	69 011	160 830	68 811
Vyresnio amžiaus žmonės (55-64 m.)	75 205	38 870	75 110	38 777
Vyresni nei 65 m. žmonės	12 863	5 964	12 846	5 952
Projektų dalyvių suskirstymas pagal statusą darbo rinkoje				
Dirbantys asmenys (bendras dirbančių asmenų skaičius, įskaitant savarankiškai dirbančiuosius), iš jų savarankiškai dirbantys	397 242	155 052	394 213	151 696
Bedarbiai (bendras bedarbių skaičius, įskaitant ilgalaikius bedarbius), iš jų – ilgalaikiai bedarbiai	145 500	138 028	145 487	137 917
Ekonomiškai neaktyvūs asmenys (bendras ekonomiškai neaktyvių asmenų skaičius, įskaitant studijuojančius, besimokančius ar išėjusius į pensiją, nutraukusius verslą, visiškai neįgalius asmenis, dirbančius namų ūkyje ar kt.), iš jų – ekonomiškai neaktyvūs asmenys, kurie studijuoja ar mokosi	144 826	114 250	144 451	113 716
	123 758	99 792	123 431	99 403
Projektų dalyvių suskirstymas pagal pažeidžiamas grupes, laikantis nacionalinių taisyklių				
Mažumos	19 225	7 928	19 071	7 637
Migrantai	732	612	691	586
Neįgalieji	25 856	19 057	25 822	18 966
Nuteistieji ir paleisti iš laisvės atėmimo vietų asmenys	759	8 918	757	8 917
Asmenys, sergantys priklausomybės nuo psichoaktyvių medžiagų ligomis	1 101	2 795	1 079	2 769
Kiti socialinės atskirties ir socialinės rizikos asmenys	70 895	51 409	67 967	48 549
Asmenys, nepriklausantys socialinės atskirties ir socialinės rizikos grupėms	573 792	334 035	573 549	317 674
Projektų dalyvių suskirstymas pagal turimą išsilavinimą				
Aukštasis mokslas (pagrindinės, vientisosios, specialios profesinės, magistratūros, doktorantūros, meno aspirantūros, rezidentūros studijos) (ISCED 5 ir 6 lygiai)	372 054	121 865	371 792	121 548
Aukštojo mokslo laipsnio nesuteikiantis išsilavinimas baigus vidurinę mokyklą (4 pakopos profesinis mokymas) (ISCED 4 lygis)	73 972	53 861	73 756	53 346
Aukštesnysis vidurinis (antros ir trečios pakopos profesinis mokymas) išsilavinimas (ISCED 3 lygis)	107 683	97 352	105 839	95 573
Pradinis ar žemesnysis vidurinis (pagrindinis ar pirmos pakopos pagrindinis profesinis mokymas) išsilavinimas (ISCED 1 ir 2 lygiai)	119 820	120 748	119 566	120 110
Ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas (ISCED 0 lygis)	11 034	10 964	10 836	10 809
Asmenys, nepriklausantys nė vienai iš pirmiau nurodytų kategorijų	3 006	2 541	2 362	1 943

Per 2007–2013 m. programavimo laikotarpį ŽIPVP lėšomis finansuojamų projektų veiklose sudalyvavo 1 094 898 asmenys, iš kurių 99 proc. sėkmingai jas baigė. Projektuose aktyviau dalyvavo moterys, kurios sudarė 62 proc. visų baigusiu dalyvauti dalyvių skaičiaus. Ši tendencija nekito viso programavimo laikotarpiu ir buvo labiausiai sąlygojama ŽIPVP 2 prioriteto „Mokymasis visą gyvenimą“ ir 4

prioriteto „Administracinių gebėjimų stiprinimas ir viešojo administravimo efektyvumo didinimas“ lėšomis finansuojamų projektų tikslinės grupės (investuojama į darbuotojų kvalifikacijos tobulinimą viešajame ir švietimo sektoriuose, kuris Lietuvoje pasižymi moterų dauguma).

Apibendrinant 3 lentelėje pateiktus duomenis, galima teigti, kad pagrindinę ŽIPVP lėšomis finansuojamų projektų dalyvių tikslinę grupę pagal amžių, statusą darbo rinkoje ir turimą išsilavinimą atitinkamai sudarė vidutinio amžiaus (25–44 m.) žmonės (35 proc.), dirbantys (50 proc.) ir turintys aukštąjį išsilavinimą (45 proc.). Šios tendencijos šiek tiek skyrėsi pagal ŽIPVP prioritetus. 1 prioriteto lėšomis finansuojamuose projektuose dalyvavo daugiau bedarbių. 2 prioritetas išsiskyrė tuo, kad jo lėšomis finansuojamuose projektuose dalyvavo daugiau jaunimo (15–24 metų), ekonomiškai neaktyvių asmenų, kurie studijuoja ar mokosi, taip pat žemesnį išsilavinimą (ISCED 1 ir 2 lygiai) turinčių asmenų. Daugiausiai asmenų dalyvavo ir baigė pagal 1 prioritetą įgyvendintus projektus, o mažiausiai – pagal 3 prioritetą. Pagal 1 prioritetą buvo finansuojama daug mokymų, kuriuose aktyviai dalyvavo tikslinių grupių atstovai. Be to, mokymų dalyvių skaičius dažnai būdavo didesnis nei planuota projektų sutartyse, kadangi dėl atsiradusių sutaupymų projektų vykdytojai galėdavo apmokyti didesnę žmonių skaičių.

3 paveikslas. *Projektus sėkmingai baigusiu dalyvių pagal skirtingus ŽIPVP prioritetus dalis nuo bendro projektus sėkmingai baigusiu dalyvių skaičiaus, proc.*

*Bendras pagal ŽIPVP įgyvendintus projektus sėkmingai baigusiu dalyvių skaičius siekė 1.087.575 asmenis. Pagal 1 prioritetą vykdytus projektus sėkmingai baigė 571.919 asmenų, pagal 2 prioritetą – 403.467 asmenys, pagal 3 prioritetą – 16.890 asmenų, o pagal 4 prioritetą – 95.299 asmenys.

Lyginant projektų dalyvių pasiskirstymą pagal pažeidžiamas grupes su bendru projektų dalyvių skaičiumi, išsiskyrė 1 prioritetas, kurio projektai buvo labiau nukreipti į pažeidžiamas grupes, tačiau 2, 3 ir 4 prioritetų lėšomis finansuojamuose projektuose dalyvių pasiskirstymas pagal tam tikras socialinės atskirties ar socialinės rizikos grupes buvo ganėtinai panašus: dauguma šių prioritetų lėšomis finansuojamuose projektuose dalyvaujančių asmenų pažeidžiamoms grupėms savęs nepriskyrė.

2.1.5. Gražintina ar pakartotinai panaudota parama

2007–2013 m. programavimo periodo įgyvendinimu metu iki 2016 m. gruodžio 31 d. gražintina ir pakartotinai panaudota parama pagal Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programą sudarė 1 086 696,76 eurus, t.y. 0,1 proc. nuo visos Europos Komisijai deklaruotos Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos tinkamų išlaidų sumos.

Gražinta ir pakartotinai panaudota lėšų buvo laikotarpiu 2010 – 2016 m., daugiausia per 2015 m. – 470 821 eurai.

2.1.6. Kokybinė analizė

ŽIPVP indėlis didinant užimtumą (darbo vietų kūrimui)

2007–2013 m. ES struktūrinių fondų lėšų programavimo laikotarpiu Lietuva padarė pažangą siekdama strateginių užimtumo tikslų, nustatytų nacionalinėse Lisabonos ir „Europa 2020“ strategijos įgyvendinimo programose. Tam teigiamą įtaką turėjo ES struktūrinių fondų intervencijos. Svarbu paminėti, kad planuojant 2007–2013 m. ES struktūrinių fondų intervencijas, skirtas užimtumo didinimui, buvo orientuojamasi į darbo pasiūlos ir darbo našumo didinimą. ESF investicijos socialinėje ir užimtumo srityje buvo skirtos trimis gyventojų grupėms: privataus ir viešojo sektoriaus darbuotojams (apie 53 proc. lėšų), darbo neturintiems ir ieškantiems asmenims (apie 31 proc.) ir socialinę riziką ar atskirtį patiriantiems asmenims (apie 16 proc.). Prasidėjus ekonominei krizei, buvo keičiama suplanuota intervencijų logika, t. y. keičiamas priemonėms numatytas finansavimas bei įtraukiamos naujos priemonės, atsižvelgiant į pasikeitusius tikslinių grupių poreikius. Pirmiausia – lėšos buvo nukreiptos aktyvios darbo rinkos politikos (toliau – ADRP) priemonėms. Darbo jėgai (privataus ir viešojo sektoriaus darbuotojams) skirta ESF dalis sumažėjo iki 33 proc.; darbo neturintiems asmenims skirtų lėšų dalis išaugo iki 55 proc., o socialinę riziką ar atskirtį patiriantiems asmenims tenkančių lėšų dalis išliko apie 13 proc.

Priemonei „Ieškančių darbo asmenų integracija į darbo rinką“, pagal kurią buvo finansuojamas aktyvių darbo rinkos politikos priemonių įgyvendinimas, skirtas finansavimas buvo padidintas beveik tris kartus (nuo 86,729 mln. eurų iki 241,374 mln. eurų). Mažiau efektyvioms priemonėms ar tokioms priemonėms, kurių intervencijos logika nebeatitiko pasikeitusių socialinių ir ekonominių sąlygų, finansavimas buvo mažinamas (pavyzdžiui, priemonei „Diskriminacijos mažinimas ir socialinių problemų prevencija darbo rinkoje“ skirtas finansavimas buvo sumažintas, priemonės „Kaimo vietovių darbo jėgos persiorientavimas iš žemės ūkio į kitas veiklas“ finansavimas buvo sumažintas ir nuspręsta antrojo etapo nebeįgyvendinti, priemonės „Emigrantų iš Lietuvos sugrįžimo skatinimas“ įgyvendinimas taip pat buvo nutrauktas).

Atsižvelgiant į kintančią socialinę bei ekonominę situaciją, taip pat buvo keičiamos kai kurių priemonių veiklos. Pavyzdžiui, priemonė „Verslumo skatinimas“ iš pradžių buvo suplanuota kaip informacinė, ugdanti verslumo įgūdžius ir skatinanti darbo jėgos konkurencingumą, tačiau 2009 m., atsižvelgiant į krizės padarinius ir sumažėjusias verslo kreditavimo galimybes, priemonė buvo suformuluota naujai, tam, kad pagal ją būtų galima teikti lengvatines paskolas. Sumažėjus darbo vietų pasiūlai, buvo svarbu skatinti savarankišką žmonių užimtumą. Dėl ekonominės krizės itin išaugus jaunimo nedarbui, buvo inicijuotos ir 2013 m. pradėtos įgyvendinti dvi naujos priemonės („Parama pirmajam darbui“, „Jaunimo užimtumo ir motyvacijos skatinimas“), kuriomis siekta motyvuoti jaunos žmones, paskatinti juos integruotis į darbo rinką ir taip didinti jaunimo užimtumą.

ES struktūrinių fondų investicijos darė teigiamą įtaką užimtumo rodiklių kaitai. Dėl įgyvendintų ADRP priemonių registruoto nedarbo lygis šalyje kasmet sumažėdavo apie 1 proc. punktu, o kasmet įsidarbinusių ir ilgiau nei 1 m. darbo rinkoje išsilaikiusių šių priemonių dalyvių skaičius vidutiniškai sudarė apie 6 proc. kasmet darbo biržoje registruotų bedarbių skaičiaus. Analizuojant skirtingų priemonių poveikį ir atlikus kontrafaktinį vertinimą, pastebėta, kad darbo įgūdžių įgijimo rėmimas pasibaigus intervencijai turėjo didžiausią teigiamą poveikį jame dalyvavusių asmenų pajamoms (taip pat ir užimtumo rodikliams), lyginant su kitomis ADRP priemonėmis (profesiniu mokymu, įdarbinimu subsidijuojant, darbo rotacija, viešaisiais darbais). Antra pagal nustatytą poveikio stiprumą buvo ADRP priemonė „Profesinis mokymas“. Darbo rotacija turėjo teigiamą poveikį dalyvių įsidarbinimui, darbo dienų skaičiui ir pajamoms projekto įgyvendinimo metu, bet po intervencijos priemonės poveikis ryškiai susilpnėdavo. Panašia trajektorija kito ir įdarbinimo subsidijuojant poveikis, nors pastarąją priemone siekta ilgalaikių užimtumo didinimo tikslų. Silpniausią poveikį po intervencijos turėjo viešieji darbai. Į šią priemonę reikėtų žiūrėti tik kaip į laikino užimtumo garantą, kuris buvo tinkamas ir reikalingas ekonominės krizės laikotarpiu.⁵

2007–2013 m. ES struktūrinės paramos poveikio užimtumui ir kitiems Lietuvos ūkio makroekonominiams rodikliams vertinimo⁶ duomenys rodo, kad ES struktūrinių fondų lėšų dėka 2015 m.

⁵ VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“, ES struktūrinės paramos poveikio gyvenimo kokybei, socialinės atskirties ir skurdo mažinimui Lietuvoje vertinimas, 2014 m.

⁶ UAB „ESTEP Vilnius“, 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos poveikio užimtumui ir kitiems Lietuvos ūkio makroekonominiams rodikliams vertinimas, 2016 m.

ekonomikoje buvo 33 tūkst. papildomų sąlyginių darbo vietų, užimtumo lygis 15-64 metų amžiaus gyventojų grupėje buvo 1,7 proc. punkto didesnis, o nedarbo lygis šalyje 2,3 proc. punkto mažesnis. Tačiau stipresnį poveikį užimtumo rodikliui Lietuvoje turėjo ekonominė krizė ir reguliacinės aplinkos pasikeitimai, pavyzdžiui, 2012 m. pavėlintas išėjimo į pensiją amžius.

Vertinimo metu atlikta užimtumo rodiklių analizė rodo, kad 2007–2013 m. ES struktūrinių fondų lėšomis finansuotuose projektuose buvo sukurta ar išlaikyta beveik 266 tūkst. darbo vietų. Šiek tiek daugiau nei pusė (53 proc.) visų jų buvo laikinos (trumpalaikės, t. y. sukurtos tik projektui įgyvendinti), o 47 proc. buvo išlaikytos ilgiau nei metus po projekto įgyvendinimo (ilgalaikės nuolatinės darbo vietos). Absoliuti dauguma (92 proc.) visų 2007–2013 m. ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimo stebėsenos sistemoje deklaruotų darbo vietų buvo sukurta ar išlaikyta įgyvendinant ŽIPVP finansuotas intervencijas. Labiausiai prie užimtumo skatinimo prisidėjo priemonės Nr. VP1-1.2-SADM-01-V „Ieškančių darbo asmenų integracija į darbo rinką“ įgyvendinimas. Buvo pasiekti geresni nei planuoti įsidarbinimo po dalyvavimo ADRP priemonėse rezultatai – Lietuvos darbo biržos kaupiami duomenys apie tikslinės grupės padėtį darbo rinkoje rodo, kad po intervencijos daugiau nei metus darbo rinkoje išsilaikė 45 proc. visų dalyvių. Prie šio rezultato teigiamai prisidėjo gana greitai po krizės atsigavusi Lietuvos ekonomika ir atitinkamai pradėjusi augti paklausa darbo jėgai.

ES struktūrinių fondų lėšų, skirtų užimtumui skatinti, tvarumo elementas nagrinėtas ir Žmogiškųjų išteklių plėtros ir socialinės sanglaudos sričių būklės vertinime,⁷ kuriame išskirtos atskiros priemonių rezultatų tvarumo kategorijos. Paminėtina, kad 2007–2013 m. įgyvendintos priemonės daugiausiai prisidėjo prie naujų iniciatyvų, požiūrių ir metodų išbandymo, siekiant skatinti visapusišką socialinę ir ekonominę šalies plėtrą. Be to, ES struktūrinių fondų lėšos buvo svarbus šaltinis, sprendžiant aktualiausias programavimo laikotarpio problemas, kurios buvo susijusios su ekonominės krizės pasekmių sušvelninimu. Į sisteminius ir ilgalaikius pokyčius orientuotų priemonių, įgyvendintų ES struktūrinių fondų lėšomis, buvo mažiau.

4 lentelė. ES priemonių poveikis

Poveikis	Paiškinimas
<i>Išbandytos naujos iniciatyvos, požiūriai ir metodai, kurie suteikė naudingų pamokų ateičiai</i>	Įgyvendinta mikrokreditų priemonė, visuotinės dotacijos būdu buvo teikiamos subsidijos pirmajam darbui, paramą privataus sektoriaus darbuotojų mokymams pabandyta teikti per asociacijas, išbandyti valstybinio planavimo ir regioninio planavimo būdai.
<i>Parama pasitelkta valstybės politikos tikslams įgyvendinti ir aktualiausioms laikotarpio problemoms spręsti</i>	Ekonominės krizės laikotarpiu ES struktūrinių fondų lėšos iš esmės buvo nukreiptos aktyvioms darbo rinkos politikos priemonėms finansuoti, į kurias iš viso įtraukta maždaug penktadalis visų bedarbių. Daugiausia dalyvių dalyvavo remiamo įdarbinimo priemonėse. Tai padėjo pasiekti trumpuoju laikotarpiu ypač aktualų tikslą – sušvelninti krizės padarinius. ⁸
<i>Prisidėta sprendžiant šalies ar tam tikros tikslinės grupės problemas, sukurtas ilgalaikis kokybinis ar sisteminis pokytis, kuris, tikėtina, išliks ir paramai pasibaigus</i>	Šis poveikis buvo užfiksuotas kelių priemonių atveju, bet tik su išlygomis. Pavyzdžiui, galima išskirti priemonę „Darbo ir šeimos įsipareigojimų derinimas: integralios pagalbos plėtra“, pagal kurią buvo teikiama pagalba namuose neįgaliesiems asmenims, senyvo amžiaus asmenims ir konsultacinė pagalba jų šeimos nariams. Priemonė buvo skirta spręsti įsisenėjusiai problemai – bendradarbiavimo tarp slaugos ir globos sistemų trūkumui. Šios priemonės idėja ir įgyvendinimo būdas yra palankūs sisteminiam pokyčiui. Tokį poveikį galima pastebėti ir viešojo sektoriaus tarnautojams (ypač sveikatos sektoriaus darbuotojams) skirtų priemonių atveju.

Apibendrinant galima teigti, kad 2007–2013 m. ES fondų investicijos (visų veiksmų programų) reikšmingai prisidėjo didinant užimtumą ir sprendžiant nedarbo problemą Lietuvoje. Remiantis stebėsenos duomenimis, *bendrasis* ES fondų lėšų poveikis užimtumui buvo daugiau nei 266 tūkst. darbo vietų, kurios buvo tiesiogiai sukurtos ar išlaikytos finansuotuose projektuose. *Grynasis* investicijų poveikis užimtumui

⁷ UAB „PPMI Group“ ir VšĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas“, Žmogiškųjų išteklių plėtros ir socialinės sanglaudos sričių būklės analizė ir perspektyvų 2014–2020 m. parengimas, 2013 m.

⁸ UAB „ESTEP Vilnius“, 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos poveikio užimtumui ir kitiems Lietuvos ūkio makroekonominiais rodikliais vertinimas, 2016 m.

buvo apskaičiuotas atlikus vertinimą⁹ ir taikant ekonometrinio modeliavimo analizės metodą. Vertinimo rezultatai rodo, kad dėl ES fondų lėšų 2015 m. Lietuvoje buvo sukurta ir išlaikyta 33 tūkst. papildomų sąlyginių darbo vietų, o nedarbo lygis šalyje dėl šių investicijų buvo mažesnis 2,3 proc.

ŽIPVP indėlis įgyvendinant Lisabonos strategiją

Vadovaujantis Tarybos 2006 m. liepos 11 d. Reglamento Nr. 1083/2006 9 straipsnio 3 dalies nuostatomis, Lietuvos 2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategijos Konvergencijos tikslui įgyvendinti 2 priede yra išskirtas ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimas Lisabonos strategijos įgyvendinimo tikslais. Pagal 2007 m. balandžio 26 d. EK sprendimą, patvirtinantį tam tikras Lietuvos nacionalinio strateginių kryptų plano dalis (CCI 2007LT16UNS001), daugiau nei pusė 2007–2013 m. ES struktūrinių fondų lėšų (54,6 proc.) buvo numatyta sritims, susijusioms su pagrindiniais atnaujintos Lisabonos strategijos prioritetais. Per visą laikotarpį šiems prioritetams įgyvendinti panaudota ir EK deklaruota ES struktūrinių fondų lėšų dalis sudarė **4,009 mlrd. eurų** t. y. **59,17 proc.** visos 2007–2013 m. Lietuvai skirtos struktūrinių fondų lėšų sumos.

Lietuvos 2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategijoje Lisabonos strategijos įgyvendinimo tikslams, susijusiems su ŽIPVP finansuojamomis išlaidų kategorijomis, buvo numatyta **0,743 mlrd. eurų** suma (arba **11 proc.** visos ES struktūrinių fondų lėšų sumos, skirtos Lietuvai). Per visą laikotarpį panaudota ir EK deklaruota **0,814 mlrd. eurų** suma, t. y. **12,02 proc.** viso 2007–2013 m. ES struktūrinių fondų finansavimo, skirto Lietuvai.

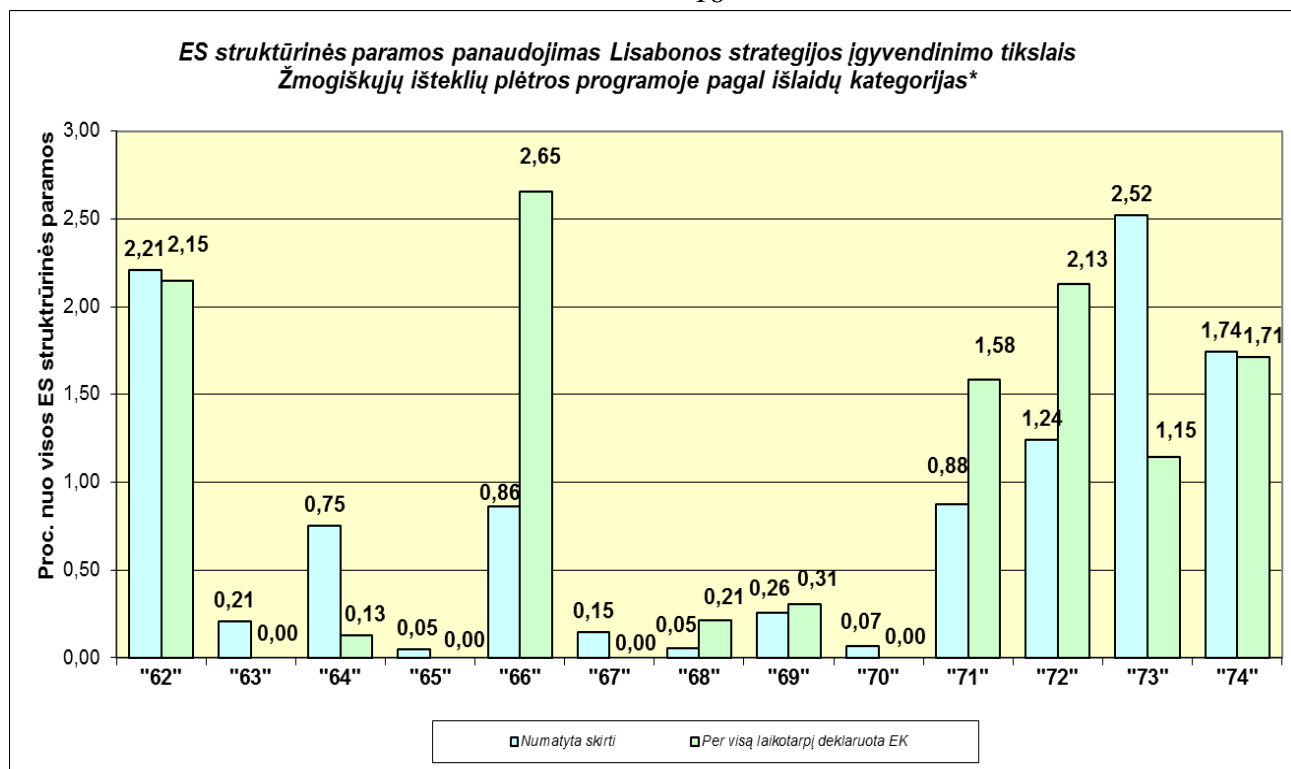
Daugiausia ŽIPVP lėšų, įgyvendinant Lisabonos strategijos tikslus per visą laikotarpį panaudota ir deklaruota pagal šias išlaidų kategorijas:

- (66) Aktyvių ir prevencinių priemonių įgyvendinimas darbo rinkoje – 179.746.846 eurų (2,65 proc. viso ES struktūrinių fondų finansavimo, skirto Lietuvai, arba 19,22 proc. ŽIPVP lėšų);
- (62) Mokymosi visą gyvenimą sistemų ir strategijų rengimas bendrovėse; mokymas ir paslaugos darbuotojams siekiant padidinti jų gebėjimą prisitaikyti prie pokyčių; verslumo ir naujovių skatinimas – 145.573.166 eurai (2,15 proc. viso ES struktūrinių fondų finansavimo, skirto Lietuvai, arba 15,57 proc. ŽIPVP lėšų);
- (72) Švietimo ir mokymosi sistemų reformų kūrimas, diegimas ir įgyvendinimas siekiant plėtoti galimybes gauti darbą, gerinant pradinio ir profesinio švietimo bei mokymo pritaikymą darbo rinkos poreikiams ir atnaujinant mokymo personalo įgūdžius atsižvelgiant į inovacijas ir žiniomis paremtą ekonomiką – 144.131.059 eurai (2,13 proc. viso ES struktūrinių fondų finansavimo, skirtos Lietuvai arba 15,41 proc. ŽIPVP lėšų);
- (74) Žmogiškojo potencialo mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje plėtojimas, visų pirma skatinant antrosios ir trečiosios pakopų studijas, mokslo darbuotojų mokymą bei užmezgant ryšius tarp universitetų, mokslinių tyrimų centrų ir įmonių – 115.893.251 eurai (1,71 proc. viso ES struktūrinių fondų finansavimo, skirto Lietuvai arba 12,39 proc. ŽIPVP lėšų).

Išsamesnė informacija apie ŽIPVP lėšų panaudojimą Lisabonos strategijos tikslams pateikta paveiksle.

4 paveikslas. ŽIPVP lėšų panaudojimas Lisabonos strategijos įgyvendinimo tikslams

⁹ UAB „ESTEP Vilnius“, 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos poveikio užimtumui ir kitiems Lietuvos ūkio makroekonominiais rodikliais vertinimas, 2016 m.

5 lentelė. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos išlaidų kategorijos, prisidėjusios prie Lisabonos strategijos tikslų įgyvendinimo

"62" - Mokymosi visą gyvenimą sistemų ir strategijų rengimas bendrovėse; mokymas ir paslaugos darbuotojams siekiant padidinti jų gebėjimą prisitaikyti prie pokyčių; verslumo ir naujovių skatinimas
"63" - Inovacinių ir produktyvesnių darbo organizavimo būdų kūrimas ir platinimas
"64" - Konkrečių užimtumo, mokymo ir paramos paslaugų plėtojimas pertvarkant sektorius ir bendroves bei sistemų, skirtų numatyti ekonominius pokyčius ir būsimus reikalavimus, susijusius su darbo vietomis ir gebėjimais, rengimas
"65" - Darbo rinkos institucijų atnaujinimas ir stiprinimas
"66" - Aktyvių ir prevencinių priemonių įgyvendinimas darbo rinkoje
"67" - Priemonės, kuriomis skatinamas aktyvus senėjimas ir ilginamas darbingumo amžius
"68" - Parama savarankiškam darbui ir verslo kūrimui
"69" - Priemonės, skirtos pagerinti užimtumo galimybes ir didinti tvarų moterų dalyvavimą ir pažangą užimtumo srityje siekiant mažinti segregaciją dėl lyties darbo rinkoje, ir derinti darbą ir asmeninį gyvenimą, pavyzdžiui, sudarant geresnes sąlygas naudos
"70" - Konkretūs veiksmai, kuriais didinamas migrantų užimtumas ir taip stiprinama jų socialinė integracija
"71" - Būdai integruoti ir sugrąžinti į darbą socialiai pažeidžiamas žmones; kova su galimybių dalyvauti darbo rinkoje ir daryti joje pažangą diskriminacija bei įvairovės darbo vietoje pripažinimo skatinimas
"72" - Švietimo ir mokymo sistemų reformų kūrimas, diegimas ir įgyvendinimas siekiant plėtoti galimybes gauti darbą, gerinant pradinio ir profesinio švietimo bei mokymo pritaikymą darbo rinkos poreikiams ir atnaujinant mokymo personalo įgūdžius atsižvelgi
"73" - Priemonės, skirtos didinti dalyvavimą švietime ir mokyme visą gyvenimą, šiuo tikslu taip pat imantis veiksmų, skirtų sumažinti anksti mokyklą paliekančių asmenų skaičių, lytimi pagrįstą mokymosi dalykų segregaciją ir sudaryti geresnes galimybes gauti kokybišką pradinį profesinį ir paslaugų sektoriaus išsilavinimą ir mokymą
"74" - Žmogiškojo potencialo mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje plėtojimas, visų pirma skatinant antrosios ir trečiosios pakopų studijas, mokslo darbuotojų mokymą bei užmezgant ryšius tarp universitetų, mokslinių tyrimų centrų ir įmonių

ŽIPVP indėlis įgyvendinant ES Baltijos jūros regiono strategiją

Nuo Europos socialinio fondo lėšomis finansuojamos Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos įgyvendinimo pradžios iki 2015 m. gruodžio 31 d. iš 2 232 projektų 402 projektai tiesiogiai¹⁰ prisidėjo prie ES Baltijos jūros regiono strategijos (toliau – ES BJRS) įgyvendinimo. Jų įgyvendinimui skirta

¹⁰ Kaip tiesioginį indėlį turintys projektai priskirti tie projektai, kurie turi neabejotinai aiškias sąsajas su ES BJRS ir jos veiksmų plano prioritetinėmis sritimis ir apima arba 1) tam tikras bendradarbiavimo formas su kita šalimi, tarptautiškumo aspektą arba 2) turi suminį poveikį (angl. *cumulative effect*), kuomet jų rezultatai yra susumuojami su panašaus pobūdžio projektais, įgyvendinamais kitose šalyse (pavyzdžiui, nuotekų tvarkymas).

176,62 mln. eurų arba 18,39 proc. Europos socialinio fondo lėšų pagal Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programą.

Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos lėšomis įgyvendintais projektais sukurtos sąlygos, būtinos didinti šalies ir atitinkamai Baltijos jūros regiono gerovę ir patrauklumą. Pagal minėtas prioritėtines sritis įgyvendintais projektais prisidėta prie ES BJRS veiksmų plane numatyto tikslo *Didinti gerovę* uždavinio *Geresnis globalus konkurencingumas Baltijos jūros regione* įgyvendinimo. Daugiausiai prie ES BJRS įgyvendinimo prisidėjo Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos prioritetai *Mokymasis visą gyvenimą* ir *Tyrėjų gebėjimų skatinimas*.

Daugiausiai projektų, prisidedančių prie ES BJRS įgyvendinimo, įgyvendinta *mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų (MTEPI) srityje*. Šiais projektais buvo skatinama III pakopos studijų veikla, tobulinta mokslininkų ir kitų tyrėjų kvalifikacija ir kompetencija, sukurta prieiga prie periodinių ir kitų mokslo leidinių duomenų bazių, sustiprintas vietinis ir tarptautinis bendradarbiavimas, vykdyti aukšto tarptautinio lygio moksliniai tyrimai pasitelkiant tarptautines pramonės įmones ir užsienio mokslo ir studijų institucijas ir kt. Šiais projektais prisidėta prie ES BJRS veiksmų plane¹¹ numatytos prioritėtinės srities *Inovacijos* įgyvendinimo.

Švietimo, jaunimo srityse įgyvendintais projektais buvo keliama sveikatos specialistų kvalifikacija, atnaujinant žinias ir praktinius įgūdžius ar suteikiant profesinę kvalifikaciją tobulinimosi kursuose, stažuotėse, mokslinėse praktinėse konferencijose; didinamas aukštųjų mokyklų ir studijų programų tarptautiškumas, siekiant gerinti aukštojo mokslo kokybę ir užtikrinti jo konkurencingumą; kuriama ir diegiama nacionalinė Lietuvos aukštųjų mokyklų studentų ir dėstytojų tarptautinių praktikų ir stažuočių sistema. Šiais projektais prisidėta prie ES BJRS veiksmų plane numatytos prioritėtinės srities *Švietimas* įgyvendinimo.

ES vidaus rinkos srityje įgyvendintais projektais sukurtos tinkamos prielaidos įgyvendinti geresnio reglamentavimo politiką, kuri leistų pagerinti valstybės politikos visose srityse formavimo ir įgyvendinimo, teisės aktų rengimo, priėmimo ir taikymo kokybę, užtikrintų nuolatinę valstybės politikos ir teisinio reglamentavimo tobulinimą. Šiais projektais nedidele apimtimi prisidėta prie ES BJRS veiksmų plane numatytos prioritėtinės srities *Rinka*, kuria siekiama šalinti vidaus rinkos kliūtis.

6 lentelė. *Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos indėlis įgyvendinant ES BJRS: projektai ir lėšos*¹²

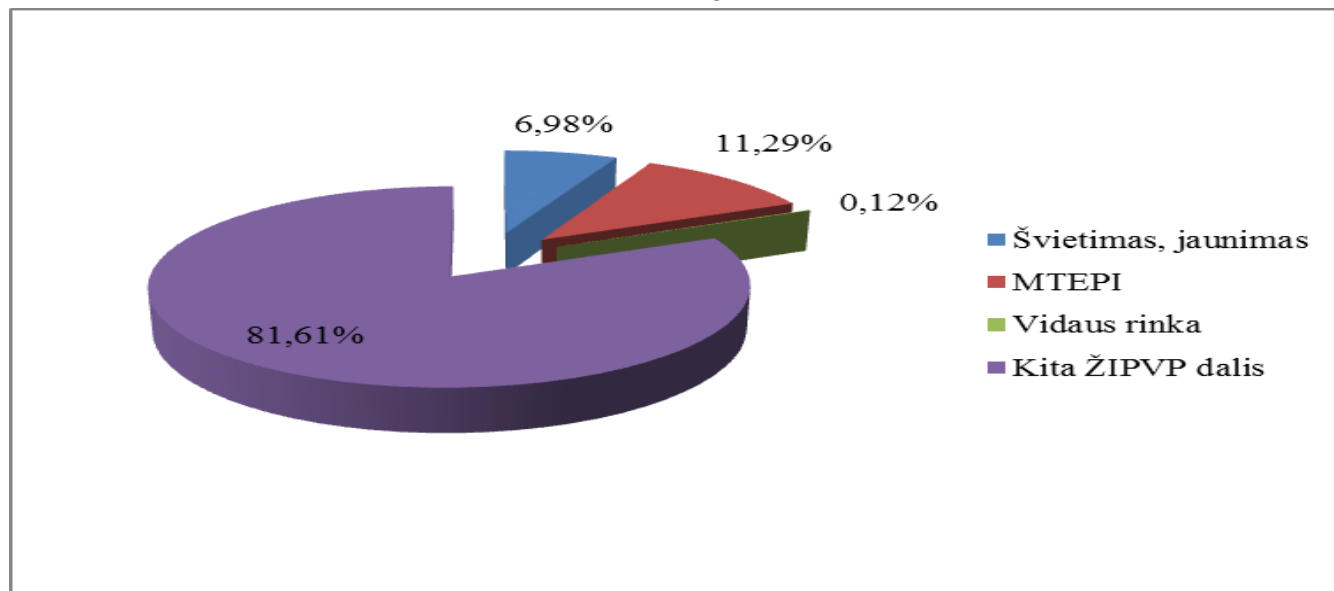
Šalis:	Lietuva	
Tikslas:	Konvergencijos	
Programa:	2007–2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programa (ŽIPVP)	
Sritis	Projektų, tiesiogiai prisidedančių prie ES BJRS įgyvendinimo, skaičius	ES lėšos, skirtos pagal pasirašytas sutartis (mln. eurų)
Švietimas, jaunimas	179	67,06
MTEPI	216	108,38
Vidaus rinka	7	1,18
Iš viso pagal sritis:	402	176,62
Iš viso ŽIPVP¹³:		960,34

5 paveikslas. *Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos indėlis įgyvendinant ES BJRS: procentinė išraiška*

¹¹ Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos indėlis įgyvendinant ES BJRS vertinamas pagal 2013 m. vasario mėn. patvirtintą ES BJRS veiksmų planą, galiojusį iki 2015 m. birželio.

¹² Finansinis indėlis apima projektus, finansuojamus ES struktūrinės paramos lėšomis, kurie prisideda prie ES BJRS veiksmų plane įvardytų pavyzdinių iniciatyvų įgyvendinimo, taip pat kitus projektus, kurie tiesiogiai prisideda prie ES BJRS įgyvendinimo.

¹³ Nurodomos ES lėšos, skirtos ŽIPVP pagal pasirašytas sutartis nuo 2007-01-01 iki 2015-12-31.

Horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimas

2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijoje ir visose veiksnių programose buvo numatyti keturi horizontalieji principai: darnus vystymasis, lyčių lygybė ir nediskriminavimas, informacinė visuomenė ir regioninė plėtra. Pirmųjų dviejų principų įgyvendinimas buvo privalomas pagal ES struktūrinių fondų investicijų panaudojimo reikalavimus, kiti du principai (informacinė visuomenė ir regioninė plėtra) buvo numatyti ES struktūrinių fondų programose, atsižvelgiant į Lietuvos poreikius.

Horizontaliųjų principų įgyvendinimas buvo integruotas visuose projekto įgyvendinimo ciklo etapuose. Projektų atrankos procese jie buvo vertinami pagal Bendruosius atrankos kriterijus: visi projektai turėjo atitikti darnaus vystymosi ir lyčių lygybės bei nediskriminavimo principus. Taip pat buvo numatyta galimybė ministerijoms ir (arba) kitoms valstybės institucijoms rengiant projektų finansavimo sąlygų aprašus numatyti ir aktyvias horizontaliųjų principų įgyvendinimo priemones, privalomas taikyti projektų vykdymo metu.

Horizontaliųjų principų įgyvendinimą koordinavo Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008 m. balandžio 15 d. įsakymu Nr. 1K-138 patvirtinta Horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimo priežiūros darbo grupė (toliau – darbo grupė), kurios sudėtis ir funkcijos buvo atnaujintos 2014 m. sausio 21 d. Per visą finansavimo laikotarpį įvyko 13 darbo grupės posėdžių, kurių metu buvo aptariama horizontaliųjų principų įgyvendinimo pažanga 2007–2013 m. finansavimo laikotarpiu, dalinamasi gerąja horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimo patirtimi, taip pat aptarti horizontaliųjų principų įgyvendinimo planai 2014–2020 m. finansavimo laikotarpiu.

Ši darbo grupė buvo parengusi Horizontaliųjų principų įgyvendinimo panaudojant 2007–2013 m. ES struktūrinių fondų lėšas gaires, kuriose aprašyti keturi horizontalūs prioritetai, jų tikslai, nurodytos tikslinės grupės bei pateikti pavyzdžiai, kaip ES struktūrinių fondų lėšomis finansuojami projektai turėtų įgyvendinti konkretų prioritetą, pateikti 2007–2013 m. finansuotų priemonių stebėsenos rodikliai, susiję su horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimu, taip pat aprašyta horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimo stebėsenos sistema Lietuvoje 2007–2013 m.

Horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimas 2007–2013 m. buvo nagrinėjamas, atliekant ES struktūrinių fondų investicijų vertinimus. *Lyčių lygybės* principo įgyvendinimui skirtame ES struktūrinių fondų lėšų poveikio horizontalaus prioriteto „Lyčių lygybė ir nediskriminavimas“ įgyvendinimui vertinime¹⁴ nurodoma, kad 2007–2013 m. daugelis ES struktūrinių fondų lėšomis finansuotų priemonių veiklų buvo skirtos nepalankioje padėtyje atsidūrusioms grupėms priklausantiems asmenų įgūdžių kėlimui, o ne struktūrinėms priežastims, dėl kurių šie asmenys patiria diskriminaciją, pašalinti. Vertinime teigiama, kad ES struktūrinių fondų intervencijų poveikis lyčių lygybei ir nediskriminavimui dažnai buvo fragmentiškas. Labiausiai prie lyčių lygybės ir nediskriminavimo užtikrinimo prisidėjo Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos administruojamos priemonės (planuojant ir atrenkant projektus pasitaravo institucijos patirtis, buvo

¹⁴ UAB „PPMI Group“ ir VšĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas“, ES struktūrinės paramos poveikio horizontalaus prioriteto „Lyčių lygybė ir nediskriminavimas“ įgyvendinimui vertinimas, 2014 m.

remiamasi akademiniais tyrimais ir kt.). Vertingų rezultatų pasiekė tie projektai, kuriuose buvo dirbama ne tik su tikslinės grupės atstovais, bet ir su darbdaviais. Be to, ES struktūrinių fondų lėšų investicijos sustiprino lyčių lygybės ir nediskriminavimo srityje dirbančias nevyriausybinės organizacijas, leido joms bendradarbiauti tarpusavyje, sustiprinti savo gebėjimus. Atlikus vertinimą pateiktos rekomendacijos buvo apsvarstytos darbo grupėje, taip pat parengtas rekomendacijų įgyvendinimo planas. Pagrindinės rekomendacijos buvo susijusios su lyčių lygybės ir nediskriminavimo prioriteto integravimu į visas ES struktūrinių fondų investicijų sritis ir programavimo etapus (principo svarba ne tik projektų, bet ir programos lygiu), darbo rinkos ir švietimo priemonių diferencijavimu pagal tikslines grupes, didesniu dėmesiu projektų veikloms, kurios orientuotos į organizacinio ar sisteminio lygio pokyčius ir kt.¹⁵

ES struktūrinės paramos poveikio darniajam vystymuisi vertinime¹⁶ buvo pabrėžta, kad įgyvendinant ES struktūrinių fondų lėšomis finansuojamus projektus *darnaus vystymosi* sąvoka apėmė tikslus švelninti klimato kaitą, plėtoti transportą, mažinant neigiamą poveikį aplinkai, skatinti darnią gamybą ir vartojimą, geriau valdyti gamtinius išteklius, kovoti su skurdu ir socialine atskirtimi, mažinti grėsmes visuomenės sveikatai, spręsti demografinės ir emigracijos sukeltas problemas. ŽIPVP įgyvendinimas prisidėjo prie keturių darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimo: demografinių ir emigracijos sukeltų problemų sprendimo, kovos su skurdu ir socialine atskirtimi, darnios gamybos ir vartojimo skatinimo. ŽIPVP 1 prioriteto priemonių poveikis demografinių ir emigracijos sukeltų problemų sprendimui bei kovai su skurdu ir socialine atskirtimi buvo stiprus, o 2 prioriteto priemonių poveikis – vidutinis. 3 prioriteto priemonių poveikis darnios gamybos ir vartojimo skatinimui buvo vidutinis. 4 prioriteto priemonių poveikis darniajam vystymuisi buvo neutralus. Vertinime taip pat nurodyta, kad 2007–2013 m. darnaus vystymosi principas Lietuvoje dažniausiai (apie 80 proc. vykdytų priemonių) buvo įgyvendinamas integruotuoju būdu, t. y. taikant pasyvias priemones (projektų vykdytojų pateikiamus aprašymus apie neutralų poveikį darnaus vystymosi principui arba darnaus vystymosi principo nepažeidimą). Diferencijuotas darnaus vystymosi principo įgyvendinimo būdas, kuris buvo taikytas apie 20 proc. ES struktūrinių fondų lėšomis finansuotų priemonių, apėmė strateginį pasekmių aplinkai vertinimą, poveikio aplinkai vertinimą, specialiuosius atrankos kriterijus ir kt.

Regioninės plėtros horizontalaus principo įgyvendinimas iš dalies buvo nagrinėtas ES struktūrinės paramos poveikio Lietuvos miestams ir miesteliams vertinime¹⁷, kuriame nustatyta, kad, skatinant atskirų šalies regionų ir teritorijų socialinę ir ekonominę plėtrą, ES fondų investicijos darė teigiamą poveikį, tačiau nebuvo vienintelis ir esminis veiksnys. Teritorijų socialinė ir ekonominė plėtra priklausė ir nuo kitų veiksnių, kurie nebuvo susiję su ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimu. Vertinimas atskleidė, kad konkrečių teritorijų (regionų, savivaldybių) socialinei ir ekonominei plėtrai ypač svarbi aiški teritorijos plėtros vizija, strategija ir lyderystė planuojant ir įgyvendinant projektus. Tokiu atveju ES fondų investicijos gali tapti socialinės ir ekonominės plėtros katalizatoriumi. Panaši išvada buvo pateikta ir atliktame regioninės politikos tikslų įgyvendinimo vertinime,¹⁸ kuriame nustatyta, kad teritorinė sanglauda lemiantys veiksniai yra materialinės investicijos ir savivaldybių finansinės galimybės, o vien ES fondų investicijomis regionų plėtros paaiškinti negalima.

Informacinės visuomenės horizontalaus principo įgyvendinimas buvo nagrinėtas Lietuvos informacinės visuomenės plėtros tendencijų ir prioritetų 2014–2020 m. vertinime,¹⁹ kuriame teigiama, kad ES struktūrinių fondų intervencijos buvo esminis investicijų informacinės visuomenės plėtros srityje šaltinis (tiek investicijų į infrastruktūrą, tiek į gebėjimų stiprinimą). Nacionalinio biudžeto lėšos buvo daugiausiai skiriamos jau sukurtų sistemų priežiūrai. Prie informacinės visuomenės plėtros prisidėjo ŽIPVP 1 prioriteto priemonės „Kompiuterinio raštingumo įgūdžių ugdymas“, „Žmogiškųjų išteklių tobulinimas įmonėse“, „Žmogiškųjų išteklių tobulinimas viešajame sektoriuje“, 2 prioriteto priemonė „Studijų programų plėtra Nacionalinėse kompleksinėse programose“, 3 prioriteto priemonės „Mokslininkų ir kitų tyrėjų kvalifikacijos

15 Daugiau informacijos apie investicijas į vyrų ir moterų lygių galimybių skatinimą pateikiama 2.4 skyriuje „Veiksmų programos įgyvendinimo aplinkybių pokyčiai“ poskyriuje „Moterų ir vyrų lygios galimybės“

16 UAB „Deloitte“, 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos poveikio darniajam vystymuisi vertinimas, 2016 m.

17 UAB „ESTEP Vilnius“ ir VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“, 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos poveikio Lietuvos miestams ir miesteliams vertinimas, 2016 m.

18 UAB „ESTEP Vilnius“, Regioninės politikos tikslų įgyvendinimo (teritorinės socialinės sanglaudos skatinimo) vertinimas. 2015 m.

19 VšĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas“, Lietuvos informacinės visuomenės plėtros tendencijų ir prioritetų 2014–2020 metais vertinimas, 2012 m.

tobulinimas, mobilumo ir studentų mokslinių darbų skatinimas“, „Mokslininkų ir kitų tyrėjų ugdymas ir mobilumo skatinimas nacionalinėse kompleksinėse programose“, „MTEP veiklų vykdymas pagal nacionalinių kompleksinių programų tematikas“ bei 4 prioriteto priemonės „Valstybės institucijų ir įstaigų dirbančiųjų kvalifikacijos tobulinimas“, „Savivaldybės institucijų ir įstaigų darbuotojų kvalifikacijos tobulinimas“, „Viešojo administravimo subjektų sistemos tobulinimas“, „Viešųjų paslaugų kokybės iniciatyvos“, „Valstybės tarnybos sistemos stiprinimas“.

ES struktūrinių fondų investicijų indėlis buvo svarbus, mažinant skaitmeninę atskirtį, nes šios atskirties rizikos grupių galimybės pasinaudoti kitais ištekliais (tiek ekonominiais, tiek socialiniais) yra gana ribotos. Atsižvelgiant į tai, kad skaitmeninė atskirtis labiau gresia probleminiams regionams, gebėjimų stiprinimo projektai kartu su investicijomis plačiajuosčio ryšio srityje prisidėjo ir prie regionų plėtros. ES struktūrinių fondų lėšomis įgyvendintos priemonės prisidėjo prie Lietuvos gyventojų, besinaudojančių kompiuteriu ir internetu, skaičiaus didėjimo. 2015 m. apie 69 proc. Lietuvos gyventojų buvo nuolatiniai interneto vartotojai, pagrindinių paslaugų perkėlimo į internetą lygis siekė daugiau nei 94 proc., o plačiajuosčio interneto ryšio skvarba – 41 proc.²⁰

Informacija apie horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimą pagal visus ŽIPVP prioritetus plačiau pateikiama šios ataskaitos 3 dalyje.

Partnerystės principo įgyvendinimas

Partnerystės principo įgyvendinimas įtvirtintas ES ir nacionaliniuose teisės aktuose. Tai yra svarbus ES sanglaudos politikos įgyvendinimo principas, kuriuo siekiama įtraukti partnerius į ES struktūrinių fondų investicijų panaudojimo procesą įvairiuose jo etapuose: veiksmų programų rengimą (planavimo etapas), įgyvendinimą, stebėseną ir vertinimą (priežiūros etapas). 2007–2013 m. laikotarpiu buvo užtikrintas veiksmingas partnerystės principo įgyvendinimas visuose ES struktūrinių fondų investicijų panaudojimo proceso etapuose:

- *Planavimas.* Partnerystė vykdyta visuose lygmenyse (nacionaliniame, sektoriniame ir teritoriniame) konsultuojantis su partneriais dėl programinių dokumentų turinio.
- *Įgyvendinimas.* Partnerystė vykdyta visuose lygmenyse (nacionaliniame, sektoriniame ir teritoriniame), tačiau per projektų atrankos procesą buvo aktyvesnė sektoriniame ir teritoriniame lygmenyse (projektų atrankos kriterijų nustatymas, projektų finansavimo sąlygų aprašų derinimas ir kt.). Aktualių partnerių pasirinkimą apsprendė konkreti intervencija ir (ar) svarstomas klausimas.
- *Stebėseną.* Partnerystės principas įgyvendintas per Stebėsenos komitetą, kuris tvirtino projektų atrankos kriterijus, veiksmų programų keitimus, svarstė metines veiksmų programų įgyvendinimo ataskaitas ir kt. Stebėsenos komiteto posėdžiuose dalyvavo visas interesų grupes atstovaujantys partneriai, įskaitant Europos Komisijos atstovus (detalesnė informacija pateikiama skyriuje „Stebėsenos komiteto veikla“).
- *Vertinimas.* Partnerystė vykdyta nacionaliniu lygmeniu. Partneriai buvo įtraukti planuojant vertinimus, juos įgyvendinant ir viešinant rezultatus. Aktyviausiai partnerystės principas įgyvendintas per Vertinimo koordinavimo grupę, kuri koordinuoja ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimo vertinimo veiklą (detalesnė informacija pateikiama ataskaitos skyriuje „Vertinimo koordinavimo grupės veikla“). Pagrindiniai partneriai vertinimo etape buvo institucijos, užsakančios vertinimus, Europos Komisija, vertintojai, akademinės bendruomenės atstovai ir kiti su konkrečiu vertinimo objektu susiję partneriai.

Dėl daugiapakopio valdymo partnerystė ES struktūrinių fondų investicijų panaudojimo procese buvo užtikrinama ir vykdoma keliais lygiais: nacionaliniu, sektoriniu ir teritoriniu. Nacionaliniu lygiu partnerystę inicijavo ir koordinavo Lietuvos Respublikos finansų ministerija (vadovaujančioji institucija). Sektoriniu lygiu partnerystę ES investicijų įgyvendinimo, stebėsenos ir vertinimo etapuose inicijavo ir koordinavo šakinės ministerijos ir (ar) kitos valstybės institucijos, pagal kompetenciją atsakingos už bendrai iš ES fondų lėšų finansuojamus ūkio sektorius. Teritoriniu lygiu partnerystę inicijavo ir koordinavo Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija kartu su regionų plėtros tarybomis. Regionų plėtros tarybos, atsakingos už ES struktūrinių fondų lėšomis finansuojamų regioninių projektų sąrašų sudarymą, į sprendimų priėmimo svarstymo etapą įtraukė ekonominius ir socialinius partnerius, kitas suinteresuotas institucijas, siekdamas užtikrinti efektyvų regionų projektams įgyvendinti skirtos ES investicijų planavimą ir panaudojimą.

²⁰ Informacinės visuomenės plėtros komiteto ir Ryšių reguliavimo tarnybos duomenys.

Siekdama užtikrinti veiksmingesnį partnerystės principo taikymą vadovaujanti institucija vykdė įvairias partnerystės principo stiprinimo iniciatyvas:

- 2010 m. atliko teminį vertinimą dėl partnerystės principo įgyvendinimo administruojant ES struktūrinių fondų paramą²¹. Vertinime buvo išanalizuota, kaip laikomasi partnerystės principo Lietuvoje įgyvendinant ES struktūrinių fondų lėšomis finansuojamas programas. Buvo įvertinti trys aspektai: pirma, teisės aktų nuostatų partnerystės srityje taikymas ir skirtingų partnerystės formų efektyvumas ir nauda; antra, partnerystę įtakojantys veiksniai bei partnerių pajėgumas; trečia, geroji praktika partnerystės srityje.

- Partnerystės tema organizavo įvairias diskusijas ir pasitarimus. Pavyzdžiui, 2012 m. kovo mėn. vadovaujančioji institucija suorganizavo diskusiją „Kaip pagerinti partnerių įsitraukimą į ES struktūrinės paramos planavimą ir įgyvendinimą?“, kurioje dalyvavo socialiniai ekonominiai partneriai ir ES struktūrinę paramą administruojančių institucijų atstovai. 2014 m. birželio mėn. įvyko konferencija „ES struktūrinė parama ir gyvenimo kokybė bei sanglauda: esama situacija ir perspektyvos“. Joje dalyvavo daugiau kaip 100 dalyvių: LR Seimo ir LR Vyriausybės kanceliarijos atstovai, už atskirus sektorius atsakingų institucijų ir ES struktūrinius fondus administruojančių institucijų atstovai, savivaldybių ir nevyriausybinų organizacijų atstovai, ekonominiai ir socialiniai partneriai; 2016 m. balandžio mėn. suorganizuota tarptautinė ekspertų diskusija „Darnus vystymasis ES struktūrinių fondų investicijų kontekste: 2007–2013 m. pamokos ir galimybės“, kurioje aptartas darnaus vystymosi principo įgyvendinimas Lietuvoje ir kitose šalyse. Šioje diskusijoje ypač aktyviai dalyvavo savivaldybių atstovai, nevyriausybinų organizacijų atstovai.

- Partnerystės tema organizavo mokymus. Pvz. 2014 m. vyko mokymai ministerijoms tema „Partnerystės principo įgyvendinimas ES struktūrinių fondų administravimo procese“. Šių mokymų tikslas buvo supažindinti ministerijų darbuotojus, atsakingus už partnerystės principo įgyvendinimą ir koordinavimą, su partnerystės principo reglamentavimu, partnerių identifikavimu, įtraukimo ir bendradarbiavimo su jais mechanizmais, gerąja praktika. Atitinkamai, 2014 birželio mėn. organizuoti renginiai ekonominiams ir socialiniams partneriams, siekiant didinti jų kompetenciją ES struktūrinių fondų srityje. Mokymai organizuoti šiomis temomis: „ES struktūrinių fondų administravimo sistema“, „Partnerių dalyvavimo galimybės ir interesų atstovavimas ES struktūrinių fondų administravimo procese“. Ekonominiai ir socialiniai partneriai buvo supažindinti su partnerystės sąvoka, partnerių dalyvavimo galimybėmis ES struktūrinių fondų administravimo procese.

- Parengė metodinius dokumentus: 2012 m. balandį buvo parengtas partnerystės standartas, kuriame yra apibrėžiami partnerystės lygiai, apimtis, formos, partnerių atranka, jų pareigos ir teisės, konsultavimosi terminai, rezultatų viešumas ir partnerystės principo efektyvumo vertinimas. 2012 m. liepos mėn. vadovaujančiosios institucijos iniciatyva buvo parengtas išsamesnis dokumentas – Partnerystės principo taikymo ES struktūrinės paramos procese gairės (toliau – Gairės). Jos buvo paskelbtos interneto puslapyje www.esparama.lt. 2015 m. Gairės buvo atnaujintos ir 2016 m. kovo mėn. aptartos ministerijų bei partnerių diskusijoje „Partnerystės iššūkiai, nauda ir praktinis įgyvendinimas“. 2016 m. birželio mėn. Gairės patvirtintos Veiksmų programos valdymo komitete.

- Apibendrinant galima teigti, kad partnerystės principas buvo įgyvendinamas tinkamai, įtraukiant partnerius į visus Strategijos ir veiksmų programų planavimo ir įgyvendinimo etapus. Atskirai reikėtų paminėti, kad įgyvendinat ŽIPVP buvo skatinama socialinė partnerystė pagal priemonę „Socialinio dialogo skatinimas“. Vertinant vien tik pagal socialinio dialogo būklę šalyje matuojančius rodiklius (kolektyvinių sutarčių, profesinių sąjungų ir darbdavių organizacijų aprėptį), makrolygiu nebuvo pasiektas proveržis socialinio dialogo skatinimo srityje. Tačiau pagal priemonę vykdytos veiklos buvo itin naudingos ir svarbios mikrolygiu, t. y. jose dalyvavusios įmonės, įstaigoms ir organizacijoms, kurios sustiprino tarpusavio bendradarbiavimo, kolektyvinių derybų organizavimo gebėjimus. Be to, buvo paskatintas kolektyvinių sutarčių įmonėse ir organizacijose bei šakos kolektyvinių sutarčių pasirašymas, kuris iki priemonės įgyvendinimo Lietuvoje vyko pakankamai vangiai. Daugiau nei 70 proc. apklaustų darbuotojų ir 60 proc. apklaustų darbdavių nurodė, kad pasirašytos kolektyvinės sutartys taikomos praktikoje.²²

²¹ Detalesnė informacija adresu:

<http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/fm/failai/Vertinimas_ESSP_Neringos/Ataskaitos_2009MVP/Partnerystes_vertinimo_ataskaita.pdf>.

²² UAB „ESTEP Vilnius“, 2007–2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos priemonės „Socialinio dialogo skatinimas“ poveikio, efektyvumo ir sukurtų rezultatų vertinimas, 2016 m.

2.2. Informacija apie Bendrijos teisės aktų laikymąsi

2007–2013 m. finansavimo laikotarpiu reikšmingų problemų dėl atitikties Bendrijos teisės aktams nebuvo nustatyta.

Lietuvos Respublikos finansų ministerija, kaip vadovaujančioji institucija, siekdama užtikrinti tinkamą ir efektyvų ES fondų lėšų valdymo ir kontrolės sistemos (toliau – VKS) veikimą, nuolat peržiūrėjo ir tobulino teisės aktus, reglamentuojančius Lietuvos 2007–2013 m. ES fondų investicijų administravimą ir finansavimą.

Taip pat buvo reguliariai rengiami ES fondų lėšas administruojančių institucijų ir (ar) iš ES fondų lėšų bendrai finansuojamų projektų (toliau – projektai) vykdytojų susitikimai, kuriuose buvo aptariamos projektų įgyvendinimo problemos, teisės aktų, reglamentuojančių ES fondų lėšų administravimą, pakeitimai.

Siekiant užtikrinti tinkamą ES struktūrinių fondų lėšas administruojančių institucijų bendradarbiavimą, gerosios praktikos skleidimą pažeidimų, rizikų valdymo srityse buvo sukurtos darbo grupės:

- ES fondų lėšų pažeidimų kontrolierių darbo grupė, sudaryta Lietuvos Respublikos finansų ministro 2009 m. balandžio 16 d. įsakymu Nr. 1K-115 „Dėl Europos Sąjungos fondų pažeidimų kontrolierių darbo grupės sudarymo“, kuri siekdama vykdyti neteisėto ES fondų panaudojimo prevenciją, nuolat keičiasi patirtimi ir gerosios praktikos pavyzdžiais nustatant pažeidimus, susijusius su ES fondų lėšų panaudojimu, nagrinėja pažeidimų tyrimo, nustatymo, šalinimo ir prevencijos klausimus, koordinuoja su pažeidimų tyrimu, nustatymu, šalinimu ir prevencija susijusias veiklas.

- Rizikos valdymo darbo grupė, sudaryta Lietuvos Respublikos finansų ministro 2009 m. balandžio 27 d. įsakymu Nr. 1K-130 „Dėl Rizikos valdymo darbo grupės sudarymo“, kuri siekdama užtikrinti tinkamą ES fondų lėšų administravimą, nuolat nagrinėja su tarpinių institucijų veiklos procesais susijusius vidinius ir išorinius rizikos faktorius, analizuoja informaciją ir dalijasi patirtimi rizikos valdymo srityje, keičiasi pasiūlymais dėl rizikos valdymo metodikų rengimo.

2015 m. didelis dėmesys buvo skiriamas projektų užbaigimui ir pasirengimui 2007–2013 m. veiksmų programų uždarymui. Siekiant užtikrinti tinkamą 2007–2013 m. finansavimo laikotarpio užbaigimo proceso koordinavimą, Lietuvos Respublikos finansų ministro 2014 m. kovo 20 d. įsakymu Nr. 1K-086 „Dėl darbo grupės sudarymo“ sudaryta Pasirengimo 2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinių fondų finansavimo laikotarpiui užbaigimo darbo grupė, kuri atsakinga už 2007–2013 m. ES fondų finansavimo laikotarpio užbaigimo veiksmų plano parengimą.

Lietuvos Respublikos finansų ministro 2015 m. gruodžio 22 d. įsakymu Nr. 1K-377 „Dėl 2007–2013 metų Europos Sąjungos fondų finansavimo laikotarpio užbaigimo veiksmų plano ir dokumentų, kurie privalo būti pateikti Europos Komisijai iki 2017 m. kovo 31 d., parengimo, derinimo ir teikimo Europos Komisijai grafiko“ patvirtintas 2007–2013 m. ES fondų finansavimo laikotarpio užbaigimo veiksmų planas ir dokumentų, kurie privalo būti pateikti Europos Komisijai iki 2017 m. kovo 31 d., parengimo, derinimo ir teikimo Europos Komisijai grafikas (toliau – Grafikas). Grafike nustatyti visų už veiksmų programų užbaigimą atsakingų institucijų (vadovaujančiosios, tvirtinančiosios, tarpinių ir audito institucijų) veiksmai (informacijos teikimas, dokumentų projektų rengimas, derinimas tarp institucijų, teikimas ir kt.) ir jų atlikimo terminai.

2.3. Svarbios problemos, su kuriomis buvo susidurta, ir priemonės, kurių buvo imtasi joms įveikti

2007–2013 m. finansavimo laikotarpiu nebuvo susidurta su reikšmingomis veiksmų programų įgyvendinimo problemomis.

Valstybės kontrolė (audito institucija), kuriai Lietuvos Respublikos Seimo 2003 m. liepos 1 d. nutarimu Nr. IX-1667 „Dėl pavedimo Lietuvos Respublikos valstybės kontrolei atlikti Lietuvos Respublikoje gaunamos Europos Sąjungos struktūrinės paramos auditus“ yra pavesta atlikti Lietuvos Respublikoje gaunamų ES fondų lėšų auditus, kiekvienais metais (pradedant nuo 2009 m.) atlieka veiksmų programų VKS veikimo efektyvumo ir Europos Komisijai deklaruotų išlaidų valstybinį finansinį (teisėtumo) auditą, kaip numatyta Bendrojo reglamento Nr. 1083/2006 62 straipsnyje, ir teikia valstybinio audito išvadą

(Metinė nuomonė pagal Bendrojo reglamento Nr. 1083/2006 62 straipsnį ir Įgyvendinimo reglamento Nr. 1828/2006 18 straipsnį) ir metinę audito ataskaitą (Metinė kontrolės ataskaita pagal Bendrojo reglamento Nr. 1083/2006 62 straipsnį).

2007–2013 m. finansavimo laikotarpio pradžioje Valstybės kontrolės audito ataskaitose pateikti VKS institucijoms pastebėjimai daugiausia buvo susiję su nacionalinių teisės aktų, reglamentuojančių ES fondų lėšų administravimą, trūkumais, VKS institucijų procedūrų tobulinimu, taip pat galimai netinkamai atliktais viešaisiais pirkimais projektuose. Antroje 2007–2013 m. finansavimo laikotarpio pusėje Valstybės kontrolės pateikti pastebėjimai daugiausia buvo susiję su viešųjų pirkimų procedūrų vykdymu.

Apibendrinant Valstybės kontrolės 2007–2013 m. finansavimo laikotarpiu atliktus auditus, audito institucija nustatė, kad audituojamais laikotarpiais veiksmų programų VKS atitiko reikalavimus ir veikė efektyviai.

Šiuo metu Valstybės kontrolė atlieka VKS institucijose veiksmų programų, įgyvendinančių Lietuvos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategiją konvergencijos tikslui įgyvendinti, užbaigimo auditą, kurio rezultatas – galutinė kontrolės ataskaita ir užbaigimo deklaracija – kaip numatyta Bendrojo reglamento (EB) Nr. 1083/2006 62 straipsnyje.

2007–2013 m. finansavimo laikotarpiu buvo atlikti 9 Europos Komisijos ir 8 Europos Audito Rūmų auditai. Dėl visų atliktų auditų ataskaitose pateiktų pastebėjimų ar rekomendacijų vadovaujančioji institucija ėmėsi veiksmų, apie kuriuos buvo informuota Europos Komisija ir Europos Audito Rūmai.

Atsižvelgiant tiek į Valstybės kontrolės, tiek į Europos Komisijos ir Europos Audito Rūmų auditų metu nustatytus neatitikimus ir siekiant užtikrinti efektyvų veiksmų programų VKS veikimą, buvo imtasi veiksmų: tobulinami atitinkami teisės aktai bei VKS institucijų vidaus procedūros, atliekami įtariamų pažeidimų tyrimai, nustatius pažeidimus, lėšos susigrąžinamos teisės aktų nustatyta tvarka ir kt.

Taip pat vadovaujančioji institucija, vadovaudamasi rizikos analize, atliko nuolatinę vadovaujančiosios institucijos atsakomybe pavestų tarpinems institucijoms užduočių vykdymo priežiūrą ir kontrolę. Šis procesas skirtas nustatyti, įvertinti ir valdyti su tarpinems institucijoms pavestų vykdyti užduočių įgyvendinimu susijusią riziką VKS lygmenyje.

Rizikų valdymo procesas, apimantis rizikų identifikavimą, jų valdymo priemonių įgyvendinimo planų sudarymą, priemonių įgyvendinimą, rekomendacijų tarpinems institucijoms teikimą dėl nustatytų neatitikimų ir jų įgyvendinimo stebėseną, buvo įgyvendinamas nuolat, o nurodyti rizikos valdymo proceso etapai kartojami kasmet.

2007–2013 m. finansavimo laikotarpiu įgyvendintos rizikos valdymo priemonės, susijusios su pažeidimų tyrimu, viešųjų pirkimų priežiūra, mokėjimo prašymų tikrinimu, stebėsenos rodiklių peržiūra, projektų patikromis vietoje, procesų monitoringo ES struktūrinės paramos kompiuterinės informacinės valdymo ir priežiūros sistemos (toliau – SFMIS) duomenų peržiūra, rizikingų projektų stebėseną, pajamų priežiūros reikalavimų taikymu ir kt. Apie nustatytus neatitikimus tarpinės institucijos informuotos teikiant rekomendacijas dėl neatitikimų ištaisymo. Siekdama, kad rizikos valdymo procesas būtų įgyvendintas tinkamai ir efektyviai, vadovaujančioji institucija vykdė pateiktų rekomendacijų įgyvendinimo nuolatinę stebėseną.

Nuolatinę tarpinems institucijoms pavestų užduočių vykdymo priežiūrą ir kontrolę vadovaujančioji institucija taip pat vykdė teikdama tarpinems institucijoms paaiškinimus, metodines rekomendacijas, gaires, pavyzdines dokumentų formas, derindama su tarpinėmis institucijomis jų rengiamų dokumentų projektus, dalyvaudama Stebėsenos komiteto veikloje, tirdama pareiškėjų/projektų vykdytojų skundus ir įpareigodama tarpines institucijas imtis atitinkamų veiksmų bei atlikdama kitas funkcijas.

Vadovaujančioji institucija vykdė nuolatinę rizikingų ir (ar) galimai nefunkcionalių projektų (dėl kurių vyksta teisiniai arba administraciniai procesai arba dėl kitų priežasčių projektų rezultatais nėra naudojamosi) stebėseną. Įgyvendinančiosios institucijos buvo įpareigosotos teikti vadovaujančiajai institucijai aktualią informaciją apie rizikingus ir (ar) galimai nefunkcionalių projektus. Vadovaujančioji institucija, atsižvelgdama į institucijų pateiktą informaciją, teikė institucijoms paaiškinimus dėl projektų užbaigimo, stebėsenos rodiklių pasiekimo ir kt. bei rengė institucijų atstovų susitikimus, kuriuose buvo aptariami klausimai, susiję su rizikingais ir (ar) galimai nefunkcionaliais projektais.

Įvertinusi turimą informaciją apie rizikingus ir (ar) galimai nefunkcionalių projektus ir jų įtaką deklaruotoms Europos Komisijai išlaidoms, vadovaujančioji institucija pateikė siūlymus tvirtinančiajai institucijai dėl šių projektų išlaidų (ne)įtraukimo į galutines išlaidų ataskaitas ir mokėjimo paraiškas Europos Komisijai.

2007–2013 m. finansavimo laikotarpiu vadovaujančioji institucija organizavo centralizuotus mokymus visiems ES struktūrinių fondų lėšas administruojantiems darbuotojams pagal temas, nurodytas ES fondų lėšas administruojančių darbuotojų kvalifikacinių reikalavimų apraše, kuris yra parengtas siekiant sukurti vieningą ES fondų lėšas administruojančių valstybės tarnautojų ir darbuotojų kvalifikacijos kėlimo sistemą, užtikrinančią darbuotojų kvalifikacijos atitiktį jiems pavestoms funkcijoms ir esamų žinių bei patirties perteikimą kuo didesniam darbuotojų skaičiui. Šis aprašas apibrėžia, kokių kompetencijų (žinių, gebėjimų bei įgūdžių) reikia ES fondų lėšas administruojančių institucijų darbuotojams (detali informacija apie mokymus pateikiama šios ataskaitos 5 dalyje „Techninė parama“).

2.4. Veiksmų programos įgyvendinimo aplinkybių pokyčiai

Socialinė apsauga ir užimtumas

Darbo rinka

2007–2015 m. Lietuvos darbo rinkoje buvo fiksuota daug pokyčių, kuriuos nulėmė ekonominė krizė. Viena ryškiausių problemų 2008 m. pabaigoje buvo augantis nedarbas. 2008 m. pasižymėjo ženkliai pasikeitusiomis ekonominio augimo ir socialinės raidos tendencijomis. 2009 m. nedarbo lygis šalyje išaugo nuo 5,8 proc. iki 13,8 proc. Neigiamos tendencijos buvo fiksuojamos ir 2010 m., kai nedarbo lygis Lietuvoje buvo didžiausias per visą laikotarpį ir siekė 17,8 proc. 2011–2012 m. šalies ekonomika ėmė atsigauti, todėl nedarbo lygis taip pat ėmė mažėti (nedarbo lygis šalyje siekė atitinkamai 15,4 proc. ir 13,4 proc.). 2013 m. išsiskyrė išaugusia darbo jėgos paklausa ir sumažėjusia pasiūla. Visus 2013 m. mėnesius darbo biržos specialistai galėjo pasiūlyti ieškantiems darbo asmenims daugiau laisvų darbo vietų negu atitinkamą laikotarpį 2012 metais. Tuo tarpu bedarbių, išskyrus sausių, buvo registruojama mažiau. Nedarbo lygis šalyje 2013 m. sumažėjo iki 11,8 proc., o užimtųjų skaičius išaugo iki 1,292 mln. asmenų (2010 m., kai užimtųjų skaičius buvo mažiausias per visą finansavimo laikotarpį, jis siekė 1,247 mln. asmenų).

Lietuvos ūkis 2014 m. augo palaikomas vidaus paklausos, ypač dėl didėjančio privataus vartojimo, kurį skatino gerėjanti padėtis darbo rinkoje (augo užimtumas, mažėjo nedarbo lygis) ir didesnis realusis darbo užmokestis, kuris augo nuo 2014 m. vidurio, kai labai sumažėjo infliacija. Darbo užmokesčio didėjimui įtakos turėjo sumažėjęs nedarbas – tai sudarė sąlygas darbo atlygiui kilti net ir išnykus minimaliojo mėnesinio darbo užmokesčio pakėlimo poveikiui. 2014 m. vidutinis metinis registruotas nedarbas, siekė 10,7 proc. 2015 m. registruotas nedarbas dar sumažėjo ir siekė 9,1 proc. Paminėtina, kad nedarbo lygio mažėjimą lėmė tiek ekonomikos augimas, tiek darbo rinkos skatinimas, tiek mažėjantis atotrūkis tarp darbo jėgos pasiūlos ir paklausos. Taip pat įtakos turėjo ir gyventojų emigracija, dėl kurios bedarbių skaičius šalyje mažėjo.

2015 m. Lietuvoje darbdaviai užregistravo daugiau nei 187 tūkst. laisvų darbo vietų. Daugiausiai darbo vietų, kaip ir ankstesniais metais, buvo užregistruota paslaugų sektoriuje (62 proc.), o mažiausiai – žemės ūkio sektoriuje (6 proc.). Daugiau nei pusė visų darbo pasiūlymų buvo kvalifikuotiems darbininkams, kas penktas – specialistams bei vadovaujančiam personalui, kas ketvirtas – nekvalifikuotiems darbininkams.²³

Lietuvos darbo biržos duomenimis 2014 m. sausio 1 d. šalyje buvo registruota 203,5 tūkst. bedarbių. Vidutinis metinis biržoje registruotų bedarbių skaičius 2013 m. buvo 201,3 tūkst., o 2012 m. – 216,9 tūkst. 2015 m. sausio 1 d. šalyje registruotų bedarbių skaičius siekė 173 tūkst. asmenų, o 2016 m. sausio 1 d. dar sumažėjo ir siekė 158,1 tūkst. asmenų. Darbo biržoje registruoti bedarbiai 2016 m. sausio 1 d. sudarė 8,7 proc. šalies darbingo amžiaus gyventojų, o tai yra 0,8 proc. mažiau nei 2015 m. sausio 1 d.

Atsižvelgiant į gerėjančius darbo rinkos rodiklius bei Europos Komisijos rekomendacijas, nuo 2013 m. iš ES struktūrinės paramos lėšų nebebuvo organizuojami viešieji darbai. Lėšos buvo nukreipiamos į ilgesnės trukmės, daugiau pridėtinės vertės sukuriančias bei geresnių įdarbinimo rezultatų pasiekiančias aktyvias darbo rinkos politikos priemones – profesinį mokymą, įdarbinimą subsidijuojant bei darbo įgūdžių įgijimo rėmimą. Aktyvios darbo rinkos politikos priemonės buvo vykdomos, įgyvendinant ES struktūrinės paramos lėšomis finansuotą priemonę „Ieškančių darbo asmenų integracija į darbo rinką“.

²³ Lietuvos darbo birža, Darbo rinkos tendencijos 2015 m.

Jaunimo užimtumas ir jaunimo politika

Formuojant ir įgyvendinant jaunimo politiką, buvo siekta sudaryti palankias sąlygas jaunimui būti aktyvia visuomenės dalimi ir skatinti jaunimo socializacijos procesus. Vieni svarbiausių jaunimo politikos prioritetų – spręsti jaunimo užimtumo problemas bei informuoti jaunimą jam aktualiais klausimais, skatinti jaunų žmonių dalyvavimą projektuose ne tik nacionaliniu, bet ir regioniniu lygiu, siekiant įtraukti mažiau galimybių turintį jaunimą. Viena iš svarbiausių Nacionalinės jaunimo politikos 2011–2019 metų plėtros programos įgyvendinimo priemonių buvo darbo su jaunimu plėtra. Darbas su jaunimu – socialinio, informacinio, edukacinio, kultūrinio ar kitokio pobūdžio veikla, įgyvendinama kartu su jaunais žmonėmis ar jų grupėmis, remiantis jų poreikiais, siekiant įtraukti, integruoti jauną žmogų į jo socialinę aplinką bei įgalinti jį sąmoningai ir aktyviai dalyvauti asmeniniame ir visuomeniniame gyvenime.

Nuo 2014 m. sausio 1 d. Lietuvoje pradėta įgyvendinti „Jaunimo garantijų iniciatyva“. Tai reiškia, kad visi jaunuoliai iki 29 metų amžiaus per keturių mėnesių laikotarpį nuo darbo netekimo arba formaliojo mokymosi užbaigimo turi galimybę gauti gerą pasiūlymą dirbti ar toliau mokytis, įskaitant pameistrystės formą, atlikti praktiką arba stažuotę. 2014 m. suburtas partnerių tinklas ir pasirašytas bendradarbiavimo memorandumas tarp ministerijų, verslo, darbdavių, darbuotojų bei jaunimo organizacijų atstovų.

2013 m. buvo pradėtos įgyvendinti dvi ES struktūrinių fondų lėšomis finansuojamos naujos priemonės, skirtos jaunimo įdarbinimui. Projektai pagal priemonę „Jaunimo užimtumo ir motyvacijos skatinimas“ pradėti įgyvendinti 2013 m. pabaigoje (projektų įgyvendinimo laikotarpio pabaiga – 2015 m. rugsėjo mėn.). Pagal tais pačiais metais pradėtą vykdyti priemonę „Parama pirmajam darbui“ buvo kompensuojama dalis darbo užmokesčio pirmą kartą įdarbintiems jaunuoliams. Priemonė pakeitė anksčiau taikytą „Sodros“ lengvatą ir prisidėjo prie jaunimo užimtumo skatinimo. Nuo 2010 m. buvo įgyvendinama priemonė „Subsidijos verslumui skatinti“, kuriai skirti 3 mln. eurų ir kurios tikslas – padidinti pradedančiosioms įmonėms ir savarankiškai veikiančioms įmonėms skirtų paskolų schemų patrauklumą. Paskolos buvo teikiamos pagal finansų inžinerijos būdu įgyvendinamą priemonę „Verslumo skatinimas“. Paminėtina, kad didžiausia dalis paskolas verslui pradėti gavusių asmenų buvo būtent jaunimo tikslinės grupės atstovai.

Programavimo laikotarpio viduryje, atsižvelgiant į išaugusį jaunimo nedarbą, buvo pakeisti priemonės „Ieškančių darbo asmenų integracija į darbo rinką“ prioritetai ir parengtos profesinio mokymo programos maždaug 6000 jaunuolių. Pagal šią priemonę buvo vykdomi specialiai jaunimo tikslinei grupei skirti projektai, pavyzdžiui, „Jaunimo užimtumo didinimas“, „Būk aktyvus darbo rinkoje“. Pastarasis projektas buvo pratęstas, siekiant sudaryti galimybės jaunimui įgyti įgūdžių, reikalingų pirmąsyk įsidarbinant, be to, projektui skirtas papildomas 6 mln. eurų biudžetas apie 6000 jaunuolių paremti. Paminėtina, kad krizės laikotarpiu jaunimo nedarbas buvo itin išaugęs (pavyzdžiui, 2010 m. jaunimo nedarbo lygis siekė 11 proc.), o 2015 m. jis ženkliai sumažėjo ir siekė 4,5 proc. Prie neigiamo ekonominės krizės poveikio sušvelninimo prisidėjo ir ES struktūrinių fondų lėšomis įgyvendintos priemonės.

2014 m. pradėta įgyvendinti Nacionalinė savanoriškos veiklos programa, kurios dėka prie formalios švietimo sistemos nepritampantis ar savirealizacijos ieškantis jaunimas gali dalyvauti užimtumo priemonėse, o vėliau – įsitraukti į darbo rinką. 2014 m. sukurta ir įdiegta ilgalaikės intensyvios socialinės reabilitacijos ir paruošimo užimtumui darbo rinkoje pagalbos sistema, skatinanti motyvaciją integruotis į darbo rinką ir / arba švietimo sistemą, padedanti gerinti jaunimo savęs vertinimą ir atsakomybę, atkurti, ugdyti ir palaikyti socialinius ir savanoriško gyvenimo įgūdžius. Taip pat toliau buvo steigiami jaunimo darbo centrai, padedantys jaunimui integruotis į darbo rinką ir ugdyti gebėjimus, reikalingus konkuruoti darbo rinkoje. Nemažai šių pokyčių sektoriuje buvo inicijuoti įgyvendinant ES struktūrinių fondų finansuojamų projektų veiklas. Šios veiklos bus tęsiamos ir toliau.

2014 m. liepos 10 d. papildytas Užimtumo rėmimo įstatymas, sudarant sąlygas jauniems asmenims nuo 16 iki 29 metų įgyti praktinių įgūdžių savarankiškai sudarant dvišales sutartis su juridiniu asmeniu, taip pat siekiama užtikrinti jaunų asmenų, savarankiškai įgyjančių praktinių įgūdžių, teisinę apsaugą. Taip pat 2014 m. buvo sėkmingai įgyvendinama Nacionalinė jaunimo politikos 2011–2019 metų plėtros programa, iš viso įgyvendinta 50 šios programos priemonių. Įgyvendinant programos priemones daug dėmesio buvo skirta jaunimo informavimui užimtumo tema, jaunimo darbuotojų veiklai, darbui su jaunimu, jo plėtrai atviruosiuose jaunimo centruose ir erdvėse, remti kultūriniai projektai, sportiniai ir edukaciniai renginiai ir kt.

Moterų ir vyrų lygios galimybės

Remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2016 m. pradžioje Lietuvoje moterys sudarė 53,9 proc. visų gyventojų, 100 vyrų teko 117 moterų, kai ES valstybėse narėse 100 vyrų teko 105 moterys. Moterys Lietuvoje vidutiniškai gyvena 11 metų ilgiau nei vyrai, tuo tarpu ES šalyse šis skirtumas yra gerokai mažesnis ir sudaro 5,6 metų. 2015 m. moterų ir vyrų darbo užmokesčio atotrūkis viešojo valdymo ir gynybos sektoriuje siekė 1,3 proc., žmonių sveikatos priežiūros ir socialinio darbo srityje – 26,3 proc., administracinėje ir aptarnavimo veikloje – 9,2 proc., profesinėje, mokslinėje ir techninėje veikloje – 17,2 proc., finansinėje ir draudimo veikloje – 38,5 proc., informacijos ir ryšių veikloje – 29,5 proc., pramonės sektoriuje – 14,3 proc., o versle – 17,3 proc. Moterų ir vyrų darbo užmokesčio atotrūkiui įtakos turėjo ne teisinio, o socialinio ir ekonominio pobūdžio veiksniai – vyrų ir moterų profesija, išsilavinimas, amžius, darbo stažas, vyrų ir moterų skaičius tam tikroje ekonominėje veikloje ir kitos priežastys.

Nuo 2000 metų Lietuvos Respublikos Vyriausybė įgyvendino tris (2003–2004 metų, 2005–2009 metų ir 2010–2014 metų) Valstybines moterų ir vyrų lygių galimybių programas, apimančias pagrindines Lietuvos moterų ir vyrų gyvenimo sritis. 2014 m. buvo baigta įgyvendinti Valstybinė 2010–2014 m. moterų ir vyrų lygių galimybių programa. 2015 m. vasario mėnesį buvo patvirtinta Valstybinė moterų ir vyrų lygių galimybių 2015–2021 m. programa, kuria siekiama nuosekliai, kompleksiskai ir sistemingai visose srityse skatinti moterų ir vyrų lygybę, šalinti moterų ir vyrų padėties skirtumus. Pirmasis šios programos tikslas yra susijęs su vienodų moterų ir vyrų galimybių užimtumo ir darbo srityje skatinimu (moterų ir vyrų darbo užmokesčio skirtumų mažinimu, sektorinės ir profesinės darbo rinkos segregacijos pagal lytį mažinimu, moterų galimybių imtis verslo didinimu). Antrasis programos tikslas yra susijęs su subalansuoto moterų ir vyrų dalyvavimo priimant sprendimus ir einant aukščiausias pareigas skatinimu (moterų motyvacijos ir gebėjimų dalyvauti priimant sprendimus didinimu, moterų karjerai palankios aplinkos kūrimu). Trečiasis programos tikslas yra susijęs su moterų ir vyrų lygybės institucinių mechanizmų efektyvumo didinimu (valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, gebėjimų integruoti lyčių aspektą didinimu, pagalba savivaldybėms, siekiant užtikrinti lygias vyrų ir moterų galimybes, teisės aktų ir kitų sprendimų projektų poveikio lytims vertinimu, moterų ir vyrų lygybės statistinės informacijos tobulinimu). Ketvirtasis programos tikslas yra susijęs su lyčių aspekto integravimu įvairiose srityse (švietimo ir mokslo, sveikatos apsaugos, kultūros, aplinkos, krašto apsaugos, teisingumo prieinamumo, tarptautinio bendradarbiavimo).

2014 m. liepos mėnesį Socialinių inovacijų fondas Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos užsakymu atliko moterų ir vyrų padėties pokyčių visose srityse išplėstinį lyginamąjį poveikio vertinimą „Moterys ir vyrai Lietuvos visuomenėje – 2014“²⁴. Rezultatai atskleidė, kad Lietuvos moterų ir vyrų užimtumui, nedarbui ir lyčių lygybei didelę įtaką darė ekonominė recesija, kurios metu atotrūkis tarp moterų ir vyrų užimtumo, nedarbo, atlyginimo ir skurdo sumažėjo. Bet šie pokyčiai įvyko dėl sumažėjusio užimtumo, didesnio nedarbo ir ženkliai sumažinto atlyginimo tiek moterims, tiek vyrams. Moterų ir vyrų nedarbo lygis supanašėjo, bet krizė jiems turėjo skirtingą poveikį: moterų darbo sąlygos labai blogėjo dėl netipiškų darbo sutarčių formų plitimo, sumažėjo jų pajamos dėl priverstinio darbo ne visą darbo dieną, laikino darbo arba terminuoto darbo. Po ekonominės krizės vyrai į darbo sektorių grįžo kur kas greičiau nei moterys, kadangi pramonės sektorius atsigavo kur kas greičiau. Prognozuojama, kad moterys, dirbančios viešųjų paslaugų ar valstybiniame sektoriuje, dėl įgyvendintų taupymo priemonių patirs ilgalaikį neigiamą poveikį darbo rinkoje. Atsižvelgiant į šiuos rezultatus, buvo siekiama užtikrinti moterų ir vyrų lygių galimybių horizontaliojo prioriteto įgyvendinimą, planuojant 2014–2020 m. ES fondų investicijų veiksmų programos priemones ir projektus.

Paminėtina, kad prie moterų integracijos į darbo rinką, moterų ir vyrų lygių galimybių skatinimo prisidėjo ES struktūrinės paramos lėšomis įgyvendintos ŽIPVP priemonės „Šeimos ir darbo išsipareigojimų derinimas“, „Darbo ir šeimos išsipareigojimų derinimas: integralios pagalbos plėtra“, „Diskriminacijos mažinimas ir socialinių problemų prevencija darbo rinkoje“, „Socialinės rizikos ir socialinę atskirtį patiriančių asmenų integracija į darbo rinką“.

Asmenys, sergantys priklausomybės nuo psichoaktyvių medžiagų, ligomis

Lietuvos Respublikos Seimas 2014 m. birželio 26 d. nutarimu Nr. XII-964 patvirtino Lietuvos sveikatos 2014–2025 metų programą, kurioje nustatyti valstybės ilgalaikiai sveikatinimo veiklos tikslai ir uždaviniai, siekiami sveikatos lygio rodikliai. Lietuvos sveikatos 2014–2025 metų programos trečiojo tikslo

²⁴ Detalesnė informacija adresu: <http://lpf.lt/files/Projektai/64_Poveikio_vertinimo_ataskaita.pdf>.

„Formuoti sveiką gyvenseną ir jos kultūrą“ vienas iš uždavinių yra „Sumažinti alkoholinių gėrimų, tabako vartojimą, neteisėtą narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimą ir prieinamumą bei azartinių lošimų, kompiuterinių žaidimų ir pan. prieinamumą“.

Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamento atlikta analizė²⁵ parodė, kad daugumą priklausomų asmenų, dalyvaujančių reabilitacijos programose, sudaro vyrai – 81 proc. Tai tik patvirtina tą faktą, kad psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo atžvilgiu tiek Europoje, tiek Lietuvoje vyrai gerokai lenkia moteris. Analizuojant ilgalaikės psichologinės ir socialinės reabilitacijos paslaugas gaunančių asmenų amžių, paaiškėjo, kad didžiausią šių paslaugų gavėjų grupę sudaro jauni žmonės: pirmoje vietoje buvo 25–29 m. amžiaus asmenys, antroje vietoje atsidūrė 30–34 m. amžiaus, o trečioje vietoje buvo ypač jauni asmenys – 20–24 m. amžiaus. Kadangi didžiausią reabilitacijos programų dalyvių dalį sudaro jauni žmonės, akivaizdu, kad jie dažniausiai neturi darbinės patirties, didesnio išsilavinimo, susiformavusių tinkamų gyvenimo įgūdžių. Dėl šios priežasties reabilitacijos įstaigų uždavinys yra ne tik padėti asmeniui atsisakyti vartoti psichoaktyvias medžiagas, bet ir padėti pasirengti tolesniam gyvenimui už reabilitacijos įstaigos sienų, t. y. suteikti ne tik psichologinę pagalbą, bet ir formuoti gyvenimo įgūdžius, sudaryti sąlygas įsigyti išsilavinimą, kvalifikaciją, kiek tai įmanoma, pasibaigus programai, paruošti juos reintegruoti į visuomenę.

Nuo 2013 m., vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. gegužės 16 d. nutarimu Nr. 528 „Dėl Socialinės globos įstaigų licencijavimo taisyklių patvirtinimo“, socialinės globos įstaigos licencijuojamos. Nuo 2015 m. sausio 1 d. teikti trumpalaikę socialinę globą socialinės rizikos asmenims, priklausomiems nuo psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo, galėjo tik licencijas įgijusios psichologinės socialinės reabilitacijos įstaigos. Licencijas išduoda Socialinių paslaugų priežiūros departamentas prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas aktyviai dalyvauja įstaigoms ruošiantis gauti licencijas. Tikimasi, kad licencijų išdavimas, taip pat psichologinės socialinės reabilitacijos programų vertinimas padės gerinti psichologinės socialinės reabilitacijos įstaigų teikiamų paslaugų kokybę. Licencijas turinčios įstaigos, turinčios teisę vykdyti nuo psichotropinių medžiagų priklausomų asmenų reabilitaciją, yra potencialūs pareiškėjai ir (arba) partneriai, taigi šie pokyčiai turės teigiamą įtaką planuojamų įgyvendinti projektų kokybei ir rezultatyvumui.

2007–2013 m. ES struktūrinių fondų lėšomis finansuoti projektai buvo skirti mažinti socialinę atskirtį ir vykdyti jos prevenciją, padedant socialinės rizikos ir socialinę atskirtį patiriantiems asmenims integruotis į darbo rinką ir pilnavertį socialinį gyvenimą. Asmenims, kurie baigė psichologinės ir socialinės reabilitacijos programas, įgyvendinant socialinės atskirties mažinimo projektus, buvo užtikrinamos įsidarbinimo ir kvalifikacijos įsigijimo galimybės. Siekdamos šių tikslų, psichologinės ir socialinės reabilitacijos įstaigos bendradarbiavo su teritorinėmis darbo biržomis, mokymo centrais, daugelis reabilitacijos įstaigų tarpininkavo įsidarbinant.

Nuo 2009 m. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija iš ES struktūrinių fondų pagal priemonę „Socialinės rizikos ir socialinę atskirtį patiriančių asmenų integracija į darbo rinką“ finansavo 15 projektų, teikiančių socialinės rizikos suaugusiems asmenims, priklausomiems nuo psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo, trumpalaikės socialinės globos (t. y. ilgalaikės psichologinės ir socialinės reabilitacijos įstaigų teikiamas) paslaugas. Šiems projektams įgyvendinti skirta 9,88 mln. eurų. Daugiau kaip pusė šių projektų buvo baigti įgyvendinti per 2013 m. Projektai buvo orientuoti į individualų ar grupinį motyvavimą įsigyti išsilavinimą ir dirbti, socialinių ir savarankiško gyvenimo įgūdžių bei darbinių įgūdžių ugdymą, palaikymą ar atkūrimą; savipagalbos grupių organizavimą bendruomenėje; profesinį orientavimą, informavimą, konsultavimą; praktinį mokymo darbo vietoje; bendrųjų įgūdžių ugdymą; tarpininkavimą įsidarbinant ir pan.

Atsižvelgiant į kompleksinių ir gerai orientuotų paslaugų asmenims priklausomiems nuo psichotropinių medžiagų poreikį, 2013 m. spalio 1 d. pasirašyta projekto finansavimo ir administravimo sutartis su Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentu pagal naują priemonę „Asmenų, sergančių priklausomybės nuo psichoaktyviųjų medžiagų ligomis, psichologinė ir socialinė reabilitacija“. Iki 2015 m. pabaigos projekte dalyvavo daugiau nei 800 asmenų, sergančių priklausomybės nuo psichoaktyviųjų medžiagų ligomis.

²⁵ 2013 m. I pusmetį Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas atliko įstaigų, teikiančių psichologinės ir socialinės reabilitacijos paslaugas asmenims, priklausomiems nuo psichoaktyviųjų medžiagų, apklausą. Buvo parengti trys klausimynai – programų dalyvių demografinių ypatumų, socialinės reabilitacijos ir socialinės integracijos problemų bei teikiamų paslaugų. Atsakymai į klausimus gauti iš 17-os įstaigų ir organizacijų (Lietuvoje šiuo metu veikia 19 ilgalaikės psichologinės ir socialinės reabilitacijos bendruomenių ir 7 dienos centrai, skirti asmenims, priklausomiems nuo psichoaktyviųjų medžiagų). Apklausoje dalyvavo 614 priklausomų nuo psichoaktyviųjų medžiagų asmenų, dalyvavusių reabilitacijos programose.

Nuteistieji asmenys

2010–2015 m. buvo pasiekta teigiamų rezultatų, vykdant Nacionalinės narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos 2010–2016 metų programos įgyvendinimo tarpinstitucinį veikos planą. Nuteistųjų, priklausomų nuo narkotikų ir psichotropinių medžiagų vartojimo asmenų skaičius šalyje sumažėjo. Remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2015 m. pabaigoje įkalintų laisvės atėmimo įstaigose asmenų skaičius siekė 7 355 asmenis ir buvo mažiausias per visą 2009–2015 m. laikotarpį. Didžiausias įkalintųjų skaičius buvo užfiksuotas 2011 m., kai laisvės atėmimo įstaigose gyveno 9 920 asmenų.

2011 m. gruodžio 22 d. Lietuvoje įsigaliojo Probacijos įstatymas. Priėmus šį įstatymą, probacijos tarnybos pradėjo vertinti nusikalstamo elgesio riziką, planuoti individualų darbą su nuteistaisiais, taikyti elgesio kontrolės priemones ir naujas resocializacijos formas, tarp kurių – elgesio pataisos programos, socialinių įgūdžių lavinimas, atkuriamojo pobūdžio priemonės. Be probacijos tarnybų, probacijos vykdyje dalyvauja vis daugiau nevyriausybinų organizacijų ir savanorių.

Vykdam programą „Bausmių sistema“, Kalėjimų departamentui prie LR teisingumo ministerijos 2013 m. buvo iškeltas prioritetas – įgyvendinti tokią bausmių vykdymo ir probacijos politiką, kad bausmių vykdymas būtų skirtas perauklėti nusikaltimą padariusį asmenį, kad bausmę atlikę asmenys geriau įsiliėtų į visuomenės gyvenimą. Siekiant šio prioriteto įgyvendinimo toliau buvo vystoma probacijos sistema. Daug dėmesio buvo skiriama savanorystės plėtojimui (savanoriai, kurie prisidėtų prie nuteistųjų resocializacijos ir reintegracijos į visuomenę procesų).

ES struktūrinių fondų lėšos taip pat buvo skirtos nuteistųjų asmenų socialinės integracijos ir užimtumo skatinimui. Kalėjimų departamentas prie LR teisingumo ministerijos ir jam pavaldžios įstaigos aktyviai dalyvavo ir ES lėšomis finansuotuose projektuose, skirtuose nuteistiesiems, asmenims, paleistiesiems iš įkalinimo vietų, taip pat personalui, dirbančiam su šia tiksline grupe. Įgyvendinant ES struktūrinių fondų finansuojamą priemonę „Socialinės rizikos ir socialinę atskirtį patiriančių asmenų integracija į darbo rinką“ buvo paskelbti trys kvietimai teikti paraiškas. Iš 133 įgyvendintų projektų 17 projektų (bendra vertė – 9 mln. eurų) buvo skirti nuteistųjų bei grįžusiųjų iš įkalinimo vietų socializacijai, profesinei reabilitacijai, integracijai į darbo rinką. Ne visi 17 projektų vykdytojų išskirtinai dirbo tik su kaliniais, kituose projektuose tikslinė grupė buvo mišri, t. y. projektų vykdytojai dirbo ne tik su nuteistaisiais, bet ir su neįgaliais, socialinės rizikos šeimomis ir pan.

Neįgaliųjų padėtis ir socialinių paslaugų prieinamumo didinimas

Neįgaliųjų socialinė integracija organizuojama vadovaujantis lygių teisių, lygių galimybių, diskriminacijos prevencijos, savarankiškumo ir pasirinkimo laisvės užtikrinimo, prieinamumo, neįgalumo kompensavimo, decentralizacijos, destigmatizacijos principais. 2014 m. neįgaliųjų skaičius Lietuvoje siekė 253 409, iš kurių 238 367 buvo suaugę asmenys.

2012 m. buvo pradėta įgyvendinti Integralios plėtros pagalbos programa, finansuojama ESF lėšomis, kuria buvo siekiama kokybiškos integralios pagalbos (slaugos ir socialinių paslaugų) neįgaliesiems asmenims, senyvo amžiaus asmenims ir konsultacinės pagalbos šeimos nariams, prižiūrintiems tokius asmenis. 2013 m. gegužės mėn. buvo pasirašyta 21 bandomųjų projektų finansavimo ir administravimo sutartis už 5,79 mln. eurų. Projektai buvo įgyvendinami iki 2015 m. pabaigos 21 savivaldybėje. Vykdam bandomuosius projektus, buvo telkiamos ir apmokomos mobiliosios specialistų komandos, į socialinės pagalbos procesą įtraukiami sveikatos priežiūros specialistai, mobilios komandos aprūpinamos transporto priemonėmis, teikiamos konsultavimo paslaugos šeimos nariams, prižiūrintiems neįgalius ar senyvo amžiaus artimuosius, skatinama neformali pagalba. Iki 2015 m. pabaigos projektuose buvo įdarbinti 456 slaugos specialistai, o daugiau nei 1,2 tūkst. asmenų suteiktos integralios pagalbos paslaugos namuose.

Neįgaliųjų socialinei integracijai bei integracijai į darbo rinką buvo skirtos ir kitos ŽIPVP priemonės. Pavyzdžiui, pagal priemonę „Ieškančių darbo asmenų integracija į darbo rinką“ buvo įvykdyti 5 projektai, kuriuose paramą gavo socialinės įmonės, įdarbinusios neįgalius asmenis (buvo kompensuojamas šiose įmonėse dirbančių neįgaliųjų darbo užmokestis). Pagal priemonę „Neįgaliųjų profesinės reabilitacijos sistemos kūrimas ir įgyvendinimas“ buvo įvykdyti 4 projektai, skirti profesinės reabilitacijos sistemai sukurti ir šioms paslaugoms teikti. Iki 2015 m. pabaigos profesinės reabilitacijos programas baigė daugiau nei 1,8 tūkst. neįgaliųjų, o praėjus šešiesiems mėnesiams nuo projektų įgyvendinimo šias programas baigusiu ir

įsidarbinusių neįgaliųjų dalis sudarė 40 proc. Pagal priemonę „Socialinės rizikos ir socialinę atskirtį patiriančių asmenų integracija į darbo rinką“ taip pat buvo vykdomi projektai, skirti neįgaliųjų tikslinei grupei. Iki 2015 m. pabaigos priemonės veiklose dalyvavo daugiau nei 3,7 tūkst. neįgaliųjų, o per šešis mėnesius nuo projektų įgyvendinimo toliau besimokančių ar darbą susiradusių neįgaliųjų dalis siekė apie 32 proc.

Socialinės globos kokybė neatsiejama nuo ją teikiančiųjų kompetencijos ir gebėjimų. 2012 m. patvirtinta Socialinių paslaugų įstaigų darbuotojų kompetencijų ugdymo programa. Įgyvendinant programą, buvo tobulinama socialinių paslaugų įstaigų darbuotojų kvalifikacija, stiprinami praktiniai gebėjimai, vykdoma priežiūra (profesinių santykių konsultavimas) ir pan. Programa buvo įgyvendinama 2013–2015 m. iš ESF lėšų (1,48 mln. eurų). 2013 m. balandžio 8 d. su Socialinių paslaugų priežiūros departamentu buvo pasirašyta Projekto finansavimo ir administravimo sutartis. Projekto mokymuose iš viso dalyvavo apie 4,5 tūkst. asmenų, dirbančių socialinių paslaugų įstaigose. Taip pat buvo atrinktos 15 socialinių paslaugų įstaigų, kuriose buvo įgyvendinami bandomieji projektai ir apmokyta apie 400 darbuotojų. Mokymai buvo vykdomi įstaigų komandoms (nuo socialinio darbuotojo padėjėjo iki vadovo, įtraukiant ir kitų sričių specialistus), prieš tai išanalizavus įstaigos darbuotojų kompetencijų ugdymo poreikius ir spragas.

Švietimas

Nacionaliniu lygmeniu švietimo prioritetus ir kryptis apibrėžia šie pagrindiniai strateginiai dokumentai: strategija „Lietuva 2030“, Nacionalinė pažangos programa ir Valstybinė švietimo 2013–2022 m. strategija. Valstybinėje švietimo 2013–2022 m. strategijoje atspindimi kertiniai ES ir Lietuvos nacionaliniai siekiai švietimo srityje iki 2020 m. strategijos keliamas pagrindinis strateginis tikslas iš esmės susijęs su trimis pagrindinėmis sritimis: tai kūrybingumo skatinimu visose švietimo srityse, prieinamumu ir švietimo kokybe. Kitos strategijoje pabrėžiamos sritys yra pedagogų kvalifikacijos didinimas, lyderystės skatinimas, įsivertinimu ir duomenimis grįstas švietimo valdymas, mokymosi visą gyvenimą sistemos kūrimas ir profesinės orientacijos teikimas.

2007–2013 m. finansavimo laikotarpiu siekiant įtraukti vaikus mokytis ir atskleisti individualius gebėjimus buvo didintas vaikų ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo prieinamumas, modernizuoti švietimo įstaigų pastatai, siekta vis geriau pritaikyti švietimą informacinės visuomenės poreikiams, stiprintas liuanistinis ir pilietinis ugdymas, įgyvendintos patyčių, žalingų polinkių ir kitos prevencijos programos, stiprinta specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių vaikų įtrauktis į švietimą, gerintos pedagogų, profesijos mokytojų ir dėstytojų ir kitų švietimo administracijos darbuotojų kompetencijos ir kvalifikacijos, skatintos mokymosi visą gyvenimą iniciatyvos įtraukiant tėvus ir kitus švietimo bendruomenės narius, taip pat dėmesys skirtas ir trečiojo amžiaus universitetams²⁶.

Paminėtus pokyčius sąlygojo vykdytos švietimo reformos. Pavyzdžiui, 2011 m. priimtas Švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas (jo metu įteisinti 2 nauji progimnazijos ir gimnazijos tipai; nuspręsta, kad vidurinės mokyklos tipas galios iki 2015 m., taip pat įteisintas privalomas pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimas, numatytas profesinio mokymo įstaigų pertvarkymas į viešąsias profesinio mokymo įstaigas, kt. pakeitimai), buvo įgyvendinamos Mokslo ir studijų įstatymo nuostatos (valstybinės aukštosios mokyklos pertvarkytos į viešąsias įstaigas).

Ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas

Nuo 2011 m. pradėtas taikyti ikimokyklinio ugdymo krepšelis, kuris buvo skiriamas valstybinėms, savivaldybių ir nevalstybinėms ugdymo įstaigoms per tikslinę dotaciją, 2011 m. finansuotą valstybės biudžeto lėšomis. Taip pat per 2011 metus pasirengta nuo 2012 metų dalinai ir Europos socialinio fondo lėšomis remti ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo, taikant ikimokyklinio ugdymo krepšelio finansavimo principus.

Preliminariais duomenimis, nuo 2014 m. iki 2015 m. šalyje įsteigta 301 nauja ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupė (63 iš jų kaime) – jas lankančių vaikų padaugėjo 2 800-iais (iš jų 980 – kaime). Tačiau ankstyvojo ugdymo prieinamumo gerinimas kaimo vietovėse vis dar didelis iššūkis: 2014 m.

²⁶ Trečiojo amžiaus universitetas yra savarankiška, savanoriška organizacija, savo veikla užtikrinanti vyresnio amžiaus žmonių geresnę socialinę integraciją į visuomenę, skatinanti jų efektyvų, produktyvų ir turiningą gyvenimą, palaikant jų darbingumą, fizinį aktyvumą.

kaimė ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupes lankė tik 33,4 proc. 1–6 metų vaikų (visoje šalyje lankė 68,3 proc.). 2015 m. Lietuvos Respublikos Seimas pritarė privalomo vienerių metų trukmės priešmokyklinio ugdymo įteisinimui nuo 2016 m. rugsėjo 1 d. Šiuo metu ruošiamasi visiems Lietuvos vaikams užtikrinti prieinamą kokybišką priešmokyklinį ugdymą, padedantį pasirengti sėkmingai mokytis mokykloje. Numatyta skirti lėšų edukacinėms erdvėms bendrojo ugdymo mokyklose modernizuoti ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų erdvėms atnaujinti, taip pat planuojama inicijuoti veiklas, kurios tęstų iniciatyvas, skatinančias diegti inovatyvius priešmokyklinio ugdymo organizavimo modelius. Pedagogams bus rengiamos metodinės priemonės, kaip diegti atnaujintą Priešmokyklinio ugdymo bendrąją programą, kurios įgyvendinimas pradėtas nuo 2015 m. rugsėjo 1 d.

Bendrasis ugdymas

2007–2013 m. įgyvendinant ES lėšomis finansuojamus projektus, atnaujintose bendrojo ugdymo programose patikslintas dalykų turinys, atsisakyta perteklinių žinių ir pasikartojimų, skatintas mokinių savarankiškumas, pilietiškumas, savanorystė ir pan. Mokytojai išbandė įvairias kvalifikacijos kėlimo formas (ilgalaikės ar trumpalaikės stažuotės, užsienio kalbos mokymas, persikvalifikavimo galimybės, studijos, įvairių bendrųjų ir dalykinių kompetencijų kėlimo kursai, tęstinis kvalifikacijos kėlimas ir pan.). Pavyzdžiui, siekiant švietimo prieinamumo arčiau namų 2013 m. atnaujintos mokyklų tinklo kūrimo taisyklės, patikslinta Mokinio krepšelio lėšų apskaičiavimo ir paskirstymo metodika.

Atartiant paskutinių finansavimo metų laikotarpį, verta paminėti, kad siekiant švietimo kokybės, 2015 m. buvo patvirtintas Pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų aprašas (švietimo ir mokslo ministro 2015 m. gruodžio 21 d. įsakymu Nr. V-1309) – tai visos švietimo bendruomenės susitarimai dėl pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų tikslų ir laukiamų ugdymo rezultatų – mokinių asmens brandos ir gyvenimui šiuolaikinėje visuomenėje būtinų kompetencijų (mokėjimo mokytis, komunikavimo, socialinių-pilietinių, kultūrinių, kūrybiškumo). Dokumento nuostatos bus įgyvendinamos atnaujinant bendrąsias programas, tobulinant mokytojų kompetencijas, inicijuojant sistemingą ir tikslingą kvalifikacijos tobulinimą, atnaujinant ir rengiant naujas pedagogų rengimo programas, užtikrinant modernios mokymo aplinkos kūrimą. 2015 m. siekiant išplėsti ugdymo ir mokymosi galimybes tiek valstybės biudžeto, tiek ES struktūrinių fondų lėšomis bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo mokiniai turėjo galimybę susipažinti ir konsultuotis jiems rūpimais profesijos ir ugdymo karjerai pasirinkimo klausimais (iš viso per 2007–2013 m. ES struktūrinių fondų finansavimo laikotarpį ES lėšomis finansuotame projekte šios paslaugos buvo suteiktos 163.035 mokiniams). Šiuo metu Vyriausybei pateiktas Švietimo įstatymo pakeitimo projektas (2 ir 18 str.) dėl ugdymo karjerai specialisto įvedimo.

2015 m. toliau buvo siekta mažinti patyčių ir smurto mokyklose mastą. ES struktūrinių fondų lėšomis įgyvendintos patyčių prevencijos ir pagalbos vaikams programos: rengti pedagogai dirbti pagal programas „Zipio draugai“, „Obuolio draugai“, 2015 m. dar 77-iose mokyklose pradėta diegti „Olweus“ patyčių prevencijos programa ir kt. Iš viso įgyvendinant priemonę „Kokybiškos mokymosi psichologinės, specialiosios ar socialinės pedagoginės ir kitokios pagalbos besimokantiems teikimas, didinant mokymosi visą gyvenimą paslaugų prieinamumą“ apmokyti 29 929 švietimo pagalbos specialistai, iš jų 1 300 baigė patyčių prevencines programas. Specialiosios pedagogikos ir psichologijos centro vykdytame projekte „Saugios aplinkos mokykloje“ (VP1-2.3-ŠMM-04-V-03-005) 2015 m. buvo atliktas tyrimas „Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymo nuostatų įgyvendinimas savivaldybėse“ ir pagal jį parengtas Vaiko vidutinės priežiūros priemonių įgyvendinimo aprašo projektas, kuris nustato vaikų socializacijos centrų veiklos principus, reikalavimus patalpoms, personalui. Jį patvirtinus, bus laipsniškai pertvarkyti (steigiami) naujo tipo vaikų socializacijos centrai panaudojant 2014–2020 m. ES lėšas.

Daugiausia struktūrinių pokių įvyko vykdant Švietimo įstatymo nuostatą, kad vidurinės mokyklos tipas galioja iki 2015 m. rugsėjo 1 dienos. Taip pat 2015 m. rugpjūčio 13 d. buvo patvirtintas Švietimo ir mokslo ministro įsakymas Nr. V-893 „Dėl Brandos darbo programos patvirtinimo“ (<http://www.nec.lt/532/>). Jį abiturientai galės rinktis nuo 2017–2018 mokslo metų. Brandos darbas leis visapusiškai įvertinti abituriento gebėjimus jo bendrąsias ir dalykines kompetencijas, kūrybiškumą, atsakingumą, organizuotumą, skatins analitinį mąstymą. Tai pirmas žingsnis tobulinant baigiamųjų egzaminų ir mokinių pasiekimų vertinimo sistemą, diegiant kaupiamąjį vertinimą – kai įvertinamos ir pripažįstamos ne tik mokinio žinios, bet ir įvairi kita ugdymosi, socialinė, kultūrinė, sportinė veikla. Brandos darbą pasirengta įvesti pasinaudojant ES struktūrinių fondų parama įgyvendinant projektą „Pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimų ir brandos egzaminų sistemos tobulinimas“.

Neformalusis vaikų ir suaugusiųjų švietimas

Nuo 2011 m. pabaigos iki 2015 m. kovo mėn. Ugdymo plėtotės centro projekte „Pasirenkamojo vaikų švietimo finansavimo modelio sukūrimas ir išbandymas savivaldybėse“ buvo išbandytas pasirenkamojo (formalųjį švietimą papildančio ir neformaliojo ugdymo) finansavimo modelis, paremtas principu „pinigai paskui vaiką“. Projektas finansuotas Europos socialinio fondo lėšomis, įgyvendintas 4 savivaldybėse.

Atsižvelgus į Valstybės audito 2015 m. atlikto tyrimo išvadą, kad esamas finansavimo mechanizmas neskatina neformaliojo švietimo plėtros, neformaliajam vaikų švietimui finansuoti praėjusiais metais buvo skirta ir, atsižvelgiant į šiose veiklose dalyvaujančių vaikų skaičių, savivaldybėms paskirstyta 3,2 mln. Eurų. Vaikai gavo galimybę mokytis pagal daugiau nei 2 000 programų (paslaugas teikia daugiau nei 900 naujų neformaliojo vaikų švietimo teikėjų). Dalies vaikų neformaliojo švietimo programos buvo vykdomos ir ES struktūrinių fondų lėšomis (skyrus papildomą finansavimą, 2015 m. neformaliojo švietimo programose papildomai dalyvavo 571 vaikas, iš jų 57 socialiai remtini; iš viso per 2007–2013 m. struktūrinių fondų finansavimo laikotarpį – 85 751 vaikas).

Lietuvoje iki 2007–2013 m. struktūrinių fondų finansavimo nebuvo atlikta patikimų suaugusiųjų švietimo tyrimų, kuriais būtų matuojami realūs gyventojų gebėjimai įvairiose kompetencijų srityse. Ugdymo plėtotės centro įgyvendinto projekto „Suaugusiųjų kompetencijų vertinimas plėtojant kryptingesnį suaugusiųjų mokymo(-si) programų planavimą ir įgyvendinimą“ (VP1-2.2-ŠMM-06-V-03-001) metu buvo atliktas parengiamasis OECD PIAAC (angl. *Programme for the International Assessment of Adult Competencies*) tarptautinis suaugusiųjų kompetencijų tyrimas, organizuojamas Ekonominio ir socialinio bendradarbiavimo ir vystymosi organizacijos (OECD, *Organisation for Economic and Social Cooperation and Development*), kuris yra laikomas išsamiausiu kada nors vykdytu suaugusiųjų gebėjimų tyrimu. Atliekant tyrimą matuojamos kompetencijos, reikalingos suaugusiam žmogui, siekiančiam sėkmingai dalyvauti visuomenėje: raštingumas, mokėjimas skaičiuoti, skaitymo gebėjimai, gebėjimas spręsti problemas naudojantis technologijomis. Taip pat atliekant tyrimą renkama įvairi informacija apie suaugusiųjų išsimokslinimą, darbo pobūdį ir įgūdžius, naudojamus darbe, namuose, bendruomenėse. OECD PIAAC tyrimas yra labai veiksminga priemonė analizuojant švietimo ir mokymo sistemos trūkumus bei nustatant tobulintinas jos sritis. Taip pat siekiant padidinti mokymosi paslaugų prieinamumą bei kelti suaugusiųjų motyvaciją mokytis, diegtos netradicinės suaugusiųjų mokymosi formos. Pavyzdžiui, buvo išbandyta didelio susidomėjimo sulaukusi mokymosi čekių sistema, sukurtos ir transliuotos edukacinės reklamos, mokomasis filmas, ištransliuoti socialiniai klipai, parengtas ir išleistas žurnalas „Suaugusiųjų švietimas“. Taip pat buvo sudarytos mokymosi galimybės Trečiojo amžiaus universitetų asmenims. Visi šie struktūriniai pokyčiai sąlygojo Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymo pokyčius (<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/2da7fce0117411e4adf3c8c5d7681e73>) (įstatymą Lietuvos Respublikos Seimas priėmė 2014 m. įstatymas įsigaliojo nuo 2015 m. sausio 1 d.). Įstatyme numatyta stiprinti suaugusiųjų švietimo koordinavimą šalies ir savivaldybių lygiu, savivaldybėse paskirti suaugusiųjų švietimo koordinatorius, įtvirtinti suaugusiųjų pedagogo-andragogo profesiją, bus diegiami ir nauji suaugusiųjų švietimo finansavimo modeliai, taip pat didės trečiojo amžiaus universitetų galimybės. Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymo paskirtis – suteikti teisinės garantijas įgyvendinti įgimtą teisę visą gyvenimą ugdyti savo asmenybę, laiduoti asmeniui galimybę įgyti žinių ir gebėjimų, atrasti naujų gyvenimo prasmų, skatinti ne tik gerinti profesinius įgūdžius, bet ir kurti prasmingą laisvalaikį, būti aktyviu demokratinės visuomenės nariu.

Profesinis mokymas ir profesinis orientavimas

Kaip jau buvo minėta aukščiau, nuo 2011 m. pradėjus profesinių mokyklų struktūrinę pertvarką, ES struktūrinių fondų lėšomis finansuojant jose praktinio mokymo centrų atsiradimą, atnaujinus technologines bazines, sukūrus ir išbandžius įvairias naujas praktiniu mokymu pagrįstas modulines programas, buvo užtikrintas geresnis ir operatyvesnis profesinio mokymo įstaigų orientavimas į sparčiai besikeičiančius darbo rinkos poreikius. Kartu keitėsi ir visuomenės požiūris į šią sritį. Tai matyti ir iš paskutiniu metu vis didesnio susidomėjimo sulaukiančių profesinių mokyklų studijuojančio jaunimo skaičiaus. Atsižvelgiant į Lietuvos vyriausybės vieną iš 2013 m. veiklos prioritetų – jaunimo nedarbo mažinimą – tais pačiais metais inicijuotas projektas, išbandęs pameistrystės formą.

Įgalinant jaunimą ir suaugusiuosius sėkmingai profesinei, socialinei ir kultūrinei veiklai 2007–2013 m. daugiausia dėmesio buvo skiriama modernizuojant profesinį mokymą, teikiant mokiniams profesinio orientavimo paslaugas (verta paminėti, kad 2012 m. buvo patvirtinta ir mokymo įstaigose pradėta įgyvendinti *ugdymo karjerai programa*), diegiant pameistrystę. Siekiant kuo geresnės profesinio mokymo atitikties ES darbo rinkos poreikiams, 2012–2015 m. profesinio mokymo įstaigose atidaryti 42 sektoriniai praktinio mokymo centrai, kuriuose mokiniai mokosi praktiškai dirbti. Šiuo metu 54,5 proc. visų valstybinių profesinio mokymo įstaigų turi po praktinio mokymo centrą. Tam, kad profesinis mokymas taptų lankstesnis, 2015 m. kovo 23 d. švietimo ir mokslo ministro įsakymu Nr. V-232 pakeistas Formaliojo profesinio mokymo programų rengimo ir įteisinimo tvarkos aprašas. Šio dokumento pagrindu nuo šiol profesinio mokymo programos bus rengiamos atsižvelgiant į šalies ūkio pasiūlą ir darbdavių poreikius. Profesinio mokymo programų turinys bus pertvarkomas modulinio principu, didinamas profesinio mokymo programų prieinamumas dirbantiems ir bedarbiams. Pagal šį aprašą ES struktūrinių fondų lėšomis iki 2015 m. spalio mėn. buvo parengta 60 modulių profesinio mokymo programų 30-yje švietimo posričių, sukurtos ir išbandytos šiuolaikinės mokymosi priemonės, skirtos mokymui pagal tam tikro švietimo posričio modulines profesinio mokymo programas. Švietimo ir mokslo ministro 2015 m. sausio 14 d. įsakymu Nr. V-15 patikslintas Asmens įgytų kompetencijų vertinimo tvarkos aprašas, kuriuo supaprastinta kompetencijų kvalifikacijai įgyti vertinimo tvarka: nuo šiol įmonėse neformaliojo mokymosi būdu įgytas kompetencijas leidžiama pripažinti kvalifikacijomis.

2015 m. birželio 22 d. buvo pasirašyta Baltijos šalių Lietuvos, Latvijos švietimų ministerijų ir Estijos švietimo ir tyrimų ministerijos ketinimų deklaracija dėl Baltijos pameistrystės ir mokymosi darbo vietoje aljanso. Šiuo dokumentu įkurtas Baltijos pameistrystės ir mokymosi darbo vietoje aljansas (BAfA). Aljanso tikslas – padidinti visų Baltijos šalių profesinio mokymo srities parengtų specialistų konkurencingumą, šio mokymo prestižą ir patrauklumą ir paskatinti profesinio mokymo plėtrą regionuose. Tais pačiais metais patikslintas Formaliojo profesinio mokymo tvarkos aprašas (Švietimo ir mokslo ministro 2015 m. gegužės 8 d. įsakymu Nr. V-479) dėl pameistrystės profesinio mokymo organizavimo formos įgyvendinimo principų.

Aukštasis mokslas

2015 m. Seimui buvo pateiktas atnaujintas Mokslo ir studijų įstatymas, kuriuo siekiama geresnės studijų ir mokslo kokybės, prieinamumo, tarptautiškumo, pritaikant aukštojo mokslo sistemą ir mokslą lanksčiai reaguoti į pokyčius.

Siekiant gerinti aukštojo mokslo kokybę, 2007–2013 m. periodo metu ES struktūrinių fondų lėšomis nacionaliniu lygmeniu sukurta ir įgyvendinama Lietuvos aukštojo mokslo išorės kokybės užtikrinimo sistema. 2015 m. baigtas pirmasis aukštųjų mokyklų veiklos vertinimo ciklas, jo metu 74 proc. iš visų įvertintų mokslo ir studijų institucijų akredituotos maksimaliam 6 metų laikotarpiui (t. y. 34 aukštosios mokyklos), likusios 12 aukštųjų mokyklų – 3 metams. Vertinimų metu nustatyta, kad visos įvertintos mokslo ir studijų institucijos sistemingai taiko kokybės valdymo sistemas bendrai institucijos veiklai tobulinti ir studijų programoms gerinti. Visos aukštosios mokyklos iki kito jų vertinimo (po 6 arba 3 metų) privalo pašalinti savianalizės ir išorinio vertinimo metu nustatytus trūkumus. Pradėtas antrasis aukštųjų mokyklų veiklos vertinimo ciklas, kuris vykdomas įgyvendinant tęstinį 2014–2020 m. ES struktūrinių fondų periodo lėšomis finansuojamą projektą.

Lietuvoje, 2013 m. po 12 mėn. nuo studijų baigimo įsidarbino apie 83 proc. absolventų. Praėjus metams po studijų baigimo kvalifikacijos lygmenys „teoriškai“ neatitinkantį darbą dirbo 46 proc. kolegijų, 42 proc. I pakopos universitetų, 25 proc. II pakopos 2013 m. absolventų. Taip pat tarptautinėse rekomendacijose Lietuvai akcentuojamas paruošiamų specialistų atitiktis darbo rinkai, įgūdžių neatitikimo problema. Taigi siekiant, kad studijų programos atitiktų būsimos studentų profesinės veiklos poreikius, 2015 metais buvo pabaigtas ES struktūrinių fondų lėšomis finansuojamo projekto veiklos, kurių metu parengti 53 studijų kryptių aprašai. Vadovaujantis šiais aprašais visos Lietuvos aukštosios mokyklos rengiasi arba atnaujina studijų programas ir tokiu būdu aukštosios mokyklos studijų srityje skatinamos orientuoti į darbo rinkos poreikius atitinkančių studijų programų rengimą ir vykdymą, stiprinti aukštųjų mokyklų sąveiką su darbdaviais.

Lietuvos aukštojo mokslo prieinamumo didinimo kontekste 2015 m. baigtas vykdyti projektas, kuris padėjo sukurti palankią studijų aplinką specialiųjų poreikių turintiems studentams. Šio projekto metu 1412 studentai, turintys negalią, gavo kasmėnesines 152 eurų tikslines išmokas ir buvo sukurtos studijų

darbo vietos skirtos studentų specialiesiems poreikiams tenkinti. Taip pat 106 švietimo pagalbos specialistai dirbantys aukštosiose mokyklose įgijo žinių apie negalios rūšis ir jų nulemtus specialiuosius poreikius, galimybes individualizuoti studijų procesą, ugdymo užduotis, atsiskaitymo formas bei pasiekimų vertinimą, atsižvelgiant į studentų specialiuosius poreikius.

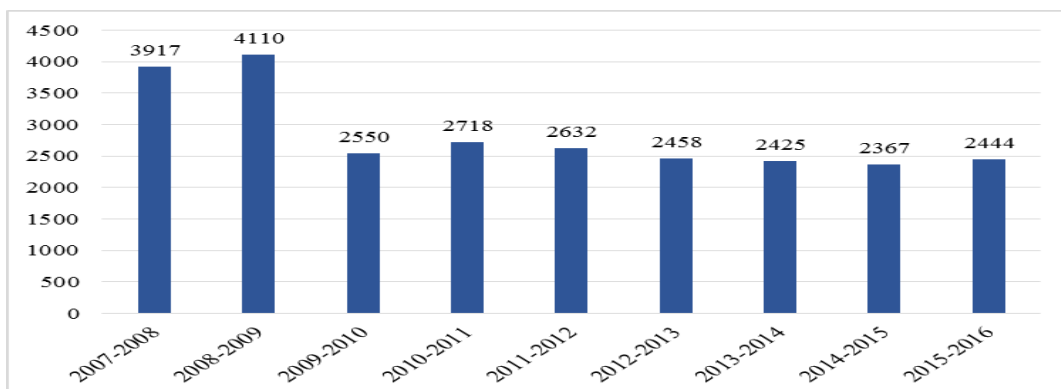
Tiesiogiai prie aukštojo mokslo tarptautiškumo didinimo prisidėjo ES struktūrinių fondų lėšomis finansuojami projektai. 2015 m. baigti įgyvendinti projektai, kuriuose buvo parengta ir įgyvendinta 20 naujų jungtinių studijų programų. Ženkliai padidėjęs jungtinių studijų programų vykdomų kartu su užsienio aukštosiomis mokyklomis skaičius (2007 m. – 1; 2013 m. – 15; 2015 m. – 36) sudaro sąlygas plėtoti studentų ir dėstytojų mobilumą, perimti skirtingų šalių arba aukštųjų mokyklų studijų patirtį. 2015 m. baigtas ir „Lietuvos aukštojo mokslo tarptautiškumo plėtra“ projektas, kurio metu siekiant į Lietuvą pritraukti užsienio studentus užsienio valstybėse įvairiose studijų parodose buvo pristatoma Lietuvos aukštojo mokslo sistema. Taip pat šio projekto metu įgyvendintas Lietuvos aukštųjų mokyklų studentų mobilumas, Erasmus programoje dalyvavo 2371 studentas. Tai padidino studentų, kurie buvo išvykę į dalines studijas užsienyje pagal Erasmus programą, dalį (3,17 proc. – 2013; 4,1 proc. – 2015 m.). Taip pat Lietuvoje padaugėjo užsieniečių, studijuojančių pagal laipsnį suteikiančias studijų programas aukštosiose mokyklose, 2015 m. jų buvo 5383 (t. y. 16,6 proc. daugiau nei 2014 m., kuomet studijuojančių užsieniečių buvo 4618). Taigi, ES struktūrinių fondų lėšomis finansuojamos veiklos sudaro sąlygas Lietuvos aukštojo mokslo sistemai integruotis į tarptautines studijų erdves ir tokiu būdu sąlygoja pokyčius Lietuvos aukštojo mokslo sektoriuje.

Moksliniai tyrimai

2016 m. ES Inovacijų švieslentės duomenimis, Lietuva priklauso „vidutiniškai inovatyvių“ šalių grupei ir lenkia Latviją, Kroatiją, Bulgariją ir Rumuniją. Nuo 2008 m., kuomet Lietuva buvo priskirta besivejančių / kuklių inovatorių grupei, Lietuvos suminis inovatyvumo vertinimas gerėjo ir Lietuva artėjo prie ES vidurkio, nors ženklus proveržio pasiekti nepavyko. 2016 m. švieslentės duomenimis, aukštesnių nei ES vidurkis rezultatų Lietuvai pavyko pasiekti žmogiškųjų išteklių ir finansų bei paramos dimensijose.

Žmogiškųjų išteklių srityje 2007–2013 m. Lietuvos tyrimų sistemai aktualūs buvo trys iššūkiai. Pirma – nepakankamas doktorantų skaičius. Lietuvoje 1 tūkst. 25–34 m. amžiaus gyventojų 2015 m. teko 1.2 doktorantūros studijų absolvento, kai vidutiniškai ES – 1.8²⁷. Antra – nepakankamas tyrimų tarptautiškumas. Lietuvos tyrėjų bendrų tarptautinių publikacijų skaičius 2008–2015 m. išaugo dvigubai, tokių publikacijų skaičius milijonui gyventojų 2015 m. siekė 355 (ES – 459)²⁸. Trečia – išliko poreikis koncentruoti ribotus (žmogiškuosius ir finansinius) išteklius aukščiausios kokybės tyrimų vykdymui. 2015 m. 4,5 proc. Lietuvos autorių publikacijų pateko tarp 10 proc. labiausiai pasaulyje cituojamų publikacijų (ES vidurkis siekė 10,5 proc.)²⁹. Planuojant 2014–2020 m. intervencijas planuojama toliau tęsti investicijas, kurios padėtų spręsti minėtus iššūkius.

6 paveikslas. Doktorantų skaičiaus kaita 2007–2016 m.³⁰

²⁷ Inovacijų sąjungos švieslentė, 2016.

²⁸ Inovacijų sąjungos švieslentė, 2016.

²⁹ Inovacijų sąjungos švieslentė, 2016.

³⁰ Lietuvos statistikos departamentas.

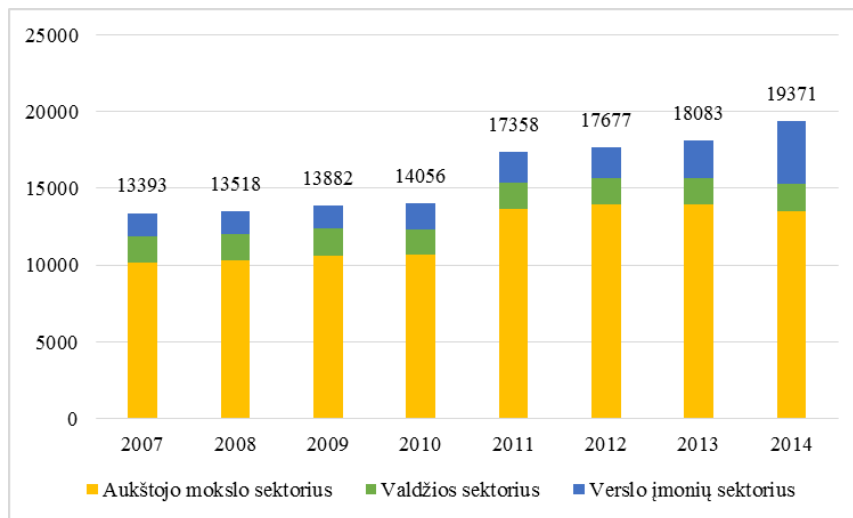
Siekiant spręsti šiuos ir kitus iššūkius, 2009 m. buvo priimtas naujas Mokslo ir studijų įstatymas, kuris apėmė pokyčius šiose srityse: pakeisti aukštųjų mokyklų valdymo principai, keitėsi studijų finansavimas, Lietuvos mokslo taryba tapo atsakinga už konkursinį mokslo finansavimą ir kt. 2007–2015 m. siekiant koncentruoti intelektualinį potencialą vykdytas valstybinių mokslo institutų jungimas tarpusavyje ir integracija į universitetus. 2008 m. buvo 17 valstybinių mokslo institutų, 18 universitetų mokslo institutų ir 8 valstybinės mokslo įstaigos. 2015 m. liko 13 valstybinių mokslo institutų ir 11 universitetų institutų. Taip pat 2015 m. pirmą kartą atliktas Mokslinės veiklos palyginamasis tyrimas. Jo metu nustatyta, kad aukščiausia mokslo rezultatų kokybe, tarptautiškumu ir poveikiu pasižymi fizinių ir biomedicinos mokslų kryptys.

Įgyvendinant 2009 m. prasidėjusią reformą, ženkliai augo konkurso būdu finansuojamų tyrimų dalis. Jei 2007 m. konkurso būdu buvo paskirstoma tik 6 proc., tai 2010 m. ši dalis jau siekė 26 proc.³¹ Tai leido daugiau išteklių skirti aukštesnio poveikio publikacijoms ir lėmė mokslinės produkcijos apimčių augimą. Šie pokyčiai buvo finansuojami pagal Tyrėjų gebėjimų stiprinimo prioriteto priemones „Parama mokslininkų ir kitų tyrėjų mokslinei veiklai (visuotinė dotacija)“, „Aukšto tarptautinio lygio mokslinių tyrimų skatinimas“ ir „Mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros veiklų vykdymas pagal nacionalinių kompleksinių programų tematikas“.

2007–2013 m. buvo sukurta tyrėjų kompetencijos tobulinimo sistema. Pradėtos vykdyti podoktorantūros stažuotės, sudarytos galimybės doktorantams vykti į stažuotes užsienio mokslo ir studijų institucijose, įgyvendintos mokslininkų trumpalaikio mobilumo priemonės, inicijuotos studentų mokslinės praktikos tyrėjų kolektyvuose – prie šių pokyčių prisidėjo priemonės „Mokslininkų ir kitų tyrėjų kvalifikacijos tobulinimas, mobilumo ir studentų mokslinių darbų skatinimas“ įgyvendinimas. Investicijos, skirtos pagal šią priemonę, taip pat sudarė sąlygas mokslininkams naudotis mokslo duomenų bazėmis.

Struktūrinių reformų ir minėtų priemonių įgyvendinimas prisidėjo prie tyrėjų skaičiaus augimo. Nuo 2007 iki 2014 m. tyrėjų padaugėjo beveik 6 tūkst. (45 proc. prieaugis)³². Ypač sparčiai tyrėjų skaičius augo verslo sektoriuje (171 proc., 2 574 tyrėjų prieaugis). Aukštojo mokslo sektoriuje tyrėjų padaugėjo 5 978 (33 proc. prieaugis). Tyrėjų skaičius valdžios sektoriuje išaugo 4 proc.

7 paveikslas. Tyrėjų skaičiaus dinamika 2007–2014 m.³³

Viešasis administravimas

Lietuvoje 2007–2013 m. investicijų į viešąjį sektorių pagrindas buvo Viešojo administravimo plėtros iki 2010 metų strategija parengta kartu su Pasaulio banku³⁴. Ši programa pagrindinį dėmesį skyrė 1) geresniam valdymui (*angl. Better Regulation*); 2) žmogiškųjų išteklių valdymui (*angl. Human Resource*

³¹ Vytautas Pečiukonis, *Mokslo konkursinio finansavimo poveikis Lietuvos tyrėjų cituojamumui: kontrafaktinis vertinimas*, Magistro darbas, Vilniaus universitetas, 2016 m.

³² Lietuvos statistikos departamento duomenys.

³³ Lietuvos statistikos departamentas.

³⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybė, Viešojo administravimo plėtros iki 2010 metų strategija. Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. balandžio 28 d. nutarimu Nr. 488.
<http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=386132&p_query=&p_tr2=>

Management); 3) naujovėms teikiant viešąsias paslaugas (angl. *Innovative Public Services*); 4) elektroninei valdžiai (toliau vadinama – e. valdžia) (angl. *e-Government*).

Nuo 2008 m. buvo imta koncentruotis į viešojo sektoriaus lankstumo ir orientacijos į rezultatus didinimą. Nuo 2010 m. didesnis dėmesys pradėtas skirti viešojo sektoriaus racionalizavimo ir efektyvumo tikslams. Padidėjo analize, įrodymais apskritai pagrįstų sprendimų reikšmė. Tuomet atsirado tinkama terpė panaudoti sisteminių struktūrinių fondų lėšomis finansuotų projektų indėlį, ypač VORT projektą, kuriuo buvo sukurti nauji viešojo valdymo instrumentai – stebėsenos sistema, funkcijų ir biudžeto programų peržiūros, poveikio vertinimas. VORT projekto metu buvo pateikti pasiūlymai, kaip pakeisti sistemą ir koreguoti instrumentus, o Ministro Pirmininko tarnyba ir Saulėlydžio komisija realiai įgyvendino pokyčius ir prižiūrėjo reformos įgyvendinimą. Centralizavimas, stambinimas išliko esminėmis struktūrinių reformų gairėmis – buvo skatinama apjungti įstaigas, atsisakyti pavaldžių įstaigų juridinio subjektiškumo. Be žmonių ir organizacijų skaičiaus vyko ir strateginių planų, strategijų, biudžeto programų skaičiaus mažinimo ir optimizavimo procesas. Veiklos efektyvinimo srityje nauju svarbiu uždaviniu tapo bendrųjų funkcijų centralizavimas ir efektyvinimas. Buvo nustatyti pagrindiniai bendrųjų funkcijų efektyvumo rodikliai, jų pagrindu vykdoma įstaigų stebėseną ir skatinami atitinkami pokyčiai. Atitinkamai, daug įstaigų centralizavo tokios bendrosios funkcijas kaip buhalterinė apskaita, informacinių išteklių valdymas, viešųjų pirkimų organizavimas ir kitos.

Strategine prasme 2012 m. buvo svarbūs dėl patvirtintos 2014–2020 m. Nacionalinės pažangos programos (toliau – NPP). NPP laikytina 2007–2013 m. programavimo periodo tikslų įgyvendinimo tęstinumo elementu, apjungia pagrindines Lietuvos pažangos strategijos „Lietuva 2030“ ir ES strategijos „Europa 2020“ nuostatas. Strategijoje pateikiami ilgalaikių valstybės prioritetų įgyvendinimo uždaviniai ir kryptys bei numatomos ES struktūrinių fondų lėšų paskirstymo proporcijos. Atskira NPP dalis yra skirta viešajam valdymui – ji atspindi esmines 2012 m. priimtos naujos Viešojo valdymo programos nuostatas. Pastarojoje numatoma toliau tobulinti viešąjį valdymą, skatinant vyriausybės atvirumą ir skaidrumą, užtikrinant visuomenei teikiamų viešųjų paslaugų kokybę ir gerinant strateginį mąstymą bei veiklos valdymą. Be tikslų ir uždavinių programoje taip pat minimi kai kurie pagrindiniai projektai – tokie, kaip viešųjų paslaugų centrų steigimas – kurie sukonkretina pokyčių kryptis. Naujajame dokumente taip pat didelis dėmesys skiriamas ne tik ir ne tiek investicinėms, kiek reguliacinėms ir institucinėms priemonėms – tokioms, kaip aukštesniosios valstybės tarnybos kūrimas, valstybės tarnybos darbo užmokesčio reforma – kurios gali sudaryti prielaidas investicinių priemonių veiksmingumui. Prie valstybės valdymo reformų įgyvendinimo stipriai prisidėjo struktūrinių fondų lėšos, viešojo sektoriaus institucijose buvo diegiamos vadybos ir audito sistemos³⁵, informacijos, dokumentų ir duomenų valdymo sistemos³⁶, plėtojamos elektroninės paslaugos piliečiams³⁷, diegiamos unifikuotos tam tikrų veiklų valdymo sistemos³⁸.

Nuo 2012 m. kaip viena iš septynių pagrindinių Vyriausybės veiklos krypčių buvo numatytas Valstybės valdymo ir vietos savivaldos sistemos veikimo efektyvumo, skaidrumo ir visuomenės poreikių atitikimo užtikrinimas. Vyriausybės programoje³⁹ buvo numatyta persikirstyti valstybės institucijų funkcijas, šalinant jų dubliavimą, sustabdyti valstybės tarnautojų skaičiaus didėjimą ir valdymo sąnaudų augimą, didinti vietos savivaldos savarankiškumą. Siekiant valstybės valdymą nuosekliai artinti prie piliečių poreikių tenkinimo, numatoma plėtoti e-demokratijos sprendimus, paprastinti administracines taisykles ir procedūras. Įgyvendinta valstybės tarnybos pertvarka, įdiegiant iš dalies centralizuotą atrankos į valstybės tarnybą sistemą. Vyriausybės programoje taip pat pažymima tarpžinybiškumo, kaip valdymo efektyvumo didinimo priemonės, plėtojimo svarba.

Nuo programavimo laikotarpio pradžios pastebimi teigiami pokyčiai viešojo valdymo sistemoje. Viešojo valdymo tobulinimo komisija, kuriai yra pavesta teikti pasiūlymus Lietuvos Respublikos

³⁵ Atitinkamais pavyzdžiais laikytini 2012 m. baigti įgyvendinti projektai: „Aplinkos ministerijos, įstaigų prie ministerijos bendros elektroninių dokumentų valdymo sistemos sukūrimas“, „Aplinkos apsaugos vadybos ir audito sistemos (EMAS) ir Informacijos saugumo valdymo sistemos (ISVS) įdiegimas Aplinkos ministerijoje“.

³⁶ Pavyzdžiui, 2010–2014 m. įgyvendinamas projektas „Viešojo sektoriaus apskaitos ir ataskaitų konsolidavimo informacinės sistemos (VSAKIS) kūrimas ir diegimas“.

³⁷ Pavyzdžiui, 2012 m. baigtas įgyvendinti LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos projektas „Socialinės paramos šeimai informacinės sistemos duomenų vitrinų modulio sukūrimas ir įdiegimas“.

³⁸ Pavyzdžiui, 2014 m. turintis pasibaigti projektas „Centrinės projektų valdymo agentūros centralizuotų viešųjų pirkimų valdymo sistemos kūrimas ir diegimas“.

³⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės programa, patvirtinta LR Seimo 2012-12-13 nutarimu Nr. XII-51 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“. <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_1?p_id=439761>.

Vyriausybei arba Lietuvos Respublikos Vyriausybės strateginiam komitetui viešojo valdymo tobulinimo srityje (rekomendacijas dėl institucinės sandaros tobulinimo, efektyvesnio funkcijų atlikimo, viešųjų paslaugų teikimo ir administravimo tobulinimo, valstybės tarnybos reformos ir kt.), kiekvienų metų gale parengia metų veiklos ataskaitą, kurioje nurodoma pažanga įgyvendinant Viešojo valdymo tobulinimo 2012–2020 m. programos tikslus ir siekiant numatytų vertinimo kriterijų, pamatuojami jų pokyčiai. Matyti, kad didėja gyventojų pasitikėjimas valstybės ir savivaldybių institucijomis, daugėja gyventojų, žinančių galimybes ir būdus, kaip teikti pasiūlymus dėl viešojo valdymo sprendimų, daugiau gyventojų teigiamai vertina viešojo valdymo institucijų interneto svetainėse pateikiamą informaciją.

2.5. Esminis pakeitimas pagal Reglamento (EB) Nr. 1083/2006 57 straipsnį

Esminių pakeitimų pagal Reglamento (EB) Nr. 1083/2006 57 straipsnį, įgyvendinant projektus pagal ŽIPVP, nebuvo nustatyta.

2.6. Suderinamumas su kitomis priemonėmis

Dvigubo finansavimo prevencija ir kontrolė

2007–2013 m. finansavimo laikotarpiu Dvigubo finansavimo prevencijos bei kontrolės užtikrinimo sistema buvo integruota ir vykdoma sistemiškai ES struktūrinių fondų planavimo ir įgyvendinimo sistemos dalyse, t. y. atitinkami priežiūros ir kontrolės veiksmai bei procedūros buvo atliekami kiekviename iš programos ir projektų etapų ir jų visuma užtikrino adekvatų dvigubo finansavimo rizikos valdymą.

Programavimo metu nustatant investavimo kryptis ir prioritetus buvo sukurtos pirminės prielaidos dvigubo finansavimo rizikos įvertinimui ir prevencijai. Parengus ir Europos Komisijai patvirtinus Lietuvos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategiją, parengtos veiksmų programos šiai strategijai įgyvendinti, parengti jų priedai. Kiekvienoje veiksmų programoje buvo išskirti prioritetai, padedantys siekti veiksmų programoje numatytų tikslų, tai – pirminės takoskyros. Ministerijos ir (ar) kitos valstybės institucijos turėjo įsitikinti, kad tos pačios investicijos nebus finansuojamos pagal kelis veiksmų programų prioritetus ir priemones bei kitus finansinius instrumentus. Nustatant veiksmų programų prioritetus bei priemones, buvo detalizuojamas ir atskyrimas nuo kitų finansavimo šaltinių.

Remdamosi Lietuvos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategija, veiksmų programomis bei jose pateikiamomis „demarkacijos“ lentelėmis, ES struktūrinių fondų lėšas administruojančios institucijos rengė atskirų priemonių aprašymus, kurie buvo tvirtinami Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais dėl veiksmų programų priedų. Priemonių aprašymuose buvo dalis „Reikalavimai, susiję su paramos pagal kitas iš ES finansuojamas programas atskyrimu“, kurioje, jeigu būtina, priemonės lygmeniu buvo detalizuojamos veiksmų programose pateikiamos takoskyros su kitais ES finansiniais instrumentais. 2007–2013 m. finansavimo laikotarpiu priimant veiksmų programų priedų pakeitimus buvo atsižvelgiama ir į takoskyros su kitais ES finansiniais instrumentais reikalavimus.

Ministerijos ir (ar) kitos valstybės institucijos rengė projektų finansavimo sąlygų aprašus, tinkamumo finansuoti vertinimo metodikoje nustatydamos reikalavimą atskirti finansavimo šaltinius bei duodamos nuorodą į Veiksmų programą ar priemonės aprašymą veiksmų programos priede.

Svarbiausios procedūros, susijusios su dvigubo finansavimo prevencija buvo atliekamos įgyvendinančiosioms institucijoms vertinant projektų paraiškas (pavyzdžiui, paraiškos dėl projekto finansavimo vertinamos įvertinant galimą paraiškoje suplanuotų veiklų ir išlaidų persidengimą su pagal kitas pareiškėjo pateiktas paraiškas suplanuotomis ar pagal jau pasirašytas projektų sutartis įgyvendinamomis veiklomis ir išlaidomis; vertinimo metu buvo įvertinama paraiškos dvigubo finansavimo rizika, pagal kurios lygį buvo nustatomas vertinimo metu ir projektų įgyvendinimo etape taikomų dvigubo finansavimo kontrolės procedūrų detalumas).

Sprendimą dėl projektų finansavimo priėmė už priemonės įgyvendinimą atsakingos ministerijos ir (ar) kitos valstybės institucijos. Atsiradus įtarimų dėl dvigubo finansavimo rizikos, galėjo būti stabdomas tolimesnis procesas (projekto finansavimo ir administravimo sutarties pasirašymas). Atsižvelgiant į projektų

paraiškų vertinimo metu nustatytą projekto riziką, į projekto finansavimo ir administravimo sutarties specialiąsias sąlygas buvo įtraukiamos su dvigubo finansavimo rizika ar kontrole susijusios nuostatos.

Projektų įgyvendinimo metu pagrindinį vaidmenį dvigubo finansavimo prevencijos ir kontrolės procese atliko įgyvendinančiosios institucijos. Įgyvendinant projektus dvigubo finansavimo kontrolė buvo atliekama ir rizika valdoma tikrinant mokėjimo prašymus, atliekant viešųjų pirkimų priežiūros procedūras ir atliekant projektų patikras vietoje.

2011 m. atlikto 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos finansavimo takoskyrų, siekiant užtikrinti dvigubo finansavimo prevenciją, vertinimo⁴⁰ pagrindu 2012 m. informacinėje sistemoje SFMIS2007 buvo įdiegtos funkcinės galimybės dėl priemonių sankirtų, priemonių ir kitų finansavimo šaltinių (Mokymasis visą gyvenimą, Eureka, Eurostars, 7-oji bendroji programa, Europos fondas trečiųjų šalių piliečių integracijai, Europos kaimynystės ir partnerystės priemonės, Latvijos, Lietuvos ir Baltarusijos 2007–2013 bendradarbiavimo per sieną programa, Europos teritorinio bendradarbiavimo tikslo Lietuvos ir Lenkijos bendradarbiavimo per sieną programa, Lietuvos Respublikos ir Šveicarijos Konfederacijos bendradarbiavimo programos, kuria siekiama sumažinti ekonominius ir socialinius skirtumus išsiplėtusioje Europos Sąjungoje, Išorės sienų fondas, Specialioji tranzito schema, Ignalinos programa, Europos ekonominės erdvės ir Norvegijos finansinių mechanizmų) sankirtų naudojimo. Kiekvienais metais, atsižvelgiant į atsiradusius pokyčius, priemonių sankirtos, priemonių ir kitų finansavimo šaltinių sankirtos buvo atnaujinamos ir patikslinamos.

2015 m. bendradarbiavimo pagrindu vadovaujančiajai institucijai ne ES struktūrinę finansinę paramą administruojančios institucijos ir toliau reguliariai (vieną kartą per ketvirtį) teikė duomenis apie kitų fondų (ne ES struktūrinių) finansuojamus projektus (pavyzdžiui, projekto vykdytojo pavadinimas, kodas, finansavimo suma, projekto partneriai, projekto etapas), kurie buvo talpinami į informacinę sistemą SFMIS2007. 2013 m. buvo pasirašyta duomenų mainų sutartis su Nacionaline mokėjimo agentūra, administruojančia Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programą. Pagal šią sutartį vadovaujančiajai institucijai 2014 m. buvo teikiami duomenys apie Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. pareiškėjus (paramos gavėjus). 2014 m. Nacionalinei mokėjimo agentūrai buvo pateikti duomenys apie iš ES struktūrinių fondų finansuojamų projektų vykdytojų pateiktas sąskaitas faktūras, siekiant palyginti, ar nėra sąskaitų faktūrų dubliavimosi SFMIS2007 ir Kaimo paramos priemonių administravimo informacinėje sistemoje KPPAIS 2. 2014 m. vadovaujančioji institucija Nacionalinei mokėjimų agentūrai taip pat raštu teikė nuomonę dėl konkrečių finansuojamų veiklų, vykdydama dvigubo finansavimo prevenciją.

Nuo 2008 m. ES struktūrinės paramos svetainėje www.esparama.lt skelbiama informacija, susijusi su dvigubo finansavimo prevencija ir kontrole, taip pat informacija apie institucijų paskirtus kontaktinius asmenis dvigubo finansavimo ir prevencijos srityje dėl įgyvendintų funkcionalumų atliekant dvigubo finansavimo tikrinimo veiksmus.

Atsižvelgus į tai, kad 2007–2013 m. nebuvo nustatyta pažeidimų, susijusių su dvigubu finansavimu, manoma, kad Dvigubo finansavimo prevencijos bei kontrolės užtikrinimo sistema, pagrįsta vadovaujančiosios institucijos, ministerijų, įgyvendinančiųjų institucijų, kitų finansinių instrumentų tarpusavio bendradarbiavimu, užtikrina priemonių dvigubo finansavimo rizikos valdymą. 2014–2020 m. finansavimo periodu bus tęsiama ir tobulinama 2007–2013 m. sukurta bendradarbiavimo principu veikianti Dvigubo finansavimo prevencijos bei kontrolės užtikrinimo sistema.

ES struktūrinių fondų ir kitų ES finansinių instrumentų koordinavimą ir suderinamumą užtikrinančios priemonės

Koordinuojant Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) ir Europos žuvininkystės fondo (EŽF) finansuojamus veiksmus su ES struktūrinių fondų remiamomis veiklomis, vadovaujančiosios institucijos (Finansų ministerijos) atstovai dalyvavo Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programos įgyvendinimo ir Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2007–2013 m. veiksmų programos įgyvendinimo Stebėsenos komitetų veikloje (posėdžiuose bei rašytinės Stebėsenos komitetų procedūrose). Atitinkamai Žemės ūkio ministerija, kaip vadovaujančioji institucija, įgyvendindama Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programą ir Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2007–2013 m. veiksmų programą, dalyvavo Stebėsenos komiteto veiksmų programų, įgyvendinančių Lietuvos 2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo

⁴⁰ UAB „PricewaterhouseCoopers“, 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos finansavimo takoskyrų vertinimas, 2011 m.

strategiją, įgyvendinimo priežiūrai atlikti, veikloje. Kitų institucijų atstovai taip pat dalyvavo Stebėsenos komitetų veikloje.

ES struktūrinių fondų ir EIB teikiamų finansinių instrumentų atskyrimas ir koordinavimas

Siekdama užtikrinti nacionalinį ko-finansavimą bendrai iš ES struktūrinių fondų lėšų finansuojamiems projektams, Lietuvos Respublikos finansų ministerija 2009 m. kovo 13 d. pasirašė paskolos sutartį su Europos investicijų banku (toliau – EIB) dėl 1,132 mlrd. eurų ilgalaikės paskolos (toliau – EIB paskola). EIB paskola Lietuvai buvo skirta užtikrinti bendrąjį viešąjį finansavimą 2007–2013 m. programavimo laikotarpio projektams, įgyvendinamiems pagal Lietuvos 2007–2013 metų ES struktūrinės paramos panaudojimo strategiją ir Žmogiškųjų išteklių plėtros, Ekonomikos augimo ir Sanglaudos skatinimo veiksmų programas bei projektų, įtrauktų į 2004–2006 m. programavimo laikotarpio Sanglaudos fondo lėšomis finansuojamas baseinų investicines programas. Įgyvendinant 2007–2013 m. veiksmų programas, EIB paskolos lėšos buvo naudojamos užtikrinti viešąjį finansavimą projektams, įgyvendinamiems transporto, energetikos, aplinkosaugos, mokslinių tyrimų ir inovacijų, turizmo, viešųjų pastatų renovacijos, žmogiškųjų išteklių tobulinimo ir kitose srityse.

Vadovaujantis su EIB pasirašytos sutarties nuostatomis, EIB paskolos lėšos buvo skiriamos projektų nacionalinei biudžeto lėšų daliai finansuoti, taip pat Lietuvos Respublikos finansų ministerija galėjo EIB paskolos lėšas perskolinti pareiškėjams (projektų vykdytojams ir (ar) jų partneriams), kurių juridinis statusas yra savivaldybė, valstybės ar savivaldybės įmonė, akcinė ar uždaroji akcinė bendrovė, kurios visą arba dalį akcijų valdo valstybė ar savivaldybė, jų lėšų daliai projektų finansavimui užtikrinti. Sprendimas dėl projekto nacionalinės biudžeto lėšų dalies finansavimo iš EIB paskolos lėšų ar EIB paskolos lėšų perskolinimo projektui buvo priimamas tik po to, kai yra priimtas teigiamas sprendimas dėl projekto tinkamumo finansuoti 2007–2013 m. ES struktūrinių fondų lėšomis, t. y. EIB paskolos lėšos skiriamos tik bendrai iš ES struktūrinių fondų lėšų finansuojamų projektų ko-finansavimui užtikrinti.

EIB paskolos administravimo sistema Lietuvoje buvo pagrįsta 2007–2013 m. programavimo laikotarpio ES struktūrinių fondų valdymo ir kontrolės sistema ir integruota į ES struktūrinių fondų lėšų administravimo sistemą: Lietuvos Respublikos finansų ministerija, kaip vadovaujančioji institucija, buvo bendrai atsakinga už EIB paskolos priskyrimą projektams, projektų įgyvendinimo priežiūrą ir už projektų bendrąjį valdymą ir koordinavimą, o veikdama kaip mokėjimams atliekančioji institucija, buvo atsakinga už EIB paskolos finansinį valdymą; tarpinės institucijos buvo atsakingos už vadovaujančiosios institucijos pavestų užduočių vykdymą ir projektų planavimą, koordinavimą, įgyvendinimą, stebėjimą, ataskaitų teikimą ir auditą. EIB paskolos administravimui buvo patvirtinti visi reikalingi teisės aktai ir metodiniai dokumentai, kuriais vadovaujantis 2007–2013 m. ES struktūrinių fondų lėšų administravimo sistemoje dalyvaujančios atsakingos (įgyvendinančiosios) institucijos vykdydamos vadovaujančiosios institucijos pavestas vykdyti užduotis atlieka projektų tinkamumo finansuoti iš EIB paskolos lėšų vertinimą, užtikrina projektų atitiktį EIB nustatytiems išlaidų tinkamumo, aplinkosauginiams ir kitiems reikalavimams bei reikalingų dokumentų pateikimą EIB, projektų tinkamumo finansuoti EIB paskolos lėšomis vertinimo rezultatai, EIB paskolos lėšų skyrimo ir mokėjimų projektams duomenys buvo registruojami ir saugomi SFMIS2007.

Iki 2016 m. Lietuvai buvo pervesta visa pagal sutartį numatyta EIB paskolos lėšų suma (1 132 mln. eurų). Pagal su EIB pasirašytoje sutartyje numatytą galutinį EIB paskolos lėšų priskyrimo terminą (2014 m. liepos 31 d.) EIB 2014 m. rugpjūčio 26 d. pateikta galutinė lėšų priskyrimo ataskaita. Vadovaujantis ataskaitoje pateiktais duomenimis, pagal pasirašytas projektų finansavimo ir administravimo sutartis projektams buvo priskirta 93,6 proc. EIB paskolos lėšų, o galutiniams projektų vykdytojams išmokėta 72,48 proc. ŽIPVP projektams įgyvendinti buvo suteikta paskolų už 117,3 mln. eurų (įskaitant paskolą bendrajam finansavimui dengti bei perskolinimą projektų vykdytojams), tai sudarė 18,45 proc. nuo ŽIPVP skirtų EIB paskolos lėšų bei 12,94 proc. nuo visoms Veiksmų programoms (906 226 330) skirtų EIB paskolos lėšų.

2.7 Stebėseną ir vertinimą

2007–2013 m. ES struktūrinių fondų lėšų programavimo laikotarpiu veiksmų programų stebėsenos funkciją atliko vadovaujančioji institucija ir veiksmų programų Stebėsenos komitetas. Vadovaujančioji institucija buvo atsakinga už veiksmų programos įgyvendinimo eigą, lėšų panaudojimo spartą ir kt. Veiksmų programų Stebėsenos komitetas, sudarytas Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu, nagrinėjo veiksmų

programų įgyvendinimo eigą, pagrindines kylančias problemas ir įgyvendinimo pažangą. Stebėsenos rodiklių pasiekimas, jų planuojamos ir faktinės Rodiklių reikšmės buvo vertinamos pasitelkiant įvairius vertinimus, dažniausiai atliekamus išorės tiekėjų.

ES fondų lėšų panaudojimo priežiūra

Programos įgyvendinimo metu buvo vykdoma nuolatinė reguliari finansinių rodiklių pasiekimo priežiūra. Kas ketvirtį iki kiekvieno naujo ketvirčio pirmojo mėnesio pabaigos Lietuvos Respublikos Vyriausybei buvo teikiama veiksmų programos ketvirčio įgyvendinimo ataskaita, kurioje nurodoma apibendrinta informacija apie:

- veiksmų programų įgyvendinimo būklę – sudarytų projektų finansavimo ir administravimo sutarčių bei pripažintų tinkamomis deklaruoti Europos Komisijai išlaidų apimtis;
- pagrindines veiksmų programų įgyvendinimo problemas ir veiksmus, kurių imtasi ar planuojama imtis sprendžiant minėtas problemas bei siūlymus dėl problemų sprendimo būdų;
- ES fondų lėšų naudojimo plano ir jį detalizuojančių planų vykdymo būklę;
- teikiami pasiūlymai Lietuvos Respublikos Vyriausybei priimti protokolinius sprendimus ir įpareigoti institucijas, atsakingas už ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimą, imtis konkrečių veiksmų dėl vėluojančių priemonių įgyvendinimo paspartinimo ir kitų veiksmų, spartinančių ES fondų lėšų panaudojimą.

Baigiantis finansiniam laikotarpiui, didžiausias dėmesys buvo nukreiptas į rizikingų projektų įgyvendinimo priežiūrą. Vadovaujančioji institucija, remdamasi SFMIS2007 įregistruota informacija apie projektų įgyvendinimo būklę bei įgyvendinančiųjų institucijų pateikta informacija apie minėtų projektų vėlavimo priežastis ir galimybes vėlavimus pašalinti, kiekvieną ketvirtį, sudarydavo rizikingų projektų sąrašą, į kurį įtraukdavo tuos projektus, kurių vertė viršija 290 tūkst. eurų, ir kurie pagal nustatytą metodiką yra didesnės, nei vidutinė, rizikos. Tokių projektų įgyvendinimo pažanga buvo nuolat vertinama, o informacija apie pasiektą pažangą kas ketvirtį teikta Lietuvos Respublikos Vyriausybei.

Po projektų išlaidų tinkamumo finansuoti laikotarpio pabaigos (t. y. po 2015 m. gruodžio 31 d.), vadovaujančiajai institucijai įgyvendinančiosios institucijos, vadovaudamosi Lietuvos Respublikos finansų ministro 2015 m. gruodžio 22 d. įsakymu Nr. 1K-377 patvirtintais 2007–2013 metų Europos Sąjungos fondų finansavimo laikotarpio užbaigimo veiksmų planu ir dokumentų, kurie privalo būti pateikti Europos Komisijai iki 2017 m. kovo 31 d., parengimo, derinimo ir teikimo Europos Komisijai grafiku, teikė informaciją apie galimai nefunkcionalius projektus. Atsižvelgiant į minėto grafiko nuostatas, ši informacija analizuota ir vertinta, rengiant bei teikiant galutinę veiksmų programos įgyvendinimo ataskaitą ir galutinę mokėjimo paraišką Europos Komisijai. Projektai, kurie neatitiko Europos Komisijos Užbaigimo gairių, patvirtintų 2015 m. balandžio 30 d. Komisijos sprendimu C(2015) 2771, kuriuo iš dalies keičiamas Sprendimas C(2013) 1573 dėl priimtų veiksmų programų, kurioms vykdyti teikiama Europos regioninės plėtros fondo, Europos socialinio fondo ir Sanglaudos fondo parama (2007-2013 m.) 3.5. papunkčio nuostatų, nėra įtraukti į galutinės mokėjimo paraiškas Europos Komisijai ir galutines ataskaitas.

ES fondų lėšų panaudojimo būklė ir priemonių įgyvendinimo problemos buvo aptariamoms veiksmų programų valdymo komitetų posėdžiuose, organizuojami susitikimai tarp ministerijų ir (ar) kitų valstybės institucijų, įgyvendinančiųjų institucijų ir vadovaujančiosios institucijos, kurių metu buvo aptariamoms konkrečių veiksmų programų prioritetų ir priemonių įgyvendinimo problemos.

Siekiant užtikrinti ŽIPVP skirtų ES fondų lėšų panaudojimą ir išvengti galimos šių lėšų praradimo rizikos, 2014 m. ŽIPVP priede buvo suteikta teisė viršyti ŽIPVP priede nurodytas ES fondų lėšas apmokant projektų vykdytojams įgyvendinamų projektų išlaidas pagal Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos administruojamo 1 prioriteto „Kokybiškas užimtumas ir socialinė aprėptis“, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija administruojamų 2 prioriteto „Mokymasis visą gyvenimą“ ir 3 prioriteto „Tyrėjų gebėjimų stiprinimas“ įgyvendinimo priemonėms.

Stebėsenos rodiklių priežiūra

Stebėsenos rodiklių priežiūra buvo vykdoma remiantis 2007–2013 m. veiksmų programų priemonių įgyvendinimo stebėsenos rodiklių skaičiavimo aprašymais ir Stebėsenos rodiklių skaičiavimo rekomendacijomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos finansų ministro 2009 m. gegužės 12 d. įsakymu Nr. 1K-159. Stebėsenos rodiklių stebėseną vykdyta pagal principą „iš apačios į viršų“, t. y. aukštesniųjų

lygmenų stebėsenos rodiklių pasiekimo reikšmės buvo kaupiamos iš nustatytų žemesniųjų lygmenų stebėsenos rodiklių pasiekimo reikšmių.

Stebėsenos rodiklių, kurių siekia projektai, nustatymas, keitimas, įgyvendinimo stebėseną ir sankcijų už nepasiekimą taikymas vykdyti projekto finansavimo ir administravimo sutartyje, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. gruodžio 19 d. nutarimu Nr. 1443 „Dėl projektų administravimo ir finansavimo taisyklių patvirtinimo“ patvirtintų Projektų administravimo ir finansavimo taisyklių 168–179¹ punktuose ir Finansų ministro 2009 m. gegužės 29 d. įsakymu Nr. 1K-173 patvirtintose Metodinių pažeidimų tyrimo ir nustatymo rekomendacijose nustatyta tvarka. Įgyvendinančioji institucija vertino kiekvieno projekto stebėsenos rodiklio (-ių), nustatyto (-ų) projekto finansavimo ir administravimo sutartyje pasiekimą, atsižvelgdama į konkretaus stebėsenos rodiklio skaičiavimo aprašyme nurodytą stebėsenos rodiklio pasiekimo terminą.

Užtikrinti efektyvią stebėsenos rodiklių priežiūrą padėjo ES struktūrinės paramos kompiuterinė informacinė valdymo ir priežiūros sistema (SFMIS), kurios tikslas – rinkti, apdoroti ir saugoti statistikos ir finansinius duomenis, susijusius su ES fondų lėšų, bendrojo finansavimo lėšų ir nacionalinių lėšų panaudojimu. Stebėsenos rodiklių priežiūros funkciją padeda vykdyti trys SFMIS 2007–2013 metų ES struktūrinės paramos posistemio moduliai: projektų, kontrolės ir analizės. Viena iš projektų modulio funkcijų yra projekto stebėsenos rodiklių plano ir jo įgyvendinimo pažangos stebėseną. Pagrindinės kontrolės modulio funkcijos, susijusios su stebėsenos rodiklių priežiūra, yra šios: stebėsenos rodiklių plano ir pasiekimų stebėsenos įgyvendinimas įvairiais lygiais; finansavimo (panaudojimo, įsipareigojimų ir detalizavimo) planų vykdymo stebėjimo įgyvendinimas; priemonių įgyvendinimo būklės įvairiais lygiais stebėjimo įgyvendinimas; paraiškų vertinimo, finansavimo skyrimo, sutarčių rengimo ir sudarymo, mokėjimo prašymų nagrinėjimo, paraiškų asignavimų valdytojui nagrinėjimo, mokėjimų pagal mokėjimo prašymus teikimo grafikų vykdymo įvairiais lygiais stebėsenos įgyvendinimas; virškontraktavimo prioriteto ir priemonės lygiu stebėsenos įgyvendinimas; audito ir kitų patikrinimų pastebėjimų ir rekomendacijų registravimas, tikrinimas ir administravimas ir kt. Analizės modulio pagalba yra galimas visų modulių duomenų agregavimas ir jų parengimas sudėtingoms ataskaitoms; duomenų įvairiais pjūviais teikimas; taip pat sudaryta galimybė savarankiškai kurti duomenų analizės ataskaitas.

Siekiant didinti duomenų apie stebėsenos rodiklių pasiekimus patikimumą bei stiprinti šių duomenų analizės galimybes, buvo baigtas įgyvendintas SFMIS2007 plėtros etapas, kurio metu buvo įdiegti nauji arba patobulinti anksčiau sukurti funkcionalumai stebėsenos rodiklių priežiūros srityje: įdiegti nauji rodiklių ataskaitos formavimo parametrai; sukurtas įrankis, leidžiantis įvertinti stebėsenos rodiklių pasiekimo riziką atsižvelgiant į finansinių rodiklių pažangą, taip pat sudarytos galimybės prognozuoti stebėsenos rodiklių pasiekimą kiekvienais kalendoriniais metais iki laikotarpio pabaigos.

2012 m. buvo atliktas sistemingas 2007–2013 m. veiksmų programose nustatytų fizinių įgyvendinimo stebėsenos rodiklių ir (arba) jų reikšmių keitimas, kurį lėmė:

- Lėšų perskirstymas, atliktas dėl ekonominio ir socialinio sunkmečio pasikeitusių tikslinių grupių poreikių ir kai kurių ES struktūrinių fondų intervencijų apimties;
- Siekis patikslinti planuojamas pasiekti stebėsenos rodiklių reikšmes, atsižvelgiant į aktualią situaciją (pavyzdžiui, rodiklių reikšmes, suplanuotas pasirašytose projektų finansavimo ir administravimo sutartyse);
- Poreikis ištaisyti veiksmų programų rengimo metu padarytus stebėsenos rodiklių planavimo ir (arba) jų reikšmių nustatymo netikslumus, išryškėjusius intervencijų įgyvendinimo ir (arba) atliktų vertinimų metu;
- Veiksmų programoje nustatyti įsipareigojimai įvertinti pradinės situacijos reikšmes, atlikus atitinkamus vertinimus ir (arba) tyrimus.

Informacinė sistema

2007–2013 m. programavimo laikotarpiu buvo toliau tobulinami ir diegiami IT sistemų funkcionalumai, siekiant užtikrinti įvairių duomenų kokybę, jų prieinamumą bei atitikimą pasikeitusiems teisės aktams.

Vienas reikšmingiausių 2007–2013 m. programavimo laikotarpio ES struktūrinių fondų lėšų administravimo informacinių sistemų patobulinimų sietinas su Duomenų mainų svetainės (toliau – DMS)

projektų vykdytojams sukūrimu, sąlygojęs administracinės naštos mažėjimą projektų vykdytojams bei administravimo efektyvumo didėjimą ES struktūrinių fondų lėšas administruojančiose institucijose. DMS buvo naudojama įgyvendinamų projektų duomenų peržiūrai ir duomenų mainams elektroniniu būdu tarp projektų vykdytojų ir įgyvendinančiųjų institucijų užtikrinti. Naudojant DMS buvo rengiami ir teikiami mokėjimo prašymai, o iš ESF finansuojamų projektų atveju – planuojamų projekto renginių (mokymo) grafikai, projekto dalyvių mokymų lankomumo suvestinės, tarpinės ir galutinės projekto įgyvendinimo ataskaitos apie projekto dalyvius. DMS taip pat įgyvendintos tam tikros projektų vykdytojams aktualios projektų stebėsenos ir valdymo funkcijos: DMS pateikiama informacija apie tai, kiek projekto biudžeto lėšų panaudota, kokie rodikliai pasiekti, kurios veiklos įvykdytos, kiek mokėjimo prašymų pateikta, patvirtinta ir apmokėta, ar visos išlaidos yra pripažintos tinkamomis finansuoti, kurios projekto finansavimo ir administravimo sutarčių versijos yra aktualios, DMS galima matyti paramą administruojančių institucijų atliekamus veiksmus (mokėjimo prašymų tikrinimo statusas ir pan.), iš DMS gaunamos iš dalies užpildytos su projekto administravimu susijusios elektroninės formos (mokėjimo prašymo forma) ir t. t. DMS funkcionalumą ir patogumą vartotojui patvirtino 2013 m. atlikta projektų vykdytojų apklausa⁴¹, kurios metu net 94 proc. respondentų DMS įvertino labai gerai.

Programos įgyvendinimo metu taip pat buvo tobulinama SFMIS, kuri padėjo atlikti šias tris pagrindines funkcijas:

- valdymo funkciją (veiksmų programų finansinių planų ir rodiklių įvedimas, jų vykdymo prognozės ir stebėseną, išpareigojimų ir mokėjimų planų vykdymo priežiūra, N + 2 / 3 taisyklės kontrolė ir kt.);
- administravimo funkciją (paraiškų registravimas, sutarčių administravimas, projektų įgyvendinimo priežiūra, patikrų rezultatų registravimas, išlaidų tinkamumo kontrolė, apmokėjimas ir pan.);
- atskaitomybės funkciją (informacijos apie projektų įgyvendinimo eigą pateikimas, suvestinių parengimas ataskaitoms rengti, informacijos apie išlaidas pateikimas, informacijos kontrolei ir auditui rinkimas ir pateikimas, informacijos ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimo vertinimams sistemingas rinkimas, ataskaitų Europos Komisijai rengimas ir t. t.).

Nors SFMIS buvo naudojama ir 2004–2006 m., tačiau 2007–2013 m. atlikus reikšmingą sistemos plėtrą ji tapo neatsiejamu ES struktūrinių fondų lėšų administravimo įrankiu. ES mastu SFMIS buvo ne kartą įvertinta kaip veiksmingas įrankis ES fondų lėšų administravimui, stebėsenai ir audito atsekamumui užtikrinti

Veiksmų programų valdymo komitetai

ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimo būklė ir priemonių įgyvendinimo problemos nuolat buvo aptariamoms veiksmų programų valdymo komitetų (toliau – VPVK) posėdžiuose. VPVK buvo sudaryti vadovaujantis Lietuvos Respublikos finansų ministro 2007 m. gruodžio 18 d. įsakymu Nr. 1K-376 „Dėl Veiksmų programų valdymo komiteto sudarymo“. Tai tarpinstitucinė darbo grupė, sudaryta iš vadovaujančiosios, tvirtinančiosios, tarpinių, įgyvendinančiųjų institucijų ir regionų plėtos tarybų atstovų. VPVK funkcijos apėmė veiksmų programų įgyvendinimo eigos ir pažangos, veiksmų programų įgyvendinimo problemų nagrinėjimą, kvietimų teikti paraiškas skelbimų planavimą, ES ir bendrojo finansavimo asignavimų poreikio valstybės biudžete planavimą ir galimo ES fondų lėšų perskirstymo tarp institucijų nagrinėjimą, gerosios patirties administruojant ES struktūrinių fondų lėšas pasidalinimą.

Stebėsenos komiteto veikla

Stebėsenos komitetas veiksmų programų, įgyvendinančių Lietuvos 2007–2013 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategiją, įgyvendinimo priežiūrai atlikti, buvo sudarytas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. sausio 22 d. nutarimu Nr. 60 (toliau – Stebėsenos komitetas). Komitetas, siekdamas, kad būtų užtikrintas kuo efektyvesnis veiksmų programų įgyvendinimas, operatyviai reagavo į pasikeitusias socialines ekonomines sąlygas Lietuvoje ir veiksmų programų įgyvendinimo

⁴¹ Ataskaita skelbiama:

<http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/fm/failai/Vertinimas_ESSP_Neringos/Ataskaitos_2011MVP/ES_strukturines_paramos_administravimo_sistemos_efektyvumo_vertinimas.pdf>.

ypatumus, tam pasitelkdamas lankstesnes sprendimų priėmimo formas, pavyzdžiui, posėdžių organizavimą, taikant rašytinę procedūrą.

Stebėsenos komiteto posėdžiuose buvo pristatoma ir aptariama informacija apie 2007–2013 m. veiksmų programų įgyvendinimą, pasiektus rezultatus, įgyvendinimo problemas, jų sprendimo būdus, ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimo vertinimų rezultatus, pareiškėjų, projektų vykdytojų ir visuomenės nuomonės tyrimų apžvalgas, Europos Komisijai deklaruotų išlaidų audito rezultatus.

7 lentelė. Informacija apie Stebėsenos komiteto posėdžių veiklą

Metai	Stebėsenos komiteto posėdžių skaičius	Rašytinių procedūrų skaičius	Priimti sprendimai
2007	1	-	Apsvarstyti bei patvirtinti bendrieji projektų atrankos kriterijai ir dalis specialiųjų projektų atrankos kriterijų
2008	5	4	Apsvarstyti bei patvirtinti veiksmų programų atitinkamų priemonių specialieji projektų atrankos kriterijai, aptartos ir patvirtintos veiksmų programų įgyvendinimo ataskaitos už 2007 m., patvirtinti Komiteto darbo reglamento pakeitimai bei preliminarus posėdžių tvarkaraštis 2008 ir 2009 m. Taip pat pritarta pasiūlymams dėl Sanglaudos skatinimo veiksmų programos keitimo.
2009	5	7	Apsvarstyti ir patvirtinti veiksmų programų atitinkamų priemonių specialieji projektų atrankos kriterijai ir šių kriterijų paaiškinimai; veiksmų programų prioritetų pavadinimų ir aprašymų keitimas; patvirtintos metinės Lietuvos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategiją įgyvendinančių veiksmų programų įgyvendinimo ataskaitos už 2008 metus.
2010	3	3	Apsvarstyti bei patvirtinti veiksmų programų atitinkamų priemonių specialieji projektų atrankos kriterijai ir jų paaiškinimai; patvirtintos metinės Lietuvos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategiją įgyvendinančių veiksmų programų įgyvendinimo ataskaitos už 2009 metus; patvirtinti Lietuvos 2007–2013 metų ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijos, Sanglaudos skatinimo veiksmų programos, Žmogiškųjų išteklių veiksmų programų pakeitimai.
2011	2	5	Patvirtinti ir pakeisti specialieji projektų atrankos kriterijai ir jų paaiškinimai; patvirtinti Sanglaudos skatinimo veiksmų programos pakeitimai; patvirtintos metinės Lietuvos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategiją įgyvendinančių veiksmų programų įgyvendinimo ataskaitos už 2010 metus.
2012	2	4	Patvirtinti specialieji projektų atrankos kriterijai ir jų paaiškinimai; patvirtintos metinės Lietuvos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategiją įgyvendinančių veiksmų programų įgyvendinimo ataskaitos už 2011 metus; patvirtinti veiksmų programų teksto ir finansinių planų pakeitimai; patvirtinti Stebėsenos komiteto darbo reglamento pakeitimai.
2013	2	4	Patvirtinti specialieji projektų atrankos kriterijai ir jų paaiškinimai; patvirtintos Lietuvos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategiją įgyvendinančių veiksmų programų 2012 m. metinės įgyvendinimo ataskaitos; patvirtinti visų Lietuvos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategiją įgyvendinančių veiksmų programų teksto ir finansinių planų pakeitimai; patvirtinti EAVP ir SSVP teksto ir įgyvendinimo stebėsenos rodiklių pakeitimai.
2014	2	2	Pakeisti specialieji projektų atrankos kriterijai ir jų paaiškinimai; patvirtintos Lietuvos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategiją įgyvendinančių veiksmų programų 2013 m. metinės įgyvendinimo ataskaitos.
2015	1	2	Pakeisti specialieji projektų atrankos kriterijai ir jų paaiškinimai; patvirtinti Komiteto darbo reglamento pakeitimai; patvirtintos Lietuvos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategiją įgyvendinančių veiksmų programų 2014 m. metinės įgyvendinimo ataskaitos.
2016	-	1	Patvirtinti 2015 m. finansų inžinerijos priemonių įgyvendinimo duomenys.

Atsižvelgiant į 2007–2013 m. veiksmų programų įgyvendinimo problemas ir šalies socialinę ekonominę aplinką, Stebėsenos komiteto priimti sprendimai užtikrino, kad ES struktūrinių fondų lėšomis būtų finansuojamos šalies socialinei, ekonominei bei regioninei plėtrai teigiamą įtaką darančios veiklos ir būtų užtikrinamas tinkamas veiksmų programos įgyvendinimas.

ES struktūrinių fondų investicijų vertinimas

2007–2013 m. ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimo vertinimo veikla Lietuvoje buvo planuojama, jai numatyti adekvatūs finansiniai ištekliai, vertinimo funkcijai įgyvendinti paskirti atsakingi darbuotojai visose už vertinimą atsakingose institucijose, planuojant ir įgyvendinant vertinimo projektus buvo taikoma tokia rekomenduotina praktika kaip specialios vertinimo projekto priežiūros grupės, vertinimo rezultatų viešinimas, o vertinimo rekomendacijų įgyvendinimas – stebimas.

Lietuvoje veikianti ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimo vertinimo sistema paremta centralizuotu vertinimo planavimu ir tarpinstituciniu bendradarbiavimu pagrįstu koordinavimu. Vertinimo veiklai planuoti ir vykdyti 2007–2013 m. laikotarpiu buvo parengtas ir 2008 m. sausio 15 d. Finansų ministro įsakymu Nr. 1K-018 patvirtintas Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo planas. Jame buvo nustatyti ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimo vertinimo Lietuvoje tikslai ir uždaviniai 2007–2013 metams, suplanuotos priemonės ir finansiniai ištekliai šiems tikslams ir uždaviniams įgyvendinti. Šiam planui įgyvendinti kasmet buvo rengiami metiniai vertinimo planai, numatantys konkrečius vertinimo ir vertinimo galimybių stiprinimo projektus, už jų įgyvendinimą atsakingas institucijas ir projektų įgyvendinimo terminus.

Vadovaujančioji institucija, atlikdama vertinimo koordinavimo funkciją, 2007–2015 m. atliko šiuos veiksmus:

- Stebėjo metinių ES struktūrinių fondų investicijų vertinimo planų įgyvendinimą (žr. *toliau pateiktą lentelę ir šios ataskaitos priedą „Atliktų vertinimų apžvalga“*).
- Reguliariai informavo Stebėsenos komitetą ir Europos Komisiją apie ES struktūrinių fondų investicijų vertinimo rezultatus.
- Organizavo Vertinimo koordinavimo grupės veiklą (*plačiau žr. skyriuje „Vertinimo koordinavimo grupės veikla“*).
- Organizavo ES struktūrinių fondų investicijų vertinimo galimybių stiprinimo veiklą (*plačiau žr. skyriuje „ES struktūrinių fondų investicijų vertinimo galimybių stiprinimas“*).
- Užtikrino metinių vertinimo planų, vertinimo ataskaitų bei kitos su vertinimu susijusios informacijos paskelbimą ES struktūrinės paramos svetainėje (žr. <http://www.esparama.lt/vertinimo-ataskaitos>).
- Kaupė ir analizavo informaciją apie vertinimo rekomendacijų įgyvendinimą (*plačiau žr. skyriuje „Vertinimo rekomendacijų įgyvendinimas“*).
- Atliko parengiamuosius darbus 2014–2020 m. programavimo laikotarpio vertinimo sistemai parengti.

8 lentelė. Įgyvendinti ŽIPVP ir horizontalūs vertinimai (Atlikti vertinimai, kurių vertinimo objektas buvo ŽIPVP intervencijos (prioritetai, uždaviniai, priemonės) arba horizontalūs vertinimai, kurių objektas apėmė ir ŽIPVP intervencijas arba buvo aktualus ir ŽIPVP įgyvendinimui, plačiau apie atliktus vertinimus -šios ataskaitos priede „Atliktų vertinimų apžvalga“)

	Vertinimo pavadinimas	Vykdytojas	Vertinimo objektas	Vertinimo tipas	Vertinimo pobūdis	Vertinimo rezultatai ir nauda
1.	Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksnių programos (toliau – ŽIPVP) 4 prioriteto įgyvendinimo rodiklių skaičiavimas (2009)	Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija	ŽIPVP, 4 prioritetas ir jo stebėsenos sistema	Administravimas	Veiklos	Atlikus vertinimą, buvo nustatyti Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksnių programos 4 prioriteto 2 uždavinio priemonės „Veiklos valdymo tobulinimas“ rezultato rodiklio „Valstybės išlaidų, kurias apima veiklos valdymo sistemos visose 13 ministerijų, dalis (proc.)“ ir 3 uždavinio priemonės „Viešųjų paslaugų kokybės iniciatyvos“ rezultato rodiklio „Valstybės ir savivaldybių išlaidų, kurias apima kokybės vadybos sistemos, dalis (proc.)“ baziniai dydžiai ir parengta skaičiavimo metodika. Vertinimo išvados ir rekomendacijos pagerino programos rodiklių stebėsenos kokybę ir tuo būdu užtikrino įgyvendinimo tobulinimą.
2.	ESF finansuojamų užimtumą skatinančių priemonių įgyvendinimo efektyvumo vertinimas (2011)	Lietuvos Respublikos finansų ministerija	ŽIPVP, 1 prioriteto užimtumą skatinančios priemonės	Veiksnių programos įgyvendinimas	Veiklos	Buvo atliktas užimtumą skatinančių iniciatyvų palyginimas 2004–2006 m. ir 2007–2013 m. ES struktūrinių fondų lėšų programavimo laikotarpiais, siekiant nustatyti veiklų tęstinumą, įvertinti išmoktas pamokas ir tai, kaip į jas buvo atsižvelgta. Taip pat atliktas ŽIPVP 1 prioriteto užimtumą skatinančių priemonių tinkamumo ir naudingumo vertinimas ir priemonės „Ieškančių darbo asmenų integracija į darbo rinką“ tinkamumo, naudingumo, efektyvumo ir poveikio vertinimas. Atlikto vertinimo pagrindu buvo suformuluotos išvados ir rekomendacijos, kurios padėjo padidinti ESF finansuojamų užimtumą skatinančių priemonių naudingumą.
3.	ESF finansuojamų mokymų kokybės ir efektyvumo vertinimas (2011)	Lietuvos Respublikos finansų ministerija	ŽIPVP priemonės	Veiksnių programos įgyvendinimas	Veiklos	Vertinimas apėmė mokymo veiklų, finansuojamų iš ESF, analizę ir palyginimą 2004–2006 m. ir 2007–2013 m. ES paramos laikotarpiais, siekiant nustatyti veiklų tęstinumą, įvertinti išmoktas pamokas ir tai, kaip į jas atsižvelgta naujuoju laikotarpiu. Buvo vertinama mokymų, vykdomų pagal keturias priemones „Kaimo vietovių darbo jėgos persiorientavimas iš žemės ūkio į kitas veiklas“, „Bendrojo lavinimo, profesinio mokymo institucijų ir aukštųjų mokyklų pedagoginio personalo kvalifikacijos tobulinimas“, „Mokslininkų ir kitų tyrėjų kvalifikacijos ir kompetencijų tobulinimas (mokslo duomenų bazės, e. dokumentai)“ ir „Valstybės institucijų ir įstaigų dirbančiųjų kvalifikacijos tobulinimas“ kokybę, rezultatyvumą, efektyvumą ir poveikis. Ataskaitoje nustatyti veiksniai, darantys įtaką mokymų kokybei ir veiksmingumui, pateikiama užsienio šalių praktikos analizė, įgyvendinamų projektų gerosios ir blogosios praktikos pavyzdžiai, rekomendacijos, skirtos

	Vertinimo pavadinimas	Vykdytojas	Vertinimo objektas	Vertinimo tipas	Vertinimo pobūdis	Vertinimo rezultatai ir nauda
						didinti mokymų kokybę ir veiksmingumą.
4.	Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 4 prioriteto įgyvendinimo tarpinis vertinimas (2011)	Lietuvos Respublikos finansų ministerija	ŽIPVP 4 prioritetas	Veiksmų programos įgyvendinimas	Veiklos	<p>Buvo atliktas išsamus ŽIPVP 4 prioriteto vertinimas, remiantis antriniais šaltiniais, stebėsenos duomenimis, atliktos projektų vykdytojų apklausos rezultatais, atvejo studijomis, atliktais interviu, pasitelkiant ateities analizės ir suinteresuotųjų pusių įtraukimo į rekomendacijų formulavimą metodus. Kadangi pagal ŽIPVP 4 prioritetą daugiausiai finansuojami mokymo, įvairių valdymo sistemų diegimo ir dokumentų rengimo projektai, vertinimas buvo atliekamas pagal šiuos tris blokus. Remiantis vertinimo rezultatais buvo suformuluotos išvados ir rekomendacijos, skirtos tiek esamam, tiek ateinančiam 2014–2020 m. programavimo laikotarpiui. Siekiant didesnio rekomendacijų priimtumo, buvo surengtas balsavimas dėl siūlomų vertinimo rekomendacijų.</p> <p>Vertinimo metu buvo nustatytos pagrindinės ŽIPVP 4 prioriteto įgyvendinimo stiprybės ir silpnybės, taip pat pasiūlytos kelios šio prioriteto įgyvendinimo alternatyvos ateityje. Vertinimo rekomendacijos pagerino ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimą administracinių gebėjimų stiprinimo ir viešojo administravimo efektyvumo didinimo srityje, kas, savo ruožtu, padėjo didinti Lietuvos viešojo sektoriaus efektyvumą.</p>
5.	Europos socialinio fondo finansuojamų veiklų švietimo ir mokslo srityje įgyvendinimo rezultatų vertinimas (2013)	Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija	ŽIPVP, ESF produktai, sukurti finansuojant pagal 2004–2006 m. BPD 2.4 ir 2.5 priemones bei 2007–2013 m. Žmogiškųjų išteklių veiksmų programos 2 ir 3 prioritetus	Veiksmų programos įgyvendinimas	Veiklos	<p>Atliktas Švietimo ir mokslo ministerijos administruojamų ESF projektų įgyvendinimo metu sukurtų produktų vertinimas, suklasifikuojant 2004–2006 m. ir 2007–2013 m. ES struktūrinių fondų lėšų programavimo laikotarpiais švietimo ir mokslo srityje sukurtus ar kuriamus produktus; įvertinant šių produktų panaudojimą ir poreikį 2014–2020 m. laikotarpiu ir struktūrinių fondų sistemoje egzistuojančias galimybes arba kliūtis šių produktų kokybei gerinti.</p> <p>Nustatytas baigtinis produktų tipų sąrašas ir produktų išaiškinimai, kurie tapo metodologiniu pagrindu sudarant visų ESF lėšomis sukurtų produktų duomenų bazę.</p> <p>Taip pat nustatyti projektų rezultatai bei rekomendacijos dėl išankstinio produktų panaudojimo planavimo bei bendradarbiavimo su tikslinėmis grupėmis skatinimo kuriant ESF produktus, leisiančios užtikrinti didesnę ESF produktų sklaidą ir panaudojimą, didesnę projektų tikslinių grupių pasitenkinimą sukurtais ESF produktais, didesnę lankstumą ir inovatyvumą įgyvendinant ESF projektų tikslus.</p> <p>Įgyvendinus vertinimo metu gautas rekomendacijas dėl ESF finansuojamų veiklų sukurtų produktų naudojimo užtikrinimo, kokybės gerinimo ir</p>

	Vertinimo pavadinimas	Vykdytojas	Vertinimo objektas	Vertinimo tipas	Vertinimo pobūdis	Vertinimo rezultatai ir nauda
						informacijos apie juos prieinamumo didinimo, bus išvengta finansavimo dubliavimo planuojant naujas intervencijas žmogiškųjų išteklių tobulinimo srityje, pagerinta ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimo kokybė, veiksmingumas ir nuoseklumas.
6.	Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 4 prioriteto rodiklių tarpinių rezultatų vertinimas, siekiant parengti išsamią informaciją metinei įgyvendinimo ataskaitai (2013)	Vidaus reikalų ministerija	ŽIPVP 4 prioritetas	Veiksmų programos įgyvendinimas	Veiklos	Vertinime buvo nustatyti 2012 m. ŽIPVP 4 prioriteto rodiklių tarpiniai rezultatai ir įvertintos rodiklių pasiekimo perspektyvos 2015 m.; taip pat įvertintas veiklos valdymo ir kokybės vadybos sistemų diegimo poveikis viešajam sektoriui bei ŽIPVP 4 prioriteto poveikis viešojo administravimo procesams ir horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimui. Buvo pateiktos rekomendacijos dėl rodiklių įgyvendinimo tobulinimo, rodiklių stebėsenos ir skaičiavimo metodikos kai kurių aspektų bei pateikti pasiūlymai dėl rodiklių 2014–2020 m. ES finansinėje perspektyvoje. Vertinimo rezultatai buvo panaudoti rengiant metinę ŽIPVP 4 prioriteto įgyvendinimo ataskaitą už 2012 m.
7.	Žmogiškųjų išteklių veiksmų programos priemonės „Socialinės rizikos ir socialinę atskirtį patiriančių asmenų integracija į darbo rinką“ rezultatyvumo, efektyvumo ir tęstinumo vertinimas (2014)	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	ŽIPVP, pagal žmogiškųjų išteklių veiksmų programos priemonę „Socialinės rizikos ir socialinę atskirtį patiriančių asmenų integracija į darbo rinką“ sukurti produktai - metodikos, veiklos modeliai, mokymo programos ir kitos priemonės	Veiksmų programos įgyvendinimas	Veiklos	Siekiant efektyviau naudoti ES struktūrinių fondų investicijas darbu su socialinę atskirtį patiriančias asmenimis, buvo surinkti ir suklasifikuoti sukurti produktai (sukurta produktų duomenų bazė (MS Excel formatu) apima 81 produktą). Vertinime pateikiama išvada, kad 1/3 vertintų produktų galima laikyti kokybiškais (jie yra funkcionalūs, naudojami, naudingi ir sėkmingi). Šie produktai gerai atitiko juos naudojusią specialistų poreikius, padėjo pasiekti projekto tikslus, dažniausiai buvo kuriami kartu su išorės ekspertais. Pagrindinė produktų stiprybė naudojimo aspektu yra ta, kad buvo sustiprintos socialinių darbuotojų kompetencijos, tačiau tik trečdalis produktų buvo naudojami bendradarbiaujant su darbdaviais. Tęstinų produktų naudojimą galėtų paskatinti jų integravimas į nuolat teikiamas socialinės integracijos paslaugas, aktyvesnis produktų viešinimas ir paskatos produktų adaptavimui. Vertinime pateiktos rekomendacijos dėl produktų viešinimo, dėl tikslesnių pagal priemonę kuriamų produktų apibrėžimo (metodikos – pagrindiniai produktai, joms taikyti reikalingos priemonės – pagalbinių produktai). 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu rekomenduojama finansuoti jau sukurtų produktų atnaujinimą, adaptavimą ir naujų produktų kūrimą.
8.	Socialinės integracijos	Lietuvos Respublikos	BPD ir ŽIPVP, šešios ES	Teminis	Strateginis	Vertinime buvo nagrinėjamos ES struktūrinių fondų lėšomis remiamos paslaugos penkioms pagrindinėms socialiai pažeidžiamų asmenų grupėms:

	Vertinimo pavadinimas	Vykdytojas	Vertinimo objektas	Vertinimo tipas	Vertinimo pobūdis	Vertinimo rezultatai ir nauda
	paslaugų socialiai pažeidžiamų ir socialinės rizikos asmenų grupėms situacijos, poreikių ir rezultatyvumo vertinimas, siekiant efektyviai panaudoti 2007–2013 m. ES struktūrinę paramą (2011)	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	struktūrinių fondų lėšomis finansuotos ir 2004–2006 m. ir 2007–2013 m. laikotarpiais įgyvendintos priemonės, skirtos socialinei integracijai didinti.			<p>neįgaliesiems, teistiesiems, priklausomiems nuo psichotropinių medžiagų, romų kilmės/tautybės asmenims, pažeidžiamoms moterims.</p> <p>Siekiant suprasti, ar veikia ir kodėl veikia taikytos socialinės integracijos priemonės, buvo įvertinta:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ar 2004–2006 m. ir 2007–2013 m. pasirinkti socialinės integracijos programų tikslai atitiko tikruosius poreikius tų grupių, kurioms buvo skirti (tinkamumo ir tęstinio tinkamumo kriterijai); 2. kas buvo pasiekta ir kokiais kaštais, įgyvendinant socialinės integracijos programas (rezultatyvumo ir efektyvumo kriterijai); 3. kokią įtaką socialinės integracijos programos padarė tikslinės grupės asmenims (poveikio kriterijus); 4. ar įgyvendintos programos derėjo su valstybės politika atitinkamose srityse (suderinamumo kriterijus). <p>Vertinimo išvados ir rekomendacijos padėjo formuoti ir įgyvendinti geresnę politiką mokantis iš patirties.</p> <p>Metodologiniu požiūriu didelė vertinimo pridėtinė vertė – grynojo įgyvendintų priemonių poveikio vertinimas, pirmąkart ES struktūrinių fondų investicijų vertinimą Lietuvoje istorijoje atliktas taikant kontrafaktinės analizės metodą.</p>
9.	Valstybės projektų planavimo, taikomo įgyvendinant 2007–2013 m. veiksmų programas ir planuojant ES lėšas, tinkamumo ir efektyvumo vertinimas (2010)	Lietuvos Respublikos finansų ministerija	Horizontalus, valstybės projektų planavimo sistema ir 2007–2013 m. veiksmų programų priemonės, kurioms taikomas valstybės projektų planavimas	Administravimas	Veiklos	<p>Vertinime konstatuota, kad valstybės projektų planavimas Lietuvoje yra tinkamai reglamentuotas, tačiau dėl nepakankamos strateginių dokumentų kokybės, valstybės projektų planavimas ne visada yra tinkamiausias ir efektyviausias būdas ES struktūrinių fondų lėšoms paskirstyti.</p> <p>Valstybės projektų planavimas buvo tinkamai pasirinktas ŽIPVP 4 prioriteto „Administracinių gebėjimų stiprinimas ir viešojo administravimo efektyvumo didinimas“ priemonių projektams atrinkti, tačiau dėl kokybiškų strateginių dokumentų ir politikos įgyvendinimo agentūrų stokos projektus planuojant „iš apačios“ buvo susidurta su tarpinstitucinio bendradarbiavimo ir koordinavimo trūkumu bei rizika, kad dalis ES struktūrinių fondų lėšų bus panaudota neefektyviai.</p> <p>Vertinimo metu nustatytos pagrindinės problemos, pateikta analizė ir rekomendacijos, kurios naudingos tobulinant valstybės projektų planavimą. Rekomendacijos ir joms įgyvendinti pasiūlytos priemonės yra tiek strateginio pobūdžio, pvz. dėl strateginio planavimo dokumentų kokybės didinimo, tiek ir administracinio bei techninio pobūdžio, pvz. papildyti ir patikslinti metodinius dokumentus, inicijuoti valstybės tarnautojų mokymus ir kt.</p>

	Vertinimo pavadinimas	Vykdytojas	Vertinimo objektas	Vertinimo tipas	Vertinimo pobūdis	Vertinimo rezultatai ir nauda
10.	Pagal 2007–2013 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos strategiją įgyvendinamų veiksmų programų einamasis stebėsenos rodiklių tinkamumo vertinimas (2010)	Lietuvos Respublikos finansų ministerija	Horizontalus, visų tipų ir lygių 2007–2013 m. veiksmų programų ir priemonių įgyvendinimo stebėsenos rodikliai bei jų sistema.	Administravimas	Veiklos	Vertinime, vadovaujantis SMART metodika, nustatyta, kad veiksmų programose ir jų prieduose numatyti stebėsenos rodikliai yra ne visada aiškiai susieti su tikslais/ uždaviniais, kurių įgyvendinimą jie matuoja. Rodikliais matuojami produktai ar paslaugos, teikiami netinkamai tikslinei grupei; rodikliais išreiškiami pasiekti rezultatai, kurie neturi įtakos priemonės tikslų/ programos uždavinių įgyvendinimui. Pastebėtas priežastinės teorijos, kuria būtų pagrįsta paramos tikslų – uždavinių hierarchija, trūkumas ir, atitinkamai, aiškių loginių ryšių tarp skirtingo lygio ir turinio rodiklių trūkumas. Bendras stebėsenos rodiklių skaičius yra tinkamas. Analizuojant stebėsenos rodiklių tinkamumą ir pakankumą, nustatytos ir tam tikros trūkstamos stebėsenos sritys bei intervencijos poveikio matavimo lygių nepakankamumas. Vertinimo rekomendacijos leido patobulinti 2007–2013 m. veiksmų programų stebėsenos rodiklių sistemą ir buvo panaudotos ruošiant 2014–2020 m. programavimo laikotarpio ES struktūrinių fondų lėšų įgyvendinimo stebėsenos rodiklių sistemą.
11.	2007–2013 m. ES struktūrinės paramos specialiųjų atrankos kriterijų vertinimas (2010)	Lietuvos Respublikos finansų ministerija	Horizontalus, ŽIPVP priemonių specialieji (prioritetiniai) atrankos kriterijai, kitų veiksmų programų specialieji (prioritetiniai) atrankos kriterijai.	Administravimas	Veiklos	Vertinime nustatyta, kad tikslinga tobulinti specialiųjų projektų atrankos kriterijų (SPAK) nustatymo ir planavimo procesus, SPAK komunikavimą, pristatymą vertintojams, taip pat nustatyti SPAK kokybiškumo ir pakankamumo parametrus. Kartu su vertinimo ataskaita pateikiamoje 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos specialiųjų prioritetinių atrankos kriterijų nustatymo ir jų tinkamumo / pakankamumo vertinimo metodikoje yra nustatyti SPAK kokybiškumo ir pakankamumo reikalavimai (SPAK universalieji, specifiniai, nustatymo proceso, individualūs, rinkinio reikalavimai). Taip pat pateiktos 2 grupės rekomendacijų: 1) rekomendacijos SPAK procesui tobulinti ir 2) rekomendacijos SPAK kokybei gerinti. Šio vertinimo rezultatų panaudojimas leis parengti kokybiškesnius SPAK ir patobulinti SPAK procesą.
12.	Partnerystės principo įgyvendinimo, panaudojant ES struktūrinę paramą, vertinimas (2010)	Lietuvos Respublikos finansų ministerija	Horizontalus, partnerystė 2004–2006 m., ir 2007–2013 m. laikotarpiais programų rengimo, įgyvendinimo, stebėsenos ir	Teminis	Strateginis	Vertinime nustatyta, jog partnerystės poveikis ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimo procesui yra vidutinis, t. y. partnerystė nėra tik formalus reikalavimas. Taip pat buvo identifikuoti tam tikri neigiami aspektai. Partnerystės principo įgyvendinimo reglamentavimas Lietuvos nacionaliniuose teisės aktuose yra platus ir abstraktus. Programuojant, įgyvendinant ir vertinant ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimą, partneriai aktyviausiai dalyvavo svarstant jau parengtus sprendimus, tačiau nepakankamai sistemingai ir plačiai buvo įtraukti į ankstyvąjį sprendimų priėmimo proceso etapą. Ne visada ir ne visiems partneriams yra aišku, kada

	Vertinimo pavadinimas	Vykdytojas	Vertinimo objektas	Vertinimo tipas	Vertinimo pobūdis	Vertinimo rezultatai ir nauda
			vertinimo metu.			<p>rengiami tam tikri sprendimai, ir kuriuo momentu jie turi galimybę įsitraukti į diskusijas, teikti siūlymus, alternatyvas. Socialinių ir ekonominių partnerių siekis atstovauti organizacijos narių interesus naudojant ES struktūrinių fondų lėšas yra vienas svarbiausių motyvų dalyvauti partnerystės procese, tačiau tai gali kelti riziką skaidrumo ir nešališkumo principų įgyvendinimui. Daugiausiai ekspertinių žinių ir įgūdžių partneriai turi savo veiklos srityje ar sektoriuje, o labiausiai trūksta ES struktūrinių fondų lėšų valdymo principų išmanymo.</p> <p>Vertinimo metu nustatytos pagrindinės problemos, rizikos, pateikta analizė ir rekomendacijos, kurios naudingos partnerystės proceso ES struktūrinių fondų panaudojimo srityje tobulinimui.</p>
13.	Finansavimo takoskyrų, siekiant užtikrinti dvigubo finansavimo prevenciją, vertinimas (2011)	Lietuvos Respublikos finansų ministerija	Horizontalus, 2007–2013 m. veiksmų programose ir jų prieduose nubrėžtos takoskyros	Administravimas	Strateginis	<p>Vertinime nustatyta, kad jos šiuo metu kartu su veikiančia finansavimo takoskyrų nustatymo ir stebėsenos sistema iš esmės užtikrina pirminę dvigubo finansavimo prevenciją. Vertinime pateikta išvada, kad Lietuvoje veikianči ES struktūrinių fondų lėšų administravimo sistema užtikrina pakankamą dvigubo finansavimo prevenciją ir kontrolę.</p> <p>Remiantis vertinimo rezultatais suformuluotos rekomendacijos, susijusios su informacijos valdymu ir apima kitų finansavimo šaltinių ir finansavimo takoskyrų informacijos susistemimą bei jos atnaujinimo procedūrų sukūrimą, tokiu būdu užtikrinant efektyvią finansavimo takoskyrų stebėseną. Kita esminė rekomendacijų dalis skirta tarpinstitucinio bendradarbiavimo skatinimui. Taip pat siūloma apsvarstyti kitas priemones, galinčias padėti efektyviau užtikrinti dvigubo finansavimo prevenciją ir kontrolę.</p> <p>Vertinimo išvados ir rekomendacijos padėjo tobulinti finansavimo takoskyrų nustatymo ir stebėsenos sistemą. Vertinimo metu parengtos metodinės gairės institucijoms, atliekančioms dvigubo finansavimo prevencijos ir kontrolės procedūras, administruojant Lietuvos 2007–2013 metų ES struktūrinių fondų lėšas.</p>
14.	ES fondų lėšų, skirtų 2007–2013 m. veiksmų programoms įgyvendinti, panaudojimo vertinimas (2011)	Lietuvos Respublikos finansų ministerija	Horizontalus, 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos įsisavinimo sparta ir stebėseną	Administravimas	Veiklos	<p>Vertinime nustatytos ES fondų lėšų naudojimo plano nevykdymo priežastys, įvertintos galimybės pasiekti ES fondų lėšų naudojimo plano rodiklius ateinančiais metais, atsižvelgiant į dabartinę veiksmų programų prioritetų įgyvendinimo eigą (priemonių įgyvendinimo planų vykdymą, pateiktų paraiškų bei prisiimtų įsipareigojimų apimtis ir kt.) įvertinta ES fondų lėšų naudojimo plano nevykdymo įtaka N+2/N+3 taisyklės įgyvendinimui bei nustatytos priemonės, kurios užtikrintų plano vykdymą. Išvadų ir rekomendacijų įgyvendinimas leis optimizuoti ES 2007–2013 m. struktūrinės paramos panaudojimą.</p>

	Vertinimo pavadinimas	Vykdytojas	Vertinimo objektas	Vertinimo tipas	Vertinimo pobūdis	Vertinimo rezultatai ir nauda
15.	Švietimo ir mokslo ministerijos administruojamų 2007–2013 m. veiksmų programų prioritetų ir juos įgyvendinančių ministerijos programų įgyvendinimo tarpinis vertinimas (2011)	Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija	Horizontalus, Švietimo ir mokslo ministerijos administruojamų 2007–2013 metų veiksmų programų prioritetai ir juos įgyvendinančios ŠMM programos	Veiksmų programos įgyvendinimas	Veiklos	Vertinime nustatytas Švietimo ir mokslo ministerijos administruojamų veiksmų programų prioritetų, priemonių ir pagal jas remiamų veiklų, nustatytų nacionalinėse ministerijos programose, tęstinis tinkamumas, atlikta jų nuoseklumo ir suderinamumo analizė, parengti pasiūlymai dėl veiksmų programų prioritetų, priemonių keitimo ar tobulinimo. Taip pat įvertintas veiksmų programų prioritetų, priemonių ir remiamų veiklų rezultatyvumas bei jo tikimybė, atlikta įgyvendinimo problemų analizė ir ja remiantis pateiktos rekomendacijos dėl nustatytų problemų sprendimo, kurios leistų pasiekti planuotus tikslus bei kokybiškus rezultatus švietimo ar mokslo sektoriuje. Įgyvendinus rekomendacijas, pagerinta švietimui ir mokslui skiriamos ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimo kokybė, veiksmingumas ir nuoseklumas, užtikrintas tinkamas ministerijos administruojamų 2007–2013 metų veiksmų programų prioritetų, priemonių ir pagal jas remiamų veiklų, nustatytų nacionalinėse ministerijos programose, įgyvendinimas.
16.	Tyrimų ir studijų, finansuojamų iš ES struktūrinių paramos lėšų, kokybės, efektyvumo ir tęstinumo vertinimas (2011)	Lietuvos Respublikos finansų ministerija	Horizontalus, tyrimai, studijos, koncepcijos ir analizės, finansuotos pagal 2007–2013 m. ES struktūrinių paramos veiksmų programų 25 priemonės	Teminis	Strateginis	Vertinime buvo išanalizuota 924 tyrimai, studijos, koncepcijos ir analizės, finansuotos pagal 2007–2013 m. ES struktūrinių fondų veiksmų programų 25 priemones. Įgyvendinus vertinimo rekomendacijas, kaip tobulinti tyrimų ir studijų kokybės užtikrinimo ir priežiūros sistemą, kaip efektyviau planuoti tyrimų ir studijų biudžetus, mažinti ateityje planuojamų darbų fragmentiškumą, padidės iš ES struktūrinių fondų veiksmų programų finansuojamų tyrimų ir studijų kokybė, efektyvumas ir tęstinumas.
17.	2007–2013 m. ES struktūrinių paramos vertinimų rekomendacijų įgyvendinimo vertinimas (2011)	Lietuvos Respublikos finansų ministerija	Horizontalus, į 2008–2012 m. vertinimo planus įtraukti ES struktūrinių paramos vertinimai, užbaigti iki 2012 m. liepos 1 d., ir juose	Teminis	Veiklos	Vertinime buvo patikslinta rekomendacijų statistika, išanalizuoti jų tipai, lygmenys, įgyvendinimo terminai, įvertinta rekomendacijų kokybė ir jų įgyvendinamumas. Buvo suformuluotos išvados ir rekomendacijos dėl priemonių, kurios padidins vertinimų rekomendacijų įgyvendinamumą, aprašyta vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo stebėsenos ir kontrolės geroji praktika, išskirtos pamokos ateičiai. Visa tai padidins ES struktūrinių fondų lėšų vertinimo instrumento naudingumą ir pagerins vertinimo rekomendacijų įgyvendinamumą, siekiant efektyvaus ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimo vertinimo rezultatų panaudojimo.

	Vertinimo pavadinimas	Vykdytojas	Vertinimo objektas	Vertinimo tipas	Vertinimo pobūdis	Vertinimo rezultatai ir nauda
			pateiktos rekomendacijos.			
18.	Lietuvos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijos ir ją įgyvendinančių veiksmų programų indėlis siekiant 2020 m. ES strategijos tikslų (2011)	Lietuvos Respublikos finansų ministerija	Horizontalus, Lietuvos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategija konvergencijos tikslui įgyvendinti ir ją įgyvendinančios veiksmų programos.	Teminis	Strateginis	Vertinime nustatyta, kiek ir prie kurių strategijos „Europa 2020“ tikslų, prioritetų ir pavyzdinių iniciatyvų įgyvendinimo prisideda Lietuvos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategija konvergencijos tikslui įgyvendinti ir ją įgyvendinančios veiksmų programos. Taip pat identifiukuota, kokių veiksmų reikia imtis planuojant 2014–2020 m. ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimą Lietuvoje siekiant, kad ES sanglaudos politikos įgyvendinimas šalyje kuo labiau prisidėtų prie strategijos „Europa 2020“ tikslų įgyvendinimo.
19.	Jaunimo verslumą skatinančių priemonių vertinimas (2012)	Lietuvos Respublikos finansų ministerija	Horizontalus, 2007–2013 metų veiksmų programų prioritetai, uždaviniai, priemonės.	Teminis	Strateginis	Vertinimo rezultatai prisidėjo prie efektyvesnio ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimo jaunimo verslumo skatinimo srityje tobulinant jaunimo verslumo ugdymo ir skatinimo sistemos administravimą, optimaliai paskirstant atsakomybes tarp institucijų, atsižvelgiant į jų išteklius ir praktines galimybes užtikrinti atsakomybių vykdymą. Planuojant 2014–2020 m. programavimo laikotarpio veiksmų programas vertinimas sukūrė prielaidas taikyti efektyviausias ir didžiausią naudą kuriančias jaunimo verslumą skatinančias priemones. Taip pat buvo nustatyti kokybiškesni ir tarpusavyje susieti priemonių atrankos ir stebėsenos rodikliai, kurie prisidės prie efektyvesnio priemonių įgyvendinimo ir kartu padės vykdyti centralizuotą jaunimo verslumo ugdymo ir skatinimo sistemos stebėseną; Gerinant jaunimo verslumą skatinančių priemonių suderinamumą ir tęstinumą, tinkamai informuojant galutinius naudos gavėjus apie jaunimo verslumą skatinančių priemonių pasirinkimą ir prieinamumą leis tinkamai nukreipti priemonių dalyvius į kitas naujus poreikius atitinkančias priemones.
20.	Viešųjų pirkimų poveikio ES struktūrinės paramos panaudojimo	Lietuvos Respublikos finansų ministerija	Horizontalus, Lietuvos ir pasirinktų kelių ES valstybių prekių ir	Teminis	Veiklos	Pateiktos išvados ir rekomendacijos dėl Viešųjų pirkimų įstatymo poveikio ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimo efektyvumui bei viešųjų pirkimų procedūrų optimizavimo, siekiant efektyvesnio ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimo, galimybių. Rekomendacijos suskirstytos į penkis struktūrinius blokus: Viešųjų pirkimų įstatymas ir poįstatyminiai teisės aktai,

	Vertinimo pavadinimas	Vykdytojas	Vertinimo objektas	Vertinimo tipas	Vertinimo pobūdis	Vertinimo rezultatai ir nauda
	efektyvumui vertinimas (2012)		paslaugų viešieji pirkimai ir jų sistema, kai finansavimo šaltinis yra ES struktūrinės paramos lėšos.			poįstatyminių reglamentuojančių teisės aktų taikymas; Viešųjų pirkimų kontrolės sistema; Viešųjų pirkimų kontrolės procedūros įgyvendinančiose institucijose; perkančiųjų organizacijų gebėjimai. Siūlomos tokios tobulinimo kryptys: pirkimo procedūrų supaprastinimas, lankstumo didinimas ir paspartinimas plačiau išnaudojant supaprastintus pirkimo būdus; ginčų nagrinėjimo paspartinimo sprendimai; įvairesnių pirkimo būdų ir ekonominio naudingumo kriterijaus taikymo praktikos skatinimas; viešųjų pirkimų reglamentavimo ir kontrolės praktikų unifikavimas viešuosius pirkimus kontroliuojančiose institucijose; rizikos valdymu grįstų kontrolių aktyvesnis taikymas optimizuojant viešųjų pirkimų kontrolės kaštus; specializacijos didinimas vykdant viešuosius pirkimus sprendžiant PO gebėjimų problemą; viešųjų pirkimų sistemos orientacija į galutinį viešojo pirkimo rezultatą. Šio vertinimo rekomendacijų įgyvendinimas leis ne tik efektyviau administruoti ES struktūrinių fondų lėšas, geriau suderinant ES struktūrinių fondų administravimo procedūras su viešųjų pirkimų procedūromis, bet ir prisidės prie viešųjų pirkimų politikos tobulinimo.
21.	Informavimo apie ES struktūrinę paramą ir jos viešinimo vertinimas (2012)	Lietuvos Respublikos finansų ministerija	Horizontalus, 2004–2006 ir 2007–2013 m. informavimo apie ES struktūrinę paramą ir jos viešinimo administravimo sistemos.	Administravimas	Veiklos	Vertinimo metu nustatytos pagrindinės viešinimo ir informavimo sistemos ir viešinimo veiklų, priemonių ir kanalų problemos. Pateikta išsami analizė, gerosios praktikos pavyzdžiai ir rekomendacijos dėl optimalaus viešinimo ir informavimo proceso organizavimo 2014–2020 m. laikotarpiu. Šių rekomendacijų įgyvendinimas leis geriau pasirengti naujam programavimo laikotarpiui.
22.	Žmogiškųjų išteklių plėtros ir socialinės sanglaudos sričių būklės analizė ir perspektyvų 2014–2020 m. parengimas (2013)	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	Horizontalus, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos kompetencijai priskirtos veiklos sritys, Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų	Pasirengimas 2014–2020 m. programavimo laikotarpiui	Strateginis	Buvo įvertintos dabartinės tendencijos ir identifikuoti svarbiausi 2014–2020 m. laikotarpio iššūkiai socialinėje ir užimtumo srityse. Vertinime nustatyta, kad ES struktūrinių fondų lėšomis finansuotos intervencijos sukėlė kelių tipų efektus: „pabandymo efektas“ – išbandytos naujos iniciatyvos, požiūriai ar metodai, kurie suteikė naudingų pamokų ateičiai; sisteminio pokyčio efektas pastebimas kai kuriose priemonėse tik su išlygomis; trumpuoju laikotarpiu ypač aktualus krizės padarinių sušvelninimo efektas. Taip pat nustatyta, kad Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos atsakomybės sritims priskirtus žmogiškuosius ir finansinius išteklius reikėtų nukreipti dviem pagrindinėmis kryptimis: (1) padėti darbo neturintiems asmenims, investuojant į aktyvias darbo rinkos priemones; (2) gerinti

	Vertinimo pavadinimas	Vykdytojas	Vertinimo objektas	Vertinimo tipas	Vertinimo pobūdis	Vertinimo rezultatai ir nauda
			programos 1 prioriteto ir Sanglaudos skatinimo veikslių programos 2 prioriteto priemonės			socialinę aprėptį deinstitutionalizuojant dabartinę socialinių paslaugų sistemą, kuriant pereinamojo tipo ir bendruomenines paslaugas, padedant derinti šeimos ir darbo išpareigojimus, kuriant ir teikiant paslaugas šeimoms (įskaitant socialinės rizikos šeimas) ir atskirtį patiriantiems asmenims.
23.	ES struktūrinės paramos poveikio vietinei ir urbanistinei plėtrai vertinimas (2013)	Lietuvos Respublikos finansų ministerija	Horizontalus, 35 Žmoniškųjų išteklių plėtos, Ekonomikos augimo bei Sanglaudos skatinimo veikslių programų priemonių investicijos, kurios turi poveikį miestų ir miestelių plėtrai.	Teminis	Strateginis	<p>Vertinime atlikta ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimo teritoriniu aspektu analizė, kuri apėmė 51 gyvenamąją vietovę (išskiriant didžiuosius miestus, regioninius augimo centrus, probleminių teritorijų miestus, kitus miestus ir miestelius). Nustatyta, kad investicijoms būdingas vidutinis ir mažesnis nei vidutinis tinkamumas, t. y. planuojant projektus buvo nepakankamai atsižvelgiama į bendrą gyvenamosios vietovės būklę. Planuojant ir įgyvendinant 2007–2013 m. ES struktūrinių fondų investicijas, šalies miestai ir miesteliai orientavosi į infrastruktūrinės investicijas (susisiekimo, komunalinių, socialinių, švietimo paslaugų gerinimui). Investicijos prisidėjo prie bendrojo vidaus produkto augimo ir nedarbo lygio mažinimo: 2011 ir 2012 metais šalies bendrasis vidaus produktas (BVP) buvo apie 2,3 proc. didesnis nei būtų buvęs nesant investicijų.</p> <p>Išvados ir rekomendacijos naudojamos atsiskaityti visuomenei, kaip ES struktūrinių fondų investicijos prisidėjo įgyvendinant sanglaudos politiką, kokį poveikį turėjo vietinei urbanistinei plėtrai ir žmonių gerovei. Be to, vertinimo rezultatai buvo naudojami rengiantis naujam programavimo periodui.</p>
24.	Kontrafaktinių vertinimo metodų pritaikomumas ir statistinių duomenų pakankamumas ES struktūrinės paramos poveikiui vertinti (2013)	Lietuvos Respublikos finansų ministerija	Horizontalus, 2007–2013 metų ES paramos lėšomis finansuojamos priemonės ir galimos 2014–2020 metų investicijų kryptys.	Administravimas	Veiklos	<p>Nustatyta, kokiose priemonėse yra geriausios galimybės pritaikyti kontrafaktinio poveikio vertinimo metodus. Pasiūlyta kaip galima integruoti kontrafaktinį poveikio vertinimą į 2014–2020 m. ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimo stebėsenos ir vertinimo sistemą (ataskaitoje pateikti konkretūs pasiūlymai).</p> <p>Taip pat parengtos metodinės gairės, kuriose aptarti svarbiausi kontrafaktinio poveikio vertinimo metodai, planavimas ir dizainas, reikalingi duomenys ir rezultatų naudojimas.</p> <p>Vertinime išnagrinėtas duomenų prieinamumas ir pakankamumas: konstatuota, kad Lietuvos viešuosiuose registruose ir duomenų bazėse kaupiami beveik visi kontrafaktinio poveikio vertinimui reikalingi duomenys yra pakankami; tačiau individualių asmenų arba įmonių duomenų naudojimą griežtai reglamentuoja teisės aktai ir aiškaus teisinio pagrindo,</p>

	Vertinimo pavadinimas	Vykdytojas	Vertinimo objektas	Vertinimo tipas	Vertinimo pobūdis	Vertinimo rezultatai ir nauda
						kuriuo remiantis nepriklausomi vertintojai galėtų gauti tuos duomenis, nebuvimas labai apriboja duomenų prieinamumą. Pasiūlyti duomenų perdavimo nepriklausomiems vertintojams būdai. Vertinimo išvados, rekomendacijos ir metodinės gairės prisidės tobulinant ES struktūrinių fondų lėšų poveikio vertinimų kokybę.
25.	ES struktūrinės paramos poveikis horizontalaus prioriteto „Lyčių lygybė ir nediskriminavimas“ įgyvendinimui (2014)	Lietuvos Respublikos finansų ministerija	Horizontalus, 2007–2013 m. veikslių programų priemonės, kurios turi poveikį lyčių lygybės ir nediskriminavimo prioriteto įgyvendinimui.	Teminis	Strateginis	Buvo išnagrinėtas tęstinis horizontalaus lyčių lygybės ir nediskriminavimo prioriteto tinkamumas bei suderinamumas, tikslų įgyvendinimas ir prioriteto reikalavimų integravimas į ES struktūrinių fondų lėšų administravimo sistemą. Nustatyta, kad investicijų poveikis lyčių lygybei ir nediskriminavimui buvo fragmentuotas. Geriausiai prie lyčių lygybės ir nediskriminavimo įgyvendinimo prisidėjo Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos administruojamos priemonės – jas planuojant ir atrenkant projektus pasitaravo institucijos patirtis, rėmimasis akademiniais tyrimais ir savo srities išmanymas. Mažiausiai prisidėjo EAVP finansuotos priemonės, kuriose pritrūko aktualių tikslų iškelimo, prioriteto „savininko“ ir kompetencijų visuose investicijų įgyvendinimo lygmenyse. Lietuvos Respublikos finansų ministerijai ir kitoms institucijoms buvo pateiktos rekomendacijos dėl geresnio lyčių lygybės ir nediskriminavimo prioriteto integravimo į visas ES struktūrinių fondų investicijų sritis; metodinės pagalbos teikimo projektų vykdytojams; gerosios praktikos sklaidos ir viešinimo; Horizontaliųjų prioritetų įgyvendinimo darbo grupės veiklos organizavimo; reikalavimų projektams nustatymo; stebėsenos tobulinimo. Šios rekomendacijos naudojamos įgyvendinant 2014–2020 m. ES struktūrinių fondų ir investicijų veikslių programos intervencijas bei užtikrinant tinkamą lyčių lygybės ir nediskriminavimo prioriteto integravimą į ES struktūrinių ir investicijų fondų administravimo sistemą
26.	Švietimo ir mokslo srities prioritetų 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos programavimo laikotarpiui strateginis vertinimas (2014)	Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija	Horizontalus, Švietimo ir mokslo ministerijos kompetencijai priskirtos veiklos sritys, jų būklė ir tendencijos.	Pasirengimas 2014–2020 m. programavimo laikotarpiui	Strateginis	Siekiant pagrįsti tikslų, prioritetų bei uždavinių švietimo ir mokslo srityse aktualumą 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu buvo atlikta antrinių informacijos šaltinių (teisės aktų, statistikos duomenų, anksčiau atliktų vertinimų išvadų) analizė, darbo grupėse ir per interviu diskutuota su švietimo ir mokslo politikos įgyvendintojais bei naudos gavėjais, parengta atskirų sričių – ikimokyklinio, bendrojo ir neformaliojo ugdymo, studijų, mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros, profesinio mokymo ir mokymosi visą gyvenimą – stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių analizė. Šią analizę dar labiau išplėtė 2007–2013 m. laikotarpio intervencijų rezultatų tyvumo analizė.

	Vertinimo pavadinimas	Vykdytojas	Vertinimo objektas	Vertinimo tipas	Vertinimo pobūdis	Vertinimo rezultatai ir nauda
						Pateiktos rekomendacijos dėl būtinybės koncentruoti švietimo ir MTEP sektoriui skiriamus išteklius į pagrindines reikalingų pokyčių kryptis, užtikrinti rezultato rodiklių stebėseną, sukurti paskatas sektoriaus organizacijoms siekti norimo rezultato. Taip pat rekomenduojama investicijas į kokybiško švietimo prieinamumą ir mokymosi visą gyvenimą plėtrą nukreipti į konkrečias visuomenės grupes.
27.	Lietuvos 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos strateginių programavimo dokumentų išankstinis vertinimas (2014)	Lietuvos Respublikos finansų ministerija	Horizontalus, ES struktūrinės paramos administravimo Lietuvoje sistema, 2014–2020 m. veiksmų programa.	Pasirengimas 2014–2020 m. programa-vimo laikotarpiui	Strateginis	Buvo pagerinta 2014–2020 m. ES struktūrinių fondų lėšomis numatytų finansuoti priemonių intervencijų logika ir sudarytos prielaidos atitikti tematinės koncentracijos reikalavimus. Konkrečių uždavinių skaičiaus sumažinimas ir intervencijų logikos detalizavimas, aiškių takoskyrų nustatymas tarp panašų pobūdį turinčių investicijų taip pat prisidėjo prie didesnio veiksmų programos vidinio nuoseklumo bei vidinio ir išorinio suderinamumo ir papildomumo. Rekomendacijos prisidėjo prie administracinės naštos pareiškėjams mažinimo, o išankstinio vertinimo metu atlikta rengiamų teisės aktų analizė taip pat parodė, kad pateiktas išankstinės sąlygos dėl statistinių duomenų prieinamumo ir pakankamumo įgyvendinimo veiksmų planas sudaro prielaidas sukurti tinkamą ES struktūrinių fondų veiksmų programos stebėsenos sistemą ir rinkti vertinimui reikalingus duomenis.
28.	ES struktūrinės paramos rezultatyvumo ir poveikio viešojo valdymo tobulinimui vertinimas veiksmų programų prioritetų įgyvendinimo priemonių/ projektų lygiu (2014)	Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija	Horizontalus, 2007–2013 m. ES finansuojamų veiksmų programų priemonės viešojo valdymo srityje	Teminis	Veiklos	Nustatyta, kad įgyvendinant 2007–2013 m. ES struktūrinių fondų investicijas daugiausia dėmesio buvo teikiama el. valdžios skatinimui, viešųjų paslaugų kokybės ir prieinamumo didinimui, žmogiškųjų išteklių modernizavimui ir į rezultatus orientuoto valdymo skatinimui, o mažiausia dėmesio teko institucinės sandaros tobulinimui. Veiksmų programų prioritetai, specifiniai uždaviniai ir finansuojamos veiklos gerai atitiko viešojo valdymo institucijų poreikius (valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms aktualiausias žmogiškųjų išteklių valdymo, o viešosioms įstaigoms ir valstybės įmonėms – veiklos valdymo srityje). Poveikis viešajam valdymui žmogiškųjų išteklių srityje, veiklos valdymo srityje yra santykinai didelis; poveikis viešajam valdymui elektroninės valdžios skatinimo srityje negalėjo pasireikšti maksimaliu mastu, nes tik iš dalies buvo patenkintos trys reikalingos sisteminio lygmens prielaidos (aiški valstybės informacinių išteklių optimizavimo ir konsolidavimo vizija kuriant centralizuotas ir sąveikas el. viešąsias paslaugas, sprendimų diegimo koordinavimas ir derinimas bei projektų vykdytojų organizacinė branda). Sisteminių viešosios politikos reformų srities projektų poveikis tebėra sektorinis ir ribotas dėl netinkamos priemonių intervencijų logikos ir gana

	Vertinimo pavadinimas	Vykdytojas	Vertinimo objektas	Vertinimo tipas	Vertinimo pobūdis	Vertinimo rezultatai ir nauda
						didelės projektų fragmentacijos (buvo įgyvendinami sektoriai, o ne sisteminiai projektai). Išvados ir rekomendacijos skirtos nuoseklesniam ir veiksmingesniam ES struktūrinių fondų panaudojimui didinant viešojo administravimo efektyvumą ir stiprinant administracinius gebėjimus 2014–2020 m.
29.	ES struktūrinės paramos poveikio gyvenimo kokybei, socialinės atskirties ir skurdo mažinimui Lietuvoje vertinimas (2014)	Lietuvos Respublikos finansų ministerija	Horizontalus, 49 priemonės, skirtos skurdo ir socialinės atskirties mažinimui bei gyvenimo kokybės gerinimui, įgyvendintos pagal 2007–2013 m. veiksmų programas.	Poveikis	Strateginis	Atlikus vertinimą, surinktais įrodymais buvo patvirtintos išvados, kad 2007–2013 m. laikotarpiu didžiausią poveikį gyvenimo kokybei šalyje darė išoriniai veiksniai (pirmiausiai – ekonomikos ciklas), o ES intervencijų poveikis šalies mastu buvo mažos apimties (išskyrus infrastruktūrinės intervencijas). 2007–2013 m. Lietuvoje įgyvendintos intervencijos buvo susietos su konkrečiomis skurdo ir socialinės atskirties mažinimo teorijomis bei patvirtintos išvados, kad šalyje dominuoja individualus požiūris į skurdo problematiką ir trūksta struktūrinių sprendimų. Vertinimas buvo naudingas, nes buvo sudarytas 2007–2013 m. ES struktūrinių fondų intervencijų, prisidėjusių prie skurdo ir socialinės atskirties mažinimo, žemėlapis bei nubraižytos intervencijų logikos schemos kiekvienai iš penkių intervencijų kategorijų (įdarbinimo ir užimtumo skatinimo, aprūpinimo baziniais ištekliais, sveikatos, švietimo ir socialinių paslaugų teikimo intervencijoms), susiejant problemas, veiklas, siekiamus rezultatus bei išorės faktorius, darančius įtaką suplanuotų tikslų pasiekimui. Pateikta 17 rekomendacijų dėl įdarbinimo ir užimtumo skatinimo, aprūpinimo baziniais ištekliais, švietimo paslaugų teikimo, socialinių paslaugų teikimo intervencijų įgyvendinimo tobulinimo. Vertinimo rezultatai svarbūs atsiskaitant visuomenei už 2007–2013 m. ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimą; taip pat tobulinant ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimą socialinės sanglaudos didinimui 2014–2020 m. Šį vertinimą Europos Komisija pripažino geriausiu užimtumo, darbo įgūdžių ir socialinės aprėpties srityje atliktu vertinimu. Apdovanojimas Lietuvai įteiktas Europos Komisijos organizuotoje 7-oje vertinimo konferencijoje, kuri vyko 2016 m. birželio 16-17 dienomis Sofijoje.
30.	ES struktūrinės paramos poveikio Lietuvos konkurencingumui vertinimas (2015)	Lietuvos Respublikos finansų ministerija	Horizontalus, 75 2007–2013 m. veiksmų programų priemonės, kuriomis siekta prisidėti prie Lietuvos	Poveikis	Strateginis	Vertinime nustatyta, kad 2007–2013 m. Lietuvoje daugiausiai investuota į konkurencingumo didinimo prielaidų sudarymą (kuriant infrastruktūrą), bet ne į tiesiogiai su konkurencingumu siejamų sričių skatinimą. Kokybiniais pokyčiams inspiuoti yra svarbios „minkštosios“ priemonės, kurioms įgyvendinti ir jų poveikiui pasireikšti reikia ilgesnio laiko. Egzistavo atotrūkis tarp priemonių ir projektų suplanuotų pasiekti tikslų ir strateginio konteksto rodiklių, nes daugelis įgyvendintų projektų nebuvo tokio masto, kad galėtų pakeisti strateginį kontekstą šalyje ir paskatinti

	Vertinimo pavadinimas	Vykdytojas	Vertinimo objektas	Vertinimo tipas	Vertinimo pobūdis	Vertinimo rezultatai ir nauda
			konkurencingumo didinimo.			<p>struktūrinius pokyčius.</p> <p>Konkurencingumo didinimo priemonės darė teigiamą poveikį daugeliui konkurencingumo rodiklių, tačiau egzogeninių veiksnių įtaka (pavyzdžiui, ekonominės krizės, paklausos pokyčių užsienio rinkose, verslo klimato, taikomų mokesčių lengvatų, reguliacinės aplinkos, užsienio partnerių veiksmų ir kt.) daugeliu atvejų buvo stipresnė.</p> <p>ES struktūrinių fondų intervencijos nepaskatino struktūrinių pokyčių konkurencingumo didinimo srityje, to priežastys – žemos pridėtinės vertės ekonomika ir menki valstybės pajėgumai. Proveržio inovacijų diegimo srityje nebuvo pasiekta.</p> <p>Didžiausią poveikį ES struktūrinių fondų investicijos darė būtent pagrindinio kapitalo formavimui; BVP, tenkančio vienam gyventojui, padidėjimui. Konkurencingumui didinti skirtos priemonės darė nedidelį poveikį ir užimtumo situacijos pokyčiams.</p> <p>Vertinime atlikta konkrečių konkurencingumo rodiklių dinamikos analizė bus naudinga tiek atskaitomybės prasme, tiek vertinant 2007–2013 m. Lietuvoje įvykusius pokyčius. Makroekonometrinio modeliavimo metodas leido įvertinti agreguotą ES struktūrinių fondų lėšomis finansuotų priemonių poveikį, atsižvelgiant į tam tikrų priemonių tarpusavio sąveiką ir netiesioginius efektus.</p>
31.	ES struktūrinės paramos poveikio žmogiškųjų išteklių plėtrai vertinimas (2015)	Lietuvos Respublikos finansų ministerija	Horizontalus, 62 2007–2013 m. veiksmų programų priemonės, prisidedančios prie žmogiškųjų išteklių plėtos įgyvendinimo.	Poveikis	Strateginis	<p>Vertinime konstatuota, kad 2007–2013 m. ES struktūrinių fondų intervencijos pagal 62 veiksmų programų priemones sukūrė tiek trumpalaikį, tiek ilgalaikį poveikį makroekonominiams rodikliams.</p> <p>Poveikis švietimo sričiai buvo pamatuotas analizuojant trijų pagrindinių konteksto rodiklių pokyčius: ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo sistemos lygį (pagerėjo 1,5 proc. punkto), jaunimo švietimo pasiekimų lygį (pakilo 1,7 proc. punkto) ir mokymosi visą gyvenimą lygį (jis praktiškai nekito ir išliko bene žemiausias visoje ES).</p> <p>ES struktūrinių fondų investicijos turėjo apčiuopiamą poveikį MTEPI srities konteksto rodiklių pokyčiams.</p> <p>Vertinime įvardintos problemos, dėl kurių Lietuvos verslo išlaidų MTEP lygis ir eksperimentinės plėtos būdu kuriamų naujų produktų apimtys išlieka itin žemos. Bendradarbiavimo ir horizontalios koordinacijos stoka riboja investicijų papildomumą bei nepriimtina didelį MTEP infrastruktūros išskaidymą tarp įvairių institucijų ir subjektų, dėl kurios nebuvo sukurta sinergija tarp atskirų infrastruktūros elementų, nefunkcionavo vientisas MTEP ir inovacijų paslaugų tinklas.</p> <p>Investicijos žmogiškųjų išteklių plėtrai <i>darbo rinkos</i> srityje buvo skirtos</p>

	Vertinimo pavadinimas	Vykdytojas	Vertinimo objektas	Vertinimo tipas	Vertinimo pobūdis	Vertinimo rezultatai ir nauda
						<p>darbuotojų įgūdžių atnaujinimui ir tobulinimui, kvalifikacijos kėlimui ir verslumo skatinimui; didžiausia lėšų dalis – apie pusė jų – teko kovos su nedarbu priemonių finansavimui (bedarbių ir išpėtų apie atleidimą asmenų profesinis mokymas bei remiamas jų užimtumas).</p> <p>Investicijos į žmogiškųjų išteklių plėtrą sukūrė teigiamą poveikį užimtumo lygio – pagrindinio darbo rinkos srities konteksto rodiklio – pokyčiams, šios investicijos 2009 metais prisidėjo prie neigiamų ekonominės krizės padarinių švelninimo.</p> <p>Vertinimo rezultatai leis tinkamai atsiskaityti ES ir Lietuvos visuomenei už 2007–2013 m. ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimą, pateikti įrodymai apie intervencijų privalumus ir trūkumus padės sprendimų priėmėjams priimti efektyvesnius sprendimus apie tam tikrų investicijų taikymą ateityje.</p>

Vertinimo rekomendacijų įgyvendinimas

Siekiant padidinti ES struktūrinių fondų investicijų vertinimo instrumento naudingumą ir pagerinti vertinimo rezultatų naudojimą (vertinimo rekomendacijų įgyvendinamumą), Lietuvos Respublikos finansų ministerija 2007–2015 m. reguliariai vykdė vertinimo rekomendacijų stebėseną ir per laikotarpį du kartus inicijavo vertinimo rekomendacijų įgyvendinimo vertinimus.

2012 m. atliktame *ES struktūrinės paramos vertinimų rezultatų panaudojimo vertinime* daugiausiai dėmesio buvo skiriama instrumentinei vertinimų naudos analizei ir rekomendacijų įgyvendinimui, konceptuali vertinimų nauda nagrinėjama procesiniu aspektu, atsižvelgiant į vertinimų rekomendacijų formulavimo, svarstymo ir sklaidos procesą bei suinteresuotųjų institucijų dalyvavimą rezultatų sklaidos mechanizmuose, siekiant nustatyti, kokią mokymosi ir naujų žinių formavimosi praktiką tai paskatino.

Vertinimas atskleidė, kad 2008–2012 m. atliktuose vertinimuose 92 proc. pateiktų rekomendacijų buvo priimtos įgyvendinti. Realiai įgyvendintų rekomendacijų apimtis buvo mažesnė, t. y. įvykdyta 63 proc. visų priimtų įgyvendinti ES struktūrinių fondų lėšų vertinimuose pateiktų pasiūlymų, iš kurių absoliučiai įgyvendintų rekomendacijų dalis sudarė 42 proc., dalinai įgyvendintų – 18 proc., o įgyvendinamų – 3 proc. Šis rezultatas parodė, kad institucijos naudojo vertinimuose pateiktas rekomendacijas ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimo tobulinimui.

ES struktūrinių fondų lėšų vertinimų rekomendacijos skatino teisinio reglamentavimo pokyčius, įgyvendinamų priemonių organizavimo tobulinimą (pavyzdžiui, nepasiteisinsusių priemonių panaikinimą ar naujų įtraukimą į veiksmų programas), prisidėjo prie projektų įgyvendinimo kontrolės skatinimo.

Neįgyvendintų / nekokybiškų rekomendacijų dalis (11 proc.), lyginant su bendru 2008–2012 m. vertinimuose pateiktų ir priimtų įgyvendinti rekomendacijų skaičiumi, nebuvo didelė. Į šį skaičių patenkančios rekomendacijos buvo neįgyvendintos dėl rekomendacijų kokybės problemų, t. y. rekomendacijos netinkamai sprendė identifikuotas problemas (veiksmingumo kriterijus), buvo neaiškios rekomendacijų įgyvendinimo priemonės ar jų pateikimo tikslas (aiškumo kriterijus), buvo nepakankami administraciniai ištekliai rekomendacijų įgyvendinimui

ir netinkamai nustatytos atsakingos institucijos (įgyvendinamumo kriterijus). Tam tikrais atvejais suformuluotos rekomendacijos buvo praktiškos, tačiau pritrūko politinės valios jas įgyvendinti. Rekomendacijų įgyvendinimą taip pat apsunkino vadinamoji rekomendacijų „užmaršties“ problema, kai dėl ilgo laiko horizonto (pavyzdžiui, pateikus rekomendacijas ateinančiam programavimo laikotarpiui) susiduriama su institucinės „atminties“ nepakankamumu, kyla rekomendacijų aktualumo klausimas, o vertinimas iš dalies praranda savo funkciją, susijusią su kasdienės veiklos tobulinimu (aktualiausia specialistams).

2015 m. įgyvendintame Vertinimų rezultatų panaudojimo vertinime buvo atlikta vertinimų rezultatų panaudojimo analizė ir nustatytas vertinimų poveikis ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimo tobulinimui. Šis vertinimas iš esmės patvirtino aukščiau aprašyto 2012 m vertinimo rezultatus. Šios analizės objektas – 60 vertinimų (visų 2007–2013 m. veiksmų programų), kurie buvo atlikti 2008–2014 m.

2008–2014 m. atliktuose vertinimuose pateiktos rekomendacijos buvo sugrupuotos pagal rekomendacijų tipą, lygmenį, įgyvendinamumą. Statistinių duomenų analizė rodo, kad apie 92 proc. (patvirtino 2012 m. vertinimo išvadą) vertinimuose pateiktų rekomendacijų atsakingos institucijos priėmė arba iš dalies priėmė, t. y. numatė įgyvendinti. Vertinimo rezultatai taip pat parodė, kad 70,2 proc. rekomendacijų yra įgyvendintos arba numatomos įgyvendinti ateityje (43 proc. rekomendacijų yra įvykdytos). Mažiau nei 3 proc. rekomendacijų nėra ir nebus įgyvendintos.

9 lentelė. 2008–2014 m. atliktų vertinimų rekomendacijos

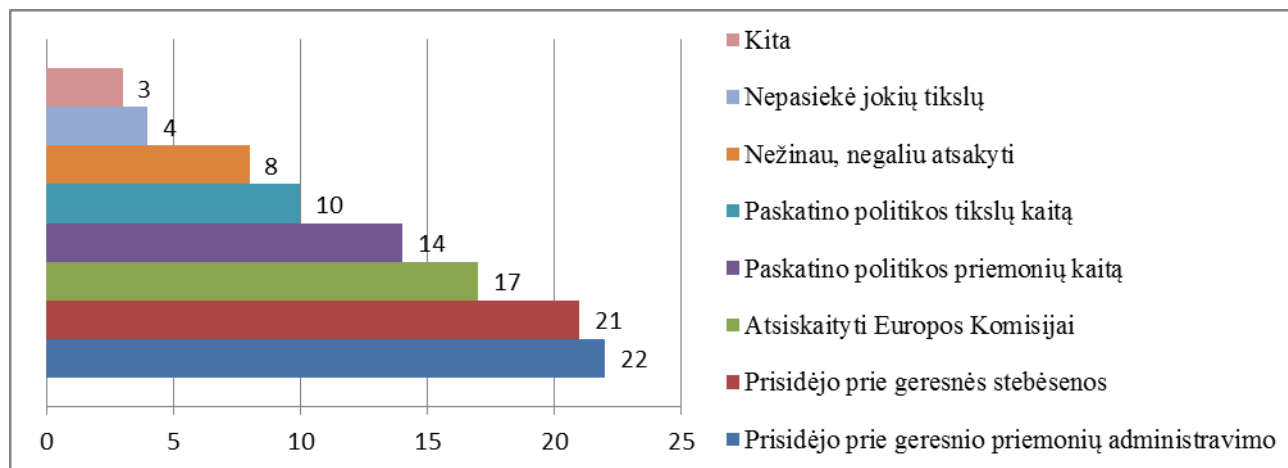
Rodiklis		Rekomendacijos, įtrauktos į rekomendacijų įgyvendinimo lenteles
Rekomendacijų skaičius		675 (100 proc.) ⁴²
Rekomendacijų skaičius ir dalis (proc.) pagal tipą	a) dėl politikos prioritetų/tikslų kaitos	163 (24,1 proc.)
	b) dėl politikos įgyvendinimo priemonių kaitos	67 (9,9 proc.)
	c) dėl administravimo sistemos kaitos	287 (42,5 proc.)
	d) dėl stebėsenos ir vertinimo sistemos kaitos	150 (22,2 proc.)
	e) niekur kitur nepriskirta	8 (1,2 proc.)
Rekomendacijų dėl politikos prioritetų ir įgyvendinimo priemonių dalis pagal lygmenį	a) politikos kaita	104 (15,4 proc./ 45,2 proc.)
	b) programos kaita	57 (8,4 proc./ 24,8 proc.)
	c) priemonės kaita	69 (10,2 proc./ 30 proc.)
Įgyvendintinos rekomendacijos	a) įgyvendintinos rekomendacijos	620 (91,9 proc.)
	b) neįgyvendintinos rekomendacijos	55 (8,1 proc.)
Įgyvendintinų rekomendacijų dalis (proc.) pagal tipą	a) dėl politikos prioritetų/tikslų kaitos	150 (22,2 proc.)
	b) dėl politikos įgyvendinimo priemonių kaitos	64 (9,5 proc.)
	c) dėl administravimo sistemos kaitos	259 (38,4 proc.)

⁴² Nėra įtrauktas „Lietuvos 2014–2020 m. ES struktūrinių fondų veiksmų programos išankstinis vertinimas“, kuriame pateiktos 163 rekomendacijos.

Rodiklis	Rekomendacijos, įtrauktos į rekomendacijų įgyvendinimo lenteles
d) dėl stebėsenos ir vertinimo sistemos kaitos	139 (20,6 proc.)
e) niekur kitur nepriskirta	8 (1,2 proc.)

Apibendrinti vertinimo metu atliktos valstybės tarnautojų apklausos duomenys atskleidžia, kokiose srityse buvo panaudoti vertinimai, rezultatai (žr. paveikslą). Didžiausia vertinimų dalis prisidėjo prie geresnio priemonių administravimo ir geresnės stebėsenos (patvirtinama aukščiau pateikta išvada, kad du trečdaliai vertinimų rekomendacijų siekia stiprinti administravimą, stebėseną ir (arba) vertinimą).

8 paveikslas. Tikslai, kuriems pasitarnavo konkretūs vertinimai

Apibendrinant galima teigti, kad tiek pagal rekomendacijų įgyvendinimo apimtį, tiek pagal jų praktinį poveikį vertinimai prisidėjo prie ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimo tobulinimo 2007–2013 m. ir ruošiantis 2014–2020 m. laikotarpiui (instrumentinė nauda). Vertinimo rekomendacijos buvo svarbios ne tik ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimo tobulinimui, bet ir atskaitomybės užtikrinimui, kadangi vertinimų indėlių ir juose pateiktų rezultatų panaudojimą efektyviausia matuoti būtent per rekomendacijų įgyvendinimo situaciją (tiek kiekybiniu, tiek kokybiniu aspektais).

Per 2007–2015 m. laikotarpį vertinimuose, kurių objektas buvo ŽIPVP, buvo pateiktos 76 rekomendacijos, iš jų visos (100 proc.) laikomos tinkamomis įgyvendinti. Plačiau žr. techninės paramos prioriteto įgyvendinimo aprašyme.

Vertinimo koordinavimo grupės veikla

Vertinimo koordinavimo grupė (toliau – VKG) yra Lietuvos Respublikos finansų ministro 2007 m. lapkričio 26 d. įsakymu Nr. 1K-344 „Dėl vertinimo koordinavimo grupės sudarymo“ sudaryta tarpžinybinė darbo grupė ES struktūrinių fondų lėšų vertinimo veiklai koordinuoti. VKG pavesta atlikti šias funkcijas:

- aptarti metinių ES struktūrinės paramos vertinimo planų (toliau – metinių vertinimo planų) ir jų pakeitimų projektus;
- aptarti metinių vertinimo planų įgyvendinimą;
- teikti pasiūlymus už vertinimą atsakingoms ministerijoms dėl vertinimo planavimo ir įgyvendinimo;
- teikti pasiūlymus už vertinimą atsakingoms ministerijoms dėl planuojamų vertinimo veiklų techninių specifikacijų;
- teikti pasiūlymus už vertinimą atsakingoms ministerijoms dėl vertinimų tarpinių rezultatų ir aptarti galutinius vertinimų rezultatus.

Per 2007–2015 m. buvo organizuoti 34 VKG posėdžiai, kuriuose buvo vykdomos šios vertinimo koordinavimo veiklos:

- 2008–2012 m. kasmet – 2009–2013 m. ES struktūrinės paramos vertinimo prioritetų pristatymas ir metinių vertinimo planų rengimo eigos konkrečiais metais aptarimas;
- institucijų vertinimo poreikio paraiškų aptarimas;
- metinių vertinimo planų projektų aptarimas ir pritarimas jiems;
- 2008–2013 m. metinių planų įgyvendinimo apžvalgos aptarimas;
- pagal 2008–2013 m. metinius vertinimo planus vykdomų projektų būklė ir jų įgyvendinimo problemų aptarimas;
- Europos Komisijos organizuotų vertinimo tinklų posėdžių apžvalga;
- vertinimo rezultatų integravimo į metines veiksmų programų įgyvendinimo ataskaitas aktualijos;
- vertinimų rekomendacijų priėmimas ir įgyvendinimas;
- pasirengimas 2014–2020 m. programavimo laikotarpiui: naujų reglamentų nuostatų pristatymas ir svarstymas; vertinimo priemonės įgyvendinimo sistemos 2014–2020 m. pristatymas ir aptarimas; 2014–2020 m. ES struktūrinių fondų investicijų lėšų panaudojimo vertinimo plano pristatymas ir aptarimas;
- poveikio vertinimų problemų ir iššūkių aptarimas;
- ES struktūrinių fondų lėšų vertinimo galimybių stiprinimo veiklų pristatymas ir aptarimas;
- vertinimo koordinavimo veiklos aktyvinimas: sudėties ir funkcijų atnaujinimai, siekiant veiklos efektyvumo ir vertinimų rezultatų gerinimo, pasiūlymai dėl specifinių mokymų, naujų narių įtraukimo, naujų funkcijų ir pan.;
- vertinimo vidaus procedūrų aptarimas ir pavyzdžiai;
- vertinimų rezultatų pristatymai;
- diskusijos „Rezultatų kokybės ir naudos didinimas“, „Vertinimo veiklos tęstinumas ir pagrindinės ypatybės 2014–2020 m.“, „Kaip keisis ES struktūrinės paramos vertinimo vaidmuo 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu“, „Kaip pagerinti partnerių įsitraukimą į ES struktūrinės paramos vertinimą“, „Kaip geriau panaudoti ES fondų investicijų vertinimų rezultatus“.

VKG kaip tarpinstitucinio bendradarbiavimo, apsikeitimo patirtimi ir partnerystės priemonė pasiteisino. Pagrindinė VKG nauda išryškėjo sudarant ir svarstant metinius vertinimo planus, diskutuojant dėl aktualių vertinimo temų, vertinimų apimties, biudžeto ir pan. Šio

proceso dėka institucijos turėjo galimybes sužinoti apie kitų institucijų planuojamus vertinimus, o tai leido išvengti dubliavimosi, identifikuoti galimas temas kelioms ar visoms institucijoms aktualiems vertinimams. VKG formatas taip pat buvo veiksmingai panaudojamas kaip vertinimo priežiūros darbo grupė, vykdančią Finansų ministerijos inicijuotus horizontalius vertinimus. Be to, VKG buvo pagrindinė tikslinė grupė, kuriai buvo skirta didžioji dalis 2007–2013 m. vykdytų vertinimo gebėjimų stiprinimo priemonių.

ES struktūrinių fondų lėšų vertinimo galimybių stiprinimas

Per 2008–2015 m., siekiant sustiprinti individualius, institucinius, tarpinstitucinius ir visuomeninius vertinimo gebėjimus, Techninės paramos veiksnių programos (toliau – TPVP) lėšomis buvo įgyvendinti 4 vertinimo gebėjimų stiprinimo (toliau – VGS) projektai. Įgyvendinant VGS projektų veiklas atskirais etapais nuosekliai buvo vystomi vertinimo gebėjimai, pradedant nuo bazinių žinių tarnautojams, atsakingiems už ES struktūrinių fondų investicijų vertinimą vadovaujančioje ir tarpinėse institucijose, toliau gilinant jų metodologines žinias bei gerinant vertinimų kokybę ir baigiant sprendimų priėmėjų skatinimu naudoti vertinimų rezultatus politiniams sprendimams pagrįsti.

Pirmasis VGS projektas „ES struktūrinės paramos vertinimo galimybių stiprinimas Lietuvoje“ (2008 m.) buvo skirtas *pagrindinėms VGS kryptims nustatyti, VGS pagrindams padėti ir apėmė:*

- VGS galimybių studijos ir priemonių plano 2009–2013 m. parengimą;
- vertinimo metodinės medžiagos parengimą (3 metodiniai dokumentai (ES struktūrinės paramos vertinimo projekto rengimo ir įgyvendinimo gairės, ES struktūrinės paramos vertinimo metodų gairės, pasiūlymai dėl vertinimo projekto biudžeto nustatymo);
- mokymus (7 seminarai dėl ES struktūrinių fondų lėšų vertinimo metodų ir jų taikymo, vertinimo projekto rengimo, biudžeto nustatymo ir pan. ir 3 mokomieji vizitai kitose ES šalyse (Lisabonoje (Portugalija), Briuselyje (Belgija), Dubline (Airija));
- tarptautinės vertinimo konferencijos „Siekiant kokybės ir rezultatų naudojimo“ (2009 m. kovo 26-27 d.), kurioje dalyvavo 136 dalyviai net tik iš Lietuvos, bet ir iš 18 kitų ES šalių, organizavimą.

Antrasis ir trečiasis VGS projektai „ES struktūrinės paramos vertinimo galimybių stiprinimas Lietuvoje -2 ir -3“ (2009 m. ir 2011 m.) buvo *skirti vertinimų naudojimo sprendimų priėmimo procese skatinimui*, didinant vertinimo kokybę ir skleidžiant informaciją apie vertinimą. Buvo vykdomos tokios veiklos:

- mokymai (vertinimo metodų žinių gilinimas, kontrafaktinis ir eksperimentinis vertinimo metodai 2014–2020 m., taip pat kiekybinių metodų (statistinės analizės, tinklų analizės, kaštų–naudos analizės) taikymas, techninės užduoties vertinimo projektams rengimas, vertinimo tinklaveikos klausimai, vertinimo kaip instrumento viešosios politikos turinio ir proceso tobulinimui panaudojimas ir pan.);
- 3 nedidelės apimties dalyvavimu grįsti teminiai vertinimai (Partnerystės principo įgyvendinimo panaudojant Europos Sąjungos struktūrinę paramą vertinimas, Baltijos jūros strategijos įgyvendinimo panaudojant 2007–2013 m. ES struktūrinę paramą vertinimas; Europos investicijų banko paskolos administravimo sistemos vertinimas);
- vertinimo viešinimo leidiniai (Integruotas metodinis leidinys ES struktūrinės paramos vertinimas: metodinės gairės, ES struktūrinės paramos vertinimų apžvalga: rekomendacijos dėl 2014-2020 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo; 2011 m. kalendoriai vertinimo tematika);

- 2 tarptautinės vertinimo konferencijos: „Vertinant 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos naujoves: atradimai ir pamokos 2014–2020 m.“ (2011 m. kovo 3-4 d.), ir „Sanglaudos politika 2014–2020 m.: įrodymais grįsto programavimo ir vertinimo link“, kuri buvo įtraukta į 2013 m. Lietuvos pirmininkavimo ES renginių sąrašą;

- vertinimo ekspertų ir užsakovų diskusijos, skirtos aktualioms 2010–2011 m. ES struktūrinės paramos vertinimo temoms aptarti; taip pat renginiai Lietuvos vertinimo bendruomenei bei vertinimo socialiniams – ekonominiams partneriams „Vertinimų kokybė, rezultatų panaudojimas, vertinimo standartų taikymas ir „ES sanglaudos politikos vertinimas ir orientacija į rezultatus Lietuvoje 2014–2020 m.: iššūkiai, poreikiai ir perspektyvos“;

- kitos vertinimo galimybių stiprinimo priemonės: publikacija vertinimo tema plačiajai visuomenei – interviu su Airijos vertinimo ekspertu David Hegarty (Ekonominės krizės kontekste vertinimas tampa dar svarbesnis) ir medžiaga apie vertinimą (ES struktūrinių fondų vertinimo sistemos institucionalizavimas Lietuvoje); leidiniai apie vertinimą: „Lietuvos ES struktūrinės paramos vertinimo standartai“, „ES struktūrinės paramos vertinimo kokybė ir panaudojimas Lietuvoje 2008–2012 m.: kas lemia vertinimo vertę?“, „Vertinimo galimybių stiprinimas Lietuvoje: patirtis ir pamokos“.

2014–2015 m. buvo įgyvendintas ketvirtasis VGS projektas „Europos Sąjungos struktūrinės paramos vertinimo galimybių stiprinimas Lietuvoje – 4“. Šio projekto tikslas – *sukurti priemones, kurios padėtų intensyviau ir ekstensyviau naudoti vertinimo rezultatus ir vertinimą kaip valdymo instrumentą*. Siekiant įgyvendinti šį tikslą, buvo įgyvendintos keturios vertinimo galimybių stiprinimo veiklos:

- vertinimų rezultatų panaudojimo vertinimas (atlikta analizė, atsakanti į klausimus, koku mastu vertinimų rekomendacijos buvo naudojamos, kokius jos paskatino pokyčius ir kokiose srityse, kaip paskatinti vertinimo rezultatų naudojimą);

- parengtos ES fondų lėšų panaudojimo vertinimo metodinės gairės (iš esmės buvo peržiūrėtos techninių specifikacijų rengimo rekomendacijos, skiriant dėmesio vertinimų tipams, vertinimo klausimų nustatymui ir klausimų tipams bei rekomendacijoms rengiant techninę užduotį – „auksinėms“ taisyklėms; pateiktos naujos rekomendacijos dėl vertinimų biudžeto skaičiavimo ir vertinimo vertės nustatymo; skirta dėmesio poveikio vertinimo metodiniams požiūriams (teorija grįstam poveikio vertinimui ir kontrafaktiniam poveikio vertinimui), dalyvavimu grįsto vertinimo eigai ir specifikai);

- seminarai-diskusijos (fokus grupių formatu) vertinimo rezultatų naudojimo ir vertinimo kaip valdymo instrumento naudojimo temomis (ypač pažymėtina fokusuota grupinė diskusija „Vertinimo rezultatų naudojimas: šventojo Gralio beieškant“ su sprendimų priėmėjais buvo skirta aptarti, kaip intensyviau naudoti ES fondų vertinimų rezultatus, koks jau atliktų vertinimų poveikis, kada ir kaip vertinimai prisideda prie geresnio politikos formavimo ir įgyvendinimo, kokios yra sėkmės istorijos);

- įgyvendintos ES fondų lėšų panaudojimo vertinimo sklaidos priemonės (mokslinio formato straipsnis ir jo pagrindu parengtas pranešimas apie vertinimą „Vertinimo kaip įrodymais grįsto valdymo įrankio naudojimas: Lietuvos atvejis“; viešinio renginys-diskusija „Kaip teisingai pristatyti ir viešinti ES fondų investicijų vertinimo rezultatus“; interviu/diskusija radijo stotyje su aukšto lygio sprendimų priėmėju apie ES fondų investicijų vertinimo naudą).

Be VGS veiklų, 2007–2015 m. buvo nuosekliai vykdomos veiklos, skirtos įrodymais grįsto valdymo populiarinimui, vertinimų rezultatų sklaidai ir jų panaudojimui skatinti (vertinimo rezultatų pristatymai konferencijų formatu, pristatymai Seimui, Stebėsenos komitetui, viešinimas interneto tinkluose ir kitose žiniasklaidos priemonėse.

Taip pat, siekiant pagilinti žinias apie „griežtuosius“ poveikio vertinimo metodus, Lietuvos Respublikos finansų ministerija kartu su Europos Komisijos Poveikio vertinimų tyrimų centru (CRIE) organizavo mokymus „Kontrafaktinis poveikio vertinimas: metodai ir jų taikymo specifika, rezultatų interpretacija“. Mokymų metu buvo išsamiai pristatytas kontrafaktinio poveikio vertinimo būdas, pateikiami konkretūs pavyzdžiai (taip pat ir Lietuvos pavyzdys), praktiniai kontrafaktinių metodų taikymo aspektai, analizuojamos duomenų išsamumo ir prieinamumo problemos.

Apibendrinant VGS veiklų naudą galima pateikti šias išvadas:

- 2008–2015 m. vykusių mokymų metu buvo suteikta naujų teorinių ir praktinių žinių tarnautojams, atsakingiems už ES struktūrinių fondų investicijų vertinimą vadovaujančioje ir tarpinėse institucijose. Šios žinios pasitarnavo vertinimų kokybės gerinimui;
- Vertinimo metodinių dokumentų parengimas (o ypač jų apjungimas į Vertinimo metodines gaires) ir atnaujinimas prisidėjo prie ES struktūrinių fondų lėšų vertinimo metodinės bazės stiprinimo bei užtikrino, kad visi aktualūs ir praktiniai vertinimo klausimai būtų išsamiai išnagrinėti ir pateikti lietuvių kalba;
- Tarptautinės vertinimo konferencijos davė didelę naudą ne tik ES struktūrinius fondus administruojančioms institucijoms (naujos žinios, užsienio praktikos pavyzdžiai, nauji kontaktai su žymiausiais užsienio ekspertais ir kt.), bet taip pat prisidėjo prie Lietuvos įvaizdžio vertinimo srityje plėtojimo bei informacijos apie vertinimą sklaidos;
- Teminiai vertinimai patenkino Vadovaujančiosios institucijos poreikius dėl aktualių ir konkrečių klausimų išnagrinėjimo. Be to, atliekant vertinimus, mokymosi tikslais atitinkamas užduotis juose atliko Vadovaujančiosios institucijos darbuotojai, siekiant tobulinti jų vertinimo įgūdžius.
- Kitos projekto veiklos (diskusijos, mokslinio formato ir populiaros publikacijos žiniasklaidoje, vertinimų rezultatų viešinimo renginiai) prisidėjo prie įrodymais grįsto valdymo kultūros bei vertinimo tinklaveikos skatinimo Lietuvoje.

2.8. Nacionalinis veiklos rezervas

Netaikoma

3. ĮGYVENDINIMAS PAGAL PRIORITETUS

3.1. 1 prioritetas „Kokybiškas užimtumas ir socialinė aprėptis“

3.1.1. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos administruojamų 1 prioriteto 1, 2 ir 3 uždavinių įgyvendinimas

3.1.1.1 Tikslų pasiekimas ir analizė

Už ŽIPVP 1 prioriteto „Kokybiškas užimtumas ir socialinė aprėptis“ (toliau – 1 prioritetas)“ įgyvendinimą buvo atsakinga Socialinės apsaugos ir darbo ministerija. Įgyvendinant šį prioritetą buvo siekiama šių uždavinių:

1 uždavinys: Didinti darbuotojų ir įmonių prisitaikymą prie rinkos poreikių.

2 uždavinys: Skatinti gyventojų užimtumą ir dalyvavimą darbo rinkoje.

3 uždavinys: Stiprinti socialinę aprėptį.

Minėti uždaviniai buvo įgyvendinami per 21 priemonę, iš kurių: 10 buvo organizuojama valstybės planavimo būdu, 8 – konkurso būdu, 2 – visuotinės dotacijos būdu ir 1 – finansų inžinerijos būdu. Iš viso įgyvendinant 1 uždavinio priemones buvo įgyvendinti 566 projektai (patvirtintos galutinės ataskaitos), o 20 projektų buvo nutraukta. Tarp pastarųjų daugiausiai buvo nutraukta įmonėse dirbančių kvalifikacijos kėlimo projektų finansavimo ir administravimo sutarčių dėl pasikeitusio įmonių veiklos pobūdžio, mokymų poreikio pokyčių ir pan. Daugeliu atvejų šie projektai tiesiog nebuvo pradėti įgyvendinti, projektų vykdytojams atsisakius skirto finansavimo.

1 prioriteto įgyvendinimo rezultatai turėjo įtakos kelių **strateginio konteksto rodiklių** pasiekimui, o prioriteto veiklų indėlis į nurodytą strateginio konteksto rodiklių pasiekimą pateikiamas analizuojant prioriteto įgyvendinimą bei remiantis uždavinių lygio fizinių ir finansinių stebėsenos rodiklių pasiekimais. Remiantis lentelės duomenimis apie rodiklių dinamiką, galima teigti, kad beveik visi rodikliai kito teigiama linkme. Užimtumo rodikliams itin didelę įtaką darė ekonominė krizė, per kurią tiek gyventojų aktyvumo lygis, tiek atskirų tikslinių grupių (jaunimo, moterų, pagyvenusių asmenų, neįgaliųjų) užimtumo lygis buvo sumažėjęs. Skurdo lygis per visą programavimo laikotarpį mažai keitėsi ir išliko apie 20 proc.

10 lentelė. Strateginiai konteksto rodikliai, kuriems turėjo įtakos 1 prioriteto įgyvendinimas

Rodiklis	Strategijoje nustatytas uždavinys 2015 m.	Pradinė reikšmė 2005 m.	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
<i>Darbo jėgos (15-64 m.) aktyvumo lygis, proc.</i>	73,5	68,3	67,9	68,4	69,6	70,2	71,4	71,8	72,4	73,7	74,1
<i>Bendras (15-64 m.) gyventojų užimtumo lygis, proc.</i>	70	62,6	65	64,4	59,9	57,6	60,2	62	63,7	65,7	67,2
<i>Pagyvenusiu asmenų (55-64 m.) užimtumo lygis, proc.</i>	52	49,2	53,2	53	51,2	48,3	50,2	51,7	53,4	56,2	60,4
<i>Moterų užimtumo lygis, proc.</i>	61,5	59,4	62,0	61,8	60,4	58,5	60,2	61,8	62,8	64,9	66,5
<i>25–64 m. gyventojų, per 4 paskutines savaites dalyvavusių švietimo ir profesinio mokymo veikloje, dalis, proc.</i>	11	6,3	5,2	4,8	4,4	3,9	5,7	5,2	5,7	5	5
<i>Dirbančių neįgaliųjų dalis, proc.</i>	30	20	27,2	26,8	26,8	26,7	26,9	27,2	26,9	28,0	28,8
<i>Naujos galimybės (mokymas, darbo praktika, įdarbinimas) suteikimas jauniems (iki 25 metų) bedarbiams per 6 nedarbo mėnesius, proc.</i>	100	85	90,1	91,3	91,3	79,7	96,1	97,8	96,8	98	98
<i>Naujos galimybės (mokymas, darbo praktika, įdarbinimas) suteikimas suaugusiems (25–64 metų) bedarbiams per 12 nedarbo mėnesių, proc.</i>	100	83	93,7	94,8	94,8	82,4	97,2	99,6	90,9	98,1	98,1
<i>Ilgalaikių bedarbių, dalyvavusių aktyviose priemonėse (mokymas, darbo praktika, įdarbinimas), dalis, proc.</i>	50	16	21,9	24,0	6,9	7,3	10,3	10,7	9,5	10,4	10,4
<i>Skurdo rizikos lygis, proc.</i>	10	20,5	19,1	20,9	20,3	20,5	19,2	18,6	20,6	19,1	19,1

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Informacija apie 1 prioriteto įgyvendinimo rezultatus pateikiama remiantis uždavinių lygio fizinių ir finansinių stebėsenos rodiklių pasiekimais.

A DALIS: STEBĖSENOS RODIKLIŲ PASIEKIMAI UŽDAVINIO LYGMENIU

11 lentelė. Pirmojo uždavinio (Didinti darbuotojų ir įmonių prisitaikymą prie rinkos poreikių) produkto ir rezultato rodiklių reikšmės 2007–2015 m.

Rodikliai		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Iš viso
Produkto rodikliai											
Mokymuose dalyvavusių asmenų skaičius, iš jų:	Pasiekimas	0	53	8588	59561	131905	175369	203003	221855	235733	235733
	Tikslas										200000
	Pradinis taškas	33000 ⁴³									
- mokymuose, suteikiančiuose bei tobulinančiuose profesinę kvalifikaciją, specialiąsias profesines žinias bei įgūdžius	Pasiekimas	0	0	7155	49065	81772	93347	101516	112454	123428	123428
	Tikslas										100000
	Pradinis taškas	-									
Asmenų/įmonių, pasinaudojusių finansų inžinerijos priemone, skaičius	Pasiekimas	0	0	0	0	0	380	661	1120	1266	1266
	Tikslas										1200
	Pradinis taškas	-									
Rezultato rodikliai											
Įgytų žinių, gebėjimų pritaikomumas darbo vietoje po 6 mėn. po	Pasiekimas	0	0	0	0	0	0	51,30	51,30 ⁴⁵	59,10 ⁴⁶	59,10
	Tikslas										75

⁴³ Lietuvos 2004–2006 m. bendrojo programavimo dokumento (BPD) 2.2 priemonės finansuojamų projektų įgyvendinimo duomenys: asmenų, dalyvavusių mokymuose 2006 m., skaičius. Tai sudaro apie 2 proc. visos darbo jėgos.

⁴⁵ Tarpinio (2013 m.) rodiklių pasiekimo įvertinimo galutinės ataskaitos duomenys. Ataskaita parengta UAB „PPMI Group“ ir VšĮ Viešosios politikos ir vadybos institutas pagal Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 1 prioriteto „Kokybiškas užimtumas ir socialinė aprėptis“ 1 uždavinio „Didinti darbuotojų ir įmonių prisitaikymą prie

mokymų (proc.) ⁴⁴	Pradinis taškas	-									
Sėkmingai baigusiu mokymus dalyvių skaičius (įgyti kvalifikacijos ar neformalaus mokymo kursų baigimo pažymėjimai)	Pasiekimas	0	0	2251	8321	97261	150315	182755	207981	226383	226383
	Tikslas										180000
	Pradinis taškas	-									
Įmonių, kurios organizuoja savo darbuotojams tęstinio mokymo kursus, dalis (proc.), iš jų:	Pasiekimas	0	0	0	0	0	0	78,10	78,10	68,0 ⁴⁷	68,0
	Tikslas										60
	Pradinis taškas	43 ⁴⁸									
- SVV įmonės (proc.)	Pasiekimas	0	0	0	0	0	0	80,60	80,60 ⁴⁹	87,0 ⁵⁰	87,0
	Tikslas										80
	Pradinis taškas										
Sukurta naujų darbo vietų (skaičius)	Pasiekimas	0	0	0	0	0	619	1423	2884	3580	3580
	Tikslas										1000

rinkos poreikių“ įgyvendinimo rodiklių apskaičiavimo metodikos parengimo ir rezultatų pasiekimo apskaičiavimo paslaugų teikimo sutartį. Šiuo vykdomas rodiklio įvertinimo II etapas, kurio metu bus nustatytos galutinės uždavinio rodiklių reikšmės. Jos bus pateiktos galutinėje ŽIPVP įgyvendinimo ataskaitoje.

⁴⁶ Galutinio (2015 m.) rodiklių pasiekimo įvertinimo galutinės ataskaitos duomenys. Ataskaita parengta UAB „PPMI Group“ ir VšĮ Viešosios politikos ir vadybos institutas pagal Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 1 prioriteto „Kokybiškas užimtumas ir socialinė aprėptis“ 1 uždavinio „Didinti darbuotojų ir įmonių prisitaikymą prie rinkos poreikių“ įgyvendinimo rodiklių apskaičiavimo metodikos parengimo ir rezultatų pasiekimo apskaičiavimo paslaugų teikimo sutartį.

⁴⁴ Darbuotojų mokymosi metu įgytų žinių bei gebėjimų panaudojimas darbe.

⁴⁷ Galutinio (2015 m.) rodiklių pasiekimo įvertinimo galutinės ataskaitos duomenys. Ataskaita parengta UAB „PPMI Group“ ir VšĮ Viešosios politikos ir vadybos institutas pagal Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 1 prioriteto „Kokybiškas užimtumas ir socialinė aprėptis“ 1 uždavinio „Didinti darbuotojų ir įmonių prisitaikymą prie rinkos poreikių“ įgyvendinimo rodiklių apskaičiavimo metodikos parengimo ir rezultatų pasiekimo apskaičiavimo paslaugų teikimo sutartį.

⁴⁸ 2005 m. duomenys.

⁴⁹ Tarpinio (2013 m.) rodiklių pasiekimo įvertinimo galutinės ataskaitos duomenys. Ataskaita parengta UAB „PPMI Group“ ir VšĮ Viešosios politikos ir vadybos institutas pagal Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 1 prioriteto „Kokybiškas užimtumas ir socialinė aprėptis“ 1 uždavinio „Didinti darbuotojų ir įmonių prisitaikymą prie rinkos poreikių“ įgyvendinimo rodiklių apskaičiavimo metodikos parengimo ir rezultatų pasiekimo apskaičiavimo paslaugų teikimo sutartį. Šiuo vykdomas rodiklio įvertinimo II etapas, kurio metu bus nustatytos galutinės uždavinio rodiklių reikšmės. Jos bus pateiktos galutinėje ŽIPVP įgyvendinimo ataskaitoje.

⁵⁰ Galutinio (2015 m.) rodiklių pasiekimo įvertinimo galutinės ataskaitos duomenys. Ataskaita parengta UAB „PPMI Group“ ir VšĮ Viešosios politikos ir vadybos institutas pagal Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 1 prioriteto „Kokybiškas užimtumas ir socialinė aprėptis“ 1 uždavinio „Didinti darbuotojų ir įmonių prisitaikymą prie rinkos poreikių“ įgyvendinimo rodiklių apskaičiavimo metodikos parengimo ir rezultatų pasiekimo apskaičiavimo paslaugų teikimo sutartį.

	Pradinis taškas	-									
--	-----------------	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Pastaba. Kaupiamieji duomenys. Projekto lygiu skaičiuojami unikalūs asmenys.

12 lentelė. Antrojo uždavinio (Skatinti gyventojų užimtumą ir dalyvavimą darbo rinkoje) produkto ir rezultato rodiklių reikšmės 2007–2015 m.

Rodikliai		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Iš viso
Produkto rodikliai											
Bedarbių ir asmenų, kuriems gresia nedarbas, įtrauktų į profesinio mokymo ir neformalaus švietimo programas, skaičius	Pasiekimas	0	163	17554	23633	29564	33590	41678	41617 ⁵¹	46864	46864
	Tikslas										40400
	Pradinis taškas	5032 ⁵²									
Bedarbių ir asmenų, kuriems gresia nedarbas, įtrauktų į remiamo įdarbinimo programas, skaičius	Pasiekimas	0	616	33679	73899	116892	162767	170016	191440	196491	196491
	Tikslas										171000
	Pradinis taškas	5652 ⁵³									
Neįgaliųjų asmenų skaičius, kurie dalyvavo profesinės reabilitacijos programose	Pasiekimas	0	0	323	880	1368	2074	2327	2327	2327	2327
	Tikslas										2000
	Pradinis taškas	206 ⁵⁴									
Rezultato rodikliai											
Bedarbių įsidarbinimo lygis per 6 mėn. po dalyvavimo profesinio ar/ir remiamo	Pasiekimas	0	15	25	32,46	38,14	43,22	48,45	48,93	52,86	52,86
	Tikslas										40

⁵¹ Rodiklio reikšmė lyginant su 2013 m. ataskaita sumažėjo, kadangi dalis profesiniame mokyme dalyvavusių asmenų buvo išbraukti iš sąrašų už sutartinių įsipareigojimų nevykdymą. Su jų dalyvavimu susijusios išlaidos pripažintos netinkamomis ir susigrąžintos. Atitinkamai pakoreguoti projektų dalyvių duomenys.

⁵² BPD 2.1 priemonės finansuojamų projektų įgyvendinimo duomenys: dalyvių, įtrauktų į profesinio mokymo bei remiamo įdarbinimo programas 2005–2006 m., skaičius.

⁵³ BPD 2.1 priemonės finansuojamų projektų įgyvendinimo duomenys: dalyvių, įtrauktų į profesinio mokymo bei remiamo įdarbinimo programas 2005–2006 m., skaičius.

⁵⁴ Lietuvos darbo biržos 2006 m. veiklos ataskaitos duomenys.

įdarbinimo programose (proc.)	Pradinis taškas	73 ⁵⁵									
Bedarbių ir asmenų, kuriems gresia nedarbas, įgijusių profesinę kvalifikaciją, skaičius nuo visų, įtrauktų į mokymo programas	Pasiekimas	0	143	8933	20353	24386	30629	39785	39980	45215	45215
	Tikslas										32320
	Pradinis taškas	4521 ⁵⁶									
Bedarbių ir asmenų, kuriems gresia nedarbas, įgijusių profesinę kvalifikaciją, dalis (proc.) nuo visų, įtrauktų į mokymo programas	Pasiekimas	0	95	51	87,06	82,49	91,18	95,46	96,07	96,48	96,48
	Tikslas										80
	Pradinis taškas	-									
Neįgalių asmenų įsidarbinimo lygis per 6 mėn. po profesinės reabilitacijos programų baigimo (proc.)	Pasiekimas	0	0	25	26,43	35,36	45,42	48,08	49,86	49,86	49,86
	Tikslas										40
	Pradinis taškas	33 ⁵⁷									

Pastaba. Kaupiamieji duomenys. Projekto lygiu skaičiuojami unikalūs asmenys.

⁵⁵ BPD 2.1 priemonės finansuojamų projektų įgyvendinimo duomenys: dalyvių įsidarbinimo lygis nuo įtrauktų į profesinio mokymo bei remiamo įdarbinimo programas 2005-2006 m., proc.

⁵⁶ BPD 2.1. priemonės finansuojamų projektų įgyvendinimo duomenys: skaičius bedarbių, įgijusių profesinę kvalifikaciją 2006 m. po profesinio mokymo baigimo.

⁵⁷ Lietuvos darbo biržos 2006 m. veiklos ataskaitos duomenys.

13 lentelė. Trečiojo uždavinio (Stiprinti socialinę aprėptį) produkto ir rezultato rodiklių reikšmės 2007–2015 m.

Rodikliai		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Iš viso
Produkto rodikliai											
Asmenų, patiriančių socialinę atskirtį, ir socialinės rizikos asmenų, dalyvavusių ESF remiamose veiklose, skaičius, iš jų:	Pasiekimas	0	0	400	4773	15209	19487	23213	25762	26764	26764
	Tikslas										25500
	Pradinis taškas ⁵⁸	3500									
- neįgalieji	Pasiekimas	0	0	174	880	2090	2911	3490	3862	4038	4038
	Tikslas										4000
	Pradinis taškas	600									
- nuteistieji ir paleisti iš laisvės atėmimo vietų	Pasiekimas	0	0	30	1127	5135	6609	7123	7707	8094	8094
	Tikslas										6000
	Pradinis taškas	1200									
- asmenys, sergantys priklausomybės nuo psichoaktyvių medžiagų ligomis	Pasiekimas	0	0	196	562	1117	1377	1918	2269	2545	2545
	Tikslas										2000
	Pradinis taškas	500									
Rezultato rodikliai											
Asmenų, patiriančių socialinę atskirtį, ir socialinės rizikos asmenų, dalyvavusių ESF finansuojamose veiklose, kurie įsidarbino arba tęsia mokymus (per 6 mėn. po dalyvavimo veiklose pabaigos) dalis nuo visų ESF finansuojamose veiklose dalyvavusių šių grupių asmenų skaičiaus (proc.), iš jų:	Pasiekimas	0	0	49	19,55	20,39	22,44	22,99	27,97	28,92	28,92
	Tikslas										25
	Pradinis taškas	20									

⁵⁸ Šioje lentelėje prie pradinio taško pateikiami duomenys apie tikslinės grupės asmenis, dalyvavusius ESF finansuojamose veiklose 2006 m.

- neįgalieji	Pasiekimas	0	0	53	41,7	30,52	30,06	26,79 ⁵⁹	36,93	35,12	35,12
	Tikslas										27
	Pradinis taškas	17									
- nuteistieji ir paleisti iš laisvės atėmimo vietų	Pasiekimas	0	0	0	15,08	12,29	14,06	19,50	20,80	22,00	22,00
	Tikslas										20
	Pradinis taškas	25									
- asmenys, sergantys priklausomybės nuo psichoaktyvių medžiagų ligomis	Pasiekimas	0	0	5	17,08	23,81	26,87	28,40	27,79 ⁶⁰	29,27	29,27
	Tikslas										28
	Pradinis taškas	15									

Pastaba. Kaupiamieji duomenys. Projekto lygiu skaičiuojami unikalūs asmenys.

⁵⁹ Pagal 3 uždavinio priemonės rezultato rodiklis procentais apskaičiuojamas nuo tikslinės grupės dalyvių skaičiaus. Atsižvelgiant į tai, kad iki 2012 m. projektuose iš viso dalyvavo 2911 neįgalieji asmenys, iš kurių įdarbinti 875 asmenys, o iki 2013 m. – 3490 neįgaliųjų asmenų, iš kurių įdarbinti 935 asmenys, atitinkamai sumažėja rezultato rodiklis.

⁶⁰ 2014 m. pasiekto rezultato rodiklis yra mažesnis (27,79) už 2013 m. pasiektus rezultato rodiklius (28,40), dėl šių priežasčių: (1) 2014 m. buvo padidintas šiai tikslinei grupei finansavimas, atitinkamai buvo padidintas projekto veiklų dalyvių skaičius; (2) padidėjęs projekto dalyvių skaičius sudarė didesnę konkurenciją norintiems įsidarbinti; (3) ataskaitinio laikotarpio IV ketvirtyje įsidarbinę asmenys arba toliau besimokantys asmenys nepasiekė 6 mėnesių laikotarpio, kad būtų galima juos užskaityti kaip pasiektus rezultatus.

B DALIS: FINANSINIS ĮGYVENDINIMAS

14 lentelė. Pirmojo prioriteto (Socialinės apsaugos ir darbo ministerija) įgyvendinimo finansiniai duomenys pagal uždavinius (eurais)

Uždaviniai	Deklaruotų išlaidų suma	
	Iš viso:	Deklaruotas EK viešasis įnašas
1 uždavinys: <i>„Didinti darbuotojų ir įmonių prisitaikymą prie rinkos poreikių“</i>	193.068.536,05	168.879.913,44
2 uždavinys: <i>„Skatinti gyventojų užimtumą ir dalyvavimą darbo rinkoje“</i>	284.339.595,47	272.552.123,03
3 uždavinys: <i>„Skatinti socialinę aprėptį“</i>	57.118.274,04	57.118.274,04
Iš viso:	534.526.405,56	498.550.310,51

C DALIS: PARAMA PAGAL TIKSLINES GRUPES

15 lentelė. Informacija apie projektų dalyvius (2007–2016 m.)

Projektų dalyvių vertinimo kriterijus	Projektų dalyvių skaičius			
	Asmenų, pradėjusių dalyvauti projektų veiklose per ataskaitinį laikotarpį, skaičius		Asmenų, baigusių dalyvauti projektų veiklose per ataskaitinį laikotarpį, skaičius	
	Moterys	Vyrai	Moterys	Vyrai
1	2	3	4	5
Bendras projektų dalyvių skaičius	331 008	246 741	328 044	243 780
Projektų dalyvių suskirstymas pagal amžių				
Vaikai iki 14 m.	449	333	438	322
Jauni žmonės (15-24 m.)	52 881	57 596	50 793	55 752
Vidutinio amžiaus žmonės (25–44 m.)	137 968	98 791	137 403	97 976
Vidutinio amžiaus žmonės (45–54 m.)	89 172	55 522	88 984	55 336
Vyresnio amžiaus žmonės (55-64 m.)	41 488	30 183	41 393	30 090
Vyresni nei 65 m. žmonės	9 050	4 316	9 033	4 304
Projektų dalyvių suskirstymas pagal statusą darbo rinkoje				
Dirbantys asmenys (bendras dirbančių asmenų skaičius, įskaitant savarankiškai dirbančiuosius),	173 288	97 117	170 352	94 192
iš jų savarankiškai dirbantys	9 340	6 388	9 211	5 928
Bedarbiai (bendras bedarbių skaičius, įskaitant ilgalaikius bedarbius),	139 117	134 595	139 114	134 578
iš jų – ilgalaikiai bedarbiai	51 684	47 266	51 617	47 223
Ekonomiškai neaktyvūs asmenys (bendras ekonomiškai neaktyvių asmenų skaičius, įskaitant studijuojančius, besimokančius ar išėjusius į pensiją, nutraukusius verslą, visiškai neįgalius asmenis, dirbančius namų ūkyje ar kt.)	18 603	15 029	18 578	15 010
iš jų – ekonomiškai neaktyvūs asmenys, kurie studijuoja ar mokosi	4 682	4 466	4 676	4 462
Projektų dalyvių suskirstymas pagal pažeidžiamas grupes, laikantis nacionalinių taisyklių				
Mažumos	9 673	4 511	9 612	4 336
Migrantai	332	365	329	339
Neįgalieji	23 078	17 108	23 075	17 105
Nuteistieji ir paleisti iš laisvės atėmimo vietų asmenys	682	8 481	680	8 480
Asmenys, sergantys priklausomybės nuo psichoaktyvių medžiagų ligomis	1 063	2 708	1 041	2 683
Kiti socialinės atskirties ir socialinės rizikos asmenys	58 899	43 857	56 070	41 084
Asmenys, nepriklausantys socialinės atskirties ir socialinės rizikos grupėms	241 143	186 580	241 099	171 089
Projektų dalyvių suskirstymas pagal turimą išsilavinimą				
Aukštasis mokslas (pagrindinės, vientisosios, specialios profesinės, magistratūros, doktorantūros, meno aspirantūros, rezidentūros studijos) (ISCED 5 ir 6 lygiai)	149 451	66 386	149 262	66 298

Projektų dalyvių vertinimo kriterijus	Projektų dalyvių skaičius			
	Asmenų, pradėjusių dalyvauti projektų veiklose per ataskaitinį laikotarpį, skaičius		Asmenų, baigusių dalyvauti projektų veiklose per ataskaitinį laikotarpį, skaičius	
	Moterys	Vyrai	Moterys	Vyrai
Aukštojo mokslo laipsnio nesuteikiantis išsilavinimas baigus vidurinę mokyklą (4 pakopos profesinis mokymas) (ISCED 4 lygis)	61 402	46 702	61 221	46 280
Aukštesnysis vidurinis (antros ir trečios pakopos profesinis mokymas) išsilavinimas (ISCED 3 lygis)	83 004	81 292	81 197	79 617
Pradinis ar žemesnysis vidurinis (pagrindinis ar pirmos pakopos pagrindinis profesinis mokymas) išsilavinimas (ISCED 1 ir 2 lygiai)	35 459	50 806	35 294	50 625
Ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas (ISCED 0 lygis)	648	630	631	612
Asmenys, nepriklausantys nė vienai iš pirmiau nurodytų kategorijų	1 045	926	439	348

2007–2015 m. į pagal ŽIPVP 1 prioritetą remiamas veiklas įsitraukė 577 749 dalyviai, iš kurių 99 proc. projektų veiklas sėkmingai baigė. Įsitraukusiųjų skaičius atskirais metais kito priklausomai nuo intervencijų intensyvumo, t. y. didžiausias pradėjusių dalyvauti projektų veiklose asmenų skaičius buvo 2010–2012 m., kai 1 prioriteto priemonių įgyvendinimo intensyvumas buvo didžiausias. Tokios pačios tendencijos pastebėtos ir vertinant projektuose dalyvauti baigusiu asmenų skaičių. Jos buvo būdingos visoms amžiaus kategorijoms – tik jaunų žmonių grupėje (15–24 m.) asmenų, pradėjusių ir baigusiu dalyvauti projektų veiklose laikotarpio pabaigoje, nemažėjo taip ženkliai, nes nuo 2014 m. sausio 1 d. buvo pradėta įgyvendinti „Jaunimo garantijų iniciatyva“.

Didesnę dalį projektų veiklas baigusiu asmenų sudarė moterys (57 proc.), o tai apytikriai atspindi moterų ir vyrų skaičiaus santykį šalies gyventojų tarpe (54 proc. / 46 proc.). Vertinant pagal amžiaus grupes, daugiausiai projektų veiklas baigusiu buvo vidutinio amžiaus žmonių (25–44 m. ir 45–54 m.), kurie turėjo aukštąjį (ISCED 5 ir 6 lygiai) arba aukštesnįjį išsilavinimą (ISCED 3 lygis). Nagrinėjant gyventojų užimtumą pagal skirtingas amžiaus grupes, matyti, kad ekonominė krizė labiausiai paveikė jaunimą. Jaunimo nedarbo lygis Lietuvoje 2010 m. buvo išaugęs daugiau nei 4 kartus lyginant su 2007 m., todėl šios tikslinės grupės integracijos į darbo rinką problemos aktyviai buvo sprendžiamos įgyvendinant įvairias 2007–2013 m. ES struktūrinių fondų intervencijas. Pavyzdžiui, 2010 m. buvo parengta nauja ilgalaikė jaunimo politikos strategija, įmonėms suteiktos lengvatos mokesčiams samdant ką tik studijas baigusiuosius, investuojama į su jaunimu dirbančių specialistų tobulinimą. Taip pat pradėtas skatinti jaunimo verslumo ugdymas, o, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenimis, labiausiai paramos pagal priemonę „Verslumo skatinimas“ galimybėmis pasinaudojusi tikslinė grupė buvo jaunimas.⁶¹ Galima teigti, kad didesnę jaunimo dalyvavimą projektuose nulėmė specialūs su jaunimo užimtumo skatinimu susiję veiksmai ir prioriteto teikimas šiai tikslinei grupei, įgyvendinant Lietuvos darbo biržos projektus.

⁶¹ UAB „ESTEP Vilnius“, 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos poveikio užimtumui ir kitiems Lietuvos ūkio makroekonominiais rodikliais vertinimas, 2016 m.

Vertinant projektų dalyvius pagal statusą darbo rinkoje, matyti, kad didžioji dalis projektų veiklas 2007–2016 m. baigusiu asmenų buvo bedarbiai (273 692 asmenys arba 48 proc. visų projektus baigusiu dalyvių). Kilus ekonominei krizei, didžioji dalis 1 prioriteto lėšų buvo skirta būtent įdarbinimo ir užimtumo iniciatyvoms ir nukreipta aktyvioms darbo rinkos politikos priemonėms įgyvendinti. Planuojant bedarbiams skirtus veiksmus, kurie buvo įgyvendinami pagal priemonę „Ieškančių darbo asmenų integracija į darbo rinką“, buvo daugiausiai vadovaujamosi Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymu. Jame yra apibrėžtos bedarbių grupės, susiduriančios su didžiausiais ekonominiais ir socialiniais sunkumais, kurioms ir buvo skirtos aktyvios darbo rinkos politikos priemonės. Smauresni prioritetai, susiję su papildomomis tikslinėmis grupėmis, nebuvo numatyti.⁶² 46 proc. projektų veiklas baigusiu dalyvių buvo dirbantys asmenys, kurių didžiąją dalį taip pat sudarė moterys. Šios tikslinės grupės atstovai dalyvavo priemonėse, pagal kurias buvo organizuojami mokymai viešojo sektoriaus darbuotojams, įmonių ir organizacijų atstovams, pavyzdžiui, „Žmogiškųjų išteklių tobulinimas viešajame sektoriuje“, „Socialinio dialogo skatinimas“, „Žmogiškųjų išteklių tobulinimas įmonėse“, „Sveikatos specialistų, prisidedančių prie sergamumo ir mirtingumo nuo pagrindinių neinfekcinių ligų mažinimo, kvalifikacijos kėlimas“, „Žmogiškieji ištekliai INVEST LT+“ ir kt.

Daug dėmesio buvo skirta žemesnio išsilavinimo, ypač socialinę atskirtį patiriančių asmenų integracijai skirtoms intervencijoms. Vertinant pagal intervencijose dalyvavusių pažeidžiamų grupių atstovų skaičių, matyti, kad daug projektų veiklose dalyvavusių ir jas pabaigusiu asmenų priklausė neįgaliųjų tikslinei grupei – 40 180 asmenys arba 7 proc. visų projektų veiklas užbaigusiu asmenų. Paminėtina, kad ataskaitiniu laikotarpiu pagal 1 prioriteto priemones įgyvendintuose projektuose dalyvavusių neįgaliųjų skaičius sudarė apie 16 proc. viso Lietuvoje užfiksuoto neįgaliųjų skaičiaus. Projektus pabaigusiu mažumų atstovų skaičius siekė 13 948 asmenis arba 2,4 proc. visų projektus baigusiu dalyvių, nuteistųjų ar paleistų iš įkalinimo vietų asmenų skaičius – 9 160 (1,6 proc.), priklausomybės nuo psichoaktyviųjų medžiagų ligomis sergančių asmenų skaičius – 3 724 (0,65 proc.). Paminėtina, kad tarp projektuose dalyvavusių ir juos pabaigusiu pastarųjų dviejų tikslinių grupių atstovų dominavo vyrai⁶³. Pažeidžiamų asmenų dalyvavimo projektuose intensyvumas per visą laikotarpį buvo tolygus ir sudarė apie 30 proc. visų projektų veiklose dalyvavusių asmenų.

Socialinės rizikos ir socialinę atskirtį patiriančių asmenų integracijai buvo skirta pagal 1 prioriteta įgyvendinta priemonė „Socialinės rizikos ir socialinę atskirtį patiriančių asmenų integracija į darbo rinką“. Šioje priemonėje dalyvavo daugiau žemesnį išsilavinimą turinčių asmenų (daugiausiai su ISCED 1–3 lygiais). Priemonės lygiu buvo akcentuojamas integracijos į darbo rinką aspektas, bet projektų lygiu pirmiausiai buvo atsižvelgiama į socialinių įgūdžių atkūrimo poreikius. Darbo įgūdžiams suformuoti skirtos veiklos buvo pradėdamos vykdyti tik po to, kai būdavo pasiekiamas bent minimalus socialinių įgūdžių atkūrimo tikslas.⁶⁴

D DALIS: KOKYBINĖ ANALIZĖ

1 uždavinys: Didinti darbuotojų ir įmonių prisitaikymą prie rinkos poreikių

⁶² Vėl „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ (ESTEP), ES struktūrinės paramos poveikio gyvenimo kokybei, skurdo ir socialinės atskirties mažinimui Lietuvoje vertinimas, 2014 m.

⁶³ Intervencijos buvo skirtos tikslinėms grupėms, kuriose dominuoja vyrai. 2015-01-01 Lietuvoje buvo 7582 nuteistų laisvės atėmimu asmenų, tuo tarpu iš jų moterų buvo tik 252, kas sudaro 3 proc. visų nuteistųjų skaičiaus (www.ird.lt ir www.kaldep.lt informacija). Panaši padėtis yra ir su priklausomybe nuo psichotropinių medžiagų ligomis sergančiais asmenimis - narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimas labiau paplitęs tarp vyrų nei tarp moterų (www.ntakd.lrv.lt).

⁶⁴ Vėl „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ (ESTEP), ES struktūrinės paramos poveikio gyvenimo kokybei, skurdo ir socialinės atskirties mažinimui Lietuvoje vertinimas, 2014 m.

ŽIPVP 1 prioriteto 1 uždavinys buvo skirtas investicijoms į darbo jėgos įgūdžių ir kompetencijų tobulinimą, siekiant padidinti darbo jėgos našumą, jos kuriamą pridėtinę vertę bei gebėjimą prisitaikyti prie greitai kintančių rinkos poreikių. 2007–2013 m. buvo vykdoma 14 priemonių⁶⁵. Pagal priemones baigti įgyvendinti 405 projektai, 1 projektas⁶⁶ nėra baigtas dėl negražinto avanso.

Įgyvendinat šį uždavinį, buvo finansuojamas žmogiškųjų išteklių tobulinimas įmonėse ir viešajame sektoriuje (vykdomi darbuotojų ir vadovų mokymai), remiamas socialinis dialogas ir įmonių socialinės atsakomybės iniciatyvos, finansuojami šeimos ir darbo išipareigojimų derinimui skirti veiksmai, remiamas kompiuterinio raštingumo įgūdžių ugdymas, taip pat finansuojamos paskolos verslumui skatinti ir šia priemone pasinaudojusiu asmenų darbo užmokesčio subsidijavimas.

Atsižvelgiant į pasiektas ŽIPVP 1 prioriteto 1 uždavinio produkto ir rezultato rodiklių reikšmes, galima teigti, kad ŽIPVP 1 prioriteto 1 uždavinys sėkmingai įgyvendintas. Rodikliams pasiekti panaudota (deklaruotina) lėšų suma sudaro 193 170 868,21 eurų. Tai mažesnė lėšų suma nei buvo suplanuota projektų finansavimo ir administravimo sutartyse – 193 355 856,70 eurų. Lyginant rodiklių pasiekimus su panaudotomis lėšomis – rodikliai pasiekti aukštesni, o lėšų panaudota mažiau dėl konkurencijos mokymo paslaugų rinkoje, kuri sudaro galimybes už mažiau lėšų pakelti kvalifikaciją didesniai specialistų skaičiui.

Produkto rodiklių pasiekimas

Mokymai buvo viena pagrindinių veiklų, vykdytų daugelio šio uždavinio priemonių įgyvendinimo metu. Produkto rodiklio „**Mokymuose dalyvavusių asmenų skaičius**“⁶⁷ pasiekta reikšmė (235733) beveik 18 proc. viršijo ŽIPVP tikslą (200000), o su šiuo rodikliu susijusio dalinio rodiklio „**Iš jų mokymuose, suteikiančiuose bei tobulinančiuose profesinę kvalifikaciją, specialiąsias profesines žinias bei įgūdžius**“⁶⁸ pasiekta reikšmė (123428) taip pat 23 proc. viršijo ŽIPVP tikslą (100000). Didesnis nei planuota mokymų dalyvių skaičius buvo užfiksuotas dėl didesnio nei planavo patys projektų vykdytojai asmenų įtraukimo į mokymus. Pagal priemones, kurių tikslinė grupė buvo savo kvalifikaciją tobulinantys dirbantys asmenys, organizuotuose mokymuose dalyvavusių asmenų skaičius buvo didesnis dėl dalyvių motyvacijos ir siekio gilinti profesines žinias (pavyzdžiui, sveikatos sektoriaus darbuotojų mokymuose dalyvavo 29 proc. daugiau asmenų nei planuota projektų sutartyse). Paminėtina, kad projektuose

⁶⁵ „Žmogiškųjų išteklių tobulinimas įmonėse“, „Socialinio dialogo skatinimas“, „Įmonių socialinė atsakomybė“, „Šeimos ir darbo išipareigojimų derinimas“, „Emigrantų iš Lietuvos sugrįžimo skatinimas“, „Žmogiškųjų išteklių tobulinimas viešajame sektoriuje“, „Kompiuterinio raštingumo įgūdžių ugdymas“, „Verslumo skatinimas“, „Kaimo vietovių darbo jėgos persiorientavimas iš žemės ūkio į kitas veiklas“, „Sveikatos specialistų, prisidedančių prie sergamumo ir mirtingumo nuo pagrindinių neinfekcinių ligų mažinimo, kvalifikacijos kėlimas“, „Žmogiškieji ištekliai INVEST LT+“, „Subsidijos verslumui skatinti“, „Socialinių paslaugų įstaigų darbuotojų kompetencijų ugdymas“, „Darbo ir šeimos išipareigojimų derinimas: integralios pagalbos plėtra“.

⁶⁶ Pagėgių savivaldybės socialinių paslaugų centro projektas Nr. VP1-1.1-SADM-04-K-01-055.

⁶⁷ Šio rodiklio siekė 12 ŽIPVP 1 prioriteto 1 uždavinio priemonių - „Žmogiškųjų išteklių tobulinimas įmonėse“, „Socialinio dialogo skatinimas“, „Įmonių socialinė atsakomybė“, „Šeimos ir darbo išipareigojimų derinimas“, „Žmogiškųjų išteklių tobulinimas viešajame sektoriuje“, „Kompiuterinio raštingumo įgūdžių ugdymas“, „Verslumo skatinimas“, „Kaimo vietovių darbo jėgos persiorientavimas iš žemės ūkio į kitas veiklas“, „Sveikatos specialistų, prisidedančių prie sergamumo ir mirtingumo nuo pagrindinių neinfekcinių ligų mažinimo, kvalifikacijos kėlimas“, „Žmogiškieji ištekliai INVEST LT+“, „Socialinių paslaugų įstaigų darbuotojų kompetencijų ugdymas“, „Darbo ir šeimos išipareigojimų derinimas: integralios pagalbos plėtra“.

⁶⁸ Šio rodiklio siekė 5 ŽIPVP 1 prioriteto 1 uždavinio priemonės - „Žmogiškųjų išteklių tobulinimas įmonėse“, „Žmogiškųjų išteklių tobulinimas viešajame sektoriuje“, „Kaimo vietovių darbo jėgos persiorientavimas iš žemės ūkio į kitas veiklas“, „Sveikatos specialistų, prisidedančių prie sergamumo ir mirtingumo nuo pagrindinių neinfekcinių ligų mažinimo, kvalifikacijos kėlimas“, „Socialinių paslaugų įstaigų darbuotojų kompetencijų ugdymas“.

pakankamai dažnai būdavo sutaupomų lėšų, kurios būdavo panaudojamos papildomų darbuotojų apmokymui.

Produkto rodiklio „**Asmenų/įmonių, pasinaudojusių finansų inžinerijos priemone, skaičius**“ pasiekta reikšmė (1266), kaip ir buvo prognozuota ŽIPVP įgyvendinimo ataskaitoje už 2014 m., viršijo ŽIPVP tikslą (1200).

Rezultato rodiklių pasiekimas

Rezultato rodiklis „**Sėkmingai baigusių mokymus dalyvių skaičius (įgyti kvalifikacijos ar neformalaus mokymo kursų baigimo pažymėjimai)**“ buvo pasiektas ir viršytas beveik 26 proc., kai sėkmingai mokymus baigė 226383 asmenys (ŽIPVP tikslas 180000). Su finansų inžinerijos priemone pasinaudojusių asmenų ir įmonių skaičiaus produkto rodikliu susijusio rezultato rodiklio „**Sukurta naujų darbo vietų (skaičius)**“ pasiekta reikšmė (3580) ženkliai viršijo ŽIPVP tikslą (1000). Tai parodo, kad mikropaskolų teikimas per Verslumo skatinimo fondą buvo rezultatyvus ir svariai prisidėjo prie naujų darbo vietų kūrimo. Pažymėtina, kad priemonė „Subsidijos verslumui skatinti“ padidino Verslumo skatinimo fondo patrauklumą bei šio fondo teikiamas paskolas (daugiau žr. skyriuje „9. JEREMIE įgyvendinimas“). Paminėtina, kad pagal priemonę „Verslumo skatinimas“ specifinis dėmesys buvo skiriamas keturioms tikslinėms grupėms (jaunimui, pagyvenusiems asmenims, bedarbiams ir neįgaliesiems), kurių situacija ekonominio nuosmukio laikotarpiu buvo prasta. Verslumo skatinimui skirta priemonė buvo vienintelė iš finansų inžinerijos būdu vykdomų priemonių, tikslingai orientuota į prioritetinę grupę, kuriai priklausė įvairių socialinės rizikos grupių asmenys.

Atkreiptinas dėmesys, kad dviejų rezultato rodiklių – „**Įgytų žinių, gebėjimų pritaikomumas darbo vietoje po 6 mėn. po mokymų (proc.)**“ ir „**Įmonių, kurios organizuoja savo darbuotojams tęstinio mokymo kursus, dalis (proc.), iš jų SVV įmonės (proc.)**“ – pasiekimo reikšmės buvo apskaičiuotos pasitelkiant ekspertų pagalbą⁶⁹.

Atlikus tyrimą, apskaičiuota, kad rezultato rodiklio „**Įgytų žinių, gebėjimų pritaikomumas darbo vietoje po 6 mėn. po mokymų (proc.)**“⁷⁰ tarpinė (2013 m.) ir galutinė (2015 m.) reikšmė atitinkamai siekia 51,3 proc. ir 59,1 proc. Nors mokymų dalyviai taiko mažesnę dalį įgytų žinių ir gebėjimų nei ŽIPVP užsibrėžtas tikslas (75 proc.), tai, tyrimą atlikusių ekspertų vertinimu, nesumažina mokymų svarbos ir įtakos mokymų dalyviams dėl kelių priežasčių. Pirma, didelė dalis interviu metu apklaustų respondentų nurodė, kad jiems buvo labai sunku tiksliai (t. y. procentine išraiška) įvertinti kokią dalį įgytų žinių ir gebėjimų jie taiko savo darbe, todėl atsakymai į šį apklausų klausimą galėjo būti ne visai tikslūs. Antra, minėta ŽIPVP reikšmė buvo suplanuota neturint ankstesnės šio rodiklio apskaičiavimo patirties, o tai galėjo lemti per daug ambicingus tikslus. Šiame kontekste svarbu pažymėti ir tai, kad ekspertai apskaičiavo, kokia dalis mokymų dalyvių taikė per mokymus įgytas žinias ir gebėjimus. Tiek tarpinis (2013 m.), tiek galutinis (2015 m.) rodiklio pasiekimo lygis yra labai aukštas: įgytas žinias ir gebėjimus atitinkamai taikė 87,7 proc. ir 92,0 proc. respondentų. Tai rodo, kad maždaug 9 iš 10 mokymus baigusių dalyvių savo darbo vietoje taiko per mokymus įgytas žinias ir gebėjimus. Ekspertų vertinimu, ši rodiklio formuluoatė tiksliau atspindi per mokymus įgytų žinių taikymo mastą.

⁶⁹ VŠĮ „Viešosios vadybos ir politikos instituto“ atliktas tyrimas „Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 1 prioriteto „Kokybiškas užimtumas ir socialinė aprėptis“ 1 uždavinio „Didinti darbuotojų ir įmonių prisitaikymą prie rinkos poreikių“ įgyvendinimo rodiklių apskaičiavimo metodikos parengimas ir tarpinio (2013 m.) bei galutinio (2015 m.) rezultato pasiekimo apskaičiavimo paslaugos“

⁷⁰ Rodikliui aktualios 5 ŽIPVP 1 prioriteto 1 uždavinio priemonės: „Žmogiškųjų išteklių tobulinimas įmonėse“, „Žmogiškųjų išteklių tobulinimas viešajame sektoriuje“, „Sveikatos specialistų, prisidedančių prie sergamumo ir mirtingumo nuo pagrindinių neinfekcinių ligų mažinimo, kvalifikacijos kėlimas“, „Žmogiškieji ištekliai INVEST LT+“, „Socialinių paslaugų įstaigų darbuotojų kompetencijų ugdymas“.

Rezultato rodiklio „**Įmonių, kurios organizuoja savo darbuotojams tęstinio mokymo kursus, dalis (proc.), iš jų SVV įmonės (proc.)**“⁷¹ pasiektos reikšmės viršijo ŽIPVP užsibrėžtus tikslus. Tęstinius mokymus savo darbuotojams organizavo 68 proc. įmonių (ŽIPVP tikslas 60 proc.), tarp kurių 87 proc. buvo SVV įmonės (ŽIPVP tikslas 80 proc.). Palyginti su tarpinėmis (2013 m.) reikšmėmis, tęstinius mokymus organizuojančių įmonių dalis šiek tiek sumažėjo. Atsižvelgiant į faktiškai pasiektas reikšmes, galima teigti, kad tęstinių mokymų organizavimo lygis ESF paramą gavusiose įmonėse yra gana aukštas. Svarbu pažymėti, kad ekspertai, atlikę tyrimą, padarė išvadą, kad nepaisant gana aukštų rodiklio reikšmių ir mokymų naudos, tyrimo metu atliktos apklausos duomenys rodo, kad, pasibaigus ESF projektams, tęstinių mokymų organizavimo lygis įmonėse, palyginti su buvusiu iki ESF projektų įgyvendinimo lygiu, beveik nepasikeitė. Kita vertus, ekspertų teigimu, tai nereiškia, kad ESF parama neturėjo įtakos paramą gavusioms įmonėms. Tikėtina, kad ES parama padėjo išlaikyti gana aukštą tęstinių mokymų organizavimo įmonėse lygį ekonominio nuosmukio laikotarpiu, kai įmonių finansinės galimybės organizuoti mokymus savo darbuotojams buvo sumažėjusios. Remiantis apklausos duomenimis, per 56 proc. įmonių teigė, kad be ES paramos būtų organizavusios mažesnės apimties mokymus, o trečdalis – kad išvis nebūtų organizavusios mokymų. Taigi, ekspertų teigimu, tikėtina, kad be ESF paramos įmonės būtų organizavusios mažiau ir mažesnės apimties mokymų. Taip pat svarbu akcentuoti, kad apklausos respondentai išskyrė dvi pagrindines priežastis, ribojančias tęstinių mokymų organizavimą. Pirmą, mokymų poreikis buvo patenkintas per anksčiau organizuotus mokymus. Be to, galutinio rezultatų vertinimo apklausos metu kai kurios įmonės buvo ką tik pabaigusios vykdyti ESF mokymų projektus, todėl nurodė, kad praėjo per mažai laiko naujiems mokymo poreikiams susiformuoti. Kita svarbi priežastis, kurią nurodė beveik pusė apklaustų tęstinių mokymų neorganizuojančių įmonių, buvo lėšų trūkumas, ypač krizės laikotarpiu.

Apibendrinant galima teigti, kad ŽIPVP 1 prioriteto 1 uždavinys sėkmingai įgyvendintas. Nepaisant to, kad nepilnai pasiektos rezultato rodiklio „Igytų žinių, gebėjimų pritaikomumas darbo vietoje po 6 mėn. po mokymų (proc.)“ ŽIPVP suplanuotos reikšmės, visi kiti 1 uždavinio produkto ir rezultato rodikliai, atsižvelgiant į faktiškai pasiektas reikšmes, pasiekti ir viršijo ŽIPVP suplanuotas reikšmes.

Investicijų poveikis

Pažymėtina, kad ŽIPVP 1 prioriteto 1 uždavinio įgyvendinimas prisidėjo prie dalies **strateginio konteksto rodiklių** reikšmių (žr. 12 lentelę „*Strateginiai konteksto rodikliai, kuriems turėjo įtakos 1 prioriteto įgyvendinimas*“), nustatytų ŽIPVP, pasiekimo. Pavyzdžiui, šio uždavinio įgyvendinimas iš dalies prisidėjo prie strateginio konteksto rodiklio „*Darbo jėgos (15–64 m.) aktyvumo lygis*“ augimo, kuris per programos įgyvendinimo laikotarpį išaugo 6,2 proc. punkto. Investicijos į žmogiškuosius išteklius gerino tikslinių grupių galimybes įsidarbinti, rėmė laikiną užimtumą, taip pat per Verslumo skatinimo fondą tiesiogiai kūrė naujas darbo vietas, tokiu būdu paskatino didesnę, nei būtų buvęs be investicijų, užimtųjų skaičių. Kita vertus, darbo jėgos aktyvumo lygio augimui daugiausiai įtakos turėjo dėl ekonominės krizės išaugęs bedarbių skaičius – dėl įvairių priežasčių, tokių, kaip ekonomikos krizė, prievolės mokėti privalomo sveikatos draudimo mokesčių reglamentavimo pokyčiai, suaktyvėjo bedarbių registracija darbo biržoje.

Pagal ŽIPVP 1 prioriteto 1 uždavinį įgyvendintos priemonės prisidėjo ir prie rodiklio „*Bendras gyventojų (15–64 m.) užimtumo lygis*“ įgyvendinimo. Šio rodiklio reikšmė, lyginant 2007 m. ir 2015 m. duomenis, paaužo 2,2 proc. punkto ir paskutiniaisiais programos įgyvendinimo metais sudarė 67,2 proc. Intervencijos teigiamai veikė ir rodiklį „*Moterų užimtumo lygis*“, kuris

⁷¹ Rodikliui aktualios 2 ŽIPVP 1 prioriteto 1 uždavinio priemonės: „Žmogiškųjų išteklių tobulinimas įmonėse“, „Žmogiškųjų išteklių tobulinimas įmonėse“.

per programos įgyvendinimo laikotarpį paaugo 4,5 proc. punkto ir 2015 m. siekė 66,5 proc. Pavyzdžiui, priemonės „Šeimos ir darbo įsipareigojimų derinimas“ bei „Darbo ir šeimos įsipareigojimų derinimas: integralios pagalbos plėtra“ sudarė sąlygas moterims, kurios daugiausiai prižiūri vaikus arba senyvo amžiaus šeimos narius, sugrįžti ir integruotis į darbo rinką. Vis dėlto vertinimuose nurodoma, kad ES investicijos šiam rodikliui darė tik ribotą poveikį, o labiausiai jis priklausė nuo ekonomikos ciklo.⁷²

Panašios išvados vertinimuose daromos ir nagrinėjant strateginio konteksto rodiklio „*Pagyvenusių asmenų (55–64 m.) užimtumo lygis*“ pasiekimą, nurodant, kad didžiausią įtaką rodikliui darė būtent ekonominė situacija šalyje. Pagyvenusių asmenų užimtumo lygis 2005 m. siekė beveik 50 proc., o 2015 m. išaugo iki 60,4 proc. ir suplanuotą rodiklio tikslo reikšmę viršijo maždaug 8 proc. punktais. Prie pagyvenusių asmenų užimtumo didinimo mikrolygiu prisidėjo priemonė „Verslumo skatinimas“, pagal kurią iki 2015 m. pabaigos pagyvenusiems asmenims (vyresniems nei 50 proc.), kurie išskirti kaip viena iš keturių prioritetinių grupių, buvo išduota apie 16 proc. visų paskolų. Rodikliui įtakos turėjo ir priemonė „Kompiuterinio raštingumo įgūdžių ugdymas“, pagal kurią vyresnio amžiaus asmenims, dažniau patiriantiems skaitmeninę atskirtį, taip pat buvo teikiama pirmenybė atrenkant mokymų dalyvius. Šios priemonės įgyvendinimas bent iš dalies prisidėjo prie skaitmeninės atskirties mažinimo ir vyresnio amžiaus asmenų, kurie neretai patiria diskriminaciją darbo rinkoje, geresnių galimybių išlikti darbo vietoje arba įsidarbinti sudarymo.⁷³ Visgi pagrindinė šio rodiklio pokyčio (didėjimo) priežastis yra reguliacinė aplinka. Nuo 2001 m. Lietuvoje buvo pradėta vykdyti pensijų reforma, skatinanti gyventojus ilgiau pasilikti darbo rinkoje. 2011 m. birželio 9 d. priimtu valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo pakeitimu pensijos amžius moterims ir vyrams buvo padidintas ir suvienodintas: nuo 2012 m. sausio 1 d. kasmet pensijos amžius moterims yra ilginamas 4 mėn., vyrams – 2 mėn., kol pasieks 65 m. tikslą.⁷⁴

Taip pat paminėtinas rodiklis „*Vyrų ir moterų atlyginimų lygio skirtumas*“, prie kurio pasiekimo nežymiai galėjo prisidėti šviečiamosios veiklos lyčių lygybės temomis, kurios buvo integruotos į dalį 1 uždavinio priemonių. Rodiklio siektina reikšmė ŽIPVP buvo nustatyta mažiau kaip 10 proc., tačiau 2015 m. suplanuotas tikslas dar nebuvo įgyvendintas, o vyrų ir moterų atlyginimų skirtumas sudarė apie 14,8 proc. Paminėtina, kad rengiant veiksmų programas atotrūkis tarp vyrų ir moterų atlyginimų buvo dar didesnis ir siekė 16 proc. Šiame kontekste paminėtinas UAB BGI Consulting atliktas „Lyčių lygybės mokymų ir proaktyvių veiksmų, organizuotų įgyvendinant 2007–2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos I prioriteto priemones, efektyvumo, rezultatyvumo ir poveikio vertinimas“, kuriame padaryta išvada, kad lyčių lygybės mokymų ir kitų proaktyvių veiksmų poveikis tiek asmeniniu, tiek įmonės / organizacijos lygiu buvo labai skirtingas skirtingose priemonėse. Priemonėse, skirtose įmonių darbuotojų kvalifikacijos tobulinimui, mokymų ir kitų proaktyvių veiksmų poveikis asmeniniu lygiu buvo nedidelis, o pokyčiai lyčių lygybės kontekste, projektų dalyvių teigimu, įmonėse neįvyko. Priemonės „Socialinio dialogo skatinimas“ atveju įgyvendintos lyčių lygybės skatinimo veiklos taip pat turėjo nedidelį poveikį, tačiau šios veiklos paskatino arba iš dalies paskatino pokyčius lyčių lygybės kontekste juos įgyvendinusiose organizacijose⁷⁵. Kituose

⁷² UAB „PPMI Group“ ir VšĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas“, ES struktūrinės paramos poveikio horizontalaus prioriteto „Lyčių lygybė ir nediskriminavimas“ įgyvendinimui vertinimas

⁷³ UAB „PPMI Group“ ir VšĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas“, Žmogiškųjų išteklių plėtros ir socialinės sanglaudos sričių būklės analizės ir perspektyvų 2014–2020 m. parengimo vertinimas, 2013 m.

⁷⁴ UAB „ESTEP Vilnius“, 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos poveikio užimtumui ir kitiems Lietuvos ūkio makroekonominiais rodikliams vertinimas, 2016 m.

⁷⁵ UAB „ESTEP Vilnius“, 2007–2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos priemonės „Socialinio dialogo skatinimas“ poveikio, efektyvumo ir sukurtų rezultatų vertinimas, 2016 m.

vertinimuose⁷⁶ nurodoma, kad šis rodiklis labiau priklausė nuo bendrų ekonomikos tendencijų, kurios skatino moterų ir vyrų darbo užmokesčio konvergenciją, pavyzdžiui, sparčiau kilęs vyrų nedarbo lygis (ypač statybų sektoriuje, kai kilo ekonominė krizė), todėl moterų ir vyrų darbo užmokesčio atotrūkio mažėjimui investicijos į žmogiškuosius išteklius beveik jokios įtakos nedarė.

ŽIPVP 1 prioriteto 1 uždavinio intervencijos, skatinančios įmones investuoti į darbuotojų mokymąsi, prisidėjo prie strateginio konteksto rodiklio „25–64 m. gyventojų, per 4 paskutines savaites dalyvavusių švietimo ir profesinio mokymo veikloje, dalis“ įgyvendinimo, ypač ekonominės krizės laikotarpiu. Tačiau, lyginant 2007 m. ir 2015 m. rodiklio reikšmes (žr. 12 lentelę), matyti, kad žemas suaugusiųjų mokymosi lygis vis dar išlieka aktualia problema. Galima teigti, kad pagal ŽIPVP organizuoti darbuotojų mokymai (pavyzdžiui, pagal priemones „Kompiuterinio raštingumo įgūdžių ugdymas“, „Žmogiškųjų išteklių tobulinimas viešajame sektoriuje“, „Žmogiškųjų išteklių tobulinimas įmonėse“) prisidėjo išlaikant panašų mokymosi visą gyvenimą lygį, tačiau nepaskatino rodiklio pokyčių. Galima išskirti kelias tai lemiančias priežastis,⁷⁷ kurių pirmoji susijusi su tuo, jog pagal ŽIPVP priemones vykdomos intervencijos yra nesukuriančios tęstinio mokymosi kultūros, todėl jų poveikis trumpuoju laikotarpiu nepasireiškia. Šią kultūrą bandoma kurti per kito tipo intervencijas (pavyzdžiui, investicijos į jaunosios kartos ugdymo kokybę, ugdymo pradžios ankstinimas), kurių teigiamas poveikis mokymosi visą gyvenimą lygiui turėtų pasireikšti ilguoju laikotarpiu. Antroji priežastis susijusi su tuo, kad daug intervencijų buvo skirta aukštesnės kvalifikacijos darbuotojams mokytis, kurie ir taip mokosi daugiausia. Nekvalifikuotų ir žemesnės kvalifikacijos dirbančių asmenų, kurie sudaro daugiau negu pusę visos šalies darbo jėgos, mokymuisi iki šiol skirta nepakankamai dėmesio. Atsižvelgiant į 2007–2013 m. programavimo laikotarpio patirtį ir ES Tarybos rekomendacijas Lietuvai, 2014–2020 m. laikotarpiu planuojama išplėsti suaugusiųjų formalaus švietimo paklausos skatinimo veiklas, remiant konkrečių tikslinių grupių dalyvavimą. Pavyzdžiui, teikiant finansines paskatas dirbantiems asmenims, siekiantiems įgyti darbo rinkoje paklausią profesinę kvalifikaciją arba jos dalį; žemos kvalifikacijos ir nekvalifikuotiems asmenimis siekiant įgyti ar pakelti savo kvalifikaciją.

Gerosios praktikos pavyzdys

Projekto vykdytojas: Uždaroji akcinė bendrovė „Lazdijų vanduo“

Projekto pavadinimas: Vandens tiekimo įmonių darbuotojų mokymai

Projekto vertė: 429,2 tūkst. eurų

Projekto vykdytojui ir įgyvendinime dalyvavusiems partneriams (miestų vandentvarkos įmonėms) pagal Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymą ir Lietuvos Respublikos geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymą priskirtos geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų organizavimo funkcijos. Todėl projekto vykdytojas UAB „Lazdijų vanduo“ su 5 partneriais – UAB „Kupiškio vandenys“, Uždaroja akcine bendrove „Dzūkijos vandenys“, Uždaroja akcine bendrove „Kėdainių vandenys“, Uždaroja akcine bendrove „Kretingos vandenys“ ir Uždaroja akcine bendrove „Rokiškio vandenys“, jausdami poreikį plėsti savo veiklos ribas ir didinti veiklos našumą, užtikrinant teikiamų paslaugų kokybę ir dėl didėjančio dėmesio aplinkosaugai įgyvendino projektą „Vandens tiekimo įmonių darbuotojų mokymai“.

⁷⁶ UAB „BGI Consulting“, Europos Sąjungos struktūrinės paramos poveikio žmogiškųjų išteklių plėtrai vertinimas, 2015 m.; VšĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas“ ir UAB „PPMI Group“, ES struktūrinės paramos poveikio horizontalaus prioriteto „Lyčių lygybė ir nediskriminavimas“ įgyvendinimui vertinimas, 2014 m.

⁷⁷ UAB „BGI Consulting“, Europos Sąjungos struktūrinės paramos poveikio žmogiškųjų išteklių plėtrai vertinimas, 2015 m.

Atsižvelgiant į šią situaciją, projektu buvo siekiama pakelti aptarnavimo kokybę, užtikrinti tolygią vandens sistemų plėtrą bei efektyvią įmonių veiklą ir prisitaikyti prie rinkos pokyčių bei poreikių, keliant įmonės darbuotojų kvalifikaciją.

Įvertinus projekto dalyvių mokymų poreikį, dalyviai buvo supažindinti su geriamo vandens tiekimo ruošimo technologijomis, nuotekų valymo įrenginių valymo technologijomis, mokėsi, kaip dirbti su vandentvarkos programine įranga, taip pat mokėsi specializuotos anglų kalbos bei kompiuterinio raštingumo pagal patvirtintą ECDL programą.

Projekto tikslinė grupė – Projekto vykdytojo ir Partnerių įmonių darbuotojai: vadovai, administracijos darbuotojai ir darbuotojai – specialistai.

Projekto tikslas – apmokyti darbuotojus ir įgalinti juos naudotis naujais vandentiekio ir nuotekų valymo įrenginiais, informacinėmis sistemomis bei skatinti tolygią veiklos kokybinę ir kiekybinę plėtrą. Projekto metu taip pat vykdomi mokymai apie darbo teisę vandentvarkos įmonėse, aplinkos projektų valdymą, Europos standartų reikalavimus vandentvarkos sistemoms.

Įgyvendinus mokymus, naudos gavo ir juose dalyvavę įmonių darbuotojai, ir pačios įmonės:

- *nauda darbuotojams*: išaugo visų projekte dalyvaujančių bendrovių darbuotojų kvalifikacija, padidėjo darbuotojų motyvacija ir pasitenkinimas darbu, dalis darbuotojų, įgiję naujas kvalifikacijas, turi galimybę siekti aukštesnių karjeros pozicijų bendrovėse bei atlyginimo augimo;

- *nauda įmonėms*: įmonės, turėdamos aukštesnės kvalifikacijos darbuotojus, gauna tiesioginę naudą – geresnės kompetencijos atlikti konkretų darbą didina darbo efektyvumą, našumą, o taip pat ir įmonių konkurencingumą.

Visų projekte dalyvaujančių įmonių veiklos strategijose buvo numatytas nuolatinis tobulėjimas bei darbuotojų kompetencijų ugdymas. Nuolatinė technologinė plėtra, augantys rinkos poreikiai skatina įmones diegti tiek technologines, tiek vadybines inovacijas, o tam būtina nuolat kelti personalo kompetenciją. Projektas sėkmingai įgyvendintas siekiant projekte dalyvaujančių įmonių strateginių tikslų.

Projekto įgyvendinimo metu mokymuose sudalyvavo 422 asmenys (planuota 396 asmenys), iš jų mokymuose, suteikiančiuose ar tobulinančiuose profesinę kvalifikaciją, specialiąsias profesines žinias ir įgūdžius – 419 dalyvių (planuota 396 asmenys), sėkmingai baigė mokymus (įgijo kvalifikacijos ar neformaliojo mokymo kursų baigimo pažymėjimus) 422 asmenys (planuota 396 asmenys).

Apmokyti darbuotojai, taikydami atnaujintas žinias apie vandens sistemų valdymą, pakėlė gyventojų aptarnavimo kokybę, pagerino avarinių situacijų suvaldymo laiką ir metodus, užtikrino nepertraukiamą ir kokybišką vandens tiekimą. Įgytos vadybinės ir administracinės žinios padeda efektyviau planuoti vandens tiekimo ir vandenvalos įmonių veiklas, administruoti vandens tiekimo kainodarą, mokesčių rinkimus bei optimizuoti vandens tiekimo darbus. Dėl įgytų naujų ir atnaujintų turimų specializuotų žinių sparčiau vyksta įmonių kokybinė plėtra vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo srityje. Įgyvendinus projekto veiklas, rezultatai taip pat pastebimi kasdieniniame darbe: darbuotojai geba naudotis naujais vandentiekio ir nuotekų valymo įrenginiais, informacinėmis sistemomis, įgytos teisinės žinios apie darbo teisę vandentvarkos įmonėse, apie aplinkos projektų valdymą, Europos standartų reikalavimų žinojimas vandentvarkos sistemoje užtikrina efektyvesnę praktikoje kylančių klausimų sprendimą.

Projekto metu įgytos žinios pakėlė projekte dalyvaujančių darbuotojų kvalifikaciją, padidino darbuotojų motyvaciją ir pasitenkinimą darbu. Daug praktinių žinių ir įgūdžių projekto metu darbuotojai įgijo dalyvaujant veiklose su partneriais. Mokymuose dalyvavę darbuotojai ne tik pasikeitė praktinėmis žiniomis tarpusavyje, tačiau ir įgytomis žiniomis pasidalino su naujais ar mokymuose nedalyvavusiais įmonių darbuotojais.

2 uždavinys: Skatinti gyventojų užimtumą ir dalyvavimą darbo rinkoje

ŽIPVP 1 prioriteto 2 uždavinys buvo skirtas skatinti gyventojų užimtumą ir dalyvavimą darbo rinkoje. 2007–2013 m. buvo vykdomos 4 priemonės⁷⁸, pagal kurias buvo baigti įgyvendinti 24 projektai.

Įgyvendinat šį uždavinį, buvo finansuojamos aktyvios darbo rinkos politikos priemonės, neįgaliųjų profesinės reabilitacijos sistemos kūrimas, teikiama parama pirmajam darbui bei jaunimo užimtumo ir motyvacijos didinimas. Šio uždavinio svarba padidėjo dėl 2008 m. Lietuvą ištikusios ekonominės krizės. Pradėjus ŽIPVP 1 prioriteto 2 uždavinio įgyvendinimą, buvo planuota į aktyvias darbo rinkos politikos priemones įtraukti 42 tūkst. bedarbių, o galiausiai įtraukta net 245 tūkst. Siekiant prisitaikyti prie neplanuotų aplinkybių, buvo ne kartą koreguojami ir rodiklių bei finansavimo planai. Europos Komisijos požiūris bei lankstumas, atliekant ŽIPVP pakeitimus, leido susitarti dėl rodiklių naujų reikšmių ir operatyviai imtis priemonių situacijai darbo rinkoje stabilizuoti.

ŽIPVP 1 prioriteto 2 uždavinio įgyvendinimas buvo baigtas tuo metu, kai darbo rinkoje vyravo teigiamos tendencijos. Registruoto nedarbo rodikliai tolygiai mažėjo ir per 2015 metus vidutinis metinis registruotas nedarbas sumažėjo iki 9,1 proc., t. y. mažiausios reikšmės nuo ekonominio sunkmečio 2010 metais, kai registruotas nedarbas siekė 14,5 proc.

Per 2014 metus ilgalaikių bedarbių skaičius buvo stabilizuotas ir mažėjo 0,2 proc., o per 2015 metus ilgalaikių bedarbių sumažėjo jau 16 proc. (nuo 53 tūkst. iki 44,7 tūkst. asmenų). Tikėtina, kad proveržį pavyko pasiekti dėl 2014–2020 m. periodo ES investicijų projektų, skirtų bedarbių integracijai į darbo rinką, tačiau prie ilgalaikių bedarbių integracijos neabejotinai prisidėjo ir paskutinis 2007–2013 m. pagal priemonę „Ieškančių darbo asmenų integracija į darbo rinką“ įgyvendintas projektas „Išlik darbo rinkoje“, kuris buvo pabaigtas 2015 m. gruodžio 15 d. Šio projekto dėka į aktyvias darbo rinkos politikos priemones buvo įtraukta daugiau nei 5500 ilgalaikių bedarbių.

Produkto rodiklių pasiekimas

Pagal paskutinę ŽIPVP redakciją, įgyvendinant 2 uždavinio priemones, skirtas bedarbių integracijai į darbo rinką, buvo išsipareigota į aktyvias darbo rinkos politikos priemones įtraukti 211 400 bedarbių ir asmenų, kuriems gresia nedarbas, iš jų 171 000 – į remiamojo įdarbinimo priemones, o 40 400 – į profesinį mokymą. Baigus įgyvendinti projektus, **galutinis į remiamojo įdarbinimo priemonės įtrauktų asmenų skaičius siekė 196 491 (116 proc. ŽIPVP plano), o į profesinį mokymą – 46 864 (taip pat 116 proc. ŽIPVP plano).**

Produkto rodikliai pagal šį uždavinį buvo pasiekti ir viršyti, o prie to prisidėjo remiamų paslaugų populiarumas krizės laikotarpiu. Išaugus bedarbių skaičiui, į aktyvios darbo rinkos priemones pagal priemonę „Ieškančių darbo asmenų integracija į darbo rinką“ siunčiamų asmenų skaičius padidėjo.⁷⁹ Vertinant įgyvendintų priemonių mastą, galima daryti tokias pačias išvadas. Pavyzdžiui, 2008 m., pradėjus įgyvendinti aktyvios darbo rinkos politikos priemones, į remiamojo įdarbinimo programas įtrauktų bedarbių skaičius sudarė 0,8 proc. viso Lietuvoje tais metais registruotų bedarbių skaičiaus. 2009 m., prasidėjus ekonominei krizei, tokių asmenų skaičius išaugo jau iki 16 proc., o 2012 m. siekė net 21 proc. Lietuvoje tais metais registruotų bedarbių skaičiaus. Panaši situacija susiklostė ir su į profesinio mokymo programas nusiųstų bedarbių skaičiumi, kuris itin išaugo 2009 m. ir sudarė 8,5 proc. viso tais metais Lietuvoje užregistruotų bedarbių skaičiaus.

⁷⁸ ŽIPVP buvo suplanuotos iš viso 5 priemonės, įgyvendinančios šį uždavinį, bet vėliau nuspręsta neįgyvendinti atskiros priemonės „Neįgaliųjų profesinės reabilitacijos programų kūrimas ir įgyvendinimas, specialistų mokymas“.

⁷⁹ Všet „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ (ESTEP), ES struktūrinės paramos poveikio gyvenimo kokybei, socialinės atskirties ir skurdo mažinimui Lietuvoje vertinimas, 2014 m.

7 lentelė. Į profesinio mokymo ir neformalaus švietimo programas bei remiamo įdarbinimo priemonės įtrauktų bedarbių dalis nuo konkrečiais metais šalyje užfiksuoto bedarbių skaičiaus, proc.

Rodiklis	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
<i>Bedarbių skaičius šalyje</i>	73380	203118	312116	247202	216873	201322	173006	158153
<i>Bedarbių ir asmenų, kuriems gresia nedarbas, ES lėšomis įtrauktų į profesinio mokymo ir neformalaus švietimo programas, dalis nuo bedarbių skaičiaus šalyje, proc.</i>	0,2	8,5	2	2,4	1,8	4	4	3,4
<i>Bedarbių ir asmenų, kuriems gresia nedarbas, ES lėšomis įtrauktų į remiamo įdarbinimo programas, dalis nuo bedarbių skaičiaus šalyje, proc.</i>	0,8	16	12,9	17,4	21,2	3,6	12,3	4,3

Šaltinis: Lietuvos darbo biržos duomenys apie bedarbių skaičių šalyje

Pradėjus įgyvendinti ŽIPVP, buvo planuojama vykdyti 2 priemones skirtas neįgalųjų profesinės reabilitacijos įgyvendinimui ir plėtrai, tačiau konkursinės priemonės skirtos profesinės reabilitacijos programų kūrimui ir išbandymui, buvo atsisakyta, kadangi nuspręsta, kad programas rengti ir pasiūlyti turi pačios profesinės reabilitacijos įstaigos. Šie pakeitimai suderinti su Europos Komisija ir atitinkamai pakoreguota ŽIPVP. Tačiau neįgalųjų profesinės reabilitacijos apimtys nebuvo keičiamos ir uždavinio lygmens rodiklio – į profesinę reabilitaciją įtraukti ne mažiau kaip 2 000 neįgalųjų – buvo siekiama vykdant vieną valstybės planavimo būdu įgyvendinamą priemonę „Profesinės reabilitacijos sistemos kūrimas ir įgyvendinimas“. Šis rodiklis buvo pasiektas ir viršytas jau 2013 metais, kai buvo pabaigtas paskutinis šios priemonės projektas „Parama neįgaliesiems“. Iš **viso į profesinę reabilitaciją įtraukti 2 327 asmenys su negalia, taigi rodiklio įvykdymas 16 proc. viršijo planuotą reikšmę.**

2005 m., kai tik pradėta Lietuvoje įgyvendinti neįgalųjų profesinė reabilitacija į ją įtraukta vos 12 asmenų, 2006 metais – 206, o 2013 m. jau 579 asmenys. Pagal ES struktūrinės paramos lėšomis finansuotą priemonę į profesinės reabilitacijos programas buvo įtraukiama didžioji dalis neįgalųjų, kuriems nustatytas profesinės reabilitacijos paslaugų poreikis šalyje. 2009 m., kai buvo pradėta įgyvendinti priemonė „Neįgalųjų profesinės reabilitacijos sistemos kūrimas ir įgyvendinimas“, į profesinės reabilitacijos programas ES lėšomis buvo įtraukta 68 proc. tokių poreikį turinčių šalies neįgalųjų, 2010 m. – visi neįgalieji, kuriems tais metais buvo nustatytas profesinės reabilitacijos paslaugų poreikis, 2011 m. – 74 proc., 2012 m. – 96 proc., o

2013 m. – 42 proc. Paminėtina, kad aktyvesnį neįgaliųjų dalyvavimą profesinės reabilitacijos programose skatino ir ekonominė krizė, dėl kurios sumažėjo neįgaliųjų galimybės rasti darbo vietą.

Nuo 2009 m. pradėtos vykdyti profesinės reabilitacijos programose dalyvavo didžioji dalis asmenų, kuriems kasmet buvo nustatomas profesinės reabilitacijos paslaugų poreikis. ES lėšomis į profesinės reabilitacijos programas buvo įtraukta itin daug neįgaliųjų 2009–2012 m. 2013 m. maždaug pusė neįgaliųjų, kuriems nustatytas profesinės reabilitacijos paslaugų poreikis, profesinės reabilitacijos programose dalyvavo ES lėšomis, o kita pusė – valstybės biudžeto lėšomis. 2013 m. gruodžio 31 d. buvo baigtas įgyvendinti ŽIPVP lėšomis finansuotas projektas, skirtas neįgaliųjų profesinei reabilitacijai. 2014 m. profesinė reabilitacija finansuota valstybės biudžeto lėšomis, o 2015 m. pradėtas vykdyti naujas projektas, kuris finansuojamas iš 2014–2020 m. veiksmų programos lėšų. 2006 metais profesinės reabilitacijos paslaugas Lietuvoje teikė 5 įstaigos, 2008 metais jau 8 įstaigos siūlė profesinės reabilitacijos paslaugas pagal 139 skirtingas mokymo programas. Šiuo metu tokių įstaigų jau yra 12, o siūlomų programų skaičius pasiekė 300. Išsiplėtęs profesinės reabilitacijos paslaugas teikiančių įstaigų tinklas padidino šių paslaugų prieinamumą neįgaliesiems visoje Lietuvos teritorijoje.

87 lentelė. Į profesinio mokymo ir neformalaus švietimo programas bei remiamo įdarbinimo priemonės įtrauktų bedarbių dalis nuo konkrečiais metais šalyje užfiksuoto bedarbių skaičiaus, proc.

Rodiklis	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
<i>Neįgaliųjų, kuriems nustatytas profesinės reabilitacijos poreikis, skaičius⁸⁰</i>	391	475	517	657	737	597	321	563
<i>Į profesinės reabilitacijos programas 2007–2013 m. įgyvendintos ŽIPVP lėšomis įtrauktų neįgaliųjų dalis nuo neįgaliųjų, kuriems nustatytas profesinės reabilitacijos poreikis, skaičiaus Lietuvoje, proc.⁸¹</i>	0	68	108 ⁸²	74	96	42	-	-
<i>Į profesinės reabilitacijos programas tiek ES, tiek valstybės biudžeto lėšomis įtrauktų neįgaliųjų dalis nuo neįgaliųjų, kuriems nustatytas profesinės reabilitacijos poreikis, skaičiaus Lietuvoje, proc.⁸³</i>	71	71,5	108	87,5	96	97	89	93

⁸⁰ Duomenys apie neįgaliųjų, kuriems nustatytas profesinės reabilitacijos poreikis, skaičių šalyje pateikiami, remiantis Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pateikiama informacija: <http://www.ndnt.lt/index.php?-1551207186>.

⁸¹ Duomenys apie į profesinės reabilitacijos programas 2007–2013 m. ES lėšomis įtrauktų neįgaliųjų dalį nuo neįgaliųjų, kuriems nustatytas profesinės reabilitacijos poreikis, skaičiaus Lietuvoje yra apskaičiuoti, remiantis stebėsenos rodikliais. 2013 m. gruodžio 31 d. buvo baigtas įgyvendinti 2007–2013 m. ŽIPVP lėšomis finansuotas profesinės reabilitacijos projektas. 2014 m. profesinė reabilitacija buvo vykdoma tik valstybės biudžeto lėšomis, o ES lėšomis neįgalieji į profesinės reabilitacijos programas 2014 m. įtraukti nebuvo. 2015 m. ES lėšomis buvo pradėtas įgyvendinti naujas projektas, tačiau lėšos neįgaliųjų profesinei reabilitacijai buvo skirtos jau iš 2014–2020 m. veiksmų programos. Dėl šių priežasčių 2014 ir 2015 m. antroje lentelės grafoje yra padėti brūkšneliai.

⁸² Nustatyta procentinė dalis gali viršyti 100 proc., nes ataskaitiniais metais į profesinės reabilitacijos programas įtraukiamiems asmenims profesinės reabilitacijos poreikis gali būti nustatytas praėjusiais metais, pavyzdžiui, – asmeniui poreikis nustatytas 2009 m. pabaigoje, o į priemonę jis įtraukiamas 2010 m.

⁸³ Duomenys apie bendrą (tiek ES lėšomis, tiek valstybės biudžeto lėšomis) į profesinės reabilitacijos programas įtrauktų neįgaliųjų dalį nuo neįgaliųjų, kuriems nustatytas profesinės reabilitacijos poreikis, skaičiaus Lietuvoje apskaičiuoti, vadovaujantis Lietuvos darbo biržos pateikta informacija: http://www.ldb.lt/Informacija/PaslaugosAsmenims/Puslapiai/prof_reab_rezultatai.aspx.

Rezultato rodiklių pasiekimas

Bedarbių įsidarbinimo lygis po dalyvavimo profesinio mokymo ar / ir remiamojo įdarbinimo programose taip pat nuosekliai augo nuo 32,46 proc. buvusio 2010 metais pasiektas galutinis rezultatas užbaigus programą – **52,86 proc. ir sudaro 132,15 proc. nuo ŽIPVP plano (40 proc.)**. Svarbu paminėti, kad paskutinių keturių vykdytų projektų įdarbinimo rezultatas viršijo 80 proc., šis skaičius taip pat liudija apie tai, kad situacija darbo rinkoje pasikeitusi į gerą pusę, darbdaviai labiau vertina darbo jėgą, įdarbinimas tampa tvaresnis, o aktyvios darbo rinkos politikos priemonės efektyvesnės. Tai parodo ir bedarbių bei asmenų, kuriems gresia nedarbas, įgijusių kvalifikaciją, rodiklis. **Sėkmingai baigė mokymą ir įgijo kvalifikaciją 96,48 proc. asmenų, nuo visų įtrauktų į mokymo programas (120 proc. ŽIPVP plano)**, tuo tarpu 2011 metais šis rodiklis siekė 82,5 proc.

Gerėjo ir profesinės rehabilitacijos rezultatai. Buvo planuojama, kad per 6 mėnesius po profesinės rehabilitacijos programų baigimo įsidarbins ne mažiau kaip 40 proc. neįgaliųjų. Ekonominės krizės metu buvo baiminamasi, kad šio tikslo nepavyks pasiekti (2010 m. šis rodiklis siekė 26,43 proc., 2011 m. 35,36 proc.), tačiau gerėjanti ekonominė situacija ir profesinės rehabilitacijos paslaugų kokybė leido šį rodiklį pasiekti ir viršyti. **Galutinis rezultato rodiklis siekė 49,86 proc. ir sudarė beveik 125 proc. ŽIPVP plano**, taigi profesinės rehabilitacijos paslaugos padėjo sugrįžti į darbo rinką kas antram asmeniui su negalia. Paminėtina, kad priemonės poveikis šalies mastu buvo nedidelis, nes ES paramos dėka įsidarbinę neįgalieji sudarė apie 2 proc. visų dirbančių šalies neįgaliųjų. Neįgaliesiems buvo svarbios ne tik profesinę kvalifikaciją įgyti leidžiančios paslaugos, bet ir socialinę integraciją stiprinančios veiklos, pavyzdžiui, galimybė plėsti draugų ir pažinčių tinklą, didinti pasitikėjimą savo jėgomis.

Apibendrinant galima teigti, kad ŽIPVP 1 prioriteto 2 uždavinys, skirtas bedarbių ir asmenų, kuriems gresia nedarbas, taip pat neįgaliųjų integracijai į darbo rinką, įgyvendintas sėkmingai. Didžiausia žmonių skaičiumi ir lėšų apimtimi ŽIPVP priemonė „Ieškančių darbo asmenų integracija į darbo rinką“ pasiekė nustatytus tikslus, padėjo šaliai lengviau išgyventi ekonominį sunkmetį ir prisidėjo prie užimtumo lygio augimo.

Investicijų poveikis

Trumpalaikis investicijų poveikis, t. y. aukštas bedarbių įsidarbinimo lygis po dalyvavimo profesinio mokymo ir / ar remiamojo įdarbinimo programose, buvo žymus – įsidarbino ir darbo rinkoje ilgiau nei 1 metus išliko kas antras intervencijose dalyvavęs asmuo. Dėl ES struktūrinės paramos lėšomis finansuotų aktyvios darbo rinkos politikos priemonių įgyvendinimo kasmet įsidarbindavusių ir ilgiau nei 1 m. darbo rinkoje išsilaikiusių šių priemonių dalyvių skaičius vidutiniškai sudarė 6 proc. kasmet darbo biržoje registruotų bedarbių skaičiaus.⁸⁴ Investicijų poveikis, susijęs su įsidarbinusių asmenų išlikimu darbo rinkoje ilgiau nei vienerius metus, priklausė nuo priemonių, kuriose dalyvavo įsidarbinti siekę asmenys. Kontrafaktinio vertinimo rezultatai rodo, kad ilgiau darbo rinkoje išsilaikė tie asmenys, kurie dalyvavo aktyvios darbo rinkos politikos priemonėse, skirtose darbo įgūdžių rėmimui, profesiniam mokymui ir darbo rotacijai (apie 50-60 proc. visų įsidarbinusių asmenų). Kiek prastesni rezultatai buvo užfiksuoti laikino užimtumo atveju, nes, pavyzdžiui, pasibaigus viešųjų darbų priemonei tik maždaug trečdalis joje dalyvavusių asmenų likdavo darbo rinkoje. Atsižvelgiant į tai ir Komisijos rekomendacijas, 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu viešieji darbai nebebus remiami.

⁸⁴ Vši „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ (ESTEP), ES struktūrinės paramos poveikio gyvenimo kokybei, socialinės atskirties ir skurdo mažinimui Lietuvoje vertinimas, 2014 m.

Atsižvelgiant į didelį nedarbą, padidintas dėmesys buvo skirtas jaunimui kaip tikslinei grupei. Šiame kontekste galima paminėti pagal priemonę „Ieškančių darbo asmenų integracija į darbo rinką“ įgyvendintą jaunimui skirtą projektą „Būk aktyvus darbo rinkoje“. Pagal projektą buvo finansuojamos dvi aktyvios darbo rinkos politikos priemonės – įdarbinimas subsidijuojant ir darbo įgūdžių įgijimo rėmimas, kurių taikymas jauniems žmonėms, neturintiems praktinės darbo patirties, itin pasiteisina. Be to kontrafaktinės analizės duomenys patvirtina teigiamą darbo įgūdžių įgijimo rėmimo poveikį projekte dalyvavusių asmenų pajamoms. Pasibaigus projekto įgyvendinimui darbo įgūdžių įgijimo rėmimo priemonėje dalyvavusių asmenų metinės pajamos buvo 1.348 eurų didesnės nei tuo atveju, jei jie nebūtų dalyvavę intervencijoje. Paminėtina, kad dėl ekonominės krizės išaugusio jaunimo nedarbo problemą buvo siekiama spręsti, operatyviai inicijuojant naujas priemones, pavyzdžiui, „Parama pirmajam darbui“, „Jaunimo užimtumo ir motyvacijos skatinimas“.

Kontrafaktinės analizės duomenys rodo, kad dėl įgyvendintų aktyvių darbo rinkos politikos priemonių didėjo ne tik jaunimo, bet ir neįgaliųjų tikslinės grupės pajamos. Neįgaliųjų atveju efektyviausiai veikė įdarbinimas subsidijuojant, nes pasibaigus projektui šioje priemonėje dalyvavusių neįgaliųjų metinės pajamos buvo 630 eurų didesnės nei tuo atveju, jei jie nebūtų dalyvavę projekte.⁸⁵

ŽIPVP 1 prioriteto 2 uždavinio įgyvendinimas prisidėjo prie dalies **strateginio konteksto rodiklių** reikšmių, nustatytų ŽIPVP, pasiekimo. Pavyzdžiui, investicijos darė poveikį rodikliui „*Bendras gyventojų (15–64 m.) užimtumo lygis*“, kuris 2015 m. siekė 67,2 proc. (veiksmų programos priede buvo iškeltas tikslas, kad 2015 m. užimtumo lygis siektų 70 proc.). Dėl pagal priemonę „Ieškančių darbo asmenų integracija į darbo rinką“ finansuotų aktyvios darbo rinkos politikos priemonių įgyvendinimo registruoto nedarbo lygis Lietuvoje kasmet sumažėdavo maždaug 1 proc. punktu. Vadinasi, ES struktūrinės paramos intervencijos panašia apimtimi veikė ir bendrą gyventojų užimtumo lygį.⁸⁶ Galima teigti, kad priemonės „Ieškančių darbo asmenų integracija į darbo rinką“ įgyvendinimas padėjo sumažinti užimtumo lygio kritimą ir sulėtinti ilgalaikio nedarbo augimą.⁸⁷

Makroekonometrinio modeliavimo duomenys leidžia daryti panašias išvadas. Dėl intervencijų 2009–2015 m. užimtumo lygis buvo vidutiniškai 0,8 proc. didesnis nei būtų buvęs be investicijų. Užimtumo lygis tiesiogiai priklauso nuo bendrų ekonomikos raidos tendencijų, todėl konteksto rodiklio nepasiekimą iš esmės nulėmė kilusi ekonomikos krizė.⁸⁸

ŽIPVP 1 prioriteto 2 uždavinio įgyvendinimas taip pat prisidėjo prie strateginio konteksto rodiklių „*Naujos galimybės (mokymas, darbo praktika, įdarbinimas) suteikimas jauniems (iki 25 metų) bedarbiams per 6 nedarbo mėnesius*“, „*Naujos galimybės (mokymas, darbo praktika, įdarbinimas) suteikimas suaugusiems (25–64 m.) bedarbiams per 12 nedarbo mėnesių*“ ir „*Ilgalaikių bedarbių, dalyvavusių aktyviose priemonėse (mokymas, darbo praktika, įdarbinimas), dalis*“ įgyvendinimo. Paminėtina, kad 2014 m. dviem pirmiesiems rodikliams numatytos tikslinės reikšmės buvo beveik pasiektos (naujomis galimybėmis pasinaudojo apie 98 proc. bedarbių). Daugiausiai įtakos šių rodiklių pasiekimui turėjo priemonė „Ieškančių darbo asmenų integracija į darbo rinką“, pagal kurią buvo finansuojamos aktyvios darbo rinkos

⁸⁵ VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ (ESTEP), ES struktūrinės paramos poveikio gyvenimo kokybei, socialinės atskirties ir skurdo mažinimui Lietuvoje vertinimas, 2014 m.

⁸⁶ VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ (ESTEP), ES struktūrinės paramos poveikio gyvenimo kokybei, socialinės atskirties ir skurdo mažinimui Lietuvoje vertinimas, 2014 m.

⁸⁷ UAB „PPMI Group“ ir VšĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas“, Žmogiškųjų išteklių plėtros ir socialinės sanglaudos sričių būklės analizė ir perspektyvų 2014–2020 m. parengimas, 2013 m.

⁸⁸ UAB „BGI Consulting“, Europos Sąjungos struktūrinės paramos žmogiškųjų išteklių plėtrai poveikio vertinimas, 2015 m.

politikos priemonės. Paminėtina, kad dėl ekonominio sunkmečio labai išaugus bedarbių skaičiui ir pailgėjus nedarbo laikui, strateginiai konteksto rodikliai nebuvo pasiekti planuota apimtimi.⁸⁹

Pagal ŽIPVP 1 prioriteto 2 uždavinio priemonės prisidėjo prie strateginio konteksto rodiklio „*Dirbančių neįgaliųjų dalis*“ įgyvendinimo. Buvo planuojama, kad dirbančių neįgaliųjų dalis, palyginti su 2005 m., išaugs 10 proc. punktų ir 2015 m. sieks 30 proc. Paminėtina, kad 2015 m. dirbančių neįgaliųjų dalis siekė 28,8 proc. Atliktuose vertinimuose pabrėžiama, kad ES struktūrinės paramos investicijos prisidėjo prie neįgaliųjų užimtumo išlaikymo (ir turėjo nedidelio masto poveikį neįgaliųjų užimtumo didėjimui), nes kilus ekonominei krizei neįgalieji susidūrė su didesne grėsme būti išstumti iš darbo rinkos.⁹⁰ Neįgaliųjų užimtumo išlaikymas buvo remiamas teikiant paramą socialinėms įmonėms ir kompensuojant dalį jose dirbančių neįgaliųjų darbo užmokesčio pagal priemonę „Ieškančių darbo asmenų integracija į darbo rinką“. Įdarbinimo subsidijuojant socialinėse įmonėse poveikis, kaip rodo kontrafaktinės analizės rezultatai, neįgaliųjų įsidarbinimui buvo pakankamai žymus, nes bent vieną darbo dieną per metus dirbusių neįgaliųjų buvo 20 proc. punktų daugiau nei būtų be dalyvavimo šioje priemonėje. Be to, priemonėje dalyvavę neįgalieji per metus dirbo maždaug 82 darbo dienomis ilgiau nei būtų dirbę, jei nebūtų dalyvavę priemonėje.⁹¹

Įdarbinimui ir užimtumo skatinimui skirtos priemonės, įgyvendintos ES struktūrinės paramos lėšomis, prisidėjo prie strateginio konteksto rodiklio „*Skurdo rizikos lygis*“ įgyvendinimo. Rengiant ŽIPVP buvo planuota, kad skurdo rizikos lygis sumažės nuo 20,5 proc. 2005 m. iki 10 proc. 2015 m. Vis dėlto skurdo rizikos lygis Lietuvoje išliko pakankamai pastovus ir siekė maždaug 20 proc. (2015 m. užfiksuota reikšmė – 19,1 proc.). Skurdo rizikos lygis atspindi pajamų nelygybę šalyje, todėl, siekiant jį mažinti, svarbios įdarbinimui ir pajamų užtikrinimui skirtos priemonės (pavyzdžiui, priemonė „Ieškančių darbo asmenų integracija į darbo rinką“). Vis dėlto atliktuose vertinimuose pabrėžiama,⁹² jog ES paramos investicijos rodiklio kaitai daro mažą įtaką, kadangi gyventojų pajamų lygis labiau priklauso nuo valstybės mastu priimamų reguliacinių sprendimų (pavyzdžiui, nuo to priklauso pensijų, minimalaus darbo užmokesčio, socialinių išmokų dydžiai šalyje, mokesčių lengvatų taikymas ir kt.). Skurdo mažinimui daug svarbesnės reguliacinės, o ne investicinės priemonės.

Gerosios praktikos pavyzdys

Projekto vykdytojas: Lietuvos darbo birža

Projekto pavadinimas: „Pasitikėk savimi“

Projekto vertė: 9,1 mln. eurų

Lietuvos darbo birža (toliau – LDB), kartu su nevyriausybinėmis organizacijomis, skatino jaunimo integraciją į darbo rinką ar švietimo sistemą teikiant socialinės rehabilitacijos ir paruošimo užimtumui darbo rinkoje paslaugas.

Projektas įgyvendintas 15 Lietuvos miestų – Alytuje, Anykščiuose, Jonavoje, Marijampolėje, Mažeikiuose, Panevėžyje, Šalčininkuose, Šiauliuose, Šilutėje, Tauragėje, Telšiuose, Ukmergėje, Utenoje, Vilniuje, Zarasuose kartu su projekto partneriais, t. y. 10

⁸⁹ UAB „PPMI Group“ ir VšĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas“, Žmogiškųjų išteklių plėtros ir socialinės sanglaudos sričių būklės analizė ir perspektyvų 2014–2020 m. parengimas, 2013 m.; UAB „Deloitte“, 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos poveikio darniajam vystymuisi vertinimas, 2016 m.

⁹⁰ UAB „BGI Consulting“, Europos Sąjungos struktūrinės paramos poveikio žmogiškųjų išteklių plėtrai vertinimas, 2015 m.

⁹¹ VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ (ESTEP), ES struktūrinės paramos poveikio gyvenimo kokybei, socialinės atskirties ir skurdo mažinimui Lietuvoje vertinimas, 2014 m.

⁹² VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ (ESTEP), ES struktūrinės paramos poveikio gyvenimo kokybei, socialinės atskirties ir skurdo mažinimui Lietuvoje vertinimas, 2014 m.

teritorinių darbo biržų, Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, 40 nevyriausybinų organizacijų.

Projekto tikslinė grupė yra 16–25 metų jaunuoliai, kurie nedirba, nesimoko ir nedalyvauja aktyviose darbo rinkos politikos priemonėse.

Projekto įgyvendinimo metu dalyvavo 3810 jaunuolių, iš kurių 1928 dalyvavo trijų, o 287 – šešių mėnesių Socialinės rehabilitacijos ir paruošimo užimtumui darbo rinkoje programoje.

Nuo 2015 m. balandžio mėnesio buvo įgyvendinama nauja veikla „Susipažink su profesija“, kuri jauniems žmonėms suteikė galimybę susipažinti su darbo rinkoje paklausiomis profesijomis, profesijų pasiūla ir paklausa.

Projekto dalyvių sėkmės istorijos: profesijos pasirinkimas

Aurelija, 23 m., Marijampolė

Aurelija sėkmingai baigusi projekto „Pasitikėk savimi“ 3 mėnesių programos veiklas, iš karto po jų pradėjo dalyvauti profesinio mokymo programoje, kuri leido įgyti siuvėjos profesiją. Šiuo metu projekto dalyvė dirba UAB „Sofus“ įmonėje.

Šarūnas, 22 m., Mažeikiai

Projekto „Pasitikėk savimi“ veiklose pradėjo dalyvauti dar 2014 m. pradžioje. Susitikimų metu koordinatorė, dirbanti su jaunimu, ir dalyvis išanalizavo jaunuolio poreikius ir galimybes, todėl jaunuolis po projekto veiklų kryptingai pradėjo siekti profesinio mokymo tapti profesionaliu vairuotoju. Išlaikęs profesionalaus vairuotojo teises, Šarūnas gavo darbą vietinėje logistikos įmonėje UAB „MP logistika“, kurioje sėkmingai dirba iki šiol.

Irena, 24 m., Šalčininkai

Vidurinį išsilavinimą turinti mergina, kuriai projekto pradžioje sunkiai sekėsi bendrauti ir prisitaikyti prie aplinkos, į projekto pabaigą pradėjo labiau pasitikėti savimi, drąsiau reikšti mintis ir imtis iniciatyvos. Projekto metu išaiškėjo, kad mergina svajoja turėti grožio saloną ir jame dirbti, todėl pradėjo mokytis kirpėjos specialybės Dieveniškų technologijos ir verslo mokykloje.

3 uždavinys: Stiprinti socialinę aprėptį

ŽIPVP 1 prioriteto 3 uždavinys buvo skirtas socialinės aprėpties stiprinimui, įgyvendinant diskriminacijos mažinimui ir socialinių problemų prevencijai bei socialinę riziką ir socialinę atskirtį patiriančių asmenų ištraukimui į darbo rinką paskatinti skirtus projektus. Siekiant šio uždavinio tikslų, buvo vykdomos 3 priemonės,⁹³ o pagal jas įgyvendinti 137 projektai.

Produkto rodiklių pasiekimas

Įvertinant 3 uždavinio rodiklių pasiekimą, galima teigti, kad šis uždavinys buvo įgyvendintas sėkmingai. ŽIPVP buvo suplanuota, kad į ESF remiamas veiklas turėtų būti įtraukta 25 500 socialinės rizikos asmenų ir asmenų, patiriančių socialinę atskirtį, iš kurių 4 000 – neįgalieji, 6 000 – nuteistieji ir paleisti iš laisvės atėmimo vietų, 2 000 – asmenys, sergantys priklausomybės nuo psichoaktyviųjų medžiagų ligomis. Baigus įgyvendinti projektus, galutinis **asmenų, patiriančių socialinę atskirtį, ir socialinės rizikos asmenų, dalyvavusių ESF veiklos, skaičius siekė daugiau nei 26,7 tūkst. asmenų** (105 proc. planuotos reikšmės). Projektuose dalyvavusių neįgaliųjų skaičiaus rodiklis buvo pasiektas ir viršytas 101 proc., nuteistųjų ir paleistųjų iš laisvės atėmimo įstaigų – 135 proc., o asmenų, sergančių priklausomybės nuo psichoaktyviųjų medžiagų ligomis, – 127 proc. Daugiausiai buvo viršyta planuota nuteistųjų

⁹³ „Diskriminacijos mažinimas ir socialinių problemų prevencija darbo rinkoje“, „Socialinės rizikos ir socialinę atskirtį patiriančių asmenų integracija į darbo rinką“ bei „Asmenų, sergančių priklausomybės nuo psichoaktyviųjų medžiagų ligomis, psichologinė ir socialinė rehabilitacija“.

ir paleistų iš laisvės atėmimo įstaigų asmenų dalyvavimo projektuose reikšmė. Prie šio rodiklio ženklau augimo prisidėjo ir tai, kad ataskaitiniu laikotarpiu buvo įgyvendinamas 2011 m. gruodžio 22 d. įsigaliojęs Probacijos įstatymas. Probacijos tarnybos vertino nusikalstamo elgesio riziką, planavo individualius darbus su nuteistaisiais, taikė elgesio kontrolės priemones ir naujas resocializacijos priemones, tarp kurių – elgesio pataisos programas, socialinių įgūdžių lavinimą, atkuriamojo pobūdžio priemones. Prie probacijos tarnybų prisijungė ir nevyriausybinės organizacijos, savanoriai.

Daugiausiai prie produkto rodiklių pasiekimo prisidėjo priemonė „Socialinės rizikos ir socialinę atskirtį patiriančių asmenų integracija į darbo rinką“, pagal kurią įgyvendinti 133 projektai. Pagal šią priemonę suplanuoti produkto rodikliai buvo viršyti, nes finansuojamos veiklos buvo itin populiarios ekonominės krizės metu. Sumažėjus galimybėms įsidarbinti, tikslinių grupių asmenys į jas buvo įtraukiami gausiau.⁹⁴ Atsižvelgiant į stebėsenos rodiklius, matyti, kad daugiausiai socialinės rizikos ir socialinę atskirtį patiriančių asmenų į projektų veiklas buvo įtraukta būtent 2009–2011 m.

Produkto rodiklio pasiekimas vertintinas pozityviai dėl projektų tikslinės grupės specifikos – didžiojoje dalyje projektų dalyvavo įvairios socialinę atskirtį patiriančios arba su tokiu pavojumi susiduriančios asmenų grupės (šeimoms, įtrauktos į socialinės rizikos grupę; senyvo amžiaus asmenys; neįgalieji; vieniši tėvai, auginantys nepilnamečius vaikus; nuteistieji ir paleisti iš laisvės atėmimų vietas; asmenys, sergantys priklausomybės nuo psichoaktyviųjų medžiagų ligomis; nemotyvuota darbingo amžiaus bedarbių grupė ir kt.), todėl projektų vykdytojai turėjo dėti dideles pastangas užtikrinant, kad į projektų veiklas įtraukiami asmenys baigtų mokymų programas, būtų vykdoma atkryčių prevencija, nuolatos palaikoma tokių asmenų motyvacija ir kt.

Ypač specifinėms grupėms priklausantys žmonės (nuolatinės gyvenamosios vietos neturintys asmenys, tautinių mažumų atstovai) pirmiausiai buvo „traukiami“ iš skurdo, suteikiant gyvenamąsias sąlygas, remiant maistu ir drabužiais, o tik paskui buvo galvojama apie įsidarbinimo rezultatus. Projektų vykdytojai nurodo, kad pirmiausiai reikia grąžinti žmogų į socialinę aplinką, o paskui padėti jam įsidarbinti. Didesnis veiklų poveikis buvo pastebimas tiems žmonėms, kurie trumpesnę laiką gyveno vadinamojoje „skurdo kultūroje“, t. y. neturėdami būsto, ilgai neturėdami darbo ir negaudami pajamų. Visoms tikslinėms grupėms didžiausią poveikį turėjo psichologinės ir socialinės konsultacijos, padedančios stiprinti socialinius įgūdžius, bei mokymai darbo vietoje / pameistrystė, kurie padėjo įgyti praktinę darbo patirtį.

Rezultato rodiklių pasiekimas

Programavimo laikotarpio pabaigoje buvo užfiksuota **28,92 proc. asmenų, patiriančių socialinę atskirtį, ir socialinės rizikos asmenų, dalyvavusių ESF finansuojamose veiklose, kurie įsidarbino arba tęsia mokymus (per 6 mėn. po dalyvavimo veiklose pabaigos), dalis nuo visų ESF finansuojamose veiklose dalyvavusių šių grupių asmenų skaičiaus (proc.)**. Vertinant pagal atskiras tikslines grupes, matyti, kad didžiausias įsidarbinimo rodiklis pasiektas neįgaliųjų tikslinėje grupėje (35,12 proc.). Šį rezultatą lėmė aukštesnė tikslinės grupės motyvacija bei projektus įgyvendinančių organizacijų patirtis, dirbant su šia tiksline grupe.

Asmenų, sergančių priklausomybės nuo psichoaktyviųjų medžiagų ligomis, įsidarbinimo lygis siekė 29,27 proc. Šiai tikslinei grupei buvo skirtas Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamento kartu su partneriais vykdytas projektas pagal priemonę „Asmenų, sergančių priklausomybės nuo psichoaktyviųjų medžiagų ligomis, psichologinė ir socialinė rehabilitacija“. Šis projektas buvo vienas iš didesnių, o jį įgyvendinant buvo pasiekta ir viršyta suplanuota produkto rodiklio reikšmė, priemonės veiklose sudalyvavus 805 asmenims.

⁹⁴ Vši „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ (ESTEP), ES struktūrinės paramos poveikio gyvenimo kokybei, socialinės atskirties ir skurdo mažinimui Lietuvoje vertinimas, 2014 m.

Šiai tikslinei grupei skirti projektai buvo ilgiausios trukmės, lyginant su kitomis tikslinėmis grupėmis, nes buvo ilgiau teikiamos reabilitacijos ir kitos paslaugos, todėl ir projekto veiklose dalyvavusių asmenų skaičius ne taip greitai didėjo.

Mažiausia rodiklio reikšmė 22,00 proc. pasiekta nuteistųjų ir paleistųjų iš laivės atėmimo įstaigų projektuose, nes tik dalis nuteistųjų išeina iš įkalinimo įstaigų, įgyvendinant projektus, nors ir stengiamasi į projektų veiklas įtraukti tuos asmenis, kuriems iki bausmės atlikimo yra likę santykinai nedaug laiko. Be to, įsidarbinimą po paleidimo iš įkalinimo vietos lemia tiek visuomenės stereotipai, tiek pačių nuteistųjų ar asmenų, paleistųjų iš įkalinimo vietos, motyvacijos stoka.

Apibendrinant per ataskaitinį laikotarpį pasiektus rezultatus, galima teigti, kad beveik 27 tūkst. įvairioms socialinėms grupėms priskiriamų asmenų padidino savo gebėjimus ir yra labiau pasirengę konkuruoti darbo rinkoje, paruošti darbdaviai suinteresuoti priimti į įmones, kompanijas ar organizacijas asmenis, kurie yra socialinėje atskirtyje.

Investicijų poveikis

Nagrinėjant ES struktūrinės paramos intervencijų poveikį socialinės rizikos ir socialinę atskirtį patiriančių asmenų įsidarbinimui,⁹⁵ pabrėžiama, kad ESF lėšos prisidėjo prie priemonėse dalyvavusių asmenų geresnės integracijos į darbo rinką. Didžiausias poveikis pastebimas projektų įgyvendinimo metu arba iškart jiems pasibaigus. Didžiausią poveikį vykdyti projektai darė socialiai pažeidžiamų asmenų įsidarbinimui – padidindavo tikimybę, kad asmuo apskritai susiras darbą bent trumpam laikui. Dalyvavimas projektuose veikė ir jų dalyvių užimtumo trukmę – projektų dalyviai dirbo vidutiniškai daugiau dienų per metus nei, tikėtina, būtų dirbę, jei nebūtų dalyvavę projektuose. Didesnis aktyvumas darbo rinkoje (įsidarbinimas ir išaugusi užimtumo trukmė) lėmė socialiai pažeidžiamų asmenų vidutinių metinių darbo pajamų augimą, todėl kaip vieną iš projektų teigiamų pasekmių galima įvardinti išaugusį socialiai pažeidžiamų asmenų finansinį savarankiškumą. Strateginiu lygiu ESF priemonės užpildė „tuštumą“ tose srityse, kuriose nacionalinė politika buvo menkiau išplėtotą.

ŽIPVP priemonės „Socialinės rizikos ir socialinę atskirtį patiriančių asmenų integracija į darbo rinką“ rezultatyvumo, efektyvumo ir tęstinumo vertinime teigiama,⁹⁶ kad įgyvendinant 3 uždavinių buvo įtraukta tik dalis nuteistųjų, neįgaliųjų, kitų socialinę atskirtį patiriančių grupių asmenų, tačiau tinkamai buvo parengtos organizacijos, kurios ateityje galės savarankiškai dirbi be ESF paramos. Siekiant šio tikslo įgyvendinant 3 uždavinio priemonę „Socialinės rizikos ir socialinę atskirtį patiriančių asmenų integracija į darbo rinką“ buvo remiamas konkrečių socialinės integracijos produktų (mokymo metodikos, leidiniai, paslaugų teikimo moduliai, internetinės svetainės, duomenų bazės ir kt.) adaptavimas, atnaujinimas arba sukūrimas.

Atlikus anksčiau minėtą vertinimą taip pat nustatyta, kad visi produktai buvo sukurti taikant tokius horizontalius principus kaip partnerystė (produktai galėjo būti kuriami, įgyvendinti bendradarbiaujant su keliomis organizacijomis), tarptautinis bendradarbiavimas (produktai buvo kuriami pasinaudojant tarptautine patirtimi) ir inovacijų skatinimas (75-80% sukurtų produktų buvo inovatyvūs). Remiantis projektų vykdytojų apklausos duomenimis, produktai pilnai atitiko juos naudojusių specialistų poreikius, nes absoliuti dauguma respondentų atitiktį poreikiams vertino kaip aukštą arba labai aukštą. Taip pat absoliuti dauguma produktų atitiko organizacijų, kuriose (kurioms) buvo sukurti, poreikius. Projektų vykdytojų apklausa taip pat parodė, kad

⁹⁵ VšĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas“, Socialinės integracijos paslaugų socialiai pažeidžiamų ir socialinės rizikos asmenų grupėms situacijos, poreikių ir rezultatyvumo vertinimas, siekiant efektyviai panaudoti 2007–2013 m. ES struktūrinę paramą, 2011 m.

⁹⁶ UAB „PPMI Group“ ir VšĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas“, Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos priemonės „Socialinės rizikos ir socialinę atskirtį patiriančių asmenų integracija į darbo rinką“ rezultatyvumo, efektyvumo ir tęstinumo vertinimas, 2014 m.

beveik pusė projektų vykdytojų, kūrusių produktus, įgijo svarbią veiklos priemonę, o trečdalis – netgi labai svarbią (produktas nuolat taikomas teikiant paslaugas). Dauguma produktų (81%) yra dažnai arba nuolat buvo naudojami projektui pasibaigus. Tai reiškia, kad daugelis produktus kūrusių organizacijų po projekto įgijo svarbią darbo priemonę ir sustiprino savo organizaciją bei turėjo galimybę rekomenduoti produktą naudoti kitoms organizacijoms.

Atliekant vertinimą visi produktai buvo suklasifikuoti pagal turinį (metodikos, mokymo programos), tikslines grupes (moterų, po ilgesnės pertraukos grįžtančių į darbo rinką, integracijai skatinti; neįgaliesiems; asmenims, nuteistiems laisvės atėmimo bausmėmis; asmenims, sergantiems priklausomybės ligomis; romams), naudotojus (su tikslinėmis grupėmis dirbantiems specialistams; socialiai pažeidžiantiems asmenims; visuomenei ar darbdaviams) ir sudaryta jų duomenų bazė, iš kurios galima atsisiųsti reikiamą produktą. Duomenų bazė yra laisvai prieinama Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos interneto svetainėje adresu: <http://esf.socmin.lt/katalogas/pdb/produktai.html>. Tikimasi, kad šiuos produktus naudos projektų vykdytojai, įgyvendinsiantys projektus skirtus socialinės atskirties mažinimui 2014–2020 m.

ŽIPVP 1 prioriteto 3 uždavinio įgyvendinimas turėjo įtakos **strateginio konteksto rodiklių** reikšmių, nustatytų ŽIPVP, pasiekimui (žr. 12 lentelę). Pavyzdžiui, intervencijos prisidėjo prie rodiklio „*Dirbančių neįgaliųjų dalis*“ augimo, kuris nuo 2007 m. iki 2015 m. pagerėjo 1,6 proc. punkto ir programos įgyvendinimo pabaigoje sudarė 28,8 proc. Skatindama neįgalius žmones aktyviau dalyvauti darbo rinkoje, o darbdavius – juos įdarbinti, valstybė yra numačiusi nemažai mokestinių lengvatų ir subsidijų. Darbdaviai, atstovaujantys socialiai atsakingoms įmonėms, socialinėms įmonėms ar kitoms įmonėms, kurios pasirengusios prisidėti prie neįgaliųjų nedarbo ir socialinės atskirties mažinimo, galėjo pasinaudoti valstybės teikiama parama neįgaliųjų įdarbinimui. Pagal prie 3 uždavinio prisidedančias priemones finansuotų projektų dėka buvo įdarbinta 1373 neįgalieji, o tai sudaro apie 3 proc. visų 2015 m. dirbančių neįgaliųjų. Taip pat uždavinio projektai prisidėjo prie kitų konteksto rodiklių pasiekimo: naujų galimybių suteikimo bedarbiams, gyventojų, dalyvavusių švietimo ir profesinio mokymo veiklose, skaičiaus didėjimo, moterų užimtumo didėjimo ir kt.

Įgyvendinant 3 uždavinio priemones, prioritetas buvo teikiamas iniciatyvoms, kurios kompleksiskai sprendė tikslinių grupių problemas (sveikatos atgavimas, socialinės paslaugos, motyvavimas, pagalba įgyjant žinias ir įgūdžius, socialinė integracija, užimtumas), ekonomiškai atsilikę regionai galėjo gauti pakankamai kokybiškas ir įvairias paslaugas. Tokių ir panašių problemų sprendimas buvo naudingas ir regioninės plėtros skatinimo požiūriu. Teikiant ES paramą visoms paminėtoms veikloms, visos suinteresuotos pusės buvo skatinamos siūlyti naujus, inovatyvius socialinės aprėpties stiprinimo būdus.

Gerosios praktikos pavyzdys

Projekto vykdytojas: Pagėgių savivaldybės neįgaliųjų draugija

Projekto pavadinimas: Socialinės atskirties asmenų integracija į darbo rinką per kompleksinės pagalbos suteikimą

Projekto vertė: 760,3 tūkst. eurų

Tauragės ir Pagėgių savivaldybėse neįgaliųjų bei socialinės rizikos šeimos problemos daugiausiai sprendžiamos per pašalpų sistemą, nepakankamai akcentuojamos kitos šeimai palankios priemonės – konsultavimas ir motyvavimas, prarastų socialinių, darbinių įgūdžių atstatymas bei praktinis mokymas, profesinių gebėjimų įvertinimas ir atkūrimas. Su tokiais problemomis susiduria Tauragės, ir Pagėgių savivaldybių bendruomenės nariai, gyvenantys pakankamai uždara gyvenimą. Šių savivaldybių gyventojai priskiriami mažas pajamas gaunančių gyventojų grupei, gyvenančių teritorijoje, kur nedarbo lygis žemesnis nei šalies vidurkis. Viena

dažniausiai pasitaikančių socialinės rizikos šeimų ir moterų po ilgesnės pertraukos grįžtančių į darbo rinką, kitų, socialinę atskirtį patiriančių, asmenų problemų Tauragės rajone ir Pagėgių savivaldybėje – nedarbas ir iš to kylančios socialinės bei bendruomeninės problemos.

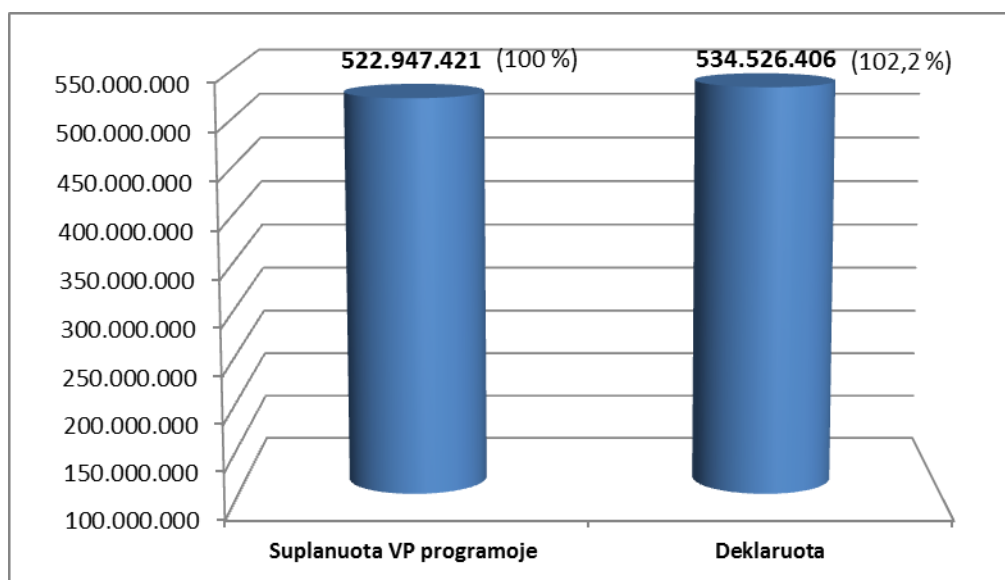
Projekto tikslinė grupė – moterys, po ilgesnės pertraukos (nedarbo trukmė viršija 24 mėnesius) grįžtančios į darbo rinką; socialinės rizikos šeimos; neįgalieji; benamiai, besinaudojantys nakvynės namų paslaugomis.

Pagėgių savivaldybės neįgaliųjų draugija, Tauragės ir Pagėgių savivaldybių Socialinių paslaugų centrai teikia kvalifikuotą pagalbą savivaldybėse gyvenantiems asmenims, puikiai žino kiekvieno žmogaus ir kiekvienos šeimos socialines, dažnai ir finansines problemas. Projekto metu buvo išplėstas paslaugas gaunančių asmenų skaičius, darbingi asmenys buvo informuojami, konsultuojami, lavinami jų bendrieji bei profesiniai įgūdžiai, teikiamos praktinio bei profesinio mokymo ir įdarbinimo paslaugos, taip užtikrinamas darbingų asmenų patekimas į darbo rinką. Projekte buvo sprendžiamos socialinės žmonių problemos, mažinamas savivaldybėse esančių bedarbių skaičius.

Projekto įgyvendinimo metu grupinį ir individualų motyvavimą, konsultavimą, asmens poreikių vertinimą, darbinių bei savarankiško gyvenimo įgūdžių ugdymą ir palaikymą, praktinį mokymą, profesinį orientavimą, profesinių gebėjimų įvertinimą bei tarpininkavimo įdarbinant paslaugas gavo visi tikslinės grupės asmenys. Partnerio įmonės UAB „Agrūnė“ ir Tauragės rajono savivaldybės Socialinių paslaugų centras suteikė praktinį mokymą darbo vietoje. Taip pat projekto įgyvendinimo metu buvo stengiamasi atkurti bendruomeninius socialinius ryšius. Projekto partneris Plaškių kaimo bendruomenė padėjo sutelkti tikslinės grupės narius bendram darbui, taip stiprindama bendruomeniškumo jausmą, pasitikėjimu ir pagalba grįžtus santykius.

Projekte didelis dėmesys buvo skirtas profesijos, galinčios motyvuoti pradėti dirbti, parinkimui. Tarp tikslinės grupės atstovų buvo paklausiausia slaugytojo padėjėjo profesija. Iš viso projekte dalyvavo 175 asmenys, iš kurių pradėjo dirbti 58 asmenys.

9 paveikslas. 1 prioriteto įgyvendinimas pagal VP suplanuotas ir panaudotas lėšas (eurais/proc. ES ir nacionalinės lėšos)

1 prioriteto įgyvendinimui iš viso skirta 522 947 421 eurų. Iš viso deklaruota Europos Komisijai – 534 526 406 eurų, t. y. 102,2 proc. 1 prioritetai skirtos lėšų sumos. Iki 2015 m. pabaigos panaudotos visos lėšos, skirtos prioriteto įgyvendinimui. Vadovaujantis Lietuvos

Respublikos Vyriausybės 2015 m. gruodžio 23 d. nutarimu Nr. 1381 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. liepos 23 d. nutarimo Nr. „Dėl Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos priedo patvirtinimo“, buvo galima 2 procentais viršyti prioriteto įgyvendinimui skirtų lėšų sumą, papildomą finansavimą skiriant tiems projektams, kurie galėjo prisidėti prie ŽIPVP įgyvendinimo ir pasiekti geresnių rezultatų. Šie veiksmai taip pat užtikrino, kad nebūtų prarastos ES lėšos kituose ŽIPVP prioritetuose, kuriuose buvo rizika nepanaudoti suplanuotų lėšų.

Socialinės ir ekonominės situacijos pokyčiai darė itin didelę įtaką 1 prioriteto įgyvendinimui. 2011 m. 1 prioritetui buvo papildomai skirta 43,757 mln. eurų ES struktūrinių fondų lėšų. Šis finansavimas buvo nukreiptas kovai su nedarbu ir atitinkamai buvo pakoreguota 2 uždavinio „Skatinti gyventojų užimtumą ir dalyvavimą darbo rinkoje“ produkto rodiklio „Bedarbių ir asmenų, kuriems gresia nedarbas, įtrauktų į remiamo įdarbinimo programas, skaičius“ kiekybinė išraiška buvo padidinta nuo 14 tūkst. iki 100 tūkst. asmenų. Svarbiausia 2 uždavinio priemonė, skirta nedarbo mažinimui, buvo „Ieškančių darbo asmenų integracija į darbo rinką“. 2007 m., tvirtinant priemonę, bedarbių skaičius Lietuvoje siekė 80 tūkst. asmenų, todėl jai suplanuotos lėšos buvo mažesnės. Kilus ekonominei krizei, bedarbių skaičius išaugo iki beveik 300 tūkst. asmenų, todėl pagal priemonę teikiamų paslaugų poreikis didėjo, o jai skirtas finansavimas padidėjo beveik 3 kartus, lyginant su programavimo laikotarpio pradžioje skirtomis lėšomis.⁹⁷

2012 m. 1 prioritetui buvo papildomai skirta 2,896 mln. eurų ES struktūrinių fondų lėšų priemonėms, susijusioms su verslumo skatinimu, bei 3,736 mln. eurų – priemonėms, skirtoms jaunimo nedarbui mažinti. 2013 m. 1 prioritetui buvo papildomai skirta 17,539 mln. eurų ES struktūrinių fondų lėšų, nes išaugo papildomo finansavimo poreikis aktualioms įgyvendinamos veikloms, skirtoms jaunimo nedarbo mažinimui. 2007–2013 m. mažiau ekonominės krizės laikotarpiu aktualioms priemonėms (pavyzdžiui, „Diskriminacijos mažinimas ir socialinių problemų prevencija darbo rinkoje“, „Emigrantų iš Lietuvos sugrįžimo skatinimas“ ir kt.) ar toms priemonėms, kurių intervencijos logika nebeatitiko pasikeitusios socialinės ir ekonominės situacijos (pavyzdžiui, „Kaimo vietovių darbo jėgos persiorientavimas iš žemės ūkio į kitas veiklas“) skirtas finansavimas buvo sumažintas ar perskirstytas.

Paminėtina, kad ne visos 1 prioriteto priemonės buvo pradėtos įgyvendinti tuo pačiu metu. Kai kurios priemonės buvo įtrauktos vėliau, jau kilus ekonominei krizei ir siekiant aktyviai spręsti aktualias to meto problemas (daugiausiai – mažinti nedarbą). Pagal priemones, kurios buvo pradėtos įgyvendinti vėliau (pavyzdžiui, 2013 m. inicijuotos priemonės „Jaunimo užimtumo ir motyvacijos skatinimas“, „Asmenų, sergančių priklausomybės nuo psichoaktyviųjų medžiagų ligomis, psichologinė ir socialinė rehabilitacija“), lėšos buvo išmokamos lėčiau. Tiesa, šiame kontekste reikėtų išskirti priemonę „Parama pirmajam darbui“, kuri tarp darbdavių buvo itin populiari. Šios priemonės finansinis įgyvendinimas buvo spartus.

⁹⁷ UAB „PPMI Group“ ir VšĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas“, Žmogiškųjų išteklių plėtros ir socialinės sanglaudos sričių būklės analizė ir perspektyvų 2014–2020 m. parengimas, 2013 m.

E DALIS: HORIZONTALIOS POLITIKOS

18 lentelė. Projekto dalyvių suskirstymas pagal tikslines grupes

Grupė	Tikslinės grupės atstovų (moterų, imigrantų, kt.) dalis (proc.) nuo visų asmenų, per ataskaitinį laikotarpį baigusių dalyvauti projektų veiklose
Moterys	57,4
Migrantai	0,1
Mažumos	2,4
Neįgalieji	7,0
Nuteistieji ir paleisti iš laisvės atėmimo vietų asmenys	1,6
Asmenys, sergantys priklausomybės nuo psichoaktyvių medžiagų ligomis	0,65
Kiti socialinės atskirties ir socialinės rizikos asmenys	17,0

Remiantis pateiktais duomenimis, matyti, kad moterys sudarė daugiau nei pusę visų 2007–2015 m. projektų veiklas baigusių asmenų. Šią situaciją galima paaiškinti tuo, kad daugelio pagal 1 prioritetą įgyvendintų priemonių projektai buvo skirti mokymams (pavyzdžiui, „Žmogiškųjų išteklių tobulinimas viešajame sektoriuje“, „Socialinio dialogo skatinimas“, „Sveikatos priežiūros specialistų, prisidėsiančių prie sergamumo ir mirtingumo nuo pagrindinių neinfekcinių ligų mažinimo, kvalifikacijos kėlimas“ ir kt.), kuriuose dalyvavo daug viešajame sektoriuje dirbančių asmenų. Atsižvelgiant į tai, kad apie 69 proc. valstybės tarnautojų Lietuvoje sudaro moterys,⁹⁸ šių priemonių dalyviai taip pat daugiau buvo moterys. Pagal priemonę „Socialinės rizikos ir socialinę atskirtį patiriančių asmenų integracija į darbo rinką“ buvo įgyvendinami konkretūs projektai, skirti didesnę socialinę riziką patiriančioms moterims ir merginoms, nes viena iš priemonės tikslinių grupių buvo moterys, po ilgesnės pertraukos grįžtančios į darbo rinką.⁹⁹ Pagal priemonę „Šeimos ir darbo įsipareigojimų derinimas“ daugiausiai projektų taip pat buvo skirta moterims, nes būtent jos labiau susiduria su darbo ir šeimos derinimo problemomis.

Analizuojant projektų veiklas baigusių pažeidžiamų grupių atstovų pasiskirstymą, pastebėtina, kad daugiausiai veiklas baigusių asmenų – 17 proc. – priskirtina kitų socialinės atskirties ir socialinės rizikos asmenų grupei, 7 proc. – neįgalųjų grupei, 2,4 proc. – tautinėms mažumoms, 1,6 proc. – nuteistųjų ir paleistųjų iš laisvės atėmimo įstaigų asmenų grupei, o 0,65 proc. ir 0,1 proc. – atitinkamai priklausomybės nuo psichoaktyviųjų medžiagų ligomis sergančių asmenų grupei ir migrantų grupei. Daugiausiai projektų šioms tikslinėms grupėms buvo vykdoma pagal priemonę „Socialinės rizikos ir socialinę atskirtį patiriančių asmenų integracija į darbo rinką“, pagal kurią 2007–2015 m. įgyvendinti iš viso 133 projektai. Paminėtina, kad pagal šią priemonę buvo teikiamos ne tik socialinių įgūdžių atkūrimo bei integracijos į darbo rinką paslaugos, bet ir kuriami produktai (pavyzdžiui, programinė įranga, metodikos, veiklos modeliai, mokymo modeliai ir kt.). Analizuojant produktų pasiskirstymą pagal tikslines grupes, nustatyta, jog daugiausiai projektų įgyvendinimo metu sukurtų produktų (absoliučiais skaičiais) buvo skirta moterų, po ilgesnės pertraukos grįžtančių į darbo rinką, integracijai skatinti. Taip pat didelis skaičius produktų buvo sukurtas darbui su neįgaliaisiais, su asmenimis, nuteistais laisvės

⁹⁸ Remiantis 2015 m. Valstybės tarnybos departamento duomenimis

⁹⁹ Pavyzdžiui, asociacijos „Kauno moterų draugija“ vykdyti projektai „Socialinės rizikos ir socialinę atskirtį patiriančių merginų integracija į darbo rinką“, „Socialinę atskirtį patiriančių moterų (re)integracijos į darbo rinką skatinimas“, Kauno moters užimtumo centro įgyvendintas projektas „Socialinės atskirties mažinimas ugdant bendruosius ir specialiuosius įgūdžius“ ir kt.

atėmimo baudmėmis, bei su asmenimis, sergančiais priklausomybės ligomis. Mažiausiai produktų skirta romams.¹⁰⁰

1. Prioriteto įgyvendinimo poveikis vyrų ir moterų lygių galimybių skatinimui

Stebėsenos komitetas veiksmų programų, įgyvendinančių Lietuvos 2007–2013 metų ES struktūrinės paramos panaudojimo strategiją, įgyvendinimo priežiūrai atlikti (toliau vadinama – Stebėsenos komitetas) lyčių lygybės ir nediskriminavimo principą nustatė kaip bendrąjį atrankos kriterijų, kuris buvo vertinamas 1 prioriteto priemonių projektų atrankos metu. Tačiau taip pat buvo numatyta galimybė ministerijoms ir (ar) kitoms valstybės institucijoms finansavimo sąlygų aprašuose nustatyti tam tikrus reikalavimus aktyviau prisidėti prie lyčių lygybės principų įgyvendinimo (pvz. gali būti numatomos tam tikros švietimo, mokymo priemonės).

Įgyvendinant ŽIPVP 1 prioriteta projektų vykdytojai turėjo užtikrinti lygybę tarp vyrų ir moterų bei integruoti lyčių lygybės ir nediskriminavimo principus. Visiems naudos gavėjams ir skirtingų tikslinių grupių atstovams buvo suteikiama teisė dalyvauti projektų veiklose ir naudotis jų rezultatais, įgyvendinant projektus buvo atsižvelgiama į specifinius moterų ir vyrų poreikius bei problemas. 2007–2013 m. buvo įgyvendinami projektai pagal priemones, kurios sietinos su lyčių lygybės skatinimu, ir papildomi balai buvo skiriami už proaktyvius veiksmus ar didesnį prisidėjimą prie lyčių lygybės principo įgyvendinimo (projektuose buvo numatyti mokymai, konsultacijos, informavimas ir visuomenės švietimas).

Pagal ŽIPVP 1 prioriteta įgyvendintas intervencijas, prisidedančias prie lyčių lygybės skatinimo, galima suskirstyti į tris grupes: 1) diskriminacijos mažinimas ir visuomenės nuostatų keitimas; 2) infrastruktūros pritaikymas; 3) individų motyvacijos didinimas.¹⁰¹ Pirmajai grupei galima priskirti pagal 1 prioriteto 1 uždavinį įgyvendintas priemones. Pavyzdžiui, priemonėje „Žmogiškųjų išteklių tobulinimas įmonėse“ prioritetas buvo teikiamas ir papildomi balai skiriami projektams, kurie aktyviais veiksmais ir didesne apimti prisidėjo prie lyčių lygybės principo įgyvendinimo (projektuose buvo numatyti mokymai, konsultacijos ir ar kitos veiklos lyčių lygybės klausimais). Mokymai, konsultacijos ar kitos veiklos, susijusios su lyčių lygybės skatinimu, buvo privalomos, valstybės planavimo būdu įgyvendinant priemonę „Žmogiškieji ištekliai INVEST LT+“. Šios priemonės finansavimo sąlygų apraše buvo pateiktas bendrojo atitikties lyčių lygybės ir nediskriminavimo principams reikalavimo detalizavimas. Prioritetiniai balai už lyčių lygybės principo įgyvendinimą buvo skiriami ir priemonės „Socialinio dialogo skatinimas“ antrojo kvietimo projektams. Įgyvendinus priemonę „Žmogiškųjų išteklių tobulinimas viešajame sektoriuje“, lyčių lygybės aspektas buvo diegiamas politiniame lygyje.

Antrajai grupei galima priskirti priemones „Šeimos ir darbo išipareigojimų derinimas“, „Darbo ir šeimos išipareigojimų derinimas: integralios pagalbos plėtra“, pagal kurias buvo finansuojamas infrastruktūros ir paslaugų kūrimas, siekiant panaikinti struktūrines kliūtis dalyvauti darbo rinkoje. Trečiojo tipo intervencijoms galima priskirti priemones, kuriose pagrindinės finansuotos veiklos buvo mokymai tikslinėms grupėms, taip pat švietėjiškos, informacinės ir mokomojo pobūdžio veiklos (pavyzdžiui, pagal priemonę „Diskriminacijos mažinimas ir socialinių problemų prevencija darbo rinkoje“ finansuoti projektai, skirti iniciatyvoms, padedančioms pakeisti visuomenėje stiprius diskriminacinius stereotipus, taip pat ir dėl lyčių vaidmenų darbo rinkoje, buvo skatinamos inovatyvios priemonės, kurios padėtų naujai ar efektyviau nei iki šiol spręsti esamas problemas, visuomenė buvo informuojama ir šviečiama lyčių lygybės ir lygių galimybių klausimais). Atsižvelgiant į poveikio lyčių lygybės

¹⁰⁰ UAB „PPMI Group“ ir VšĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas“, Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos priemonės „Socialinės rizikos ir socialinę atskirtį patiriančių asmenų integracija į darbo rinką“ rezultatyvumo, efektyvumo ir tęstinumo vertinimas, 2014 m.

¹⁰¹ UAB „PPMI Group“ ir VšĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas“, ES struktūrinės paramos poveikio horizontalaus prioriteto „Lyčių lygybė ir nediskriminavimas“ įgyvendinimui vertinimas, 2014 m.

skatinimui mastą, galima teigti, kad vien ŽIPVP 1 prioriteto priemonės, kuriose stebimas naudos pasiskirstymas pagal lytį ir diskriminuojamas grupės, sudaro santykinai nedidelę ES paramos dalį. Be to, pastebėtina, kad daugiausiai dėmesio buvo skirta būtent moterų nepalankiai padėčiai sušvelninti, o ne laikomasi kompleksinio požiūrio (vyrų ir moterų socialinių vaidmenų, išteklių ir galios subalansavimas).¹⁰² Pavyzdžiui, kai kurios intervencijos mažino moterų nedarbo lygį, tačiau turėjo neigiamos įtakos vyrų įsidarbinimui, nes moterys greičiau pasinaudojo intervencijos teikiama nauda. Moterys buvo didžiausia trumpalaikę naudą gavusi bedarbių grupė.¹⁰³

Kitoms 1 prioriteto priemonėms nebuvo keliamas tikslas didinti moterų ir vyrų lygybę ar mažinti diskriminaciją, todėl tokias priemones šiuo aspektu vertinti netikslinga. Vis dėlto, pavyzdžiui, viena iš priemonės „Socialinės rizikos ir socialinę atskirtį patiriančių asmenų integracija į darbo rinką“ tikslinių grupių buvo moterys, po ilgesnės pertraukos (daugiau nei 24 mėn.) grįžtančios į darbo rinką. Be to, įgyvendinant priemonę buvo investuojama, siekiant sumažinti skurdo riziką, smurto šeimoje lygį, buvo remiamos socialinės paslaugos, kurios padėjo rizikos grupių ar socialinę atskirtį patiriančioms moterims grįžti į darbo rinką. Taip priemonė netiesiogiai galėjo prisidėti prie moterų ir vyrų lygybių galimybių darbo rinkoje skatinimo, gerindama socialiai pažeidžiamų moterų padėtį darbo rinkoje.¹⁰⁴

Apibendrinant galima teigti, kad ŽIPVP 1 prioriteto priemonės prisidėjo prie lyčių lygybės skatinimo. Vienos priemonės turėjo tiesioginį poveikį šio horizontalaus principo įgyvendinimui (pavyzdžiui, lyčių lygybės reikalavimai buvo įtraukti į atrankos kriterijus, buvo vykdomi specialūs šiai temai skirti mokymai), o kitų priemonių poveikis buvo netiesioginis (įgyvendinant projektus ir skatinant moterų užimtumą, buvo prisidedama prie vyrų ir moterų lygių galimybių užtikrinimo).

Gerosios praktikos pavyzdys

Projekto vykdytojas: Socialinės integracijos centras

Projekto pavadinimas: „Lygių galimybių akademija: Priimk. Drąsink. Keiskis“

Lygios galimybės vyrams ir moterims – tai palankių sąlygų sudarymas, kai nėra kliūčių nė vienai iš lyčių pilnavertiškai dalyvauti ekonominiame, socialiniame ir politiniame gyvenime. Kiekvienas visuomenės narys, taip pat ir jaunimas, turi turėti vienodas galimybes (be diskriminacijos lyties, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, rasės ar etninės priklausomybės, religijos, išitikinimų, socialinės padėties, kilmės, kalbos atžvilgiu) siekti išsimokslinimo, karjeros, tobulintis, veikti visose politinės ir visuomeninės veiklos srityse. Diskriminacija yra žmogaus nuostatų tam tikros žmonių kategorijos atžvilgiu padarinys.

Socialinės integracijos centras, gavęs paramą pagal priemonę „Diskriminacijos mažinimas ir socialinių problemų prevencija darbo rinkoje“, įgyvendino projektą „Lygių galimybių akademija: Priimk. Drąsink. Keiskis“, kurio pagrindinis tikslas – įgalinti Lietuvos mokyklų bendruomenes, darbdavius bei plačiąją visuomenę spręsti daugialypes diskriminacijos problemas, skatinti socialinį aktyvumą, kuriant lygiateisiškus santykius darbo rinkoje.

Visos projekte vykdytos švietėjiškos, informacinės, prevencinio pobūdžio veiklos – kompleksinės. Įgyvendinant projektą buvo:

- Parengtas 15 televizijos laidų ciklas žmogaus teisių, diskriminacijos prevencijos ir pagarbos įvairovei tema. BTV laidose „Priimk. Drąsink. Keiskis“. Šias laidas galėjo matyti visos

¹⁰² UAB „PPMI Group“ ir VšĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas“, ES struktūrinės paramos poveikio horizontalaus prioriteto „Lyčių lygybė ir nediskriminavimas“ įgyvendinimui vertinimas, 2014 m.

¹⁰³ VšĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas“ ir UAB „PPMI Group“, Kontrafaktinio vertinimo metodu pritaikomumo ir statistinių duomenų pakankamumo ES struktūrinės paramos poveikiui matuoti vertinimas, 2013 m.

¹⁰⁴ UAB „PPMI Group“ ir VšĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas“, Žmogiškųjų išteklių plėtros ir socialinės sanglaudos sričių būklės analizės ir perspektyvų 2014–2020 m. parengimo vertinimas, 2013 m.

Lietuvos gyventojai, o jose buvo pristatytos realios situacijos, kuriose atsispindėjo faktai, nuomonės, nuostatos ir požiūriai į lytį, rasę, tautybę, socialinę padėtį, negalią ir kitus lygių galimybių įstatyme nurodytus pagrindus. Laidas galima pamatyti adresu: <http://integracija.info/projektas012.html>.

- Parengti 3 švietėjiški leidiniai. Leidiniai su lygių galimybių kliuvimais, teisine informacija, diskriminacijos apraiškų atpažinimu buvo platinami Lietuvos gimnazijose, vidurinėse mokyklose, darbdavių organizacijose, savivaldybių švietimo skyriuose.

- Suorganizuota 70 šviečiamųjų renginių lygių galimybių ir nediskriminavimo klausimais visose Lietuvos apskrityse, kuriuose dalyvavo 1245 asmenys. Remiantis pažangia praktika buvo siekiama atskleisti lyčių lygybės sampratą ir darbo aplinkos sukūrimo įtaką kitoms žmogaus gyvenimo sritims, socialinius lyties vaidmenis ir diskriminaciją darbo santykiuose. Švietėjiškų, mokomojo pobūdžio renginių, skirtų mokiniams, mokytojams, tėvams tikslas buvo įgalinti mokytojus keisti požiūrį į diskriminaciją, kaip objektyvią skirtybių izoliaciją, formuoti gebėjimą lygių galimybių temas integruoti į ugdymo turinį, atskleisti stereotipų įtaką pasirenkant profesinę karjerą, formuoti dorovinių vertybių sistemą.

Šalia kitų veiklų projekte buvo svarbus bendradarbiavimas su tarptautiniu partneriu Vakarų Midlando kūrybinis aljansas („The West Midlands Creative Alliance Limited“) iš Jungtinės Karalystės. Geroji Jungtinės Karalystės patirtis, įgyta stažuotės metu, pritaikyta visose projekto veiklose: kuriant televizijos laidų ciklą, rengiant leidinius, vykdant švietėjiškus – informacinius ir mokomojo pobūdžio seminarus mokytojams, mokiniams ir jų tėvams, darbdavių asociacijos nariams.

2. Veiksmai, kuriais skatinamas socialiai pažeidžiamų grupių užimtumas ir socialinė aprėptis

Įgyvendinant 1 prioritetą, 2007–2013 metais buvo siekiama didinti gyventojų ekonominį aktyvumą ir užimtumą, didinti darbuotojų ir įmonių prisitaikymą prie rinkos poreikių, skatinti kokybiškų darbo vietų kūrimą ir užtikrinti lygias galimybes visiems dalyvauti darbo rinkoje ir visuomenės gyvenime. Daugelis šioje veiksmų programoje įvardytų veiklų grupių tiesiogiai ar netiesiogiai prisidėjo prie ES horizontaliųjų principų įgyvendinimo. Pavyzdžiui, parama įmonių darbuotojų mokymui naudojosi tiek jauni, tiek pagyvenę, tiek neįgalūs darbuotojai. Buvo skiriama ir papildoma parama: finansuoti veiksmai, kurie padeda konkrečiai grupei susirasti darbą ar išvengti socialinės atskirties („pirmojo darbo“ parama jaunimui, profesinės reabilitacijos paslaugos neįgaliems asmenims, socialinės paslaugos šeimose prižiūrimiems asmenims, siekiant padėti globos namuose funkcijas vykdantiems gyventojams (dažniausiai moterims) sugrįžti į darbo rinką ir pan.).

Pagrindinės projektų veiklos buvo orientuotos į paslaugų socialinę atskirtį patiriantiems asmenims teikimą, metodikų darbui su šiomis tikslinėmis grupėmis parengimą ir vykdymą, mokymus ir kvalifikacijos kėlimą, skatinant socialinės rizikos ir socialinę atskirtį patiriančių asmenų įsitraukimą į darbo rinką.

Socialinės rizikos ar socialinę atskirtį patiriantys asmenys dalyvavo beveik visose pagal 1 prioritetą įgyvendintose veiklose, tačiau, įgyvendinant vienas priemones (pavyzdžiui, „Žmogiškųjų išteklių tobulinimas įmonėse“, „Socialinio dialogo skatinimas“, „Žmogiškųjų išteklių tobulinimas viešajame sektoriuje“ ir kt.), socialinės rizikos ir socialinę atskirtį patiriančių asmenų dalyvavimas remiamose veiklose buvo tik epizodinis, o kitos priemonės buvo tiesiogiai skirtos būtent šių tikslinių grupių asmenims (pavyzdžiui, visos pagal 3 uždavinį įgyvendintos priemonės). Kilus ekonominei krizei ir siekiant išvengti jaunų žmonių socialinės atskirties, buvo inicijuotos ir ES struktūrinės paramos lėšomis įgyvendintos jaunimo užimtumo skirtos priemonės „Parama pirmajam darbui“ ir „Jaunimo užimtumo ir motyvacijos didinimas“.

Siekiant mažinti neįgalius ar vyresnio amžiaus giminaičius namuose prižiūrinčių jų šeimų narių (dažniausiai moterų) socialinę atskirtį, buvo įgyvendinama priemonė „Darbo ir

šeimoms įsipareigojimų derinimas: integralios pagalbos plėtra“. Siekiant didinti pagyvenusių asmenų įsitraukimą į socialinį gyvenimą, buvo įgyvendinama priemonė „Kompiuterinio raštingumo įgūdžių ugdymas“. Pagal priemonę „Ieškančių darbo asmenų integracija į darbo rinką“ buvo teikiamos subsidijos neįgaliosiems įdarbinančioms socialinėms įmonėms, o iki 2015 m. pabaigos buvo paremtos 529 įmonės. Neįgaliųjų integracijai į darbo rinką skatinti buvo skirta priemonė „Neįgaliųjų profesinės reabilitacijos sistemos kūrimas ir įgyvendinimas“, o pagal šią priemonę vykdytas profesinės reabilitacijos programos iki 2015 m. pabaigos sėkmingai pabaigė daugiau nei 2 tūkst. neįgaliųjų.

Vykdamas tiesiogiai socialinės rizikos ir socialinę atskirtį patiriantiems asmenims skirtus projektus, pagal priemonę „Diskriminacijos mažinimas ir socialinių problemų prevencija darbo rinkoje“ buvo remiamas prevencijos priemonių (švietėjiškų, informacinių, mokomųjų) kūrimas ir įgyvendinimas, siekiant išvengti diskriminacijos darbo rinkoje. Lygių galimybių įstatyme numatytais pagrindais bei socialinių problemų prevencijos priemonių kūrimas ir įgyvendinimas nusikalstamumo, priklausomybės nuo psichoaktyvių medžiagų, smurto šeimoje, prekybos žmonėmis ir kt. srityse. Pagal priemonę įgyvendinta iš viso 11 projektų, o organizuotų renginių dalyvių skaičius siekė beveik 9 tūkst. asmenų. Asmenų, sergančių priklausomybės nuo psichoaktyviųjų medžiagų ligomis tikslinei grupei buvo skirta nuo 2013 m. pradėta įgyvendinti priemonė „Asmenų, sergančių priklausomybės nuo psichoaktyviųjų medžiagų ligomis, psichologinė ir socialinė reabilitacija“, pagal kurią vieną projektą vykdė Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas. Projekto veiklose iki 2015 m. pabaigos dalyvavo 805 asmenys, kuriems buvo teikiamos psichologinės ir socialinės reabilitacijos paslaugos, taip pat trumpalaikės socialinės globos paslaugos, vykdomos integracijos į darbo rinką veiklos.

Daugiausiai projektų, skirtų socialinės rizikos ir socialinę atskirtį patiriančių asmenų socialinei integracijai ir integracijai į darbo rinką, buvo įgyvendinta pagal priemonę „Socialinės rizikos ir socialinę atskirtį patiriančių asmenų integracija į darbo rinką“ (133 projektai). Pagal šią priemonę buvo finansuojamas veiklos modelių, priemonių ir paslaugų, skatinančių socialinės rizikos ir socialinę atskirtį patiriančius asmenis įsitraukti į darbo rinką, kūrimas ir įgyvendinimas. Projektų veiklose dalyvavo daugiau nei 26,7 tūkst. asmenų, patiriančių socialinę atskirtį. Be to, siekiant paskatinti socialinės rizikos šeimų narių integraciją į visuomenę, daugiau nei 3 tūkst. asmenų buvo taikytos integracijos priemonės. Pagal šią priemonę buvo ne tik teikiamos socialinės integracijos paslaugos, bet ir kuriami socialinės integracijos produktai (pavyzdžiui, metodikos), kurie paskui naudojami teikiant paslaugas. Daugiausiai sukurtų produktų buvo skirta neįgaliųjų, nuteistųjų, moterų ir asmenų, sergančių priklausomybės ligomis, integracijai į darbo rinką skatinti. Sukurti produktai atitiko tikslinės grupės poreikius, nes dažniausiai produktai buvo skirti tokiems socialinės integracijos aspektams kaip asmenybės atkūrimas ir asmens socializacija (tai itin svarbus pirmasis žingsnis), rečiau – profesiniam orientavimui ar profesinių gebėjimų didinimui.¹⁰⁵

Gerosios praktikos pavyzdys

Projekto vykdytojas: Visagino šeimos krizių centras

Projekto pavadinimas: „Noriu, galiu, veikiu-dirbu“

Projekto vertė: 436,6 tūkst. eurų

Kauno ir Visagino miestų savivaldybėse atlikto tyrimo rezultatai parodė, kad soc. rizikos šeimoms, ilgalaikiams bedarbiams įsidarbinimo galimybes riboja tinkamos kvalifikacijos neturėjimas, psichologinės problemos, menka motyvacija bei savivertė, menki soc. įgūdžiai, soc.

¹⁰⁵ UAB „PPMI Group“ ir VšĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas“, Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos priemonės „Socialinės rizikos ir socialinę atskirtį patiriančių asmenų integracija į darbo rinką“ rezultatyvumo, efektyvumo ir tęstinumo vertinimas, 2014 m.

izoliacija. Projekto tikslas – suteikti tikslinės grupės asmenims reikalingą pagalbą, kuri padėtų integruotis į darbo rinką. Tikslui pasiekti buvo pasirinktas veiklų kompleksas, kuris siekė padėti išspręsti minėtas tikslinės grupės problemas: stiprinti asmenybes, motyvuoti darbui ir gyvenimui, išmokyti spręsti problemas, suteikti socialinius įgūdžius, padėti apsispręsti dėl profesijos pasirinkimo bei padėti ją įgyti, suteikti praktinį mokymą darbo vietoje. Projekto metu buvo įgyvendinama soc. mentorystės (tarpininkavimo) įsidarbinimo srityje metodika. Ši metodika yra į ilgalaikį poveikį orientuota priemonė. Projekto pridėtinė vertė – projekte buvo išbandytas soc. mentoriavimo modelis su nauja socialinės atskirties grupe – soc. rizikos šeimomis, bei pirmą kartą Lietuvoje soc. mentorystės modelis taikytas ne tik dirbant poromis, bet ir grupėmis. Projekto tikslinės grupės: soc. rizikos šeimos, ilgalaikiai bedarbiai ir socialinių pašalpų gavėjai.

Projekto įgyvendinimo metu grupinį ir individualų motyvavimą, konsultavimą, asmens poreikių vertinimą, darbinių bei savarankiško gyvenimo įgūdžių ugdymą ir palaikymą, praktinį mokymą, profesinį orientavimą, profesinių gebėjimų įvertinimą bei tarpininkavimo įdarbinant paslaugas gavo visi tikslinės grupės asmenys. Projekto partneriai UAB „Pakama“, UAB „Manto servisas“ ir Visagino miesto savivaldybės Socialinių paslaugų centras suteikė praktinį mokymą darbo vietoje. Taip pat projekto įgyvendinimo metu buvo stengiamasi atkurti bendruomeninius socialinius ryšius. Projekto įgyvendinimui didelę pridėtinę vertę turėjo stažuotė į Švedijos Tarptautinį IOGT-NTO judėjimo institutą. 12 asmenų (socialinių darbuotojų, psichologų, tiesiogiai dirbančių su tiksline grupe) susipažino ir perėmė „šeimos klubų“ metodiką, gerą patirtį, tinkančią darbui Lietuvoje. Vizito metu buvo pasidalinta mentorystės patirtimi įsidarbinimo srityje, kurią švedai taiko dirbdami su šeimos klubais. Stažuotė truko 4 dienas.

Projektas sėkmingai ir laiku įgyvendino suplanuotą veiklą, pasiekė numatytus tikslus ir rezultatus (projekte sudalyvavo 193 asmenys vietoje suplanuotų 182 asmenų, pasiektas 31,61 proc. (įdarbintas 61 dalyvis) įdarbinimo rodiklis vietoje suplanuoto 30,22 proc.) bei prisidėjo prie bendro priemonės rodiklių pasiekimo.

3. Novatoriškos veiklos pristatymas

Įgyvendinant pagal 1 prioriteto priemones finansuojamus projektus, buvo vykdomos įvairios novatoriškos veiklos. Kai kuriose 1 prioriteto priemonėse novatoriškumo principas buvo įtrauktas į specialiuosius prioritetinius atrankos kriterijus, pavyzdžiui, įgyvendinant priemones „Socialinės rizikos ir socialinę atskirtį patiriančių asmenų integracija į darbo rinką“ bei „Diskriminacijos mažinimas ir socialinių problemų prevencija darbo rinkoje“, prioritetas, už kurį skiriamas aukštesnis vertinimo balas, buvo skiriamas projektams, įgyvendinamiems pasitelkiant naujoviškus metodus bei priemones.

Pagal ŽIPVP 1 prioritetą buvo įgyvendinama priemonė „Darbo ir šeimos įsipareigojimų derinimas: integralios pagalbos plėtra“, pagal kurią nuo 2013 m. buvo vykdomi 22 bandomieji projektai pasirinktose savivaldybėse, siekiant sukurti iki šiol šalyje neegzistavusią integralios pagalbos (socialinės globos ir slaugos) namuose asmenims su negalia, senyvo amžiaus žmonėms sistemą. Vykdamas projektus, buvo kuriami ir išbandomi keli integralios pagalbos namuose modeliai tam, kad pasiteisinusius modelius būtų galima įgyvendinti visose Lietuvos savivaldybėse. Buvo formuojamos mobiliosios komandos, į kurias be socialinį darbą dirbančių asmenų buvo įtraukiami ir slaugos specialistai, organizuojami mobilių komandų narių mokymai, teikiama konsultacinė pagalba šeimos nariams ir kt. Įgyvendinus projektus, iki 2015 m. pabaigos 819 asmenų dalyvavo organizuojuose mobiliųjų komandų narių mokymuose, buvo įdarbinti 635 slaugos specialistai, o integralios pagalbos gavėjų skaičius siekė 1 539 asmenis.

Įgyvendinant priemonę „Žmogiškųjų išteklių tobulinimas įmonėse“, prioritetas, skiriant didesnį vertinimo balą, buvo skiriamas projektams, kuriuose suplanuoti mokymai susiję su naujų technologijų perėmimo (įsisavinimo ir diegimo) iniciatyvomis makrolygyje (regioniniame), t. y. produktų, paslaugų tobulinimu bei pritaikymu naujos kartos įrangai arba naujų produktų kūrimo

(tobulinimo ir plėtros) iniciatyvomis mikrolygyje (regioniniame), t.y. įmonės konkurencingumo bei aktyvumo tarptautinėse rinkose didinimu. Pagal šią priemonę organizuotuose mokymuose iki 2015 m. pabaigos dalyvavo daugiau nei 44 tūkst. asmenų. Paminėtina, kad pasibaigus projektams tęstinius mokymo kursus savo darbuotojams organizavimo apie 78 proc. įmonių.

Gerosios praktikos pavyzdys

Priemonės pavadinimas: „Darbo ir šeimos įsipareigojimų derinimas: integralios pagalbos plėtra“

Tikslai, sprendžiamos problemos, tikslinė grupė

Lietuvoje slaugos paslaugos į namus neįgaliems ar senyvo amžiaus žmonėms nėra pakankamai užtikrinamos. Dienos socialinę globą teikia socialinių paslaugų įstaigos, slaugos – pirminės sveikatos priežiūros įstaigos, tačiau stinga paslaugų integralumo ir kompleksiskumo. Savivaldybės yra išsakiusios nuomonę, kad veiksmingiausias būdas teikti integralią pagalbą (globą ir slaugą) namuose – tai užtikrinti, kad ją teiktų vienoje įstaigoje dirbantys visi reikalingi specialistai (socialinis darbuotojas, socialinio darbuotojo padėjėjas, slaugytojas, slaugytojo padėjėjas, masažuotojas, kineziterapeutas). 21 bandomasis projektas įgyvendino šią idėją: vienoje įstaigoje (dažniausiai – socialinių paslaugų centre) arba socialinių paslaugų centrams kooperuojantis su sveikatos priežiūros įstaigomis buvo teikiama integrali pagalba. Taip buvo siekiama užtikrinti, kad darbuotojai pas klientus nuvyktų per kuo trumpesnę laiką ir suteiktų kokybiškas paslaugas.

Projektais buvo siekiama sukurti ir plėtoti kokybišką integralią pagalbą (socialinės globos ir slaugos) namuose asmenims su negalia, senyvo amžiaus asmenims bei konsultacinę pagalbą šeimos nariams.

Nauda, poveikis, rezultatai

Šios priemonės projektai skatino integralios pagalbos namuose plėtrą, didino pagalbos prieinamumą, gerino kokybę. Inicijuotas mobilių komandų, teikiančių integralią pagalbą, kūrimasis, buvo sudaromos techninės sąlygos specialistams teikti integralią pagalbą, o neįgaliems ir senyvo amžiaus asmenims – ją gauti. Buvo skatinamas neformalios pagalbos teikimas, įtraukiant savanorius, bendruomenės narius, kaimynus.

ESF lėšomis įsigytos užimtumo priemonės padėjo globos ir slaugos specialistams teikti kokybiškas paslaugas neįgaliems ir senyvo amžiaus asmenims jų namuose, tikslinės grupės poreikiams pritaikyta infrastruktūra. Darbuotojams buvo organizuojami mokymai, kuriuose buvo keliami jų kvalifikacija, didinimas universalumas: daugelis socialinių darbuotojų padėjėjų įgijo slaugytojų padėjėjų kvalifikaciją, todėl gali teikti ne tik globos, bet ir slaugos paslaugas. Integrali pagalba buvo derinama su neformalia pagalba, teikiama kaimynų, savanorių. Tokiu būdu buvo užtikrinama, kad, esant poreikiui, integrali pagalba būtų teikiama 8 val. (ir ilgiau) per dieną, 7 dienas per savaitę.

Pagalba ypač džiaugėsi atokių kaimo vietovių gyventojai: socialinių darbuotojų padėjėjai atnešdavo malkų, pakurdavo krosnį, pagamindavo valgi; slaugytojų padėjėjai numaudydavo, pamatuodavo kraujospūdį, pakeisdavo tvarsčius, sugirdydavo vaistus. Neįgalių ir senyvo amžiaus asmenų artimieji galėjo sėkmingai dirbti ir ilsėtis, kadangi savimi negalinčiais pasirūpinti jų namiškiais rūpinosi kvalifikuoti specialistai, kurie taip pat konsultavo šeimos narius globos ir slaugos klausimais. Integralios pagalbos projektai padėjo neįgaliems ir senyvo amžiaus asmenims išlikti jiems artimoje namų aplinkoje ir išvengti institucinės globos.

Projektų vykdytojai: Ukmergės nestacionarių socialinių paslaugų centras; Šilalės rajono socialinių paslaugų namai; Anykščių rajono socialinių paslaugų centras; BĮ Vilniaus miesto socialinės paramos centras; Telšių socialinių paslaugų centras; Tauragės rajono savivaldybės administracija; Šilutės rajono savivaldybės administracija; Kretingos socialinių paslaugų centras; Trakų rajono savivaldybės biudžetinė įstaiga; Viešoji įstaiga Raseinių socialinių paslaugų centras; Viešoji įstaiga Alytaus poliklinika; Elektrėnų socialinių paslaugų centras; Šakių rajono savivaldybės administracija; Šiaulių miesto savivaldybės administracija; Visagino socialinių paslaugų centras; VšĮ Biržų rajono socialinių paslaugų centras; Radviliškio parapijos bendruomenės socialinių paslaugų centras; Vilkaviškio socialinės pagalbos centras; Pasvalio rajono paslaugų ir užimtumo centras pagyvenusiems ir neįgaliesiems; Savivaldybės biudžetinė įstaiga Kauno rajono socialinių paslaugų centras; Klaipėdos miesto savivaldybės administracija.

Projektų veiklos:

- 1) Kokybiškos integralios pagalbos (dienos socialinės globos ir slaugos) neįgaliesiems ir senyvo amžiaus asmenims teikimas.
- 2) Mobilijų komandų (darbuotojų ir savanorių, teikiančių integralią pagalbą) mokymas.
- 3) Šeimos narių, prižiūrinių neįgalius ar senyvo amžiaus asmenis, konsultavimas.
- 4) Neformalios pagalbos (teikiamos savanorių, bendruomenės narių) skatinimas.

4. Prioriteto įgyvendinimo poveikis informacinės visuomenės plėtrai

Tiesioginę įtaką informacinės visuomenės plėtrai darė 1 prioriteto priemonės „Kompiuterinio raštingumo įgūdžių ugdymas“ įgyvendinimas. Šios priemonės tikslas – ugdant kompiuterinio raštingumo įgūdžius skatinti gyventojų konkurencingumą darbo rinkoje bei didinti galimybes užimtumo srityje. Pagal šią priemonę finansuojami projektai turėjo atitikti Visuotinio kompiuterinio raštingumo programos¹⁰⁶ tikslus ir uždavinius. Įgyvendinant šią priemonę prioritetas teiktas probleminėmis teritorijomis pripažintose savivaldybėse¹⁰⁷ arba regioniniuose centruose¹⁰⁸ vykdytiems projektams, taip pat projektams, kuriuose buvo įgyvendinamos iniciatyvos, skirtos paskatinti vyresnių nei 45 metų ir (ar) kaimo vietovių gyventojų informacinių ir ryšių technologijų gebėjimų ugdymą. Ši priemonė pirmiausiai buvo nukreipta į tuos asmenis, kurie patiria skaitmeninę atskirtį, nes gyvenamoji vieta ir gyventojų amžius nurodomi kaip vieni iš penkių svarbiausių veiksnių, nuo kurių priklauso naudojimosi internetu rodiklis. Paminėtina, kad atskirti mokymai, skirti kompiuterinių įgūdžių ugdymui, taip pat buvo organizuojami pagal priemonę „Sveikatos specialistų, prisidedančių prie sergamumo ir mirtingumo nuo pagrindinių neinfekcinių ligų mažinimo, kvalifikacijos kėlimas“, finansuojant veiklas, skirtas šio sektoriaus specialistų bendrosioms kompetencijoms kelti.

Įgyvendinant priemonę „Kompiuterinio raštingumo įgūdžių ugdymas“, buvo remiamas kompiuterinio raštingumo įgūdžių, kurie naudojami praktikoje ir siejasi su konkrečia asmens poreikiais darbo rinkoje, ugdymas, taip pat kompiuterinių įgūdžių, reikalingų sėkmingam informacinių ir ryšių technologijų taikymui kasdienėje veikloje, ugdymas. Pagal priemonę buvo vykdomi 22 projektai, kuriems skirtas finansavimas siekė daugiau nei 10,4 mln. eurų. Pagal šią priemonę organizuojuose mokymuose dalyvavo ir juos sėkmingai baigė beveik 66 tūkst. asmenų. Mokymai buvo vykdomi pagal ECDL programą gyventojams (ECDL for Citizens/ E-Citizen) ir programą, skirtą Europos kompiuterių vartotojo pažymėjimui (European Computer Driving

¹⁰⁶ Visuotinio kompiuterinio raštingumo programa patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugsėjo 15 d. nutarimu Nr. 1176 „Dėl Visuotinio kompiuterinio raštingumo programos“

¹⁰⁷ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. sausio 31 d. nutarimas Nr. 112 „Dėl probleminių teritorijų“

¹⁰⁸ Lietuvos regioninės politikos iki 2013 metų strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. gegužės 23 d. nutarimu Nr. 575 „Dėl Lietuvos regioninės politikos iki 2013 metų strategijos“

License (ECDL) įgyti. Iš viso šiuo metu Lietuvoje yra išduota virš 75 tūkst. ECDL pažymėjimų ir virš 8 tūkst. *ECDL for Citizens* pažymėjimų. Pagal priemonę „Kompiuterinio raštingumo įgūdžių ugdymas“ finansuoti mokymai atitiko tikslinės grupės poreikius, nes didelei daliai Lietuvos gyventojų trūko gebėjimų naudotis informacinėmis technologijomis, trūko finansinių galimybių ir motyvacijos.¹⁰⁹ Atsižvelgiant į sėkmingai mokymus baigusią asmenų skaičių, tikėtina, kad ši priemonė bent iš dalies prisidėjo prie kompiuteriu ir internetu besinaudojančių Lietuvos gyventojų dalies didėjimo bei strateginio konteksto rodiklio „Nuolatiniai interneto vartojai“ pasiekimo. Paminėtina, kad 2005 m. nuolatinis interneto vartotojų Lietuvoje buvo 30 proc., o 2015 m. – 69 proc. Nagrinėjant priemonės poveikį mokymų dalyviams, atliktame vertinime teigiama,¹¹⁰ kad po mokymų kursų „labai gerai“ savo gebėjimus vertinančių asmenų dalis išaugo 11 proc. punktų (nuo 13,4 iki 46,7 proc.). Priemonės įgyvendinimas iš dalies prisidėjo prie vyresnio amžiaus asmenų, kurie neretai patiria diskriminaciją darbo rinkoje, geresnių galimybių išlikti darbo vietoje arba įsidarbinti sudarymo.

Gerosios praktikos pavyzdys

Projekto vykdytojas: Lietuvos pensininkų sąjunga „Bočiai“

Projekto pavadinimas: Vyresnių kaip 45 metai žmonių kompiuterinio raštingumo ugdymas

Projekto vertė: 538,7 tūkst. eurų

Projekto tikslinė grupė – vyresni kaip 45 m. asmenys. Vykdamas informacijos apie projekto „LPS „Bočiai“ narių kompiuterinio raštingumo ugdymas“ sklaidą bei dalinantis įspūdziais, nemažai iki pensinio amžiaus žmonių, nepriklausančių sąjungai, taip pat pareiškė norą dalyvauti analogiškame projekte. Todėl buvo nuspręsta į šiame projekte organizuojamus mokymus kviešti ne tik LPS „Bočiai“ narius, bet ir iki pensinio amžiaus (vyresnius kaip 45 metai) žmones, kuriems konkuruojant darbo rinkoje bei kasdienėje namų ūkių veikloje būtini kompiuterinio raštingumo įgūdžiai.

Dalyviai mokėsi pagal ECDL kompiuterinio raštingumo programą, įgijo žinių apie šiuolaikines informacines technologijas, išmoko dirbti asmeniniu kompiuteriu, taip padidindami savo konkurencingumą darbo rinkoje. Iš viso apmokytas 3201 dalyvis.

5. Prioriteto įgyvendinimo poveikis darniai plėtrai

ŽIPVP pirmasis prioritetas, remdamas socialinės aprėpties plėtrą Lietuvoje, turėjo tiesioginį teigiamą poveikį darniam vystymuisi. Be to darnios plėtos principas buvo įtrauktas į 1 prioriteto priemonių bendruosius ir (ar) specialiuosius projektų atitikties atrankos kriterijus, todėl jo laikymasis buvo privalomas visiems pagal 1 prioritetą įgyvendinamiems projektams. Paraiškų dėl projektų finansavimo vertinimo metu buvo įsitikinama, kad nė viename iš projektų nėra numatyti veiksmai, kurie turėtų neigiamą poveikį darnaus vystymosi principams įgyvendinti, t. y. nėra numatyta veiksnių, kurie darytų neigiamą poveikį aplinkosaugos (aplinkos kokybei ir gamtos ištekliams, klimato kaitai, aplinkos apsaugai), socialinėje (užimtumui, skurdui ir socialinei atskirčiai, sveikatai, švietimui ir mokslui, kultūros savitumui), ekonomikos (darniam pagrindinių ūkio šakų ir regionų vystymuisi), regionų vystymo (aplinkosauginiams, socialiniams ir ekonominiams skirtumams mažinti) srityse. Be to, visi projektai turi prisidėti prie darnaus vystymosi politikos socialinio aspekto (užimtumo didinimo, skurdo ir socialinės atskirties

¹⁰⁹ UAB „PPMI Group“ ir VšĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas“, Žmogiškųjų išteklių plėtos veiksnių programos priemonės „Socialinės rizikos ir socialinę atskirtį patiriančių asmenų integracija į darbo rinką“ rezultatyvumo, efektyvumo ir tęstinumo vertinimas, 2014 m.

¹¹⁰ Ten pat.

mažinimo) įgyvendinimo, prisidėti prie įmonių augimo, konkurencingumo, gyventojų socialinės aprėpties didinimo skatinant dirbančių asmenų įtraukimą į mokymosi procesą, gyventojų ekonominio aktyvumo ir užimtumo didinimo, nedarbo mažinimo.

Gerosios praktikos pavyzdys

Projekto vykdytojas: VšĮ Respublikinis kurčiųjų reabilitacijos centras

Projekto pavadinimas: Darbo link – tarpininkavimo paslaugų įdarbinant asmenis su klausos negalia plėtra

Projekto vertė: 891, 1 tūkst. eurų

Projekto tikslas buvo Lietuvos mastu pritaikyti 2004–2008 m. ES bendrijos *Equal* iniciatyvos projekto „Asmenų su klausos negalia integravimas į darbo rinką“ metu sukurtą kurčiųjų įdarbinimo tarpininkaujant modelį. Projekto metu Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose ir Panevėžyje įsteigtose įdarbinimo tarnybose dirbo kurčiųjų kultūrą gerai pažįstantys ir lietuvių gestų kalbą mokantys įdarbinimo tarpininkai, kurie padėdavo klausos negalią turintiems asmenims išsiaiškinti įsidarbinimo galimybes ir net šešis mėnesius palaikydami ryšį ir reguliariai lankydami darbovietėse padėdavo išspręsti įvairiausias problemas ir dažnai tarpininkaudavo tarp darbdavio bei darbuotojo. Projekto metu taip pat buvo organizuojami tikslinės grupės motyvaciją dirbti skatinantys mokymai, vykdoma socialinė reklama. Projektas už socialinės integracijos skatinimą buvo įvertintas nacionaliniuose „Europos burės 2010“ apdovanojimuose.

2012 m. pasibaigus projektui buvo pasiekti ir viršyti planuoti rezultatai: surasta daugiau nei 160 potencialių darbdavių, kurie sutinka įdarbinti kurčiuosius, įdarbinta 441 sutrikusios klausos asmuo, o su kurčiais ir neprisigirdinčiais klientais sudarytos 689 įdarbinimo paslaugų sutartys. Sukurta kurčiųjų įdarbinimo sistema veikia ir pasibaigus projektui – įdarbinimo specialistai išlaikomi kurčiųjų draugijos lėšomis.

Projektas „Darbo link“ siekė spręsti ir kurčiųjų socialinės atskirties problemą, formuojant pozityvias visuomenės nuostatas klausos negalią turinčių žmonių atžvilgiu. Šiam tikslui projekte buvo numatyta sukurti socialinės reklamos klipus ir juos transliuoti per televiziją. Vaizdo įrašai buvo skirti klausos negalios neturinčiai visuomenės daliai – ypač darbdaviams. Jų tikslas – atskleisti kurčiųjų sugebėjimus ir įdarbinimo galimybes. Už sėkmingą socialinę reklamą 2013 m. projektas apdovanotas RegioStars 2013 prizų komunikacijų kategorijoje „ES regioninės politikos plėtra pasitelkiant trumpus informacinius vaizdo įrašus“.

6. Tarpvalstybinės ir (arba) tarpregioninės veiklos pristatymas

ŽIPVP 1 prioritete buvo numatyta teikti paramą projektams, kuriuose buvo vykdomas keitimasis patirtimi su kitomis ES valstybėmis narėmis ir praktinis geros užsienio valstybių patirties pritaikymas Lietuvoje. Tarptautinio bendradarbiavimo aktualumas ir pridėtinė vertė projektui įgyvendinti bei tarptautinio bendradarbiavimo sutartis buvo vertinama projektų naudos ir kokybės vertimo metu, skiriant prioritetinius balus.

Tarptautinio bendradarbiavimo projektai buvo įgyvendinami pagal priemones „Socialinės rizikos ir socialinę atskirtį patiriančių asmenų integracija į darbo rinką“, „Socialinio dialogo skatinimas“, „Sveikatos specialistų, prisidedančių prie sergamumo ir mirtingumo nuo pagrindinių neinfekcinių ligų mažinimo, kvalifikacijos kėlimas“, „Diskriminacijos mažinimas ir socialinių problemų prevencija darbo rinkoje“. Bendradarbiavimo su užsienio partneriais specifika priklausė nuo pagal priemones įgyvendinamų veiklų.

Pagal priemonę „Socialinio dialogo skatinimas“ buvo organizuojami apsikeitimo gerąja praktika vizitai užsienio šalyse, taip pat iš užsienio atvykę lektoriai dalinosi patirtimi apie

socialinės partnerystės iniciatyvas, buvo bendradarbiaujama su kitų šalių profesinėmis sąjungomis ir konfederacijomis. Pavyzdžiui, Lietuvos profesinės sąjungos „Solidarumas“ įgyvendintame projekte „Socialinio dialogo vystymas ir interesų derinimas, siekiant racionalių sprendimų, ekonominės ir socialinės pažangos“ buvo numatytas tarptautinio bendradarbiavimo elementas, siekiant sudaryti sąlygas pasinaudoti ilgesnes socialinio dialogo tradicijas turinčių šalių praktika. Įgyvendinant Lietuvos kultūros darbuotojų profesinės sąjungos projektą „Socialinio dialogo skatinimas Lietuvos kultūros darbuotojų institucijose“, remiantis Danijos daugiamete patirtimi buvo parengta kolektyvinių sutarčių rengimo metodika.

Įgyvendinant priemonę „Sveikatos specialistų, prisidedančių prie sergamumo ir mirtingumo nuo pagrindinių neinfekcinių ligų mažinimo, kvalifikacijos kėlimas“ penkių projektų (iš įgyvendinamų septynių) dalyviai dalyvavo stažuotėse gydymo įtaigose ir (ar) tarptautinėse konferencijose, Europos valstybėse organizuojamuose kursuose, kurių metu buvo leidžiama susipažinti su pažangiausiomis diagnostikos ir gydymo naujovėmis, užmegzti kontaktus su kitų šalių specialistais, pasidalinti praktine patirtimi ir naujoves pritaikyti Lietuvos sveikatos priežiūros įtaigose.

Vykdamas priemonę „Socialinės rizikos ir socialinę atskirtį patiriančių asmenų integracija į darbo rinką“ kartu su užsienio partneriais buvo rengiami įvairūs produktai: metodikos, modeliai, darbo metodai, skirti socialinės rizikos asmenų integracijai į darbo rinką. Be to, buvo dalyvaujama naujų metodų ir modelių išbandyme užsienio šalyse, organizuojami vizitai pas užsienio partnerius į Vokietiją, Olandiją, Prancūziją, Lenkiją, Portugaliją, Daniją, Belgiją, Airiją, Graikiją, Italiją, Norvegiją, Ispaniją, Jungtinę Karalystę, Vengriją ir kt. (iš viso 19 šalių), gerosios patirties mainai, stažuotės, seminarai apie užsienio partnerių taikomus darbo metodus ir pan. Taip pat projektų partneriai dalyvavo vertinant pasirinkto darbo metodo ar metodikos taikymą projektuose. Pavyzdžiui, įgyvendinant Trakų miesto partnerystės tarp miestų komiteto „Trakų partnerystė“ projektą „Tėvų globos netekusių vaikų praktinis profesinis orientavimas – konstruktyvi projekcija į sėkmingą profesinę karjerą“, buvo organizuojami darbiniai mokymai užsienyje specialistams, dirbantiems su tėvų globos netekusiais vaikais. Tarptautinis bendradarbiavimas buvo vykdomas ir Socialinių inovacijų fondo įgyvendintame projekte „Socialinis inkubatorius“.

Įgyvendinant visas 1 prioriteto priemones, dažniausiai buvo bendradarbiaujama su artimiausiomis kaimyninėmis šalimis, t. y. Latvija, Estija, Lenkija, Skandinavijos valstybėmis, Vokietija, Austrija, Prancūzija, Šveicarija, Didžiąja Britanija, retesniais atvejais – su pietų Europos valstybėmis.

Gerosios praktikos pavyzdys

Projekto vykdytojas: Socialinės integracijos centras

Projekto pavadinimas: „Lygių galimybių akademija: Priimk. Drąsink. Keiskis“

Projekto vertė: 115,5 tūkst. eurų

Socialinės integracijos centras, gavęs paramą pagal 2007–2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 1 prioriteto „Kokybiškas užimtumas ir socialinė aprėptis“ VP1-1.3-SADM-01-K priemonę „Diskriminacijos mažinimas ir socialinių problemų prevencija darbo rinkoje“ įgyvendina projektą „Lygių galimybių akademija: Priimk. Drąsink. Keiskis“, kurio pagrindinis tikslas - įgalinti Lietuvos mokyklų bendruomenes, darbdavius bei plačiąją visuomenę spręsti daugialypes diskriminacijos problemas, skatinti socialinį aktyvumą, kuriant lygiateisiškus santykius darbo rinkoje.

Lygios galimybės yra viena svarbiausių šiuolaikinės visuomenės vertybių ir principų. Kiekvienas visuomenės narys, tame tarpe ir jaunimas, turi turėti vienodas galimybes (be diskriminacijos lyties, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, rasės ar etninės priklausomybės,

religijos, įsitikinimų, socialinės padėties, kilmės, kalbos atžvilgiu) siekti išsimokslinimo, karjeros, tobulintis, veikti visose politinės ir visuomeninės veiklos srityse. Diskriminacija yra žmogaus nuostatų tam tikros žmonių kategorijos atžvilgiu padarinys.

Diskriminuojanti elgsena formuojasi vaikystėje. Todėl jaunam žmogui pirmiausia turėtų būti taikomos antidiskriminacinės priemonės, ypač dabar, kai žinomas priekabiavimo ir smurto raiškos mastas. Jaunimas – ne tik visuomenės dalis, bet ir būsimi darbo rinkos dalyviai. Tolerancija ir pakantumas „kitokiems“ nėra biologiškai paveldimos vertybės. Tai – socialinis paveldas, kuris pavyzdžio galia formuojamas šeimoje, mokykloje, darbo ir kitoje socialinėje aplinkoje. Mokiniai paliekami saviugdai ir visuomenėje vyraujančių neigiamų, stereotipinių nuostatų „kitokių“ žmonių, profesijų atžvilgiu įtakai.

Socialinės integracijos centras, pasirinkęs projekto ašimi jauną žmogų, kėlė projekte šiuos tikslus:

- Formuoti visuomenės teigiamas nuostatas į jauno žmogaus teises, skatinti įvairovę darbe, pagarbą ir toleranciją „kitokiems“, patiriantiems ir turintiems riziką patirti diskriminaciją.
- Įtvirtinti darbdavių integruotą požiūrį į jauną darbuotoją, įgalinti bendradarbiavimui veikti kartu.
- Skatinti mokytojus, mokinius ir tėvus priimti savo ir kitų lygiateisiškumą, plėtoti asmeninių vertybių sistemą.

Projekte buvo suorganizuota 70 švietėjiško, mokomojo pobūdžio renginių mokytojams, mokiniams ir jų tėvams (iš viso 1245 asmenims): atviros pamokos mokytojams „Jauku būti šalia. Padėk kitam – padėsi sau“, pažinimo popietės mokiniams „Atrask savyje „save“, paskaitos tėvams „Diskriminacijos pažinimas. Vertybių svarba šeimoje“. Per Info TV televiziją Lietuvos gyventojai išvydo 15 laidų, kuriose gvildenamos diskriminacijos problemos remiantis žmonių asmeninėmis patirties istorijomis. Buvo parengti 3 švietėjiški leidiniai. Leidiniai su lygių galimybių kliuviniais, teisine informacija, diskriminacijos apraiškų atpažinimu buvo platinami Lietuvos gimnazijose, vidurinėse mokyklose, darbdavių organizacijose, savivaldybių švietimo skyriuose. Projekto veiklos buvo vykdomos visose Lietuvos apskrityse.

Kokybiškam veiklų, orientuotų į diskriminacijos darbo rinkoje problematiką, tikslo pasiekimui, rezultatų užtikrinimui šiame projekte buvo labai svarbus bendradarbiavimas su tarptautiniu partneriu iš Jungtinės Karalystės. Jungtinė Karalystė pasirinkta neatsitiktinai – per paskutiniuosius 5 metus daugiausia lietuvių emigravo į Jungtinę Karalystę. Ši tendencija nemažėja. Todėl abipusiai svarbi yra Jungtinės Karalystės ir Lietuvos patirtis, prevencinių priemonių taikymas diskriminacijos darbo rinkoje mažinimui.

Prieš pasirenkant tarptautinį partnerį projekto vykdytojas analizavo informaciją apie Jungtinėje Karalystėje esančių konsultacinių įstaigų, organizacijų, dirbančių su jaunimu ir suaugusiais asmenimis, veiklą. Taip pat buvo atsižvelgta į prevencinių priemonių taikymą diskriminacijos, lygių galimybių srityje. Tarptautiniu partneriu konsultacinė įstaiga „The West Midlands Creative Alliance Limited“ (JK) buvo pasirinkta tikslingai. Ši įstaiga teikia konsultacijas jauniems ir suaugusiems asmenims visose srityse: išsilavinimo, darbo, diskriminacijos mažinimo prevencijos srityje. Projekte numatyto bendradarbiavimo tikslas – perimti Jungtinės Karalystės ir Lietuvos antidiskriminacinių priemonių taikymo pažangią praktiką ir įtvirtinti bendradarbiavimo ateityje galimybes.

2013 m. pabaigoje projekto atstovai vyko į stažuotę pas tarptautinį partnerį. Stažuotės metu rinkta medžiaga televizijos laidoms (kalbinti lietuviai ne tik susitikimuose, bet ir gatvėje, parduotuvėje, darbo vietose ir kt.). Nufilmuoti konkretūs „tikri“ atvejai apie lietuvių (ne)diskriminaciją Jungtinėje Karalystėje. Susitikimuose vyko pokalbiai apie kitataučių prisitaikymą prie daugiakultūrinės aplinkos, darbdavių ir bendradarbių požiūrį. Buvo išsiaiškinti aktualiausi diskriminacijos atvejai, tokie kaip diskriminacija dėl socialinės padėties, kilmės, tautybės. Visi šie atvejai žinomi ir Lietuvoje. Vizito metu buvo sudarytas veiksmų planas, t.y. numatyti veiksmai sprendžiant lygias galimybes visiems. Taip pat buvo gilintasi į jaunimo

situaciją darbo rinkoje, antidiskriminacinių priemonių taikymą. Tarptautinis partneris pristatė savo sukurtus filmukus apie įvairiatautį jaunimą, akcijas, atkreipiančias visuomenės dėmesį į jų lygias teisių dirbti, mokytis ir gyventi šalyje. Vieną iš filmukų projekto vykdytojas planuoja parodyti ir Lietuvos žiūrovams.

Socialinės integracijos centras džiaugėsi stažuotės į Jungtinę Karalystę rezultatais – Lietuvos žiūrovams buvo pristatyta televizijos laida „Priimk.Drąsink.Keiskis“ per apie lietuvių (ne)diskriminaciją Jungtinėje Karalystėje, kuri susilaukė atsako – tiesiogiai atsiliepė jauni žmonės, kurie dirba, mokosi Jungtinėje Karalystėje ir pasidalino savo patirtimi.

Geroji Jungtinės Karalystės patirtis, įgyta stažuotės metu, pritaikyta visose projekto veiklose: kuriant televizijos laidų ciklą, rengiant leidinius, vykdant švietėjiškus – informacinius ir mokomojo pobūdžio seminarus mokytojams, mokiniams ir jų tėvams, darbdavių asociacijos nariams.

7. Socialinė partnerystė

Socialinei partnerystei skatinti buvo skirta ES struktūrinės paramos lėšomis finansuota priemonė „Socialinio dialogo skatinimas“. Pagal šią priemonę buvo finansuojami darbdavių ir darbuotojų organizacijų atstovų mokymai kolektyviųjų sutarčių renginio, derybų taktikos, konfliktų ir krizių valdymo, nelegalaus darbo prevencijos, lanksčių darbo formų diegimo, lyčių lygybės darbe užtikrinimo ir kitais klausimais, remiamos veiklos, skatinančios įstaigose ir įmonėse stiegti darbuotojų saugos ir sveikatos komitetus, organizuojamos partnerystės principo diegimo skatinimo akcijos, keičiantis gerąja patirtimi iš užsienio šalių, taip pat buvo finansuojamas metodinės medžiagos rengimas ir sklaida. Iki 2015 m. pabaigos priemonės įgyvendinimui išmokėta 4.176.902 eurais, t. y. 0,8 proc. visų ŽIPVP 1 prioriteto įgyvendinimui skirtų paramos lėšų. Ši priemonė buvo inicijuota, atsižvelgiant į itin mažą socialinio dialogo aprėptį Lietuvoje, pavyzdžiui, profesinėms sąjungoms priklauso tik apie 9 proc. visų šalies dirbančių žmonių, o darbdavių organizacijoms – apie 14 proc. darbdavių. Kolektyvinės sutartys Lietuvoje apima tik apie 10 proc. darbuotojų. Įgyvendinant socialinio dialogo skatinimo priemonę, buvo siekiama didesnio kolektyvinių sutarčių skaičiaus įmonių, o ypač – teritoriniu, šakos ir nacionaliniu lygiais. Pagal priemonę buvo finansuoti darbdavių ir jų organizacijų, darbuotojų ir jų organizacijų mokymai, siekiant inicijuoti kolektyvinių sutarčių pasirašymą, darbuotojų saugos ir sveikatos komitetų steigimą, dvišalių ir trišalių tarybų bei komisijų steigimą, taip pat socialinio dialogo kultūros formavimąsi Lietuvoje.

Vertinant šios priemonės poveikį, efektyvumą ir sukurtus rezultatus,¹¹¹ nustatyta, kad 42 proc. visos išmokėtos paramos atiteko projektams įgyvendinusioms profesinėms sąjungoms, 36 proc. – asociacijoms, 13 proc. – prekybos, pramonės ir amatų rūmams, o likusieji 9 proc. – įmonėms ir biudžetinėms įstaigoms. Pagal priemonę buvo įgyvendinti 32 projektai, kuriuose iš viso dalyvavo 332 įmonės, įstaigos ir organizacijos (pavyzdžiui, Lietuvos profesinė sąjunga „Solidarumas“, Lietuvos profesinių sąjungų konfederacija, Lietuvos pramoninkų konfederacija, kultūros, švietimo, vidaus reikalų, policijos, sveikatos priežiūros įstaigų profesinių sąjungų ir darbdavių organizacijos ir daugelis kitų). Pagal priemonę finansuotus mokymus įvairiomis su socialinio dialogo skatinimu susijusiomis temomis (pavyzdžiui, kolektyvinių sutarčių sudarymas, darbo teisė, darbo ginčai, derybų įgūdžiai, nelegalaus darbo prevencija ir kt.) sėkmingai baigė 21,5 tūkst. asmenų. Daugiau nei 70 proc. apklaustų mokymų dalyvių pagal priemonę vykdytus mokymus įvertino gerai arba labai gerai. Įgyvendinus priemonę, buvo pasirašytos 284 kolektyvinės sutartys, 12 šakos kolektyvinių sutarčių, įsteigtos 44 dvišalės ir trišalės tarybos bei 151 darbuotojų saugos ir sveikatos komitetas.

¹¹¹ UAB „ESTEP Vilnius“, 2007–2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos priemonės „Socialinio dialogo skatinimas“ poveikio, efektyvumo ir sukurtų rezultatų vertinimas, 2016 m.

Įgyvendinant priemonę sukurti rezultatai buvo skirtingos kokybės. Pavyzdžiui, kai kurios pasirašytos kolektyvinės sutartys buvo kokybiškos (t.y. sukuriančios naujas nuostatas), tačiau kitos kolektyvinės sutartys buvo šabloninės ir neapimančios jokių naujų nuostatų, galinčių prisidėti prie darbuotojų teisių gynimo. 75 proc. apklaustų priemonėje dalyvavusių darbuotojų atstovų ir 60 proc. darbdavių atstovų nurodė, kad kolektyvinės sutartys veikė praktikoje ir pasiteisino. Apibendrinant priemonės „Socialinio dialogo skatinimas“ priemonės poveikį galima teigti, kad finansuoti veiksmai darė teigiamą įtaką socialinės partnerystės kultūros formavimuisi šalyje. Vis dėlto pagal socialinio dialogo būklę atspindinčius kriterijus (profesinių ir darbdavių organizacijų bei kolektyvinių sutarčių aprėptį) Lietuvos padėtis 2015 m. pabaigoje nebuvo pasikeitusi. Viena vertus, priemonės finansinė apimtis nebuvo tokia didelė, kad galėtų paskatinti esminį proveržį socialinės partnerystės srityje. Kita vertus, siekiant didesnės socialinio dialogo aprėpties finansines paskatas (pagal priemonę finansuotas švietėjiškas veiklas) vertėjo derinti su reguliacinėmis priemonėmis, pavyzdžiui, Darbo kodekso nuostatų pakeitimu liberalizavimo linkme.

Atkreiptinas dėmesys, kad socialiniai partneriai projektų įgyvendinimui gauna finansavimą ne tik per „Socialinio dialogo skatinimo“, tačiau ir per kitas 1 prioriteto priemones. 2006 m. liepos 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1081/2006 5(3) str. nurodyta, kad skatintinas tinkamas socialinių partnerių dalyvavimas pagal 3 straipsnį finansuojamuose veiksmuose, t. y. gebėjimų didinimui, apimančiam mokymą, bendradarbiavimo kuriant tinklus priemonėms, socialinio dialogo skatinimui ir veiklai, kurią bendrai vykdo socialiniai partneriai, ypač veiklai, susijusiai su 3 straipsnio 1 dalies a punkte nurodytu darbuotojų ir įmonių gebėjimo prisitaikyti didinimu. Reglamento 3(1)(a)(i) str. nurodyta, kad remtinas mokymasis visą gyvenimą ir didesnės įmonių, ypač MVI, bei darbuotojų investicijos į žmogiškuosius išteklius, plėtojant ir įgyvendinant sistemas ir strategijas, įskaitant darbinę praktiką, užtikrinančias visų pirma nekvalifikuotiems ir pagyvenusiems darbuotojams geresnes galimybes mokytis, kvalifikacijos ir kompetencijos kėlimą, informacijos ir ryšių technologijų, elektroninio mokymosi, ekologiškų technologijų bei valdymo įgūdžių platinimą ir verslumo bei inovacijų skatinimą ir naujų įmonių kūrimą. Prie šių nuostatų įgyvendinimo tiesiogiai prisidėjo priemonė „Žmogiškųjų išteklių tobulinimas įmonėse“, pagal kurią beveik pusė visų projektų buvo įgyvendinama per darbdavių asocijuotas struktūras, taip pat paminėtina priemonė „Įmonių socialinė atsakomybė“, kuria buvo siekiama gerinti aplinką įmonių socialinės atsakomybės plėtrai, propaguoti įmonių socialinės atsakomybės suvokimą ir socialinį sąmoningumą versle, gerinti įmonių ir specialistų gebėjimus diegti socialinės atsakomybės principus versle, didinti įmonių socialinės atsakomybės metodų bei priemonių skaidrumą ir efektyvumą, šviesti darbdavius bei visuomenę apie lyčių lygių galimybių politikos įgyvendinimą versle bei kitos. Šioms priemonėms įgyvendinti išmokėtas finansavimas siekė 73 526 490 eurų.

8. JEREMIE įgyvendinimas

99 lentelė. Verslumo skatinimo fondo įgyvendinimas

Finansų inžinerijos projekto pavadinimas	Taikomas instrumentas	Numatyta pagal ŽIPVP priedą	Finansų inžinerijos projekto vertė, nurodyta projekto administravimo ir finansavimo sutartyje		Panaudotos (deklaruotinos) lėšos		Skirta galutiniams finansų inžinerijos priemonių naudos gavėjams (SVV)		Rodiklių pasiekimai		
		ES lėšų suma	ES lėšų suma	Proc. nuo skirtos sumos	ES lėšų suma	Proc. nuo skirtos sumos	ES lėšų suma	Proc. nuo skirtos sumos	Rodiklio pavadinimas	Suplanuota	Pasiekta
1	2	3	4	5=4/3*100	6	7=6/3*100	8	9=8/3*100	10	11	12
Verslumo skatinimo fondas (toliau – VSF)	Kontroliuojančiojo fondo įsteigimas; Paskolų teikimas, derinant su mokymu ir konsultavimu	14.481.000,93	14.481.000,93	100 proc.	14.481.000,93	100	14.481.000,93	100	Produkto rodikliai		
									Mokymuose dalyvavę asmenys (skaičius)	5000	5002
									Asmenys / įmonės, pasinaudojusios finansų inžinerijos priemone (skaičius)	1200	1266
									Rezultato rodikliai		
									Sėkmingai baigusieji mokymą (įgyti mokymo kursų baigimo pažymėjimai)	4500	4890
									Sukurta naujų darbo vietų (skaičius)	1000	3580

(1) Programavimo laikotarpiu įsteigtų fondų skaičius ir rūšis

2007–2013 m. finansavimo laikotarpiu Socialinės apsaugos ir darbo ministerija įsteigė 1 kontroliuojantįjį fondą, kurio valdytoju paskirta uždaroji akcinė bendrovė „Investicijų ir verslo garantijos“ (toliau – INVEGA).

(2) Nacionalinio bendrojo finansavimo teikėjų tapatybė ir nacionalinio bendrojo finansavimo rūšis (paskola, įnašas natūra)

Paskolų lengvesnėmis nei rinkoje sąlygomis teikimas pradedantiesiems verslą derinant su mokymu, konsultavimu verslo pradžios ir įgyvendinimo klausimais.

(3) Finansavimo susitarimų pasirašymo data ir jų trukmė

2009 m. gruodžio 30 d. Finansų inžinerijos priemonės „Verslumo skatinimas“ įgyvendinimo ir finansavimo sutartis Nr. 14P-447/D4-617 (toliau – Sutartis) tarp Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Finansų ministerijos ir INVEGA. Sutarties pabaiga buvo numatyta iki 2015 m. gruodžio 31 d. Kadangi Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ketino įgyvendinti naują finansinę priemonę pagal 2014–2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos priemonę „Verslumo skatinimas 2014–2020“, skirtą analogiškai tikslinei grupei ir veikloms vykdyti, todėl, siekiant pradedantiesiems verslininkams užtikrinti nenutrūkstamą galimybę gauti paskolas, Sutartis buvo pratęsta iki 2020 m. kovo 31 d., atitinkamai pratęsiant paskolų teikimo terminą iki 2016 m. birželio 30 d., o paskolų gražinimo terminą iki 2019 m. gruodžio 31 d.

(4) Informacija apie kontroliuojančiojo fondo valdytojo, fondų valdytojų ir galutinių paramos gavėjų atrankos procedūrą

2010 m. liepos 30 d. buvo pasirašyta Verslumo skatinimo fondo finansinio tarpininko paslaugų teikimo sutartis Nr. VP1-1.1-SADM-08-K/01 tarp INVEGOS ir Lietuvos centrinės kredito unijos, atstovaujančios 57 kredito unijų konsorciui (toliau – LCKU), kuri, su vėlesniais pakeitimais, galioja iki 2019 m. gruodžio 31 d.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2001 m. liepos 11 d. nutarimu Nr. 887 „Dėl smulkaus ir vidutinio verslo plėtros“ įsteigė INVEGĄ, kuriai 2.1.1–2.1.5 ir 2.2 punktais suteikė išimtinę teisę teikti labai mažas paskolas bei administruoti jų teikimą, t. y. tokias paskolas, kurios yra gautos kaip ES struktūrinė parama smulkiajam ir vidutiniam verslui. Atsižvelgusi į tai, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. spalio 17 d. nutarimo Nr. 1139 „Dėl atsakomybės ir funkcijų paskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant Lietuvos 2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategiją ir veiksmų programas“ 2.4 punktu ir 2006 m. liepos 11 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1083/2006 44 straipsnio b dalies ii punktu, pasirinko INVEGĄ VSF valdytoja.

INVEGA finansų inžinerijos priemonės „Verslumo skatinimas“ valdytoją LCKU atrinko viešųjų pirkimų būdu. Tarptautinis pirkimas buvo paskelbtas 2010 m. kovo 22 d. Buvo gautas vienas pasiūlymas iš Lietuvos centrinės kredito unijos, kuri jungtinės veiklos sutarties pagrindu atstovavo 57 Lietuvoje veikiančioms kredito unijoms. 2010 m. liepos 9 d. laimėtoju buvo pripažinta LCKU.

Tęstinė galutinių naudos gavėjų atranka vyko vertinant verslo planus ir verslo finansavimo riziką bei atsiperkamumą.

(5) Siūlomų produktų rūšys ir tiksliniai galutiniai paramos gavėjai

Paskolos iki 24 907,32 eurų verslo pradžia buvo teikiamos šiems paskolos gavėjams: fiziniams asmenims, norintiems pradėti verslą, registruotiems ir veikiantiems ne ilgiau nei vienerius metus; labai mažoms, mažoms įmonėms bei fiziniams asmenims, dirbantiems pagal

individualią veiklą arba verslo liudijimą; socialinėms įmonėms. Potencialiems paskolų gavėjams buvo organizuojami nemokami tiksliniai mokymai grupėse (verslo plano rengimas, buhalterinės apskaitos tvarkymo ir mokesčių pagrindai, verslo ir darbo teisės pagrindai, verslo vadybos pagrindai, marketingo pagrindai, personalo vadyba versle) ir individualios konsultacijos dėl verslo plano parengimo bei įgyvendinimo.

Prioritetinės grupės. Pagal fondo steigimo sutartį, prioritetinėms grupėms – bedarbiams, neįgaliesiems, jaunimui iki 29 m. ir vyresniems nei 50 m. asmenims – sudaromos palankesnės kreditavimo sąlygos ir skatinamas finansavimo prieinamumas pradėti savo verslą.

(6) Palūkanos, gautos iš mokėjimų pagal programą ir priskirtinos struktūriniais fondams

20 lentelė. *Verslumo skatinimo fondo rezultatai 2015 m. gruodžio 31 d.*

Fondo pavadinimas	VSF
Skirta lėšų, Eur:	15 695 645,98
1.1. ESF lėšos	14 481 000,93
1.2. Palūkanos, uždirbtos iš VSF lėšų	1 214 645,05
2.1. Numatyta paskoloms teikti, Eur	13 177 710,84
2.2. Numatyta finansų tarpininko administravimo mokesčiui, Eur	2 316 960,15
Finansų tarpininkų skaičius, vnt.	1
Finansų tarpininkui pervesta Tikslinės paskolos suma, Eur	13 177 710,84
Sukontraktuotų paskolų skaičius*, vnt.	1 275
Sukontraktuotų paskolų suma, Eur:	19 951 659,89
Iš jų finansų tarpininko lėšos, Eur	1 995 165,99
Išduotų** paskolų skaičius*, vnt.	1 266
Pervesta SVV subjektams pagal išduotas paskolas, Eur:	19 525 598,80
Iš jų finansų tarpininko lėšos, Eur	1 952 559,17

* Nuo VSF įgyvendinimo pradžios iki ataskaitinio laikotarpio pabaigos.

** Išduotomis paskolomis ataskaitoje vadinamos tos paskolos, kai paskolų gavėjams buvo pervestas bent vienas euras pagal pasirašytas paskolos sutartis.

Nuo Verslumo skatinimo fondo įgyvendinimo pradžios iki 2015 m. gruodžio 31 d. buvo gauta 1,2 mln. eurų palūkanų, priskirtinų struktūriniais fondams, suma, iš jos 928.236,16 eurų buvo panaudoti paskolų teikimui, o 286.412,89 eurų buvo panaudoti Verslumo skatinimo fondo valdytojo valdymo išlaidoms kompensuoti.

(7) Trumpas bendras fondo veiklos vertinimas, turint omenyje jo indėlį siekiant programos tikslų ir vykdant atitinkamus prioritetus

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos įgyvendinamos priemonės (*Verslumo skatinimas, Subsidijos verslumui skatinti*) sukūrė ypatingas sąlygas tiems pradedantiesiems verslininkams, kuriems savarankiškos veiklos startas rinkoje įprastomis sąlygomis yra ypatingai sunkus ir sudėtingas. Todėl 2014–2020 m. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija tęs paramos verslo pradžiai priemonių, skatinančių gyventojų (ypač susiduriančių su sunkumais darbo rinkoje) verslumą, įgyvendinimą (palankesnė prieiga prie finansavimo šaltinių, finansinės paskatos kuriant naujas darbo vietas ir išlaikant esamas, konsultavimas verslo pradžios klausimais). Įsteigus fondų fondą „Verslumo skatinimo fondas 2014–2020, finansuojamas iš Europos socialinio fondo“ toliau tęsiamos 2007–2013 m. ES struktūrinių fondų lėšomis finansuoto, sėkmingai įgyvendinto ir Europos Komisijos gerosios praktikos pavyzdžiu pristatomo Verslumo skatinimo fondo veiklos.

Į VSF grįžusių ir (ar) grįšiančių lėšų tolesnis naudojimas pradedančiajam verslui skatinti ir dalies 2014–2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų nukreipimas pradedantiesiems, ypač su sunkumais darbo rinkoje susiduriantiems, verslininkams rodo gyventojų verslumo skatinimo politikos nuoseklumą ir tęstinumo užtikrinimą. Verslumo skatinimo priemonėmis siekiama ilgalaikio efekto, nes finansų inžinerijos priemonių forma verslui suteiktas finansavimas grįžta ir lėšos gali būti panaudojamos pakartotinai kitiems SVV subjektams finansuoti. Sėkmingi savarankiško užimtumo pavyzdžiai padeda keisti verslumo kultūrą Lietuvoje, skatina su sunkumais darbo rinkoje susiduriančius asmenis galvoti apie alternatyvios samdomam darbui pozicijos rinkimąsi.

Kompleksinė finansinė ir nefinansinė parama pradėjusiems verslą (verslo konsultacijos, mokymai, paskola ir subsidija verslui pradėti) – rimta pagalba žengiant pirmuosius žingsnius pradiniame savarankiško verslo etape. Kompleksinių priemonių dėka verslininkai drąsiau kuria naujas darbo vietas ir išlaiko esamas. Tai rodo pasiekti VSF įgyvendinimo rezultatai.

Paskolų išdavimas. Nuo priemonės įgyvendinimo pradžios išduotos 1266 paskolos. Iki ataskaitinio laikotarpio pabaigos išduota paskolų už 19,5 mln. eurų, tai sudaro 135 proc. nuo priemonei skirtų lėšų. Daugiausia paskolų išduota Kauno (449 paskolos) ir Vilniaus regione (374 paskolos). Didžioji dalis (877 paskolų) išduotų paskolų yra išduotos ilgesniam nei 3 metų laikotarpiui.

Nuo Priemonės pradžios iki 2015 m. pabaigos prioritetinių tikslinių grupių asmenims buvo suteikta 614 paskolų, tai sudarė 341 proc. numatyto pasiekti rezultato (180 asmenų). Daugiausia prioritetinei grupei paskolų išduota asmenims iki 29 metų ar jų įsteigtomis įmonėmis – 76 proc., taip pat 16 proc. – vyresniems nei 50 metų asmenims ar jų įsteigtomis įmonėmis, 5 proc. bedarbiams ir 3 proc. neįgalųjų įsteigtoms įmonėms.

Dalyvavimas mokymuose. Nuo priemonės įgyvendinimo pradžios mokymuose dalyvavo 5002 asmenys, iš jų 3432 priklausantys prioritetinėms tikslinėms grupėms, iš jų 2509 moterys ir 2493 vyrai. Mokymus sėkmingai baigė 4890 asmenys.

Naujų darbo vietų kūrimas. Nuo Priemonės pradžios iki 2015 m. pabaigos buvo sukurta 3580 naujų darbo vietų, todėl galima teigti, kad viena iš Verslumo skatinimo fondo išduota paskola vidutiniškai sukūrė 2,7 darbo vietas. 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos poveikio užimtumui ir kitiems Lietuvos ūkio makroekonominiams rodikliams vertinime nurodoma, kad pagal šią priemonę sukurtos vienos darbo vietos kaina buvo mažiausia iš visų ES struktūrinės paramos lėšomis finansuotų priemonių ir vidutiniškai sudarė 5 327 eurus. Geriausiai Verslumo skatinimo fondo teikiamas galimybes išnaudojusi tikslinė grupė buvo jaunimas iki 29 metų, kuriam ekonominės krizės laikotarpiu buvo ypač reikalinga parama. Daugiausia darbo vietų sukurta Vilniaus ir Kauno apskrityje – po 30 proc., taip pat Klaipėdos – 7 proc. Kitose apskrityse sukurta apytiksliai po 3 proc. visų darbo vietų.

(8) Informacija apie likučius, įskaitant (a) perimtų išteklių (liekamosios lėšos ir investicijų vertė ir akcijų valdymas iki užbaigimo dokumentų pateikimo), priskirtinų ERPF/ESF lėšoms, vertę, (b) likvidavimo datą (kaip numatyta finansavimo susitarime) ir likučių kaupimą, (c) informaciją apie perimtų išteklių, priskirtinų ES struktūriniais fondams, pakartotinį naudojimą, nurodant kompetentingą instituciją, atsakingą už perimtų išteklių valdymą, pakartotinio naudojimo formą, tikslą, susijusią geografinę teritoriją ir numatytą trukmę.

Į VSF grįžusių ir (ar) grįšiančių lėšų dalis buvo skirta finansų inžinerijos priemonei „Garantijos pradedantiesiems verslą“ (toliau– GPV) įgyvendinti nuo 2016 m. IV ketvirčio. Paskolų garantijos kredito įstaigoms, už SVV subjektus, veikiančius iki 1 metų, bus teikiamos

iki 2023 m. spalio 31 d. (7,5 metų). INVEGA administruos priemonę GPV iki 2037 m. gruodžio 31 d.

Grįžusių ir (ar) grįšiančių lėšų skyrimas tiems patiems VSF kūrimo nustatytiems tikslams ir paskolų garantijų pradedantiesiems verslų teikimas, atsižvelgiant į tikslinės grupės¹¹² poreikius, rizikingumą, ir kt., atitinka patikimą finansų valdymo principą – „ištaisyti rinkos neveikimą ekonomiškiausiu, tačiau veiksmingu ir efektyviu būdu“ ir užtikrinti pradedančiojo verslo galimybes pasinaudoti finansų įstaigų kreditavimu (tiek iš ES, tiek iš privačių lėšų). Įgyvendinant priemonę GPV, siekiama sudaryti palankesnes sąlygas SVV subjektams pasiskolinti reikalingų lėšų verslui pradėti ir plėtoti bei tokiu būdu pagerinti finansavimo šaltinių prieinamumą, skatinti verslumą ir savarankišką užimtumą, darbo vietų kūrimą. Priemonei GPV įgyvendinti skirta iki 10,7 mln. eurų į VSF grįžusių ir (ar) grįšiančių lėšų¹¹³.

(9) Sunkumai, su kuriais susidurta finansų inžinerijos priemonės, ir veiksmų, kurių ėmėsi vadovaujančioji institucija, kontroliuojančiojo fondo valdytojas arba fondo valdytojas (pasirinkti tinkamą), veiksmingumas.

(9.1) Pastangos padaryti priemonės įgyvendinimą efektyvesnį. Prie aktyvaus prioritetinėms grupėms priklausančių asmenų dalyvavimo projekte ypač prisidėjo INVEGOS ir Lietuvos centrinės kredito unijos bendradarbiavimas su teritorinėmis darbo biržomis, savivaldybių verslo informaciniais centrais, Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos mokslų ir technologijų parkais, VšĮ Versli Lietuva, universitetais, kolegijomis, taip pat tikslingai nukreiptos viešinimo kampanijos. Nuo 2013 m. pabaigos siekiant sėkmingo VSF įgyvendinimo, VSF paskolos gavėjams buvo sudaryta galimybė pasinaudoti darbuotojų darbo užmokesčio išlaidų dalies kompensavimu pagal priemonę „Subsidijos verslumui skatinti“. Šia priemone pasinaudojo 787 VSF paskolų gavėjai, o pagal priemonę išmokėtų lėšų suma siekė 4,5 mln. eurų. VSF paskolų išdavimo spartą ir VSF galutinių naudos gavėjų aktyvumą labai paskatino galimybė pasinaudoti INVEGOS teikiamomis valstybės garantijomis. Individuali INVEGOS garantija buvo suteikta 673 VSF paskoloms, INVEGOS garantuotų paskolų suma siekė 12,9 mln. eurų, o individualių garantijų suma siekė 9,7 mln. eurų. INVEGOS vykdomu daliniu paskolos palūkanų kompensavimu pasinaudojo 1 108 VSF paskolų gavėjai, o išmokėta suma siekė 1,28 mln. eurų.

(9.2) 2012 m. sausio mėn. VSF valdytojas LR bankų įstatymo ir LR įmonių bankroto įstatymo nustatyta tvarka pateikė BAB banko SNORAS bankroto administratoriui kreditorinį reikalavimą dėl Verslumo skatinimo fondo laikomų lėšų pagal terminuotų indėlių bei už šias lėšas priskaičiuotų, bet nesumokėtų palūkanų. Pateiktas kreditorinis reikalavimas (2,322 mln. eurų) atitinka VSF laikomų lėšų BAB banke SNORAS bei už jas priskaičiuotų ir nesumokėtų palūkanų sumą, sumažinus ją draudimo išmoka, kuri buvo gauta iš VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“.

21 lentelė. Išalusių lėšų BAB SNORAS detalizavimas

VERSLUMO SKATINIMO FONDAS	Išalusios lėšos, EUR
BAB Snoras	
Terminuoti indėliai	2 311 168
<i>Iš jų piniginis įnašas</i>	1 457 124
<i>Iš jų palūkanos</i>	854 044

¹¹² Tikslinė grupė – pradedantysis SVV verslas, veikiantis iki 1 metų (ypač – sunkumus darbo rinkoje ar organizuojant savo verslą patiriantys jauni asmenys iki 29 m., vyresni negu 54 metai asmenys, neįgalieji, bedarbiai, moterys bei kuriantys „žaliąsias darbo vietas“).

¹¹³ Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2016 m. birželio 22 d. įsakymas Nr. A1-303

Sukauptos palūkanos nuo investicijų	10 677
Iš viso	2 321 845

10. Informacija apie kryžminį finansavimą

Pagal 1 prioritetą kryžminio finansavimo deklaruotinių išlaidų suma sudaro 4,53 mln. eurų, t.y. 0,85 proc. nuo visų 1 prioriteto deklaruotinių lėšų. Kryžminis finansavimas buvo numatytas 3 priemonėse.

Įgyvendinant priemonę „Šeimos ir darbo įsipareigojimų derinimas“ kryžminio finansavimo lėšos skiriamos ilgalaikio turto, kuris būtinas įgyvendinant projektų tikslus bei siekiant numatytų rezultatų ir nėra skirtas projekto administravimo veikloms vykdyti, įsigijimui (įvairios priemonės reikalingos vaikų, neįgaliųjų ir/ar senyvo amžiaus asmenų priežiūrai namuose ar globos įstaigose). Šios priemonės projektuose kryžminiam finansavimui skirtos lėšos negalėjo sudaryti daugiau nei 20 proc. nuo visų tinkamų finansuoti projekto išlaidų.

Įgyvendinant priemonę „Socialinės rizikos ir socialinę atskirtį patiriančių asmenų integracija į darbo rinką“ kryžminio finansavimo lėšos skiriamos statybos darbams, rekonstravimui ir kapitaliniam remontui, pritaikant aplinką neįgaliesiems, einamajam remontui, ilgalaikio turto įsigijimui. Šios išlaidos neturėjo viršyti 30 proc. nuo visų tinkamų finansuoti projekto išlaidų.

Įgyvendinant priemonę „Darbo ir šeimos įsipareigojimų derinimas: integralios pagalbos plėtra“ taip pat numatytos kryžminio finansavimo išlaidos, kurios yra skiriamos einamajam remontui ir ilgalaikio turto įsigijimo išlaidoms, tarp jų tinkamos finansuoti automobilių, techninės pagalbos priemonių, įrangos, įrenginių ir kito ilgalaikio materialiojo turto įsigijimo išlaidos (pvz., automatiškai reguliuojamos lovos, neįgaliojo vežimėlis, palydovo valdomas neįgaliojo vežimėlis ir pan.). Šioje priemonėje buvo tinkamos finansuoti ir trumpalaikiam turtui prisikariamų baldų, įrangos ir įrenginių, reikalingų tiesioginėms projekto veikloms vykdyti (pvz., vonios (dušo) kėdės, vonios suoliukai, sulankstomi masažo stalai, keliamieji diržai ir pan.) įsigijimo išlaidos. Šios išlaidos negalėjo sudaryti daugiau kaip 50 procentų projektui skirtų tinkamų finansuoti tiesioginių projekto išlaidų.

3.1.1.2. Svarbiausios problemos, su kuriomis susidurta, ir priemonės, kurių buvo imtasi joms įveikti

Pagrindiniai sunkumai, įgyvendinant ES lėšomis finansuojamas priemones, buvo susiję su ekonomine krize. Pasikeitus socialinei ir ekonominei situacijai ir drastiškai didėjant bedarbių skaičiui 2009 m. smarkiai išaugo aktyvių darbo rinkos priemonių poreikis. Atsižvelgiant į ribotas valstybės biudžeto galimybes, ši problema buvo sprendžiama 2009 m. perskirstant lėšas tarp ŽIPVP priemonių, o 2012 m. ir 2013 m. papildomos lėšos buvo perkeltos iš Techninės paramos veiksnių programos.

Neigiami ekonominės krizės padariniai buvo juntami ir atskirų projektų lygiu. 2009–2010 m. dėl pasikeitusios ekonominės situacijos įmonėms ėmė stigti apyvartinių lėšų, dalis įmonių atleido dalį darbuotojų, kuriuos projektuose buvo planuota apmokėti, pasikeitė tikslinių grupių sudėtis, pvz. sumažėjo žemo išsilavinimo, pagyvenusio amžiaus darbuotojų skaičius, dalis projektuose dalyvaujančių įmonių bankrutavo. Todėl projektų vykdytojams buvo sudarytos sąlygos projekto partnerių įstaigas, įmones ar organizacijas pakeisti kitomis, jeigu projekto partneriai buvo nepajėgūs dalyvauti projektų įgyvendinime, arba aktualizuojant projektų veiklas.

Kita problema, kuri buvo aktuali visos programos įgyvendinimo metu, buvo susijusi su vėluojančiu projektų įgyvendinimu. Šią problemą lėmė užsitęsę viešųjų pirkimų konkursai ir

nepakankami projektų vykdytojų administravimo gebėjimai. Šios problemos buvo aktualesnės tiems projektų vykdytojams, kurie anksčiau neįgyvendino ES lėšomis finansuojamų projektų. Atsižvelgiant į tai, kad viešieji pirkimai yra svarbi projekto dalis, nes efektyvus jų vykdymas daro tiesioginę įtaką projekto rezultatų pasiekimui, projektų vykdytojams buvo organizuojami mokymai ir konsultacijos, rengiama metodinė medžiaga, taip pat buvo rekomenduojama įsigyti prekes ar paslaugas per Centrinę perkančiąją organizaciją (CPO).

3.2. 2 prioritetas „Mokymasis visą gyvenimą“

3.2.1. Švietimo ir mokslo ministerijos administruojamų 2 prioriteto 1, 2 ir 3 uždavinių įgyvendinimas

3.2.1.1 Tikslų pasiekimas ir analizė

Už ŽIPVP 2 prioriteto „Mokymasis visą gyvenimą“ (toliau 2 prioritetas) įgyvendinimą buvo atsakinga Švietimo ir mokslo ministerija. Įgyvendinant šį prioritetą buvo siekiama šių uždavinių:

1 uždavinys: Tobulinti ir stiprinti mokymosi visą gyvenimą institucinę sistemą.

2 uždavinys: Gerinti mokymosi visą gyvenimą paslaugų kokybę.

3 uždavinys: Didinti mokymosi visą gyvenimą prieinamumą.

Siekiant 2 prioriteto tikslų ir uždavinių iš viso įgyvendinta 21 priemonė, iš jų 16 valstybės planavimo ir 5 konkurso būdu. Iš viso baigti įgyvendinti 465 projektai.

2 prioriteto įgyvendinimo rezultatai turėjo įtakos kelių **strateginio konteksto rodiklių** pokyčiams, o prioriteto indėlis į nurodytą strateginio konteksto rodiklių pasiekimą pateikiamas analizuojant prioriteto įgyvendinimą bei remiantis uždavinių lygio fizinių ir finansinių stebėsenos rodiklių pasiekimais.

22 lentelė. Strateginio konteksto rodikliai, kurių pokyčiams įtaką darė 2 prioriteto įgyvendinimas

Rodiklis	Strategijoje nustatytas uždavinys 2015 m.	Pradinė reikšmė 2005 m.	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
25–64 metų gyventojų, per 4 paskutines savaites dalyvavusių švietimo ir profesinio mokymo veikloje, dalis (mokymosi visą gyvenimą lygis), proc.	11	6,3	5,5	4,9	4,6	4,4	6	5,4	5,9	5,1	5,8
Jaunimo švietimo pasiekimų lygis: bent vidurinį išsilavinimą (arba vidurinį išsilavinimą ir darbo rinkoje paklausių profesinę kvalifikaciją) įgijusių 20–24 metų asmenų dalis, proc.	90	85,2	88,3	88,8	86,8	87	87,7	89,3	90	91,4	90,9

Rodiklis	Strategijoje nustatytas uždavinys 2015 m.	Pradinė reikšmė 2005 m.	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
<i>Ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo sistemos lygis: pagrindinį išsilavinimą turinčių ir toliau nesimokančių 18–24 metų asmenų dalis, proc.</i>	9	9,2	7,8	7,5	8,7	7,9	7,4	6,5	6,3	5,9	5,5

Informacija apie 2 prioriteto įgyvendinimo rezultatus pateikiama remiantis uždavinių lygio fizinių ir finansinių stebėsenos rodiklių pasiekimais.

A DALIS: STEBĖSENOS RODIKLIŲ PASIEKIMAI UŽDAVINIO LYGMENIU

10 23 lentelė. Pirmojo uždavinio (Tobulinti ir stiprinti mokymosi visą gyvenimą institucinę sistemą¹¹⁴) produkto ir rezultato rodiklių reikšmės 2007–2015 m.

Rodikliai		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Iš viso
Produkto rodikliai											
Mokymosi visą gyvenimą sistemos administracijos darbuotojų, kurie mokėsi pagal formaliojo švietimo programas, skaičius ¹¹⁵	Pasiekimas	0	0	0	0	0	0	0	0 ¹¹⁶	144	144
	Tikslas										50
	Pradinis taškas	20									
Mokymosi visą gyvenimą sistemos administracijos darbuotojų, kurie mokėsi pagal neformaliojo švietimo programas, skaičius	Pasiekimas	0	0	0	1706	4703	9756	15634	19439	22222	22222 ¹¹⁷
	Tikslas										7850
	Pradinis taškas	60									
Pateiktų profesinio mokymo programų (ISCED 2-4 lygis), kurios buvo įvertintos išoriniu vertinimu, skaičius	Pasiekimas	0	0	0	0	0	0	0	0	92	92 ¹¹⁸
	Tikslas										90
	Pradinis taškas	82									
Švietimo institucijų, kurios diegia kokybės vadybos sistemas, skaičius ir dalis nuo visų švietimo	Pasiekimas	0 (0 proc.)	0 (0 proc.)	0 (0 proc.)	0 (0 proc.)	0 (0 proc.)	1 ¹¹⁹ (0,07 proc.)	74 (5,37 proc.)	101 (7,59 proc.)	117 (11,64 proc.)	117 ¹²⁰ (11,64 proc.)

¹¹⁴ Pradinių taškų šaltinis: Pagal Lietuvos 2004–2006 m. bendrojo programavimo dokumentą švietimui ir mokslui skirtos paramos rezultatų tyrimas. Tyrimo ataskaita.

¹¹⁵ Mokymosi visą gyvenimą sistemos administracijos darbuotojai apima švietimo įstaigų ar jų padalinių savivaldos institucijų narius, visą nepedagoginį švietimo institucijų ir tiesiogiai su švietimo institucijomis susijusių įstaigų (švietimo ir mokslo ekspertinių institucijų, savivaldybių ir apskričių administracijų švietimo skyrių, Švietimo ir mokslo ministerijos ir jai pavaldžių įstaigų) personalą, kuris atlieka švietimo vadybos funkcijas, taip pat pedagoginį personalą, kurio dalis funkcijų apima švietimo vadybą arba kurie tobulina kvalifikaciją, reikalingą gerinant ir stiprinant mokymosi visą gyvenimą institucinę sistemą.

¹¹⁶ 2014 m. pagal formaliojo švietimo programas (II pakopos studijos) baigė mokyti 73 asmenys, tačiau pagal rodiklio skaičiavimo metodiką, šis pasiekimas galės būti užskaitytas tik tada, kai šie asmenys gaus pažymėjimą, patvirtinantį valstybės pripažįstamą kvalifikaciją.

¹¹⁷ Šio rodiklio siekia 1 ir 2 uždavinių priemonės: pagal 1 uždavinio priemones pasiekta – 15 321 asmenys pagal 2 uždavinio priemones – 6 901 asmenys; iš viso pagal 1 ir 2 uždavinių priemones – 22 222 asmenys.

¹¹⁸ Šis produkto rodiklis pasiektas įgyvendinant projektą, skirtą profesinio mokymo kokybės išorinio vertinimo vykdymui, kuris pradėtas įgyvendinti 2011 m. Pirmųjų rodiklių pasiekimų tikėtasi 2013 m., tačiau projekto pagrindinių veiklų pradžia vėlavo dėl 2012 m. pasikeitusių Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo nuostatų bei užsėtusių ekspertų paslaugų pirkimo, todėl rodikliai pasiekti 2015 m.

¹¹⁹ 2012 m. sulaukta pirmųjų rodiklio pasiekimų. Remiantis pasirašytais projektų finansavimo ir administravimo sutartimis, planuojama pasiekti ŽIPVP nustatytą rodiklio reikšmę.

institucijų, iš kurių:	Tikslas										100 (6,2 proc.)
	Pradinis taškas	44 (2,7 proc.)									
- profesinio mokymo institucijos (ISCED 2-4 lygis)	Pasiekimas	0 (0 proc.)	0 (0 proc.)	0 (0 proc.)	0 (0 proc.)	0 (0 proc.)	0 (0 proc.)	57 (63,33 proc.)	79 (87,78 proc.)	79 (87,78 proc.)	79 (87,78 proc.)
	Tikslas										60 (65 proc.)
	Pradinis taškas	42 (52 proc.)									
- aukštosios mokyklos (ISCED 5- 6 lygis)	Pasiekimas	0 (0 proc.)	0 (0 proc.)	0 (0 proc.)	0 (0 proc.)	0 (0 proc.)	1 (2,13 proc.)	17 (36,17 proc.)	22 (46,81 proc.)	38 (84,44 proc.) ¹²¹	38¹²² (84,44 proc.)
	Tikslas										40 (75 proc.)
	Pradinis taškas	2 (4 proc.)									

Rezultato rodikliai

Mokymosi visą gyvenimą sistemos administracijos darbuotojų, kurie gavo valstybės pripažįstamą kvalifikaciją, dalis (proc.)	Pasiekimas	0	0	0	0	0	0	0	0 ¹²³	93,75	93,75
	Tikslas										80
	Pradinis taškas	30									
Mokymosi visą gyvenimą sistemos administracijos darbuotojų, kurie gavo neformaliojo švietimo programos baigimo pažymėjimus, dalis	Pasiekimas	0	0	0	99,23	99,28	97,99	99,48	93,07	99,93	99,93¹²⁴
	Tikslas										90
	Pradinis taškas	61,7									

¹²⁰ Pagal 1 uždavinio priemones pasiekta 105, pagal 2 uždavinio priemones pasiekta 12, iš viso per 1 ir 2 uždavinio priemones pasiekta 117.

¹²¹ Skaičiuota remiantis AIKOS pateikta informacija, kad šiuo metu yra 45 aukštosios mokyklos.

¹²² Pagal 1 uždavinio priemones pasiekta 26, pagal 2 uždavinio priemones pasiekta 12, iš viso per 1 ir 2 uždavinio priemones pasiekta 38.

¹²³ 2014 m. pagal formaliojo švietimo programas (II pakopos studijos) baigė mokyti 73 asmenys, tačiau pasiekta rezultato rodiklio reikšmė galės būti apskaičiuota ir užskaityta tik tada, kai šie asmenys, gaus pažymėjimą, patvirtinantį valstybės pripažįstamą kvalifikaciją.

¹²⁴ Šio rodiklio siekia 1 ir 2 uždavinių priemonės: pasiekta 99,93 proc. (pagal 1 uždavinio priemones mokėsi 15 321 asm., pagal 2 uždavinio priemones mokėsi 6 901 asm., iš viso pagal 1 ir 2 uždavinių priemones mokėsi 22 222 asm., pažymėjimus gavo 22 207 asm.)

(proc.)											
Dalis mokinių, kurie mokosi pagal profesinio mokymo programas (ISCED 2-4 lygis), kurios buvo įvertintos išoriniu vertinimu (proc.)	Pasiekimas	0	0	0	0	0	0	0	0 ¹²⁵	59.70	59.70
	Tikslas										30
	Pradinis taškas	3,7									

24lentelė. Antrojo uždavinio (Gerinti mokymosi visą gyvenimą paslaugų kokybę¹²⁶) produkto ir rezultato rodiklių reikšmės 2007–2015 m.

Rodikliai		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Iš viso
Produkto rodikliai											
Moksleivių, studentų, mokytojų, kurie mokėsi pagal formaliojo švietimo programas, skaičius, iš kurių:	Pasiekimas	0	0	0	717	7333	41245	60760	65384	73437	73437
	Tikslas										40800
	Pradinis taškas	3368									
- moksleiviai (bendrasis ugdymas ir profesinis mokymas)	Pasiekimas	0	0	0	717	6680	30486	45272	47007	52988	52988
	Tikslas										30000
	Pradinis taškas	912									
- studentai (aukštojo mokslo studijos)	Pasiekimas	0	0	0	0	469	10281	14762	17652	19724	19724
	Tikslas										10000
	Pradinis taškas	1089									
- mokytojai (bendrasis ugdymas ir profesinis mokymas)	Pasiekimas	0	0	0	0	184	478	725	725	725	725
	Tikslas										800
	Pradinis taškas	1367									
Mokytojų, dėstytojų, kurie	Pasiekimas	0	0	238	2016	12086	25602	35554	45959	56128	56128

¹²⁵ Šį rezultato rodiklį numatoma pasiekti įgyvendinant projektą, skirtą profesinio mokymo kokybės išorinio vertinimo vykdymui, kuris pradėtas įgyvendinti 2011 m. Projekto įgyvendinimas užtruko dėl 2012 m. pasikeitusių Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo nuostatų bei užsitęsusių ekspertų paslaugų pirkimo. Pirmųjų rodiklių pasiekimų sulaukta 2014 m. gruodžio mėn. Pasiekta rodiklio reikšmė (59,70 proc.) užskaityta 2015 m. spalio pabaigoje.

¹²⁶ Pradinės situacijos reikšmės suvienodintos su aktualia Veiksmų programos redakcija, kurioje remiamasi Europos socialinio fondo agentūros duomenimis. 2011 m. ataskaitoje buvo pateiktos reikšmės iš atlikto tyrimo, tačiau atsižvelgiant į rodiklių skaičiavimo ir vertinimo ataskaitoje taikomo skaičiavimo skirtumus, nuspręsta remtis Europos socialinio fondo agentūros pateiktais duomenimis.

mokėsi pagal neformaliojo švietimo programas, skaičius, iš jų:	Tikslas										30000
	Pradinis taškas	13378									
- mokytojai (bendrasis ugdymas ir profesinis mokymas)	Pasiekimas	0	0	238	1108	8585	20580	29296	39030	49032	49032
	Tikslas										25000
	Pradinis taškas	12661									
- dėstytojai (aukštojo mokslo studijos)	Pasiekimas	0	0	0	908	3501	5022	6258	6929	7096	7096
	Tikslas										5000
	Pradinis taškas	717									
Rezultato rodikliai											
Moksleivių, studentų, mokytojų, kurie gavo valstybės pripažįstamą kvalifikaciją, dalis (proc.)	Pasiekimas	0	0	0	96,09	94,57	93,10	95,27	96,65	98,13	98,13 ¹²⁷
	Tikslas										80
	Pradinis taškas	28,4 ¹²⁸									
Moksleivių, studentų, mokytojų, dėstytojų, kurie gavo neformaliojo švietimo programos baigimo pažymėjimus, dalis (proc.)	Pasiekimas	0	0	0	98,51	95,23	97,67	98,78	96,27	99,17	99,17 ¹²⁹
	Tikslas										90
	Pradinis taškas	88,4									

¹²⁷ Pagal 2 uždavinio priemonės pasiekta 98,13 proc. (pagal formaliojo švietimo programas mokėsi 73437 asmenys, iš jų 52988 moksleiviai, 19724 studentai ir 725 mokytojai, iš kurių 72064 asmenys gavo valstybės pripažįstamą kvalifikaciją).

¹²⁸ Siekiant nustatyti rodiklio „Moksleivių, studentų, mokytojų, dėstytojų, kurie gavo valstybės pripažįstamą kvalifikaciją, dalis“ pradinės situacijos reikšmę, tyrimo metu buvo atlikta BPD projektų vykdytojų apklausa. Apklausoje rezultatai parodė, kad pagal BPD laikotarpiu sukurtas formaliojo švietimo programų projektų įgyvendinimo metu iš viso mokėsi 38819 asmenų, iš kurių valstybės pripažįstamą kvalifikaciją gavo 11028 asmenys, t.y. 28,4 proc. Toks mažas valstybės pripažįstamą kvalifikaciją gavusiųjų skaičius aiškinamas tuo, kad BPD laikotarpiu pagrindinės intervencijos buvo nukreiptos į formaliojo švietimo programų kūrimą, o vykdančius projektus dažniausiai buvo finansuojamas ne visos formaliojo švietimo programos, o tik tam tikros jos dalies įgyvendinimas (su sąlyga, kad bus užtikrintas tolesnis sukurtos programos įgyvendinimas ne BPD projektų lėšomis). Taigi BPD projektų vykdytojų metu projektų dalyviams daugeliu atvejų dar nebuvo išduoti valstybės pripažįstamą kvalifikaciją patvirtinantys dokumentai.

¹²⁹ Pagal 2 uždavinio priemonės pasiekta 99,17 proc. (pagal neformaliojo švietimo programas mokėsi 54698 asmenys (47602 mokytojai ir 7096 dėstytojai), iš kurių 54244 asmenys gavo neformaliojo švietimo programos baigimo pažymėjimus)

25 lentelė. Trečiojo uždavinio (Didinti mokymosi visą gyvenimą prieinamumą) produkto ir rezultato rodiklių reikšmės 2007–2015 m.

Rodikliai	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Iš viso	
Produkto rodikliai											
Socialinės rizikos, specialiųjų poreikių ir/arba socialinę atskirtį patiriančių asmenų ir švietimo pagalbos darbuotojų, kurie mokėsi pagal formaliojo švietimo programas, skaičius, iš kurio:	Pasiekimas	0	0	0	0	0	1530	3842	4884	6034	6034
	Tikslas										4630
	Pradinis taškas	237									
- socialinės rizikos, specialiųjų poreikių ir socialinės atskirties asmenys	Pasiekimas	0	0	0	0	0	1530	3808	4755	5904	5904
	Tikslas										4500
	Pradinis taškas	175									
- švietimo pagalbos specialistai	Pasiekimas	0	0	0	0	0	0	34	129	130	130
	Tikslas										130
	Pradinis taškas	62									
Socialinės rizikos, specialiųjų poreikių ir/arba socialinę atskirtį patiriančių asmenų ir švietimo pagalbos darbuotojų, kurie mokėsi pagal neformaliojo švietimo programas, skaičius, iš kurio:	Pasiekimas	0	0	310	5375	10979	18287	33240	42503	50338	50338
	Tikslas										28800
	Pradinis taškas	928									
- socialinės rizikos, specialiųjų poreikių ir socialinės atskirties asmenys	Pasiekimas	0	0	0	389	389	2367	6822	8992	14238	14238 ¹³⁰
	Tikslas										8800
	Pradinis taškas	528									
- švietimo pagalbos specialistai	Pasiekimas	0	0	310	4986	10590	15920	26418	33511	36100	36100 ¹³¹

¹³⁰ Šio rodiklio siekia 2 ir 3 uždavinių priemonės: pagal 2 uždavinio priemones pasiekta 7662; pagal 3 uždavinio priemones – 6576; iš viso pagal 2 ir 3 uždavinių priemones – 14238.

¹³¹ Šio rodiklio siekia 2 ir 3 uždavinių priemonės: pagal 2 uždavinio priemones pasiekta 2604; pagal 3 uždavinio priemones – 33496; iš viso pagal 2 ir 3 uždavinių priemones – 36100.

	Tikslas											20000
	Pradinis taškas	400										
Rezultato rodikliai												
Socialinės rizikos, specialiųjų poreikių ir/arba socialinę atskirtį patiriančių asmenų ir švietimo pagalbos darbuotojų, kurie gavo valstybės pripažįstamą kvalifikaciją, dalis (proc.)	Pasiekimas	0	0	0	0	0	99,28	99,64	99,67	91,25	91,25 ¹³²	
	Tikslas											80
	Pradinis taškas	35										
Socialinės rizikos, specialiųjų poreikių ir/arba socialinę atskirtį patiriančių asmenų ir švietimo pagalbos darbuotojų, kurie gavo neformaliojo švietimo programos baigimo pažymėjimus, dalis (proc.)	Pasiekimas	0	0	100	98,45	98,87	95,77	99,93	99,94	99,94	99,94 ¹³³	
	Tikslas											90
	Pradinis taškas	68,2										

¹³² Šio rodiklio siekia tik 3 uždavinys (buvo apmokyta 6034 asmenų, iš jų 5506 baigė mokymus, taigi 91,25 proc. asmenų gavo valstybės pripažįstamą kvalifikaciją).

¹³³ Šio rodiklio siekia 2 ir 3 uždavinių priemonės: pagal 2 uždavinio priemones pasiekta 99,85 proc. (mokėsi 10266, pažymėjimus gavo 10251); pagal 3 uždavinio priemones pasiekta 99,96 proc. (mokėsi 40072, pažymėjimus gavo 40055); iš viso pagal 2 ir 3 uždavinių priemones – 99,94 proc. (mokėsi 50338, pažymėjimus gavo 50306).

B DALIS: FINANSINIS ĮGYVENDINIMAS

26 lentelė. 2 prioriteto (Švietimo ir mokslo ministerija) finansinis įgyvendinimas pagal uždavinius (eurais)

Uždaviniai	Deklaruotų išlaidų suma	
	Iš viso:	Deklaruotas EK viešasis įnašas
1 uždavinys: „Tobulinti ir stiprinti mokymosi visą gyvenimą institucinę sistemą“	42 373 044,73	42 196 933,10
2 uždavinys: „Gerinti mokymosi visą gyvenimą paslaugų kokybę“	167 747 925,57	165 739 601,78
3 uždavinys: „Didinti mokymosi visą gyvenimą prieinamumą“	51 979 741,05	51 979 741,05
Iš viso:	262 100 711,35	259 916 275,93

C DALIS: PARAMA PAGAL TIKSLINES GRUPES

1127 lentelė. Informacija apie projektų dalyvius (2007–2016 m.)

Projektų dalyvių vertinimo kriterijus	Projektų dalyvių skaičius			
	Asmenų, pradėjusių dalyvauti projektų veiklose per ataskaitinį laikotarpį, skaičius		Asmenų, baigusių dalyvauti projektų veiklose per ataskaitinį laikotarpį, skaičius	
	Moterys	Vyrai	Moterys	Vyrai
1	2	3	4	5
Bendras projektų dalyvių skaičius	280 365	123 527	280 147	123 320
Projektų dalyvių suskirstymas pagal amžių				
Vaikai iki 14 m.	48 414	44 471	48 361	44 432
Jauni žmonės (15-24 m.)	76 671	54 621	76 570	54 453
Vidutinio amžiaus žmonės (25–44 m.)	76 560	13 235	76 498	13 235
Vidutinio amžiaus žmonės (45–54 m.)	52 260	6 212	52 258	6 212
Vyresnio amžiaus žmonės (55-64 m.)	23 410	4 054	23 410	4 054
Vyresni nei 65 m. žmonės	3 050	934	3 050	934
Projektų dalyvių suskirstymas pagal statusą darbo rinkoje				
Dirbantys asmenys (bendras dirbančių asmenų skaičius, įskaitant savarankiškai dirbančiuosius),	153 207	24 881	153 120	24 811
iš jų savarankiškai dirbantys	10 027	3 747	10 027	3 737
Bedarbiai (bendras bedarbių skaičius, įskaitant ilgalaikius bedarbius),	6 073	3 160	6 067	3 154
iš jų – ilgalaikiai bedarbiai	2 597	1 088	2 596	1 085
Ekonomiškai neaktyvūs asmenys (bendras ekonomiškai neaktyvių asmenų skaičius, įskaitant studijuojančius, besimokančius ar išėjusius į pensiją, nutraukusius verslą, visiškai neįgalius asmenis, dirbančius namų ūkyje ar kt.),	121 085	95 486	120 960	95 355
iš jų – ekonomiškai neaktyvūs asmenys, kurie studijuoja ar mokosi	115 362	92 619	114 411	91 991
Projektų dalyvių suskirstymas pagal pažeidžiamas grupes, laikantis nacionalinių taisyklių				
Mažumos	7 942	2 396	7 906	2 351
Migrantai	368	208	330	208
Neįgalieji	2 273	1 734	2 242	1 676
Nuteistieji ir paleisti iš laisvės atėmimo vietų asmenys	65	428	65	428
Asmenys, sergantys priklausomybės nuo psichoaktyvių medžiagų ligomis	34	82	34	81
Kiti socialinės atskirties ir socialinės rizikos asmenys	9 637	6 442	9 637	6 442
Asmenys, nepriklausantys socialinės atskirties ir socialinės rizikos grupėms	260 621	112 722	260 508	112 497
Projektų dalyvių suskirstymas pagal turimą išsilavinimą				
Aukštasis mokslas (pagrindinės, vientisosios, specialios profesinės, magistratūros, doktorantūros, meno aspirantūros, rezidentūros studijos) (ISCED 5 ir 6 lygiai)	152 943	24 048	152 875	23 998
Aukštojo mokslo laipsnio nesuteikiantis	10 298	5 416	10 263	5 398

Projektų dalyvių vertinimo kriterijus	Projektų dalyvių skaičius			
	Asmenų, pradėjusių dalyvauti projektų veiklose per ataskaitinį laikotarpį, skaičius		Asmenų, baigusių dalyvauti projektų veiklose per ataskaitinį laikotarpį, skaičius	
	Moterys	Vyrai	Moterys	Vyrai
išsilavinimas baigus vidurinę mokyklą (4 pakopos profesinis mokymas) (ISCED 4 lygis)				
Aukštesnysis vidurinis (antros ir trečios pakopos profesinis mokymas) išsilavinimas (ISCED 3 lygis)	22 926	14 017	22 921	14 010
Pradinis ar žemesnysis vidurinis (pagrindinis ar pirmos pakopos pagrindinis profesinis mokymas) išsilavinimas (ISCED 1 ir 2 lygiai)	82 130	68 199	82 130	68 199
Ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas (ISCED 0 lygis)	10 213	10 269	10 103	10 144
Asmenys, nepriklausantys nė vienai iš pirmiau nurodytų kategorijų	1 855	1 578	1 855	1 571

Iš viso projektų veiklose dalyvavo apie 280,4 tūkst. moterų ir 123,5 tūkst. vyrų. Projekto veiklas pabaigė 280,1 tūkst. moterų ir 123,3 tūkst. vyrų. Beveik visais atvejais baigė daugiau nei 90 proc. juose dalyvavusių asmenų. Vienintelė išimtis migrantai vyrai, kurių 89,7 proc. baigė pradėtas projektų veiklas. Jie sudarė mažiau nei procentą projekto veiklose dalyvavusių asmenų.

Nagrinėjant pagal amžiaus grupes, aktyviausiai projekto veiklose dalyvavo vaikai iki 14 m. (23 proc. visų baigusių dalyvauti), jauni žmonės (15-24 m.) (32,5 proc. visų baigusių dalyvauti) ir vidutinio amžiaus žmonės (25–44 m.) (22 proc. visų baigusių dalyvauti). Pagal dalyvių statusą darbo rinkoje aktyviausiai projekto veiklose dalyvavo dirbantys asmenys (44 proc. visų baigusių dalyvauti) ir ekonomiškai neaktyvūs asmenys (53 proc. visų baigusių dalyvauti).

Pažeidžiamų grupių atstovai sudarė tik nedidelę dalį projekto veiklose dalyvavusių asmenų (8 proc. baigusių dalyvauti žmonių). Taip atsitiko todėl, kad dauguma priemonių nekėlė tikslų pasiekti pažeidžiamas grupes. Galiausiai, nagrinėjant naudos gavėjų grupes pagal išsilavinimą matyti, kad aktyviausiai projekto veiklose dalyvavo aukštąjį išsilavinimą turintys žmonės (44 proc. visų baigusių dalyvauti asmenų) bei pradinį ar žemesnįjį vidurinį išsilavinimą turintys žmonės (37 proc. visų baigusių dalyvauti asmenų). Taip atsitiko todėl, kad Mokymosi visą gyvenimą prioritetą siekė aprėpti visus švietimo lygmenis.

D DALIS: KOKYBINĖ ANALIZĖ

1 uždavinys: Tobulinti ir stiprinti mokymosi visą gyvenimą institucinę sistemą

Įgyvendinant ŽIPVP 2 prioriteto 1 uždavinį buvo vykdomos 3 priemonės valstybės planavimo būdu ir 1 priemonė konkurso būdu. Iki 2016 m. vasario mėn. buvo pasirašytos 65 projektų finansavimo ir administravimo sutartys, pagal kurias buvo sėkmingai baigti įgyvendinti 65 projektai.

Projektų metu buvo finansuojamas bendrojo lavinimo ir aukštųjų mokyklų veiklos kokybės į(si)vertinimo ir išorinio vertinimo sistemų kūrimas ir tobulinimas, švietimo bendruomenių ir jų lyderių savarankiškumo skatinimas, mokymo organizavimas tobulinant švietimo institucijų valdymą. Taip pat buvo finansuojamas apskrities ir savivaldybių švietimo padalinių specialistų ekspertinių gebėjimų stiprinimas bei regioninių švietimo valdymo informacinių sistemų plėtra ir su ja dirbančių specialistų kompetencijos tobulinimas. Galiausiai buvo finansuotas aukštųjų mokyklų vidaus valdymo sudėties tobulinimas ir studijų sistemos kokybės vadybos sistemų kūrimas ir įgyvendinimas bei neformaliu būdu įgytų kvalifikacijų formalizavimo sistemos parengimas ir įgyvendinimas aukštojo mokslo sistemoje.

Produkto rodiklių pasiekimas

Pasiektas ir viršytas produkto rodiklis „**Mokymosi visą gyvenimą sistemos administracijos darbuotojų, kurie mokėsi pagal formaliojo švietimo programas, skaičius**“. Iki 2015 m. pagal formaliojo švietimo programas mokėsi 144 mokymosi visą gyvenimą sistemos administracijos darbuotojai, kai tuo tarpu planuota, kad mokysis 50 darbuotojų. Finansuojamos veiklos sulaukė didelės sėkmės, teigiamo dalyvių vertinimo. Siekiant į jas įtraukti didesnę švietimo sistemos darbuotojų skaičių, veiklas vykdyti didesne apimtimi, projektui „Lyderių laikas 2“, kuris įgyvendinamas pagal priemonę „Lyderyste paremtas ir lyderiavimą skatinantis švietimo įstaigų valdymo tobulinimas“ buvo skirtas papildomas finansavimas. Minėto projekto metu formaliojo švietimo programose buvo ugdomos švietimo politiką įgyvendinančių nacionalinių ir savivaldybių institucijų bei mokyklų vadovų lyderystės kompetencijos.

Pasiektas ir viršytas produkto rodiklis „**Mokymosi visą gyvenimą sistemos administracijos darbuotojų, kurie mokėsi pagal neformaliojo švietimo programas, skaičius**“. Iki 2015 m. pagal neformaliojo švietimo programas mokėsi 22 222 mokymosi visą gyvenimą sistemos administracijos darbuotojai, kai planuota, kad mokysis 7 850 darbuotojų. Mokymai pagal neformaliojo švietimo programas dėl mažesnių finansinių išlaidų, mažesnio imlumo laikui bei efektyvumo (jie yra labiau koncentruoti ir gali būti lengviau pritaikomi specifiniams poreikiams) buvo populiariausi nei mokymai pagal formaliąsias programas ir buvo taikomi gerokai dažniau. Būtent dėl didesnio tokių mokymų populiarumo planuota rodiklio reikšmė buvo viršyta daugiau nei du kartus.

Pasiektas ir viršytas produkto rodiklis „**Pateiktų profesinio mokymo programų (ISCED 2-4 lygis), kurios buvo įvertintos išoriniu vertinimu, skaičius**“. Iki 2015 m. buvo pateiktos 92 tokios profesinio mokymo programos, kurios buvo įvertintos išoriniu būdu. Planuota pateikti 90 tokių programų. Minėtas rodiklis buvo pasiektas ir viršytas projekto „Profesinio mokymo kokybės išorinis vertinimas“ metu.

Pasiektas ir viršytas produkto rodiklis „**Švietimo institucijų, kurios diegia kokybės vadybos sistemas, skaičius ir dalis nuo visų švietimo institucijų**“. Iki 2015 m. kokybės vadybos sistemas diegė 117 švietimo institucijų (11,64 proc. visų švietimo institucijų), kai tuo tarpu planuota, kad kokybės vadybos sistemas diegs 100 institucijų (6,2 proc. visų švietimo institucijų). Planuota rodiklio reikšmė buvo pasiekta ir viršyta profesinio mokymo institucijose: kokybės vadybos sistemas diegė 79 profesinio mokymo institucijos (planuota, kad diegs 60).

Taip pat kokybės vadybos sistemas įdiegė 38 aukštosios mokyklos (planuota, kad diegs 40 aukštųjų mokyklų).

Kiti sukurti produktai, kurių pasiekimas stebėtas nacionalinių rodiklių pagalba, apima:

- Mokslo ir studijų institucijos teikė prašymus atlikti išorinį vertinimą: iš viso gauti 78 prašymai (planuota reikšmė – 65).
- Buvo sukurtas bendrojo lavinimo mokyklų įsivertinimo instrumentas (planuota reikšmė – vienas);
- Sukurta nacionalinė studijų, mokslo ir technologijų prognozavimo ir ateities išvalgų sistema (planuota reikšmė – vienas);
- Parengtos specialistų kvalifikacijos tobulinimo sistemos (kaip ir planuota, parengtos keturios sistemos);
- Aukštosios diegė neformaliojo suaugusiųjų švietimo sistemoje įgytų kompetencijų vertinimo ir pripažinimo sistemas. Iš viso 42 aukštosios mokyklos (93 proc. visų aukštųjų mokyklų) įsidiegė tokias sistemas.

Šios nacionalinių rodiklių reikšmės atspindi sukurtų švietimo valdymo, kokybės ir prieinamumo didinimo įrankių įvairovę. Šių investicijų poveikis aptariamame skyriuje toliau.

Rezultato rodiklių pasiekimas

Pasiektas ir viršytas rezultato rodiklis „**Mokymosi visą gyvenimą sistemos administracijos darbuotojų, kurie gavo valstybės pripažįstamą kvalifikaciją, dalis (proc.)**“. Pasibaigus ataskaitiniam laikotarpiui pasiekta rodiklio reikšmė – 99,93 proc., kai planuota pasiekti reikšmė 80 proc. Šis rezultato rodiklis viršytas dėl to, kad viršytas produkto rodiklis „Mokymosi visą gyvenimą sistemos administracijos darbuotojų, kurie mokėsi pagal formaliojo švietimo programas, skaičius“.

Pasiektas ir viršytas rezultato rodiklis „**Mokymosi visą gyvenimą sistemos administracijos darbuotojų, kurie gavo neformaliojo švietimo programos baigimo pažymėjimus, dalis (proc.)**“. Pasibaigus ataskaitiniam laikotarpiui pasiekta rodiklio reikšmė – 99,93 proc., kai planuota pasiekti reikšmė 90 proc. Kuriant ir diegiant inovatyvius švietimo valdymo, kokybės ir prieinamumo didinimo instrumentus, iškilo poreikis apmokyti jais naudotis didesnę vartotojų skaičių, nei iš anksto planuota. Todėl viršyta rezultato rodiklio reikšmė.

Pasiektas ir viršytas rezultato rodiklis „**Dalis mokinių, kurie mokosi pagal profesinio mokymo programas (ISCED 2-4 lygis), kurios buvo įvertintos išoriniu vertinimu (proc.)**“. Pasibaigus ataskaitiniam laikotarpiui pasiekta rodiklio reikšmė – 59,7 proc., kai planuota pasiekti reikšmė buvo 30 proc. Atsižvelgiant į tai, kad buvo viršyta produkto rodiklio „Pateiktų profesinio mokymo programų (ISCED 2-4 lygis), kurios buvo įvertintos išoriniu vertinimu, skaičius“ reikšmė, atitinkamai išaugo ir rodiklio „Dalis mokinių, kurie mokosi pagal profesinio mokymo programas (ISCED 2-4 lygis), kurios buvo įvertintos išoriniu vertinimu (proc.)“ reikšmė.

Kiti uždavinio įgyvendinimo rezultatai, stebėti nacionalinių rodiklių pagalba, apima šiuos:

- Mokslo ir studijų institucijoms pateiktos 74 išorinio vertinimo išvados. Šio rodiklio planuota reikšmė (55 išvados) viršyta, nes gautas didesnis nei planuotas aukštųjų mokyklų prašymų atlikti išorinius vertinimus skaičius.
- 454 asmenys siekė gauti neformaliojo suaugusiųjų švietimo sistemoje įgytų kompetencijų pripažinimą. Tai turėtų sudaryti galimybes suaugusiesiems toliau mokytis ir / ar įgyti jų faktines kompetencijas atspindinčią kvalifikaciją.

Investicijų poveikis

Aptariamasis uždavinys leido plėtoti prie mokymosi visą gyvenimą (suprantamos plačiąja prasme – mokymosi nuo gimimo iki mirties) institucinę sistemą. Buvo kuriamos ir tobulinamos švietimo vertinimo ir stebėsenos sistemos, organizuojami mokymai švietimo sistemos darbuotojams, diegiamos kokybės vadybos sistemos, diegiamos neformaliu būdu įgytų kompetencijų formalizavimo sistemos aukštesiose mokyklose. Visa tai prisidėjo prie Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 m. pirmojo tikslo „Veiksmingos ir darnios, atsakingu valdymu, tikslingu finansavimu ir racionaliu išteklių naudojimu pagrįstos švietimo sistemos kūrimas“ įgyvendinimo. Derinant reguliacinio pobūdžio intervencijas, nacionalinį finansavimą ir investicijas, skirtas pagal aptariamąjį uždavinį, buvo¹³⁴:

- Įdiegta atsakingo valdymo sistema: sukurtos stebėsenos ir analizės sistemos leidžia visuose lygmenyse (švietimo paslaugų teikėjo, savivaldybės ir nacionaliniu) priimti įrodymais grįstus sprendimus;
- Įdiegtas subsidiarumo principas – daugiau galių priimant sprendimus buvo deleguota švietimo bendruomenėms (nuo ikimokyklinio ugdymo iki aukštojo mokslo), išaugo jų savarankiškumas; vis daugiau funkcijų švietimo srityje deleguota savivaldybėms. Prie to stipriai prisidėjo investicijos, skirtos švietimo lyderių (mokyklų, savivaldybių, studijų institucijų, nacionalinio lygmens sprendimų priėmėjų) kompetencijų ugdymui. Švietimo bendruomenių įgalinimui taip pat aktualios investicijos skirtos strateginio planavimo, kokybės užtikrinimo, įsivertinimo ir išorinio vertinimo sistemų kūrimui.
- Pradėta kurti lanksti ir atvira švietimo struktūra, sujungianti bendrąjį ugdymą, profesinį mokymą, studijas, formalaus, neformalaus mokymosi ir savišvietos formas į bendrą švietimo erdvę. Prie to stipriai prisidėti turėtų neformaliu būdu įgytų kompetencijų pripažinimo sistemos.

Investicijų į mokymosi institucinę sistemą ir valdymo tobulinimą poveikis švietimo kokybei ir prieinamumui ilgalaikėje perspektyvoje priklauso nuo intervencijų suderinamumo ir tęstinumo. Kaip aptarta aukščiau, makrolygiu investicijos buvo gerai suderintos ir prisidėjo prie ilgalaikių nacionalinių tikslų pasiekimo. Kita vertus, kaip parodė einamojo laikotarpio vertinimas¹³⁵, ne visos šio uždavinio priemonės gerai derėjo su antrojo uždavinio priemonėmis, t. y. sistemos struktūriniai pokyčiai (1-ojo uždavinio objektas) ne visada buvo suderinti su švietimo metodų ir turinio kaita (2-ojo uždavinio objektas). Atsižvelgiant į šio vertinimo rezultatus, įgyvendinimo metu buvo gerinamas priemonių koordinavimas. Pavyzdžiui, pagal šį uždavinį skirtos investicijos modulinių profesinio mokymo programų diegimui buvo derinamos su atitinkamomis investicijomis į konkrečių profesinių mokyklų infrastruktūrą.

Kaip rodo vertinimo rezultatai, daugelio finansuotų intervencijų tęstinumo užtikrinimui reikalingos papildomos lėšos, nes dalies priemonių atveju, ypač ten kur reikalingas nacionalinio lygmens tęstinumas, tęstinio tvarumo užtikrinimo mechanizmas nebuvo sukurtas¹³⁶. Siekiant užtikrinti produktų tęstinį naudojimą (pvz., vertinimo ir stebėsenos sistemos) skiriamos nacionalinio biudžeto ir kitų šaltinių lėšos; švietimo įstaigos sukurtų kokybės valdymo instrumentų tolesnį naudojimą finansuoja iš savo biudžeto.

2 prioriteto pirmasis uždavinys taip pat tiesiogiai ir netiesiogiai prisidėjo prie strateginio konteksto rodiklio „25–64 metų gyventojų, per 4 paskutines savaites dalyvavusių švietimo ir profesinio mokymo veikloje, dalis (mokymosi visą gyvenimą lygis), proc.“. Šis uždavinys prie

¹³⁴ LR švietimo ir mokslo ministerija, *Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimas 2003–2012 m. Medžiaga diskusijoms*, Vilnius, 2012.

¹³⁵ UAB „BGI Consulting“, LR švietimo ir mokslo ministerijos administruojamų 2007-2013 metų veiksmų programų prioritetų ir juos įgyvendinančių Ministerijos programų tarpinis vertinimas, 2011 m.

¹³⁶ UAB „BGI Consulting“, Europos Sąjungos paramos poveikio žmogiškųjų išteklių plėtrai vertinimas, 2015 m.

šio rodiklio prisideda tiesiogiai, kadangi pagal jo priemones finansuojamas 25–64 metų gyventojų mokymasis. Taip pat 1 uždavinio priemonės prie šio rodiklio prisideda netiesiogiai, stiprinant mokymosi visą gyvenimo institucinę sistemą. Kitų 2 prioriteto uždavinių priemonės taip pat prisideda prie šio strateginio konteksto rodiklio. Kadangi skirtingų uždavinių poveikį atskirti sunku, visų uždavinių indėlis į šį strateginio konteksto rodiklį vertinamas bendrai (žr. „2 prioriteto uždavinių poveikis strateginiams konteksto rodikliams“).

Gerosios praktikos pavyzdys

Projekto vykdytojas: Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra

Projekto pavadinimas: „Kokybės vadybos stiprinimas bendrojo lavinimo mokyklose (modelių sukūrimas)“

Projekto vertė: 2871,69 tūkst. eurų

Projekto tikslas – stiprinti švietimo kokybės vadybą bendrojo lavinimo mokyklose. Projekto metu siekiama pritaikyti geriausią tarptautinę švietimo vadybos praktiką, kūrybiškai adaptuojant sėkmingiausias Europos ir pasaulio šalių švietimo vadybos inovacijas. Projektu tęsiamos Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros 2008–2011 m. vykdytų mokyklos įsivertinimo bei konsultavimo projektų veiklos, diegiant anksčiau sukurtus produktus bei kuriant naujas kokybės užtikrinimo priemones. Kokybės vadybos mokykloje stiprinimo veiklos apima visus švietimo valdymo lygmenis: nacionalinį, savivaldybės ir mokyklos. Projekto metu buvo stiprinami švietimo lygmenų specialistų gebėjimai, teikiama konsultacinė parama, sudaromos sąlygos naudotis sukurtomis priemonėmis. Pagal neformaliojo švietimo programas kvalifikaciją projekto metu pakėlė 463 mokymosi visą gyvenimą sistemos administracijos darbuotojai. Mokyklos save gali įsivertinti naudodamosi projekto metu sukurta IQES sistema (<https://iqesonline.lt/>).

2 uždavinys: Gerinti mokymosi visą gyvenimą paslaugų kokybę

Įgyvendinant ŽIPVP 2 prioriteto 2 uždavinį, buvo vykdomos 8 priemonės valstybės planavimo būdu ir 2 priemonės konkurso būdu. Buvo pasirašyta 341 projektų finansavimo ir administravimo sutartis, pagal kurias buvo sėkmingai baigti įgyvendinti 339 projektai.

Projektų metu buvo finansuojami mokytojų, dėstytojų, moksleivių ir studentų formalūs ir neformalūs mokymai, besimokančių suaugusiųjų bendrųjų gebėjimų ugdymas. Buvo finansuojamas ir aukštojo mokslo prieinamumo sistemos tobulinimas, studijų programų atnaujinimas ir tarptautiškumo didinimas. Taip pat, ugdymo turinio naujovių įgyvendinimo sklaidos modelio parengimas, išbandymas ir diegimas, mokyklų, jų bendruomenių ir kitų suinteresuotų grupių bendradarbiavimo modelių ir inovatyvių švietimo metodų kūrimas, diegimas ir sklaida. Galiausiai, buvo finansuotas neformaliojo švietimo paslaugų plėtojimas, gerinant pilietinio ir tautinio ugdymo pasiūlą didinant socializacijos ir užimtumo formų įvairovę, vaikų kūrybiškumo ugdymo plėtra bei pameistrystės mokymo formų plėtojimas.

Produkto rodiklių pasiekimas

Pasiektas ir viršytas produkto rodiklis „**Moksleivių, studentų, mokytojų, kurie mokėsi pagal formaliojo švietimo programas, skaičius**“. Iki ataskaitinio laikotarpio pabaigos 73 437 moksleiviai, studentai ir mokytojai mokėsi pagal formaliojo švietimo programas. Buvo numatyta, kad pagal šias programas mokysis 40 800 moksleivių, studentų ir mokytojų. Besimokančiųjų skaičius buvo gerokai didesnis nei planuota dėl skirto papildomo finansavimo. Rodiklį išskaidžius pagal visas tris grupes matyti, kad jis buvo pasiektas ir viršytas moksleivių (bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo) ir studentų (aukštojo mokslo) grupėje, tačiau

nepasiektas mokytojų (bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo) grupėje. Pagal formaliojo švietimo programas mokėsi 52 988 moksleiviai (planuota, kad mokysis 30 000 moksleivių) ir 19 724 studentai (planuota, kad mokysis 10 000 studentų).

Didesnis nei planuotas mokymuose dalyvavusių moksleivių skaičius pasiektas dėl to, kad pasiteisinusioms ugdymo inovacijoms buvo skirtas papildomas finansavimas. Pavyzdžiui, Ugdymo plėtotės centro projekte „Kūrybingumo plėtra Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklose pritaikant ir įdiegiant kūrybinių partnerystės modelį“ buvo suplanuota, kad veiklos „Mokyklų projektų parengimas, įgyvendinimas ir vertinimas“ metu dalyvaus 4,6 tūkst. mokinių. Kadangi veikla buvo populiari, Švietimo ir mokslo ministerija papildomiems mokyklose ir vaikų socializacijos centruose vykdomiems kūrybiško mokymo(si) projektams skyrė 144 tūkst. eurų papildomą finansavimą. Taigi veikloje sudalyvavo beveik dukart daugiau mokinių (virš 8,6 tūkst. mokinių). Didesnis nei planuotas besimokiusių studentų skaičiaus rodiklis pasiektas todėl, kad aukštosioms mokykloms į atnaujintas ir jungtines studijų programas pavyko pritraukti daugiau studentų. Taip pat buvo skirtas papildomas finansavimas Erasmus programos įgyvendinimui, nes ši programa buvo populiari tarp studentų norinčių išvykti į dalines studijas užsienyje.

Tuo tarpu pagal formaliojo švietimo programas mokėsi 725 mokytojai, kai buvo siekiama, kad mokytųsi 800 mokytojų (rodiklio nepasiekimo reikšmė neviršijo 10 proc.). Mokymuose dalyvavo mažiau nei planuota mokytojų, nes dėl didelio užimtumo ne visi mokytojai galėjo išklaudyti visą paskaitų ciklą.

Pasiektas ir viršytas produkto rodiklis „**Mokytojų, dėstytojų, kurie mokėsi pagal neformaliojo švietimo programas, skaičius**“. Iki ataskaitinio laikotarpio pabaigos 56 128 mokytojų ir dėstytojų mokėsi pagal neformaliojo švietimo programas. Buvo numatyta, kad pagal šias programas mokysis 30 000 mokytojų ir dėstytojų. Planuota rodiklio reikšmė buvo pasiekta tiek mokytojų (bendrasis ugdymas ir profesinis mokymas), tiek dėstytojų (aukštojo mokslo studijos) grupėse. Pagal neformaliojo švietimo programas mokėsi 49 032 mokytojai (planuota, kad mokysis 25 000) ir 7 096 dėstytojai (planuota, kad mokysis 5 000). Didesnį mokytojų rodiklio pasiekimą lėmė poreikis apmokyti mokytojus naudoti projektuose sukurtomis ugdymo(si) inovacijomis. Todėl tam skirtas papildomas finansavimas. Taip pat didelio mokytojų susidomėjimo saulukė sukurta pedagogų stažuočių sistema, kuriai taip pat skirti papildomi ištekliai.

Nacionaliniu mastu iki periodo pabaigos pagal formaliojo švietimo programas mokėsi mokiniai (52 988) sudaro beveik 13,55 proc. nuo visų Lietuvos bendrojo lavinimo ir profesinio mokymo mokinių skaičiaus (lyginant su 2014–2015 mokslo metais besimokiusių mokinių skaičiumi – 391 183 mokiniai). Taip pat, mokėsi 54 698 bendrojo ugdymo bei profesinio mokymo mokytojai, kas reiškia, jog 2007–2013 m. laikotarpiu kiekvienas Lietuvos bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo mokytojas vidutiniškai dalyvavo beveik dvejuose neformaliuosiuose mokymuose. 2007–2013 m. ES struktūrinių fondų finansavimo laikotarpiu projektų lėšomis buvo finansuotos 19 724 studentų studijos, tai sudaro 14,23 proc. nuo bendro kolegijose ir universitetuose studijuojančių 2014–2015 mokslo metų studentų skaičiaus (138 184), taip pat pagal neformaliojo švietimo programas mokėsi 7 096 dėstytojai, kas sudaro daugiau kaip 59,55 proc. visų Lietuvos 2014–2015 mokslo metų dėstytojų (11 915).

Kiti sukurti produktai, kurių pasiekimas stebėtas nacionalinių rodiklių pagalba, apima:

- Ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo srityje: sukurti trys švietimo paslaugų teikimo modeliai, sukurtas ir išbandytas besimokančių mokyklų modelis;
- Profesinio mokymo srityje: pateikta 90 profesinio mokymo programų (ISCED 2-4 lygis), kurios buvo įvertintos išoriniu vertinimu (planuota – 90), 30 švietimo posričių profesinio mokymo programos buvo pertvarkytos į modulines (planuota – 25), 79 profesinio mokymo

institucijose (ISCED 2-4 lygis) diegtos kokybės vadybos sistemos (planuota – 60), dešimtyje ūkio sektorių parengti ar atnaujinti profesiniai standartai;

- Aukštojo mokslo srityje: parengti arba atnaujinti 52 studijas reglamentuojantys aprašai (planuota – 25), 12 aukštųjų mokyklų įdiegė kokybės vadybos sistemas (27 proc. visų aukštųjų mokyklų), parengta/ atnaujinta 380 studijų programų, parengta 20 jungtinių studijų programų, dėstytojai dalyvavo 733 stažuotėse;
- Išleisti suaugusiųjų mokymuisi skirti leidiniai.

Šių investicijų poveikis aptariamas atitinkamame skyriuje toliau.

Rezultato rodiklių pasiekimas

Pasiektas ir viršytas rezultato rodiklis „**Moksleivių, studentų, mokytojų, kurie gavo valstybės pripažįstamą kvalifikaciją, dalis (proc.)**“. 98,13 proc. mokymosi veiklose dalyvavusių moksleivių, studentų, mokytojų, gavo valstybės pripažįstamą kvalifikaciją (72 064 asmenys), kai buvo planuota, kad ją gaus 80 proc. moksleivių, studentų, mokytojų.

Pasiektas ir viršytas rezultato rodiklis „**Moksleivių, studentų, mokytojų, dėstytojų, kurie gavo neformaliojo švietimo programos baigimo pažymėjimus, dalis (proc.)**“. 99,17 proc. moksleivių, studentų, mokytojų, gavo neformaliojo švietimo programos baigimo pažymėjimus (54 244 asmenys), kai buvo planuota, kad ją gaus 90 proc. moksleivių, studentų, mokytojų.

Investicijų poveikis

Aptariamo uždavinio priemonės turėjo tiesioginį poveikį Valstybinės švietimo strategijos 2003 – 2012 m. tikslo „Švietimo kokybės, atitinkančios atviroje pilietinėje visuomenėje ir rinkos ūkyje gyvenančio asmens, visuotinius dabarties pasaulio visuomenės poreikius, užtikrinimas“ įgyvendinimui. Toliau aptariami pokyčiai kiekviename ugdymo lygmenyje.

2 prioriteto 2 uždavinio priemonės prisidėjo prie **ikimokyklinio ugdymo ir bendrojo lavinimo** kokybės gerėjimo. Buvo remiamos veiklos, skirtos gerinti specialiųjų poreikių mokinių ugdymo sąlygas. Buvo diegiamos alternatyvaus ugdymo (atsižvelgiant į mokinio poreikius, patirtį, gebėjimus) priemonės, organizuojamos popamokinės veiklos, kuriami mokymo(si) metodai ir priemonės. Taip pat buvo stiprinamos psichologinė ir socialinė pagalba mokiniui¹³⁷, buvo vykdomi švietimo personalo mokymai. Vertinimas¹³⁸, nagrinėjęs pedagogų mokymų kokybę, nustatė, kad mokymai buvo kokybiški, jie buvo derinami su strateginėmis bendrojo ugdymo kaitos iniciatyvomis. Dalis pedagogų savo veikloje taiko įgytas kompetencijas, kas turėtų lemti ilgalaikį mokymų poveikį ugdymo kokybei. Galiausiai, buvo plėtojama universalių daugiafunkcinių centrų kaimo vietovėse veikla. Visa tai kartu su kitomis intervencijomis, tikėtina, prisidėjo prie išaugusio dalyvavimo ikimokykliniame ugdyme (nuo 93 tūkst. asmenų 2007 m. iki 115,5 tūkst. 2015 m.).

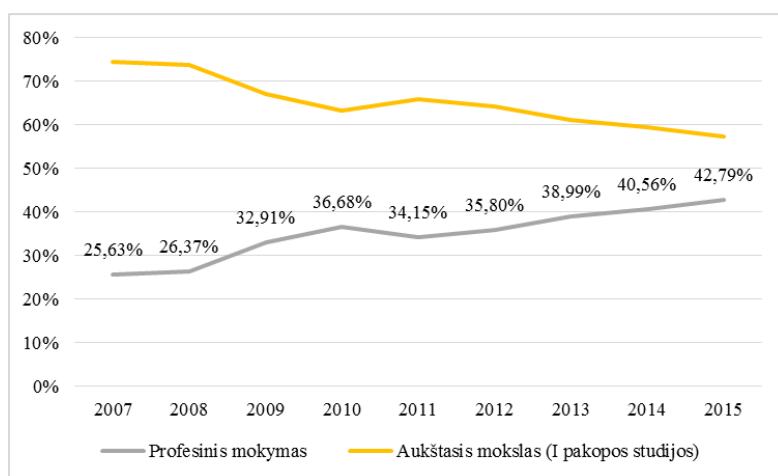
Investicijos taip pat prisidėjo prie **profesinio mokymo** sistemos modernėjimo. Buvo tobulinama profesijos mokytojų kvalifikacija ir technologijų kompetencijos. Taip pat profesijos mokytojų kvalifikacijai tobulinti buvo parengtos naujos technologinių kompetencijų tobulinimo programos, rengiamos modulinės programos, siejant jas su profesiniais standartais. Modulinis mokymasis į profesinio mokymo sistemą turėtų įnešti daugiau lankstumo, leisti veiksmingiau įskaityti neformaliu būdu įgytas žinias, suteikti didesnę kvalifikacijos įgijimo būdų įvairovę,

¹³⁷ UAB „BGI Consulting“, Švietimo ir mokslo ministerijos administruojamų 2007–2013 m. veiksmų programų prioritetų ir juos įgyvendinančių ministerijos programų įgyvendinimo tarpinis vertinimas, 2011 m.

¹³⁸ Pwc, ES finansuojamų mokymų kokybės ir efektyvumo vertinimas, Vilnius, 2011.

padidinti profesinės veiklos mokymosi mobilumą ir sudaryti geresnes galimybes profesinę kvalifikaciją įgijusiems asmenims įsidarbinti. Buvo diegiamos vidinės įstaigų veiklos ir mokymo kokybės užtikrinimo sistemos, kurios turėtų sudaryti geresnes sąlygas pereiti prie modulinėmis programomis grįsto mokymo. Taip pat buvo atliekamas profesinio mokymo kokybės išorinis vertinimas, kuris turėtų prisidėti prie didesnio verslo įtraukimo į profesinio mokymo rengimą.¹³⁹ Visa tai prisidėjo prie profesinio mokymo sistemos modernėjimo, o tai didino profesinio mokymo patrauklumą¹⁴⁰. Poveikio mastą iliustruoja didėjantis į profesinio mokymo įstaigas priimtų asmenų skaičius. Profesinį mokymą besirenkančių asmenų dalis nuo 2007 m. augo ir 2015 m. sudarė 42,79 proc. visų stojančiųjų į aukštojo mokslo I pakopos studijas ir į profesinio mokymo įstaigas (žr. 10 paveikslą).

10 paveikslas. Į profesinio mokymo ir aukštojo mokslo I pakopos studijas priimtų asmenų dalis, nuo visų į šias studijas priimtų asmenų¹⁴¹

2 uždavinio priemonėmis buvo rengiamos naujos studijų programos ir metodikos **aukštajame moksle**. Taip pat buvo remiamas dėstytojų kvalifikacijos kėlimas. Strateginio vertinimo metu nustatyta, kad finansuotos priemonės „prisidėjo prie dėstytojų kvalifikacijos tobulinimo masto padidėjimo: dėstytojai dalyvavo tarptautinėse mainų programose, dalyvavo pritaikant studijų programas dėstyti užsienio kalba, patobulino dalykines kompetencijas. Tačiau tobulintinų sričių yra daugiau – dėstytojai turi atnaujinti ne tik dalykines bet ir pedagogines / andragogines kompetencijas, kalbų mokėjimą, gebėjimą naudotis informacinių ir ryšio technologijų įrankiais studijų turiniui parengti ir procesui vykdyti ar valdyti.“¹⁴² Į šias rekomendacijas atsižvelgta programuojant 2014–2020 m. intervencijas.

2 uždavinio priemonėmis buvo kuriami nauji **suaugusiųjų mokymosi** modeliai, andragogų profesinės veiklos aprašai, naujos suaugusiųjų mokymosi priemonės, plėtojama

¹³⁹ VŠĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas“, UAB „PPMI Group“ ir UAB „Ekonominės konsultacijos ir tyrimai“, Švietimo ir mokslo srities prioritetų 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos programavimo laikotarpiui strateginis vertinimas, 2014 m.

¹⁴⁰ VŠĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas“, UAB „PPMI Group“ ir UAB „Ekonominės konsultacijos ir tyrimai“, Švietimo ir mokslo srities prioritetų 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos programavimo laikotarpiui strateginis vertinimas, 2014 m.

¹⁴¹ Lietuvos statistikos departamentas.

¹⁴² VŠĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas“, UAB „PPMI Group“ ir UAB „Ekonominės konsultacijos ir tyrimai“, Švietimo ir mokslo srities prioritetų 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos programavimo laikotarpiui strateginis vertinimas, 2014 m., p. 96.

trečiojo amžiaus universitetų veikla, mokomi andragogai. Tai turėtų sukurti prielaidas suaugusiųjų mokymosi kokybės augimui¹⁴³.

2 prioriteto 2 uždavinio priemonės prisidėjo prie prioriteto strateginių konteksto rodiklių. Kadangi skirtingų uždavinių poveikį atskirti sunku, visų uždavinių indėlis į strateginio konteksto rodiklius vertinamas bendrai (žr. „2 prioriteto uždavinių poveikis strateginiams konteksto rodikliams“).

Gerosios praktikos pavyzdys

Projekto vykdytojas: Lietuvos Caritas

Projekto pavadinimas: „ESU! (Savo gyvenimo kalvis)“

Projekto vertė: 166,6 tūkst. eurų

Projekto veiklomis buvo siekiama stiprinti jaunimo gebėjimus prisitaikyti kintančioje darbo rinkoje, ugdat bendruosius (per savanorystę ir bendruomeninę veiklą) ir profesinius (per specialias ugdymo programas ir individualią profesinę praktiką) įgūdžius bei gebėjimus. Inicijuojant projektą projekto vykdytojas Lietuvos Caritas organizacijoje įgyvendindamas integracijos į darbo rinką projektus, remdamasis ilgamete patirtimi pastebėjo, kad dažnai nedarbas yra susijusių veiksnių rezultatas, nulemtas silpnų visuomeninių ryšių ir kad ypač svarbu sulaužyti šį ratą, t. y. pirmiausia padedant užmegzti socialinius ryšius bei tapti aktyviu visuomenės nariu, nes nedirbantis asmuo dažnai jaučiasi nepilnavertis ir vengia dalyvauti socialiniame gyvenime apribodamas galimus socialinius ryšius. Taigi projekte vykdytoje programoje pagalba buvo teikiama jaunimui iki 29 metų tokiu principu:

- 1) projekto dalyviams sudarant individualias programas („Aš esu“);
- 2) vedant asmenybės stiprinimo ir profesinio savęs suvokimo programas („Aš noriu“);
- 3) organizuojant socialinių ir darbinių įgūdžių ugdymo praktikas („Aš galiu“);
- 4) įtraukiant į aktyvaus ir savarankiško verslumo ugdymo programas („Aš veikiu“).

Projekto veiklos vykdytos kompleksiskai (logiškai susijusios ir tęstiniu būdu stiprinančios viena kitos poveikį), skatinant jaunuolį suvokti save, savo norus, galimybes ir dalyvavimo programoje metu bandyti sukurti erdvę savo profesinei realizacijai. Projekto jaunimo socialinių, darbinių ir profesinių įgūdžių mokymų veikloje dalyvavo ir jas sėkmingai baigė 510 asmenų, profesinio orientavimo konsultacijas gavo 260 asmenys (konsultuojama buvo pagal individualų kiekvieno asmens poreikį), socialinių ir darbinių įgūdžių praktikas po 200 val. atliko 300 asmenų.

3 uždavinys: Didinti mokymosi visą gyvenimą prieinamumą

Įgyvendinant ŽIPVP 2 prioriteto 3 uždavinį, buvo vykdomos 5 priemonės valstybės planavimo būdu ir 2 priemonės konkurso būdu. Iki 2016 m. vasario mėn. buvo pasirašytos 61 projektų finansavimo ir administravimo sutartis, pagal kurias buvo sėkmingai baigti įgyvendinti 61 projektas.

Projektų metu buvo finansuojamas profesinio orientavimo priemonių švietimo sistemos dalyviams sukūrimas, savivaldybių karjeros centrų modelio, bendrojo lavinimo, profesinių mokyklų mokinių ir aukštųjų mokyklų studentų ugdymo karjerai ir karjeros stebėsenos modelių plėtotė ir įdiegimas. Taip pat finansuotas su mokiniais ir studentais dirbančių profesinio orientavimo specialistų kvalifikacijos tobulinimas; ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo

¹⁴³ VšĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas“, UAB „PPMI Group“ ir UAB „Ekonominės konsultacijos ir tyrimai“, Švietimo ir mokslo srities prioritetų 2014–2020 m. ES struktūrinės paramos programavimo laikotarpiui strateginis vertinimas, 2014 m.

plėtra, gabių vaikų ugdymo kokybės gerinimas, alternatyvaus ugdymo diegimas švietimo sistemoje, nuotolinio mokymo kuratorių, dirbsiančių universaliuose daugiafunkciuose centruose, kompetencijos tobulinimas. Buvo remiamas ir specialiųjų mokymo priemonių rengimas ir pritaikymas keliant pedagogų, psichologų, ekspertų/konsultantų kvalifikacijas, specialiosios pedagoginės pagalbos paslaugų teikimas specialiųjų poreikių asmenims ir neformaliojo specialiųjų poreikių asmenų švietimo paslaugų teikimas. Galiausiai, finansuota specialiųjų poreikių asmenų ugdymo(-si) formų plėtra, pagalbos mokiniui efektyvumo ir kokybės plėtra, iškritusių iš mokyklos mokinių grąžinimas.

Produkto rodiklių pasiekimas

Pasiektas ir viršytas produkto rodiklis „**Socialinės rizikos, specialiųjų poreikių ir/arba socialinę atskirtį patiriančių asmenų ir švietimo pagalbos darbuotojų, kurie mokėsi pagal formaliojo švietimo programas, skaičius**“. Iki ataskaitinio laikotarpio pabaigos pagal formaliojo švietimo programas mokėsi 6 034 socialinę riziką, specialiųjų poreikių ir / arba socialinę atskirtį patiriantys asmenys ir švietimo pagalbos darbuotojai (buvo planuota, kad mokysis 4 630 tokie asmenys). Skaidant visus šiuos asmenis į skirtingas grupes, pagal formaliojo švietimo programas mokėsi 130 švietimo pagalbos specialistai (planuota, kad mokysis 130) ir 5 904 socialinės rizikos, specialiųjų poreikių ir socialinės atskirties asmenys (planuota, kad mokysis 4 500). Pastarasis rodiklis viršytas, nes, atsižvelgiant į didelį tikslinės grupės norą dalyvauti mokymosi procese, tam buvo skirtas papildomas finansavimas. Pavyzdžiui, įgyvendinant projektą „Studijų prieinamumo užtikrinimas specialiųjų poreikių turintiems studentams“ 1 412 negalią turinčių studentų (buvo planuota, kad 1 000 studentų) studijavo aukštosios mokyklose. Taip atsitiko dėl sukurtų palankių sąlygų studijuoti aukštosiose mokyklose: buvo mokamos tikslinės išmokos, studijų aplinkos buvo pritaikytos specialiųjų poreikių turintiems, apmokinti švietimo pagalbos specialistai.

Pasiektas ir viršytas produkto rodiklis „**Socialinės rizikos, specialiųjų poreikių ir/arba socialinę atskirtį patiriančių asmenų ir švietimo pagalbos darbuotojų, kurie mokėsi pagal neformaliojo švietimo programas, skaičius**“. Iki ataskaitinio laikotarpio pabaigos pagal neformaliojo švietimo programas mokėsi 50 338 socialinę riziką, specialiųjų poreikių ir / arba socialinę atskirtį patiriantys asmenys ir švietimo pagalbos darbuotojai (buvo planuota, kad mokysis 28 800 tokie asmenys). Skaidant visus šiuos asmenis į skirtingas grupes, pagal neformaliojo švietimo programas mokėsi 14 238 socialinės rizikos, specialiųjų poreikių ir socialinės atskirties asmenys (planuota, kad mokysis 8 800) ir 36 100 švietimo pagalbos specialistai (planuota, kad mokysis 20 000). Planuotos rodiklio reikšmės viršytos dėl atitinkamoms priemonėms skirto papildomo finansavimo, kuris skirtas siekiant atsižvelgti į specifinius šios srities poreikius, pvz. parengti ir išleisti ar sukurti programas, aprašus, metodikas, priemones, atlikti šios srities tyrimus. Diegiant šiuos mokymo(si) įrankius, taip pat buvo vykdomi švietimo pagalbos ir kitų specialistų mokymai. Naudojant šiuos įrankius taip pat mokėsi didesni nei iš anksto planuota socialinės rizikos, socialinės atskirties ir specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių asmenų skaičius.

Kiti sukurti produktai, kurių pasiekimas stebėtas nacionalinių rodiklių pagalba, apima:

- 163 tūkst. moksleivių dalyvavo ugdymo karjerai veiklose (tai sudaro 49 proc. visų moksleivių);
- 19,9 tūkst. studentų dalyvavo ugdymo karjerai veiklose (tai sudaro 15 proc. visų studentų);
- sukurti eksperimentiniai alternatyvaus ugdymo modeliai, parengtos specialiosios mokymo priemonės ir kt.

Rezultato rodiklių pasiekimas

Pasiekta ir viršytas rezultato rodiklis „**Socialinės rizikos, specialiųjų poreikių ir / arba socialinę atskirtį patiriančių asmenų ir švietimo pagalbos darbuotojų, kurie gavo valstybės pripažįstamą kvalifikaciją, dalis (proc.)**“. Iki ataskaitinio laikotarpio pabaigos valstybės pripažįstamą kvalifikaciją gavo 91,25 proc. mokymuose dalyvavusių socialinės rizikos, specialiųjų poreikių ir / arba socialinę atskirtį patiriančių asmenų ir švietimo pagalbos darbuotojų. Buvo planuota, kad valstybės pripažįstamą kvalifikaciją gaus 80 proc. tokių asmenų – ši reikšmė viršyta dėl mažesnio nei planuota mokymų dalyvių „iškritimo“. Pasiekta ir viršytas rezultato rodiklis „**Socialinės rizikos, specialiųjų poreikių ir/arba socialinę atskirtį patiriančių asmenų ir švietimo pagalbos darbuotojų, kurie gavo neformaliojo švietimo programos baigimo pažymėjimus, dalis (proc.)**“. Iki ataskaitinio laikotarpio pabaigos neformaliojo švietimo programos baigimo pažymėjimą gavo 99,94 proc. mokymuose dalyvavusių socialinės rizikos, specialiųjų poreikių ir / arba socialinę atskirtį patiriančių asmenų ir švietimo pagalbos darbuotojų. Buvo planuota, kad valstybės pripažįstamą kvalifikaciją gaus 90 proc. tokių asmenų.

Investicijų poveikis

Pagal šį uždavinį finansuotos intervencijos prisidėjo prie Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 m. tikslo „Tęstinės, mokymąsi visą gyvenimą laiduojančios ir prieinamos, socialiai teisingos švietimo sistemos plėtotė“ įgyvendinimo. Investicijų ir kitų priemonių pagalba buvo:

- Sukurtos sąlygos visuotinio priešmokyklinio ugdymo diegimui (jis tampa privalomas nuo 2016 m. rugsėjo mėn.). Taip pat išaugo dalyvavimas ikimokykliniame ugdyme: nors bendras vaikų skaičius smuko, dalyvaujančių ikimokykliniame ugdyme vaikų skaičius išaugo nuo 95 tūkst. 2008 m. iki 115 tūkst. 2015 m.
- Smuko ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo sistemos lygis (žr. analizę žemiau dėl visų uždavinių poveikio strateginiams konteksto rodikliams).
- Įgyvendinama įtraukiančiojo švietimo koncepcija. Specialiosiose mokyklose ar centruose ugdomų vaikų dalis sumažėjo nuo 5 tūkst. 2006–2007 m. iki 3,6 tūkst. 2015–2016 m., Pastarasis skaičius sudaro 10,5 proc. visų bendrojo ugdymo mokyklų mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių – likusieji mokosi dalinės integracijos (specialiose ir lavinamosiose klasėse) ar visiškos integracijos (bendrosiose klasėse) sąlygomis.
- Pradėta kurti gabių vaikų ugdymo sistema.
- Išaugo studentų, turinčių negalią skaičius nuo 519 (0,3 proc. visų studentų) 2006–2007 m. m. iki 777 (0,6 proc. visų studentų) 2014–2015 m.

Gerosios praktikos pavyzdys

Projekto vykdytojas: Šiaulių universitetas

Projekto pavadinimas: „Vaikų socializacijos centrų pedagogų bei kito personalo kompetencijų ugdymas ir ugdytinių elgesio korekcija (SOCPEDKOM)“.

Projekto vertė: 166,31 tūkst. eurų

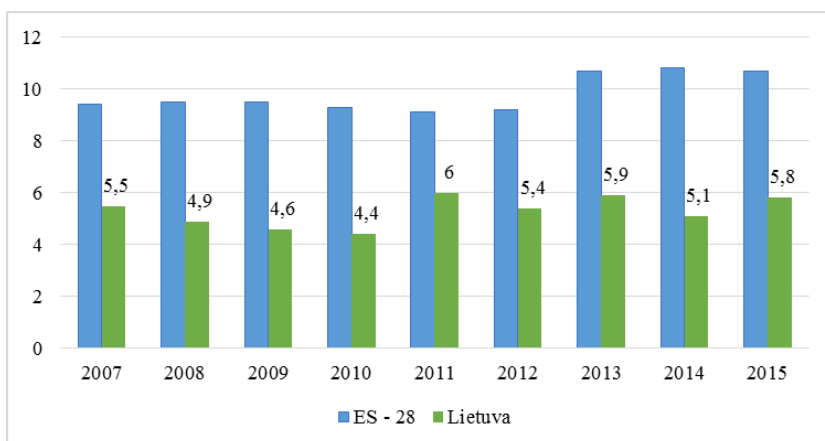
Projekto tikslas – ugdyti vaikų ir jaunimo socializacijos centruose dirbančių pedagogų kompetencijas, keičiant šių specialistų požiūrį ir veiklą darbe su delinkventiškais vaikais (89 socialinės rizikos, specialiųjų poreikių ir socialinės atskirties asmenys mokėsi pagal neformaliojo mokymo programas). Projektu siekta pakeisti šiuo metu vaikų socializacijos centruose vyraujančią paradigmą į humanistinėmis nuostatomis grindžiamą filosofiją, kuri elgesio ir emocines problemas traktuoja kaip neįgalumą, reikalaujantį specialių ugdymo metodų

ir socialinių paslaugų integracijos. Pokyčiai vykdyti kompleksiskai, t. y. parengiant ir išbandant konkrečią Lietuvos sąlygoms pritaikytą metodiką vaikų socializacijos centruose. Buvo kuriami ir realizuojami kvalifikacijos tobulinimo kursų ciklai mokytojams (auklėtojams) (apmokėti 115 asmenų), švietimo pagalbos specialistams (apmokėti 24 asmenys). Įsteigtame metodiniame centre Šiauliuose teikiamos psichologinės, socialinės pedagoginės konsultacijos, centro ugdytinių integracijos į visuomenę stebėseną, vertinimas ir koregavimas, įgyvendinamas mokytojų ir pagalbos specialistų kompetencijų tobulinimas. Projekto įgyvendinimo metu kompleksiskai tobulinta viso pedagoginio personalo kompetencijos, vykdytos centrų ugdytinių elgesio ir integracijos į visuomenę stebėseną, vertinimas ir koregavimas, vertinti vaikų socializacijos pokyčiai. Projekto metu taikant tiek inovatyvius mokymo(si) metodus kvalifikacijos tobulinimo renginiuose, tiek individualių / grupinių konsultacijų metu, sudarytos sąlygos vaikų mokymo(si) ir socialinių įgūdžių formavimo problemų sprendimui, remiantis mokslininkų, praktikų, dirbančių ne tik Lietuvos, bet ir užsienio institucijose, tyrimais ir išvalgomis.

Visi 2 prioriteto uždaviniai tiesiogiai ir netiesiogiai prisidėjo prie **strateginio konteksto rodiklio** „25–64 metų gyventojų, per 4 paskutines savaites dalyvavusių švietimo ir profesinio mokymo veikloje, dalis (mokymosi visą gyvenimą lygis), proc.“. Visi trys uždaviniai prie šio rodiklio prisideda tiesiogiai kadangi pagal jų priemones buvo finansuojamas švietimo sistemos darbuotojų (dauguma jų yra 25-64 metų gyventojai) mokymasis. 2 prioriteto priemonėse dalyvavo 175,7 tūkst. 25-64 m. amžiaus dalyvių.

Visi uždaviniai priemonės prie mokymosi visą gyvenimą rodiklio taip pat galėjo prisidėti netiesiogiai. Pirma, buvo tobulinama suaugusiųjų mokymosi sistema, investuojama į andragogų kompetencijos kėlimą, kas turėtų lemti didesnę mokymo(si) prieinamumą ir kokybę. Pavyzdžiui, įgyvendinant uždavinį buvo kuriamos ir diegiamos neformaliojo būdu įgytų kompetencijų vertinimo ir pripažinimo sistemos aukštesiose mokyklose. Šios sistemos turėtų sudaryti galimybes toliau mokytis tiems suaugusiems, kurie kompetencijas įgijo neformaliojo būdu. Antra, buvo investuojama į pirminio švietimo kokybę. Tai gali turėti poveikį mokymosi visą gyvenimą lygiui ateityje – kaip rodo daugybė tyrimų, pirminio švietimo įstaigose išmokę mokytis asmenys vėliau tai sėkmingai daro viso gyvenimo metu. Trečia, ženklios investicijos skirtos pirminio švietimo prieinamumui. Kaip rodo tyrimai, kuo aukštesnis įgyto išsilavinimo lygis, tuo didesnė tikimybė, kad asmuo ir toliau mokysis.

11 paveikslas. 25–64 metų gyventojų, per 4 paskutines savaites dalyvavusių švietimo ir profesinio mokymo veikloje, dalis (mokymosi visą gyvenimą lygis), proc.¹⁴⁴

¹⁴⁴ Eurostat „Lifelong learning - Percentage of adult population aged 25-64 participating in education and training“ <<http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&pcode=tesem250&language=en>>.

Visgi mokymosi visą gyvenimą rodiklio reikšmė 2007–2015 m. ženkliai nepakito. Yra keletas to priežasčių. Visų pirma ES finansavimas buvo labiau orientuotas į sistemos tobulinimą ir paslaugų kokybę, tačiau nepakankamai lėšų nukreipta į pačios mokymosi kultūros visuomenėje kūrimąsi. Nepaisant to, kad gerėjo švietimo paslaugų kokybė, dauguma suaugusiųjų yra įsitikinę, kad mokytis jau per vėlu, jie negali ar nėra linkę skirti tam papildomų išteklių¹⁴⁵. Todėl trumpuoju laikotarpiu skirtų investicijų poveikis ribotas. Kita vertus, ilguoju laikotarpiu investicijos į pirminį švietimą, jaunosios kartos ugdymo kokybę, prieinamumą, ugdymo pradžios ankstinimą (pvz., plečiant ikimokyklinio ugdymo įstaigų pasiūlą) gali turėti didesnę teigiamą poveikį¹⁴⁶. Žmogiškojo kapitalo teorijos teigia, kad asmenys, kurie yra labiau išitraukę į švietimo sistemą ir daugiau investuoja į savo išsilavinimą vaikystėje ir paauglystėje, daugiau į tai investuos ir suaugę.

Europos Sąjungos paramos poveikio žmogiškųjų išteklių plėtrai vertinime buvo pateiktos šios rekomendacijos susijusios su mokymusi visą gyvenimą:

1. Konkrečiai apibrėžti problemą (pvz.: tam tikros kvalifikacijos darbuotojų trūkumas, re-emigravusių asmenų kvalifikacijos atnaujinimas ir pan.), kurią Lietuvoje turėtų spręsti mokymosi visą gyvenimą lygis. Mokymosi visą gyvenimą lygį traktuoti ne kaip abstrakčią kategoriją, kuriai priskiriamos bet kokios investicijos į švietimo srities tobulinimą, tačiau kaip konkrečios problemos sprendimo įrankį, naudojamą tikslingai investuojant į pasirinktas grupes.

2. Atsižvelgiant į tyrimo metu atskleistą problemą, kai ES SF lėšos pasiekia daugiausia aukštos kvalifikacijos specialistus, kurie mokytųsi ir savo lėšomis, vadovaujantis Lietuvos profesijų klasifikatoriumi, prioritetą skirti investicijoms į: nekvalifikuotų darbininkų, įrenginių, mašinų operatorių ir surinkėjų, taip pat kvalifikuotų darbininkų ir amatininkų, kvalifikuotų prekinio žemės ūkio ir žuvininkystės darbininkų bei aptarnavimo sferos ir prekybos darbuotojų mokymąsi.

3. Nesiorientuoti vien į tiesioginį suaugusiųjų mokymą, o greta investuoti į visuomenės savivokos didinimą, mokymosi visą gyvenimą populiarinimą, visuomenės informavimo veiklas (pvz.: socialinės reklamos, skatinančios mokytis visą gyvenimą, pristatančios tokio mokymosi naudą, atkreipiančios dėmesį į įvairių, ne tik formalių mokymosi formų egzistavimą, keičiant patį mokymosi supratimą, įvairių jau egzistuojančių mokymosi visą gyvenimą galimybių pristatymą parodant praktinį mokymosi visą gyvenimą naudingumo aspektą – padidėjusias pajamas, galimybę keisti darbo vietą ir pan.).

4. Planuojant investicijas atsižvelgti į regioninius netolygumus, kai didžiųjų miestų apskrityse rodiklių reikšmės yra gerokai didesnės nei mažesnių apskričių grupėse ir nei šalies vidurkis.

Kadangi rekomendacijos pateiktos *ex post* poveikio vertinime, į jas atsižvelgta planuojant ir įgyvendinant 2014–2020 m. intervencijas.

2 prioriteto uždaviniai taip pat prisideda prie **strateginio konteksto rodiklių** „*Jaunimo švietimo pasiekimų lygis: bent vidurinį išsilavinimą (arba vidurinį išsilavinimą ir darbo rinkoje paklausią profesinę kvalifikaciją) įgijusių 20–24 metų asmenų dalis*“ ir „*Ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo sistemos lygis: pagrindinį išsilavinimą turinčių ir toliau nesimokančių 18–24 metų asmenų dalis, proc.*“ Tai glaudžiai susiję rodikliai – kuo mažesnis anksti mokyklą paliekančių asmenų skaičius, tuo aukštesnis jaunimo švietimo pasiekimų lygis. Kaip rodo vertinimas¹⁴⁷, 2 prioriteto investicijos buvo daugiausiai skirtos prevencijai, t. y. iškritimą lemiančių priežasčių šalinimui. Tam skirtos investicijos ugdymo turinio individualizavimui, pedagogų kvalifikacijos kėlimui, naujų metodų diegimui, informavimo ir konsultavimo sistemų

¹⁴⁵ UAB „Visionary Analytics“, Lietuvos pažangos ataskaita: Sumani visuomenė, 2015 m.

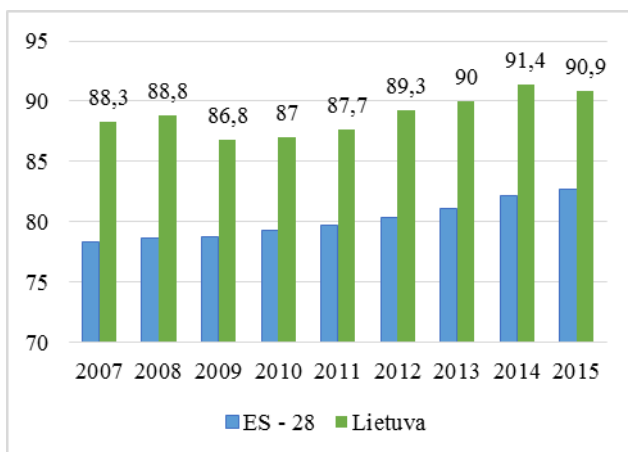
¹⁴⁶ UAB „BGI Consulting“, Europos Sąjungos paramos poveikio žmogiškųjų išteklių plėtrai vertinimas, 2015 m.

¹⁴⁷ UAB „BGI Consulting“, Europos Sąjungos paramos poveikio žmogiškųjų išteklių plėtrai vertinimas, 2015 m.

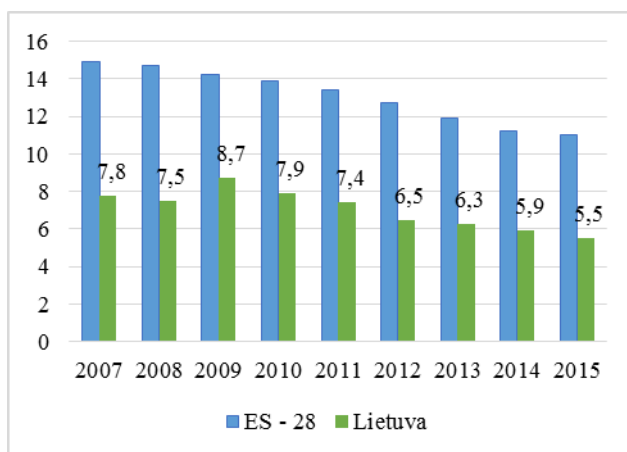
sukūrimui ir kt. Gerokai mažesnės investicijos, vykdytos pagal dvi priemones, skirtos kompensaciniams mechanizms, t. y. pagalbai moksleiviams, iškritusiems iš švietimo sistemos. Anot to paties vertinimo, toks balansas tarp kompensacinių ir prevencinių priemonių yra tinkamas, atsižvelgiant į santykinai mažą iškritusių asmenų skaičių Lietuvoje. Vertinant pagal pasitraukimo iš švietimo sistemos priežasčių grupes, daugiausiai buvo investuojama į institucinių (t. y. struktūrų, sistemų, metodų kūrimą, pedagogų kvalifikaciją) ir asmeninio / psichologinio iškritimo priežasčių šalinimą (t. y. tiesiogiai dirbant su rizikos grupėmis). Mažiausiai dėmesio skirta socialinių – ekonominių iškritimo priežasčių sprendimui. Anot vertinimo¹⁴⁸, toks pasiskirstymas tikslingas, nes pastarąsias priežastis sunku paveikti švietimo intervencijos priemonėmis.

Žvelgiant į abiejų rodiklių (bent vidurinį išsilavinimą įgijusių 20–24 metų asmenų dalis ir ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo sistemos lygis) dinamiką, galima pastebėti teigiamas tendencijas. Abiejų rodiklių planuotos reikšmės buvo pasiektos. Pagal abu rodiklius Lietuva tiek laikotarpio pradžioje, tiek pabaigoje lenkė ES – 28 vidurkį. Vertinant individualiame lygmenyje, intervencijos turėjo teigiamą poveikį abiejų rodiklių kaitai¹⁴⁹.

12 paveikslas. *Jaunimo švietimo pasiekimų lygis: bent vidurinį išsilavinimą (arba vidurinį išsilavinimą ir darbo rinkoje paklausią profesinę kvalifikaciją) įgijusių 20–24 metų asmenų dalis.*¹⁵⁰

13 paveikslas. *Ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo sistemos lygis: pagrindinį išsilavinimą turinčių ir toliau nesimokančių 18–24 metų asmenų dalis, proc.*¹⁵¹

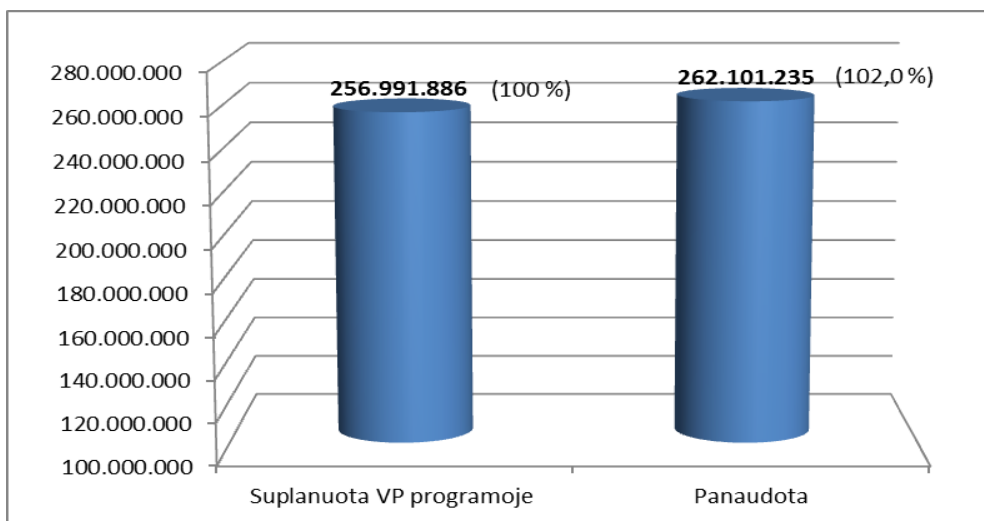
14 paveikslas. *2 prioriteto įgyvendinimas pagal VP suplanuotas ir faktiškai panaudotas lėšas (eurais/proc., ES ir nacionalinės lėšos)*

¹⁴⁸ Ibid

¹⁴⁹ Ibid

¹⁵⁰ Eurostat „At least upper secondary educational attainment, age group 20-24 by sex, %“ <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tps00186&plugin=1> [Žiūrėta 2016 08 02]

¹⁵¹ Eurostat „Early leavers from education and training, age group 18-24, %“ <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/download.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tesem020> [Žiūrėta 2016 08 02]

2 prioriteto įgyvendinimui iš viso skirta 256 991 886 eurų. Iš viso deklaruota Europos Komisijai – 262 101 235 eurų, t. y. 102,0 proc. 2 prioritetui skirtos lėšų sumos. Iki 2015 m. pabaigos panaudotos visos lėšos, skirtos prioriteto įgyvendinimui. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. gruodžio 23 d. nutarimu Nr. 1381 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. liepos 23 d. nutarimo Nr. „Dėl Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos priedo patvirtinimo“ buvo leista viršyti 2 procentus lėšų sumos.

Prioriteto įgyvendinimo pradžia vėlavo. Didžioji dalis investicijų buvo paskirstytos tik įgyvendinimo laikotarpio viduryje, t. y. 2010–2011 m. Pirmosios lėšos buvo išmokėtos 2009 m., o 2010–2012 m. buvo atsiliekama nuo ES fondų lėšų naudojimo plane numatyto tvarkaraščio. Tai lėmė vėlavimai tvirtinant priemonių finansavimo sąlygų aprašus ir sudarant valstybės projektų sąrašus. Taip pat dalis jau patvirtintų projektų vėlavo dėl užsitęsusių viešųjų pirkimų. Atskiroms priemonėms skirtos lėšos buvo perskirstomos, atsižvelgiant į tikslinių grupių suinteresuotumą dalyvauti jose bei poreikius plačiau diegti sukurtas ugdymo(si) inovacijas.

E DALIS: HORIZONTALIOS POLITIKOS

28 lentelė. Projekto dalyvių suskirstymas pagal tikslines grupes

Grupė	Tikslinės grupės atstovų (moterų, imigrantų, kt.) dalis (proc.) nuo visų asmenų, per ataskaitinį laikotarpį baigusių dalyvauti projektų veiklose
Moterys	69,44%
Migrantai	0,13%
Mažumos	2,54%
Neįgalieji	0,97%
Nuteistieji ir paleisti iš laisvės atėmimo vietų asmenys	0,12%
Asmenys, sergantys priklausomybės nuo psichoaktyviųjų medžiagų ligomis	0,03%
Kiti socialinės atskirties ir socialinės rizikos asmenys	3,99%

1. Prioriteto įgyvendinimo poveikis vyrų ir moterų lygių galimybių skatinimui

Prioriteto įgyvendinimo poveikis vyrų ir moterų lygių galimybių skatinimui yra neutralus, nes specialių reikalavimų vyrų ir moterų lygių galimybių skatinimui nebuvo numatyta. Nepaisant to, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, siekdama užtikrinti lygias vyrų ir moterų galimybes vykdant projektų veiklas, į bendruosius projektų atrankos kriterijus įtraukė reikalavimą dėl projektų atitikties lyčių lygybės ir nediskriminavimo principams. Vertinant paraiškas ir vykdant projektų įgyvendinimo stebėseną buvo tikrinama, ar projektai neprieštarauja lyčių lygybės ir nediskriminavimo principams, nepažeidžia LR lygių galimybių įstatymo bei LR moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo ir neriboja vienodų galimybių vyrams ir moterims dalyvauti projektuose ir naudotis projektų rezultatais.

Poveikio lyčių lygybei ir nediskriminavimui vertinime¹⁵² teigiama, kad buvo galima geriau išnaudoti atskirų prioriteto priemonių įgyvendinimą, skatinant lygias vyrų ir moterų galimybes. Atsižvelgus į rekomendacijas, 2014–2020 m. periode bus aktyviai taikomi lyčių lygybės ir / arba nediskriminavimo principai.

2. Veiksmai, kuriais skatinamas socialiai pažeidžiamų grupių užimtumas ir socialinė aprėptis

Socialiai pažeidžiamoms grupėms priklausantys asmenys (migrantai, mažumos, neįgalieji, nuteistieji ir paleisti iš laisvės atėmimo vietų asmenys, asmenys, sergantys priklausomybės nuo psichoaktyvių medžiagų ligomis, kiti socialinės atskirties ir socialinės rizikos asmenys) sudarė 7,78 proc. visų asmenų, baigusiu dalyvauti projektuose. Daugiausiai iš socialiai pažeidžiamų grupių šio uždavinio projekto veiklas baigė mažumų atstovai (2,5 proc. visų projekto veiklas baigusiu žmonių). Projekto veiklas baigę migrantai, neįgalieji, nuteistieji ir paleisti iš laisvės atėmimo vietų asmenys bei asmenys, sergantys priklausomybės nuo psichoaktyvių medžiagų ligomis sudarė tik 1,3 proc. visų projekto veiklas baigusiu žmonių. Taip atsitiko todėl, kad nebuvo skiriamas išskirtinis prioritetas pažeidžiamoms grupėms.

„Švietimo paslaugų sistemos prieinamumo didinimas specialiųjų poreikių asmenims (mokiniam ir kt.) ir švietimo pagalbos specialistams“ ir „Studijų prieinamumo užtikrinimas specialiųjų poreikių turintiems studentams“ – ypač šios dvi priemonės 2007–2013 m. finansavimo laikotarpiu teigiamai darė įtaką socialiai pažeidžiamų grupių užimtumui ir socialinei aprėpti.

Pirmoje iš paminėtų priemonių buvo finansuojamas specialiosios pedagoginės pagalbos paslaugų teikimas nedidelių, vidutinių, didelių ar labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių turinčioms asmenų grupėms pagal modifikuotas programas, buvo teikiamos neformaliojo specialiųjų poreikių asmenų švietimo paslaugos. Finansuotų veiklų tikslas – didinti švietimo paslaugų prieinamumą ir kvalifikuotą švietimo pagalbą specialiųjų poreikių asmenims. Galimi pareiškėjai – bendrojo lavinimo mokyklos, partneriai: bendrojo lavinimo mokyklos, vaikų su negalia dienos socialinės globos centrai, vaikų dienos centrai, šeimos paramos centrai. Įgyvendinant šios priemonės projektus parengtos ir pritaikytos 36 mokymo priemonės skirtos specialiųjų ugdymosi poreikių mokiniams.

Antroje iš paminėtų priemonių finansuotos su studijomis susijusių paslaugų, skirtų specialiesiems poreikiams tenkinti, teikimas, specialiųjų poreikių turintiems studentams. Finansuojamų veiklų tikslas – didinti studijų prieinamumą specialiųjų poreikių turintiems studentams Lietuvos aukštojo mokslo sistemoje, sukurti palankias studijų sąlygas užtikrinant aukštosios mokyklos paslaugų kokybę, būtiną specialiųjų poreikių turinčių studentų studijoms. Pagal priemonę sėkmingai įgyvendintas projektas „Studijų prieinamumo užtikrinimas specialiųjų poreikių turintiems studentams“, kurio metu nuo 2012 m. pažangūs studentai, kuriems nustatytas 45 procentų ir mažesnis darbingumo lygis, galėjo gauti tikslinę 152 eurų dydžio mėnesinę išmoką studijų prieinamumui užtikrinti. Be to, ES struktūrinių fondų lėšomis aukštosiose

¹⁵² UAB „PPMI Group“ ir VšĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas“, ES struktūrinės paramos poveikio horizontalaus prioriteto „Lyčių lygybė ir nediskriminavimas“ įgyvendinimui vertinimas, 2014 m.

mokyklose (kaip partneriai projekte dalyvavo iš viso 36 aukštosios mokyklos) buvo pritaikyta fizinė ir informacinė aplinka, nupirkta speciali programinė ir techninė įranga, specializuoti ergonominiai baldai. Dėl šios intervencijos 2012–2015 m. geresnėmis galimybėmis studijuoti, įgyti aukštojo mokslo diplomą ir lengviau integruotis į darbo rinką pasinaudojo daugiau nei pusantro tūkstančio specialiuosius poreikius turinčių asmenų. Atsižvelgiant į gerus intervencijos rezultatus, nuspręsta ją tęsti 2014–2020 m. programiniu laikotarpiu.

Gerosios praktikos pavyzdys

Projekto vykdytojas: Pasvalio r. Pumpėnų vidurinė mokykla.

Projekto pavadinimas: „Papildoma pagalba spec. poreikių vaikams Pasvalio rajone“.

Projekto vertė: 114,55 tūkst. eurų.

Projekto tikslas – didinti švietimo paslaugų prieinamumą teikiant papildomą kvalifikuotą švietimo pagalbą specialiųjų poreikių asmenims. Projekto metu buvo teikiamos specialiosios pedagoginės pagalbos paslaugos bei neformaliojo specialiųjų poreikių asmenų švietimo paslaugos. Projekte dalyvaujančiose įstaigose yra 105 specialiųjų poreikių vaikai, kuriems pedagoginės psichologinės tarnybos (toliau – PPT) išvadose yra nurodyta modifikuoti bendrojo lavinimo programas. Dauguma mokinių turi kompleksinius sutrikimus ir jiems reikalinga papildoma individuali mokytojo pagalba mokantis: sprendžiant užduotis, įsisavinant medžiagą ir pan. Švietimo įstatymas teigia „Specialiųjų poreikių asmeniui švietimo prieinamumas užtikrinamas pritaikant mokyklos aplinką, teikiant psichologinę, specialiąją pedagoginę ir specialiąją pagalbą, aprūpinant ugdymui skirta kompensacine technika ir specialiosiomis mokymo priemonėmis, kitais įstatymų nustatytais būdais“. Papildoma pagalba, darydama poveikį asmens poreikiams, gali sustiprinti mokinio galias ir sudaryti sąlygas veiksmingai nagrinėti bendrąjį ugdymo turinį jo nepakeičiant. Todėl vienas iš projekto tikslų buvo gerinti formaliojo ugdymo kokybę bei prieinamumą, t. y. vykdyta veikla „Specialiosios pedagoginės pagalbos paslaugų teikimas“. Kita projekto veikla – neformaliojo ugdymo proceso gerinimas. Žinant, kad mokyklos suolo nepakanka vaiko tobulėjimui, pareiškėjas su partneriais (Pasvalio rajono Pajiešmenų pagrindine mokykla ir Joniškėlio Gabrielės Petkevičaitės-Bitės gimnazija) patys vykdė mokykloje neformaliojo ugdymo veiklas. Sėkmingas projekto įgyvendinimas leido mokyklai tobulinti ugdymo kokybę – tai atsispindi kopime aukštyn nacionaliniuose gimnazijų reitinguose.

3. Novatoriškos veiklos pristatymas

Viena iš dviejų novatoriškumu pasižyminčių prioriteto priemonių – „Neformaliojo švietimo paslaugų plėtra“. Pagal šią priemonę įgyvendinti 9 projektai, skatinantys pilietinio ir tautinio ugdymo plėtrą įvairiuose švietimo lygmenyse, stiprinantys mokinių ir suaugusiųjų gebėjimus prisitaikyti prie kintančių darbo rinkos poreikių, skatinant jų dalyvavimą visuomeniniame gyvenime. Projektuose vykdytos veiklos, sudarančios galimybes jaunimui įgyti praktinių žinių ir gebėjimų, kurie vėliau galėtų padėti jiems įsitraukti į darbo rinką. Viena iš šių veiklų buvo inovatyvaus verslo rėmimas.

Antroje priemonėje „Studijų kokybės gerinimas, tarptautiškumo didinimas“ buvo įgyvendinti novatoriškumu pasižymintys projektai kuriuose taikant mokymosi metodų inovacijas ugdyti studentų verslumo gebėjimai ir kurtos inovatyvios įmonės.

Gerosios praktikos pavyzdys

Projekto vykdytojas: Šv. Ignaco Lojolos kolegija

Projekto pavadinimas: „Pažvelk į profesijos pasaulį kitaip“

Projekto vertė: 216,6 tūkst. eurų

Projekto tikslas – pilietinio ir tautinio ugdymo plėtra dalyvaujant neformaliojo švietimo programoje, kuri stiprina jaunimo gebėjimus prisitaikyti prie kintančių darbo rinkos poreikių, skatina jų dalyvavimą visuomeniniame gyvenime. Projekto tikslinę auditoriją sudarė 501 jaunas asmuo, įgijęs pagrindinį, vidurinį, pirminį profesinį, aukštesnįjį arba aukštąjį išsilavinimą ir nesimokantis pagal formaliojo švietimo programas bei nedirbantis. Projekto veiklos apėmė: savanorystės mokymo programos vykdymą, neformaliojo švietimo programą, kurios metu dalyvis įgijo bendrąsias ir specialiąsias kompetencijas bei įgūdžius. Ši programa apėmė ir profesinio orientavimo veiklas, viešinimą ir gerosios patirties sklaidą. Šioms veikloms vykdyti buvo įkurtas Ateities profesijų centras, kuris ir ateityje užtikrins projekto tęstinumą.

Ateities profesijų centras ir toliau organizuoja kasmetines jaunimo vasaros stovyklas „Pažvelk į profesijos pasaulį kitaip“, kuriose jauni žmonės turi galimybę dalyvauti įvairiose kūrybinėse dirbtuvėse, sporto bei savęs pažinimo užsiėmimuose. Plačiau apie stovyklas – www.rinkisprofesija.lt.

4. Prioriteto įgyvendinimo poveikis informacinės visuomenės plėtrai

Prioriteto įgyvendinimo poveikis informacinės visuomenės plėtrai per 2007–2013 m. ES struktūrinių fondų finansavimo laikotarpiu vykdomus projektus yra teigiamas. 2015 m. buvo tęsiami projektai, kurie padėjo įgyvendinti informacinės visuomenės plėtros principus. Projektuose buvo vykdomos tokios veiklos, kaip kompiuterinio raštingumo skatinimas, mokymo medžiagos perkėlimas į el. erdvę, interaktyvių el. mokymo(si) knygų ir vadovėlių rengimas, mokinių ir studentų registro kūrimas, taip pat kompiuterizuotų veiklos kokybės valdymo sistemos ir vidinės studijų kokybės vadybos sistemos kūrimas bei diegimas aukštosiose mokyklose, Lietuvos akademinė bibliotekų tinklo infrastruktūros integravimas į vieningą Lietuvos akademinės elektroninės bibliotekos (eLABa) informacinę sistemą.

Gerosios praktikos pavyzdys

Projekto vykdytojas: Švietimo informacinių technologijų centras

Projekto pavadinimas: „Portalo „E. Mokykla“ plėtra“

Projekto vertė: 502,71 tūkst. eurų

Šio projekto metu yra siekiama pagerinti ugdymo turinio posistemės teikiamų paslaugų kokybę ir portalo pagalba tobulinti pedagogų kompetencijas. Projekto metu parengta analizė, kurioje išnagrinėti potencialių portalo vartotojų poreikiai ir jiems su šia veikla reikalingos kompetencijos, aptarta panašių portalų patirtis Lietuvoje ir kitose šalyse, nustatyti galimi informacinių sistemų (portalų) tarpusavio ryšiai. Ataskaitiniu laikotarpiu Švietimo ir mokslo ministerijai skyrus papildomą finansavimą projektui, buvo atnaujintas Lietuvos švietimo darbuotojų poreikių tyrimas bei parengtos „E. Mokykla“ portalo galimos tolesnės plėtros gairės. Projekto metu vykdytas portalo ugdymo turinio posistemės teikiamų paslaugų atnaujinimas, pakeičiant portalo teisinius dokumentus ir programinę įrangą bei papildant portalą naujais skaitmeniniais ištekliais ir (arba) jų aprašais. Per visą projekto gyvavimo laikotarpį įvykdyti mokymai 3525-iems mokytojams, suteikiantys jiems kompetencijas, reikalingas skaitmeninių išteklių paieškai, taikymui ir atrankai.

5. Prioriteto įgyvendinimo poveikis darniai plėtrai

Dauguma švietimo ir mokslo sektoriuje įgyvendinamų priemonių skatina darnios plėtros principų įgyvendinimą, nes pagal Nacionalinę darnaus vystymosi strategiją visuomenės švietimas ir mokslo plėtra yra darnaus vystymosi įgyvendinimo prioritetai. Be to, nors ir nebuvo nustatoma papildomų reikalavimų projektams prisidėti prie darnios plėtros principų įgyvendinimo, pagal patvirtintas priemones yra projektų, kurių veiklose yra numatyta daryti teigiamą poveikį atskiroms sritims. Iki 2015 m. pabaigos 2 prioriteto lėšomis finansuojamų projektų naudą patyrė visi regionai. Pagal 2 prioritetą daugiausiai buvo įgyvendinami nacionaliniai projektai, kurių tikslas – mažinti skirtumus tarp savivaldybių ir taip skatinti darnią regioninę plėtrą.

Gerosios praktikos pavyzdys

Projekto vykdytojas: Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos kolegija

Projekto pavadinimas: „Medienos ruošos įmonių specialistų kvalifikacijos tobulinimo sistemos, panaudojant Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos kolegijos akademinius ir materialinius išteklius, rengimas“

Projekto vertė: 154,82 tūkst. eurų

Projekto tikslas – parengti ir įgyvendinti miškininkystės įmonių specialistų kvalifikacijos tobulinimo programą. Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos kolegija projektą įgyvendino kartu su Lietuvos miško savininkų asociacijai priklausančiomis 29 įmonėmis. Medienos ruošos ir kitose miškininkystės sektoriaus įmonėse susiduriama su nepakankama darbuotojų kvalifikacija, nes jose dirba daug specialistų, kurie baigę įvairias aukštąsias mokyklas, bet neturi miškininkystės išsilavinimo, todėl specialistų kvalifikacijos stoka stabdo modernių miško darbo technologijų plėtrą. Siekiant išspręsti šią problemą Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos kolegija bendradarbiaujant su partnerių atstovais parengė 1 miškininkystės specialistų kvalifikacijos tobulinimo programą sudarytą iš 11 studijų dalykų. Projekto įgyvendinimas turi teigiamą poveikį darnios ekonomikos plėtrai, nes projekto metu pagal šią parengtą kvalifikacijos tobulinimo programą 67 projekto partnerių darbuotojams organizuoti mokymai, ir šie specialistai patobulino kvalifikaciją miškininkystės srityje: plėtoti miško ūkio veiklą, gebėti integruoti modernias miško darbų technologijas, pagerinti atliekamų darbų kokybę, racionaliau naudoti miško išteklius, didinti medynų kirtimo atliekų panaudojimą energetikos reikmėms. Dėl to miškininkystės veikloje didėja darbo našumas. Teikiant didesnius menkavertės fitomasės kiekius energetikos reikmėms, gerėja miškų būklė, bei mažėja aplinkos tarša. Taip pat projekto metu pasiekti rezultatai Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos kolegijai sudarė prielaidas išplėtoti konsultacinę veiklą, reguliariai organizuojant kvalifikacijos tobulinimo kursus miškininkystės sektoriaus darbuotojams.

6. Tarpvalstybinės ir (arba) tarpregioninės veiklos pristatymas

Tarptautinio pobūdžio veiklos vykdytos 2 prioriteto priemonėse „Studijų kokybės gerinimas, tarptautiškumo didinimas“ ir „Aukštojo mokslo tarptautiškumo plėtra“. Pagal priemonę „Studijų kokybės gerinimas, tarptautiškumo didinimas“ vykdyti projektai skirti užmegzti partnerystės ryšius su užsienio aukštosiomis mokyklomis kartu rengiant ir įgyvendinant jungtines programas, organizuojant dalį studijų bei studentų praktikas ir dėstytojų mobilumą bei stažuotes užsienyje. Pagal priemonę „Aukštojo mokslo tarptautiškumo plėtra“ įgyvendinti projektai skirti didinti Lietuvos aukštojo mokslo tarptautiškumą, remti Lietuvos aukštųjų mokyklų studentų mobilumą pagal ES aukštojo mokslo programas. Išskirtinę svarbą skatinant Lietuvos aukštojo mokslo tarptautiškumą turi projektai, skirti stiprinti lituanistikos

(baltistikos) centrų veiklą užsienyje ir skatinti jų bendradarbiavimą su Lietuvos studijų institucijomis.

Dar viena 2 prioriteto priemonė VP1-2.2-ŠMM-05-K „Kalbų mokymo, verslumo ugdymo ir inovatyvių švietimo metodų kūrimas ir diegimas“, susijusi su tarptautinio pobūdžio veiklą įgyvendinimu projektuose buvo skirta pradinių klasių pedagogų užsienio kalbų įgūdžių tobulinimui. Priemonės įgyvendinimo metu buvo plečiamas integruotos dalyko ir užsienio kalbos mokymo praktikos, gerinamas ankstyvosios užsienio kalbos mokymas. Dalis mokytojų projektuose vyko į kvalifikacijos tobulinimo stažuotes užsienyje.

Gerosios praktikos pavyzdys

Projekto vykdytojas: Vytauto Didžiojo universitetas

Projekto pavadinimas: „Jungtinės tarptautinės magistrantūros studijų programos „Sociolingvistika ir daugiakalbystė“

Projekto vertė: 238,8 tūkst. eurų

Projekto metu Vytauto Didžiojo universitetas ir Bolonijos universitetas kartu su partneriais Johano Gutenbergo universitetu Maince, Vokietijoje, Stokholmo universitetu Švedijoje ir Tartu universitetu Estijoje sukūrė ir vykdė jungtinę tarptautinę magistro studijų programą „Sociolingvistika ir daugiakalbystė“ (toliau – JSP), kurios tikslas – parengti daugiakalbius tarptautinio lygio sociolingvistikos ir daugiakalbystės sričių specialistus, gerai išmanančius sociolingvistikos kryptis, teorijas bei metodus, gebančius įgytas žinias kūrybiškai ir kritiškai pritaikyti įvairiapusiams daugiakalbystės (sociolingvistiniams) tyrimams, gerai išmanančius Europos Sąjungos, Šiaurės ir Baltijos šalių kalbinę, kultūrinę įvairovę bei politinį kontekstą, galinčius dirbti ir konsultuoti kalbos politikos ir mažumų (kalbų) politikos planavimo srityse. Pagal šių universitetų bendradarbiavimo sutarties nuostatas pirmasis studijų semestras vykdytas Vytauto Didžiojo universitete, o kiti semestrai užsienio šalių universitetuose. Projekto įgyvendinimo metu šioje JSP studijavo 16 asmenų. Siekiant, kad dėstytojai įgytų reikiamų dalykinių bei praktinių kompetencijų JSP rengimui ir vykdymui projekte buvo organizuotos 27 dėstytojų stažuotės užsienio šalių universitetuose, kurie specializuojasi sociolingvistikos, daugiakalbystės ir taikomosios kalbotyros srityse. Taip pat dėstytojai dalyvavo tarptautinėse konferencijose ir simpoziumuose, kurių tikslas – specialiųjų gebėjimų tobulinimas, dėstomų dalykų kokybės gerinimas, tarptautiškumo plėtojimas. Vytauto Didžiojo universitetas projekto metu išplėtojo tarptautinį, tarpinstitucinį, bendradarbiavimą su užsienio aukštosiomis mokyklomis, studentams buvo sudarytos galimybės studijuoti, o dėstytojams stažuotis tarpkultūrinėje aplinkoje, – kitose aukštosiose mokyklose. Ši jungtinė studijų programa ir toliau sėkmingai įgyvendinama, 2016–2017 m. mokslo metais joje studijuoja 9 studentai iš įvairių šalių.

7. Socialinė partnerystė

Netaikoma

8. JEREMIE įgyvendinimas

Netaikoma

9. Informacija apie kryžminį finansavimą

Pagal 2 prioritetą kryžminio finansavimo deklaruotinių išlaidų suma sudaro 4,03 mln. eurų, t. y. 1,54 proc. nuo visų 2 prioriteto deklaruotinių lėšų.

Kryžminio finansavimo 2007–2013 m. ES struktūrinių fondų lėšos buvo naudojamos kompiuterinės ir organizacinės įrangos (mokymo priemonių (ypač profesinio rengimo centruose), mokymo įrangos, skirtos specialiujų poreikių studentams studijų procese, įrangos, sudarančios sąlygas mokytis fizinę negalią turintiems mokiniams, kompiuterių, monitorių, spausdintuvų, kopijavimo, skenavimo aparatų, multimedia įrangos, specializuotos laboratorinės įrangos ir pan.) įsigijimui. Įsigyta įranga naudojama mokinių, studentų kompetencijų naudotis elektroniniais mokslo informacijos šaltiniais ugdymui, specializuotų mokymų, tarpinstitucinių seminarų, teminių konsultacijų, konferencijų organizavimui, internetinių svetainių, vidinių duomenų bazių kūrimui ir palaikymui.

3.2.1.2 Svarbiausios problemos, su kuriomis susidurta, ir priemonės, kurių buvo imtasi joms įveikti

Įgyvendinant projektus buvo susidurta su viešųjų pirkimų organizavimo sunkumais, projektų vykdytojų administracinių gebėjimų stoka, taip pat su problemomis, sąlygojamomis švietimo sistemos specifiškumu (projektų dalyvių – dėstytojų, mokytojų – užimtumas mokslo metų laikotarpiu, akademinės vasaros atostogos.). Šios aplinkybės paprastai kelia riziką, susijusią su projektų veiklų vėlavimu, suplanuotų stebėsenos rodiklių pasiekimu ir projektui skirtų lėšų panaudojimu. Tačiau šios problemos buvo sprendžiamos tokiais būdais: nuolatos vykdomas rizikingų projektų nustatymas, aiškinamos iškilusių problemų priežastys, esant poreikiui, organizuojami trišaliai susitikimai (projekto vykdytojas, įgyvendinančioji institucija, ministerija), kurių metu rizikingiems projektams nustatomi veiksmų planai iškilusioms problemoms spręsti. Taip pat projekto vykdytojams buvo rekomenduojama viešuosius pirkimus vykdyti per Centrinę perkančiąją organizaciją. Tokie veiksmai padėjo užtikrinti sklandesnį projektų įgyvendinimą, sumažinti riziką dėl jų įgyvendinimo vėlavimo, lėšų nepanaudojimo laiku ir netinkamų išlaidų.

Kita probleminė sritis – projektų įgyvendinimui skirto finansavimo lėšų sutaupymas. Esant pagrįstam poreikiui panaudoti projektuose sutaupytas lėšas tame pačiame projekte, ministerija svarstydavo tokį projektų poreikį ir apsisprendavo dėl sutaupytų lėšų panaudojimo tame pačiame projekte. Taip pat siekiant maksimalaus lėšų suplanavimo 2015 m. ministerija įvertinusi baigtų projektų sutaupytas lėšas ir įgyvendinamų projektų planuojamas sutaupyti lėšas prisiėmė papildomų įsipareigojimų ir skyrė papildomą finansavimą įgyvendinamiems projektams.

Atlikti *ex post* vertinimai nustatė, kad investicijos buvo skirtos toms visuomenės grupėms, kurios ir taip būtų dalyvavusios mokymuose. Todėl reikšmingų mokymosi visą gyvenimą lygio pokyčių pasiekti nepavyko. Buvo pateiktos kelios aktualios rekomendacijos naujam programavimo laikotarpiui. Pirma, peržiūrėti 2014–2020 m. ES fondų veiksmų programos priemones, skirtas mokymosi visą gyvenimą plėtrai, apsvarstant galimybes išplėsti suaugusiųjų formalaus švietimo paklausos skatinimo veiklas.¹⁵³ Antra, įgyvendinant 2014–2020 m. ES fondų investicijų programos prioritetus, skirtus kokybiško užimtumo ir dalyvavimo darbo rinkoje skatinimui bei visuomenės švietimui ir žmoniškųjų išteklių potencialo didinimui, turi būti užtikrintos sąsajos su nacionaline žmoniškųjų išteklių stebėsenos sistema, kuri vykdoma pagal LR Vyriausybės 2016 m. vasario 18 d. nutarimu Nr. 162 patvirtintą aprašą. Stebėsenos

¹⁵³ UAB „ESTEP Vilnius“, 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos poveikio užimtumui ir kitiems Lietuvos ūkio makroekonominiais rodikliais vertinimas, 2016 m.

informaciją būtų tikslinga naudoti atrenkant projektus finansavimui formaliojo ir neformaliojo švietimo, mokymosi visą gyvenimą, įmonių darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo srityse.¹⁵⁴

¹⁵⁴ UAB „ESTEP Vilnius“, 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos poveikio užimtumui ir kitiems Lietuvos ūkio makroekonominiams rodikliams vertinimas, 2016 m.

3.3. 3 prioritetas „Tyrėjų gebėjimų stiprinimas“

3.3.1. Švietimo ir mokslo ministerijos administruojamų 3 prioriteto 1 ir 2 uždavinių įgyvendinimas

3.3.1.1 Tikslų pasiekimas ir analizė

Už ŽIPVP 3 prioriteto „Tyrėjų gebėjimų stiprinimas“ (toliau 3 prioritetas) įgyvendinimą buvo atsakinga Švietimo ir mokslo ministerija. Įgyvendinant šį prioritetą buvo siekiama šių uždavinių:

1 uždavinys: tobulinti tyrėjų kvalifikaciją ir kompetenciją, skatinti jų mobilumą;

2 uždavinys: padėti didinti tyrėjų skaičių ir mažinti jų amžiaus vidurkį Lietuvoje.

Siekiant 3 prioriteto tikslų ir uždavinių įgyvendintos 6 valstybės planavimo ir 4 konkurso būdu finansuojamas priemonės. Įgyvendinti 228 projektai.

3 prioriteto įgyvendinimo rezultatai turėjo įtakos kelių **strateginio konteksto rodiklių** pokyčiams, o prioriteto indėlis į nurodytą strateginio konteksto rodiklių pasiekimą pateikiamas analizuojant prioriteto įgyvendinimą bei remiantis uždavinių lygio fizinių ir finansinių stebėsenos rodiklių pasiekimais.

29 lentelė. Strateginio konteksto rodikliai, kurių pokyčiams įtaką darė 3 prioriteto įgyvendinimas

Rodiklis	Strategijoje nustatytas uždavinys 2015 m.	Pradinė reikšmė 2005 m.	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
<i>Tyrėjų skaičius tenkantis tūkstančiui užimtųjų (dalis versle, proc.)¹⁵⁵</i>	6,1 (15 proc.)	8,3 (7,7 proc.)	9,2 (11,2 proc.)	9,5 (11,2 proc.)	10,5 (10,7 proc.)	11,3 (12,6 proc.)	13,9 (11,3 proc.)	13,9 (11,5 proc.)	14,0 (13,6 proc.)	14,7 (21 proc.)	12,9 (15,8 proc.)
<i>Mokslinės publikacijos 1 mln. gyventojų, vnt.¹⁵⁶</i>	400	465	838	1010	963	927	1017	1028	968	1011	n.d.
<i>Jaunesnis tyrėjų amžius (tyrėjai, turintys daktaro laipsnį, amžiaus grupėse iki 45</i>	50	33,5	34,9	35,3	36,5	39,0	42,7	43,6	45,0	44,6	45,7

¹⁵⁵ Lietuvos statistikos departamentas, 2016.

¹⁵⁶ Švietimo ir mokslo ministerijos skaičiavimai, 2016.

Rodiklis	Strategijoje nustatytas uždavinys 2015 m.	Pradinė reikšmė 2005 m.	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
<i>metų, be verslo sektoriaus), proc.</i> ¹⁵⁷											

Informacija apie 3 prioriteto įgyvendinimo rezultatus pateikiama remiantis uždavinių lygio fizinių ir finansinių stebėsenos rodiklių pasiekimais.

A DALIS: STEBĖSENOS RODIKLIŲ PASIEKIMAI UŽDAVINIO LYGMENIU

30 lentelė. *Pirmojo uždavinio (Tobulinti tyrėjų kvalifikaciją ir kompetenciją, skatinti jų mobilumą) produkto ir rezultato rodiklių reikšmės 2007–2015 m.*

Rodikliai		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Iš viso
Produkto rodikliai											
Studentų, kurie mokėsi pagal formaliojo švietimo programas, skaičius	Pasiekimas	0	0	0	0	0	321	555	605	962	962
	Tikslas										1000
	Pradinis taškas	907									
Mokslininkų ir kitų tyrėjų bei studentų, kurie mokėsi pagal neformaliojo švietimo programas, skaičius, iš kurių:	Pasiekimas	0	0	197	1097	3417	3993	5278	7424	8671	8671
	Tikslas										6000
	Pradinis taškas	907									
- mokslininkai ir kiti tyrėjai (išskyrus studentus)	Pasiekimas	0	0	121	935	2877	3368	4384	5637	6551	6551 ¹⁵⁸
	Tikslas										5000
	Pradinis taškas	907									
- studentai	Pasiekimas	0	0	76	162	540	625	894	1787	2120	2120
	Tikslas										1000
	Pradinis taškas	907									
Finansuotų subsidijų studentų, mokslininkų ir kitų tyrėjų mokslinei-tiriamajai veiklai skaičius, iš kurių:	Pasiekimas	0	0	298	665	944	1533	2694	3068	4499	4499
	Tikslas										2200
	Pradinis taškas	608									

¹⁵⁷ Lietuvos statistikos departamentas, 2016.

¹⁵⁸ Šio rodiklio siekia 1 ir 2 uždavinių priemonės: pagal 1 uždavinio priemones pasiekta 6337; pagal 2 uždavinio priemones – 214; iš viso pagal 1 ir 2 uždavinių priemones – 6551.

Rodikliai		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Iš viso
- mokslininkai ir kiti tyrėjai (išskyrus studentus)	Pasiekimas	0	0	0	0	21	398	705	1054	1544	1544
	Tikslas										400
	Pradinis taškas	133									
- studentai	Pasiekimas	0	0	298	665	923	1135	1989	2014	2955	2955
	Tikslas										1800
	Pradinis taškas	475									
Rezultato rodikliai											
Mokslininkų ir kitų tyrėjų bei studentų, kurie sėkmingai baigė formaliojo ir neformaliojo švietimo programas bei gavo neformaliojo švietimo programos baigimo pažymėjimus ir/arba įgijo valstybės pripažįstamą kvalifikaciją, dalis (proc.)	Pasiekimas	0	0	84	87,24	93,15	97,33	99,30	99,79	98,11	98,11 ¹⁵⁹
	Tikslas										85
	Pradinis taškas	63									

31 lentelė. Antrojo uždavinio (Padėti didinti tyrėjų skaičių ir mažinti jų amžiaus vidurkį Lietuvoje) produkto ir rezultato rodiklių reikšmės 2007–2015 m.

Rodikliai		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Iš viso
Produkto rodikliai											
Pagal darbo sutartis įdarbintų mokslininkų ir kitų tyrėjų (išskyrus studentus) skaičius:	Pasiekimas	0	0	0	51	231	596	1607	1998	2178	2178
	Tikslas										464
	Pradinis taškas	83									
- viešajame sektoriuje	Pasiekimas	0	0	0	50	225	578	1589	1980	2160	2160
	Tikslas										450
	Pradinis taškas	58									

¹⁵⁹ Pagal 1 ir 2 uždavinio priemones pasiekta 98,11 proc. (pagal 1 uždavinio priemones pagal neformaliojo švietimo programas mokėsi 6337 mokslininkai ir kitų tyrėjai ir 2120 studentų, iš kurių neformaliojo švietimo pažymėjimus gavo atitinkamai 6327 ir 2148 asmenys; pagal 2 uždavinio priemones pagal neformaliojo švietimo programas mokėsi 214 mokslininkų ir kitų tyrėjų, iš kurių 208 gavo neformaliojo švietimo programos baigimo pažymėjimus; pagal 1 uždavinio priemones pagal formaliojo švietimo programas mokėsi 962 studentai, iš kurių 768 įgijo valstybės pripažįstamą kvalifikaciją).

Rodikliai		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Iš viso
- MVĮ	Pasiekimas	0	0	0	1	6	18	18	18	18	18
	Tikslas										14
	Pradinis taškas	25									
Rezultato rodikliai											
Dalis pagal darbo sutartis įdarbintų mokslininkų ir kitų tyrėjų (išskyrus studentus), kurie ir toliau ten dirba po 6 mėnesių po projekto pabaigos (proc.)	Pasiekimas	0	0	0	0	0	0	0	0,90 ¹⁶⁰	29,93	29,93
	Tikslas										35
	Pradinis taškas	54									

¹⁶⁰ Pagal 2 uždavinio priemones pasiekta 0,90 proc. (pagal darbo sutartis įdarbinta mokslininkų ir kitų tyrėjų 1998 asmenys, iš kurių 18 asmenų toliau ten dirba praėjus 6 mėnesiams po projekto pabaigos).

B DALIS: FINANSINIS ĮGYVENDINIMAS

32 lentelė. 3 prioriteto (Švietimo ir mokslo ministerija) finansinis įgyvendinimas (eurais)

Uždaviniai	Deklaruotų išlaidų suma	
	Iš viso:	Deklaruotas EK viešasis įnašas
1 uždavinys: „Tobulinti tyrėjų kvalifikaciją ir kompetenciją, skatinti jų mobilumą“	128799 002,80	128 677 585,60
2 uždavinys: „Padėti didinti tyrėjų skaičių ir mažinti jų amžiaus vidurkį Lietuvoje“	7 717 714,47	7 181 051,93
Iš viso:	136 516 717,27	135 858 637,53

C DALIS: PARAMA PAGAL TIKSLINES GRUPES

33 lentelė. Informacija apie projektų dalyvius (2007–2016 m.)

Projektų dalyvių vertinimo kriterijus	Projektų dalyvių skaičius			
	Asmenų, pradėjusių dalyvauti projektų veiklose per ataskaitinį laikotarpį, skaičius		Asmenų, baigusių dalyvauti projektų veiklose per ataskaitinį laikotarpį, skaičius	
	Moterys	Vyrai	Moterys	Vyrai
1	2	3	4	5
Bendras projektų dalyvių skaičius	10 490	6 420	10 484	6 406
Projektų dalyvių suskirstymas pagal amžių				
Vaikai iki 14 m.	65	51	65	51
Jauni žmonės (15-24 m.)	2 486	1 632	2 486	1 632
Vidutinio amžiaus žmonės (25–44 m.)	5 509	3 129	5 509	3 129
Vidutinio amžiaus žmonės (45–54 m.)	1 582	690	1 576	676
Vyresnio amžiaus žmonės (55-64 m.)	685	615	685	615
Vyresni nei 65 m. žmonės	163	303	163	303
Projektų dalyvių suskirstymas pagal statusą darbo rinkoje				
Dirbantys asmenys (bendras dirbančių asmenų skaičius, įskaitant savarankiškai dirbančiuosius),	8 102	4 832	8 102	4 818
iš jų savarankiškai dirbantys	706	699	706	699
Bedarbiai (bendras bedarbių skaičius, įskaitant ilgalaikius bedarbius),	18	12	14	12
iš jų – ilgalaikiai bedarbiai	6	3	4	3
Ekonomiškai neaktyvūs asmenys (bendras ekonomiškai neaktyvių asmenų skaičius, įskaitant studijuojančius, besimokančius ar išėjusius į pensiją, nutraukusius verslą, visiškai neįgalius asmenis, dirbančius namų ūkyje ar kt.),	2 370	1 576	2 368	1 576
iš jų – ekonomiškai neaktyvūs asmenys, kurie studijuoja ar mokosi	2 355	1 549	2 354	1 549
Projektų dalyvių suskirstymas pagal pažeidžiamas grupes, laikantis nacionalinių taisyklių				
Mažumos	213	144	206	143
Migrantai	11	21	11	21
Neįgalieji	21	12	21	12
Nuteistieji ir paleisti iš laisvės atėmimo vietų asmenys	0	0	0	0
Asmenys, sergantys priklausomybės nuo psichoaktyvių medžiagų ligomis	0	0	0	0

Projektų dalyvių vertinimo kriterijus	Projektų dalyvių skaičius			
	Asmenų, pradėjusių dalyvauti projektų veiklose per ataskaitinį laikotarpį, skaičius		Asmenų, baigusių dalyvauti projektų veiklose per ataskaitinį laikotarpį, skaičius	
	Moterys	Vyrai	Moterys	Vyrai
Kiti socialinės atskirties ir socialinės rizikos asmenys	57	27	57	27
Asmenys, nepriklausantys socialinės atskirties ir socialinės rizikos grupėms	10 193	6 223	10 192	6 210
Projektų dalyvių suskirstymas pagal turimą išsilavinimą				
Aukštasis mokslas (pagrindinės, vientisosios, specialios profesinės, magistratūros, doktorantūros, meno aspirantūros, rezidentūros studijos) (ISCED 5 ir 6 lygiai)	9 328	5 610	9 323	5 597
Aukštojo mokslo laipsnio nesuteikiantis išsilavinimas baigus vidurinę mokyklą (4 pakopos profesinis mokymas) (ISCED 4 lygis)	99	45	99	45
Aukštesnysis vidurinis (antros ir trečios pakopos profesinis mokymas) išsilavinimas (ISCED 3 lygis)	615	465	615	465
Pradinis ar žemesnysis vidurinis (pagrindinis ar pirmos pakopos pagrindinis profesinis mokymas) išsilavinimas (ISCED 1 ir 2 lygiai)	448	299	447	299
Ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas (ISCED 0 lygis)	0	0	0	0
Asmenys, nepriklausantys nė vienai iš pirmiau nurodytų kategorijų	0	1	0	0

Iš viso projektų veiklose dalyvavo apie 10,5 tūkst. moterų ir 6,4 tūkst. vyrų. Projekto veiklas pabaigė 10,5 tūkst. moterų (99,9 proc. visų baigusių dalyvauti asmenų) ir 6,4 tūkst. vyrų (99,8 proc. visų baigusių dalyvauti asmenų).

Nagrinėjant pagal amžiaus grupes, aktyviausiai projekto veiklose dalyvavo jauni žmonės (15-24 m.) (24,4 proc. visų baigusių dalyvauti asmenų) ir vidutinio amžiaus žmonės (25–44 m.) (51 proc. visų baigusių dalyvauti asmenų). Pagal dalyvių statusą darbo rinkoje aktyviausiai projekto veiklose dalyvavo dirbantys asmenys (76,5 proc. visų baigusių dalyvauti asmenų) ir ekonomiškai neaktyvūs asmenys (23,4 proc. visų baigusių dalyvauti asmenų), tai sąlygojo intervencijų tikslinė grupė.

Pažeidžiamų grupių atstovai sudarė tik nedidelę dalį projekto veiklose dalyvavusių asmenų (2,95 visų baigusių dalyvauti asmenų). Taip atsitiko todėl, kad daugelis priemonių neskyrė papildomo prioriteto pažeidžiamoms grupėms. Galiausiai, nagrinėjant naudos gavėjų grupes pagal išsilavinimą matyti, kad aktyviausiai projekto veiklose dalyvavo aukštąjį išsilavinimą turintys žmonės (88 proc. visų baigusių dalyvauti asmenų). Taip atsitiko todėl, kad dauguma priemonių buvo skirtos tyrėjams.

D DALIS: KOKYBINĖ ANALIZĖ

1 uždavinys: Tobulinti tyrėjų kvalifikaciją ir kompetenciją, skatinti jų mobilumą

Įgyvendinant ŽIPVP 3 prioriteto 1 uždavinį, buvo vykdomos 5 priemonės valstybės planavimo būdu ir 3 priemonės konkurso būdu. Iki ataskaitinio laikotarpio pabaigos buvo įgyvendinti 217 projektų.

Projektų metu buvo finansuojamas II pakopos studijų programų, susijusių su žinioms ir mokslui imliais ūkio sektoriais, ir doktorantūros proceso įgyvendinimas, podoktorantūrinės stažuotės ir studijos. Taip pat, trumpi studentų moksliniai tyrimai, stažuotės, konferencijos, studijos, formalus ir neformalus mokslininkų ir kitų tyrėjų ugdymas, tobulinant kvalifikaciją ir kompetencijas bei stiprinant institucinius gebėjimus. Be to, investicijos skirtos aukšto tarptautinio lygio mokslinių tyrimų vykdymui (skirti „grantai“), prisidėta prie programos „Eureka“ įgyvendinimo. Galiausiai, buvo finansuojamas prieigos prie periodinių ir kitų mokslo leidinių duomenų bazių užtikrinimas, Lietuvos mokslo publikacijų elektroninių dokumentų ir informacijos apie publikacijas kaupimas, analizė ir sklaida ir Lietuvos mokslininkų mobilumo centro veiklos plėtojimas.

Produkto rodiklių pasiekimas

Nepilnai pasiekta planuota produkto rodiklio „**Studentų, kurie mokėsi pagal formaliojo švietimo programas, skaičius**“ reikšmė. Planuota, kad pagal formaliojo švietimo programas mokysis 1000 studentų, tačiau mokėsi 962 studentai. Rodiklis nebuvo pasiektas, nes dalis studentų projekto įgyvendinimo metu nutraukė studijas. Tokie studentai į rodiklio reikšmę nebuvo įskaičiuojami.

Pasiektas ir viršytas produkto rodiklis „**Mokslininkų ir kitų tyrėjų bei studentų, kurie mokėsi pagal neformaliojo švietimo programas, skaičius**“. Pagal neformaliojo švietimo programas mokėsi 8 671 mokslininkai, kiti tyrėjai ir studentai (planuota, kad mokysis 6 000). Rodiklis viršytas dėl aktyvaus tikslinės grupės dalyvavimo veiklose. Nagrinėjant atskirai pagal tikslines grupes mokėsi 2 120 studentai (planuota, kad mokysis 1 000) ir 6 551 mokslininkai ir kiti tyrėjai (planuota, kad mokysis 5 000). Svarbu paminėti, kad mokslininkai ir kiti tyrėjai taip pat mokėsi ir pagal 2 uždavinio priemones. Pagal 1 uždavinio priemones mokėsi 6 337 mokslininkai ir kiti tyrėjai, pagal 2 uždavinio priemones – 214.

Studentų, mokslininkų ir kitų tyrėjų veiklai finansuoti buvo skirta 4 499 subsidijų, 2 kartus daugiau nei buvo planuota. Prie didesnės šio rodiklio pasiekimo reikšmės daugiausia prisidėjo 2 projektai „Studentų mokslinės veiklos skatinimas“, nes planavimo etape nebuvo galimybės tiksliai prognozuoti aktyvaus dalyvavimo pagal kvietimą teikti paraiškas studentų mokslinės-tiriamosios veiklos finansavimo konkursui. Esant pagrįstam poreikiui, šiems projektams buvo skirtas papildomas finansavimas.

Rezultato rodiklių pasiekimas

Pasiektas ir viršytas rezultato rodiklis „**Mokslininkų ir kitų tyrėjų bei studentų, kurie sėkmingai baigė formaliojo ir neformaliojo švietimo programas bei gavo neformaliojo švietimo programos baigimo pažymėjimus ir/arba įgijo valstybės pripažįstamą kvalifikaciją, dalis (proc.)**“. Sėkmingai formaliojo ir neformaliojo švietimo programas baigė

98,11 proc. mokslininkų, kitų tyrėjų ir studentų (siektina rodiklio reikšmė 85 proc.). Šio rodiklio buvo siekiama tiek 1, tiek 2 uždavinio priemonėmis¹⁶¹.

Igyvendinant uždavinį iki ataskaitinio laikotarpio pabaigos įvykdytos 2004 mokslinės stažuotės ir praktikos, suorganizuoti 1126 trumpalaikiai moksliniai vizitai, paskelbti 303 moksliniai straipsniai, apmokyti 182 mokslo ir studijų, ekspertinių ir koordinavimo institucijų ekspertai ir darbuotojai, taip pat 1027 mokslininkų ir kitų tyrėjų organizacijų, mokslo ir studijų institucijų, asociacijų arba kitų organizacijų nariai, kurie mokėsi pagal neformaliojo švietimo programas, įgyvendinti 164 mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros projektai, duomenų bazėje sukaupta 27 863 mokslo publikacijų ir elektroninių dokumentų, užprenumeruota 112 duomenų bazių, kurios buvo prieinamos Lietuvos mokslo ir studijų institucijų tyrėjams.

Investicijų poveikis

3 prioriteto 1 uždavinio priemonės prisideda prie **strateginio konteksto rodiklio** „Mokslinės publikacijos 1 mln. gyventojų, vnt.“ Investicijos į tyrėjų kompetencijos kėlimą, stažuotčių, aukšto lygio mokslinių tyrimų vykdymą, duomenų bazių prenumeratą ir kt. tiesiogiai prisideda prie mokslinės produkcijos apimčių ir kokybės augimo. Tai leido sumažinti mokslininkų migraciją ir atjauninti šalies mokslinį potencialą, paskatino tarpdisciplininį ir tarptautinį bendradarbiavimą, užtikrinantį mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros projektų kokybės augimą. Jaunieji ir patyrę mokslininkai dalyvaudami tarptautiniuose vizituose įsijungė į tarptautines tyrimų komandas. Galiausiai, subsidijos mokslinių tyrimų vykdymui ženkliai prisidėjo prie konkursinio mokslo finansavimo sistemos Lietuvos kūrimo ir plėtros.

Visa tai lėmė ženklų mokslinių publikacijų augimą. 2014 m. publikacijų skaičius tenkantis 1 mln. gyventojų išaugo iki 1 011 (2005 m. 1 mln. gyventojų Lietuvoje teko 465 publikacijos. Taigi planuota rodiklio reikšmė (400 publikacijų 1 mln. gyventojų) buvo viršyta dar prieš prasidedant 2007–2013 m. struktūrinių fondų laikotarpiui). Vertinimo¹⁶² metu nustatyta, kad minėtos intervencijos darė esminį poveikį strateginio konteksto rodiklio kaitai. Ateityje, šių tendencijų tvarumą užtikrins jau atliktos investicijos į infrastruktūrą ir tyrėjų kompetencijų augimą.

Gerosios praktikos pavyzdys

Projekto vykdytojas: VšĮ „Lietuvos inovacijų centras“

Projekto pavadinimas: „Intelektualaus verslo laboratorija „InoLaboratorija“

Projekto vertė: 579,2 tūkst. eurų.

Projekto tikslas – skatinti mokslininkų ir tyrėjų intelektualų verslumą, formuojant praktinio verslumo kompetencijas ir įgūdžius, panaudojant mokslo sistemos potencialo bei inovacijų paramos paslaugų sinergiją. Mokslininkų ir tyrėjų verslumo skatinimo priemonės buvo realizuojamos remiantis praktinio pažinimo ir andragogikos principais, bei integruojant pareiškėjo ir partnerių ilgametę patirtį žinių generavimo, verslumo skatinimo ir technologijų perdavimo srityse. Projekto metu buvo vykdomi interaktyvaus pobūdžio seminarai / pratybos, simuliacinės ir pažintinės taikomojo pobūdžio praktikos, patariamojo ir nuolatinio ugdomojo

¹⁶¹ Pagal 1 uždavinio priemonės pagal neformaliojo švietimo programas mokėsi 6337 mokslininkai ir kiti tyrėjai ir 2120 studentų, iš kurių neformaliojo švietimo pažymėjimus gavo atitinkamai 6327 ir 2148 asmenys. Pagal 2 uždavinio priemonės pagal neformaliojo švietimo programas mokėsi 214 mokslininkų ir kiti tyrėjai, iš kurių 208 gavo neformaliojo švietimo programos baigimo pažymėjimus. Pagal 1 uždavinio priemonės pagal formaliojo švietimo programas mokėsi 962 studentai, iš kurių 768 įgijo valstybės pripažįstamą kvalifikaciją.

¹⁶² UAB „BGI Consulting“, Europos Sąjungos paramos poveikio žmogiškųjų išteklių plėtrai vertinimas, 2015 m.

pobūdžio konsultacijos – įgalino suformuoti praktinio verslumo kompetencijas ir įgūdžius trijose verslumo dimensijose:

- (i) „Žinių naudojimas“, Verslumas partnerystėje: darbuotojas – darbdavys;
- (ii) „Žinių perdavimas“, Verslumas partnerystėje: žinių kūrėjas – žinių perėmėjas;
- (iii) „Žinių pavertimas produktu“.

Įgyvendinant projektą pagal neformaliojo švietimo programą mokėsi 733 studentai.

2 uždavinys: Padėti didinti tyrėjų skaičių ir mažinti jų amžiaus vidurkį Lietuvoje

Įgyvendinant ŽIPVP 3 prioriteto 2 uždavinį, buvo vykdoma 1 priemonė valstybės planavimo būdu ir 1 priemonė konkurso būdu. Iki ataskaitinio laikotarpio pabaigos buvo pasirašyta 11 projektų finansavimo ir administravimo sutarčių, pagal kurias buvo sėkmingai baigta įgyvendinta 11 projektų.

Projektų metu buvo finansuojamas mokslininkų ir kitų tyrėjų, MTEP techninių darbuotojų įdarbinimas labai mažose, vidutinėse ir mažose žinioms ir mokslui imliose įmonėse, taip pat nacionalinio neformaliojo jaunųjų tyrėjų judėjimo inicijavimas ir plėtojimas, gabių mokinių skatinimas (neformalusis švietimas) įsitraukti į mokslo tiriamąją veiklą, mokslo ir technologijų sklaida visuomenėje ir periodinių mokslo leidinių leidyba. Be to, buvo finansuojamas lyčių lygybės moksle skatinimas ir nacionaliniai tyrimai, skirti valstybinės reikšmės ir apskričių viešųjų bibliotekų paslaugų kokybei gerinti.

Produkto rodiklių pasiekimas

Pasiektas ir viršytas produkto rodiklis „**Pagal darbo sutartis įdarbintų mokslininkų ir kitų tyrėjų (išskyrus studentus) skaičius**“. Iki ataskaitinio laikotarpio pabaigos buvo įdarbinti 2 178 mokslininkai ir kiti tyrėjai (buvo numatyta įdarbinti 464). Viešajame sektoriuje įdarbinta 2 160 mokslininkai ir kiti tyrėjai (planuota įdarbinti 450), nors jų įdarbinimas nebuvo pagal šį uždavinį finansuotas. Mažose ir vidutinėse įmonėse įdarbinta 18 (planuota įdarbinti 14) tyrėjų. Didesnį viešajame sektoriuje įdarbintų mokslininkų ir kitų tyrėjų skaičių lėmė tai, kad viena iš 1 uždavinio priemonių buvo papildyta mokslo-tiriamosiomis veiklomis ir vietoje kelių didelės apimties projektų pasirinkta vykdyti daugiau mažesnės apimties projektų, kas nulėmė tai, kad pagal vykdomus projektus buvo įdarbinta daugiau mokslininkų ir kitų tyrėjų.

Įgyvendinant 2 uždavinį ir siekiant didinti tyrėjų skaičių ir mažinti jų amžiaus vidurkį Lietuvoje, sėkmingai pasiekta ir ŽIPVP priede priemonių įgyvendinimo stebėsenai nustatytų papildomų rodiklių: suorganizuota 430 vizitų į bendrojo lavinimo mokyklas, 730 jaunuolių įtraukti į žinias apie mokslą ir technologijas gilinančią veiklą, parengtos 2 studijos dėl lyčių lygybės moksle skatinimo, organizuota 14 specializuotų renginių, 121 mokslo ir technologijų populiarinimo renginys, parengta 149 mokytojų-jaunojo tyrėjo vadovų, išleisti 47 specializuoti mokslo leidiniai, įgyvendintas projektas, skirtas valstybinės reikšmės ir apskričių viešųjų bibliotekų paslaugų kokybei gerinti.

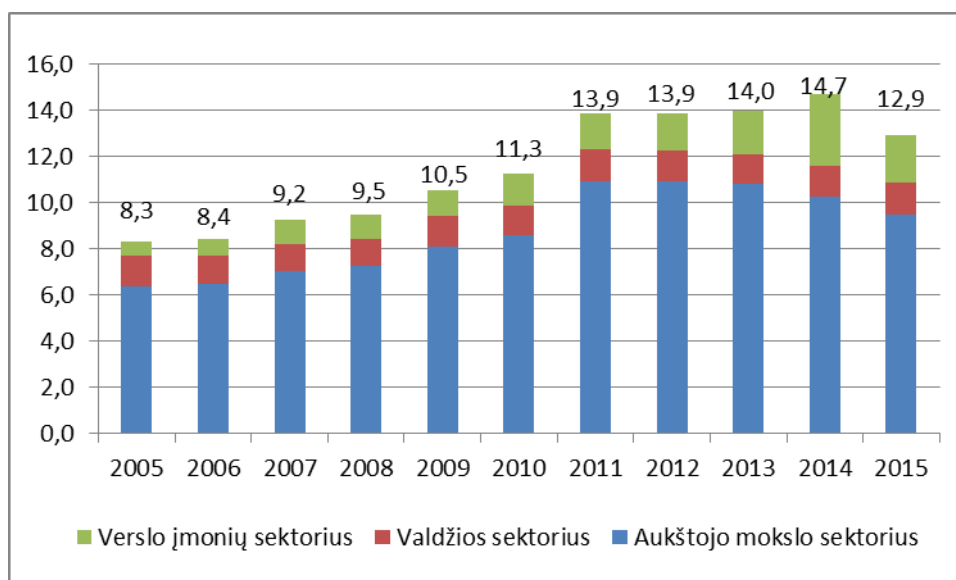
Rezultato rodiklių pasiekimas

Rezultato rodiklis „**Dalis pagal darbo sutartis įdarbintų mokslininkų ir kitų tyrėjų (išskyrus studentus), kurie ir toliau ten dirba po 6 mėnesių po projekto pabaigos (proc.)**“ pasiektas nebuvo. Planuota, kad toliau dirbs 35 proc. įdarbintų mokslininkų ir kitų tyrėjų, iki ataskaitinio laikotarpio pabaigos pasiekta 29,93 proc.

Investicijų poveikis

3 prioriteto 2 uždavinio priemonės tiesiogiai – finansuojant mokslinių tyrimų vykdymą, podoktorantūros stažuotes ir kt. – prisideda prie **strateginio konteksto rodiklio** „*Tyrėjų skaičius (bendras skaičius, tenkantis tūkstančiui užimtųjų ir dalis versle)*“. Viena iš šio uždavinio priemonių finansavo tyrėjų įdarbinimą įmonėse ir todėl turėjo potencialo tiesiogiai prisidėti prie tyrėjų dalies versle augimo. Tyrėjų skaičius tenkantis tūkstančiui užimtųjų nuo 2005 m. augo ir 2015 m. siekė 12,9 tyrėjo. Taigi, strateginio konteksto rodiklio tikslas (6,1), buvo pasiektas dar prieš pradėdant intervencijas, t. y. 2005 m. Taip pat pasiektas strateginio konteksto rodiklio tikslas – 2015 m. versle dirbančių tyrėjų dalis turėtų sudaryti 15 proc. Šis tikslas pasiektas 2014 m. Apskritai, tyrėjų skaičius sparčiai augo tiek aukštojo mokslo, tiek verslo įmonių sektoriuose. Vertinimų¹⁶³ metu nustatytas stiprus finansuotų intervencijų poveikis tyrėjų skaičiaus augimui. Augantį tyrėjų įsidarbinimą viešajame sektoriuje taip pat galėjo lemti sinergijos su Ekonomikos augimo veiksmų programos priemonėmis, kurias įgyvendinant sukurta mokslinių tyrimų infrastruktūra aukštojo mokslo sektoriuje.

15 paveikslas. Tyrėjų skaičius tenkantis tūkstančiui užimtųjų¹⁶⁴

3 prioriteto 2 uždavinys taip pat prisideda prie strateginio konteksto rodiklio „*Jaunesnis tyrėjų amžius (tyrėjai, turintys daktaro laipsnį, amžiaus grupėse iki 45 metų, be verslo sektoriaus), proc.*“. Šio uždavinio priemonės prie minėto rodiklio prisidėjo tiesiogiai, finansuojant tyrėjų įdarbinimą, sudarant galimybes jauniems tyrėjams gauti finansavimą savo tyrimams konkurso būdu. Taip pat finansuoti mokslo populiarinimo projektai, kurie jau vaikus supažindina su mokslo pasiekimais ir skatinama rinktis mokslininko karjerą. Nuo 2005 m. jaunųjų tyrėjų skaičius Lietuvoje augo ir 2015 m. jaunieji tyrėjai (iki 45 m.), turintys daktaro laipsnį, sudarė 45,7 proc. visų tyrėjų, dirbančių aukštojo mokslo ir valdžios sektoriuose¹⁶⁵. Planuota strateginio konteksto rodiklio reikšmė (50 proc.) kol kas nebuvo pasiekta. Vertinimo rezultatai¹⁶⁶ rodo, kad finansuotos intervencijos prie konteksto rodiklio kaitos prisidėjo tiesiogiai

¹⁶³ UAB „BGI Consulting“, Europos Sąjungos paramos poveikio žmogiškųjų išteklių plėtrai vertinimas, 2015 m. UAB „ESTEP Vilnius“ ir VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“, Europos Sąjungos struktūrinės paramos poveikio Lietuvos konkurencingumui vertinimas, 2015 m. UAB „ESTEP Vilnius“ ir VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“, 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos poveikio užimtumui ir kitiems Lietuvos ūkio makroekonominiais rodikliams vertinimas, 2016 m.

¹⁶⁴ Lietuvos statistikos departamentas.

¹⁶⁵ Statistikos departamento duomenys.

¹⁶⁶ UAB „BGI Consulting“, Europos Sąjungos paramos poveikio žmogiškųjų išteklių plėtrai vertinimas, 2015 m.

ir reikšmingai. Remiantis šešių paramos priemonių¹⁶⁷, prisidedančių prie tyrėjų įdarbinimo, projektų vykdytojų apklausa, iš 500 daktaro laipsnį turinčių tyrėjų, įdarbintų viešajame sektoriuje dėl minėtų projektų veiklų įgyvendinimo, 65 proc. yra jauni tyrėjai¹⁶⁸. Be to, tokia rodiklio kaita yra tvari, nes daugumą įdarbintų tyrėjų yra jaunesni nei 35 m.

Gerosios praktikos pavyzdys

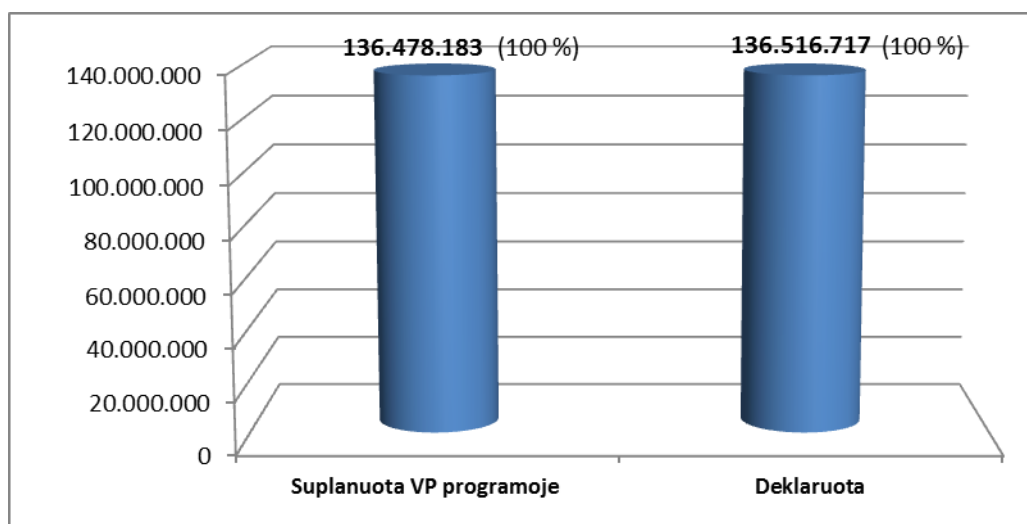
Projekto vykdytojas: UAB „Baltic food partners“

Projekto pavadinimas: „Inovatyvių žuvininkystės produktų gamybos technologijų kūrimas ir taikymas, įdarbinant aukštos kvalifikacijos personalą“

Projekto vertė: 746,8 tūkst. eurų

Įgyvendinant projektą pagal darbo sutartis įmonėje UAB „Baltic food partners“ įdarbinti 6 mokslininkai ir kiti tyrėjai bei 5 aukštos kvalifikacijos darbuotojai. Pirmame projekto įgyvendinimo etape pasirengta taikomųjų mokslinių tyrimų vykdymui, įdarbintiems aukštos kvalifikacijos darbuotojams atliekant su mokslinių tyrimų ir eksperimentine plėtra susijusias veiklas. Siekiant sukurti unikalius maisto produktus, kurie rinkoje išsiskirtų savo savybėmis, atlikti moksliniai taikomieji tyrimai, kurių metu įgytos naujos žinios, įgūdžiai ir nauja praktinė patirtis, reikalinga inovatyviems aukštos mitybinės vertės produktams sukurti, panaudojant novatoriškas žuvies produktų gamybos technologijas. Projekto metu mokslininkų įgyta patirtis ir kompetencija prisidės prie naujų žuvies produktų kūrimo ir leis užtikrinti produkcijos atitiktį aplinkosaugos, sanitarijos, higienos ir maisto saugos reikalavimams.

16 paveikslas. 3 prioriteto įgyvendinimas pagal VP suplanuotas ir faktiškai panaudotas lėšas (eurais/proc., ES ir nacionalinės lėšos)

3 prioriteto įgyvendinimui iš viso skirta 136 478 183 eurų. Iš viso deklaruota Europos Komisijai – 136 516 717 eurų, t. y. 100 proc. 3 prioritetui skirtos lėšų sumos. Iki 2015 m. pabaigos panaudotos visos lėšos, skirtos prioriteto įgyvendinimui, vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. gruodžio 23 d. nutarimu Nr. 1381 „Dėl Lietuvos Respublikos

¹⁶⁷ Mokslininkų ir kitų tyrėjų kvalifikacijos tobulinimas, mobilumo ir studentų mokslinių darbų skatinimas; MTTP kokybė ir ekspertų rengimas; Parama mokslininkų ir kitų tyrėjų mokslinei veiklai (visuotinė dotacija); Mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtos veiklų vykdymas pagal nacionalinių kompleksinių programų tematikas; Aukšto tarptautinio lygio mokslinių tyrimų skatinimas; Bendrosios mokslo ir studijų infrastruktūros stiprinimas; Nacionalinių mokslo programų ir kitų aukšto lygio mokslinių tyrimų ir technologinės plėtos projektų vykdymas.

¹⁶⁸ UAB „BGI Consulting“, Europos Sąjungos paramos poveikio žmoniškųjų išteklių plėtrai vertinimas, 2015 m.

Vyriausybės 2008 m. liepos 23 d. nutaromo Nr. „Dėl Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos priedo patvirtinimo“ buvo leista viršyti 1 procentą lėšų sumos.

Prioriteto įgyvendinimo pradžia vėlavo. Didžioji dalis investicijų buvo paskirstytos tik 2009 m. Nuo finansinės perspektyvos pradžios iki 2015 m. (t. y. visą įgyvendinimo laikotarpį) buvo atsiliekama nuo ES fondų lėšų naudojimo plane numatyto tvarkaraščio. Tai lėmė vėlavimai tvirtinant priemonių finansavimo sąlygų aprašus, užtruko konkursinio mokslo finansavimo sistemos pertvarka. Be to, buvo siekiama užtikrinti investicijų suderinamumą su 2009 m. pradėtomis mokslo ir studijų reformomis. Taip pat dalis jau patvirtintų projektų vėlavo dėl užsitęsusių viešųjų pirkimų. Atskiroms priemonėms skirtos lėšos buvo perskirstomos, atsižvelgiant į sutaupymus, vėlavimo rizikas ir kitus veiksnius.

E DALIS: HORIZONTALIOS POLITIKOS

34 lentelė. *Projekto dalyvių suskirstymas pagal tikslines grupes*

Grupė	Tikslinės grupės atstovų (moterų, imigrantų, kt.) dalis (proc.) nuo visų asmenų, per ataskaitinį laikotarpį baigusiu dalyvauti projektų veiklose
Moterys	62,07%
Migrantai	0,19%
Mažumos	2,07%
Neįgalieji	0,20%
Nuteistieji ir paleisti iš laisvės atėmimo vietų asmenys	0,00%
Asmenys, sergantys priklausomybės nuo psichoaktyvių medžiagų ligomis	0,00%
Kiti socialinės atskirties ir socialinės rizikos asmenys	0,50%

1. Prioriteto įgyvendinimo poveikis vyrų ir moterų lygių galimybių skatinimui

Vykdamas 3 prioriteto projektus, įgyvendinti tam tikri lyčių lygybės ir nediskriminavimo aspektai. Projektų stebėsenos metu vertinta, ar projektai neprieštarauja lyčių lygybės ir nediskriminavimo principams, nepažeidžia Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo bei Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo, ar neriboja vienodų galimybių vyrams ir moterims dalyvauti projektuose ir naudotis projektų rezultatais. Vis dėlto, ES struktūrinių fondų investicijų poveikio horizontalaus prioriteto „Lyčių lygybė ir nediskriminavimas“ įgyvendinimui vertinime teigiama, kad 3 prioriteto indėlis į lyčių lygybės ir nediskriminavimo įgyvendinimą pasireiškė tik atskirų projektų lygmeniu. Papildomų reikalavimų vyrų ir moterų lygių galimybių skatinimui specialiuosiuose atitikties atrankos ir specialiuosiuose prioritetiniuose atrankos kriterijuose nebuvo.

Lyčių lygybė išlieka aktualia problema. Lietuvoje moterys 2013 m. duomenimis sudarė 52 proc. visų tyrėjų (ES vidurkis siekia tik 32,2 proc.). Tačiau karjeros perspektyvos nėra vienodos: kuo aukštesnės pareigybės, tuo mažiau jas užimančių moterų. Moterų asistenčių yra 63 proc., o profesorių – tik 34 proc. (2013 m. duomenimis)¹⁶⁹ Tai rodo, kad nepaisant aktyvaus moterų dalyvavimo tyrimų veiklose, siekiamos kilti pareigose jos vis dar susiduria su „stiklinėmis lubomis“. Prie šios problemos sprendimo prisidėjo žemiau pateikiamas projekto pavyzdys.

¹⁶⁹ MOSTA, *Mokslo būklės apžvalga*, Vilnius, 2015, p. 43

Poveikio lyčių lygybei ir nediskriminavimui vertinime¹⁷⁰ teigiama, kad atskiros priemonės prisidėjo prie lyčių lygybės įtvirtinimo. Pavyzdžiui, VP1-3.2-ŠMM-02-V priemonės „Žinių apie mokslą ir technologijas gilinimas ir sklaida tarp mokinių ir jaunimo bei lyčių lygybės moksle skatinimas“ antrasis kvietimas teikti paraiškas numatė skirti stipendijas doktorantams ir mokslininkams, grįžtantiems į darbą po tėvystės / motinystės atostogų, susigrąžinti kvalifikaciją bei pasiruošti tolimesnei mokslinei darbinei veiklai. Taip pat pagal priemonę VP1-3.2-ŠMM-02-V „Žinių apie mokslą ir technologijas gilinimas ir sklaida tarp mokinių ir jaunimo bei lyčių lygybės moksle skatinimas“ buvo finansuojamos veiklos, skirtos skatinti lyčių lygybę moksle (nors projektų finansavimo sąlygų apraše nėra numatytas lyčių lygybės ir nediskriminavimo skatinimo vertinimo aspekto taikymas). Kita vertus, kitose konkurso būdu finansuojamose priemonėse (pvz., „VP1-3.1-ŠMM-08-K Mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros veiklų vykdymas pagal nacionalinių kompleksinių programų tematikas“, „VP1-3.2-ŠMM-01-K Valstybės pagalba aukštos kvalifikacijos darbuotojų įdarbinimui įmonėse“) būtų buvę prasminga įvesti su lyčių lygybe ir nediskriminavimu susijusius reikalavimus, bet tai nebuvo padaryta.

Šias problemas numatoma spręsti 2014–2020 m. laikotarpiu. Pavyzdžiui, vertinant paraiškas, pateiktas pagal 2014–2020 m. ES struktūrinių fondų investicijų programos 9 prioriteto „Visuomenės švietimas ir žmogiškųjų išteklių potencialo didinimas“ priemonę „Mokslininkų ir tyrėjų kvalifikacijos kėlimas žinioms imliose įmonėse“, balas bus suteikiamas, jei projektas prisidės prie horizontaliojo principo Moterų ir vyrų lygybės įgyvendinimo, t. y. jei įmonėje įdarbinant mokslininkus ir kitus tyrėjus atsižvelgiama į lyčių pusiausvyrą įmonėje.

Gerosios praktikos pavyzdys

Projekto vykdytojas: Lietuvos mokslų akademija

Projekto pavadinimas: „Lyčių lygybės moksle skatinimas (LYMOS)“

Projekto vertė: 579,3 tūkst. eurų

Projektas skirtas nacionalinės Moterų ir vyrų lygių galimybių užtikrinimo moksle strategijos uždaviniams įgyvendinti. Projekto įgyvendinimo metu sukurtas lyčių lygybės moksle stebėsenos modelis ir parengtos rekomendacijos dėl lyčių lygybės moksle stebėsenos modelio įdiegimo į jau egzistuojančią mokslo ir studijų stebėsenos ir analizės sistemą. Lyčių lygybės moksle požiūriu išanalizuota reglamentuojanti mokslinę veiklą Lietuvoje teisinė bazė ir institucinio vertinimo metodikos, pateiktos rekomendacijos jų tobulinimui, apžvelgtos problemos, sukuriančios trikdžius, siekiant lyčių lygybės moksle, ir pateiktos mokslo institucijoms priemonės, kurias rekomenduojama taikyti lyčių lygybei užtikrinti. Sukurta nauja Vyrų ir moterų lygių galimybių moksle Strategijos redakcija bei išleista knyga (studija) „Lyčių lygybės skatinimas moksle“. Projekto įgyvendinimo metu taikytos finansinės paramos priemonės, skirtos mokslininkams ir kitiems tyrėjams, grįžusiems po motinystės / tėvystės atostogų. Projektas padėjo išlaikyti dirbančias mokslininkes mokslo sistemoje ir pritraukė gabių moterų į mokslą bei prisidėjo sprendžiant esamas lyčių lygybės problemas nacionalinėje mokslo sistemoje ir mokslininkų bendruomenėje. Pirmą kartą Lietuvoje lyčių lygybės problema moksle buvo sprendžiama kompleksiškai.

2. Veiksmai, kuriais skatinamas socialiai pažeidžiamų grupių užimtumas ir socialinė aprėptis

Netaikoma

3. Novatoriškos veiklos pristatymas

¹⁷⁰ UAB „PPMI Group“ ir VšĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas“, ES struktūrinės paramos poveikio horizontalaus prioriteto „Lyčių lygybė ir nediskriminavimas“ įgyvendinimui vertinimas, 2014 m.

Novatoriškumas 3 prioriteto projektuose įgyvendintas per naujas idėjas, procesus, metodus, jų patikrinimą ir įgyvendinimą. Pavyzdžiui, 2014–2015 m. priemonių „Mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros veiklų vykdymas pagal nacionalinių kompleksinių programų tematikas“ ir „Aukšto tarptautinio lygio mokslinių tyrimų skatinimas“ projektų vykdytojai, baigę vykdyti mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros projektus, teikė Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijai mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros projektų įgyvendinimo ataskaitas. Lietuvos mokslo taryba ir Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūra atliko šių ataskaitų ekspertinį vertinimą, kurio vienas iš kriterijų yra novatoriškumas, t. y. ekspertai turėjo atsakyti į klausimą, ar projekto rezultatai yra reikšmingi mokslo, technologijų ar eksperimentinės plėtros srityse ir novatoriški? Tokiu būdu įgyvendinta 2011 m. atlikto „Švietimo ir mokslo ministerijos administruojamų 2007–2013 m. veiksmų programų prioritetų ir juos įgyvendinančių ministerijos programų įgyvendinimo tarpinio vertinimo“ vertinimo rekomendacija – užtikrinant projektų metu sukurtų produktų kokybę, plačiau taikyti išorinio kokybės vertinimo instrumentus.

Gerosios praktikos pavyzdys

Projekto vykdytojas: Vilniaus universitetas

Projekto pavadinimas: Atrankių karboanhidrazijų slopiklių sintezė ir priešvėžinių savybių tyrimas

Projekto vertė: 405,14 tūkst. eurų

Projekto tikslas yra sukonstruoti kompiuteriu bei susintetinti medžiagas, kurios slopintų pasirinktus baltymus ir pademonstruotų priešvėžines savybes bei taptų potencialiais chemoterapijos agentais. Projekto metu kuriami nauji junginiai, kurie, kaip naujoviški aktyvūs slopikliai, gali tapti kandidatais į Vėžio vaistus. Mokslinio tyrimo metu yra sukurta kompiuterinė programa, kuri apskaičiuoja įvairių baltymų-ligandų sąveikos entalpijas bei Gibso energijas. Laboratorijoje suburti mokslininkai su patirtimi iš labai skirtingų, bet tyrimui būtinų sričių. Tai ir kompiuterių specialistai, organikai sintetikai, molekulinės ir ląstelės biologijos, molekulinės biotermodinamikos, baltymų rentgenostruktūrinės analizės, o taip pat farmacijos specialistai. Laboratorijoje jau pagamintos keletas serijų junginių ir pademonstruota, kad laboratorija turi didelį potencialą kurti atrankius junginius farmaciniais tikslais. Dvi junginių serijos jau buvo patentuotos ir keletas naujų yra kuriamos. Viena iš mokslinio tyrimo grupės narių buvo apdovanota Lietuvos jaunųjų mokslininkų sąjungos kaip jaunoji mokslininkė už geriausią magistrinį darbą biomedicinos srityje. Projekto įgyvendinimo metu publikuotas 1 mokslinis straipsnis, pristatyti 2 pranešimai tarptautinėse mokslinėse konferencijose.

4. Prioriteto įgyvendinimo poveikis informacinės visuomenės plėtrai

3 prioriteto įgyvendinimo poveikis informacinės visuomenės plėtrai yra teigiamas. Įgyvendinti šeši priemonės „Mokslininkų ir kitų tyrėjų kvalifikacijos ir kompetencijų tobulinimas (mokslo duomenų bazės, e.dokumentai)“ projektai, kurių veiklos turėjo tiesioginį poveikį informacinės visuomenės plėtrai: skatino informacinių technologijų paslaugų ir funkcijų kūrimą, mokslininkų, tyrėjų bei studentų aprūpinimą informacinių technologijų priemonėmis ir kompetencijų didinimą informacinės visuomenės srityje.

Gerosios praktikos pavyzdys

Projekto vykdytojas: Lietuvos mokslinių bibliotekų asociacija

Projektų pavadinimai: „eMoDB.LT: elektroninių mokslo duomenų bazių atvėrimas Lietuvai“ ir „eMoDB.LT2: elektroninių mokslo duomenų bazių atvėrimas Lietuvai – antrasis etapas“

Projektų bendra vertė: 10,7 mln. eurų

Projektų metu užprenumeruota 112 duomenų bazių, mokslininkams, kitiems tyrėjams, bibliotekininkų-duomenų bazių administratoriams užtikrinta prieiga prie mokslo informacijos duomenų bazių ir jų archyvų.

Pirmo projekto vykdymo metu buvo užprenumeruota 60 mokslo duomenų bazių, kuriomis projekto vykdymo metu pagal poreikius galėjo naudotis 52 asocijuoti Lietuvos mokslinių bibliotekų asociacijos nariai, vienijantys 304 475 vartotojus. Antro projekto vykdymo metu buvo užprenumeruota 50 mokslo duomenų bazių, kuriomis projekto vykdymo metu pagal poreikius galėjo naudotis 55 asocijuoti Lietuvos mokslinių bibliotekų asociacijos nariai, vienijantys 241 407 vartotojus. Pirmo projekto vykdymo metu buvo įsigyti 5 archyvai, kuriais neterminuotai gali naudotis juos įsigijusių institucijų vartotojai.

5. Prioriteto įgyvendinimo poveikis darniai plėtrai

Dauguma švietimo ir mokslo sektoriuje vykdomų projektų skatina darnios plėtros principų įgyvendinimą, kadangi pagal Nacionalinę darnaus vystymosi strategiją visuomenės švietimo ir mokslo plėtra yra darnaus vystymosi įgyvendinimo prioritetai.

Įgyvendinant 3 prioritetą, mokslo ir studijų institucijose dirbti mokslinį darbą pagal darbo sutartis buvo įdarbinti 2195 mokslininkai ir kiti tyrėjai¹⁷¹. Šių priemonių įgyvendinimas prisidėjo prie ŽIPVP rengimo metu iškelto tikslo – 6,1 tyrėjas tūkstančiui užimtųjų iki 2015 m. Šis rodiklis pasiektas jau 2013 m., kai tūkstančiui užimtųjų teko 6,6 tyrėjo (ES vidurkis – 7,9 tyrėjo), remiantis 2014–2015 m. vykdyto Europos Sąjungos struktūrinės paramos poveikio žmogiškųjų išteklių plėtrai vertinimo duomenimis.

Gerosios praktikos pavyzdys

Projekto vykdytojas: Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centras

Projekto pavadinimas: „C3 ir C4 žolinių augalų daugiafunkcionalumo inovatyvioms technologijoms mokslinis pagrindimas: fitožaliavos – bioproduktai – poveikis aplinkai“

Projekto vertė: 192,1 tūkst. eurų

Atliktas mokslinis tyrimas žemės, miškų ir maisto ūkio Nacionalinių kompleksinių programų tematikose, siekiant išsiaiškinti žemės ūkio tradicinių ir alternatyvių žolinių augalų daugiafunkcinio panaudojimo galimybes fitožaliavų ir bioproduktų gamybos inovatyvioms technologijoms bei, atlikus mokslinius tyrimus eksperimentiniuose laukuose ir laboratorijose, įvertintas poveikis aplinkai.

Gauti projekto rezultatai, vykdant žolinių augalų daugiafunkcinio panaudojimo mokslinį įvertinimą, yra reikšmingi plėtojant naujas technologijas moksliniuose tyrimuose ir jų pritaikymą eksperimentinėje plėtroje. Atlikti išsamūs natūralių, džiovintų bei konservuotų žolinių augalų tyrimai, naudojant naujus kompleksinius tyrimo metodus ir technologijas, atitinkančius

¹⁷¹ Pagal priemonę „Mokslininkų ir kitų tyrėjų kvalifikacijos tobulinimas, mobilumo ir studentų mokslinių darbų skatinimas“ – 225, pagal priemonę „MTTP kokybė ir ekspertų rengimas“ – 129, pagal priemonę „Parama mokslininkų ir kitų tyrėjų mokslinei veiklai (visuotinė dotacija)“ – 815, pagal priemonę „Mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros veiklų vykdymas pagal nacionalinių kompleksinių programų tematikas“ – 590, pagal priemonę „Aukšto tarptautinio lygio mokslinių tyrimų skatinimas“ – 401 asmuo.

mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros darbams taikomiems mokslinio naujumo ir inovatyvumo kriterijams. Projekto įgyvendinimo metu parengta 12 mokslinių straipsnių.

Projekto metu pasiekti rezultatai ir tolesnis jų panaudojimas eksperimentinėje plėtroje yra svarbūs bioenergetikos ir kitų modernių technologijų vystymui, įgyvendinant Lietuvos Respublikos Vyriausybės strateginius tikslus dėl prioritetinių ir konkurencingų ūkio sričių: ateities energetikos, ekologiškų žemės ūkio ir maisto produktų gamybos plėtros būtinumo, sveikatingumo ir gerovės. Projekto metu mokslininkai ir kiti tyrėjai patobulino savo gebėjimus ir kompetencijas ir tai turės reikšmės jų tolesnėje veikloje ir skatins naujų technologijų taikymą žemės ūkio augalų tyrimuose.

6. Tarpvalstybinės ir (arba) tarpregioninės veiklos pristatymas

Tarpvalstybinė ir (arba) tarpregioninė veikla buvo vykdoma penkiose prioriteto priemonėse.

1. Priemonė „Mokslininkų ir kitų tyrėjų kvalifikacijos tobulinimas, mobilumo ir studentų mokslinių darbų skatinimas“ finansavo Lietuvos ir užsienio mokslininkų ir kitų tyrėjų podoktorantūrinės stažuotes Lietuvos mokslo centruose (iš viso dalyvavo 11 užsienio mokslininkų), doktorantų stažuotes užsienio mokslo centruose. Taip pat buvo organizuoti mokslininkų iš užsienio trumpi vizitai į Lietuvos mokslo ir studijų institucijas (iš viso finansuoti 404 vizitai), finansuotos Lietuvos jaunųjų mokslininkų, doktorantų išvykos į tarptautinius mokslo renginius.

2. Priemonės „MTTP tematinų tinklų, asociacijų veiklos stiprinimas“ įgyvendinimo metu buvo finansuojama vietinio ir (arba) tarptautinio bendradarbiavimo (tematinių ir partnerystės tinklų) stiprinimas ir koordinavimas.

3. Priemonė „MTTP kokybė ir ekspertų rengimas“ finansavo dalyvavimą 7BP, BONUS, COST, EUREKA, EUROSTARS ir kitų tarptautinių programų tiksliniuose informaciniuose bei kontaktų užmezgimo renginiuose.

4. Priemonės „Parama mokslininkų ir kitų tyrėjų mokslinei veiklai (visuotinė dotacija)“ įgyvendinimo metu buvo finansuojamas aukšto tarptautinio lygio mokslinių tyrimų, kuriuos atliko ir aukšto lygio mokslininkai, atvykę iš užsienio, vykdymas.

5. Priemonės „Aukšto tarptautinio lygio mokslinių tyrimų skatinimas“ įgyvendinimo metu buvo finansuojamas mokslininkų kvalifikacijos kėlimas vykdant aukšto tarptautinio lygio mokslinius tyrimus, pasitelkiant tarptautines pramonės įmones ir (arba) užsienio mokslo ir studijų institucijas.

Skirtos investicijos prisidėjo prie Lietuvos mokslo tarptautiškumo augimo. Remiantis Europos inovacijų švieslentės duomenimis, bendrų tarptautinių mokslo publikacijų, tenkančių 1 mln. gyventojų, skaičius išaugo nuo 0,08 2008 m. iki 0,18 2015 m. Kita vertus, Lietuva vis dar dalyvauja nelygiaverčiuose „protų“ mainuose. 2009–2014 m. vienam tyrėjui, į Lietuvą atvykstančiam ilgesniam nei 15 dienų trukmės vizitui, tenka 3,5 išvykos iš Lietuvos¹⁷². Tarpinio vertinimo metu¹⁷³ nustatyta, kad neišnaudojamos Europos mokslo erdvės galimybės. Todėl rekomenduota skirti didesnę dėmesį aukšto lygio žmogiškųjų išteklių iš užsienio pritraukimui į Lietuvos mokslo ir studijų institucijas. Į šią rekomendaciją atsižvelgta sudarant vienodas galimybes šalies ir užsienio mokslininkams dalyvauti konkursinio tyrimų finansavimo schemose.

Gerosios praktikos pavyzdys

Projekto vykdytojas: Vilniaus universitetas

¹⁷² MOSTA, Mokslo būklės apžvalga, Vilnius, 2015,

¹⁷³ UAB „BGI Consulting“, Švietimo ir mokslo ministerijos administruojamų 2007–2013 m. veiksmų programų prioritetų ir juos įgyvendinančių ministerijos programų tarpinis vertinimas, 2011 m.

Projekto pavadinimas: „Valentingumas, argumentų raiška ir gramatinės funkcijos baltų kalbose“

Projekto vertė: 402,4 tūkst. eurų

Projekto metu atlikti moksliniai tyrimai yra inovatyvūs, o gauti mokslo rezultatai vertingi tiek Lietuvos, tiek ir tarptautiniame lingvistikos kontekste. Išskirtinė projekto ypatybė – intensyvus Lietuvos ir užsienio lingvistų bendradarbiavimas, sprendžiant su baltų kalbų gramatine struktūra susijusius klausimus, apsikeitimas žiniomis ir idėjomis, remiantis šiuolaikinės teorinės lingvistikos metodais. Visi svarbiausi projekto rezultatai yra parengti ir publikuojami anglų kalba, bus prieinami tarptautinei mokslo bendruomenei. Dėl įdomios teorinių problemų traktuotės dvi publikuotos monografijos yra svarbios ne tik lituanistikai, bet ir užsienio lingvistams, ir tai pateisina jų publikavimą anglų kalba.

Projekto rezultatai gausūs ir aukštos mokslinės kokybės. Parengti trys straipsnių rinkiniai, dvi monografijos, suorganizuotos šešios mokslo konferencijos, skaityta net 60 mokslo pranešimų konferencijose. Pagrindiniai mokslo rezultatai publikuojami prestižinėje tarptautinėje mokslo leidykloje.

7. Socialinė partnerystė

Netaikoma

8. JEREMIE įgyvendinimas

Netaikoma

9. Informacija apie kryžminį finansavimą.

Pagal 3 prioritetą kryžminio finansavimo deklaruotinių išlaidų suma sudaro 4,73 mln. eurų, t. y. 3,47 proc. nuo visų 3 prioriteto deklaruotinių lėšų. Didžiausia dalis, beveik 64 proc. visų 3 prioriteto kryžminio finansavimo lėšų, skirta priemonės „Parama mokslininkų ir kitų tyrėjų mokslinei veiklai (visuotinė dotacija)“ projektams, kuriuos įgyvendinant Lietuvos mokslo ir studijų institucijose vykdyti Lietuvos aukšto (tarptautinio) lygio mokslininkų arba užsienyje gyvenančių aukšto (tarptautinio) lygio mokslininkų ir kitų tyrėjų moksliniai tyrimai. Kryžminio finansavimo lėšos naudotos priemonių, būtinų mokslinių tyrimų vykdymui, įsigijimui.

Įgyvendinant kitų priemonių projektus kryžminio finansavimo lėšos naudotos kompiuterinės ir organizacinės įrangos (nepertraukiamo maitinimo šaltinių, kompiuterių, monitorių, diskinių kaupiklių, spausdintuvų, kopijavimo, skenavimo aparatų, multimedia įrangos, duomenų archyvavimo techninės įrangos, komunikacinės-tinklinės įrangos, specializuotos laboratorinės įrangos ir pan.) įsigijimui. Įsigyta įranga naudota mokslininkų ir kitų tyrėjų, studentų kompetencijų naudotis elektroniniais mokslo informacijos šaltiniais ugdymui, specializuotų mokymų, tarpinstitucinių seminarų, teminių konsultacijų, konferencijų organizavimui, bibliografinių bazės įrašų rengimui ir eksportavimui, internetinių svetainių, vidinių duomenų bazių kūrimui ir palaikymui, medžiagos saugojimui, skirtingų mokslo sričių mokslinių-laboratorinių tyrimų atlikimui.

3.3.1.2 Svarbiausios problemos, su kuriomis susidurta, ir priemonės, kurių buvo imtasi joms įveikti

3 prioriteto projektų įgyvendinimo pradžioje, nepakankami projektų vykdytojų administraciniai gebėjimai, gerokai ilgiau nei planuota užsitęsęs viešųjų pirkimų dokumentacijos rengimas, vėlavimas pasirašyti ir įgyvendinti pirkimo sutartis, netinkamai suplanuoti projektų veiklų grafikai (pvz. neatsižvelgta į sezoniskumą) mažino lėšų panaudojimo spartą. Projektų vykdytojams per pirmuosius projektų įgyvendinimo metus nepatyrus ir nedeklaravus tiek išlaidų, kiek numatyta projektų finansavimo ir administravimo sutartyse, Europos socialinio fondo agentūra bei Švietimo ir mokslo ministerija vykdydamos projektų finansavimo ir administravimo sutarčių nuostatų įgyvendinimo priežiūrą, kartu su projektų vykdytojais aiškinosi nepakankamo lėšų panaudojimo priežastis, numatė sprendimo būdus savalaikiam projektų įgyvendinimui užtikrinti.

Projektų įgyvendinimo pradžioje kilusios problemos vėlino projektų veiklų įgyvendinimo pabaigą. Prireikus atlikti projektų finansavimo ir administravimo sutarčių pakeitimai, pratęsiant projektų veiklų įgyvendinimo laikotarpius. Tokiu būdu siekta, kad būtų pasiekti projektų tikslai, rezultatai ir panaudotos projektams finansuoti skirtos lėšos. Buvo pratęsti ir kai kurių projektų, kuriuos įgyvendinant vykdyti mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtos projektai, veiklų įgyvendinimo laikotarpius, kadangi, dažnai mokslinio tyrimo eigos nebuvo galima iš anksto suplanuoti ir tolimesnis mokslinio tyrimo vykdymas bei trukmė priklausė nuo gautų tarpinių rezultatų.

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, atsižvelgdama į įgyvendinant 3 prioriteto projektus sutaupyta ir numatoma sutaupyti lėšas, nuolat planavo, kaip tokias lėšas panaudoti. Lietuvos Respublikos švietimo mokslo ministerija ir Europos socialinio fondo agentūra vertino projektų vykdytojų prašymus leisti panaudoti sutaupyta lėšas projektų veiklų įgyvendinimui didesne apimtimi. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija taip pat skyrė projektams papildomą finansavimą. Taip buvo įgyvendinta 2011 m. atlikto „Švietimo ir mokslo ministerijos administruojamų 2007–2013 m. veiksmų programų prioritetų ir juos įgyvendinančių ministerijos programų įgyvendinimo tarpinio vertinimo“ rekomendacija – nuolat sekti vykdomų projektų sutaupomas lėšas ir, turint pakankamai informacijos apie sutaupymus, iš anksto pradėti planuoti sutaupytų lėšų panaudojimo alternatyvas, neapsiribojant sutaupytų lėšų panaudojimu tame pačiame projekte.

2011 m. Lietuvos mokslo taryba gavo Valstybės kontrolės rekomendacijas dėl vidaus procedūrų, taikomų įgyvendinant priemonę „Parama mokslininkų ir kitų tyrėjų mokslinei veiklai (visuotinė dotacija)“ (toliau – Visuotinės dotacijos priemonė), koregavimo ir atliekamų veiksmų audito sekos užtikrinimo. Valstybės kontrolė teikė rekomendacijas dėl nepakankamo projektų pažeidimų (tame skaičiuje ir sisteminių) tyrimo, nustatymo ir sprendimų dėl pažeidimų priėmimo ir jų įgyvendinimo kontrolės, lėšų susigrąžinimo, pirkimų priežiūros, valstybės pagalbos ir tinkamos pajamos gaunančių projektų priežiūros kontrolės priemonių užtikrinimo. Teiktos rekomendacijos registruoti įtariamą projekto finansavimo ir administravimo sutarties pažeidimą, užtikrinti, kad projektuose, finansuojamuose pagal Visuotinės dotacijos priemonę, nustatyti stebėsenos rodikliai sutaptų su tais, kurie yra patvirtinti Visuotinės dotacijos priemonės gairėse pareiškėjams, taip pat sudaryti galutinį pirmojo kvietimo finansuojamų projektų sąrašą pagal Lietuvos mokslo tarybos naudotus atrankos kriterijus. Lietuvos mokslo taryba atsižvelgė į Valstybės kontrolės rekomendacijas ir atliko pakartotinį pirmąjį kvietimo metu gautų paraiškų vertinimą pagal vieną iš administracinės atitikties vertinimo kriterijų bei atitinkamai papildė ir (arba) patikslino vidaus tvarkos aprašus. Siekdama užtikrinti tinkamą ES struktūrinės paramos valdymo ir kontrolės sistemos veikimą ir deklaruojamų išlaidų tinkamumą finansuoti, vadovaujančioji institucija nuolat vykdė Lietuvos mokslo tarybos vidaus sistemos patikrinimus ir atliko sustiprintą Visuotinės dotacijos priemonės įgyvendinimo stebėseną.

Tarpinio vertinimo metu¹⁷⁴ buvo nustatyta, kad nepaisant padarytos pažangos, Lietuvos pozicijos ES inovacijų švieslentėje išlieka prastos. Todėl rekomenduota 2014–2020 m. periodo priemonių planavimo procese nustatant būsimus prioritetus ir investicijų kryptis plačiau naudoti tarptautinių indeksų rodiklius ir jų dedamąsias, padedančius tinkamai identifikuoti mokslo ir studijų sistemos silpnąsias puses. Į šią rekomendaciją atsižvelgta planuojant 2014–2020 m. intervencijas.

¹⁷⁴ UAB „BGI Consulting“, Švietimo ir mokslo ministerijos administruojamų 2007–2013 m. veiksmų programų prioritetų ir juos įgyvendinančių ministerijos programų tarpinis vertinimas, 2011 m.

3.4. 4 prioritetas „Administracinių gebėjimų stiprinimas ir viešojo administravimo efektyvumo didinimas“

3.4.1. Vidaus reikalų ministerijos administruojamų 4 prioriteto 1, 2 ir 3 uždavinių įgyvendinimas

3.4.1.1 Tikslų pasiekimas ir analizė

Vidaus reikalų ministerijai buvo pavesta administruoti ŽIPVP 4 prioriteta „Administracinių gebėjimų stiprinimas ir viešojo administravimo efektyvumo didinimas“ (toliau – 4 prioritetas). Įgyvendinant šį prioritetą, buvo siekiama 3 uždavinių:

- 1 uždavinys: Tobulinti žmogiškųjų išteklių valdymą bei stiprinti administracinius gebėjimus valstybės tarnyboje.
- 2 uždavinys: Gerinti veiklos valdymą, geriau įgyvendinti ES politikas, tobulinti viešojo administravimo struktūrą.
- 3 uždavinys: Gerinti ekonominės veiklos reglamentavimą, paslaugų teikimą gyventojams ir verslui.

4 prioriteto uždaviniams įgyvendinti buvo numatyta 15 priemonių, iš kurių 3 priemonės buvo įgyvendinamos regionų projektų planavimo būdu, 12 priemonių – valstybės projektų planavimo būdu. 4 prioritete numatytos finansavimo proporcijos pagal uždavinius nuo prioritetui skirto ES finansavimo: 1 uždaviniui – 27,97 proc., 2 uždaviniui – 52,15 proc., 3 uždaviniui – 19,88 proc.

2007–2015 m. buvo įgyvendinti 959 projektai. Daugiausia projektų buvo įgyvendinta pagal regionines priemones: „Teritorijų planavimas“ (360 projektų), „Regioninės plėtros tobulinimas, regionų plėtros planai ir savivaldybių (ilgalaikiai / trumpalaikiai) strateginiai plėtros planai“ (170 projektų), „Savivaldybių institucijų ir įstaigų dirbančiųjų kvalifikacijos tobulinimas“ (108 projektai).

4 prioriteto įgyvendinimo rezultatai turėjo įtakos kelių **strateginio konteksto rodiklių** pasiekimui, o prioriteto veiklų indėlis į nurodytų strateginio konteksto rodiklių pasiekimą pateikiamas toliau.

35 lentelė. Strateginio konteksto rodikliai, kurių pokyčiams įtaką darė ketvirtojo prioriteto įgyvendinimas

Rodiklis	Strategijoje nustatytas tikslas 2015 m.	Pradinė reikšmė (2005 m.)	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
<i>Valstybės ir savivaldybių institucijomis ir įstaigomis patitikinčių Lietuvos gyventojų dalis (proc.) nuo visų nuomonę šiuo klausimu turinčių Lietuvos gyventojų*</i>	Ne mažiau kaip 40 proc.	35	51	49	44	46	39	51	53	53	64
<i>Valdymo veiksmingumas, reikšmė (-2,5 (min.)/+2,5 (maks.) ir procentilinis rangas tarp visų valstybių (0 (min.)/ 100 (maks.))**</i>	1,25	0,79/74,3	0,71/ 74,7	0,62/ 72,8	0,7/ 73,2	0,76/ 75,1	0,72/ 73	0,83/ 74,2	0,82/ 73,7	0,99/ 78,9	ND
<i>Reguliavimo kokybė, reikšmė (-2,5 (min.)/+2,5 (maks.) ir procentilinis rangas tarp visų valstybių (0 (min.)/ 100 (maks.))**</i>	1,3	1,03/78,4	1,09/ 83,5	1,12/ 83	0,95/ 79	0,97/ 79,4	0,94/ 78,7	1,11/ 82,8	1,13/ 84,2	1,2/8 7	ND

Šaltiniai:

* Reprezentatyvi 15-74 m. Lietuvos gyventojų apklausa Vidaus reikalų ministerijos užsakymu

** Pasaulio bankas

ND – nėra duomenų

A DALIS: STEBĖSENOS RODIKLIŲ PASIEKIMAI UŽDAVINIO LYGMENIU

36lentelė. Pirmojo uždavinio (Tobulinti žmogiškųjų išteklių valdymą bei stiprinti administracinius gebėjimus valstybės tarnyboje) produkto ir rezultato rodiklių reikšmės 2007–2015 m.

Rodikliai		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Iš viso
Produkto rodikliai											
Mokymuose dalyvavusių asmenų (valstybės tarnautojų, statutinių tarnautojų, kitų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų darbuotojų) skaičius	Pasiekimas	0	0	0	7324	22157	30123	37735	44572	47625	47625
	Tikslas										29000
	Pradinis taškas	22956 ¹⁷⁵									
Mokymuose dalyvavę asmenys (valstybės tarnautojai), proc.	Pasiekimas	0	0	0	0	0	51,71 ¹⁷⁶	ND	ND	65,74 ¹⁷⁷	65,74
	Tikslas										45
	Pradinis taškas										
Mokymuose dalyvavę asmenys (statutiniai tarnautojai), proc.	Pasiekimas	0	0	0	0	0	29,46 ¹⁷⁸	ND	ND	15,87	15,87
	Tikslas										30 proc.
	Pradinis taškas										
Mokymuose dalyvavę asmenys (kiti valstybės ir savivaldybių institucijų ir	Pasiekimas	0	0	0	0	0	18,83 ¹⁷⁹	ND	ND	18,39 ¹⁸⁰	18,39
	Tikslas										25

¹⁷⁵ Pagal 2006 m. duomenis tikslinę grupę sudarė 75000 darbuotojų, kuriems taikomos Valstybės tarnybos įstatymo nuostatos (31 proc. valstybės tarnautojų, 33 proc. statutinių tarnautojų, 26 proc. kitų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų darbuotojų). Pradinė rodiklio reikšmė nustatyta 2010 m. atlikto vertinimo metu: 2004–2006 m. BPD lėšomis finansuotų mokymų, skirtų asmenų, dirbančių viešojo administravimo sektoriuje, kvalifikacijos tobulinimui, pagrindu. Vienas asmuo skaičiuojamas vieną kartą.

¹⁷⁶ Rodiklio reikšmė nustatyta VŠĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ parengtoje vertinimo „Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 4 prioriteto rodiklių tarpinių rezultatų vertinimas, siekiant parengti išsamią informaciją metinei įgyvendinimo ataskaitai“ ataskaitoje, 2013 m. (toliau – ESTEP (2013)).

¹⁷⁷ Rodiklio reikšmė atnaujinta 2016 m. pagal UAB „PPMI Group“ ir VŠĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas“ atliktą tyrimą/apklausas

¹⁷⁸ Rodiklio reikšmė nustatyta ESTEP (2013).

¹⁷⁹ Rodiklio reikšmė nustatyta ESTEP (2013).

¹⁸⁰ Rodiklio reikšmė atnaujinta 2016 m. pagal UAB „PPMI Group“ ir VŠĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas“ atliktą tyrimą/apklausas.

Rodikliai		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Iš viso
įstaigų darbuotojai), proc.	Pradinis taškas										
	Pasiekimas	0	0	0	0	0	0	1	7	19	19
	Tikslas										20
Bendradarbiavimo ir partnerystės projektų skaičius	Pradinis taškas	9 ¹⁸¹									
	Rezultato rodikliai										
	Sėkmingai mokymus baigusių asmenų (valstybės tarnautojai, statutiniai tarnautojai, kiti darbuotojai), kurie taiko įgytas žinias darbe, dalis (proc., 6 mėnesiai po mokymų pabaigos)	Pasiekimas	0	0	0	0	0	58,60 ¹⁸²	ND	ND	56,76 ¹⁸³
	Tikslas										75
	Pradinis taškas	34,90 ¹⁸⁴									
Mokymuose dalyvavusių asmenų (valstybės tarnautojai, statutiniai tarnautojai, kiti darbuotojai), kurie sėkmingai baigė mokymus ir gavo mokymo pažymėjimus, dalis	Pasiekimas	0	0	0	88,00	96,80	99,64	99,34 ¹⁸⁵	99,74	99,60	99,60 ¹⁸⁶
	Tikslas										97
	Pradinis taškas	97 ¹⁸⁷									

Pastaba. Visų rodiklių, kurių matavimo vienetai yra skaičius, reikšmės buvo skaičiuojamos kaupiamuoju būdu.

¹⁸¹ Rodiklio pradinės reikšmės skaičiuojamos pagal 2005 m. ir 2006 m. ES Dvynių programos finansuotų 9 projektų skaičių.

¹⁸² Rodiklio reikšmė nustatyta ESTEP (2013).

¹⁸³ Rodiklio reikšmė atnaujinta 2016 m., UAB „PPMI Group“ ir VšĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas“ atliko tyrimą/apklausas. Palyginti su 2013 m. reikšmės įverčiu, pastebimas nedidelis sumažėjimas, bet jis yra statistinės paklaidos (pagal tyrimo imtį) ribose (2013 m. reikšmė buvo $58,6 \pm 1,53$ proc.).

¹⁸⁴ Šaltinis: ŽIPVP 4 prioriteto 1 uždavinio įgyvendinimo rodiklių vertinimo ataskaita, skelbiama ES struktūrinės paramos svetainėje www.esparama.lt.

¹⁸⁵ Rodiklio pasiekimo reikšmė mažesnė nei 2012 m., kadangi 2013 m. mažiau mokymuose dalyvavusių asmenų (valstybės tarnautojai, statutiniai tarnautojai, kiti darbuotojai) sėkmingai baigė mokymus ir gavo mokymo pažymėjimus.

¹⁸⁶ Rodiklio reikšmė nustatyta pagal rodiklio skaičiavimo metodiką, susumuoti projektų vykdytojų pateikti duomenys, kurie apdoroti SFMIS 2007-2013 m. duomenų bazėje.

¹⁸⁷ Pradinės rodiklių reikšmės nustatytos 2010 m. atlikto vertinimo metu: 2004–2006 m. BPD lėšomis finansuotų mokymų, skirtų asmenų, dirbančių viešojo administravimo sektoriuje, kvalifikacijos tobulinimui, pagrindu.

37 lentelė. Antrojo uždavinio (Gerinti veiklos valdymą, geriau įgyvendinti ES politikas, tobulinti viešojo administravimo struktūrą) produkto ir rezultato rodiklių reikšmės 2007–2015 m.

Rodikliai		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Iš viso
Produkto rodikliai											
Lietuvos ministerijose įdiegtų veiklos valdymo sistemų skaičius ir dalis nuo visų ministerijų (skaičius /proc.) ¹⁸⁸	Pasiekimas	0 (0 proc.)	0 (0 proc.)	0 (0 proc.)	0 (0 proc.)	0 (0 proc.)	1 (100 proc.)	1 ¹⁸⁹ (100 proc.)	1 (100 proc.)	1 (100 proc.)	1 (100 proc.)
	Tikslas										1 (100 proc.)
	Pradinis taškas	0 (0 proc.) ¹⁹⁰									
Parengti savivaldybių bendrieji teritorijų planai, skaičius	Pasiekimas	0	0	0	3	13	35	69	99	132	132
	Tikslas										21
	Pradinis taškas	39									
Rezultato rodikliai											
Valstybės išlaidų, kurias apima veiklos valdymo sistemos visose 14 ministerijų, dalis (proc.) ¹⁹¹	Pasiekimas	0	0	0	0	0	61 ¹⁹²	61	61	78,64¹⁹³	78,64
	Tikslas										48
	Pradinis taškas	39 ¹⁹⁴									

¹⁸⁸ 14 ministerijų apimančią veiklos valdymo sistemą prižiūri Vyriausybės kanceliarija, o už kai kurių jų elementų priežiūrą taip pat atsako Finansų ir Vidaus reikalų ministerijos.

¹⁸⁹ Įdiegta veiklos valdymo sistema, kuri apima visas 14 Lietuvos ministerijų.

¹⁹⁰ Kelios ministerijos buvo įsidedusios veiklos valdymo sistemas, tačiau jos nebuvo tapačios ketinimui kurti visas Lietuvos ministerijas apimančią veiklos valdymo sistemą. Todėl pradinės situacijos rodiklio reikšmė – 0 vnt./0 proc.

¹⁹¹ Be dotacijų savivaldybėms iš valstybės biudžeto.

¹⁹² Rodiklio reikšmė nustatyta VŠĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ parengtoje vertinimo „Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 4 prioriteto rodiklių tarpinių rezultatų vertinimas, siekiant parengti išsamią informaciją metinei įgyvendinimo ataskaitai“ galutinėje ataskaitoje, 2013 m. Atkreipiame dėmesį, kad ŽIPVP įgyvendinimo ataskaitoje už 2012 m. pateikta reikšmė, vadovaujantis to paties vertinimo tarpine ataskaita. Reikšmė buvo patikslinta.

¹⁹³ Rodiklio reikšmė atnaujinta 2016 m. pagal UAB „PPMI Group“ ir VŠĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas“ atliktą tyrimą/apklausas.

¹⁹⁴ Pradinė rodiklio reikšmė nustatyta 2009 m. atlikto vertinimo metu, remiantis sukurta valstybės išlaidų, kurias apima veiklos valdymo sistemos visose 14 ministerijų, skaičiavimo metodologija.

Savivaldybės, kurios turi parengtus bendruosius teritorijų planus (proc. nuo visų savivaldybių)	Pasiekimas	0	0	0	5	21,66	96,66	100	100	100	100
	Tikslas										100
	Pradinis taškas	65									

Pastaba. Visų rodiklių, kurių matavimo vienetai yra skaičius, reikšmės buvo skaičiuojamos kaupiamuoju būdu.

38 lentelė. Trečiojo uždavinio (Gerinti ekonominės veiklos reglamentavimą, paslaugų teikimą gyventojams ir verslui) produkto ir rezultato rodiklių reikšmės 2007–2015 m.

Rodikliai		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Iš viso
Produkto rodikliai											
Geresnio reglamentavimo diegimo projektų, finansuotų ES struktūrinės paramos lėšomis, skaičius	Pasiekimas	0	0	0	0	1	2	3	3	7	7
	Tikslas										8
	Pradinis taškas	0									
Įdiegtų kokybės vadybos sistemų savivaldybių administravimo subjektuose skaičius	Pasiekimas	0	0	0	0	10	19	32	35	39	39
	Tikslas										35
	Pradinis taškas										
Įdiegtų kokybės vadybos sistemų valstybinio administravimo ir kituose viešojo administravimo subjektuose skaičius	Pasiekimas	0	0	0	0	8	11	33	64	88	88
	Tikslas										65
	Pradinis taškas	4 ¹⁹⁵									
Rezultato rodikliai											
Vidutinis įmonės įregistravimo laikotarpis (darbo dienų skaičius)	Pasiekimas	0	0	0	0	0	3	3	3	3	3
	Tikslas										7
	Pradinis taškas	26 ¹⁹⁶									

¹⁹⁵ 4 Lietuvos įstaigos buvo visiškai įdiegusios bendrąjį vertinimo modelį, kuris yra vienas iš kokybės valdymo modelių (šaltinis: Lietuvos viešojo administravimo institutas, 2006 m.), apie 22 viešojo sektoriaus įstaigų buvo įsidiegusios kitus kokybės vadybos metodus (pvz., ISO).. Vertinant šio rodiklio pasiekimą skaičiuojami visi priemonėje „Viešųjų paslaugų kokybės iniciatyvos“ vykdomi projektai, tame tarpe projektai, kurie diegia ISO standartus, Bendrojo vertinimo modelį (BVM), taiko „Vieno langelio“ principą.

¹⁹⁶ 2004 m. duomenys pagal tuo metu galiojusius teisės aktus.

Valstybės ir savivaldybių išlaidų, kurias apima kokybės vadybos sistemos, dalis (proc.)	Pasiekimas	0	0	0	0	0	30,44 ¹⁹⁷	31,50 ¹⁹⁸	31,50 ¹⁹⁹	46,00 ²⁰⁰	46,00
	Tikslas										25
	Pradinis taškas	3,2 ²⁰¹									

Pastaba. Visų rodiklių, kurių matavimo vienetai yra skaičius, reikšmės buvo skaičiuojamos kaupiamuoju būdu.

¹⁹⁷ Rodiklio reikšmė nustatyta 2013 m. VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ parengtoje vertinimo „Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 4 prioriteto rodiklių tarpinių rezultatų vertinimas, siekiant parengti išsamią informaciją metinei įgyvendinimo ataskaitai“ tarpinėje ataskaitoje.

¹⁹⁸ Rodiklio reikšmė nustatyta ESTEP (2013).

¹⁹⁹ Rodiklio reikšmė nustatyta ESTEP (2013).

²⁰⁰ Rodiklio reikšmė atnaujinta 2016 m., UAB „PPMI Group“ ir VšĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas“ atliko tyrimą/apklausas.

²⁰¹ Pradinė rodiklio reikšmė nustatyta 2009 m. atlikto vertinimo metu, remiantis sukurta valstybės ir savivaldybių išlaidų, kurios apima kokybės vadybos, skaičiavimo metodologija.

B DALIS: FINANSINIS ĮGYVENDINIMAS

39 lentelė. 4 prioriteto (Vidaus reikalų ministerija) finansinis įgyvendinimas (eurais)

Uždaviniai	Deklaruotų išlaidų suma	
	Iš viso	deklaruotas EK viešasis įnašas
1 uždavinys: <i>„Tobulinti žmoniškųjų išteklių valdymą bei stiprinti administracinius gebėjimus valstybės tarnyboje“</i>	49 187 641,79	49 187 641,79
2 uždavinys: <i>„Gerinti veiklos valdymą, geriau įgyvendinti ES politikas, tobulinti viešojo administravimo struktūrą“</i>	90 834 975,43	90 834 975,43
3 uždavinys: <i>„Gerinti ekonominės veiklos reglamentavimą, paslaugų teikimą gyventojams ir verslui“</i>	34 509 391,45	34 509 391,45
Iš viso:	174 532 008,67	174. 532 008,67

C DALIS: PARAMA PAGAL TIKSLINES GRUPES

40 lentelė. Informacija apie projektų dalyvius (2007–2016 m.)

Projektų dalyvių vertinimo kriterijus	Projektų dalyvių skaičius			
	Asmenų, pradėjusių dalyvauti projektų veiklose per ataskaitinį laikotarpį, skaičius		Asmenų, baigusių dalyvauti projektų veiklose per ataskaitinį laikotarpį, skaičius	
	Moterys	Vyrai	Moterys	Vyrai
1	2	3	4	5
Bendras projektų dalyvių skaičius	65 705	30 642	65 476	29 823
Projektų dalyvių suskirstymas pagal amžių				
Vaikai iki 14 m.	133	56	133	56
Jauni žmonės (15-24 m.)	4 495	3 527	4 266	2 708
Vidutinio amžiaus žmonės (25–44 m.)	32 843	16 043	32 843	16 043
Vidutinio amžiaus žmonės (45–54 m.)	18 012	6 587	18 012	6 587
Vyresnio amžiaus žmonės (55-64 m.)	9 622	4 018	9 622	4 018
Vyresni nei 65 m. žmonės	600	411	600	411
Projektų dalyvių suskirstymas pagal statusą darbo rinkoje				
Dirbantys asmenys (bendras dirbančių asmenų skaičius, įskaitant savarankiškai dirbančiuosius),	62 645	28 222	62 639	27 875
iš jų savarankiškai dirbantys	1 981	1 431	1 975	1 239
Bedarbiai (bendras bedarbių skaičius, įskaitant ilgalaikius bedarbius),	292	261	292	173
iš jų – ilgalaikiai bedarbiai	94	81	94	65
Ekonomiškai neaktyvūs asmenys (bendras ekonomiškai neaktyvių asmenų skaičius, įskaitant studijuojančius, besimokančius ar išėjusius į pensiją, nutraukusius verslą, visiškai neįgalius asmenis, dirbančius namų ūkyje ar kt.),	2 768	2 159	2 545	1 775
iš jų – ekonomiškai neaktyvūs asmenys, kurie studijuoja ar mokosi	2 259	1 747	1 990	1 401
Projektų dalyvių suskirstymas pagal pažeidžiamas grupes, laikantis nacionalinių taisyklių				
Mažumos	1 397	877	1 347	807
Migrantai	21	18	21	18
Neįgalieji	484	203	484	173
Nuteistieji ir paleisti iš laisvės atėmimo vietų asmenys	12	9	12	9
Asmenys, sergantys priklausomybės nuo psichoaktyvių medžiagų ligomis	4	5	4	5
Kiti socialinės atskirties ir socialinės rizikos asmenys	2 302	1 083	2 203	996
Asmenys, nepriklausantys socialinės atskirties ir socialinės rizikos grupėms	61 835	28 510	61 750	27 878
Projektų dalyvių suskirstymas pagal turimą išsilavinimą				
Aukštasis mokslas (pagrindinės, vientisosios, specialios profesinės, magistratūros, doktorantūros, meno aspirantūros, rezidentūros studijos) (ISCED 5 ir 6 lygiai)	60 332	25 821	60 332	25 655

Projektų dalyvių vertinimo kriterijus	Projektų dalyvių skaičius			
	Asmenų, pradėjusių dalyvauti projektų veiklose per ataskaitinį laikotarpį, skaičius		Asmenų, baigusių dalyvauti projektų veiklose per ataskaitinį laikotarpį, skaičius	
	Moterys	Vyrai	Moterys	Vyrai
Aukštojo mokslo laipsnio nesuteikiantis išsilavinimas baigus vidurinę mokyklą (4 pakopos profesinis mokymas) (ISCED 4 lygis)	2 173	1 698	2 173	1 623
Aukštesnysis vidurinis (antros ir trečios pakopos profesinis mokymas) išsilavinimas (ISCED 3 lygis)	1 138	1 578	1 106	1 481
Pradinis ar žemesnysis vidurinis (pagrindinis ar pirmos pakopos pagrindinis profesinis mokymas) išsilavinimas (ISCED 1 ir 2 lygiai)	1 783	1 444	1 695	987
Ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas (ISCED 0 lygis)	173	65	102	53
Asmenys, nepriklausantys nė vienai iš pirmiau nurodytų kategorijų	106	36	68	24

2007–2015 m. 4 prioriteto lėšomis finansuojamų projektų veiklose dalyvavo 96 347 asmenys, baigė dalyvauti veiklose 95 299 asmenys (99 proc.). Dalyvių pasiskirstymas pagal aukščiau išvardintas tikslines grupes iš dalies atspindi ir bendrą situaciją viešajame sektoriuje, kadangi pagrindinė tikslinė 4 prioriteto lėšomis finansuotose projektuose grupė buvo viešojo sektoriaus darbuotojai.

Per visą 2007–2015 m. laikotarpį projektų veiklose baigusių dalyvauti asmenų pasiskirstymo pagal lytį situacija buvo panaši: moterys projektų veiklose dalyvavo žymiai aktyviau (68,71 proc.) nei vyrai. Tokias proporcijas nulemia didesnė moterų dalis Lietuvos valstybės tarnyboje. Pažymėtina, kad įgyvendinant ES struktūrinių fondų lėšomis finansuojamus projektus, buvo laikomasi lygių galimybių ir nediskriminavimo principo bei sudaromos vienodos galimybės tiek vyrams, tiek moterims dalyvauti projektų veiklose.

Projektų veiklose baigusių dalyvauti asmenų pasiskirstymas pagal amžių: didžiąją dalį dalyvavusių projektų veiklose dalyvių (51,30 proc.) sudarė 25–44 m. amžiaus asmenys ir (25,81 proc.) 45–54 m. amžiaus asmenys. Mažiau per visą ES finansavimo laikotarpį projektų veiklose dalyvavo vyresnio amžiaus (55–64 m.) ir vyresni nei 65 m. amžiaus žmonės, kurie sudarė 15,37 proc. visų projektų dalyvių, taip pat vaikai iki 14 m. ir 15–24 m. amžiaus asmenys (iš viso iki 24 m. amžiaus – 7,52 proc.). Pažymėtina, kad į ES struktūrinių fondų lėšomis finansuojamus mokymus buvo įtraukiami jaunesnio (25–44 m.) amžiaus viešojo sektoriaus darbuotojai, siekiant, kad jauni specialistai aktyviai prisidėtų prie viešojo administravimo institucijų vykdomos veiklos ir pokyčių jose.

Dėl aukštų kvalifikacinių reikalavimų užimti pareigas valstybės tarnautojams ir viešojo sektoriaus darbuotojams net 94,21 proc. per ataskaitinį laikotarpį (2007–2015 m.) baigusių dalyvauti projektų veiklose asmenų buvo įgiję aukštojo mokslo (pagrindinės, vientisosios, specialios profesinės, magistratūros, doktorantūros, meno aspirantūros, rezidentūros studijos (ISCED 5 ir 6 lygiai) išsilavinimą ir aukštojo mokslo laipsnio nesuteikiantį išsilavinimą baigus vidurinę mokyklą (4 pakopos profesinis mokymas (ISCED 4 lygis).

Didžioji dalis asmenų (94,98 proc.), kurie dalyvavo projektų veiklose ataskaitiniu laikotarpiu (2007–2015 m.), buvo dirbantys asmenys; likusi nedidelė dalis (5,02 proc.) asmenų (bedarbiai ir ekonomiškai neaktyvūs), dalyviai, kurie gali būti priskirti pažeidžiamoms grupėms,

ir dalyviai, kurie turi žemesnį nei 4 pakopos profesinis mokymas (ISCED 4 lygis) išsilavinimą dalyvavo priemonių „Bendradarbiavimo tarp valstybinio ir nevyriausybinių sektorių skatinimas“ ir „Valstybinio ir nevyriausybinių sektorių bendradarbiavimas ir partnerystė“ finansuojamuose projektuose.

D DALIS: KOKYBINĖ ANALIZĖ

2007–2013 m. laikotarpiu siekiant gerinti viešąjį administravimą Lietuvoje buvo finansuojama visų pirma į valdymo, orientuoto į rezultatus, sistemos kūrimą. Prie to itin ženkliai prisidėjo 2012 m. Vyriausybės kanceliarijos baigtas įgyvendinti projektas „Valdymo, orientuoto į rezultatus, tobulinimas (VORT)“. Šis projektas buvo itin reikšmingas strateginio planavimo Lietuvoje vystymui, nes padėjo pagrindus suderintam ir sistemingam strateginiam planavimui. Buvo optimizuojami strateginiai planai, strategijos, biudžeto programos. Buvo nustatyti pagrindiniai bendrųjų funkcijų efektyvumo rodikliai, jie susieti su finansais. Šių rodiklių pagrindu buvo vykdoma įstaigų stebėseną ir atliekami reikalingi pokyčiai. Šias investicijas papildė ministerijų, savivaldybių ir jų pavaldžių įstaigų diegiamos veiklos valdymo sistemos, centralizuotas buhalterinės apskaitos, informacinių išteklių valdymo, viešųjų pirkimų organizavimo sistemos. Taip pat prisidėjo ir paslaugų kokybę gerinti padėjo finansuotas kokybės vadybos sistemų / metodų diegimas.

ES struktūrinių fondų poveikis viešajam valdymui *žmogiškųjų išteklių* (t. y. pirmojo uždavinio įgyvendinimo) *srityje* yra santykinai didelis. Didžiausias investicijų poveikis matomas valstybės tarnautojų atrankos, personalo valdymo, taip pat informacinių technologijų valstybės tarnybos valdyme naudojimo srityse, t. y. srityse, kuriose buvo vykdomi sisteminio lygio žmogiškųjų išteklių valdymo pokyčiai. Šiam poveikiui pasireikšti padeda projektų įgyvendinimo metu sukurtų sisteminio lygio žmogiškųjų išteklių valdymo priemonių taikymo patvirtinimas teisės aktais ir sisteminių intervencijų ryšys su organizaciniais pokyčiais. Investicijos valstybės tarnautojų ir kitų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų darbuotojų (toliau kartu – tarnautojai) kvalifikacijos tobulinimo srityje apėmė didelį viešojo valdymo institucijų ir jose dirbančių tarnautojų skaičių. Siekiant užtikrinti tęstinumą ir maksimizuoti galimą investicijų grąžą, planuojama tęsti tarnautojų kompetencijų stiprinimą ir 2014–2020 metų laikotarpyje. Numatoma stiprinti tas tarnautojų kompetencijas, kurios reikalingos konkrečių pokyčių tinkamam įgyvendinimui. Taip pat numatoma sisteminiu lygiu vykdyti tarnautojų strateginėms kompetencijoms²⁰² stiprinti skirtus projektus, ypatingą dėmesį skiriant tokių projektų tikslinių grupių (dalyvių) nustatymui.

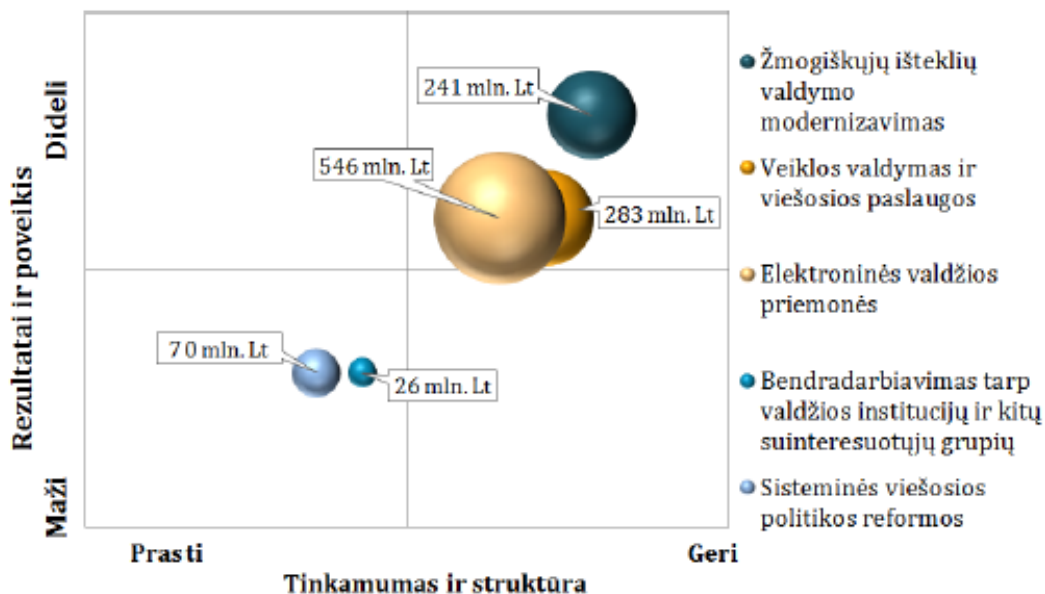
ES struktūrinių fondų poveikis *veiklos valdymo* (t. y. antrojo ir iš dalies trečiojo uždavinio įgyvendinimo) *srityje* taip pat yra santykinai didelis. Įdiegta daug įvairių veiklos valdymo sprendimų, sukurta dokumentų. Didžiausią poveikį veiklos valdymo srityje padarė su strateginio planavimo ir viešojo sektoriaus apskaitos reformų įgyvendinimu susiję sisteminio lygio projektų rezultatai. Siekiant užtikrinti investicijų tęstinumą, numatoma įgyvendinant 2014–2020 m. veiksmų programos 10 prioritetą sisteminiu lygiu finansuoti visų lygių vadovų lyderystės, pokyčių valdymo kompetencijų stiprinimą ir tarnautojų analitinių kompetencijų stiprinimą, taip pat numatoma 10 prioriteto lėšomis užtikrinti kompetencijų centrų, kurie skatintų veiklos valdymo tobulinimą viešojo valdymo institucijose (skleistų gerąją veiklos valdymo patirtį, teiktų organizacijoms metodinę pagalbą ir pan.), veiklos galimybes.

Visų viešojo valdymo intervencijų vertę atspindi 17 paveikslas „Grafinis viešojo valdymo intervencijų grupių vertės apibendrinimas“. Jame atspindimi kokybiniai kiekvienos projektų grupės įvertinimai pagal visus vertinimo kriterijus. „Rezultatai ir poveikis“ (Y ašis

²⁰² Strateginės kompetencijos – valstybės tarnybai reikšmingos kompetencijos, kurioms stiprinti Vyriausybė Valstybės tarnautojų mokymo strategijoje nustato atitinkamo laikotarpio prioritetinius valstybės tarnautojų mokymo tikslus.

paveiksle) apima rezultatyvumo, tęstinumo ir poveikio kriterijus, o „Tinkamumas ir struktūra“ (X ašis) apima tinkamumo kriterijų ir stebėsenos rodiklių vertinimą. „Žmogiškųjų išteklių valdymo modernizavimo“, „Veiklos valdymo ir viešųjų paslaugų“ ir „Elektroninės valdžios priemonių“ intervencijų grupės, kurioms buvo skirta daugiau ES struktūrinių fondų paramos 2007–2013 m. programavimo laikotarpiu, pagal visus vertinimo kriterijus yra vertinamos kaip turėjusios didelį poveikį. ES struktūrinės paramos lėšų sutelkimas šioms trimis viešojo valdymo intervencijų grupėms leido pasiekti daugiau naudos.

17 paveikslas. Grafinis viešojo valdymo intervencijų grupių vertės apibendrinimas

Šaltinis: PPML.

Pastaba: apskritimo dydis atitinka atitinkamos viešojo valdymo intervencijos finansavimą.

Pastaba. Elektroninės valdžios priemonių sukūrimas yra svarbus viešajam valdymui, bet buvo finansuojamas antrosios (Ekonominio augimo skatinimo) veiksmų programos lėšomis.

2007–2015 m. Pasaulio banko matuojami Reguliavimo kokybės ir valdymo veiksmingumo rodikliai svyravo. Nors Veiksmų programoje numatytos pasiekti reikšmės nebuvo pasiektos, tačiau fiksuotas abiejų rodiklių augimas. Abiejų rodiklių reikšmių pokytis yra susijęs su ES fondų lėšų intervencijomis į viešojo valdymo kokybės gerinimą (pavyzdžiui, viešųjų paslaugų kokybę, valstybės tarnybos kokybę, geresnio reglamentavimo politikos kokybę²⁰³)

Itin svarbus rodiklis yra gyventojų pasitikėjimas valstybės ir savivaldybių institucijų darbu. Šis rodiklis parodo pačios visuomenės pasikeitusį požiūrį per visą programavimo periodą. Nuo 2005 m., kai buvo nustatyta pradinė reikšmė, valstybės ir savivaldybių institucijomis patikinčių asmenų dalis Lietuvoje išaugo nuo 35 proc. iki 64 proc. Šis stabilus pasitikėjimo augimas buvo sąlygojamas ir ES struktūrinių fondų investicijų į viešojo valdymo efektyvumo ir teikiamų paslaugų kokybės gerinimą.

1 uždavinys: Tobulinti žmogiškųjų išteklių valdymą bei stiprinti administracinius gebėjimus valstybės tarnyboje

Įgyvendinant ŽIPVP 4 prioriteto 1 uždavinį, buvo siekiama tobulinti žmogiškųjų išteklių valdymą ir stiprinti administracinius gebėjimus valstybės tarnyboje, gerinti valstybės tarnybos administracinius gebėjimus, tobulinti savivaldybės įstaigų darbuotojų kvalifikaciją, skatinti bendradarbiavimą tarp valstybės ir savivaldybių institucijų. Siekiant šio uždavinio tikslų, pagal 7 priemones įgyvendinti 208 projektai. Iki finansavimo periodo pabaigos deklaruota 101,53 proc. uždaviniui skirtų ir 99,98 proc. nuo pasirašytose finansavimo ir administravimo sutartyse numatytų lėšų.

Produkto rodiklių pasiekimas

²⁰³ Pasaulio banko vertinimas yra trijų tipų (gyventojų, įmonių, ekspertų apklausomis parengtų) savarankiškų šaltinių (vertinimų, nuomonių, reitingų) sintezė.

Produkto rodiklio „**Mokymuose dalyvavusių asmenų (valstybės tarnautojų, statutinių tarnautojų, kitų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų darbuotojų) skaičius**“ reikšmė ženkliai (64,23 proc. punktais) viršijo ŽIPVP suplanuotą pasiekti rezultatą (ŽIPVP suplanuota 29 000, o pasiekta – 47 625). Rodiklio siekimo spartai įtakos turėjo Valstybės tarnautojų mokymo 2011–2013 metų strategijos, kurioje nustatyti kiti mokymo prioritetai nei 2007–2010 m. atitinkamoje strategijoje, priėmimas²⁰⁴. Kitų prioritetinių valstybės tarnautojų mokymo tikslų nustatymas paskatino naujų kvalifikacijos tobulinimo projektų (atitinkančių naujoje strategijoje nustatytus mokymo tikslus) inicijavimą ir įgyvendinimą. Svarbu paminėti, kad įtakos rodiklio reikšmės didesniai pasiekimui nei planuota sutartyse turėjo ir tai, jog pagal rodiklio skaičiavimo metodiką unikalus mokymo dalyvis projekto lygmeniu skaičiuojamas vieną kartą, o uždavinio lygmeniu gali būti skaičiuojamas kelis kartus, priklausomai nuo to, kelių projektų mokymo veiklose jis dalyvavo. Remiantis atliktais vertinimais²⁰⁵, galima apskaičiuoti šį produkto rodiklį, eliminuojant pasikartojančius dalyvius, kuris tokiu atveju sudarytų 37 577 ir būtų 30 proc. didesnis už veiksmų programoje nustatytą siektiną tikslą.

Su šiuo produkto rodikliu susijęs ir kitas produkto rodiklis – „**Mokyme dalyvavę asmenys (valstybės tarnautojai), proc.; mokymuose dalyvavę asmenys (statutiniai tarnautojai), proc.; mokymuose dalyvavę asmenys (kiti valstybės ir savivaldybių), proc.**“ Remiantis 2016 m. atlikto tyrimo / apklausų ataskaitoje²⁰⁶ pateiktais duomenimis, iš **mokymuose dalyvavusių asmenų valstybės tarnautojai sudarė 65,74 proc., statutiniai darbuotojai – 15,87 proc., kiti valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų darbuotojai – 18,39 proc.** Mokymuose dalyvavusių asmenų pasiskirstymas (valstybės tarnautojai / statutiniai darbuotojai / kiti valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų darbuotojai) pagal darbuotojų teisinį statusą iš esmės atitinka valstybės ir savivaldybių institucijose ir įstaigose dirbančių asmenų pasiskirstymą. Valstybės tarnautojų registro 2015 m. sausio 1 d. duomenimis, valstybės tarnautojų užimtų pareigybių skaičius sudaro didžiausią dalį viešojo sektoriaus darbuotojų – 39 proc.

Produkto rodiklio „**Bendradarbiavimo ir partnerystės projektų skaičius**“ pasiekta reikšmė (19 projektų) nežymiai mažesnė lyginat su ŽIPVP nustatytu tikslu (20 projektų) ir sudaro 95 proc. ŽIPVP plane numatytos reikšmės. Nors valstybės projektų sąrašuose buvo suplanuotas 21 bendradarbiavimo ir partnerystės projektas, tačiau buvo įgyvendinti 19 projektų, nes du pareiškėjai dėl laiko ir žmogiškųjų išteklių stokos nutarė projektų neįgyvendinti²⁰⁷.

Rezultato rodiklių pasiekimas

Iki finansavimo periodo pabaigos 99,60 proc. mokymuose dalyvavusių asmenų sėkmingai baigė mokymus ir gavo mokymo pažymėjimus. Taigi ŽIPVP suplanuota pasiekti rezultato rodiklio „**Mokymuose dalyvavusių asmenų, kurie sėkmingai baigė mokymus ir gavo mokymo pažymėjimus, dalis**“ reikšmė (97 proc.) viršyta 2,60 proc. punktais.

Rezultato rodiklio „**Sėkmingai mokymus baigusiu asmenų, kurie taiko įgytas žinias darbe, dalis (proc., 6 mėnesiai po mokymų pabaigos)**“ reikšmė yra 56,76 proc., remiantis

²⁰⁴ Vienas iš Stebėsenos komiteto patvirtintų projektų, skirtų tobulinti valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų darbuotojų kvalifikaciją, atrankos kriterijų – projektų atitiktis strategijoje nustatytiems prioritetiniams valstybės tarnautojų mokymo tikslams.

²⁰⁵ Remiantis VŠĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ 2013 m. parengta Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 4 prioriteto rodiklių tarpinių rezultatų vertinimo ataskaita.

²⁰⁶ VŠĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ parengta vertinimo „Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 4 prioriteto rodiklių tarpinių rezultatų vertinimas, siekiant parengti išsamią informaciją metinei įgyvendinimo ataskaitai“ ataskaita, 2013 m. (vertinimas apima duomenis iki 2012 m. pab.).

²⁰⁷ Sutaupytos lėšos, neįgyvendinus numatytų projektų, kartu su kitomis sutaupytomis 4 prioriteto lėšomis, buvo perskirstytos kitiems ŽIPVP prioritetams.

2016 m. atlikto tyrimo / apklausų ataskaitos duomenimis²⁰⁸, t. y. per 2007 – 2015 m. laikotarpį rodiklio reikšmė išaugo 21,86 proc. punktais (pradinė reikšmė 34,90 proc.), tačiau liko 18,24 proc. punktais žemesnė už ŽIPVP nustatytą pasiekti rodiklio reikšmę (75 proc.). Tai, kad pasiekta rodiklio reikšmė yra reikšmingai mažesnė už siektąją, yra susiję ir su rodiklio skaičiavimo metodika²⁰⁹.

Siekiant ŽIPVP nustatytos rodiklio reikšmės, nuo 2013 m. didelis dėmesys buvo skiriamas projekto vykdytojo atliktos mokymo poreikio nustatymo analizės vertinimui, siekiant įsitikinti, ar numatomi mokymų dalyviai mokymų metu įgytas žinias savo darbinėje veikloje galės taikyti reguliariai. Tam dėmesį buvo galima skirti vertinant paraiškas dėl projektų, (skirtų tobulinti valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų darbuotojų kvalifikaciją) finansavimo ir projektų vykdytojų prašymus keisti šių projektų sutartis, numatant papildomų projekto veiklų vykdymą ir (ar) papildomų projekto rezultatų pasiekimą. Nepaisant to, atliekant 2016 m. projektų dalyvių apklausų duomenų analizę buvo nustatytos dvi galimos mokymuose įgytų žinių netaikymo priežastys. Pirma, ne su visais respondentais buvo asmeniškai tariamasi parenkant mokymus. Tarp respondentų, reguliariai bent vienu būdu taikančių mokymuose įgytas žinias, 35 proc. teigia, kad su jais niekada arba tik kartais konsultuojamasi parenkant mokymus. Tarp nereguliariai arba netaikančių žinių respondentų 54 proc. respondentų tvirtino, kad su jais niekada arba kartais tariamasi prieš parenkant mokymus. Antra, nepakankama dalis mokymų dalyvių į mokymus atvyksta su nuostata, kad „mokymai padeda geriau atlikti užduotis darbe“ – jie nėra pakankamai motyvuoti panaudoti mokymų rezultatus geriau dirbant. Taip buvo pastebėta tendencija, kad didesnė dalis sėkmingai mokymus baigusių dalyvių reguliariai naudoja žinias, įgytas mokymuose, vystančiuose bendrąsias kompetencijas, pritaikomas daugelyje sričių ir labiau susijusias su organizaciniais pokyčiais valstybės ir savivaldybių institucijose, pavyzdžiui, tokiose mokymų srityse, kaip turto priežiūra ir valdymas (76,92 proc.), dokumentų valdymas ir administravimas (73,68 proc.), analitinės kompetencijos (70,37 proc.), vadybinės kompetencijos (67,96 proc.). Mažiau apklaustųjų taiko kultūros, sporto (35,71 proc.), krašto apsaugos (33,3 proc.), vidaus reikalų politikos – (38,89 proc.), tarptautinių ryšių (37,78 proc.) mokymuose įgytus įgūdžius.

Apie 1 uždavinio įgyvendinimą liudija ir kiti anksčiau nepaminėti **ŽIPVP priede nustatyti nacionaliniai stebėsenos rodikliai**. Iki 2015 m. pabaigos buvo patobulinti ir (ar) naujai parengti 9 teisės aktai, reglamentuojantys ir (ar) plėtojantys viešojo ir privataus sektorių partnerystę valstybėje, atlikta 60 jaunimo bendradarbiavimo situacijos tyrimų (po vieną tyrimą kiekvienoje savivaldybėje), surengti 85 bendradarbiavimą jaunimo politikos srityje skatinantys renginiai, sukurti 5 valdžios ir nevyriausybinių sektorių bendradarbiavimo tinklai, sukurtas 1

²⁰⁸ Rodiklio reikšmė atnaujinta 2016 m., UAB „PPMI Group“ ir VšĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas“ atliko tyrimą/apklausas

²⁰⁹ Rodiklio reikšmė apskaičiuota pagal 2010 m. parengtą ir patvirtintą rodiklio „Sėkmingai mokymus baigusių asmenų (valstybės tarnautojai, statutiniai tarnautojai, kiti darbuotojai), kurie taiko įgytas žinias darbe, dalis (proc., 6 mėnesiai po mokymų pabaigos)“ skaičiavimo metodiką. Pagal ją rodiklio reikšmė nustatoma apskaičiuojant, kokią procentinę dalį nuo visų sėkmingai mokymus baigusių asmenų sudaro asmenys, įgytas žinias taikantys kartą per savaitę arba dažniau, ir į rodiklio reikšmės teigiamo rezultato skaičiavimą neįtraukiant asmenų, taikančių darbe žinias rečiau (kartą per mėnesį ar rečiau; kelis kartus per mėnesį). Pagal rodiklio skaičiavimo metodiką mokymus baigęs asmuo pripažįstamas taikančiu įgytas žinias darbe, jeigu jis įgytas žinias darbe taiko bent vienu iš šių būdų: 1) projekto mokymai padėjo jam geriau suprasti sritį, kurioje dirba, todėl dirbdamas/dirbdama priima geresnius sprendimus; 2) mokymuose įgytas žinias ir įgūdžius naudoja atlikdamas įprastines savo užduotis darbe; 3) mokymuose įgytos žinios ir įgūdžiai leidžia jam spręsti naujas problemas, naujus klausimus, iškylančius darbe. Kadangi šis rezultato rodiklis nurodo procentinę mokymus baigusių asmenų dalį, augant sėkmingai mokymus baigusių asmenų skaičiui rodiklio kiekybinė reikšmė nebūtinai proporcingai didės. Todėl 2013 m. atlikto vertinimo ataskaitoje teigta, jog išlieka rizika, kad ŽIPVP numatyta rodiklio reikšmė 2015 m. gali būti nepasiekta – taip ir atsitiko. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad pagal išorės ekspertų pateiktus projektų dalyvių apklausų rezultatų duomenis, mokymuose įgytas žinias, neatsižvelgiant į žinių taikymo dažnumą, pritaikė (nebūtinai reguliariai) 73,2 proc. asmenų.

virtotojų švietimo modulis, parengti 23 teisės aktų projektai, rekomendacijos, skirti teisinei bazei, reglamentuojančiai švietimo, mokslinę, kultūrinę, sveikatos priežiūros, aplinkos apsaugos, taip pat ir visuomenei naudingas veiklas, tobulinti, suorganizuotos 80 konferencijų ir (arba) renginių, skatinančių bendradarbiavimą tarp valdžios ir nevyriausybinių sektorių. Minėtų rodiklių pasiekimai prisidėjo prie geresnio 1 uždavinio įgyvendinimo, stiprinant valstybės tarnyboje dirbančiųjų gebėjimus viešosios ir privačios partnerystės vystymo, jaunimo politikos įgyvendinimo, tarpinstitucinio bendradarbiavimo ir partnerystės, bendradarbiavimo tarp valdžios ir nevyriausybinių sektorių bei kitose svarbiose srityse.

Apibendrinant 1 uždavinio rezultatus, galima daryti išvadą, kad 1 uždavinys įgyvendintas iš esmės sėkmingai, o jo įgyvendinimo rezultatai prisidėjo tobulinant žmogiškųjų išteklių valdymą bei stiprinant administracinius gebėjimus valstybės tarnyboje.

Gerosios praktikos pavyzdys

Projekto vykdytojas: Valstybės tarnybos departamentas

Projekto pavadinimas: „Valstybės tarnautojų atrankos sistemos tobulinimas“

Projekto vertė: 1 mln. 806 tūkst. eurų

Valstybės tarnybos departamentas kaip įstaiga, dalyvaujanti formuojant valstybės politiką valstybės tarnybos srityje ir ją įgyvendinanti, siekė padidinti valstybės tarnautojų atrankos veiksmingumą ir skaidrumą Lietuvoje. Atrankos problemos jau buvo seniai išryškėjusios. Pirmą, atrankos procedūrų neveiksmingumas, nes dėl nepakankamos atrankų komisijų narių kompetencijos ir atrankos įrankių stokos buvo sunku užtikrinti, kad valstybės tarnautojų pozicijas užims geriausi kandidatai. Antra, atrankos procedūrų neskaidrumas, nes atrenkant kandidatus buvo palankios sąlygos nepotizmui ir korupcijai. 2012 m. priėmus Valstybės tarnybos įstatymo pakeitimus ir atsiradus galimybei atrankos tobulinimą finansuoti iš ES struktūrinių fondų jis pradėjo įgyvendinti sisteminių projektą „Valstybės tarnautojų atrankos sistemos tobulinimas“. Projekto tikslas – didinti valstybės tarnautojų atrankos sistemos efektyvumą.

Įgyvendinant projektą buvo parengta Valstybės tarnautojų atrankos tobulinimo koncepcija, sukurti bendrųjų gebėjimų, užsienio kalbų testai ir vadovavimo gebėjimus vertinančios užduotys, atrankos programinė įranga, įrengta kompiuterizuota testavimo salė, apmokyta beveik 1000 darbuotojų, atsakingų už personalo valdymą, administravimą ar tvarkymą įstaigose, parengtas Praktinis vadovas valstybės tarnautojų atrankos komisijoms, vykdančioms konkursus konkrečiose įstaigose.

Pagrindinis šio projekto rezultatas – nuo 2013 m. birželio 1 d. pradėta vykdyti iš dalies centralizuota valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų valstybės tarnautojų atranka. Pirmasis etapas vykdomas Valstybės tarnybos departamente, tikrinami pretendentų į valstybės tarnautojų pareigas bendrieji ir vadovavimo gebėjimai, o antrasis etapas – konkursas – vykdomas konkrečiose įstaigose. Šiuo metu vadovavimo gebėjimų patikrinimai vyksta Vilniuje, o bendrųjų gebėjimų – papildomai Kaune, Klaipėdoje, Panevėžyje ir Šiauliuose. Taigi valstybės tarnautojų atranka tapo skaidresnė, nes dėl jos dalinio centralizavimo labai sumažėjo subjektų, kurie priima sprendimus dėl atrankos rezultatų, skaičius. Bendrųjų gebėjimų testus jau laikė daugiau negu 6000 asmenų, pretenduojančių į valstybės tarnybą, ir daugiau negu 300 kandidatų, pretenduojančių į vadovų pareigybes. Atrankų rezultatai rodo, kad atrankos mechanizmas tapo veiksmingesnis, nes leidžia visapusiškai nustatyti kandidatų gebėjimus. Be to, naujoji atrankos sistema prisideda ir prie valstybės tarnybos patrauklumo bei prieinamumo didinimo, nes sukūrus informacinę sistemą pretenduoti į valstybės tarnybą tapo paprasčiau. Tikėtina, kad per artimiausius metus turėtų keistis ir iki šiol vyravusi visuomenės nuomonė, kad įdarbinant į valstybės tarnybą yra paplitusi korupcija. Galiausiai projektas prisideda prie valstybės tarnybos reformos įgyvendinimo Lietuvoje.

Įgyvendinant projektą buvo siekiama konsensuso tarp suinteresuotųjų grupių. Siekiant pritarimo projektui valstybės ir savivaldybių institucijose, buvo įgyvendinamos tokios priemonės kaip mokymai, diskusijos darbo grupėse, apklausos, konsultacijos, konferencijos. Taip pat daug dėmesio buvo skiriama ryšiams su visuomene. Per žiniasklaidą visuomenė buvo nuolat informuojama apie vykstančius valstybės tarnybos atrankos pokyčius, siekiant formuoti teigiamas nuostatas, paskelbta kelios dešimtys straipsnių žiniasklaidoje.

Tinkamai projektą suplanuoti ir įgyvendinti padėjo ir sukaupta užsienio šalių patirtis. Valstybės tarnybos departamento specialistai sėmėsi praktinės patirties Belgijoje, Airijoje, Prancūzijoje ir Olandijoje – šalyse, pagal kurių atrankos modelių geriausiai pasiteisinusius elementus buvo tobulinama atrankos sistema Lietuvoje. Projektas buvo tinkamai suderintas su kitais Valstybės tarnybos departamento įgyvendinamais projektais – „Valstybės tarnyboje būtinų kompetencijų analizė ir valstybės tarnautojų pareigybių aprašymų katalogas“ bei „Valstybės tarnautojų registro ir valstybės tarnybos valdymo informacinės sistemos modernizavimas ir plėtra“. Galiausiai svarbus projekto bruožas yra tai, kad jis prisideda prie sisteminių pokyčių Lietuvoje – yra susijęs su valstybės tarnybos reforma.

2 uždavinys: Gerinti veiklos valdymą, geriau įgyvendinti ES politikas, tobulinti viešojo administravimo struktūrą

ŽIPVP 4 prioriteto 2 uždavinys buvo skirtas sudaryti sąlygas nuolat didinti LR Vyriausybei atskaitingų įstaigų veiklos efektyvumą ir tobulinti į rezultatus orientuotą valdymą, gerinti regioninės plėtros planavimą, tobulinti viešojo administravimo subjektų sandarą ir jų vidaus administravimą. Siekiant šių tikslų, pagal 5 priemones įgyvendinti 637 projektai. Iki finansavimo periodo pabaigos deklaruota 93,69 proc. uždaviniui skirtų ir 99,74 proc. išlaidų nuo pasirašytuose finansavimo ir administravimo sutartyse numatytų lėšų.

Produkto rodiklių pasiekimas

Produkto rodiklio „Lietuvos ministerijose įdiegtų veiklos valdymo sistemų skaičius ir dalis nuo visų ministerijų (skaičius / proc.)“ reikšmė pasiekta 100 proc., kadangi 2012 m. Ministro Pirmininko tarnyba (nuo 2013 m. gegužės 1 d. – Vyriausybės kanceliarija) baigė įgyvendinti 2009 m. pradėtą (1,81 mln. eurų vertės) projektą „Valdymo, orientuoto į rezultatus,

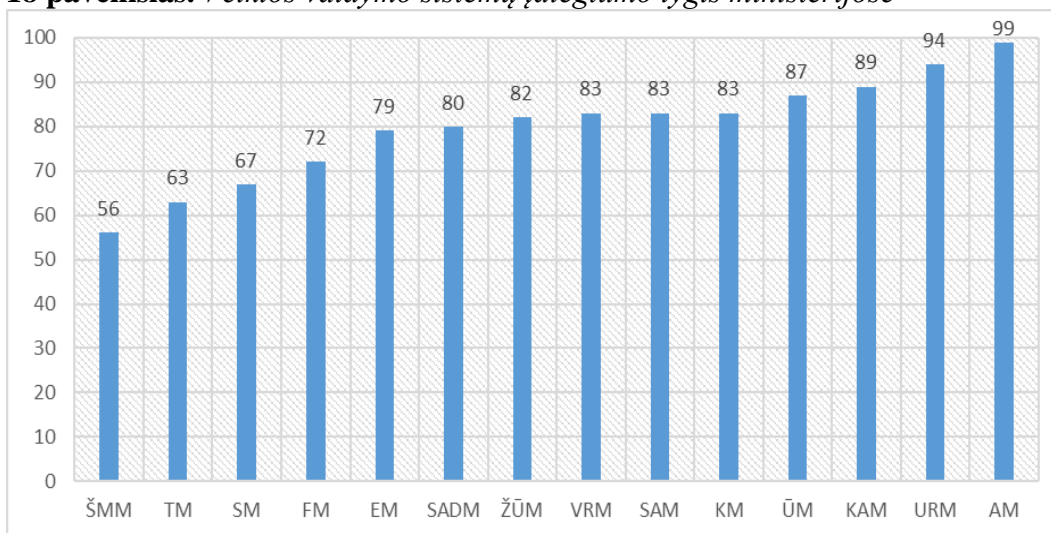
tobulinimas (VORT)“. Vertinimo²¹⁰ metu buvo atlikta ministerijų ir projekto vykdytojo (Vyriausybės kanceliarijos) apklausa. Ministerijų buvo paprašyta įvertinti „VORT“ projekto įtaką viešojo administravimo institucijų veiklos efektyvumo didinimui. Apibendrinę ministerijų atsakymus vertintojai pateikė išvadą, kad projektas „VORT“ padarė teigiamą įtaką veiklos valdymo sistemų diegimo procesui.

Pažymėtina, jog buvo viršyta ŽIPVP numatyta pasiekti produkto rodiklio „**Parengti savivaldybių bendrieji teritorijų planai**“ reikšmė (21) – savivaldybėse parengti 132 bendrieji teritorijų planai. Planuota pasiekti reikšmė buvo gerokai viršyta, nes savivaldybės, skirtingai nei buvo prognozuota, inicijavo ne tik savivaldybių teritorijų bendrųjų planų, bet ir atskirų savivaldybių teritorijų dalių (miestų, miestelių) bendrųjų planų rengimą, o tai leido padidinti savivaldybių priimamų sprendimų savivaldybių teritorijų ir jos dalių vystymosi plėtros klausimais aiškumą, pagrįstumą. Atitinkamai 100 proc. yra pasiekta ir ŽIPVP numatyta rezultato rodiklio „**Savivaldybės, kurios turi parengtus bendruosius teritorijų planus (proc. nuo visų savivaldybių)**“ reikšmė, t. y. visos 60 savivaldybių turi parengtus bendruosius teritorijų planus.

Rezultato rodiklių pasiekimas

Pasiekta rezultato rodiklio „**Valstybės išlaidų, kurias apima veiklos valdymo sistemos visose 14 ministerijų, dalis (proc.)**“ reikšmė (78,64 proc.) 30,64 proc. punktų viršijo ŽIPVP nustatytą pasiekti reikšmę (48 proc.). Dar 2012 m. nustatyta, kad veiklos valdymo sistemos visose 14 ministerijų apima 61 proc.²¹¹ valstybės išlaidų. 2016 m. atlikus apklausą respondentų pateikti atsakymai į klausimyne pateiktus klausimus leido sudaryti 2015 m. ministerijų rikiuotę pagal veiklos valdymo sistemų (VVS) įdiegtumo lygį. Ji pateikta žemiau esančiame paveiksle.

18 paveikslas. *Veiklos valdymo sistemų įdiegtumo lygis ministerijose*

²¹⁰ VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“ parengta vertinimo „Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 4 prioriteto rodiklių tarpinių rezultatų vertinimas, siekiant parengti išsamią informaciją metinei įgyvendinimo ataskaitai“ ataskaita, 2013 m. (http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/fm/failai/Vertinimas_ESSP_Neringos/Ataskaitos_2012MVP/ZIPV_P_4_prioriteto_tarpiniu_rezultatu_vertinimas.pdf)

²¹¹ Rodiklio reikšmė patikslinta pagal vertinimo „Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 4 prioriteto rodiklių tarpinių rezultatų vertinimas“ galutinėje ataskaitoje pateiktą informaciją (ŽIPVP įgyvendinimo ataskaitoje už 2012 m. pateikta reikšmė, vadovaujantis to paties vertinimo tarpine ataskaita).

Stipriai suintensyvėjęs veiklos valdymo sistemų diegimas keturiose didžiausius biudžetinius asignavimus valdančiose ministerijose – Finansų ministerijoje (FM), Socialinės apsaugos ir darbo ministerijoje (SADM), Susisiekimo ministerijoje (SM) ir Sveikatos apsaugos ministerijoje (SAM) – yra pagrindinė priežastis, kodėl jau 2015 m. rodiklio reikšmė (78,64 proc.) ne tik buvo didesnė nei ŽIPVP numatytas tikslas (48 proc.), bet ir smarkiai viršijo prognozes.

Pažymėtina, kad apie 2 uždavinio įgyvendinimą liudija ir kiti anksčiau nepaminėti **ŽIPVP priede priemonių įgyvendinimo stebėsenai nustatyti papildomi rodikliai.** Įgyvendinant priemonę „Viešojo administravimo subjektų sistemos tobulinimas“, kuri buvo skirta tobulinti viešojo administravimo sistemos subjektų sandarą, viešojo administravimo subjektų vidaus administravimą ir veiklos valdymą (finansų valdymo ir apskaitos, dokumentų valdymo sistemų ir kt.), įgyvendinti 98 projektai, kurių metu įdiegtos 182 vidaus administravimo ir veiklos valdymą gerinančios sistemos ar metodai savivaldybių administravimo subjektuose / valstybinio administravimo ir kituose viešojo administravimo subjektuose, sukurtos 2 viešojo administravimo stebėsenos sistemos, sukurtos 6 bendros informacinės sistemos, skirtos efektyvesniam viešojo sektoriaus finansų valdymui ir apskaitai valstybės ir savivaldybių lygmenimis, sukurta 1 viešojo sektoriaus subjektų buhalterinės apskaitos ir finansinės atskaitomybės bei informacinių sistemų diegimo konsultacinės pagalbos priemonė, sukurta 1 valstybės turto informacinė paieškos sistema, parengta 130 viešojo sektoriaus subjektų metinių ataskaitų, naudojant bendrą informacinę sistemą, skirtą efektyvesniam viešojo sektoriaus finansų valdymui ir apskaitai valstybės ir savivaldybių lygmenimis.

Buvo parengti ar pakeisti 2 167 detalieji ir (ar) specialieji planai. Siekiant geriau įgyvendinti ES politikas atlikti 133 Lietuvos narystės ES poveikio ir kiti tyrimai bei parengti dokumentai, skirti geresniam ES politikų įgyvendinimui ir kt., 79 valstybės institucijos, užtikrinančios Lietuvos interesų atstovavimą Europos Sąjungos institucijose, stiprino gebėjimus, plėsdamos Lietuvos narystės Europos Sąjungoje poveikio vertinimo mastą ir gerindamos vertinimo kokybę.

Atsižvelgiant į faktiškai pasiektas ir tam tikrais atvejais viršytas atskirų produkto ir rezultato rodiklių reikšmes galima teigti, kad uždavinys įgyvendintas gana sėkmingai, o uždavinio įgyvendinimo rezultatai prisidėjo gerinant veiklos valdymą, ES politikų įgyvendinimą ir tobulinant viešojo administravimo struktūrą.

Gerosios praktikos pavyzdys

Projekto vykdytojas: Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarija

Projekto pavadinimas: „Lietuvos ES reikalų sistemos efektyvumo didinimas (LESSED)“

Projekto vertė: 2.318 tūkst. eurų

Nuo 2010 m. Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarija įgyvendino 60 mėn. trukmės projektą „Lietuvos ES reikalų sistemos efektyvumo didinimas (LESSED)“. Projektas apėmė visą ES reikalų koordinavimo sistemą ir gerosios praktikos sklaidos veiklas, ES reikalų komunikacijos sistemos stiprinimą, ES reikalų sistemos efektyvumo didinimą tarpžinybiniu ir instituciniu lygmeniu. Projekto įgyvendinimo metu buvo siekiama užtikrinti ES reikalų koordinavimo procese dalyvaujančių institucijų įsitraukimą, stiprinti Lietuvos institucijų, dalyvaujančių ES veikloje, administracinius gebėjimus bei pasirengimo pirmininkauti ES Taryboje 2013 m. kontekste.

Projekto tikslai – gilinti Lietuvos integraciją į ES, sudaryti prielaidas efektyvesniam ES politikų įgyvendinimui, stiprinti Lietuvos įtaką priimant ES sprendimus ir atstovaujant ES

institucijose. Siekiant užtikrinti efektyvų Lietuvos atstovavimą ES institucijose, sudarant prielaidas efektyviam Lietuvos pirmininkavimui ES Taryboje 2013 m., perimta geroji pirmininkavimo praktika iš ES Taryboje pirmininkavusių ES valstybių narių – suorganizuotos užsienio šalių ekspertų konsultacijos ir parengtos 5 rekomendacijos, išvados pasirengimo pirmininkauti klausimais, suorganizuoti 26 trišaliai susitikimai, konsultacijos Lietuvoje ir 141 vizitas į ankstesnio Trio bei į Lietuvos pirmininkavimo Trio šalis, atlikti 4 tyrimai (nustatytos problemos, pateikiamos rekomendacijos), suorganizuoti 6 tarptautiniai renginiai ir koordinacinis susitikimas-pasitarimas su Lietuvos Respublikos diplomatinėms atstovybėms atstovais, įgyvendinta gerosios praktikos sklaidos sistema (Lietuvos dalyvavimas ES Dvynių programoje). Siekiant stiprinti tarpinstitucinį bendradarbiavimą, aptarti Lietuvos ES reikalų klausimus suorganizuotos 5 tarptautinės konferencijos, 10 apskritojo stalo diskusijų ir 5 išvažiuojamieji renginiai. Tobulinant ES teisės plėtros ir įgyvendinimo Lietuvoje sistemą, atliktas tyrimas dėl probleminių sričių bei atnaujinta elektroninė prieiga, skirta ES teisės plėtros ir įgyvendinimo sistemos Lietuvoje veiksmingumo skatinimui, įgyvendinta Europos Sąjungos teisingumo teismo (ESTT) praktikos sklaidos sistema – parengtas ESTT praktikos vadovas. Siekiant suformuoti Lietuvos prioritetinius strateginius ES politikos tikslus ir išanalizuoti Lietuvai aktualias ES sektorinės politikos sritis, atlikti 3 tyrimai strateginiais ES politikos klausimais (kurių rezultatai naudoti rengiant nacionalinius strateginius dokumentus) ir 40 tyrimų įvairiais kitais ES politikų klausimais.

3 uždavinys: Gerinti ekonominės veiklos reglamentavimą, paslaugų teikimą gyventojams ir verslui

ŽIPVP 4 prioriteto 3 uždavinys buvo skirtas viešųjų paslaugų kokybės iniciatyvų skatinimui, viešųjų politikų reformų įgyvendinimui (profesinio mokymo, mokslo ir studijų, sveikatos priežiūros sistemos, socialinių paslaugų, socialinio draudimo, pensijų sistemos ir verslą kontroliuojančių institucijų priežiūros funkcijų atlikimo valstybėje), sukurti prielaidas įgyvendinti geresnio reglamentavimo politiką. Siekiant šio tikslo, pagal 3 priemones įgyvendinti 114 projektų. Iki finansavimo periodo pabaigos deklaruota 94,56 proc. uždaviniui skirtų lėšų, 100 proc. deklaruota išlaidų nuo pasirašytuose finansavimo ir administravimo sutartyse numatytų lėšų. 3 uždavinio įgyvendinimo pažangai nustatyti ŽIPVP buvo suplanuoti 3 produkto ir 2 rezultato rodikliai.

Produkto rodiklių pasiekimas

Produkto rodiklis „**Geresnio reglamentavimo diegimo projektų, finansuotų ES struktūrinės paramos lėšomis, skaičius**“. ŽIPVP numatyti įgyvendinti 8 geresnio reglamentavimo projektai, buvo pasirašytos projektų sutartys dėl 8 geresnio reglamentavimo projektų, tačiau VŠĮ „Versli Lietuva“ finansavimo ir administravimo sutartis buvo nutraukta dėl galimo veiklų ir rezultatų dubliavimosi su kitu projektu. Baigti įgyvendinti 7 geresnio reglamentavimo projektai, taigi rodiklio reikšmė pasiekta 87,5 proc.

Produkto rodikliai „**Įdiegtų kokybės vadybos sistemų savivaldybių administravimo subjektuose / valstybinio administravimo ir kituose viešojo administravimo subjektuose skaičius**“. Siekiant plėtoti kokybės vadybos sistemų / metodų taikymą viešojo administravimo subjektuose, iki finansavimo periodo pabaigos įdiegta 127 tokios sistemos: savivaldybių administravimo subjektuose įdiegtos 39 kokybės vadybos sistemos, o valstybinio administravimo ir kituose viešojo administravimo subjektuose – 88 kokybės vadybos sistemos. Taigi rodiklių „Įdiegtų kokybės vadybos sistemų savivaldybių administravimo subjektuose skaičius“ ir „Įdiegtų kokybės vadybos sistemų valstybinio administravimo ir kituose viešojo

administravimo subjektuose skaičius“ reikšmės pasiektos ir viršytos 111,43 proc. ir 135,39 proc. lyginant su ŽIPVP nustatytais reikšmėmis (35 ir 65 vienetai).

Rezultato rodiklių pasiekimas

Rezultato rodiklio „**Vidutinis įmonės įregistravimo laikotarpis**“ reikšmė, nustatyta pasiekti ŽIPVP buvo pasiekta ir viršyta – pagal šiuo metu galiojančius teisės aktus VĮ Registrų centras, jeigu nėra kliūčių, priima sprendimą dėl įmonės statuso suteikimo ir įregistruoja registro objektą, sutvarko steigimo dokumentus ir registro duomenis per 3 darbo dienas. Vidutinė įmonės įregistravimo trukmė pagreitėjo, kai buvo pradėtos naudoti Registrų centro elektroninės paslaugos dėl įmonių ir organizacijų steigimo internetu.

Rezultato rodiklio „**Valstybės ir savivaldybių išlaidų, kurias apima kokybės vadybos sistemos, dalis (proc.)**“ reikšmė finansavimo laikotarpio pabaigai nustatyta 39 proc. ir 14 proc. viršijo ŽIPVP iškeltą tikslą (25 proc.). Pastaruoju 2013–2015 m. laikotarpiu valstybės ir savivaldybių išlaidų, kurias apėmė kokybės vadybos sistemos, dalis valstybės biudžete (be dotacijų savivaldybėms) išaugo nuo 29,4 proc. iki 39,5 proc. 2015 m. rezultato rodiklio pasiekimą galima paaiškinti tuo, kad 1) Žemės ūkio ministerijos, kurios biudžeto vykdymas 2013 m. buvo 910 212,1 tūkst. eurų (antras pagal dydį po FM), tais pačiais metais įsidiegė ISO 9000 kokybės vadybos sistemą, o 2) 2015 m. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, kurios biudžeto vykdymas tais metais buvo 521 814,2 tūkst. eurų, taip pat įsidiegė ISO 9000 kokybės vadybos sistemą.

Apie 3 uždavinio įgyvendinimo pažangą liudija ir kiti anksčiau nepaminėti, uždavinio įgyvendinimo metu pasiekti rezultatai, skaičiuojami pagal **ŽIPVP priede priemonių įgyvendinimo stebėsenai nustatytus papildomus rodiklius**. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijoje įgyvendinant „vieno langelio“ principą sukurta ir įdiegta centralizuota viešųjų ir administracinių paslaugų sistema, kuri apima vieningą viešųjų ir administracinių paslaugų registrą. Vykdamas kokybės vadybos metodų taikymo Lietuvos viešojo administravimo institucijose ir įstaigose stebėseną atlikti 4 tyrimai. Taip pat vykdamas ir (ar) tęsiant viešųjų politikų reformas, Lietuvos mokslo taryboje parengtas programinio konkursinio (mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros projektų) finansavimo modelis, sustiprinti su šiuo modeliu susiję Lietuvos mokslo tarybos administraciniai bei ekspertiniai gebėjimai. Įgyvendinant uždavinį buvo parengti 169 dokumentų paketai, susiję su sveikatos priežiūros sistemos tobulinimu, sveikatos priežiūros kokybe, sveikatos priežiūros technologijų vertinimu (ataskaitos, įvairūs pavyzdinių diagnostikos ir gydymo protokolai) ir kt. Šių rodiklių tematinė įvairovė yra didelė ir apima daug skirtingų valstybės valdymo, verslo sąlygų gerinimo ar paslaugų kokybės tobulinimo sričių, todėl minėti pasiekimai padėjo siekti 3 uždaviniui iškeltų tikslų.

Gerosios praktikos pavyzdys

Projekto vykdytojas: Lietuvos Respublikos ūkio ministerija

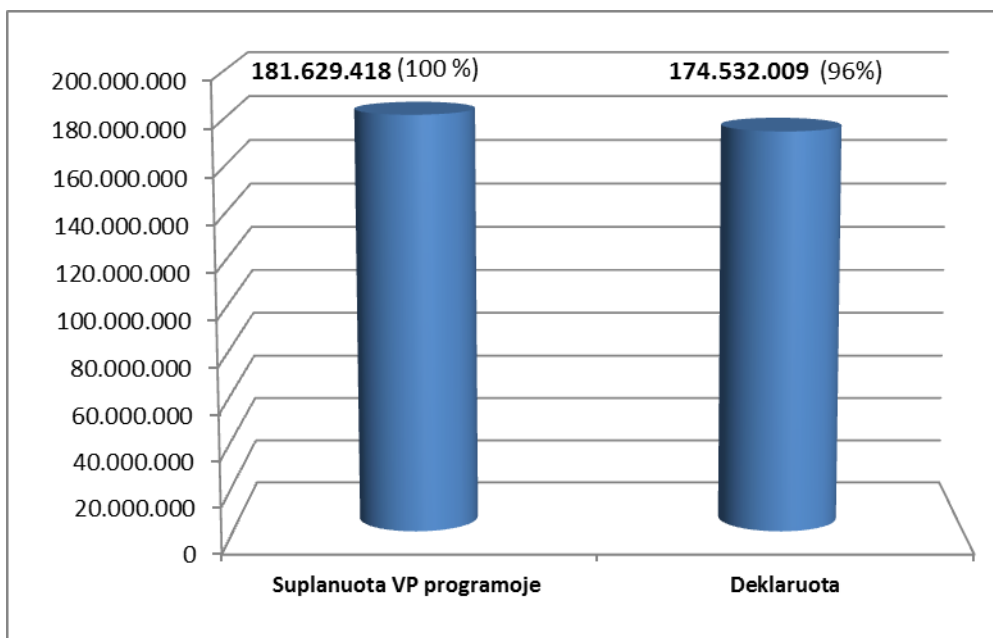
Projekto pavadinimas: „Sprendimų ir jų projektų poveikio vertinimo diegimas“

Projekto vertė: 181,07 tūkst. eurų

Nuo 2013 m. Lietuvos Respublikos ūkio ministerija įgyvendino 24 mėnesių trukmės projektą, kurio tikslas buvo efektyvinti sprendimų ir jų projektų poveikio vertinimą, užtikrinti poveikio vertinimo kokybę. Siekiant užtikrinti teisės aktų, reguliuojančių ūkio subjektų veiklos sąlygas, kokybę, būtina atlikti kokybišką teisės aktų projektų poveikio vertinimą. Dažnu atveju valstybės institucijos poveikio vertinimą atlieka formaliai, nėra vertinamas alternatyvių sprendimų poveikis, nesikonsultuojama su ūkio subjektais, kuriems bus taikomi teisės aktai. Tinkamai neišanalizavus numatomo teisės aktų poveikio, atsiranda poreikis dažnai keisti

priimtus teisės aktus, o dėl to kenčia teisinės sistemos stabilumas, ūkio subjektai skundžiasi teisės aktų kokybe ir nuolatinio teisės aktų keitimu. Praktikoje išryškėja sritys, keliančios ypatingus sunkumus verslui, todėl išsamus poveikio verslui vertinimo atlikimas šiose srityse ypatingai svarbus. Išvardintos problemos lemia poreikį užtikrinti kokybišką sprendimų ir jų projektų poveikio verslui vertinimą bei jo priežiūrą. Sukūrus efektyvią sprendimų ir jų projektų poveikio vertinimo sistemą (t.y. įdarbinti asmenys, kuriems yra pavesta atlikti probleminių prioritetinių sričių poveikio verslui vertinimą prioritetinėse srityse, parengti poveikio verslui vertinimo klausimyną/gaires, užtikrinti konsultacijų su ūkio subjektais atlikimą), pagerėja teisės aktų rengimo, priėmimo ir taikymo kokybė, bus užtikrinta, kad priimami teisės aktai sukeltų kuo mažesnę neigiamą poveikį ūkio subjektams. Buvo parengtas Lietuvos Respublikos teisingumo ministro ir Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2012 m. rugsėjo 12 d. įsakymo Nr. 1K-235/4-892 „Dėl Rizikos vertinimu pagrįstos ūkio subjektų veiklos priežiūros gairių, Kontrolinio klausimyno rengimo ir naudojimo ūkio subjektų veiklos priežiūrą atliekančių viešojo administravimo subjektų veikloje gairių, Vienodos ir kokybiškos asmenų konsultavimo praktikos užtikrinimo gairių patvirtinimo“ pakeitimo projektas (pakeitimas patvirtintas 2015 m. liepos 3 d. įsakymu Nr. 4-432/1R-169), kuriuo tvirtinamos verslo priežiūros institucijų kontrolinių klausimynų rengimo ir atnaujinimo tvarkos aprašas, rizikos vertinimu pagrįstos ūkio subjektų veiklos priežiūros gairės ir vienodos ir kokybiškos asmenų konsultavimo praktikos užtikrinimo gairės.

19 paveikslas. 4 prioriteto įgyvendinimas pagal VP suplanuotas ir faktiškai panaudotas lėšas (eurais/proc., ES ir nacionalinės lėšos)

4 prioritetui įgyvendinti iš viso buvo skirta 181,6 mln. eurų lėšų (ES ir nacionalinės lėšos). Visos projektų finansavimo ir administravimo sutartys dėl valstybės ir regionų projektų sąrašuose suplanuotų projektų buvo pasirašytos iki 2013 m. gruodžio 31 d. Pažymėtina, kad siekiant maksimaliai panaudoti prioriteto įgyvendinimui skirtą finansavimą, buvo pasirašyta projektų finansavimo administravimo sutarčių už 5 mln. eurų (2,7 proc. punktais) daugiau, nei skirta 4 prioritetui. Tačiau projektuose buvo sutaupyta lėšų (vykdant viešuosius pirkimus, taikant projektams finansines korekcijas dėl nustatytų pažeidimų, nutraukiant projektų finansavimo sutartis ir kt.) ir iki finansavimo periodo pabaigos panaudota 174,5 mln. eurų lėšų (96,1 proc. 4 prioritetui skirtos lėšų sumos).

Buvo nuolat vykdyta intensyvi visų įgyvendinamų projektų stebėseną: viešųjų pirkimų priežiūra, veiklų vykdymo, lėšų įsisavinimo stebėseną (siekiant kontroliuoti projektų įgyvendinimo rizikas iš projektų vykdytojų buvo prašoma išsamių paaiškinimų dėl uždelsto panaudojimo bei detalios informacijos dėl planuojamų išlaidų). Ypač didelis dėmesys buvo skirtas identifikuotų rizikingų projektų įgyvendinimo stebėsenai.

Prioriteto įgyvendinimo metu dėl nepakankamos prioriteto įgyvendinimo spartos buvo perskirstytos prioritetai numatytos finansavimo lėšos kitiems veiksmų programos prioritetams įgyvendinti. Prioriteto finansavimas, lyginant su prioritetui numatytu finansavimu prioriteto įgyvendinimo pradžioje, sumažintas beveik 9 proc.

E DALIS: HORIZONTALIOS POLITIKOS

41lentelė. Projekto dalyvių suskirstymas pagal tikslines grupes

Grupė	Tikslinės grupės atstovų (moterų, imigrantų, kt.) dalis (proc.) nuo visų asmenų, per ataskaitinį
-------	--

	laikotarpį baigusių dalyvauti projektų veiklose
Moterys	68,71
Migrantai	0,04
Mažumos	2,26
Neįgalieji	0,69
Nuteistieji ir paleisti iš laisvės atėmimo vietų asmenys	0,02
Asmenys, sergantys priklausomybės nuo psichoaktyvių medžiagų ligomis	0,01
Kiti socialinės atskirties ir socialinės rizikos asmenys	3,36

1. Prioriteto įgyvendinimo poveikis vyrų ir moterų lygių galimybių skatinimui

4 prioriteto įgyvendinamų projektų poveikis vyrų ir moterų lygių galimybių skatinimui buvo neutralus. Projektams nebuvo keliamas reikalavimas įtraukti į veiklas nustatytą projektų dalyvių skaičių pagal lytį (vyrų / moterų). Tačiau pagal bendruosius ir specialiuosius projektų atitikties kriterijus detalizuojančiuose Projektų finansavimo sąlygų aprašų reikalavimuose projektams ir pareiškėjams buvo nurodyta, kad vertinant projektų atitiktį lyčių lygybės ir nediskriminavimo principui vertinama, ar projektuose nenumatoma apribojimų, kurie turėtų neigiamą poveikį lyčių lygybės ir nediskriminavimo principams įgyvendinti. Projektų vertinimo metu taip pat buvo aiškinamasi, ar projektuose skatinamas nediskriminavimo principų įgyvendinimas bei laikomasi nediskriminavimo politikos nuostatų. Finansavimą projektai gavo tik tuo atveju, jei sudaromos prielaidos laikytis reikalavimų, keliamų vyrų ir moterų lygių galimybių skatinimui. Pažymėtina, kad papildomų reikalavimų vyrų ir moterų lygių galimybių skatinimui specialiuosiuose atitikties atrankos ir specialiuosiuose prioritetiniuose atrankos kriterijuose nebuvo nustatyta.

Remiantis 2016 m. atlikto tyrimo duomenimis²¹², tarp sėkmingai projektuose mokymus baigusių valstybės tarnautojų, statutinių tarnautojų ir kitų valstybės ir savivaldybių institucijų darbuotojų (sudalyvavusių apklausoje) 74,3 proc. moterų ir 25,7 proc. vyrų. Šios proporcijos atspindi lyčių pasiskirstymo proporcijas valstybės tarnyboje.

2. Veiksmai, kuriais skatinamas socialiai pažeidžiamų grupių užimtumas ir socialinė aprėptis

Netaikoma

3. Novatoriškos veiklos pristatymas

Įgyvendinant pagal 4 prioriteto priemones finansuotus projektus novatoriškos projektų veiklos pasireiškė per naujas idėjas, procesus, metodus, produktų, paslaugų sukūrimą, išbandymą, patikrinimą ir įgyvendinimą.

Gerosios praktikos pavyzdys

Projekto vykdytojas: Lietuvos Respublikos ūkio ministerija

Projekto pavadinimas: „Administracinės naštos vertinimas, teisinio reguliavimo kokybės ir efektyvumo tobulinimas ir administracinių gebėjimų stiprinimas geresnio reglamentavimo kontekste

²¹² ŽIPVP dalies rodiklių pasiekimo reikšmių nustatymui 2016 m., UAB „PPMI Group“ ir VŠĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas“ atliko tyrimą/apklausas.

Projekto vertė: 266,1 tūkst. eurų

Siekiant prisidėti prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės užsibrėžto tikslo – iki 2011 m. pabaigos verslui tenkančią administracinę naštą (toliau – AN) sumažinti 30 proc. – pasiekimo buvo inicijuotas projektas „Administracinės naštos vertinimas, teisinio reguliavimo kokybės ir efektyvumo tobulinimas ir administracinių gebėjimų stiprinimas geresnio reglamentavimo kontekste“, kurį įgyvendinant pirmiausia įvertintos konkrečios sritys, kuriose AN verslui didžiausia, o vėliau imtasi atitinkamų priemonių, siekiant pasirinktose srityse pagerinti reguliavimo kokybę ir efektyvumą.

Įgyvendinant projektą, buvo apskaičiuota nacionalinė AN verslui pinigine išraiška 7 prioritetinėse srityse, o šie duomenys suvesti į adaptuotą Europos Komisijos elektroninę (toliau – el.) AN duomenų bazę. Taip pat buvo sudaryta galimybė analizuoti el. duomenų bazėje įvestus duomenis pagal įvairius kriterijus. Siekiant užtikrinti, kad valstybės tarnautojai mokėtų praktiškai vertinti AN verslui pinigine išraiška ir naudotis sukurta el. duomenų baze, buvo surengti 60 asmenų mokymai. Galiausiai įgyvendinant projektą buvo parengtas informacinis-mokomasis leidinys „Administracinė našta“. Šių veiklų įgyvendinimas padėjo sutaupyti maždaug 1,2 mln. eurų per metus ir sumažinti verslo patiriamą AN apie 1,8 proc. Jeigu LR Seime būtų patvirtinti visi 2013 m. numatyti pasiūlymai, tai verslui tenkanti AN, palyginti su 2009 m. situacija, būtų sumažėjusi apie 26 proc. Tačiau neplanuotas projekto poveikis, kuris sukėlė teigiamus pokyčius šalyje, buvo daug svarbesnis. Pirma, Lietuvoje buvo priimtas Administracinės naštos mažinimo įstatymas, kuris buvo grindžiamas šio projekto dokumentais. Antra, šalyje atsirado kultūriniai pokyčiai, kai viešojo sektoriaus organizacijų darbuotojai, politikai ir žiniasklaida pradėjo suprasti, kad teisės aktuose nustatyti informaciniai įpareigojimai verslui sukelia AN ir kad ją galima įvertinti pinigine išraiška.

Projektas yra novatoriškas turinio atžvilgiu, nes anksčiau Lietuvoje nebuvo atliekami AN kiekybiniai vertinimai. Taikant tarptautiniu lygiu pripažintą formulę buvo atliktas išsamus teisės aktų reikalavimų vykdymo vertinimas, daugiausia dėmesio skiriant nacionalinės kilmės įpareigojimams. Įgyvendinant projektą, pinigine išraiška buvo įvertintintos verslo patiriamos teisės aktų laikymosi išlaidos ir nustatyta, kad nuo 2009 m. AN rodiklis sumažėjo. Pastebėta, kad AN verslui sudaro labai nedidelę dalį visos teisės aktų sukuriamos naštos ir kad daug didesnė našta yra vadinamosios prisitaikymo sąnaudos, kurios įpareigoja privačius ūkio subjektus atitikti įvairius teisės aktuose nustatytus reikalavimus (pvz., įsidięti naujus įrenginius siekiant sumažinti oro taršą).

Galima išskirti kelis šio projekto sėkmę lėmusius veiksnius. Projekto vykdyto – Ūkio ministerijos – darbuotojai dar iki projekto įgyvendinimo dalyvaudavo tokiose europinio lygio darbo grupėse kaip Standartinių sąnaudų modelio tinklas (angl. Standard Cost Model Network), kuriose buvo aptariami vieningos metodikos plėtojimo AN mažinimo srityje ir praktinių sunkumų, su kuriais susiduriama vertinant AN, klausimai. Todėl šio projekto komanda iš anksto turėjo reikiamos informacijos ir žinių, kaip toks projektas turėtų būti įgyvendinamas. Be to, tyrimas, skirtas apskaičiuoti AN verslui pinigine išraiška, buvo pradėtas netgi anksčiau negu pats projektas. Taip buvo siekiama ne tik iš anksto susipažinti su Lietuvos situacija, bet ir užtikrinti, kad AN mažinti skirti pasiūlymai būtų kuo greičiau suformuluoti ir pradėti įgyvendinti. Projekto įgyvendinimo etape yra itin svarbus valdžios institucijų supratimas ir palaikymas. Projekto komanda susidūrė su nepakankamu institucijų noru bendradarbiauti ekspertiniu lygiu, todėl projekto sėkmingą įgyvendinimą užtikrino stipri Ūkio ministerijos vadovybės parama ir aktyvus jos įsitraukimas siekiant užtikrinti sklandų tarpinstitucinį bendradarbiavimą.

4. Prioriteto įgyvendinimo poveikis informacinės visuomenės plėtrai

4 prioriteto lėšomis buvo finansuoti projektai, kurių įgyvendinimo metu buvo diegiamos kompiuterinės duomenų surinkimo, apdorojimo, stebėsenos sistemos, kuriamos specializuotos internetinės svetainės, viešojo administravimo institucijų darbuotojai mokomi naudotis specialiomis informacinėmis sistemomis ir duomenų bazėmis ir pan. Tačiau šių projektų indėlis į informacinės plėtros tikslus buvo netiesioginis ir apsiribojo valstybės tarnyba. Remiantis vertinimo metu atliktų mokymuose dalyvavusių projektų dalyvių apklausų duomenimis, informacinių technologijų įgūdžių formavimo mokymų metu įgytas žinias valstybės tarnautojai ir kiti viešojo administravimo institucijose dirbantys asmenys taiko labiausiai (82,4 proc.).

Su viešojo valdymo tobulinimo tikslais susijusius tiesiogiai prie informacinės visuomenės plėtros prisidėjusius elektroninės valdžios ir elektroninės demokratijos projektus finansavo antroji (Ekonominio augimo skatinimo) veiksmų programa. Daugiau informacijos apie šiuos projektus ir jų įgyvendinimo poveikį žr. Ekonomikos augimo skatinimo veiksmų programos ataskaitoje.

Gerosios praktikos pavyzdys

Projekto vykdytojas: Valstybės tarnybos departamentas

Projekto pavadinimas: „Valstybės tarnautojų registro ir valstybės tarnybos valdymo informacinės sistemos modernizavimas ir plėtra“

Projekto vertė: 3 042,7 tūkst. eurų

Projekto įgyvendinimo metu buvo sukurta žmogiškųjų išteklių valdymo valstybės tarnyboje duomenų analizės komponentė, kuri suteikia galimybę Valstybės tarnautojų registro (VATARAS) ir Valstybės tarnybos valdymo informacinės sistemos (VATIS) analitikams efektyviai kurti analitines ataskaitas ir pateikti informaciją žmogiškųjų išteklių valdymo sprendimams priimti, o VATARAS ir VATIS tvarkytojams stebėti vizualizuotus duomenis įvairiais pjūviais ir formuoti veiklos ataskaitas. Taip pat buvo sukurta VATARAS ir VATIS duomenų apsikeitimo on-line režimu su valstybės ir savivaldybių institucijomis ir įstaigomis komponentė, kuri sudaro galimybę automatizuotam on-line duomenų apsikeitimui su susijusiais registrais ir informacinėmis sistemomis. Viešai skelbiami VATARAS ir VATIS duomenys prieinami visiems fiziniams ir juridiniams asmenims per detalizuotą ir agreguotą VATARAS ir VATIS sistemos duomenų skelbimo portalą (<http://statistika.vtd.lt>). Informavimo ir komunikavimo interaktyvios terpės (portalo) savitarnoje (<http://portalas.vtd.lt>) registruotiems vartotojams sukurtas funkcionalumas, leidžiantis užsisakyti elektronines paslaugas, dalyvauti diskusijose, susijusiose su valstybės tarnyba, neįgalieji asmenys gali naudotis atskira šio portalo struktūra. Detalizuotą ir agreguotą VATARAS ir VATIS sistemos duomenų skelbimo portalą ir Informavimo ir komunikavimo interaktyvios terpės (portalo) turinys pateiktas 2 kalbomis (lietuvių ir anglų), sudaryta galimybė vėliau pridėti ir kitas kalbas, išoriniai portalų naudotojai galės pasirinkti, su kuria versija – mobilią ar standartinę – jie dirbs.

Taip pat buvo organizuoti mokymai VATARAS ir VATIS naudotojams ir administratoriams, kaip naudotis modernizuotomis sistemomis, skatinant informacinių ir ryšių technologijų taikymą bei didinant valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, administracinius gebėjimus.

5. Prioriteto įgyvendinimo poveikis darniai plėtrai

Įgyvendinant 4 prioriteto priemones, darnios plėtros principas buvo įtrauktas į priemonių bendruosius ir (arba) specialiuosius projektų atitikties atrankos kriterijus. Projektų paraiškų vertinimo metu buvo nustatoma, ar numatomuose įgyvendinti projektuose nėra numatyta veiksnių, kurie galėtų turėti neigiamą poveikį darnaus vystymosi principams įgyvendinti, t. y. ar nebus vykdomi veiksmai, kurie darytų neigiamą poveikį aplinkosaugos, socialinėje, ekonomikos srityse.

Priemonėmis „Teritorijų planavimas“ ir „Regioninės plėtros tobulinimas, regionų plėtros planai ir savivaldybių (ilgalaikiai / trumpalaikiai) strateginiai plėtros planai“ buvo siekiama įgyvendinti teritorijų / regionų darnaus vystymosi principą bei užtikrinti subalansuotą ir kryptingą lėšų ir kitų išteklių panaudojimą. Pagal šias priemones buvo finansuojami regionų plėtros planų, savivaldybių strateginių plėtros planų rengimas (atnaujinimas), rengiami teritorijų planavimo dokumentai, atsižvelgiant į šių teritorijų plėtros ilgalaikius poreikius. Parengus šiuos planus, buvo sudarytos sąlygos kryptingam, subalansuotam regionų vystymuisi. Tai padeda racionaliai ir efektyviai spręsti regionų plėtros problemas ar iškilusius uždavinius. Tik ES paramos dėka 2015 m. buvo baigti rengti visi bendrieji teritorijų planai visose savivaldybėse – t. y. išspręsta sena sisteminė problema.

Gerosios praktikos pavyzdžiai

Projekto vykdytojas: Ukmergės rajono savivaldybės administracija

Projekto pavadinimas: „Ukmergės miesto neužstatytų erdvių kraštovaizdžio formavimo ir poilsio organizavimo specialiojo plano parengimas“

Projekto vertė: 18,7 tūkst. eurų

Projekte buvo rengiamas Ukmergės miesto neužstatytų erdvių kraštovaizdžio formavimo ir poilsio organizavimo specialusis planas (toliau – Planas). Parengtas Planas leido užtikrinti racionalų Ukmergės miesto neužstatytų erdvių panaudojimą, atsižvelgiant į šių teritorijų plėtros ilgalaikius poreikius. Rengiant šį Planą buvo suformuotos urbanizuotų želdinių ir kitų viešųjų erdvių teritorijos, įvairios poilsio, pramogų, mažosios architektūros elementų zonos, nustatyti želdinių, parkų tvarkymo, naudojimo, apsaugos principai, funkcinio naudojimo prioritetai. Parengtame Plane apibrėžtos planuojamos teritorijos kraštovaizdžio tvarkymo svarbiausios kryptys; nustatytos kraštovaizdžio tvarkymo zonos pagal žemėnaudos pobūdį, funkcinį prioritetą bei naudojimo intensyvumą; numatytos priemonės ir apribojimai, užtikrinantys formuojamo gamtinio kraštovaizdžio kokybę, gamtos ir kultūros paveldo vertybių išsaugojimą.

Šis Planas prisidės prie Ukmergės rajono socialinės-ekonominės aplinkos plėtojimo, įgyvendinant Ukmergės rajono ilgalaikę strategiją.

6. Tarpvalstybinės ir (arba) tarpregioninės veiklos pristatymas

Tarptautinio bendradarbiavimo veiklos buvo vykdomos įgyvendinant daugelį 4 prioriteto priemonių (13 iš 15 priemonių). Projektų vykdytojai bendradarbiavo su daugelio ES šalių valstybinėmis institucijomis, įstaigomis, organizacijomis, ekspertais, siekdami gauti metodinės ir techninės pagalbos, perimti gerą patirtį, žinias ir jas pritaikyti Lietuvoje. Užsienio ekspertų pagalba buvo naudojama diegiant kokybės vadybos sistemas, vykdam specializuotus mokymus ir organizuojant konferencijas žmogaus teisių gynimo, energetikos reguliavimo, viešojo administravimo reformų, viešųjų paslaugų teikimo, teisinio reglamentavimo, viešojo ir

privataus sektorių partnerystės, jaunimo politikos, institucijų veiklos rezultatų stebėsenos ir kt. srityse.

Gerosios praktikos pavyzdys

Projekto vykdytojas: Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė

Projekto pavadinimas: „Kokybės vadybos modelio, atitinkančio ISO 9001 kokybės standartą, diegimas Lietuvos Respublikos valstybės kontrolėje“

Projekto vertė: 81,7 tūkst. eurų

2015 metais Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė įgyvendino projektą, kurio tikslas – didinti veiklos efektyvumą diegiant kokybės vadybos sistemą, atitinkančią tarptautiniu lygiu pripažįstamus standartus. Tikslu pasiekimui buvo įgyvendinti šie uždaviniai: atlikta Valstybės kontrolės veiklos analizė, įdiegta kokybės vadybos sistema ir sertifikuota pagal ISO EN 9001: 2008 reikalavimus.

Valstybės kontrolė, kaip aukščiausia audito institucija, yra tarptautinės aukščiausių audito institucijų organizacijos (INTOSAI) narė, todėl jos veiklos metodai turi atitikti bendrus šios organizacijos standartus. Diegiant kokybės vadybos sistemą buvo atliktas Valstybės kontrolės veiklos atitikties ISO 9001 kokybės standartui ir Valstybės kontrolės kaip aukščiausios audito institucijos veiklos ekspertinis vertinimas. Atliekant šį vertinimą, buvo analizuojamas audito procesas – ar atliekami pagal tarptautinius standartus privalomi audito žingsniai, institucijos komunikacija su subjektais ir Lietuvos Respublikos Seimu (ši komunikacija labai svarbi tiesioginių funkcijų atlikimui, nes nuo bendravimo su subjektais priklauso audito rezultatai, o nuo bendradarbiavimo su Seimu – auditų rezultatų palaikymas, rekomendacijų įgyvendinimas).

Pilną vertinimą pagal INTOSAI rekomendacijas gali atlikti tik tokios pat veiklos patirties turinčių institucijų atstovai. Pagal susiklosčiusią gerąją praktiką aukščiausių audito institucijų veiklą vertina ekspertai iš kitų šalių audito institucijų. Ekspertiniam vertinimui buvo pasirinktos Norvegijos Karalystės, Suomijos Respublikos aukščiausios audito institucijos ir Europos audito rūmai (Liuksemburgas) bei ekspertinis vertinimas grindžiamas visų jame dalyvaujančių šalių pasirašytu Supratimo memorandumu pagal Tarptautinės aukščiausiųjų audito institucijų organizacijos gairę ISSAI 5600 ir gerąją pasaulinę AAI praktiką. Veiklos įgyvendinimo metu buvo organizuoti 6 darbiniai susitikimai su ekspertais. Minėtų ekspertų parengta ataskaita buvo pristatyta tiek Valstybės kontrolės darbuotojams, tiek Lietuvos Respublikos Seimo nariams. Siekiant užtikrinti efektyvią ir tikslinę projekto rezultatų sklaidą, ekspertinio vertinimo ataskaita buvo išleista lietuvių ir anglų kalbomis (40 egzempliorių) ir projekto rezultatai pristatyti tiek suinteresuotoms šalims Lietuvoje, t. y. Lietuvos Respublikos Seimui, Lietuvos Respublikos Vyriausybei ir kitoms valstybinėms institucijoms, tiek tarptautiniu lygiu – INTOSAI (Tarptautinei aukščiausiųjų audito institucijų organizacijai) ir EUROSAI (Europos aukščiausiųjų audito institucijų organizacijai) darbo grupių ir susitikimų metu, kuriuose Valstybės kontrolė aktyviai dalyvauja.

Projekto įgyvendinimo metu pasiekti rezultatai yra stebimi. Kokybės vadybos sistemos efektyvumas vertinamas atliekant vidaus kokybės auditus ir išorės priežiūros auditus.

Už ES struktūrinių fondų investicijų, skirtų regionų projektams, planavimo ir naudojimo koordinavimą yra atsakinga Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija, kuri kartu su regionų plėtros tarybomis, kurios atsakingos už ES struktūrinių fondų lėšomis finansuojamų regioninių projektų sąrašų sudarymą, į sprendimų priėmimo svarstymą įtraukia ekonominius ir socialinius partnerius, kitas suinteresuotas institucijas, siekdamas užtikrinti efektyvų ES struktūrinių fondų investicijų, kurios skiriamos regionų projektams įgyvendinti, planavimą, skirstymą ir naudojimą.

Teigiama poveikį regionų plėtrai, teritorinės socialinės sanglaudos didinimui turi 2007–2013 m. ES struktūrinių fondų lėšomis finansuojamos 4 prioriteto trys regioninės priemonės, kurias įgyvendinant rengiami regionų ir savivaldybių strateginio planavimo ir teritorijų planavimo dokumentai, keliama savivaldybių politikų, valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, kvalifikacija, o taip pat tobulinama veikla, siekiant efektyvesnio viešųjų lėšų panaudojimo ir geresnės kokybės administracinių paslaugų.

7. Socialinė partnerystė

Įgyvendinant 4 prioriteto uždavinius ir priemones partnerystės principas buvo taikomas projektų administravimo, projektų įgyvendinimo metu ir teritoriniu aspektu. Administruojant projektus buvo bendradarbiaujama su viešojo valdymo institucijomis, kurios atsakingos už skirtingų sektorių politikos formavimą, įgyvendinimą ar ES struktūrinių fondų administravimą. Periodiškai buvo vykdomos diskusijos darbo grupėse, susitikimai su ekonominiais socialiniais partneriais, kurių metu aptariami ir teikiami pasiūlymai dėl projektų finansavimo sąlygų rengimo, projektų rezultatų stebėsenos ir kitų einamųjų klausimų sprendimo. Taip pat partneriai buvo įtraukiami ir į projektų atrankos vykdymą, pvz., projektų, kurie yra finansuojami pagal priemonę „Valdžios ir nevyriausybinių sektorių bendradarbiavimas ir partnerystė“, pirminę atranką atliko vertinimo komisija, sudaryta iš įvairių valstybinio ir nevyriausybinių sektorių institucijų, įstaigų atstovų.

Taip pat partnerystės principas buvo įgyvendinamas projektų lygmeniu. Pagal priemonę „Valdžios ir nevyriausybinių sektorių bendradarbiavimas ir partnerystė“ buvo finansuojami nevyriausybinių organizacijų kartu su viešojo administravimo institucijomis, įstaigomis įgyvendinami projektai, kurių metu buvo sukurtos įvairios viešųjų paslaugų arba administravimo kokybei gerinti skirtos valdžios ir nevyriausybinių sektorių bendradarbiavimo priemonės. Kitos priemonės „Bendradarbiavimo tarp valstybinio ir nevyriausybinių sektorių skatinimas“ lėšomis finansuojamų projektų veiklos nukreiptos į integruotas jaunimo politikos plėtrą. Šioje priemonėje įvairiomis formomis (bendrų renginių, veiklų, mokymų metu ir kt.) bendradarbiavo valstybinis ir nevyriausybinių sektoriai (nevyriausybinių organizacijų).

Gerosios praktikos pavyzdys

Projekto vykdytojas: Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos

Projekto pavadinimas: „Partnerystės tarp vyriausybinių ir nevyriausybinių sektorių skatinimas įgyvendinant integruotą jaunimo politiką“

Projekto vertė: 944,9 tūkst. eurų

Valstybinio ir nevyriausybinių sektoriaus bendradarbiavimo srityje dar tik žengiami pirmieji žingsniai. Viešosios įstaigos „Europos namai“ parengtoje studijoje „Nevyriausybinių organizacijų ir valstybinio sektoriaus bendradarbiavimas“ nurodoma, kad Lietuvai trūksta integruotos nevyriausybinių organizacijų (toliau – NVO) stiprinimo programos, o pačios NVO silpnai įtraukiamos į sprendimų priėmimo procesus, nes dažnai nelaikomos lygiaverčiais partneriais. Siekdamas prisidėti prie šių problemų sprendimo jaunimo politikos srityje, Jaunimo reikalų departamentas įgyvendino projektą „Partnerystės tarp valstybinio ir nevyriausybinių sektorių skatinimas įgyvendinant integruotą jaunimo politiką“. Šiuo projektu buvo siekiama sistemškai spręsti aktualiausias jaunimo politikos problemas, tokias kaip praktinių darbo su neorganizuotu jaunimu įrankių trūkumas, skatinant bendradarbiavimo formas tarp valstybinio ir nevyriausybinių sektorių.

Projekte buvo suplanuota itin daug veiklų, o projekto įgyvendinimo metu buvo įtraukti įvairių lygių projekto partneriai. Taip siekta užtikrinti sukurtų rezultatų išliekamąją vertę.

Valstybinis sektorius. Įgyvendinant projektą buvo sukurti įvairūs įrankiai, padedantys viešojo sektoriaus darbuotojams tobulinti kompetencijas jaunimo politikos įgyvendinimo srityje. Pavyzdžiui, valstybinio sektoriaus darbuotojai gali naudotis parengtomis ir nuolat atnaujinamomis jaunimo situacijos analizėmis: lyginti ir stebėti jaunimo situaciją bet kurioje Lietuvos savivaldybėje.

Nevyriausybinius sektorius. Jaunimo organizacijoms buvo sukurti įrankiai, padedantys tobulinti jų vykdomas veiklas. Pavyzdžiui, projekto komanda parengė keturias skirtingas jaunimo centrų koncepcijas, atsižvelgdama į jų pritaikomumą pagal tam tikras Lietuvos savivaldybes: didmiesčio jaunimo centras, mobilus jaunimo centras, mažo miesto jaunimo centras ir rajono centro jaunimo centras. Pagal kiekvieną jų buvo įkurti keturi jaunimo centrai Klaipėdos miesto, Skuodo rajono, Kelmės rajono ir Jonavos rajono savivaldybėse.

Bendradarbiavimo skatinimas. Įgyvendinant projektą buvo siekiama sukurti tvarius bendradarbiavimo ryšius. Pavyzdžiui, Lazdijų savivaldybėje buvo priimtas sprendimas „Dėl Lazdijų rajono savivaldybės tarpžinybinio-tarpsektorinio bendradarbiavimo 2011–2016 m. strategijos patvirtinimo“, pagal kurią apibrėžti įvairūs valstybinio ir nevyriausybinių sektorių bendradarbiavimo būdai. Tai naudingas pavyzdys kitoms savivaldybėms, kaip rengti panašius dokumentus.

Taigi įgyvendinant projektą sukurti įvairūs įrankiai ir priemonės, padedantys valstybinio ir nevyriausybinių sektorių institucijų darbuotojams įgyti trūkstamų žinių ir ugdyti naujus gebėjimus. Nuoseklus ir ilgalaikis jų taikymas padeda jaunimo organizacijoms nuolat tobulėti.

Pagrindinis šio projekto gerosios praktikos bruožas – bendradarbiavimo tinklų tarp valstybinio ir nevyriausybinių sektorių kūrimas išnaudojant abiejų sektorių privalumus. Valstybinis sektorius yra pajėgus finansiškai. Nevyriausybinius sektorius yra kūrybiškas, veiklus, iniciatyvus, tačiau NVO dažnai nėra stiprūs partneriai dėl dažnos lyderių ar pačių organizacijų tikslų kaitos. Todėl įgyvendinant projektą buvo siekiama veiklas diferencijuoti pagal tikslinių grupių poreikius. Pavyzdžiui, buvo siekiama NVO suteikti reikiamų žinių ir gebėjimų, kad šios organizacijos ateityje galėtų savarankiškai bendradarbiauti su valstybinio sektoriaus

institucijomis jaunimo politikos srityje. Tokio požiūrio taikymas turėjo teigiamų rezultatų. Tarp jaunimo darbuotojų susiformavo tarpžinybinio bendradarbiavimo tinklas, grindžiamas gera patirtimi. Valstybinio ir nevyriausybinių sektoriaus institucijų darbuotojų tobulėjimas ir praktiškas bendradarbiavimo formų išbandymas leido sukurti prielaidas tolesniam šių dviejų sektorių bendradarbiavimui.

8. JEREMIE įgyvendinimas

Netaikoma

9. Informacija apie kryžminį finansavimą

Pagal 4 prioritetą kryžminio finansavimo deklaruotinių išlaidų suma sudaro 4 mln. eurų, t. y. 2,3 proc. nuo visų 4 prioriteto deklaruotinių lėšų. Nedidelį kryžminio finansavimo deklaruotinių išlaidų procentą lėmė tai, kad projekto vykdytojai turėjo pagrįsti kokiomis projekto veikloms įgyvendinti buvo reikalinga įsigyti ilgalaikį turtą (materialaus / nematerialaus). Kadangi 4 prioriteto lėšomis buvo diegiamos kompiuterinės duomenų sistemos, kuriamos specializuotos internetinės svetainės, viešojo administravimo institucijų darbuotojai mokomi naudotis specialiomis informacinėmis sistemomis ir duomenų bazėmis, sukuriamos darbo vietos (projektų veikloms įgyvendinti ar projektams administruoti) ir kt., todėl projekto vykdytojai, taikydami kryžminį finansavimą, įsigijo kompiuterinę techniką, programinę įrangą, baldus ir kt.

3.4.1.2. Svarbiausios problemos, su kuriomis susidurta, ir priemonės, kurių buvo imtasi joms įveikti

Sunkumų kėlė prioriteto įgyvendinimo stebėsenos rodiklių apibrėžimas, rodiklių pradinių reikšmių nustatymas ir siektinų reikšmių prognozavimas veiksmų programoje – rengiant veiksmų programą neturėta reikalingų istorinių duomenų (etalonų) ir lyginamosios kitų valstybių patirties. Todėl prioriteto įgyvendinimo pradžioje buvo parengtos kai kurių prioriteto įgyvendinimo rodiklių skaičiavimo metodologijos, nustatytos rodiklių pradinės ir prognozuojamos pasiekti reikšmės.²¹³ Iš vertinimo ataskaitų paaiškėjo, kad vieno iš rezultato rodiklių pradinė reikšmė yra didesnė už veiksmų programoje suplanuotą pasiekti šio rodiklio reikšmę. Atsižvelgiant į tai, taip pat į 2011 m. Finansų ministerijos užsakymu atlikto „Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 4 prioriteto įgyvendinimo vertinimo“²¹⁴ ataskaitoje pateiktas rekomendacijas dėl 4 prioriteto rodiklių pasiekimo rizikos, 2012 metais inicijuotas veiksmų programos keitimas, patikslinant veiksmų programoje pateikiamą informaciją apie prioriteto uždavinių stebėsenos rodiklių pradines ir siektinas reikšmes.

Siekiant kuo efektyviau panaudoti ES struktūrinių fondų lėšas 2007–2013 m. finansavimo laikotarpiu buvo atlikta keletas 4 prioriteto įgyvendinimo vertinimų, kurių metu

²¹³ VšĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas“, „Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 4 prioriteto 1 uždavinio įgyvendinimo rodiklių skaičiavimo metodikos parengimas ir rodiklių pradinių reikšmių nustatymas, 2009 m. Detalesnė informacija adresu:

http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/teises_aktai/VRM_teises_aktai/VRM4_1rodikliu_skaiciavimo_metodika.pdf;

UAB „Ekonominės konsultacijos ir tyrimai“, Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 4 prioriteto 2 ir 3 uždavinių rezultato rodiklių įgyvendinimo vertinimas, 2009 m. Detalesnė informacija adresu:

http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/fm/failai/Vertinimas_ESSP_Neringos/Ataskaitos_2008MVP/ZIPV_P4_rodikli_ataskaita.pdf.

²¹⁴ VšĮ „Viešosios politikos ir vadybos institutas“, Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 4 prioriteto įgyvendinimo vertinimas, 2011 m.

buvo identifikuotos problemos, pateiktos ekspertinės įžvalgos ir rekomendacijos dėl ES struktūrinių fondų investicijų naudojimo procesų tobulinimo.

2011 m. Lietuvos Respublikos finansų ministerijos užsakymu atliktame 4 prioriteto įgyvendinimo vertinime²¹⁵ buvo įvertintas 4 prioriteto tinkamumas besikeičiant socialinei ir ekonominei situacijai bei teisės aktams ir prioriteto administravimo efektyvumas, taip pat nustatyti 4 prioriteto tarpiniai kokybiniai rezultatai ir tikslų pasiekimo tikimybė. Atsižvelgiant į šio vertinimo ataskaitoje pateiktas rekomendacijas, 2012–2014 m. buvo perskirstytos 4 prioriteto lėšos tarp atitinkamų prioriteto uždavinių ir priemonių, atnaujintos siektinos veiksmų programos ir nacionalinių rodiklių reikšmės ar formuluotės. Viešojo administravimo institucijos buvo skatinamos įgyvendinti geresnio reglamentavimo diegimo, kokybės vadybos sistemų projektus ir kt. (buvo rengiami susitikimai su institucijomis, seminarai, konferencijos, informuojami galimi pareiškėjai apie galimybę finansuoti veiklas iš ES struktūrinių fondų lėšų). Į kitas su viešojo administravimo tobulinimu susijusias vertinimo rekomendacijas (pavyzdžiui, rekomendacija gerinti teminį koordinavimą, daugiau įgyvendinti struktūrinių ir sisteminių projektų) buvo atsižvelgta rengiant 2014–2020 m. ES fondų investicijų veiksmų programos 10 prioriteto „Visuomenės poreikius atitinkantis ir pažangus viešasis valdymas“ investavimo kryptis ir nacionalinius teisės aktus, nustatančius pagal šį prioritetą numatomų įgyvendinti projektų finansavimo sąlygas.

2014 m. buvo atliktas horizontalus „ES struktūrinės paramos rezultatyvumo ir poveikio viešojo valdymo tobulinimui vertinimas veiksmų programų prioritetų įgyvendinimo priemonių/projektų lygiu“²¹⁶, kurio metu pagal 2007–2013 m. ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimo patirtį ir problemines sritis, buvo pateiktos rekomendacijos dėl ES struktūrinių fondų administravimo sistemos ir (arba) procedūrų (įskaitant administravimo tvarkas) tobulinimo 2014–2020 m. laikotarpiu.

²¹⁵ VšĮ „Viešosios politikos ir vadybos instituto“ parengta vertinimo „Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 4 prioriteto įgyvendinimo vertinimas“ ataskaita, 2011 m. (http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/fm/failai/Vertinimas_ESSP_Neringos/Ataskaitos_2010MVP/4_prioriteto_vertinimo_ataskaita.pdf)

²¹⁶ VšĮ „Viešosios politikos ir vadybos instituto“ parengta vertinimo „ES struktūrinės paramos rezultatyvumo ir poveikio viešojo valdymo tobulinimui vertinimas veiksmų programų prioritetų įgyvendinimo priemonių/projektų lygiu“ ataskaita, 2014 m. (http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/fm/failai/Vertinimas_ESSP_Neringos/Ataskaitos_2012MVP/Eina_mojos_strateginio_vertinimo_galutines_ataskaitos_santrauka_LT.pdf)

3.5. 5 prioritetas „Techninė parama“

3.5.1. Finansų ministerijos administruojamų 5 prioriteto 1 ir 2 uždavinių įgyvendinimas

3.5.1.1 Tikslų pasiekimas ir analizė

Įgyvendinant ŽIPVP 5 prioritetą „Techninė parama Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos įgyvendinimui“ (toliau – 5 prioritetas) buvo siekiama dviejų uždavinių:

1 uždavinys: „Užtikrinti efektyvų ES struktūrinės paramos, gaunamos pagal Konvergencijos tikslą, valdymo ir kontrolės sistemos funkcionavimą įgyvendinant šią ŽIPVP“;

2 uždavinys: „Gerinti visuomenės informuotumą apie ŽIPVP teikiamą paramą bei įgyvendinimo rezultatus, vykdyti ŽIPVP programos vertinimą“.

Siekiant šių uždavinių valstybės projektų planavimo būdu buvo įgyvendinamos 3 priemonės: „ES struktūrinės paramos valdymo ir kontrolės sistemos funkcionavimas“, „1 VP. Informavimas ir viešinimas“ ir „ES struktūrinės paramos vertinimas“.

Per visą finansavimo laikotarpį pagal 1 uždavinio priemonę „Užtikrinti efektyvų ES struktūrinės paramos, gaunamos pagal Konvergencijos tikslą, valdymo ir kontrolės sistemos funkcionavimą įgyvendinant šią ŽIPVP“ buvo įgyvendinti 3 techninės paramos projektai, pagal 2 uždavinio priemonę „1 VP. Informavimas ir viešinimas“ – 2, o pagal priemonę „ES struktūrinės paramos vertinimas“ – 5 projektai.

Detalesnė analizė apie ŽIPVP 5 prioriteto uždavinių įgyvendinimą pateikiama D dalyje „Kokybinė analizė“, remiantis fizinių bei finansinių stebėsenos rodiklių pasiekimais uždavinių lygiu.

A DALIS: STEBĖSENOS RODIKLIŲ PASIEKIMAI UŽDAVINIO LYGMENIU

42 lentelė. Pirmojo uždavinio (Užtikrinti efektyvų ES struktūrinės paramos, gaunamos pagal Konvergencijos tikslą, valdymo ir kontrolės sistemos funkcionavimą įgyvendinant šią ŽIPVP) produkto ir rezultato rodiklių reikšmės 2007–2015 m.

Rodikliai		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Iš viso
Produkto rodikliai											
Valstybės tarnautojų ir kitų pareigūnų, dirbančių su Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos įgyvendinimu, kurie pakėlė kvalifikaciją dalis (proc.)	Pasiekimas	N/A	N/A	87	73	67	95	95	90	92	92
	Tikslas										70
	Pradinis taškas	0									
Valstybės tarnautojų ir kitų pareigūnų, dirbančių su Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos įgyvendinimu, kurie pakėlė kvalifikaciją, skaičius	Pasiekimas	N/A	N/A	185	169	175	260	267	245	244	244
	Tikslas										134
	Pradinis taškas	0									
Rezultato rodikliai											
Valstybės tarnautojų ir kitų pareigūnų, pakėlusiu kvalifikaciją ir toliau dirbančių vienerius metus po mokymų programos užbaigimo su Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos įgyvendinimu, dalis (proc.)	Pasiekimas	N/A	N/A	91	86	81	90	90	88	90	90
	Tikslas										90
	Pradinis taškas	0									

43 lentelė. Antrojo uždavinio (Gerinti visuomenės informuotumą apie ŽIPVP teikiamą paramą bei įgyvendinimo rezultatus, vykdyti ŽIPVP programos vertinimą) produkto ir rezultato rodiklių reikšmės 2007–2015 m.

Rodikliai		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Iš viso
Produkto rodikliai											
Įgyvendintų informavimo iniciatyvų skaičius (informavimo kampanijų, konferencijų, seminarų ciklų, interneto puslapių, etc.) ²¹⁷	Pasiekimas	0	0	4	7	13	19	19	22	27	27
	Tikslas										28
	Pradinis taškas	3									
Rezultato rodikliai											
Galimi pareiškėjai, kurie žino apie ES struktūrinę paramą žmogiškųjų išteklių plėtrai (proc.)	Pasiekimas	NA	86	81	59	81	81	77	77 ²¹⁸	77 ²¹⁹	77²²⁰
	Tikslas										75
	Pradinis taškas		86 ²²¹								

²¹⁷ Sumuojamas pagal priemonę įgyvendintų iniciatyvų skaičius, kurių finansavimo šaltinis yra ŽIPVP.

²¹⁸ Pasiekimo reikšmė tokia pati kaip ir praėjusiais metais, nes pasibaigus projektų finansavimo ir administravimo sutarčių etapui, 2014 m. jau nebebuvo atliekami galimų pareiškėjų nuomonės tyrimai.

²¹⁹ Pasiekimo reikšmė tokia pati kaip ir praėjusiais metais, nes pasibaigus projektų finansavimo ir administravimo sutarčių etapui, 2014 m. jau nebebuvo atliekami galimų pareiškėjų nuomonės tyrimai.

²²⁰ Pasiekimo reikšmė tokia pati kaip ir praėjusiais metais, nes pasibaigus projektų finansavimo ir administravimo sutarčių etapui, 2014 m. jau nebebuvo atliekami galimų pareiškėjų nuomonės tyrimai.

²²¹ Siekiant nustatyti rezultato rodiklio „Galimi paramos gavėjai, kurie žino apie ES struktūrinę paramą žmogiškųjų išteklių plėtrai (proc.)“ pradinę situaciją, 2009 m. vasario mėn. Finansų ministerijos užsakymu buvo atliktas „Galimų pareiškėjų informuotumo apie 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos etapą“ nuomonės tyrimas, kurio metu nustatytas galimų paramos gavėjų, kurie žino apie ES struktūrinę paramą žmogiškųjų išteklių plėtrai, procentas. Pagal jį daug ir šiek tiek žino 86 proc. respondentų (44 proc. daug girdėję/žinantys, 42 proc. kažką apie tai girdėję/kažkiek žinantys). Ankstesnėse veiksmų programos metinėse ataskaitose pradinė rezultato rodiklio situacija buvo nurodoma 44 proc., kadangi 44 proc. respondentų nurodė, jog apie ES struktūrinę paramą žmogiškųjų išteklių plėtrai žino daug. Metinėse veiksmų programos ataskaitose metinės rezultato rodiklio pasiekimo reikšmės nurodytos sumuojant respondentų procentinę dalį, kuri apie ES struktūrinę paramą žmogiškųjų išteklių plėtrai teigia daug girdėję/žinantys ir kažką apie tai girdėję/žinantys.

44 lentelė. Papildomų (nacionalinių) stebėsenos rodiklių pasiekimas priemonės „ES struktūrinės paramos vertinimas“ lygiu²²²

Rodikliai		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Iš viso
Produkto rodikliai											
Atlikti vertinimai ²²³ (procentai nuo suplanuotų)	Pasiekimas	0	0	0	100	100	0	100	100	100	100
	Tikslas										100
	Pradinis taškas	4									
Rezultato rodikliai											
Vertinimo rekomendacijos, priimtose įgyvendinti (procentai nuo pateiktų) ²²⁴	Pasiekimas	0	0	0	100	100	0	100	100	100	100
	Tikslas										70
	Pradinis taškas	0									

²²² ŽIPVP 2 uždavinio lygmeniu nėra numatyti rodikliai, skirti techninės paramos vertinimui panaudojimo stebėsenai. Todėl šiuo tikslu yra naudojami papildomi (nacionaliniai) rodikliai, nustatyti ŽIPVP priemonės „ES struktūrinės paramos vertinimas“ aprašyme. Detalesnė informacija apie šių rodiklių pasiekimą pateikiama D dalyje „Kokybinė analizė“.

²²³ 2015 m. nebuvo planuota atlikti ir neatlikta ŽIPVP techninės paramos prioriteto lėšomis finansuojamų vertinimų.

²²⁴ 2015 m. nebuvo atlikta ŽIPVP techninės paramos prioriteto lėšomis finansuojamų vertinimų, todėl nėra pateiktų rekomendacijų.

B DALIS: FINANSINIS ĮGYVENDINIMAS

45 lentelė. 5 prioriteto (Finansų ministerija) finansinis įgyvendinimas (eurais)

Uždaviniai	Deklaruotų išlaidų suma	
	Iš viso:	Deklaruotas EK viešasis įnašas
1 uždavinys: „Užtikrinti efektyvų ES struktūrinės paramos, gaunamos pagal konvergencijos tikslą, valdymo ir kontrolės sistemos funkcionavimą įgyvendinant šią Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programą“	28 984 931,30	28 984 931,30
2 uždavinys: „Gerinti visuomenės informuotumą apie Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos teikiamą paramą bei įgyvendinimo rezultatus, vykdyti Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos vertinimą“	1 231 855,57	1 231 855,57
Iš viso:	30 216 786,87	30 216 786,87

C DALIS: PARAMA PAGAL TIKSLINES GRUPES

Netaikoma

D DALIS: KOKYBINĖ ANALIZĖ

1 uždavinys: Užtikrinti efektyvų ES struktūrines paramos, gaunamos pagal Konvergencijos tikslą, valdymo ir kontrolės sistemos funkcionavimą įgyvendinant šią Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programą

Įgyvendinant ŽIPVP 5 prioriteto 1 uždavinį, buvo finansuojamos veiksmų programos rengimo, įgyvendinimo, valdymo, priežiūros, kontrolės ir audito veiklos, taip pat valstybės tarnautojų ir pagal darbo sutartis dirbančių darbuotojų, atliekančių ŽIPVP administravimo funkcijas, mokymas ir kvalifikacijos tobulinimas (mokymas, suteikiantis ir tobulinantis kvalifikaciją 2007–2013 metų ES struktūrinių fondų lėšų administravimo srityje ir bendruosius įgūdžius). Siekiant šių tikslų, buvo įgyvendinama priemonė „ES struktūrines paramos valdymo ir kontrolės sistemos funkcionavimas“, pagal kurią vykdytiems 3 projektams skirtas finansavimas siekė daugiau nei 28 mln. eurų. Projektus įgyvendino Europos socialinio fondo agentūra, UAB „Investicijų ir verslo garantijos“ bei Lietuvos mokslo taryba.

Analizuojant 1 uždavinio įgyvendinimą ir faktinį rodiklių pasiekimą, galima teigti, kad 1 uždavinio tikslai pasiekti.

Produkto rodiklių pasiekimas

1 uždavinio produkto rodiklis „**Valstybės tarnautojų ir kitų pareigūnų, dirbančių su ŽIPVP įgyvendinimu, kurie pakėlė kvalifikaciją, dalis (proc.)**“: ŽIPVP buvo numatyta, kad ne mažiau kaip 70 proc. darbuotojų, dirbančių ŽIPVP įgyvendinimo srityje, turėtų pakelti kvalifikaciją kiekvienais metais. Analizuojant šio rodiklio pasiekimus per visą finansavimo laikotarpį, matyti, kad tik 2010 m. šis rodiklis nebuvo pasiektas (2010 m. produkto rodiklio pasiekimas sudarė 67 proc.) dėl ekonominio sunkmečio metu vykdytos viešųjų finansų taupymo politikos, kai buvo skiriama mažiau lėšų darbuotojų kvalifikacijos kėlimui. Visais kitais metais 1 uždavinio produkto rodiklis buvo pasiektas ir viršytas.

1 uždavinio produkto rodiklis „**Valstybės tarnautojų ir kitų pareigūnų, dirbančių su ŽIPVP įgyvendinimu, kurie pakėlė kvalifikaciją, skaičius**“: ŽIPVP buvo numatyta, kad per metus savo kvalifikaciją turi pakelti ne mažiau nei 134 darbuotojai, dirbantys ŽIPVP įgyvendinimo srityje. Per visą ŽIPVP įgyvendimo laikotarpį 5.1 uždavinio produkto metiniai rodikliai buvo pasiekti ir kasmet viršijami. Paskutiniaisiais programos įgyvendinimo metais kvalifikaciją pakėlė iš viso 244 darbuotojai, dirbantys ŽIPVP įgyvendinimo srityje. Šio rodiklio pasiekimui didesnės įtakos turėjo ne ŽIPVP 5.1 priemonės lėšomis finansuoti projektai, o intervencijos, vykdytos pagal Techninės paramos veiksmų programą. Tolygų produkto rodiklio augimą nuo 2012 m. paskatino vadovaujančiosios institucijos pradėti vykdyti centralizuoti ES struktūrinių fondų lėšas administruojančių institucijų gebėjimų stiprinimo ir kompetencijų ugdymo mokymai.

Rezultato rodiklių pasiekimas

1 uždavinio rezultato rodiklis „**Valstybės tarnautojų ir kitų pareigūnų, pakėlusių kvalifikaciją ir toliau dirbančių vienerius metus po mokymų programos užbaigimo su ŽIPVP įgyvendinimu, dalis (proc.)**“: ŽIPVP nustatyta, kad iš visų darbuotojų, pakėlusių kvalifikaciją, 90 proc. jų ir toliau lieka dirbti ŽIPVP įgyvendinimo srityje ne trumpiau nei vienerius metus. Analizuojant šio rodiklio pasiekimus per visą finansavimo laikotarpį, matyti, kad 2010 m. ir 2011 m. šio rodiklio pasiekimai nesiekė ŽIPVP nustatytos 90 proc. ribos (2010 m. rezultato rodiklis sudarė 86 proc., 2011 m. – 81 proc.). 1 uždavinio rezultato rodiklis 2010 m. ir 2011 m. nebuvo pasiektas dėl šiek tiek didesnės, nei prognozuota, darbuotojų kaitos. Visais kitais ŽIPVP įgyvendinimo metais šio uždavinio rezultato rodiklis buvo pasiektas ir viršytas.

Investicijų poveikis

ES struktūrinių fondų lėšas administruojančių darbuotojų kompetencija yra viena iš esminių sąlygų, lemiančių efektyvią paramos administravimo sistemą ir veiksmingą ES struktūrinių fondų investicijų įgyvendinimą. Pagal ŽIPVP 5.1 priemonę „ES struktūrinės paramos valdymo ir kontrolės sistemos funkcionavimas“ finansuoti Europos socialinio fondo agentūros, UAB „Investicijų ir verslo garantijos“ ir Lietuvos mokslo tarybos projektai, skirti užtikrinti tinkamą šioms institucijoms pavestų ESF lėšų administravimo funkcijų vykdymą, prisidėjo prie sėkmingo ES struktūrinių fondų lėšų administravimo sistemos funkcionavimo, paraiškų įvertinimo laiku, veiksmingos įgyvendinamų projektų priežiūros, pareiškėjų ir projektų vykdytojų gebėjimų stiprinimo, administracinės naštos mažinimo bei tinkamo ESF 2007–2013 m. programos lėšų naudojimo plano įgyvendinimo.

2 uždavinys: Gerinti visuomenės informuotumą apie Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos teikiamą paramą bei įgyvendinimo rezultatus, vykdyti Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos vertinimą

Įgyvendinant ŽIPVP 5 prioriteto 2 uždavinį pagal priemonę „1 VP. Informavimas ir viešinimas“ buvo įgyvendinti du informavimo ir viešinimo projektai, kuriems bendrai skirta 917 721,94 eurų. Šiuos projektus vykdė Europos socialinio fondo agentūra ir Lietuvos mokslo taryba. Projektams buvo finansuojamas informacijos ir viešinimo priemonių, skirtų konkrečioms tikslinėms grupėms (potencialiems pareiškėjams ir projektų vykdytojams) pateikimas. Intensyvesnės informacinės veiklos buvo vykdomos programos įgyvendinimo pradžioje, siekiant laiku ir tinkamai informuoti tikslines grupes apie vykstančius procesus ir galimybes pasinaudoti ESF parama.

Analizuojant 2 uždavinio įgyvendinimą ir faktinį rodiklių pasiekimą, galima teigti, kad 2 uždavinio tikslai pasiekti.

Produkto rodiklių pasiekimas

2 uždavinio produkto rodiklis „**Įgyvendintų informavimo iniciatyvų skaičius (informavimo kampanijų, konferencijų, seminarų ciklų, interneto puslapių ir t. t.)**“: ŽIPVP buvo numatyta, kad turi būti įgyvendintos ne mažiau nei 28 informavimo iniciatyvos. Iškeltas tikslas buvo beveik pasiektas, įgyvendinus 27 informavimo iniciatyvas, t. y. produkto rodiklis pasiektas 96,4 proc. Mažesnis sutartyse suplanuotas rodiklis (iniciatyvų skaičius) paaiškinamas tuo, kad Lietuvos mokslų taryba techninės paramos informavimui ir viešinimui projekto administravimo

ir finansavimo sutartį sudarė tik 2011 m., todėl suplanavo ir įgyvendino mažiau informavimo iniciatyvų.

Rezultato rodiklių pasiekimas

2 uždavinio rezultato rodiklis „Galimi pareiškėjai, kurie žino apie ES struktūrinę paramą žmogiškųjų išteklių plėtrai (proc.)“: ŽIPVP buvo numatyta, kad pasibaigus programavimo laikotarpiui apie ES struktūrinių fondų investicijas žmogiškųjų išteklių plėtros srityje turi žinoti 75 proc. galimų paramos gavėjų. Paminėtina, kad per visą programavimo laikotarpį kiekvienais metais šis rodiklis buvo pasiektas, išskyrus 2010 m., kai apie investicijas žmogiškųjų išteklių plėtrai žinojo 59 proc. galimų pareiškėjų. Visais kitais metais apie ESF investicijas žinančių pareiškėjų dalis buvo didesnė nei 75 proc. Rodiklio skirtumus 2010 m. galėjo lemti tais metais pasirinkta apklausos imtis, kai buvo apklausiama daugiau privačių įmonių atstovų, kurie geriausiai žinojo apie ES struktūrinę paramą ekonomikos skatinimui, o kiek mažiau – apie paramą žmogiškųjų išteklių plėtrai.²²⁵ Detalesnė informacija apie informavimo ir viešinimo veiklų rezultatus pateikiama ataskaitos 7 dalyje.

Investicijų poveikis

Įgyvendintos viešinimo ir informavimo veiklos prisidėjo prie ES struktūrinių fondų investicijų žinomumo didinimo ne tik tarp potencialių pareiškėjų, bet ir tarp šalies gyventojų. Pavyzdžiui, nuo 2010 m. daugiau nei 70 proc. Lietuvos gyventojų buvo informuoti apie 2007–2013 m. ES struktūrinių fondų finansavimo etapą (2010 m. žinančių gyventojų dalis siekė 74 proc., 2011 m. – 75 proc., 2012 m. – 78 proc., 2013 m. – 83 proc.).²²⁶ 2015 m. net 89 proc. Lietuvos gyventojų nurodė, kad jiems teko girdėti apie ES fondų investicijas Lietuvoje.²²⁷ Be to, didžioji dalis gyventojų buvo girdėję būtent apie ES investicijas transportui ir keliams (60 proc. apklaustųjų), taip pat maždaug trečdalis respondentų žinojo apie ES investicijos švietimo sektoriuje (29 proc. apklaustųjų). Atskirų sričių, kuriose jaučiama ES struktūrinių fondų investicijų nauda, žinomumo visuomenėje analizė patvirtino ir skirtingų veiksmų programų žinomumo tarp potencialių pareiškėjų ir paramos gavėjų tendencijas, kai parama žmogiškųjų išteklių plėtrai buvo žinoma mažiau nei parama ekonomikos augimui.

Galima teigti, kad bendro ES fondų žinomumo visuomenėje tikslas buvo pasiektas. Atliktuose vertinimuose pabrėžiama, kad 2007–2013 m. dominavo paramos žinomumo didinimo veiksmai, tačiau nepakankamai dėmesio skirta pagrindinėms komunikacijos kryptims įtvirtinti (pavyzdžiui, pritrūko veiksmų skaidrumo ir naudos aspektų įtvirtinimui, todėl tik trečdalis Lietuvos gyventojų ES struktūrinių fondų lėšų Lietuvai paskirstymo procesą apibūdino kaip skaidrų). Ne visuomet buvo konkrečiai apibrėžtas komunikacijos adresatas ir daugelis viešinimo priemonių bei kanalų buvo adresuojami plačiajai visuomenei, o socialiniams ir ekonominiams partneriams, žiniasklaidai skirtų iniciatyvų trūko.²²⁸

²²⁵ 2010 m. apie paramą ekonomikos augimui žinojo 70 proc. apklaustų pareiškėjų, apie paramą žmogiškųjų išteklių plėtrai – 59 proc., o apie paramą sanglaudos skatinimui – 42 proc. pareiškėjų. VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“. 2010 m. informavimo ir viešinimo veiklos efektyvumo vertinimas, 2011 m.

²²⁶ „Gyventojų apklausa apie 2007–2013 m. ES SF paramą Lietuvai“, 2011 m. rugpjūtis, „Socialinės informacijos centras“; „ES SF paramos Lietuvai bei informacinės kampanijos apie ES paramą žinomumo ir vertinimo tarp Lietuvos gyventojų tyrimas“, 2013 m. gruodis, „Spinter tyrimai“.

²²⁷ „Informacinės kampanijos apie ES paramos skaidrumą bei ES SF paramos žinomumo ir vertinimo tarp Lietuvos gyventojų tyrimas“, 2015 m. balandis, „Spinter tyrimai“.

²²⁸ VšĮ „Europos socialiniai, teisiniai ir ekonominiai projektai“. 2010 m. informavimo ir viešinimo veiklos efektyvumo vertinimas, 2011 m. balandis; UAB „PricewaterhouseCoopers“. Informacijos apie Europos Sąjungos struktūrinę paramą ir jos viešinimo vertinimas, 2012 m. birželis.

2 uždavinys taip pat yra įgyvendinamas vykdant priemonę „ES struktūrinės paramos vertinimas“, kurios tikslas – gerinti ES fondų, skiriamų ŽIPVP finansuoti, panaudojimo kokybę, veiksmingumą ir nuoseklumą, tobulinti šios veiksmų programos įgyvendinimą. Pagal priemonę buvo finansuojamas veiksmų programos (prioriteto, priemonės) einamasis veiklos vertinimas ir veiksmų programos (prioriteto, priemonės) einamasis strateginis vertinimas. 2008–2015 m. pagal šią priemonę buvo įgyvendinti 5 projektai ir pagal juos atlikti 7 vertinimai. Projektų įgyvendinimui buvo skirta 385 194,61 eurų ESF lėšų. Vertinimo projektus iniciavo Finansų ministerija (3 vertinimai), Vidaus reikalų ministerija (2 vertinimai), Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ir Švietimo ir mokslo ministerija (po 1 vertinimą).

Nors priemonės „ES struktūrinės paramos vertinimas“ įgyvendinimo stebėsenai ŽIPVP nėra nustatyti uždavinio lygmens stebėsenos rodikliai, tačiau vertinimo tikslų įgyvendinimo pažangą atskleidžia lentelėje pateikiami duomenys apie ŽIPVP priede nustatytų papildomų (nacionalinių) rodiklių pasiekimą.

Produkto rodiklių pasiekimas

ŽIPVP priede nustatytas nacionalinis produkto rodiklis „**Atlikti vertinimai (procentai nuo suplanuotų ataskaitiniais metais)**“: 2008–2013 m. metiniuose ES struktūrinių fondų investicijų vertinimo planuose pagal priemonę „ES struktūrinės paramos vertinimas“ buvo suplanuota atlikti 7 priemonės „ES struktūrinės paramos vertinimas“ lėšomis finansuotus vertinimus, o iš jų iki 2015 m. pabaigos atlikti visi 7 vertinimai. Tam buvo panaudotos visos priemonės įgyvendinimui skirtos lėšos (314,39 tūkst. eurų). 2008–2015 m. produkto rodiklis „Atlikti vertinimai (procentai nuo suplanuotų ataskaitiniais metais)“ pasiektas 100 proc.

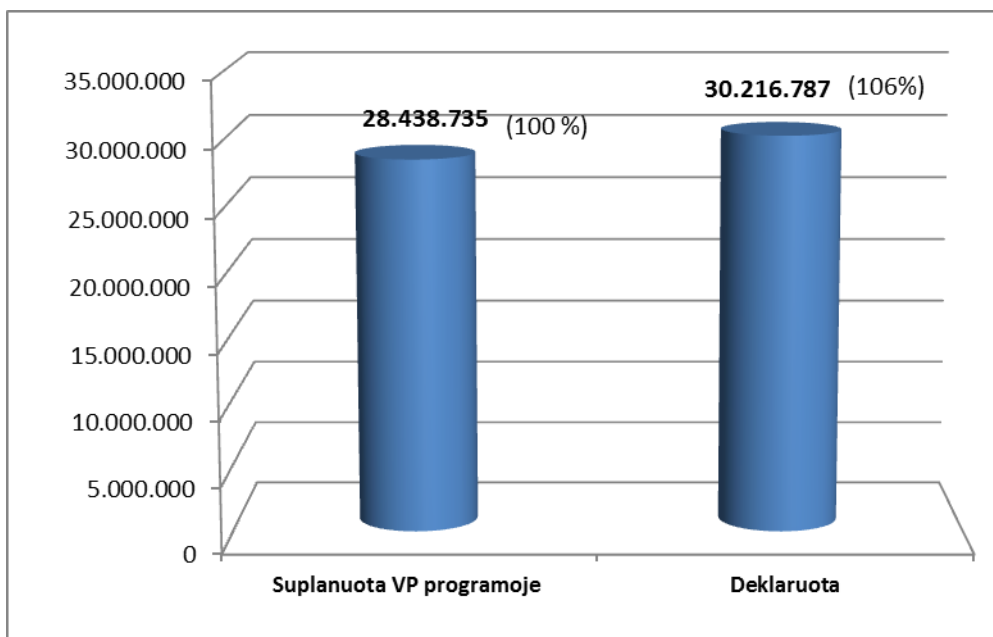
Rezultato rodiklių pasiekimas

ŽIPVP priede nustatytas nacionalinis rezultato rodiklis „**Vertinimo rekomendacijos, priimtos įgyvendinti (procentai nuo pateiktų)**“: siektina rodiklio reikšmė yra 70 proc. Per 2008–2015 m. atliktuose ŽIPVP priemonės „ES struktūrinės paramos vertinimas“ lėšomis finansuotuose vertinimuose pateiktos 76 rekomendacijos, kurios visos priimtos įgyvendinti, t. y. 100 proc. pateiktų rekomendacijų buvo priimtos įgyvendinti. Detalesnė informacija apie atliktus vertinimus ir vertinimo veiklas pateikiama ataskaitos 2.7 dalyje ir prieduose.

Investicijų poveikis

Vertinimo veiklų įgyvendinimas pagerino ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimo kokybę, veiksmingumą ir nuoseklumą. Vertinimų rekomendacijų įgyvendinimo apimtis leidžia teigti, kad vertinimo rezultatai buvo integruojami į sprendimų priėmimo procesą ir veiksmų programų įgyvendinimo tobulinimą, todėl vykdyta vertinimo veikla prisidėjo prie geresnio ES struktūrinių fondų investicijų įgyvendinimo.

20 paveikslas. 5 prioriteto įgyvendinimas pagal VP suplanuotas ir faktiškai panaudotas lėšas (eurais/proc., ES ir nacionalinės lėšos)

5 prioriteto įgyvendinimui iš viso skirta 28.438.735 eurais. Iš viso deklaruota Europos Komisijai – 30.216.787 eurais, t. y. 106,3 proc. 5 prioritetai skirtos lėšų sumos.

5 prioritete panaudota 6,3 proc. lėšų daugiau nei buvo suplanuota. 2015 m., kuomet iki 2007–2013 m. finansavimo laikotarpio pabaigos buvo likę mažiau nei metai, įvertinus ŽIPVP įgyvendinimui numatytą ES lėšų panaudojimo spartą ir planuojamus ES lėšų sutaupymus bei siekiant užtikrinti ŽIPVP įgyvendinimui numatytą ES lėšų panaudojimą pilna apimtimi buvo priimtas sprendimas 7 procentais viršyti ŽIPVP 5 prioritetai skirtą ES fondų sumą.

E DALIS: HORIZONTALIOS POLITIKOS

1. Prioriteto įgyvendinimo poveikis vyrų ir moterų lygių galimybių skatinimui

Techninės paramos gavėjai, įgyvendindami veiklas, finansuotas iš ES 2007–2013 m. techninės paramos, prisidėjo prie šio reikalavimo įgyvendinimo, t. y. veiklos, finansuotos iš ES 2007–2013 m. techninės paramos lėšų, turėjo atitikti lyčių lygybės ir nediskriminavimo principus. Tai buvo vienas iš paraiškų vertinimo kriterijų.

2. Veiksmai, kuriais skatinamas socialiai pažeidžiamų grupių užimtumas ir socialinė aprėptis

Netaikoma

3. Novatoriškos veiklos pristatymas

Netaikoma

4. Prioriteto įgyvendinimo poveikis informacinės visuomenės plėtrai

Netaikoma

5. Prioriteto įgyvendinimo poveikis regioninei plėtrai

Netaikoma

6. Prioriteto įgyvendinimo poveikis darniai plėtrai

Netaikoma

7. Tarpvalstybinės ir (arba) tarpregioninės veiklos pristatymas

Netaikoma

8. Socialinė partnerystė

Netaikoma

9. JEREMIE įgyvendinimas

Netaikoma

10. Informacija apie kryžminį finansavimą

Pagal 5 prioritetą kryžminio finansavimo deklaruotinių išlaidų suma sudaro 0,79 mln. eurų, t. y. 2,65 proc. nuo visų 5 prioriteto deklaruotinių lėšų. Kryžminio finansavimo būdu buvo finansuotos ilgalaikio turto (kopijavimo aparatai, dokumentų skanavimo aparatai, kompiuterių, projektorių, programinės įrangos ir kito turto) įsigijimo išlaidos.

3.5.1.2. Svarbiausios problemos, su kuriomis susidurta, ir priemonės, kurių buvo imtasi joms įveikti

Informacija pateikiama šios ataskaitos 5 dalyje „Techninė parama“.

4. ESF PROGRAMŲ SUDERINAMUMAS IR KONCENTRACIJA

Šioje ataskaitos dalyje analizuojamas ŽIPVP suderinamumas ir indėlis įgyvendinant Europos užimtumo strategiją Nacionalinės reformų darbotvarkės kontekste, taip pat siekiant strategijos „Europa 2020“ tikslų užimtumo, socialinės aprėpties, švietimo, mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros srityse.

4.1. Nacionalinė reformų darbotvarkė

2015 m. Nacionalinė reformų darbotvarkė (toliau – NRD) apibendrina svarbiausias vykdomas ir planuojamas struktūrines reformas siekiant kiekybinių strategijos „Europa 2020“ tikslų ir šalinant kliūtis Lietuvos ekonomikos augimui.

Būtent strategijoje „Europa 2020“ yra įtvirtinti svarbiausieji Europos užimtumo siekiai, nes, kaip teigiama išanginėje strategijos dalyje, ji, visų pirma, yra skirta naujų ir geresnių darbo vietų kūrimui. Strategijos pagrindą sudaro 3 vienas kitą papildantys prioritetai:

– Pažangus augimas: žiniomis ir inovacijomis pagrįsto ūkio vystymas.

– Tvarus augimas: tausiau išteklius naudojančio, ekologiškesnio ir konkurencingesnio ūkio skatinimas.

– Integracinis augimas: didelio užimtumo ūkio, kuriame užtikrinta socialinė ir teritorinė sanglauda, skatinimas.

Strategijoje „Europa 2020“ nustatytų prioritetų ir kiekybinių tikslų įgyvendinimas Lietuvoje bus matuojama nacionaliniais kiekybiniais rodikliais, kurie yra nustatyti NRD 1 priede²²⁹ ir nurodyti žemiau pateiktoje lentelėje. Šioje lentelėje taip pat nurodomos nacionalinių kiekybinių rodiklių sąsajos (suderinamumas) su ŽIPVP prioritetais ir uždaviniais. Tokiu būdu siekiama atkleisti ŽIPVP įgyvendinimo poveikį įgyvendinant strategijos „Europa 2020“ prioritetus ir siekiant kiekybinių tikslų užimtumo, socialinės aprėpties, švietimo, mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros srityse.

46 lentelė. ŽIPVP prioritetų ir uždavinių suderinamumas su NRD

„Europa 2020“ tikslas	Nacionalinis kiekybinis rodiklis 2020 metams	Suderinamumas su ŽIPVP		
		Prioriteto kodas	Uždavinio kodas	Uždavinio pavadinimas
1	2	3	4	5
<i>Integracinis ekonomikos augimas</i>				
Užimtumo didinimas	20–64 metų gyventojų užimtumo lygis – 72,8 proc.	1	1	„Didinti darbuotojų ir įmonių prisitaikymą prie rinkos poreikių“
		1	2	„Skatinti gyventojų užimtumą ir dalyvavimą darbo rinkoje“
		1	3	„Stiprinti socialinę aprėptį“
		3	1	Tobulinti tyrėjų kvalifikaciją ir kompetenciją, skatinti jų mobilumą

²²⁹ Daugiau informacijos apie Nacionalinę reformų darbotvarkę ir kitus susijusius dokumentus galite rasti Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos interneto svetainėje adresu:

<<http://ukmin.lrv.lt/lt/administracine-informacija/strategijos/strategija-2020-m-europa>>.

„Europa 2020“ tikslas	Nacionalinis kiekybinis rodiklis 2020 metams	Suderinamumas su ŽIPVP		
		Prioriteto kodas	Uždavinio kodas	Uždavinio pavadinimas
1	2	3	4	5
Skurdo ir socialinės atskirties mažinimas	Gyventojai, patiriantys skurdo riziką ar socialinę atskirtį – 814 tūkst.	1	3	„Stiprinti socialinę aprėptį“
<i>Pažangus ekonomikos augimas</i>				
Investicijų į mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą didinimas	Investicijos į mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą – 1,9 proc. BVP	3	1	Tobulinti tyrėjų kvalifikaciją ir kompetenciją, skatinti jų mobilumą
Ankstyvojo jaunų žmonių pasitraukimo iš švietimo sistemos mažinimas	18–24 metų asmenų, įgijusių tik pagrindinį išsilavinimą ir toliau nesimokančių, grupė – ne daugiau kaip 9 proc.	3	2	Padėti didinti tyrėjų skaičių ir mažinti jų amžiaus vidurkį Lietuvoje
		2	3	Didinti mokymosi visą gyvenimą prieinamumą
		2	2	Gerinti mokymosi visą gyvenimą paslaugų kokybę
Turinčių aukštąjį arba jam prilygintą išsilavinimą, dalies išlaikymas	30–34 metų asmenų, turinčių aukštąjį arba jam prilygintą išsilavinimą, grupė – 48,7 proc.	3	1	Tobulinti tyrėjų kvalifikaciją ir kompetenciją, skatinti jų mobilumą

Siekiant padėti šalims narėms užtikrinti ekonomikos augimą ir darbo vietų kūrimą, 2015 m. gegužės 13 d. Europos Sąjungos Taryba patvirtino individualias rekomendacijas Lietuvai dėl Nacionalinės reformų darbotvarkės²³⁰. Pažymėtina, kad 2013–2015 m. Lietuvai pateiktose rekomendacijose buvo pasiūlyta imtis papildomų veiksmų siekiant strategijos „Europa 2020“ prioritetų ir kiekybinių tikslų įgyvendinimo didinant užimtumą (ypač žemos kvalifikacijos asmenų, ilgalaikių bedarbių ir jaunimo tarpe), taip pat mažinant skurdą ir socialinę atskirtį.

4.1.1. 1 prioriteto „Kokybiškas užimtumas ir socialinė aprėptis“ poveikis Nacionalinės reformų darbotvarkės įgyvendinimui

2015 metais Europos Sąjungos Taryba patvirtino Lietuvai 3 rekomendacijas, iš kurių tik 1 iš dalies susijusi su ŽIPVP 1 prioritetu „Kokybiškas užimtumas ir socialinė aprėptis, t. y. trečiojoje rekomendacijoje šalia kitų veiksmų rekomenduojama „sudaryti geresnes sąlygas įsidarbinti darbo ieškantiems asmenims.“ Vadinasi, buvo teigiamai įvertinti Lietuvos veiksmai sprendžiant jaunimo, ilgalaikio nedarbo bei vyresnio amžiaus bedarbių problemas, todėl atskirai poreikis didinti dėmesį šioms sritims nebepabrėžiamas. Išsami informacija apie SADM administruojamo ŽIPVP 1 prioriteto priemonių prisidėjimo vykdant atitinkamų metų Tarybos rekomendacijas buvo teikiama kartu su metinėmis ataskaitomis. Nors 2015 m. dar buvo baigiami įgyvendinti projektai, kurių prisidėjimą prie šių metų rekomendacijos galima būtų įžvelgti, tačiau iš esmės jie tęsė ankstesnių metų rekomendacijų įgyvendinimą, todėl ir 2015 m. nacionalinėje reformų darbotvarkėje dėmesys nukreiptas jau į 2014–2020 m. periodo veiksmų programos tikslus ir uždavinius.

²³⁰ Lietuvai pateiktas rekomendacijas galite rasti internete adresu:
<http://www.ukmin.lt/web/lt/ukio_ministerija/strategijos/2010m-europa>.

4.1.2. 2 prioriteto „Mokymasis visą gyvenimą“ poveikis Nacionalinės reformų darbotvarkės įgyvendinimui

Tęsdama švietimo ir aukštojo mokslo reformą, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija administravo 2 prioriteto „Mokymasis visą gyvenimą“ pirmus tris uždavinius.

Įgyvendinant pirmąjį uždavinį buvo siekiama tobulinti mokymosi visą gyvenimą institucinę sistemą. Šiam tikslui pasiekti buvo atliktas visų aukštųjų mokyklų veiklos išorinis vertinimas, diegiamos vidinės kokybės užtikrinimo sistemos, gerinamos švietimo lyderių kompetencijos, tobulinta pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo ir brandos egzaminų sistema – 2015 m. pasirengta valstybinių užsienio kalbos egzaminų rezultatų susiejimui su Bendraisiais Europos kalbos metmenimis, įdiegtas ir išbandytas brandos darbas. Visi šie pokyčiai prisidėjo prie mokymosi visą gyvenimą prioriteto Lietuvoje įgyvendinimo.

Įgyvendinant antrąjį 2 prioriteto uždavinį siekta gerinti mokymosi visą gyvenimą paslaugų kokybę: vykdytuose projektuose didelis dėmesys skirtas neformaliajam mokinių, studentų ir suaugusiųjų švietimui, remiama mokinių socializacijos ir užimtumo formų plėtra, gebėjimų, reikalingų geros kokybės neformaliojo švietimo paslaugoms teikti, ugdymas, mokymo, mokymosi ir studijų modulių ir specialistų kvalifikacijos kėlimo programų atnaujinimas, kūrimas ir pritaikymas (mokymo organizavimas) bendrojo ugdymo, profesinio mokymo ir aukštojo mokslo sistemoje.

2015 m. toliau buvo tęsiami ir sėkmingai baigti projektai, skirti didinti ugdymo (mokymo) programų lankstumą ir sudaryti galimybes įgyti pagrindinį ir (ar) vidurinį išsilavinimą, rengti visuomenės ir ūkio poreikius tenkinančius aukštos profesinės kvalifikacijos specialistus, tobulinti studijų kokybę. Projektuose siekta atnaujinti ugdymo turinį, orientuoti jį į esminių mokinių kompetencijų ugdymo, ugdymo programų lankstumo, įvairiapusiškumo, didesnių pasirinkimo galimybių didinimą ir inovacijų skatinimą. Buvo prisidedama prie jaunuolių skatinimo tęsti mokslą profesinio mokymo įstaigose ir įgyti darbo rinkoje paklausią profesinę kvalifikaciją. Ir toliau siekta didinti profesinio mokymo lankstumą – buvo pertvarkomos ir kuriamos lanksčios, praktiniu mokymu grindžiamos modulinės profesinio mokymo programos. Šiuo atveju 2015 m. kovo 23 d. Švietimo ir mokslo ministro įsakymu Nr. 232 pakeistas Formaliojo programų rengimo tvarkos aprašas, kuriame reglamentuojama modulių programų, kurios skirtos įgyti Lietuvos kvalifikacijų sandaros I-V lygio kvalifikaciją, rengimas. Taip pat būtina pažymėti, kad mokymo programos rengtos atsižvelgiant ir į šalies ūkio pasiūlą bei darbdavių poreikius. Profesinio mokymo programų turinys pertvarkytas modulinio principu, sukurtos inovatyvios, aukščiausių gerosios tarptautinės praktikos lygį atitinkančios modulinės programoms pritaikytos mokymo priemonės ir jų komplektai. Pagal jas iš viso yra apmokyti 11 852 mokiniai (2015 m. 10 981 asmuo).

Įgyvendintas pilotinis projektas „Profesinis mokymas pameistrystės forma darbo rinkos mokymo centruose“ padėjo įvertinti, koks pameistrystės organizavimo ir finansavimo modelis būtų tinkamiausias Lietuvai. Iki 2015 m. pabaigos pagal pameistrystės organizavimo modelį pameistriais buvo 1136 profesinio mokymo įstaigų mokiniai (konkrečiai 2015 m. mokymus baigė 267 asmenys). Šio projekto pasekmė – 2015 m. gegužės 8 d. pakeistas Formaliojo profesinio mokymo tvarkos aprašas, kuris buvo papildytas pameistris ir meistro sąvokomis, nustatyta kaip pameistrystės mokymo forma organizuojama pirminiame ir tęstiniame profesiniame mokyme, taip pat – kaip vykdoma pameistrystė, kuomet mokymo organizatorius yra verslo įmonė ir kai organizatorius – licencijuotas profesinio mokymo teikėjas.

Projektuose, kurie įgyvendinti pagal antrąjį uždavinį, buvo atnaujintos studijų programos (atnaujintos 251 I ir II studijų pakopos programos), skatinti studentų praktiniai įgūdžiai, stiprintas studentų verslumas. Siekta, kad studijų turinys ir forma būtų patrauklūs studentui. Iki ataskaitinio laikotarpio pabaigos ugdyti 3422 studentų verslumo gebėjimai ir 1966 studentų – praktiniai gebėjimai. Taip pat inovatyvūs verslumo ugdymo modeliai integruoti į aukštųjų mokyklų įvairių sričių studijų programas ir 459 dėstytojai tobulino žinias ir gebėjimus apie novatoriškų metodų

taikymą ugdant studentų verslumą. Taip pat tobulintos 849 dėstytojų kompetencijos parengiant juos būti studentų praktikos vadovais (*tutoriais*).

Įgyvendinant trečiąjį 2 prioriteto uždavinį siekta gerinti neįgaliųjų ir specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių asmenų paslaugų įvairovę; plėtotą profesinio orientavimo sistema. 2015 m. baigti įgyvendinti projektai, skirti specialiųjų poreikių mokiniams: parengtos, išgytos ir pritaikytos įvairios specialiosios priemonės. Parengti pedagogai taikyti naujas ugdymo(si) formas, individualizuoti ugdymo turinį, švietimo administracijos darbuotojai – organizuoti šių vaikų ugdymą bendrojo lavinimo mokyklose, švietimo pagalbos specialistai – teikti individualią pedagoginę ir psichologinę pagalbą šiems mokiniams, konsultuoti tėvus ir mokytojus dėl šių mokinių ugdymo, vykdytas pripažįstamos kvalifikacijos neturinčių psichologų tikslinis perkvalifikavimas.

Plėtojant ikimokyklinio ugdymo paslaugų įvairovę ir mažinant skirtumus tarp galimybių lankyti priešmokyklinio ir ikimokyklinio ugdymo įstaigas mieste ir kaimo gyvenamosiose vietovėse, mažinant socialinę atskirtį ir skirtumus tarp savivaldybių, įgyvendinant *trečiąjį* prioriteto uždavinį, toliau kurtos sąlygos didinti švietimo prieinamumą. To padarinys – nuo 2015 m. gruodžio 22 d. priimtas Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo Nr. I-1489 2, 7, 8, 9, 24, 27, 36, 37, 43, 46 ir 47 straipsnių pakeitimo įstatymas, kuriuo nuo 2016 m. rugsėjo 1 d. bus pradėtas vykdyti privalomas priešmokyklinis ugdymas.

Įgyvendinant 2 prioriteto *trečiojo* uždavinio projektus, iš dalies prisidėta prie socialinės atskirties mažinimo. Vykdomos specialios priemonės, sudarančios galimybę gerinti neįgaliųjų padėtį švietimo ir jo prieinamumo srityje. Ryškiausias to pavyzdys projektas „Studijų prieinamumo užtikrinimas specialiųjų poreikių turintiems studentams“, kuriuo buvo užtikrintas aukštojo mokslo prieinamumas ir studijų kokybės gerinimas specialiųjų poreikių turintiems studentams (neįgaliesiems). Šiam tikslui pasiekti buvo kuriamos palankios studijų sąlygos, būtinos specialiųjų poreikių turintiems studentams: 1412 specialiųjų poreikių turintiems studentams buvo skirtos tikslinės išmokos, kurios naudojamos pagal kiekvieno studento specialiuosius poreikius studijų prieinamumui didinti; 36 Lietuvos aukštosiose mokyklose kuriamos optimalios darbo vietos neįgaliųjų studentų studijoms, pritaikoma fizinė ir informacinė aplinka, aprūpinama specialia programine ir technine įranga, išsilyjami specializuoti ergonominiai baldai. Projekte didelis dėmesys skirtas švietimo pagalbos specialistų/darbuotojų (įskaitant mentorius) kvalifikacijos tobulinimui. Tokie projektai prisideda prie socialinės atskirties mažinimo.

4.1.3. 3 prioriteto „Tyrėjų gebėjimų stiprinimas“ poveikis Nacionalinės reformų darbotvarkės įgyvendinimui

Įgyvendinant 3 prioriteto *pirmo* uždavinio projektus:

- rengti aukštos kvalifikacijos specialistai žinioms, mokslui imliuose ūkio subsektoriuose;
- įgyvendintas doktorantūros procesas;
- finansuoti Lietuvos tarptautinio lygio mokslininkai, teikti „grantai“ aukšto tarptautinio lygio mokslinių tyrimų atlikimui ir siekta pritraukti ir reintegruoti aukšto lygio mokslininkus iš užsienio;
- vykdyti moksliniai tyrimai pasitelkiant tarptautines pramonės įmones ir (arba) užsienio mokslo ir studijų institucijas;
- tobulinta mokslininkų ir kitų tyrėjų, mokslo ir studijų institucijų darbuotojų, atsakingų už mokslinių tyrimų rezultatų komercinimo, mokslo ir verslo bendradarbiavimo skatinimo klausimus, kvalifikacija ir kompetencija pagal specialiųjų ir bendrųjų gebėjimų poreikius mokslinių tyrimų srityse. Taip prisidėta prie viešojo sektoriaus mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtos potencialo ir jo integracijos į Europos ir tarptautinę mokslo erdvę stiprinimo, teisingą atlygį užtikrinančios, bet informacijos prieinamumo nevaržančios intelektualinės nuosavybės apsaugos sistemos kūrimo;

- stiprintas ir (ar) koordinuotas ne tik vietinis, bet ir tarptautinis bendradarbiavimas – kurti ir (ar) skatinti tematiniai ir partnerystės tinklai (pavyzdžiui, narystė tarptautinėse organizacijose, kurti viešojo pobūdžio informaciniai portalai, organizuoti ir koordinuoti specializuoti renginiai). Taip prisidėta prie Lietuvos integracijos į pasaulio rinkas didinimo, plėtos inovacijos ir diegtas sisteminis požiūris į inovacijas.

Įgyvendinant 3 prioriteto *pirmo* uždavinio projektus įvykdytos 2804 mokslinės, podoktorantūrinės stažuotės ir praktikos, suorganizuoti 1126 trumpalaikiai moksliniai vizitai, paskelbti 303 moksliniai straipsniai, finansuotos 4499 subsidijos studentų, mokslininkų ir kitų tyrėjų mokslinei-tiriamajai veiklai, pagal darbo sutartis viešajame sektoriuje įdarbinti 2160 mokslininkų ir kitų tyrėjų, pagal neformaliojo švietimo programas mokėsi: 182 mokslo ir studijų, ekspertinių ir koordinavimo institucijų ekspertai ir darbuotojai, 1027 mokslininkų ir kitų tyrėjų organizacijų, mokslo ir studijų institucijų, asociacijų arba kitų organizacijų nariai (fiziniai asmenys), 6337 mokslininkai ir kiti tyrėjai, pagal formaliojo švietimo programas mokėsi 962 studentai.

Įgyvendinant 3 prioriteto *antro* uždavinio projektus prisidėta prie ankstyvojo jaunų žmonių pasitraukimo iš švietimo sistemos mažinimo, kūrybingos ir inovatyvios visuomenės ugdymo: plėtotą mokytojui ir mokiniui (jaunajam tyrėjui) lengvai pasiekiamą informavimo sistema, gabūs mokiniai skatinti įsitraukti į mokslo tiriamąją veiklą (suorganizuota 430 vizitų į bendrojo lavinimo mokyklas, 730 jaunuolių įtraukta į žinias apie mokslą ir technologijas gilinančią veiklą). Vykdamas mokslo populiarinimo veiklą, suorganizuotas 121 mokslo ir technologijų populiarinimo renginys. Šios veiklos prisideda prie Nacionalinės reformų darbotvarkės įgyvendinimo.

4.1.4. 4 prioriteto „Administracinių gebėjimų stiprinimas ir viešojo administravimo efektyvumo didinimas“ poveikis Nacionalinės reformų darbotvarkės įgyvendinimui

Netaikoma

5. TECHNINĖ PARAMA

ŽIPVP 5 prioriteto lėšomis buvo finansuojamos išlaidos ar jų dalis, kurios tiesiogiai ir pagrįstai susijusios su institucijoms pavestomis 2007–2013 m. ES struktūrinių fondų lėšų administravimo funkcijomis ir atsakomybe:

- administruoti ŽIPVP rengimą, įgyvendinimą, valdymą, priežiūrą, kontrolę, auditus;
- įgyvendinti pasirengimo panaudoti 2014–2020 metų ES struktūrinių fondų lėšas, skiriamas programoms, tęsiančioms 2007–2013 metų konvergencijos tikslo programas, veiklas;
- administruoti projektus, finansuojamus iš ŽIPVP;
- įgyvendinti Lietuvos 2004–2006 m. bendrojo programavimo dokumento administravimo ir užbaigimo veiklas;
- įgyvendinti informavimo ir viešinimo veiklas, taip pat veiklas susijusias su informavimo ir viešinimo gebėjimų stiprinimu, informavimo ir viešinimo stebėseną;
- įgyvendinti ES struktūrinių fondų lėšų einamojo veiklos vertinimo veiklas.

ŽIPVP 5 prioriteto lėšos buvo naudojamos valstybės tarnautojų ir darbuotojų, vykdyusių ES struktūrinių fondų lėšų administravimo funkcijas, darbo užmokesčiui mokėti, šių darbuotojų kvalifikacijai kelti, konsultavimo, vertimo, studijų ir tyrimų, audito ir kitų patikrinimų, susijusių su ES fondų lėšų valdymo ir kontrolės sistema, išlaidoms apmokėti, ES 2007–2013 m. struktūrinės paramos kompiuterinės informacinės valdymo ir priežiūros sistemos sukūrimo, eksploatavimo ir tobulinimo išlaidoms apmokėti; renginių, susijusių su ES fondų lėšų administravimu, organizavimo ir dalyvavimo juose išlaidoms apmokėti; informavimo ir viešinimo veiklą, skirtą informacijos sklaidai apie ES struktūrinių fondų lėšų teikiamas galimybes ir įgyvendinimo rezultatus bei skirtą teikti informaciją apie ES struktūrinių fondų lėšų teikimo sąlygas, projektų finansavimo paraiškų rengimą, atranką, vertinimą ir įgyvendinimą, vykdymo išlaidoms apmokėti; vertinimo veiklą, skirtą pagerinti ir įvertinti ES struktūrinės paramos kokybę, veiksmingumą ir nuoseklumą, veiksmų programų strategiją ir įgyvendinimą, vykdymo išlaidoms apmokėti; kitoms išlaidoms (turto, prekių, paslaugų, reikalingoms ES struktūrinių fondų lėšų paramos administravimui užtikrinti, apmokėti.

2007–2008 m. buvo patvirtinti pagrindiniai teisės aktai, reglamentuojantys 2007–2013 m. ŽIPVP 5 prioriteto įgyvendinimą. Tai sudarė prielaidas 2008 m. pasirašyti pirmąsias ŽIPVP 5 prioriteto lėšomis finansuojamų techninės paramos projektų finansavimo ir administravimo sutartis ir pradėti įgyvendinti projektus.

Įgyvendinant ŽIPVP 5 prioritetą 2009 m. ekonominio sunkmečio metu nebuvo prisiimti visi 2009 m. pradžioje ES 2007–2013 m. techninės paramos gavėjų planuoti įsipareigojimai, o projektų administravimo ir finansavimo sutartys pasirašytos mažesnėms sumoms nei buvo planuota. 2009–2010 m. ŽIPVP 5 prioriteto lėšų panaudojimo sparta ženkliai sumažėjo dėl vykdytos viešojo sektoriaus išlaidų mažinimo politikos: sumažintas darbo užmokestis valstybės tarnautojams ir darbuotojams administruojantiems ES 2007–2013 m. struktūrinę paramą, sustabdytas konkursų į laisvas pareigybes organizavimas, sumažintos išlaidos kvalifikacijos tobulinimui, ribojama galimybė organizuoti viešuosius pirkimus, viešųjų pirkimų būdu paslaugos ir prekės įsigytos mažesnėmis kainomis nei planuota ir pan.

Siekiant įveikti minėtas problemas buvo sudarytos prielaidos institucijoms dalinai finansuoti darbo užmokestį tiems valstybės tarnautojams ir darbuotojams, kurių funkcijų susiejimas su ES struktūrinių fondų administravimu buvo dalinis (*pro rata* principu), siekiant paspartinti išlaidų deklaravimo EK procesą, projektų vykdytojai buvo skatinami griežtai laikytis mokėjimo prašymų teikimo įgyvendinančiajai institucijai terminų (grafikų).

2010 m. nacionaliniuose teisės aktuose įtvirtinta galimybė taikyti *pro rata* principą net tik darbo užmokesčio išlaidoms, bet ir kitoms išlaidoms, kurios yra būtinos 2007–2013 m. veiksmų

programoms administruoti (kvalifikacijos kėlimo, darbo vietų įrengimo ir kt.), praplėstas išlaidų, tinkamų finansuoti iš ES 2007–2013 m. techninės paramos lėšų, sąrašas.

2010 m. nuspręsta atlikti ES fondų lėšų, skirtų 2007–2013 m. veiksmų programoms įgyvendinti, panaudojimo vertinimą, kurio tikslas nustatyti ES fondų lėšų naudojimo plano nevykdymo priežastis, įvertinti galimybes pasiekti ES fondų lėšų naudojimo plano rodiklius ateinančiais metais, atsižvelgiant į veiksmų programų prioritetų įgyvendinimo eigą (priemonių įgyvendinimo planų vykdymą, pateiktų paraiškų bei prisiimtų įsipareigojimų apimtis ir kt.) įvertinti ES fondų lėšų naudojimo plano nevykdymo įtaką N+2/N+3 taisyklės įgyvendinimui bei nustatyti priemones, kurios užtikrintų plano vykdymą. Ataskaitos rekomendacijų įgyvendinimas leido optimizuoti ES 2007–2013 m. techninės paramos lėšų panaudojimą.

Nemaža dalis ŽIPVP 5 prioriteto lėšų buvo skiriama užtikrinti pakankamus žmogiškuosius išteklius bei reikiamą darbuotojų, administruojančių ES struktūrinių fondų lėšas kompetenciją. ES fondų lėšų administravimui ES reglamentuose keliami pakankamai aukšti bei kai kuriais atvejais specifiniai reikalavimai, kurių tinkamam įvykdymui būtinos atitinkamos kompetencijos. Neužtikrinus pakankamų žmogiškųjų išteklių bei reikiamų kompetencijų galėjo didėti klaidų lygis ir kilti rizika, kad bus sustabdyti ES lėšų išmokėjimai LR ir/ar taikomos finansinės korekcijos.

Siekiant užtikrinti tinkamą ir efektyvų ES struktūrinių fondų lėšų administravimo sistemos veikimą 2011 m. vadovaujančioji institucija (Finansų ministerija) atliko ES struktūrinių fondų lėšas administruojančių institucijų valstybės tarnautojų ir darbuotojų kvalifikacijos kėlimo sistemos bei reikiamų kompetencijų analizę. Įvertinus šios analizės metu gautus duomenis buvo parengtas ES struktūrinių fondų lėšas administruojančių institucijų valstybės tarnautojų ir darbuotojų reikiamų kvalifikacinių reikalavimų aprašas (toliau – kvalifikacinių reikalavimų aprašas) – dokumentas, kuriuo buvo apibrėžta, kokių kompetencijų (žinių, įgūdžių bei gebėjimų juos taikyti) reikia ES struktūrinių fondų lėšas administruojančių institucijų valstybės tarnautojams ir darbuotojams. Siekiant užtikrinti ES struktūrinių fondų lėšas administruojančiose institucijose dirbančių valstybės tarnautojų ir darbuotojų kvalifikaciją, leidžiančią kokybiškai atlikti šioms institucijoms pavestas ES struktūrinės paramos administravimo funkcijas, kiekviena institucija rengdama valstybės tarnautojų ir darbuotojų mokymo planus buvo įpareigota atsižvelgti į kvalifikacinių reikalavimų apraše nustatytas kompetencijas.

Finansų ministerija 2012 m. pagal kvalifikacinių reikalavimų aprašą pradėjo organizuoti centralizuotus mokymus ES struktūrinių fondų lėšas administruojančių institucijų valstybės tarnautojams ir darbuotojams, kurie palankiai įvertino šią galimybę ir noriai šiuose mokymuose dalyvavo. Iki 2015 m. pabaigos iš viso buvo suorganizuota daugiau kaip 600 mokymo renginių (apie 4500 akademinų valandų), mokymuose apsilankė beveik 12000 dalyvių iš 25 ES struktūrinių fondų lėšas administruojančių institucijų.

Siekiant efektyvios partnerystės Finansų ministerija 2013 m. į centralizuotų mokymų projektą įtraukė ES struktūrinių fondų lėšų administravimo proceso partnerius, kuriems buvo sudarytos galimybės tobulinti žinias apie ES struktūrinių fondų lėšų administravimo sistemą, apie partnerių galimybes dalyvauti bei atstovauti savo interesus ES struktūrinių fondų lėšų administravimo procese. Iki 2015 m. pabaigos Finansų ministerijos organizuojamuose centralizuotuose mokymuose apsilankė per 40 partnerių atstovų.

Finansų ministerijos, kaip vadovaujančiosios institucijos, organizuojamų centralizuotų mokymų projektas 2013 m. Dubline vykusioje tarptautinėje konferencijoje *pelnė La VITA è bella* apdovanojimą už inovatyvią praktiką ir iniciatyvas neformaliai suaugusiųjų mokymui Europoje. Renkant novatoriškiausius ir perspektyviausius projektus buvo atsižvelgiama į inovatyvius darbo metodus ir aplinką, dėmesį asmeniniam ir organizaciniams gebėjimams, išmokymo rezultatų dokumentavimą ir rezultatų matavimo būdus, mokymų tęstinumą.

2012 m. VšĮ Centrinė projektų valdymo agentūra techninės paramos projektams pradėjo taikyti atrankinę mokėjimo prašymų patikros metodiką, kurios tikslas buvo optimizuoti mokėjimų prašymų tikrinimą, taikant statistinę analizę ir rizikos valdymu pagrįstas tikrinimo procedūras.

Taikant šią metodiką mokėjimų prašymų tikrinimo terminas nuosekliai trumpėjo ir mokėjimo prašymų patikros procesas tapo ženkliai našesnis: lyginant 2011 m. mokėjimo prašymų tikrinimo terminus, kai atrankinė metodika nebuvo taikyta, su 2015 m. tikrintų mokėjimo prašymų tikrinimo terminais, vidutinis mokėjimo prašymo terminas sutrumpėjo veiksmų programos administravimo projektuose 23 dienomis, informavimo ir viešinimo projektuose – 8 dienomis.

2014 m. ŽIPVP 5 prioriteto įgyvendinimo veiklos buvo skirtos užtikrinti tinkamą 2007–2013 m. ES fondų lėšų administravimą ir efektyvų 2007–2013 m. ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimą. Siekiant pilnai panaudoti 2007–2013 m. ES fondų lėšas buvo atliekama rizikingų projektų analizė ir priimami sprendimai dėl lėšų perskirstymo ir (ar) virškontraktavimo, finansuoti parengiamieji 2007–2013 m. finansavimo laikotarpio uždarymo darbai.

2014 m. svarbus vaidmuo teko informavimo ir viešinimo veikloms, kurių metu buvo komunikuojama apie ES fondų lėšų investicijas ir pasiektus rezultatus 2007–2013 m. laikotarpiu. Pabaigti arba dar įgyvendinami 2007–2013 m. veiksmų programų poveikio vertinimai ir suplanuoti svarbūs 2007–2013 m. ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimo baigiamieji (*ex-post*) vertinimai.

2014–2015 m. didžioji dalis ŽIPVP 5 prioriteto veiklų buvo skirta pasirengimui 2014–2020 m. ES fondų lėšų investavimui (rengti strateginiai dokumentai, nacionaliniai teisės aktai, vidaus procedūros ir pan.) ypatingą dėmesį kreipiant į administracinės naštos mažinimą projektų vykdytojams, siekiant, kad ES struktūrinių fondų lėšų administravimo procesai būtų kuo aiškesni ir paprastesni ir, kiek įmanoma, standartizuoti. Per 2014 m. patvirtinti visi pagrindiniai strateginiai dokumentai bei nacionaliniai teisės aktai, nustatantys 2014–2020 m. ES struktūrinių lėšų administravimo principus, sudarytos galimybės reikalingų kompetencijų, susijusių su 2014–2020 m. finansinės perspektyvos administravimu, ugdymui, komunikuota apie ES fondų lėšų investavimo galimybes 2014–2020 m. finansavimo periodu, atliktas Lietuvos 2014–2020 m. ES struktūrinių fondų investicijų veiksmų programos išankstinis vertinimas.

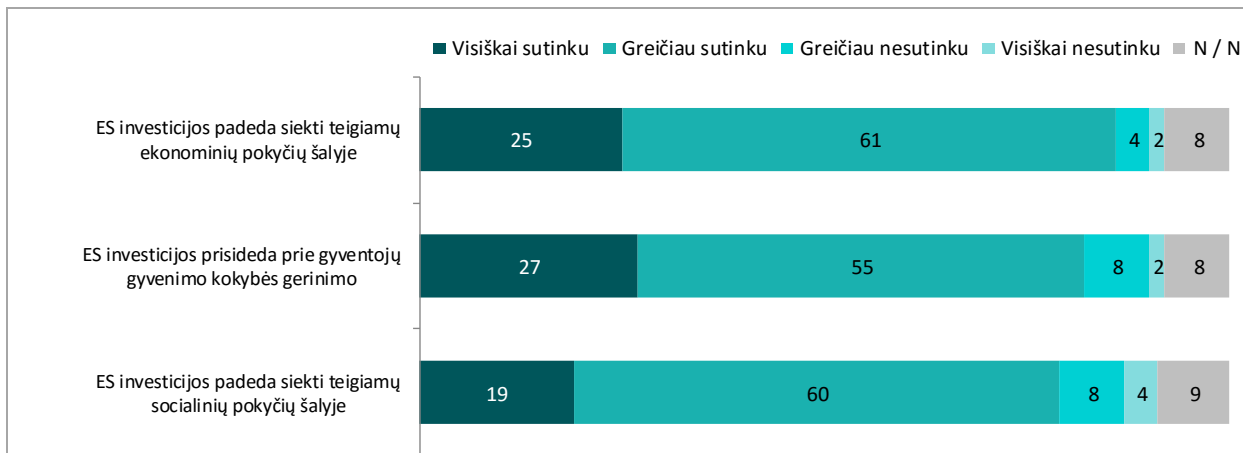
6. INFORMAVIMAS IR VIEŠINIMAS

Apžvelgiant pagrindinius 2007–2013 m. informavimo ir viešinimo rezultatus galima teigti, veiksmų programoje nustatytas rodiklis „Įgyvendintomis informavimo ir viešinimo iniciatyvomis pasinaudojusi, t. y. žinanti apie ES struktūrinę paramą Lietuvai 2007–2013 m., visuomenės dalis (proc.)“ buvo pakankamai aukštas. Remiantis naujausiais visuomenės nuomonės tyrimo²³¹ rezultatais (2015 m. lapkričio mėn.), galima teigti, kad visuomenės informuotumas apie ES investicijas Lietuvai per visą 2007–2013 m. finansavimo laikotarpį išaugo daugiau kaip 2 kartus, t. y. nuo 44 proc. iki 91 proc. Dauguma apklausoje dalyvavusių Lietuvos gyventojų (91 proc.) yra daug / kažką girdėję apie ES fondų investicijas Lietuvai. Du trečdaliai (65 proc.) apklaustųjų nurodė, kad jiems pakako informacijos apie ES investicijas Lietuvai.

Remiantis atlikto visuomenės nuomonės tyrimo duomenimis, galima drąsiai teigti, kad dauguma šalies gyventojų suvokia ES investicijų naudą Lietuvos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijoje nustatytų pagrindinių ES struktūrinių fondų investicijų tikslų kontekste – sparčiai gerinti sąlygas investuoti, dirbti ir gyventi Lietuvoje, kad ūkio augimo teikiama nauda pasiektų visus Lietuvos gyventojus. Labiausiai pritariama teiginiui, kad ES investicijos padeda siekti teigiamų ekonominių pokyčių šalyje (86 proc.), ES investicijos prisideda prie gyvenimo kokybės gerinimo (82 proc.), investicijų pagalba siekiama teigiamų socialinių pokyčių šalyje (79 proc.).

²³¹ Finansų ministerijos užsakymu 2015 m. lapkritį visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų bendrovės „Spinter tyrimai“ atliktas Lietuvos gyventojų tyrimas dėl ES investicijų, socialinės šalies situacijos vertinimo, gyvenimo kokybės bei profesinio mokymo perspektyvų vertinimo. Tyrimo ataskaita skelbiama: http://esinvesticijos.lt/docview/?url=/uploads/documents/docs/1871_4314c529e0fd6bfd79f49859aedafe7.doc.

21 paveikslas. ES investicijų pagalbos siekiant socialinių, ekonominių pokyčių, gyvenimo kokybės ir problemų sprendimo suvokimas

Kalbant apie asmeninės naudos suvokimą, 74 proc. tyrimo dalyvių teigia pajutę asmeninę ES investicijų naudą t. y. (sutvarkyti keliai, suremontuota mokykla, atnaujinta gydymo įstaiga, teko dalyvauti mokymuose ir pan.).

Analizuojant informavimo ir viešinimo veiklų rezultatų įtaką Bendrijos vaidmens suvokimui, galima išskirti tam tikras sritis, kuriose ES investicijų įtaka daugiausiai matoma ir Bendrijos vaidmuo suvokiamas geriausiai. Bendrijos vaidmens suvokimą geriausiai iliustruoja asmeninės ES investicijų naudos vertinimas visuomenėje. Pastebėtina, kad ES investicijų teikiama nauda Veiksmų programos įgyvendinimo laikotarpiu labiausiai jaučiama buvo transporto, švietimo, sveikatos priežiūros, regionų (miestų ir miestelių plėtra), aplinkos apsaugos srityse.

47 lentelė. Informavimo ir viešinimo veiklų pasiekimai 2015 m. (lyginant su 2008 m.)

Rodiklis	2008 m.	2015 m.
Visuomenės dalis, žinanti apie ES struktūrinę paramą Lietuvai 2007–2013 m.	Daug žino/girdėjo – 44 proc.	Daug žino/girdėjo – 91 proc.
Visuomenės dalis, asmeniškai pajutusi ES paramos naudą	50 proc.	74 proc.
Visuomenės dalis, palankiai vertinanti ES struktūrinės paramos skirstymo skaidrumą	31 proc.	46 proc.

Besibaigiant 2007–2013 m. ES finansiniam periodui, taip pat siekiant paskatinti projektų vykdytojų atvirumą ir skaidrumą bei visuomenės domėjimąsi ES lėšomis įgyvendinamais projektais 2015 m. įgyvendinta informacinė–reklaminė kampanija apie skaidrumo iniciatyvą „Jonvabaliai“. Šia iniciatyva siekiama didinti ES lėšomis finansuojamų projektų skaidrumą. Tai – analogų ES neturinti iniciatyva, kuri skatina įmones bei organizacijas visuomenei savanoriškai atskleisti daugiau informacijos nei reikalaujama teisės aktais. Gyventojai įgijo galimybę ne tik sužinoti, už kiek buvo nupirktas vienas ar kitas daiktas, gauti informaciją apie projekto vykdytojo akcininkus, organizacinę struktūrą ir pan., bet ir įgijo teisę tiesiogiai projekto vykdytojui užduoti rūpimą klausimą.

Skaidrumo iniciatyvos „Jonvabaliai“ steigėjais tapo asociacija „Investors’ Forum“, asociacija „Žinių ekonomikos forumas“, Kauno technologijos universitetas, Lietuvos atsakingo verslo asociacija (LAVA), Lietuvos pramonininkų konfederacija, Lietuvos Respublikos finansų ministerija, Lietuvos verslo darbdavių konfederacija ir „Transparency International“ Lietuvos skyrius.

Iniciatyvos tinklalapyje www.jonvabaliai.lt užsiregistravę projektų vykdytojai gali pildyti skaidrumo deklaracijas, pasirinkti, kiek ir kokios informacijos jie nori pateikti. Kuo daugiau informacijos pateikiama, tuo daugiau skaidrumo jonvabalių skiriama projektui.

Registruojantis tinklalapyje projektų vykdytojų deklaracijose klausama apie projektų rezultatus, išlaidas, kainas, taip pat, ar yra viešai prieinama informacija apie vykdytus viešuosius pirkimus, įmonės akcininkus, organizacinę struktūrą, antikorupcijos rizikų valdymą, ar buvo nustatyta lėšų panaudojimo pažeidimų ir pan. Deklaracijos buvo rengtos, konsultuojantis su Viešųjų pirkimų tarnyba, Finansinių nusikaltimų tarnyba, Specialiųjų tyrimų tarnyba ir t. t. Tinklalapyje gyventojams suteikiama galimybė patiems prisidėti, kuriant didesnę skaidrumą, – kviešti prie iniciatyvos prisijungti juos dominančius projektus.

Įgyvendinus 2 metus trukusią skaidrumo kampaniją, visuomenės nuomonės tyrimo duomenimis, gyventojų, manančių, kad ES lėšos skirstomos skaidriai išaugo 20 proc., o prie skaidrumo iniciatyvos prisijungė daugiau nei 630 projektų vykdytojų.

Taip pat reikėtų paminėti, kad rengiantis administruoti 2014–2020 m. ES struktūrinius fondus taip pat buvo organizuojami renginiai ir viešos diskusijos Lietuvos regionuose, pristatantys ne tik 2007–2013 m. patirtį, rezultatus, bet naujojo finansinio periodo naujoves bei galimybes. Svarbu paminėti ir tai, kad prasidėjus naujam 2014–2020 m. ES investicinių fondų etapui sukurtas naujas informacinis portalas www.esinvesticijos.lt.

7. INFORMACIJA APIE UŽBAIGIMO GAIRIŲ PRIEDUS

I PRIEDAS. Didelių projektų, užbaigtų laikantis komisijos reglamento 1828/2006 XVIII priede nustatytų reikalavimų, suvestinė lentelė (Šiai veiksmų programai netaikoma, todėl pridedamas priedas nepildomas).

II PRIEDAS. 1 šablonas. Kartu su kontroliuojančiu fondu įgyvendintos finansų inžinerijos priemonės (pridedamas užpildytas priedas).

II PRIEDAS. 2 šablonas. Be kontroliuojančiojo fondo įgyvendintos finansų inžinerijos priemonės (Šiai veiksmų programai netaikoma, todėl pridedamas priedas nepildomas).

III PRIEDAS. Kelių etapų didelių projektų suvestinė lentelė (Šiai veiksmų programai netaikoma, todėl pridedamas priedas nepildomas).

IVPRIEDAS. Kelių etapų (nedidelių) projektų suvestinė lentelė (Šiai veiksmų programai netaikoma, todėl pridedamas priedas nepildomas).

V PRIEDAS. Nefunkcionalių projektų suvestinė lentelė (Šiai veiksmų programai netaikoma, todėl pridedamas priedas nepildomas).

VII PRIEDAS. Sustabdytų projektų suvestinė lentelė (Šiai veiksmų programai netaikoma, todėl pridedamas priedas nepildomas).